

BREVIS, ET CLARA
EXPOSITIO ET IMPUGNATIO

Omnium, & Singularum Propositionum,

QUÆ

A Summis Pontificibus Alexandro VII. Innocentio XI.
& Alexandro VIII. damnatæ sunt;

OPUS,

Tres in Tractatus divisum

Theologis Speculativis, & Moralibus, ac Canonistis perutile.

AUCTORE

PATRE BONAVENTURA TROTTA A VETERI
Sacræ Theologiæ Lectore Jubilato Provinciæ Principatus,

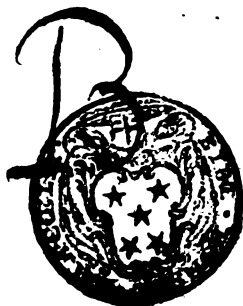
Minorum de Obf. S. FRANCISCI.

DICATUM

EMINENTISS. AC REVERENDISS. DOMINO

D. FRANCISCO

Tituli SS. Petri, & Marcellini Cardinali PIGNATELLO,
Archiepiscopo Neapolitano.

Ar. na

NEAP. MDCCVII. Typis Hæredum Michaelis Monaco.

Superiorum Facultate, & Privilegio.
SUMPTIBUS CAROLI PORPORA.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1900

100

EMINENTISSIME PRINCEPS.

LNERAT illa meo etiam animo persuasio, eò discriminis Sapientiam nostris temporibus devenisse, ut nedum Meccenatibus destituta, sed & ignaviæ odiis acta iniquioribus, fatiùs sibi sit mente, cui affulserit, delitescere; quàm lucem publicam, tot obsitam periculis, intendisse. At communem hanc de ipsius infelicitate opinionem ad examen attentius revocanti, etsi querimoniorum vox in perditos mores hominum haud condemnanda penitus apparuerit, visa tamen est, quæ possit æquiori judicio sapiùs interrumpi. Ita fors Doctrinæ adversatur, ut &

favorabilium liqueat non oblivisci: si-
quidem eam patrociniæ segetem non
administrans, quam ubique gentium
sua sibi conditio demeretur; nusquam
tamen despectam adeo passa est, ut
asilo aliquo ipsius gloriæ non confu-
luerit, non contenta studuisse securita-
ti. Hoc in Te Princeps Eminentissi-
me, nunc temporis mihi planè explo-
ratum est, quem etsi Patria duntaxat
~~Antistitem, atque Patrem~~ fortita con-
silio Superum; dotum tamen institutio-
ne, quibus toto terrarum ambitu collu-
cescis, ab omnibus rem literariam co-
lentibus tanquam Numen quoddam
suspiceris, à quo clientelam liceat au-
spicari. Nihil quod ad Minervæ, præ-
sertim sacrae, tutamen face scat luculen-
tissimum, Sapientum Reipublicæ, in

ea, qua emines magnitudine, contigit
desiderare : aut enim absolutissimam
Sanguinis Nobilitatem exoptent, aut
exquirant æternum Nominis jubar, in-
geniumque in suas pronum lucubrati-
ones; an non in iis, quæ Te circumfident
dotibus, etiam supra vota, hæc omnia,
aliaque elegantiora colligi demiren-
tur? Neminem latet pervetustam Stir-
pis Florentissimæ claritatem, per tot
Magna Avorum Nomina ductam, in
Te felicius indolem instituisse; libenti-
que aggrederer calamo, per Majorum
laudes, & virtutes excurrere, quarum
omnium famulatum Tibi asseruisti, ni-
si inconsultæ temeritatis esset, pagina
unius moliri stylo, quod non semel
consummata Codicum Sapiencia de-
speravit. Prætermittam igitur Domus

emeri-

emeritæ perennitatem: Titulos, & Infr-
gnia, Belli, Pacisque Trophæa, nulla
interjecta temporum mora, vi facino-
rum, ipsam supra invidiam sublimia:
obsequiumque in tanta laudum segete
obmutescens, omnium quidem sibi
dicteria subvereretur, nisi illud spem
veniæ faceret, quòd Summorum Viro-
rum gesta, humanum semel transgres-
sa modum, haud facilè possunt dictis
cujuspiam exæquari. Innotescit remo-
tiori etiam sub axe sepositis, quos To-
gis, & Hastis, quos Senatibus, & Exer-
citibus, quos Terra Marique, quos Re-
gum, & Cæsarum penetralibus, quos
Tiaris, & Ostro, quos denique Heroes
supremo usque Orthodoxorum Prin-
cipatui inclyta PIGNATELLO-
RVM Stirps condiviserit. Ex quo si
dime.

dimetienda quæ Tibi lumina tanto cum Sanguine derivantur, ambiguum omnino compererim, uberiori ne laude Majorum præconiis datum sit clare, vel Tuis: adeo cum iis, quæ Te præcesserunt gloriæ monumentis, illa congruunt, quæ comitantur. Prudentiam, Iustitiam, Fortitudinem, Magnificentiam, & quicquid usquam sublimitum genis animorum, vel conferat, vel augeat celebritatem, in Te decumana virtute eminere, non privata vox est, sed publicæ admirationis, atque felicitatis: quæ, sive Populorum profectui, Infulas assecutum, magna fedulitate incumbentem; aut Romanam rem apud exteros Principes summa dexteritate agitantem; vel ad Purpuræ apicem suffragiis meritorum eve-

stum

Etum animadvertat; majora sibi à Tua
comitate incrementa , maxima Tibi
præmia à supremo munerum Largito-
re sperat , postulat, pollicetur . Hinc
& mea tenuitas in eam erecta fidem
verius , quàm spem , Te tot dotibus il-
lam etiam adiicere , quæ ad Heroum
normam Munusculis doctrinam , præ-
fertim utilitate conspersam , præse-
rentibus indulgeat patrocinium; Opu-
sculum hoc, quatecunque sit , aucta est
Tuo Nomini nuncupare : id auspiciari
pro Tuis meritis haud verita , ut qui
Avos virtute antevertis , æques tan-
dem , cùm transgredi nequeas , digni-
tate . Vale .

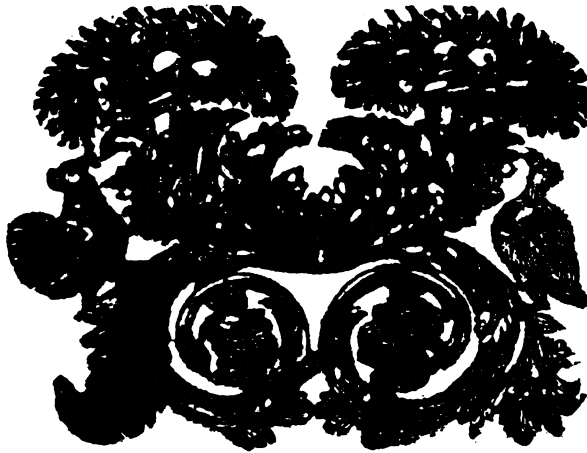
E. V.

Humillimus, & obsequentiss. servus addictiss.
Fr. Bonaventura Trotta à Veteri, &c.

LECTORI.

Promissis jam consto, Amice Lector, quod ve sponde-
ram, damnatarum Propositionum examen, in lucem
publicam adornatum, in tua versatur ob oculos beni-
gnitatis; et si sapientie invida veriùs, quàm emulo, atque à
judicium aequitatemque vel tenuitate, vel odio impari, diſte-
ria proinde inania subiturum. Ne tamen, & tu, primo sub in-
tuitu, in ipsius tranſeas partes, cujus fastum ea obtinuit con-
suetudo, ut omnia, nomen non suum præferentia, contemptui
habeat; ac propè crimini vertat, primum, aut secundum lege-
re, vel oscitanter: volo monitam, quàm emines, comitatem, cuius-
cunque sensum voluminis euulgati, id vitium sua novitate
concludere, quo moram saltem iniiciat obſectaturo. Hanc in
rem complurium Authorum doctrinam absolutissimam non
sum nescius abiisse: at vel materiei impietas ipsorum in se ca-
lamos excitaverit, sive ad suam veritas acciderit patrocini-
um, aut illorum profectus, quorum muneris est, hujusmodi
damnationes percalluisse; iisdem me etiam fateor actum stimu-
lis: ratus id obtenturum, quòd et si nil supra ceteros hisce meis
ingererem lucubrationibus; non tamen sine usu sint; cum sal-
tem multitudini conferant, falsa dogmata obrutura, & in
isthæc studia addictorum, utili saltem numero, iuvent commo-
ditatem. Accessit Scoti doctrinam, qua, nil ausim asserere, in-
consulta, inde uberiùs emicaturam: quippe eo fulsa robore de-
prehendetur, quo monstra, impio parta successu temporum, eli-
dantur. Vis equidem non inefficax, qua laborem, hoc titulo
non in glorium, ad præla traheret; eidemque suorum juxta ani-
mum, ac exterorum curiositatem demereretur. Hinc habes, quo
excuses Doctorum non adnotantem authoritates, nam quamvis
omnium excellentiæ morem geram emeritum; tamen cum sen-

*entiis, quibus Subtilis affulserit, aliam omninò lucem arbitrer
superfluere; in tantæ præsertim mentis obsequium, ab omni
non sua libuit abstinuisse. Iam de prælis non immisceo excusa-
tionem, cum eò ipsorum vitia invaluerint, ut errorum facundia
causam potius agant, quàm arguant imprimantium. Vale.*

INDEX

I N D E X

Omniū Propositionū damnatarū, quæ in hoc opere continentur.

*Traçtus primus de Propositionibus damnatis
ab Alex. VII.*

- Prop. I. H*omo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum fidei, spei, & charitatis, ex vi præceptorum divinorum, ad eas virtutes pertinentium. p. 2
- II. Vir equestris ad duellum provocatus, potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.* p. 4
- III. Sententia asserens, Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, et id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. 18. Junii in Concistorio Sacræ Congregat. Eminentiss. Card. visa, et tolerata est.* p. 6
- IV. Prælati Regulares possunt in foro conscientiæ absolvere quoscunque seculares ab hæresi occulta, et ab excommunicatione propter eam incurssa.* p. 8
- V. Quamvis evidenter tibi constet, Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, si probare non possis.* p. 10
- VI. Confessarius, qui in Sacramentali confessione tribuit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad Venerem incitat, non censetur sollicitasse in confessione; ac proinde non est denunciandus.* p. 11
- VII. Modus evadendi obligationem denunciandæ sollicitationis est: Si sollicitatus confiteatur cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere, absque onere denunciandi.* p. 13
- VIII. Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus, ipsimet celebranti correspondentem: idq; post Decretum Urbani VIII.* p. 14
- IX. Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missa celebranda iraduntur, per alium satisfacere, collato illi minore stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.* p. 15
- X. Non est contra justitiam, pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, et sacrificium unum offerre: Neque etiam est contra fidelitatem, etiam si promittam promissione, etiam juramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.* p. 17

- XI.** Peccata in confessione omiffa, seu oblita ob inflans periculum vi-
tae, aut ob aliam caufam, non tenemur in fequenti confessione ex-
primere. p.19
- XII.** Mendicantes poffunt abfolvere à cafibus Epifcopis referuatis,
non obtenta ad id, Epifcoporum facultate. p.21
- XIII.** Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari,
Epifcopo præfentato, fed ab eo iniufte reprobato. p.22
- XIV.** Qui facit confessionem voluntariè nullam, fatisfacit præcepto
Ecclefiæ. p.24
- XV.** Pœnitens propria auctoritate fubftituere fibi alium poteft, qui lo-
co ipfius pœnitentiam adimpleat. p.26
- XVI.** Qui beneficium curatum habent, poffunt fibi eligere in confes-
farium fimplicem Sacerdotem, non approbatum ab ordinario. p.28
- XVII.** Eft licitum Religiofo, vel Clerico, Calumniatorem gravia
crimina de fe, vel de fua Religione fpargere minantem, occidere,
quando alius modus defendendi non fuppetit: uti fuppetere non vi-
detur, fi calumniator fit paratus, vel ipfi Religiofo, vel ejus Religio-
ni publicè, et coram graviffimis viris prædicta impingere, nifi occi-
datur. p.29
- XVIII.** Licet interficere falſum Accufatorem, falſos teſtes, ac etiam
Judicem, à quo iniqua certè imminet ſententia, fi alia via non po-
teft innocens damnum evitare. p.31
- XIX.** Non peccat Maritus occidens propria auctoritate Uxorem in
adulterio deprehenfam. p.32
- XX.** Reſtitutio à Pio V. impoſita Beneficiatis non recitantibus, non
debetur in conſcientia ante ſententiam declaratoriam Judicis, eò
quòd fit pœna. p.34
- XXI.** Habens Capellaniam, collativam, aut quodvis aliud Benefi-
cium Eccleſiaſticum, fi ſtudio literarum vacet, fatisfacit fuæ obliga-
tioni, fi officium per alium recitet. p.36
- XXII.** Non eſt contra juſtitiam, Beneficia Eccleſiaſtica non conferre
gratis, quia collator conferens illa Beneficia Eccleſiaſtica, pecunia
interueniente, non excigit illam pro collatione Beneficii; ſed veluti
pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur. p.37
- XXIII.** Frangens jejunium Eccleſiæ, ad quod tenetur, non peccat
mortaliter, niſi ex contemptu, vel inobediencia hoc faciat: putà quia
non vult ſe ſubiicere præcepto. p.40
- XXIV.** Mollities, Sodomia, & beſtialitas ſunt peccata ejuſdem ſpe-
ciei infimæ; ideoque ſufficit dicere in confessione, ſe procuraffe pol-
lutionem. p.42
- XXV.** Qui habuit copulam cum ſoluta, fatisfacit confessionis præce-
pto, dicens: commiſi cum ſoluta grave peccatum contra caſtitem

I N D E X

- non explicando copulam.* p.45
- XXVI.** Quando litigantes habent pro se opiniones æquè probabiles; potest Iudex pecuniam accipere, pro ferenda sententia in favorem unius præ alio. p.46
- XXVII.** Si liber sit alicujus junioris, & moderni, debet opinio cense-ri probabilis, dum non constet, rejectam esse à Sede Apostolica, tan- quam improbabilem. p.48
- XXVIII.** Populus non peccat, etiam si absque ulla causa non reci- piat legem à Principe promulgatam. p.50
- XXIX.** In die jejunii, qui sapius modicum quid comedit, etsi no- tabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium. p.53
- XXX.** Omnes officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione ieiunii; nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum ieiunio. p.55
- XXXI.** Excusantur absolute à præcepto ieiunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiam si iter necessarium non sit, & etiam si iter unius diei conficiant. p.57
- XXXII.** Non est evidens, quòd consuetudo non comedendi ova, & lactificinia in Quadragesima obliget. p.58
- XXXIII.** Restitutio fructuum, ob omissionem horarum, suppleri po- test per quascunque elemosynas, quas antea Beneficiarius de fru- ctibus sui Beneficii fecerit. p.60
- XXXIV.** In die Palmarum recitans officium Paschale, satisfacit præcepto. p.62
- XXXV.** Unico officio potest quis satisfacere duplici præcepto: pro die presenti, & crastino. p.63
- XXXVI.** Regulares possunt in foro conscientie uti privilegiis suis, quæ sunt expresse revocata per Concilium Tridentinum. p.65
- XXXVII.** Indulgentiæ concessæ Regularibus, & revocate à Paulo V. bodie sunt revalidatæ. p.69
- XXXVIII.** Mandatum Tridentini factum Sacerdoti Sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, est consi- lium, non præceptum. p.71
- XXXIX.** Illa particula quamprimum intelligitur, cum Sacerdos suo tempore consistebitur. p.74
- XL.** Est probabilis opinio, quæ dicit, esse tantum veniale osculum ha- bitum ob delectationem carnalem, & sensibilem, quæ ex osculo ori- tur, secluso periculo consensus ulterioris, & pollutionis. p.75
- XLI.** Non est obligandus Concubinarius ad eiiciendâ Concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum Concubinarij, vulgò, re- galo, dum deficiente illo, nimis agrè ageret vitam, & aliæ epule te- dio magno Concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile

I N D E X

- inveniretur.* p.78
XLII. *Licitum est mutuanti, aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.* p.80
XLIII. *Annuum legatum pro Anima relictum, non durat plus, quam decem annos.* p.81
XLIV. *Quò ad sortem conscientiae, Reo correcto, eiusque contumacia cessante, cessant censurae.* p.82
XLV. *Libri prohibiti donec expurgentur, possunt retineri usq; dum a libita diligentia corrigantur.* p.84

T R A C T A T V S S E C V N D V S.

De propositionibus damnatis ab Innocentio XI.

- Prop. I.** **N** *on est illicitum, in Sacramentis conferendis, sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore; nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum non utendum est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.* p.88
- II.** *Probabiliter existimo, Judicem posse iudicare iuxta opinionem, etiam minus probabilem.* p.92
- III.** *Generatim dum probabilitate, sive intrinseca, sive extrinseca quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exceatur, confisi; aliquid agimus, semper prudenter agimus.* p.95
- IV.** *Ab infidelitate excusabitur infidelis non credens, ductus opinione minus probabili.* p.96
- V.** *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.* p.99
- VI.** *Probabile est, ne singulis quidem rigorosè quinquenniis, per se obligare præceptum charitatis erga Deum.* p.101
- VII.** *Tunc solum obligat, quando tenemur iustificari, & non habemus aliam viam, qua iustificari possumus.* p.103
- VIII.** *Comedere, & bibere usque ad satietatem, ob solam voluptatem, non est peccatum: modò non obsit valetudini; quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui.* p.106
- IX.** *Opus coniugii, ob solam voluptatem exercitum, omni poenitus caret culpa, ac defectu veniali.* p.109
- X.** *Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.* p.111
- XI.** *Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.* p.113
- XII.**

I N D E X

- XII.** *Vix in secularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.* p. 115
- XIII.** *Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicuius tristari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & desiderare; non quidem ex displicentia persone, sed ob aliquod temporale emolumentum.* p. 117
- XIV.** *Licitum est, absoluto desiderio, cupere mortem Patris; non quidem ut malum Patris, sed ut bonum cupientis; quia nimirum ei obventura est pinguis hereditas.* p. 119
- XV.** *Licitum est filio, gaudere de parricidio Parentis, à se in ebrietate perpetrato; propter ingentes divitias inde ex hereditate consecutas.* p. 120
- XVI.** *Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se.* p. 122
- XVII.** *Satis est, actum fidei semel in vita elicere.* p. 124
- XVIII.** *Si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenue confiteri, ut Deo, & fidei gloriosum consulo: tacere, ut peccaminosum per se non damno.* p. 126
- XIX.** *Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in seipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.* p. 128
- XX.** *Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habebat supernaturalem.* p. 131
- XXI.** *Assensus fidei supernaturalis, & utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis, immo cum formidine, qua quis formidet, ne non sit locutus Deus.* p. 132
- XXII.** *Non nisi fides unius Dei necessaria videtur, necessitate mediæ, non autem explicita Remuneratoris.* p. 134
- XXIII.** *Fides latè dicta, ex testimonio creaturarum, similivè motivo, ad justificationem sufficit.* p. 136
- XXIV.** *Vocare Deum in testem mendacii levis, non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.* p. 137
- XXV.** *Cum causa licitum est jurare, sine animo jurandi; sive res sit levis, sive gravis.* p. 140
- XXVI.** *Si quis vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causa, sive quocunque alio sine juret, se non fecisse aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis alium additum verum; revera non mentitur, nec est periurus.* p. 142
- XXVII.** *Causa justa utendi bis amphibologiis est, quoties id necessarium,*

I N D E X

- rium, aut utile est, ad salutem corporis, bonorem, res familiares tu-
cundas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis oc-
cultatio censeatur tunc expediens, & studiosa.* p. 145
- XXVIII.** *Qui mediante commendatione, vel munere ad Magistrat-
tum, vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione
mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis à similibus
sciet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis; quia non
tenetur fateri crimen occultum.* p. 147
- XXIX.** *Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum admi-
nistrationem simulandi.* p. 148
- XXX.** *Fas est viro honorato occidere in vasorem, qui nititur calum-
niam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoque di-
cendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impa-
ctam alapam, vel ictum fustis fugiat.* p. 151
- XXXI.** *Regulariter occidere possum furem, pro conservatione unius
aurei.* p. 154
- XXXII.** *Non solum licitum est defendere defensione occisiva, quæ
actu possidemus; sed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, &
quæ nos possessuros speramus.* p. 155
- XXXIII.** *Licitum est tam heredi, quàm legatario contra injustè im-
pedientem, ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, se tali-
ter defendere: sicut & jus habenti in Cathedrali, vel Præbendam,
contra eorum possessionem iniuste impedientem.* p. 157
- XXXIV.** *Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne Pu-
ella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.* p. 160
- XXXV.** *Videtur probabile, omnem fœtum, quandiu in utero est, care-
re anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum
paritur; ac consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium
committi.* p. 162
- XXXVI.** *Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed
etiam in gravi.* p. 163
- XXXVII.** *Famuli, & famulæ domesticæ possunt occultè heris suis
surripere, ad compensandam operam suam, quam majorem judicant
salario, quod recipiunt.* p. 166
- XXXVIII.** *Non tenetur quis sub pœna peccati mortalis restituere,
quod ablatum est per pauca furta; quantumcunque sit magna sum-
ma totalis.* p. 168
- XXXIX.** *Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave dam-
num tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.* p. 171
- XL.** *Contractus Mobatru licitus est, etiam respectu ejusdem Perso-
næ, & cum contractu retrovenditionis prævicinito, cum intentio-
ne lucri.* p. 173
- XLI.**

I N D E X

- XL I.** *Cū numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non maioris faciat pecuniam presentem, quā futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuatario excigere, & eo titulo ab usura excusari.* p. 176
- XL II.** *Usura non est, dum ultra sortem aliquid excigitur, tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum; sed solum, si excigatur tanquam ex iustitia debitum.* p. 178
- XL III.** *Quid non nisi veniale sit detrahentis auctoritatem magnam, sibi noxiam falso crimine elidere?* p. 181
- XL IV.** *Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam iustitiam, & honorem defendat. Etsi hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.* p. 183
- XL V.** *Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed duntaxat tanquam motuum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut è cōtra.* p. 186
- XL VI.** *Et id quoque locum habet, etiamsi temporale sit principale motuum dandi spirituale; immò etiam si sit suis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris aestimetur, quā res spiritualis.* p. 190
- XL VII.** *Cum dicit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui, nisi quos digniores, & Ecclesie magis utiles, ipsi judicaverint, ad Ecclesias promovent, Concilium, vel primò videtur per hoc digniores non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo; vel secundò, locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non verò dignos; vel tandem loquitur tertio, quando fit conversus.* p. 191
- XL VIII.** *Tam clarum videtur, fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omninò rationi dissonum videatur.* p. 195
- XL IX.** *Mollities jure nature prohibita non est. Unde si Deus eam non interdixisset, sapere esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali.* p. 198
- L.** *Copula cum coniugata, consentiente marito, non est adulterium, adeoque sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum.* p. 200
- LI.** *Famulus, qui submissis humeris scienter adiuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandum virginem, & multoties eisdem subservit deferendo scalam, aperiendo ianuam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti; putà ne à Domino malè tractetur, ne torvis oculis aspi-ciatur, ne domo expellatur.* p. 203
- LII.** *Præceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scan-*
b
daloꝝ

I N D E X

- dalo, si absit contemptus. p.205
- LIII.** Satisfacit præcepto Ecclesia de audiendo sacro, qui duas eius partes imò quatuor simul à diversis celebrantibus audit. p. 207
- LIV.** Qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas horas, ad nihil tenetur; quia maior pars trahit ad se minorem. p.209
- LV.** Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem. p.211
- LVI.** Frequens confessio, & communitio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis. p.214
- LVII.** Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modo honestam. p.217
- LVIII.** Non tenemur confessario interroganti fateri peccati alicuius consuetudinem. p.220
- LIX.** Licet Sacramentaliter absolvere dimidiatè tantum confessos, ratione magni concursus pœnitentium qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicuius festivitatis, aut Indulgentiæ. p.223
- LX.** Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra Legem Dei. Naturæ, aut Ecclesiæ, et si emendationis spes nulla appareat, nec est neganda; nec differenda absolutio, dummodò ore proferat, se dolere, & proponere emendationem. p.226
- LXI.** Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere, quinimmo directè, & ex proposito querit, aut ei se ingerit. p.229
- LXII.** Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit. p.231
- LXIII.** Licitum est querere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali, nostro, vel proximi. p.233
- LXIV.** Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, & etiam si per negligentiam, etiam culpabilem nesciat Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri Iesu Christi. p.236
- LXV.** Sufficit illa Mysteria semel credidisse. p.239

T R A C T A T V S T E R T I V S .

De Propositionibus damnatis ab Alexandro VIII.
In primo Decreto.

- I. B**onitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali: Formalis verò in conformitate actus cum regula morum.

I N D E X

morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretativè. Hunc homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decursu vitæ suæ mortalis. p.241

II. Peccatum philosophicum, seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi. Theologicum verò, & mortale est transgressio libera divinæ legis. Philosophicum quantumvis grave in illo, qui Deum, vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum. p.245

In secundo Decreto.

I. In statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & demeritum sufficit illa libertas, quæ voluntarium; ac liberum fuit in causa sua peccato originali, & libertate Adam peccantis. p.251

II. Tametsi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in statu naturæ lapsæ operantem ex ipsa, non excusat à peccato formali. p.253

III. Non licet sequi opinionem, vel inter probabiles probabilissimam. p.255

IV. Dedit semetipsum pro nobis obligationem Deo, non pro solis Electis, sed pro omnibus, & solis fidelibus. p.257

V. Pagani, Judæi, Hæretici, alique hujus generis nullum omnino accipiunt à Jesu Christo influxum, adeoque hinc rectè inferes in illis, esse voluntatem nudam, & inermem, sine omni gratia sufficienti. p.260

VI. Gratia sufficiens statui nostro, non tam utilis, quàm perniciosa est, sic, ut proinde meritò possimus petere, à gratia sufficienti, Libera nos Domine. p.263

VII. Omnis humana actio deliberata, est Dei dilectio, vel mundi, si Dei, Charitas Patris est, si Mundi, concupiscentia carnis, hæc est, mala est. p.266

VIII. Necessè est, infidelem in omni opere peccare. p.269

IX. Revera peccat, qui odio habet peccatum, merè ob ejus turpitudinem, & disconvenientiam cum naturæ rationali, sine ullo ad Deum offensum respectu. p.272

X. Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum, merè ut cælestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens. p.274

XI. Omne, quod non est ex Fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum est. p.276

XII. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & etiam si videantur credere, non est Fides Divina, sed humana. p.278

XIII. Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charita-

I N D E X

- ritate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.* p.280
- XIV.** *Timor gebenna non est supernaturalis.* p.283
- XV.** *Attritio, quae gebenna, & poenarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiae Dei, propter se non est bonus motus, ac supernaturalis.* p.285
- XVI.** *Ordinem praemittendi satisfactionem absolutioni, inducit non politia, aut institutio Ecclesia, sed ipsa Christi lex, & praescriptio naturae rei idipsum quodammodo dictantes.* p.287
- XVII.** *Per illam praxim mox obfolvendi, ordo poenitentiae est inuersus.* p.291
- XVIII.** *Consuetudo moderna, quoad administrationem Sacramenti poenitentiae, etiam si eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed ab usu.* p.293
- XIX.** *Homo debet agere tota vita poenitentiam pro peccato originali.* p.294
- XX.** *Confessiones apud Religiosos factae, pleraeque, vel sacrilegae sunt, vel invalide.* 296
- XXI.** *Parochianus potest suspicari de Mendicantibus, qui eleemosynis communibus viuunt, de imponenda minis leui, & incongrua poenitentia, seu satisfactione ob questum, seu lucrum subsidii temporalis.* p.299
- XXII.** *Sacrilegi sunt iudicandi, qui jus ad communionem percipiendam praetendunt, antequam condignam de delictis suis poenitentiam egerint.* p.301.
- XXIII.** *Similiter arcendi sunt a sacra communionem, quibus nondum inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expers.* p.304
- XXIV.** *Oblatio in Templo, quae fiebat a B.M.V. in die Purificationis suae per duos pullos Columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccatis, sufficienter testantur, quod indiguerit Purificatione, & quod filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus esset, secundum verba legis.* p.306
- XXV.** *Dei Patris sedentis simulacrum nefas est Christiano in Templo collocare.* p.309
- XXVI.** *Laus, quae defertur Mariae, ut Mariae, vana est.* 312
- XXVII.** *Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus, In nomine Patris, &c. praetermissis illis, Ego te baptizo.* p.314
- XXVIII.** *Valeat Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obseruat, intus vero in corde suo apud se resoluit, Non intendo facere, quod facit Ecclesia.* p.317
- XXIX.** *Futilis, & toties conuulsa est assertio de Pontificis Romani*
supra

I N D E X

supra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in fidei questionibus decernendis infallibilitate.

p. 319

XXX. *Ubi quis invenerit doctrinam, in Augustino clarè fundatam, illam absolutè potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.*

p. 321

XXXI. *Bulla Urbani VIII. In Eminentissimè est subreptitia.*

p. 326

FA-

FACULTAS ORDINIS.

Fr. Cælestinus de Mediolano Ordinis Minorum Regularis Observantia S. P. N. Francisci Lector Jubilatus, in hac Cis-montana Familia ejusdem Ordinis Vice-Commissarius Generalis: Observantium, & Reformatorum Discretus perpetuus, & servus.

CUPIENTE R. P. F. Bonaventura à Veteri Provinciæ nostræ Observantis Principatus Lectori Jubilato, & Custode in lucem edere opus, cujus titulus est: *Brevis, & clara expositio, & impugnatio omnium, & singularum Propositionum, quæ damnatae sunt, &c.* quod de mandato nostro à duobus Patribus Theologis revisum, & approbatum fuit; tenore præsentium eidem debitam facultatem concedimus, quatenus idem opus, servatis de jure servandis, Typis mandare possit. Datis Romæ ex Aracæli die 6. Augusti 1707.

Fr. Cælestinus Vice-Commissarius Generalis.

REVERENDISSIME PATER.

PATERNITATIS TUAE Reverendissimæ nutibus obtemperaturi, opus, cujus titulus: *Brevis, & clara expositio, & impugnatio omnium, & singularum Propositionum, quæ damnatae sunt, &c.* Authore Adm. Rev. P. Bonaventura Trotta à Veteri, Sacrae Theologiæ Lectore Jubilato, necnon hujus Observantis Provinciæ Principatus actuali Custode, diligenter excurremus. Et quidem, inoffenso ubique pede; nusquam enim quippiam offendimus, quod Orthodoxæ Fidei, bonisve moribus sit obnoxium; quinimmo perspicuam, solidamque doctrinam, quæ, vel ab ipsis Moralis Theologiæ studiosis, luxuriantia quorundam ingenia nullo queant negotio confutari. Quamobrem id operis, ad communem omnium utilitatem, publica dignum luce censemus; si ita videbitur Tuae Reverendissimæ Paternitati. Datum Neapoli in Regali Conventu S. Didaci Fratrum Minorum Observantium, die 28. Julii 1707.

Reverendissimæ Paternitatis Tuae

Additissimi in Christo filii, & subditi
Fr. Antonius à Mazaria Lector Generalis, & publicus.

Fr. Hieronymus à Laurino Lector Jubilatus, & Min. Provincialis.

EMI-

EMINENTISSIMO SIGNORE, T

Gli Heredi del qu. Michele Monaco supplicando espongono à V. Em. come desiderano stampare un libro intitolato: *Brevis, & clara expositio, & impugnatio omnium, & singularum Propositionum, quæ damnata sunt, &c.* Composto dal Molto Rev. P. Bonaventura Trotta da Vietri de' Minori Osservanti; Per tanto supplica V. E. dar loro la solita licenza, e l'haveràno à gratia, ut Deus.

R. P. Magister Ambrosius Salvio Ordinis Prædicatorum revideat, & referat. Neapoli 1. Augusti 1707.

SEPTIMIUS PALUTIUS VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Canonicus Deputatus.

EMINENTISSIME DOMINE.

Opus in tres Tractatus distinctum, cujus titulus: *Brevis, & clara expositio, & impugnatio omnium, & singularum Propositionum, quæ damnata sunt, &c.* ab Adm. Reverendo Patre Fr. Bonaventura Trotta à Veteri Sacræ Theologiæ Lectore Jubilato Provinciæ Principatus Minorum de Observantia Sancti Francisci elaboratum, jussu Em. V. legi, & præli luce dignum existimavi; in eo nanque effrenis probabilitatis errores damnatos, & quibus cuncta malefanarum opinionum venena in animarum perniciem, & Ecclesiæ scandalum prædierunt, ipse non sublimitate sermonis, nec humanæ eruditionis vallatus abundantia, sed humili veritatis loquela, & rationum validitate disiccit, dum detegit, ac dum exponit, exufflat. Typis mandari dignum arbitror, ni Eminentissimæ Vestræ Dominationi aliter videbitur expedire: cui provolutus ad pedes, sacræ oram Purpuræ exosculans, me, meumque judicium submitto. Neapoli in Regio Conventu S. Petri Martyris die 22. Augusti 1707.

Fr. Ambrosius Salvio S. T. Mag. Ord. Prædicatorum.

Attenta supradicta relatione, Imprimatur. Neap. 29. Augusti 1707.

SEPTIMIUS PALUTIUS VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Canonicus Deputatus.

ECCEL-

ECCELLENTISSIMO SIGNORE;

GL' Heredi del qu. Michele Monaco supplicando espongono à V. Ecc. come desiderano stampare un libro intolato: *Brevis, & clara expositio, & impugnatio omnium, & singularum Propositionum, que damnata sunt, &c.* Composto dal Molto R. Patre Bonaventura Trotta da Vietri de' Minori Osservanti; Per tanto supplicano V. E. dar loro la solita licenza, e l'haveràno à grazia, ut Deus.

*Reverendus Pater Magister Henricus Saccardi videat,
& in scriptis referat.*

GASCON R.

ULLOA R.

Provisum per S. E. Neap. 5. Octobris 1707.

Mastelloius.

EXCELLENTISSIME DOMINE.

Iussu Excellentiae Tuæ perlegi opus inscriptum: *Brevis, & clara expositio, & impugnatio omnium, & singularum Propositionum, que damnata sunt, &c.* ab Admodum Reverendo Patre Fratre Bonaventura Trotta à Veteri Sacrae Theologiae Lectore Jubilato Provinciae Principatus Minorum de Observantia Sancti Francisci lucubratum: Fateor nihil, in eo, quod Regiam jurisdictionem lædat, me animadvertisse; totum est, ut sanam doctrinam in mentibus fidelium firmet, & judicia Dei vera, ac justificata in semetipsa ostendat. Dignum ergo illud Typis arbitror, & proficuum Reipublicae; honor enim nostri Regis judicium diligit, ut propugnetur fideliter à suis subditis, & diligatur fortiter. Neapoli in Regali Conventu Sancti Petri Martyris, die 18. Octobris 1707.

Excellentiae Tuæ

*Humillimus, & addictissimus servus
Frater Henricus Saccardo Ordinis Præd.*

Visa supradiçta relatione, imprimatur, & in publicatione servetur Regia Pragmatica.

ANDREAS R.

ULLOA R.

Provisum per S. E. Neap. 20. Octobris 1707.

Mastelloius.

TRA-

TRACTATUS PRIMVS

In quadragintaquinque Articulis divisus:

De quadragintaquinque Propositionibus ab Alexandro
Septimo damnatis.

Edictum præfati Pontificis: *Feria quinta, die 24. Septembris 1665. In Congregatione generali Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinatis coram Sanctissimo Domino nostro Alexandro Divina Providentia Papa VII. &c.*

Sanctissimus D.N. audivit, non sine magno animi sui mœrore, complures opiniones Christianæ disciplinæ relaxativas, & Animarum perniciem inferentes, partim antiquatas iterum suscitari, partim noviter prodire: & summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excrescere, per quam in rebus ad conscientiam pertinentibus modus opinandi irrepsit, alienus omnino ab Evangelica simplicitate, Sanctorumque Patrum doctrina, & quem si pro recta regula fideles in præci sequerentur, ingens eruptura esset Christianæ vitæ corruptela. Quare, ne ullo unquam tempore viam salutis, quam suprema veritas Deus, cujus verba in æternum permanent, arctam esse definivit, in animarum perniciem dilatari, seu veritas perverti contingeret; idem Sanctissimus D.N. ut oves sibi creditas ab ejusmodi spatiosa, lataque, per quam itur ad perditionem, via, pro pastorali sollicitudine in rectam semitam evocaret, earundem opinionum examen pluribus in Sac. Theologia Magistris; & deinde Emin. & Reverendis. D.D. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus commisit. Qui tantum negotium strenuè aggressi, eique sedulo incumbentes, & mature discussis, usque ad hanc diem, infra scriptis Propositionibus, super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati suæ sigillatim exposuerunt.

A

ARTI-

ARTICULUS I.

Exponitur sensus primæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Prima Propositio damnata. *Homo nullo unquam vite suæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis, ex vi præceptorum divinatorum, ad eas virtutes pertinentium.*

1 **S**ensus hujus propositionis, juxta mentem Authorum ipsius, est, neminem teneri ex vi præceptorum Fidei, Spei, & Charitatis, spectantium directè ad virtutes supernaturales Fidei, Spei, & Charitatis, elicere actus harum virtutum supernaturalium. Quare negant, ex his virtutibus oriri præcepta credendi, sperandi, & diligendi. Hæc opinio tollit de mediò præcepta Theologicarum virtutum per se, & directè obligantia ad credendum, sperandum, & diligendum.

Oppugnatio hujus Propositionis.

2 **S**uppono tanquam certum apud omnes Theologos, Fidem supernaturalem esse habitum intellectualem ad intellectum pertinentem, quo infallibiliter, & sine ulla formidine credimus à Deo revelatis, ob auctoritatem Dei revelantis. D. Paulus autem ad Hæbr. 11. ait: *Fidem esse sperandarum substantiarum rerum argumentum non apparentium.* Spes verò, juxta nostrum Doctorem Scotum in 3. dist. 26. qu. un. §. ad questionem, definitur, quòd sit habitus supernaturalis, quo desideramus nobis bonum infinitum secundum ordinem Divinæ Sapientiæ: Charitas tandem est virtus Theologica supernaturalis, qua diligimus Deum propter ipsum. His suppositis,

3 Omnes quidem Doctores, & Theologi uniformiter sentiunt, dari hujusmodi præcepta Theologicarum virtutum distincta, tum à Decalogi, tum ab Ecclesiæ præceptis; quibus tenemur credere Mysteriis revelatis, tenemur sperare vitam æternam, & Deum super omnia diligere. Et quidem horum actuum credendi, sperandi, & diligendi productio ortum ducit à præceptis obligantibus ad credendum, sperandum, & diligendum.

4 Quòd dentur hujusmodi præcepta satis constat ex Scripturis. De præcepto Fidei patet ex illo Joan. 17. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant Te solum Deum, & quem misisti Jesum Christum.* Et idem cap. 3. *Qui non credit, jam judicatus est, quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei.* Et in Symbolo D. Athanasii habentur expressi articuli credendi, sicut in Symbolo Apostolorum: qui ex præce-

præcepto Fidei oriuntur. Quidam autem ex his sunt credendi explicitè, & quidam implicitè. Explicitè credi debet, *Deum esse; Deum remuneratorem esse*: ut habetur ex D. Paulo ad Hæbræos. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*. Et insuper *Deum incarnatum esse*. Ceteri articuli non necessariò credendi sunt explicitè; sed sufficit, si credantur implicitè, idest credendo quicquid credit Ecclesia; & quicquid ipsa de Fidei dogmatibus decernit.

5 De præcepto Spei, patet ex eodem Apost. ad Titum 2. *Sobriè, & justè, & piè vivamus in hoc seculo, expectantes beatam spem*: unde D. Augustinus tract. 33. in Joan. dixit: *Quàm multa nobis mandata sunt de spe! quis potest omnia colligere?* Et idem Apost. 1. ad Timoth. 6. ait: *Divitibus hujus seculi præcipe, non sublimè sapere, neque sperare in incerto divitiarum*. Ex quibus autoritatibus constat, esse certum hujus virtutis spei præceptum.

6 De præcepto Charitatis, patet ex illo Matt. 22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo: hoc est primum, & maximum mandatum. Secundum etiam simile huic, diliges proximum tuum sicut teipsum*. Ex lumine naturæ notum etiam est hoc præceptum Charitatis, fundatum in illo principio: *Quod tibi non vis, alteri ne feceris: & quæ vis tibi fieri, alteri facias*. Ex quibus doctrinis infero tanquam certum, non esse neganda præcepta virtutum Theologicarum distincta à ceteris præceptis, quibus tenemur credere, sperare, & diligere.

7 Quòd autem hujusmodi præcepta per se, & directè obligent ex vi præceptorū Divinorum ad ipsas virtutes pertinentium, patet primò: vel præceptum credendi, sperandi, & diligendi est affirmativum, vel negativum. Si affirmativum, estò non obliget semper, & pro semper ad electionem actuum; tamen obligat statutis temporibus: ut postquam homo pervenerit ad usum rationis: quando urget gravis tentatio provocans ad actus infidelitatis, desperationis, & odii, oppositos actibus credendi, sperandi, & diligendi: sexies saltem in anno, & in mortis articulo, in quo majores sunt tentationes (& hic est communis Theologorum sensus.) Si est negativum obligat semper, & pro semper; etsi non actu elicito, saltem ex proposito eliciendi actum; nam semper, & pro semper tenemur ad non dissentendum Mysteriis revelatis, quoties ista nobis proponuntur. Semper, & pro semper tenemur ad non desperandum, quoties adversa nobis occurrunt. Et semper, & pro semper tenemur ad non blasphemandum, ad non odio habendum, quamvis passiones ad tale odium nos provocent. Hujusmodi autem obligationes spectant directè ad virtutes Theologicas. Ergo præcepta harum

harum virtutū, pro ut ad ipsas pertinent, directè, & per se obligant.

8 Secundò: quando omissio alicujus actus est peccatum, obligatio ad non omittendum oritur ex præcepto per se obligante ex inclinatione virtutis: ut si virtus Religionis inclinat ad auditionem Sacri in die festo, ex qua oritur præceptum de audiendo Sacro, tunc obligatio de Sacro non omittendo, oritur ex præcepto obligante ad audiendum Sacrum. At omittere elicitionem actus Fidei, Spei, & Charitatis temporibus statutis, si præceptum est affirmativum: semper, & pro semper, si est negativum, est peccatum. Ergo obligatio ad non omittendum tales actus oritur ex præcepto, proveniente ex ipsis virtutibus. Et sic dum obligamur ad credendum, sperandum, & amandum, (si obligatio est positiva): vel ad non elicendum actum infidelitatis, desperationis, & odii, (si præceptum est negativum): talis obligatio oritur à præceptis ad ipsas virtutes directè, & per se spectantibus.

Ex his apparet hujus damnatæ Propositionis falsitas, negantis debitum, pro toto tempore vitæ, ad elicendum actum Fidei, Spei, & Charitatis ex vi præceptorū, ad ipsas virtutes spectantium.

ARTICULUS II.

Exponitur sensus secunde Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Secunda Propositio damnata. *Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.*

9 **S**ensus hujus damnatæ propositionis, juxta mentem Authorum ipsius, est, virum equestrem, qui nobilitate pollet, si ab alio sit provocatus ad duellum, posse illud licitè acceptare, ne reputetur timidus apud alios. Unde putant, quòd imputabilitas ad timiditatem sit maximo detrimento nobilitati, & magnum viris equestribus afferat præjudicium.

Oppugnatio Propositionis.

10 **S**uppono apud omnes Doctores tanquam certum, *Duellum esse singulare certamen duorum, vel plurium, quod ex conditio, seu determinatione, aut promissione, uno provocante, seu movente, & altero acceptante, suscipitur.* Ex qua definitione deducitur, duellum non esse vitæ defensivum, cum voluntariè indicetur; sed per ipsam vitæ periculo exponitur. Duobus casibus exceptis, semper

per duellum est illicitum; imò per Concilium Trid. seff. 25. de reformat. cap. 19. expresse damnatum, his verbis: *Detestabilis duellorum usus, fabricante diabolo introductus, ut cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur, ex Christiano orbe penitus exterminetur*. Per hoc Concilium tam duellantes, quàm Patrini, consilium præbentes, suadentes, & spectatores, excommunicantur. Post hoc Concilium adest specialis Bulla Gregorii XIII. quæ incipit: *Ad tollendum*. Accessit etiam constitutio, & Bulla specialis Clementis VIII. incip. *Illius vices, licet immerito gerentes &c.*

11 Casus, qui excipiuntur sunt isti. Primus, quando quis sit provocatus ad duellum sub minis, quòd nisi duellum acceptet, esset infallibiliter occidendus: ut si Titius dicat Cajo, aut duellum accepta indicendū in tali loco, & pro tali die, & hora; aut nunc hic te occidam. In hoc casu justum esset Cajo pro suæ vitæ defensione duellum acceptare, cum moderamine inculpatæ tutelæ, scilicet quando aliunde vitam suam salvare non posset. Ratio hujus est, quia quilibet Jus naturale habet ad vitam suam tuendam. Secundus casus est, quando Principes ex bono communi mutarent bellum in duellum. Ut si duo Principes inceperint bellum; & quia ex utraque parte multitudo militum mortua sit; iccirco ne tot gentes pereant, se adinvicem concordent Principes, mutare bellum in duellum, ita ut pugna sit inter duos tantum. In hoc casu licitum est duellum; quia tunc potius diceretur finis belli, quàm proprium duellum: & solum duellum diceretur succedere loco belli, & non ex propria duellandi malitia: & insuper esset ad bonum publicum servandum. In aliis casibus non est licitum.

12 Neque imputabilitas ad timiditatem potest excusare virum equestrem à peccato, & excommunicatione lata. Nam hæc imputabilitas spectaret ad honorem equitis; sed nemo potest licite duellum acceptare ad suum defendendum honorem: Ergo non potest duellum Vir equestris acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat. Ultraquamquod, sic provocatus nullam incurrit notam timiditatis, si duellum non acceptet; cum dicere possit: quod mihi facere non licet, imò expresse prohibitum per leges Divinas, & Humanas, non faciam. Prudentes audientes hanc provocati responsionem, non possunt ipsam equitem imputare ad timiditatem. Imprudentes, etsi ei hanc notam impingant, tamen nequit pro hac nota timiditatis facere, quod non licet; & expresse prohibitum est; nam quilibet, etiam si sit magnus Princeps, potius reputandus est inter timidos, quàm, cum suæ animæ detrimento, duellum debeat acceptare.

ARTICULUS III.

Exponitur sensus tertia Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Tertia damnata Propositio est. *Sententia asserens Bullam Cœnæ solam prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Concilii, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. 18. Julii in Concistorio Sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium, visa, & tolerata est.*

13 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, Eminentissimos Cardinales in quodam Concistorio habito 18. Julii 1629. tolerasse illam sententiam, qua quidam Authores affirmabant, Bullam Cœnæ solam prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum contentorum in illa Bulla, quando hæresis, & crimina sunt publica; & non quando hæresis, & crimina sunt secreta. Quare prætendunt in hac re isti Authores, per Bullam Cœnæ non fuisse Episcopis sublatam facultatem absolvendi ab hæresi occulta, prout Concilium Tridentinum eisdem in sess. 24. cap. 6. concesserat.

Oppugnatio Propositionis.

14 **V**T hujus propositionis falsitas innotescat, advertendum est, *hæresim esse errorem voluntarium intellectus cum pertinacia voluntatis, circa veritatem Fidei Catholicæ;* & quidem assertus ab eo, qui fidem recepit. Unde ad faciendum actum aliquem hæresim non sufficit solus error voluntarius intellectus, quo quis vult tenere aliquam conclusionem erroneam circa veritatem fidei; sed ulterius requiritur pertinacia voluntatis, qua scilicet quis certò sciat, suam conclusionem esse contra veritatem Fidei Catholicæ, & adhuc persistat in suo errore: ut si quis certò sciret, quòd hæc propositio, *Deus est Incarnatus* sit de Fide, & opposita huic sit contra veritatem Fidei: si doceret, vel teneret, *Deum non esse Incarnatum*; jam pertinaciter id assereret, & hæresim committeret. Quare Theologi communiter volunt, *pertinaciam voluntatis in rebus Fidei esse deliberatum consensum in errorem, cum certa cognitione, quòd sit contra id, quod Ecclesia tenet.*

15 Hac præmissa doctrina, pono differentiam inter propositionem hæreticam; temerariam; suspectam in fide; & scandalosam. Propositio hæretica est illa, quæ opponitur articulis Fidei, vel cuicumque

cunque Catholica veritati immediatè: hæc propositio, *Deus non est Trinus*, est hæretica, quia opponitur articulo Fidei, quo docemur, *Deum esse Trinum*. Propositio temeraria est illa, quæ licet non immediatè opponatur articulis Fidei, vel Catholica veritati, tamen mediatè illis opponitur: quatenus deducitur ex principio opposito veritati Catholicæ: ut hæc propositio, *Deus potest invincibiliter ignorari*, non est hæretica; sed cùm sequi possit ex hac propositione, *Deum non esse*, quæ est hæretica, ideo prima temeraria dicitur. Propositio in fide suspecta est illa, quæ licet non sit contra evidentem veritatem Fidei Catholicæ, habetur tamen prudens iudicium judicandi coherenteriam habere huic, vel illi propositioni directè oppositæ veritati Catholicæ: ut hæc propositio, *Deus non semper est diligendus super omnia*: dicitur ista in fide suspecta; quia potest haberi prudens iudicium judicandi, hanc propositionem coherere huic expressè contra fidei veritatem, scilicet, *Deus non est diligendus super omnia*. Propositio tandem scandalosa est illa, quæ est non opponatur veritati Fidei Catholicæ, scandalum tamen infert audientibus talem propositionem, ut de facili, cum conscientia præiudicio, possent illam sequi. Ut hæc propositio, *non tenetur quis restituere, quando non potest*, non explicando impossibilitatem: ex qua propositione, qui possit restituere cum aliquo suo incommodo, non restitueret: & sic scandalum afferret, cum animarum præiudicio.

16 Nunc probo falsitatem damnatæ propositionis. Nam Bulla Cœnæ, nedum prohibet absolutionem ab hæresi publica, sed etiam occulta; quia hic casus soli Pontifici reservatur, & per Bullam Alexandri VII. sublata fuit Episcopis facultas absolvendi ab hæresi occulta, quæ per citatum Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 6. de reform. eis concessa fuerat; sub his terminis: *Liceat Episcopis in irregularitatibus*. Et in fine; *idem & in hæresis crimine in eodem foro conscientia eis tantum, non eorum Vicariis sit permissum*. Secundo, peto, cuinam innotuerit, quod Cardinales in citato Concistorio tolerarunt illam sententiam? Nam hoc non constat ex aliqua Constitutione, vel decreto tunc emanato. Ergo frustra recurritur ad id, quod est aliorum mētium interpretatiuum: cùm de facili possit quis temerè iudicare. Neq; possit hoc deduci ex eo, quod tunc oppositū non fuerit damnatū; cùm multa proponantur in E. E. Cardinaliū Concistorio, quæ maturè perpēduntur; nec statim resolvuntur, præsertim in materiis Fidei. Et quia fuit tēpore Alexandri VII. hoc maturè discussum, iccirco hanc propositionem damnavit; & quidem nedum propter illam particulam *fuit tolerata*; (ut quidam prætendunt:) sed etiam ex eo, quod propositio asserat, Bullam Cœnæ

Cœnæ tantùm prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando sunt publica, non verò quando sunt occulta. Nam, cum Bulla Cœnæ exprimat hæreses, hæreticos nimirum excommunicando: & aliunde soli Pontifici reservet absolutionem hæresis, & aliorum criminum in dicta Bulla contentorum: ut constat ex §. *ceterum à prædictis sententiis nullus, præter Romanum Pontificem;* iccirco nullus, præter Romanum Pontificem, potest ab occultis criminibus contentis in Bulla Cœnæ absolvere, & quidem propria authoritate, vel ex quocunque privilegio habito ante hoc decretum Alex. VII. quod est derogatorium facultatis Episcopis concessæ per Conc. Trid. sess. 24. cit. Quòd autem hæc facultas absolventi à criminibus occultis, in Bulla Cœnæ contentis, sit Episcopis sublata: videri possunt Pignatellus, Fagnanus, aliique Doctores, qui dicunt, à multis Pontificibus post Concilium Tridentinum, præsertim à Greg. XIII. & Clem. VIII. fuisse Episcopis talem facultatem sublatam.

A R T I C U L U S I V.

Exponitur sensus quartæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quarta Propositio damnata. *Prælati Regulares possunt in foro conscientie absolvere quoscunque seculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurrsa.*

17 **S**ensus hujus propositionis non distat ab antecedenti, cum Authores putent, privilegia fuisse concessa Regularibus, & quidem Superioribus, ratione Prælationis, absolventi, tam ab hæresi occulta, quàm ab excommunicatione contracta per talem hæresim: & hoc in foro conscientie tantùm, non in foro externo; quia seculares non sunt Superioribus Regularibus subditi, quia judicariam sententiam nequeunt contra seculares ipsos ferre.

Oppugnatio Propositionis.

18 **S**upponendum est pro majori evidentia falsitatis hujus damnatæ propositionis, hæresim aliam esse publicam, & aliam occultam: hæc posterior alia est interna, alia externa. *Hæresis publica est publicus error cum pertinacia voluntatis contra Fidem Catholicam veritatem:* hæc hæresis præsertim ostenditur in publicis concertationibus contra Fidem Catholicam, habitis ab ipsis hæreticis propugnantibus propositiones aliquas contra Fidem. Unde fit, quòd hæresis oritur à publico hæretico, qui nec dogmatibus

bus Ecclesiæ credit, nec Fide vivit. *Hæresis verò occulta, est ille error intellectus, cum pertinacia voluntatis, qui occultè sit contra dogmata, & veritatem Catholicæ Fidei*: ut si quis non coram aliis defenderet propositiones contra Fidei Catholicæ veritatem, sed tantum secretò, pertinaciter tenendo propositiones illas, oppositas veritati Catholicæ, esse veras, & dogmata nostræ Fidei esse falsa. *Hæresis occulta interna est illa, qua quis internè assentitur aliquibus propositionibus oppositis catholicæ veritati, absque ullo externo signo. Externa verò est illa, quæ ultra assensum, dicit etiam externum signum: ut si quis proferat propositionem hæreticalem, vel illam occultè scribat; hujusmodi prolatio propositionis, quamvis non variet rationem formalem hæresis occultæ, sicut neque Scriptura talis propositionis; facit tamen illam externam. Hac supposita doctrina,*

19 Videtur certum apud omnes Doctores, multa privilegia fuisse Regularibus sublata per Cōcilium Tridentinum, & per quasdam Summorum Pontificum constitutiones. Vnde estò habuissent Superiores Regulares hanc facultatem, nunc talem non habent, absolvendi scilicet ab hæresi occulta, & ab excommunicatione per illam contracta; & hoc quidem intelligitur quantum ad seculares; quorum confessio audienda, & facultas absolvendi non habetur, nisi ab Episcopo, jurisdictionem concedente. Et quia Episcopus nunc caret ista facultate, per seipsum; à fortiori non potest illam aliis delegare, ut absolvantur hæretici ab hæresi occulta, quando præsertim est externa.

20 Sola difficultas oriri potest de Superioribus Regularibus, circa suos subditos; an scilicet eos absolvere possint ab hæresi occulta externa. In hac re sunt duæ extremæ opiniones, una affirmans, plura adducens privilegia Superioribus Regularibus concessa, & non abrogata; imò de facto in praxim habita: inter quæ privilegia est hoc, quòd Regulares (exceptis aliquibus casibus expressis in Bulla Cœnæ: ut schismate, hæresi cum relapsu, falsificatione literarum Apostolicarum, delatione prohibitorum ad infideles, & conspiratione in Romanum Pontificem) possunt suos subditos absolvere ab aliis casibus in Bulla Cœnæ contentis. Altera opinio est negativa, & fundatur in illis verbis præfatæ Bullæ Cœnæ Domini: *Non obstantibus privilegiis &c. & in illis aliis. Ceterum à prædictis sententiis nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem absolvi possit.* Quænam ex his duabus sententiis sit tenenda: dico, primam esse probabilem, secundam tutiorem: at in Sacramentorum administratione semper tutior est tenenda.

ARTICVLVS V.

Exponitur sensus quintæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quinta damnata propositio. *Quamvis evidenter tibi constet, Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, si probare non possis.*
Intellige de hæretico occulto.

21 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, ad obligationem denunciandi, etiam hæreticum, requiri, quòd denunciatus possit probare delictum, de quo denunciatus imputatur. Eo prorsus modo, quo est obligatio denunciandi criminosos de aliis criminibus coram Judice, ut delicta impunita non maneant.

Oppugnatio Propositionis.

22 **T**Anquam certum habeo cum communi Doctorum sententia, quemlibet jure naturæ teneri ad tuendam Rempubli-
cã, ne hæc pestifero inficiatur morbo. Et quia nequit esse major infectio in Republica, quàm illa, quæ ortum ducit ab hæresi; propter cõscientiæ libertatẽ; ideo quilibet tenetur hæresim expellere. Quod etiã constat ex Jure Can. cap. *Excommunicamus*, §. *Adiicimus insuper*, ut quilibet Archiepiscopus, vel Episcopus per se, aut per Archidiaconum suum, aut alias honestas idoneasque personas, bis, aut saltẽ semel in anno propriam Parochiã, in qua fama fuerit hæreticos habitare circumeat, & ibi tres, vel plures boni testimonii viros, vel etiam (si expedire videbitur) totam viciniam jurare compellat: quod si sciverit, vel aliquos occulta conventicula celebrantes, seu à communi conversatione fidelium, vita, & moribus dissidentes, eos Episcopo studeat indicare. Hæc habentur in *Decr. Greg. lib. 5. de hæret. tit. 7.* Quare ut certum esse debet apud omnes, obligationem ex duplici jure esse ad denunciandum hæreticum. Et ad hoc faciendum non requiritur, ut priùs precedat fraterna correctio, sicut in denunciatione aliorum criminum. Tum quia hæreticus supponitur incorrigibilis, & illaqueatus. Tum etiam quia, delictum est in primo capite.

23 Falsitas hujus propositionis constat primò, quia sic denunciat, & non probandus per duos saltem testes, non est censendus infamatus à denunciante, nec injuriatus; quia denunciatus non movetur pravo animo, sed solùm ob bonum commune Reipublicæ, &

Ecclẽ-

Ecclesiæ Dei. Secundò, quia estò delictum probari non possit, potest dari casus, quòd contra eundem denunciatum sint aliæ denunciations in Tribunali SS. Inquisitionis; ratione quarum contra denunciatum deveniri potest ad torturam. Unde quamvis hæreticus sit ita occultus, ut nullo modo probari possit de hæresi criminofus, adhuc est denunciandus; etiamsi hoc quis sciat sub quocunque secreto, etiam jurato (extra tamen Sacramentalem confessionem): nam si id sciat per Sacramentalem confessionem, quamvis confessarius non posset hæreticum ipsum absolvere, tenetur tamen ad sigillum, quod in nullo casu frangi potest.

Contra hanc propositionem expressè militat Decretum ejusdem Alex. VII. spectans ad Sanctum Officium dat. sub die 18. Julij 1660. quod incipit. *Licet aliàs.* In quo sub §.4. habentur hæc verba: *Propterea idem Sanctissimus declaravit, præfatos subditos absque ulla participatione, etiamsi nulla petita venia à superioribus, etiamsi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmissa fuerit, omninò teneri, & obligatos esse accedere ad denunciandos Ordinarios, vel Inquisitoribus locorum quoscunque etiam confratres, ac superiores, etiam primarios suos ejusdem Ordinis, & Religionis, quos noverint esse de fide quomodolibet, etiam leviter suspectos &c.* Per quæ ultima verba videtur esse obligatio denunciandi etiam in fide suspectos.

ARTICVLVS VI.

Exponitur sensus sextæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Sexta damnata Propositio. *Confessarius, qui in Sacramentali confessione, tribuit penitenti chartam, postea legendam, in qua ad venerem invitatur, non censetur sollicitasse in confessione; ac proinde non est denunciandus.*

24 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, confessarium non esse denunciandum, quando tantum chartam tribuit penitenti, legendam post confessionem, in qua charta confessarius incitat penitentem ad actum venereum. Præferunt Authores hujus propositionis, hunc actum exhibitionis chartæ, absque explicita locutione, non esse sollicitationem.

ARTICVLVS V.

Exponitur sensus quintæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quinta damnata propositio. *Quamvis evidenter tibi constet, Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, si probare non possis.*
Intellige de hæretico occulto.

21 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, ad obligationem denunciandi, etiam hæreticum, requiri, quòd denunciatus possit probare delictum, de quo denunciatus imputatur. Eo profus modo, quo est obligatio denunciandi criminosos de aliis criminibus coram Judice, ut delicta impunita non maneant.

Oppugnatio Propositionis.

22 **T**Anquam certum habeo cum communi Doctorum sententia, quemlibet jure naturæ teneri ad tuendam Rempublicam, ne hæc pestifero inficiatur morbo. Et quia nequit esse major infectio in Republica, quàm illa, quæ ortum ducit ab hæresi, propter cõscientiæ libertatē; ideo quilibet tenetur hæresim expellere. Quod etiã constat ex Jure Can. cap. *Excommunicamus*, §. *Adiicimus insuper*, ut quilibet Archiepiscopus, vel Episcopus per se, aut per Archidiaconum suum, aut alias honestas idoneasque personas, bis, aut saltē semel in anno propriam Parochiã, in qua fama fuerit hæreticos habitare circumeat, & ibi tres, vel plures boni testimonii viros, vel etiam (si expedire videbitur) totam viciniam jurare compellat: quod si sciverit, vel aliquos occulta conventicula celebrantes, seu à communi conversatione fidelium, vita, & moribus dissidentes, eos Episcopo studeat indicare. Hæc habentur in *Decr. Greg. lib. 5. de heret. tit. 7.* Quare ut certum esse debet apud omnes, obligationem ex duplici jure esse ad denunciandum hæreticum. Et ad hoc faciendum non requiritur, ut priùs præcedat fraterna correctio, sicut in denunciatione aliorum criminum. Tum quia hæreticus supponitur incorrigibilis, & illaqueatus. Tum etiam quia, delictum est in primo capite.

23 Falsitas hujus propositionis constat primò, quia sic denunciatus, & non probandus per duos saltem testes, non est censendus infamatus à denunciante, nec injuriatus; quia denunciatus non movetur pravo animo, sed solùm ob bonum commune Reipublicæ, &
Eccle-

Ecclesiæ Dei. Secundò, quia estò delictum probari non possit, potest dari casus, quòd contra eundem denunciatum sint aliæ denunciations in Tribunali SS. Inquisitionis; ratione quarum contra denunciatum deveniri potest ad torturam. Unde quamvis hæreticus sit ita occultus, ut nullo modo probari possit de hæresi criminofus, adhuc est denunciandus; etiamsi hoc quis sciat sub quocunque secreto, etiam jurato (extra tamen Sacramentalem confessionem): nam si id sciat per Sacramentalem confessionem, quamvis confessarius non possit hæreticum ipsum absolvere, tenetur tamen ad sigillum, quod in nullo casu frangi potest.

Contra hanc propositionem expressè militat Decretum ejusdem Alex. VII. spectans ad Sanctum Officium dat. sub die 18. Julij 1660. quod incipit. *Licet aliàs.* In quo sub §.4. habentur hæc verba: *Propterea idem Sanctissimus declaravit, præfatos subditos absque ulla participatione, etiamsi nulla petita venia à superioribus, etiamsi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmissa fuerit, omninò teneri, & obligatos esse accedere ad denunciandos Ordinarios, vel Inquisitoribus, locorum quoscunque etiam confratres, ac superiores, etiam primarios suos ejusdem Ordinis, & Religionis, quos noverint esse de fide quomodolibet, etiam leviter suspectos &c.* Per quæ ultima verba videtur esse obligatio denunciandi etiam in fide suspectos.

ARTICVLVS VI.

Exponitur sensus sextæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Sexta damnata Propositio. *Confessarius, qui in Sacramentali confessione, tribuit penitenti chartam, postea legendam, in qua ad venerem invitatur, non censetur sollicitasse in confessione; ac proinde non est denunciandus.*

24 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, confessarium non esse denunciandum, quando tantum chartam tribuit penitenti, legendam post confessionem, in qua charta confessarius incitat penitentem ad actum venerem. Prætentunt Authores hujus propositionis, hunc actum exhibitionis chartæ, absque explicita locutione, non esse sollicitationem.

Oppugnatio Propositionis.

In primis notanda est sequens Bulla contra sollicitantes.

GREGORIVS PAPA XV.

25 **V** Niversi Dominici Gregis curam &c. statuimus, decernimus, & declaramus, quod omnes, & singuli Sacerdotes, tam seculares, quam regulares cujuscunque dignitatis &c. qui personas, quæcunque illæ sint, ad inhonestas, sive inter se, sive cum aliis quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis confessionis, (sive ante, sive post immediatè, sive occasione, vel prætextu confessionis hujusmodi, etiam ipsa Sacramentali confessione non secuta, sive extra occasionem confessionis, in confessionario, aut loco quocunque, ubi confessiones Sacramentales audiuntur, sive ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire) sollicitare, vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, sive tractatus habuerint; in Officio S.S. Inquisitionis severissimè, ut infra puniantur &c. Mandantes omnibus confessariis, ut suos pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis, ut supra sollicitatos, moneant de obligatione denunciandi sollicitantes, seu, ut præfertur, tractantes, Inquisitoribus, seu locorum Ordinariis prædictis. Quod si hoc officium prætermiserint, vel pœnitentes docuerint, non teneri ad denunciandum confessarios sollicitantes, seu tractantes, ut supra; iidem locorum Ordinarii, & Inquisitores illos pro modo culpæ punire non negligant, &c.

26 Hæc est summa Bullæ contra sollicitantes editæ à Gregorio XV. quæ valdè notanda est, ad cognoscendum, in quibus casibus confessarius, ut sollicitator denunciandus sit. Ex hac Bulla evidenter constat, quod confessarius tradens chartam, in Sacramentali confessione, pœnitenti, postea legendam, in qua ad venerem invitatur mulierem pœnitentem, censetur illam sollicitasse. Primò, quia chartam illam tradit occasione Sacramentalis confessionis. Secundò, quia est in loco confessionis, seu ubi pœnitens confitetur, non est incitata, tamen in illo per chartam provocatur. Tertio, quia post confessionem immediatè, pœnitens legendo chartam illam incitatur ad actus venereos. Et quia per prædictam Bullam censentur sollicitare, tam qui in actu Sacramentalis confessionis provocant ad actus venereos, quàm qui in loco, ubi confessiones audiuntur, id faciunt; quàm etiam qui post confessionem immediatè; jccircò in casu posito, quod confessarius in actu Sacramentalis confessionis tradit chartam legendam post confessionem, in qua incitat ad actus venereos, jam censendus esset sollicitator; & sic erit denunciandus.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Exponitur sensus septimæ Propositionis , & ejus falsitas demonstratur.

Septima damnata Propositio . *Modus evadendi obligationem denunciandæ sollicitationis, est: si sollicitatus confiteatur cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere, absque onere denunciandi.*

27 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est , quòd si Berta V. G. à Cajo confessario esset sollicitata; ut ipsa Berta evadat obligationem denunciandi Cajum sollicitantem, sufficiat, ut Berta cum Cajo confiteatur , & ab eodem absolvatur . Vnde Authores hujus propositionis putant , Bertam tunc nullam habere obligationem denunciandi.

Oppugnatio Propositionis.

28 **E**X ipsa enormitate, & gravitate criminis constat falsitas hujus propositionis damnatæ ; dum asserit , pœnitentem sollicitatum evadere obligationem denunciationis , si confiteatur cum eodem confessario sollicitante . Tum quia, confessarius est in crimine illo sollicitationis delinquens ; & ideo non potest Iudicis officium exercere; aliàs ordo juris inverteretur . In hoc ergo casu, si pœnitens sollicitata diceret : *sollicitata sui in actu Sacramentalis confessionis* : deberet confessarius eam obligare ad denunciandum confessarium sollicitantem . Ratio potissima est ; quia jus commune præferendum est juriparticulari, & bonum publicum bono particulari: obligatio autem denunciandi oritur ex bono publico spirituali fidelium , spectantem ad reverentiam præstandam Sacramento pœnitentiæ . Tum tandem quia, etiam dato (quòd nunquam concedi debet), confessarium sollicitantem absolvere pœnitentem sollicitatam; tamen ipsa pœnitens sollicitata non diceretur soluta , nec absoluta ab obligatione denunciandi ; quia obligatio denunciandi oritur ex crimine contra bonum publicum spirituale commissò, & contra reverentiam Sacramento exhibendam: adeoque si absolveretur pœnitens sollicitata in actu Sacramentalis confessionis ab eodem confessario sollicitante, non diceretur absoluta, nec soluta esset ab obligatione denunciandi.

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

Exponitur sensus octave Propositionis , & ejus falsitas demonstratur.

Octava damnata Propositio . *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere , applicando petenti partem, etiam specialissimam fructus , ipsimet celebranti correspondentem: idque post decretum Urbani VIII.*

29 Sensus hujus damnatæ propositionis est , posse Sacerdotem pro una , eademque Missa accipere duplex stipendium : unum pro parte unius, qui primo stipendium dat, quæ est pars libera Sacerdotis , pro qua licitè accipere potest mercedem, & stipendium : alterum pro illa parte Missæ , quæ correspondet ipsi Sacerdoti , abnegando scilicet pro seipso fructus illius partis sacrificii, qui ad ipsummet Sacerdotem spectare debet . Et hoc quidem putant valere post emanatum decretum Urbani VIII. in contrarium.

Oppugnatio Propositionis.

30 Pro hac oppugnanda propositione, suppono ea, quæ dixi in materia de Iustitia, & Iure, Sacerdotem posse licitè accipere stipendium pro Missa celebranda , quia tale stipendium recipit in justum laborem, juxta illud Apostoli: *Qui Altari servit, de Altari vivere debet* . Neque in hoc casu simoniam committit ; quia nec sacrificium , nec sacrificii applicationem vendit pretio temporali, sed pretium illud pro sui sustentatione accipit, vel pro labore extrinseco, qui labor temporalis est. Et hoc valet, ne dum de Sacerdote paupere , sed etiam divite : nam dives non tenetur suam laborem gratis dare, eo quia dives est; sed potest, si vult, justam accipere sui laboris mercedem, non obstante, quòd sit dives. De hac re, plura dixi in materia de Beneficiis loc. cit. disp. 7.

31 Insuper suppono, justum stipendium pro Missa celebranda illud esse, quod est determinatum per decreta S. C. C. *de celebrat. Missarum*; & est in praxi positum per Episcopales Synodos: ut Romæ est Julius ; in hac Civitate, sicut in toto Neapolitano Regno, est unus carolenus . Quare fit, quòd si daretur pro stipendio Missæ, Romæ infra Julium, & in hoc Regno infra carolenum , jam stipendium non esset justum. Unde fit, quòd, si quis infra carolenum daret alicui Sacerdoti pauperi, pro stipendio Missæ, ut non posset ipse

ipse Sacerdos cum tali tenui stipendio vivere ; dans peccaret, quando obligationem haberet faciendi Missas celebrare, vel ex legato, vel ex voto: non tamen peccaret, si scilicet pro Missæ celebratione stipendium illud impenderet, ex sola devotione. Nunc

32 Impugno propositionem damnatam hoc medio: vel Sacerdos vellet pro una Missa duplex stipendium accipere, quia unum est tenue, & insufficiente pro sua sustentatione ; vel quia supponit, hoc fieri posse, satisfaciendo pro secundo stipendio, cum illa parte Missæ ipsi Sacerdoti celebranti correspondente. Ex neutro autem capite potest esse licitè accipere duplex stipendium pro una Missa. Non quidem ex primo capite; nam obligatio celebrandi Missam ex intentione unius personæ, ex pacto factò de tanto, vel tãto stipendio oritur ex iustitia, & quidem rigorosa. Ergo quamvis stipendium sit tenue, & non sufficiente pro Sacerdotis sustentatione, non potest tamen pro una Missa duplex stipendium accipere. Tum etiam quia: tenuitas stipendii, sicut non solvit Beneficium ab obligatione servandi ea, quæ sunt Beneficio annexa; ut recitare officium, choro intervenire (& si est curatum) residere in loco Beneficii; ita neque ab obligatione celebrandi Missam solvit Sacerdotem. Ratio est, quia utrobique obligatio oritur ex virtute Iustitiæ.

Neque oriri potest ex secundo capite: in primis, quia suppositum adversariorum est falsum, cum virtuti Iustitiæ adversetur. Imò est contra emanatum decretum per Sacram Congreg. de celebratione Missarum. Secundò, quia applicare illam partem correspondentem Sacerdoti celebranti (quæ est fructus spiritualis cadens in beneficium ipsius Sacerdotis celebrantis), idem esset, ac vendere spirituale pro temporali: at vendere spirituale pro temporali est simonia ; ideo nequit Sacerdos licitè duplex stipendium accipere pro una Missa, etiam applicando specialissimam fructus partem, ipsi celebranti correspondentem. Totum hoc est certum per decreta cit. de celebratione Missarum: & per Bullas contra simoniam.

ARTICULUS IX.

Exponitur sensus nonæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Nona damnata Propositio. *Post decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.*

33 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, posse Sacerdotem, qui pro Missa celebranda acceperit stipendium, V. G. unius
carol.

caroleni cum dimidio, dare alteri Sacerdoti unum carolenum tantum, ut Missam illam celebret, retenta altera medietate supra carolenum pro seipso. Putant hujus propositionis Authores, hoc fuisse permissum, post decretum Urbani VIII. oppositum decernentis.

Oppugnatio Propositionis.

34 **C**ONtra hanc propositionem primò militat decretum Sacre Congregationis de celebratione Missarum editum sub Urbano VIII. & ampliatum ab Innoc. XII. incip. *Nuper à Sac. Congreg.* In quo decreto sunt hæc expressa verba: *Ac similiter omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat.* Hoc autem decretum est fundatum supra illud Urbani VIII. Quare malè inferunt Authores damnatæ propositionis, quòd licitum sit Sacerdoti, post decretum Urbani, cui traduntur Missæ celebrandæ, per alium satisfacere, retento &c. Nam si post Bullam Urbani VIII. id prohibentis, permissum esset retinere pro seipso partem stipendii, deberent Authores isti ostendere decretum revocatorium decreti Urbani: quod est omninò chimericum.

35 Militat etiam contra hanc propositionem ratio desumpta ex virtute justitiæ. Nequit enim à Sacerdote licitè fieri, quod est directè contra Iustitiã: Atqui contra Iustitiam est, si Sacerdos faciat per alium satisfacere Missam, collato huic minori stipendio, retenta pro ipso accipiente altera parte. Quod patet, quia tradens eleemosynam pro Missa celebranda, dat illam pro justo stipendio celebrantis; & pro labore ipsius celebrantis. Ergo quoties Missa non celebraretur ab ipso accipiente, non posset licitè pro seipso partem stipendii retinere: præsertim quia, & faceret contra mentem dantis, intendentis totum illud stipendium valiturum pro satisfactione Missæ celebrandæ; & etiam præjudicium afferret ei, cui conferret minus stipendium. Et quanquam Sacerdos, cui daretur minus stipendium cederet juri suo voluntariè, (ut si ob suam paupertatem diceret alteri Sacerdoti: da mihi stipendium pro Missa, quam celebrare intendo hac die, & retine pro te alteram stipendii partem, quam habuisti): tamen non posset justè juri suo cedere, stante scientia maioris pretii, & aviditatis alterius Sacerdotis; quia esset in præjudicium, & fraudem dantis eleemosynam; sicut etiam in præjudicium Sacrorum Canonum. Imò talis Sacerdos, qui sic cederet juri suo, peccaret; quia esset causa peccati alterius Sacerdotis, pro seipso retinentis alteram partem stipendii. Solum à peccato posset excusari, si Sacerdos, qui Missam celebraret, non moveret alterum Sa-

Sacerdotem , ad retinendam alteram stipendii accepti partem : & absque scientia aviditatis Sacerdotis retinentis illam partem, sufficeret suum justum stipendium , & Missam celebraret . Et per hæc patet justa damnatio Propositionis.

36 Solùm excipitur ab hac re casus Rectoris Beneficii: ut si Titius esset Rector Beneficii pro ipso fundati, vel sibi collati cum oneribus Beneficio annexis; tunc si Rector Beneficii non posset Missas aliquas, vel etiam omnes celebrare, posset illas per alium satisfacere, collato illi justo stipendio, pro seipso retenta parte superante justum stipendium . Primò hoc ratione patet , quia totum illud stipendium Rectori collatum , non solùm est pro Missa celebranda, sed etiam pro aliis obligationibus Beneficio annexis: ut habere curam animarum , canere in Choro, officium recitare, &c. Vel si est liberum absque ullo onere, & solùm concessum in ipsius Beneficiarii sustentationem : ut contingit quandoque in Beneficiis fundatis pro consanguineis descendentibus à linea fundatoris ; tunc etiam potest Beneficiarius pro sua sustentatione partem superantem retinere . Hoc de Beneficiariis etiam constat , ex decret. Sac. Congreg. Concil. Trid. interp. in resp. ad octavum dubium: ubi decernit, posse Rectorem Beneficii pro seipso retinere partem superantem, collato justo stipendio pro Missa celebranda, his verbis : *Ad octavum. Non habere locum: sed satis esse, ut Rector Beneficii , qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti elemosynam congruam, secundum morem Civitatis, vel Provincia: nisi in fundatione ipsius Beneficii aliud cautum fuerit.*

A R T I C V L V S X.

Exponitur sensus decimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Decima damnata Propositio . *Non est contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere , & sacrificium unum offerre ; neque etiam est contra fidelitatem : etiamsi promittam, promissione juramento firmata, danti stipendium, quòd pro nullo alio offeram.*

37 **S**ensus hujus propositionis continet duas partes. Prima, quòd non sit contra justitiam offerre unum sacrificium pro pluribus stipendiis receptis, cum promissione offerendi plura sacrificia. Secunda, quòd hoc non sit contra fidelitatem, etiam stante promissione facta cuicumque conferenti stipendium, quòd scilicet pro ipso conferente , & non pro alio offeratur sacrificium: & non sola nu-

da promissione, sed etiam juramento firmata. Hoc prætendunt Authores hujus damnatæ propositionis.

Oppugnatio Propositionis.

38 **P**rima pars propositionis est ex terminis falsa. Primò, quia ad peccandum contra justitiam sufficit, ut quis rem alienam retineat, vel mala fide possideat, invito rationabiliter Domino. Hoc expressè colligitur ex omnium Theologorum, & Canonistarum doctrina. Qui ergo pro pluribus sacrificiis plura stipendia accipit, & postea unum tantum sacrificium offert, jam aliena retinet, & mala fide possidet, invito rationabiliter Domino; nam qui stipendium dat pro duabus Missis celebrandis, vult, ut duæ, & non una solum celebretur. Ergo quando tantum una celebraretur, non vellet, quòd stipendium pro altera datum retineatur, & Missa non celebretur. Secundò, quia dans stipendium pro duabus Missis celebrandis, jus acquirit contra celebrantem; nec tale jus extinguitur, donec Sacerdos illas celebraverit; atque ideo Sacerdos, celebrando tantum unam Missam pro stipendio duarum, facit contra jus dantis: Ergo peccat contra justitiam, & debitum eius non est extinctum. Nulla itaque ratione liberari potest à peccato contra justitiam Sacerdos, qui accipit stipendium pro pluribus Sacrificiis, & unum tantum offert.

39 Ultraquamquod hoc corroborari potest paritate Beneficiorum. Si Beneficarii reciperent fructus ex Beneficio provenientes, & non adimplerent id, quod ex Beneficio adimplere tenentur, peccarent contra justitiam, & ad restitutionem tenerentur: ut constat ex pluribus locis Concilii Tridentini in Capitibus de reform. Et hoc, quia in collatione Beneficii suscipiunt onus illud Beneficio annexum. Ita similiter dicendum in proposito: quia Sacerdos, accipiendo stipendium pro celebratione plurium Missarum, suscipit onus illas celebrandi; si illas non celebrat, peccat contra justitiam, & ad restitutionem tenetur.

40 Secunda pars etiam est falsa ex terminis. Fidelitas namq; est virtus inclinans ad observandum promissum. Dum Sacerdos accipit stipendium pro pluribus Missis celebrandis, promittit danti stipendium, se plures Missas celebraturum, juxta ipsius dantis voluntatem: Ergo quoties non plures, sed unam tantum Missam celebraret, faceret contra promissum: Ergo contra fidelitatem peccaret. Imò, si juraret in promittendo, ultra peccatum contra fidelitatem, quod committeret, esset etiam periurus: quia esset iuramentum liberè factum, de re licita, & ex iustitia debita; & in contracta

tractu promissorio obligante utrumque contrahentem ad observandum promissum. Vnde concludendum est, Sacerdotem, qui stipendium accipit pro offerendis pluribus Sacrificiis, si unum tantum offert, peccare, & contra iustitiam, & contra fidelitatem. Contra hanc propositionem decimam recurrunt, & militant decreta supra citata de celebratione Missarum.

A R T I C V L V S XI.

Exponitur sensus undecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vndecima damnata Propositio . Peccata in confessione omissa, seu oblita, ob instans periculum vitæ, seu ob aliam causam, non tenentur in sequenti confessione exprimere.

41 **S**ensus huius damnatæ Propositionis est, quod si quis in una confessione aliquod peccatum omitteret, ob periculum vitæ, quod pœnitens dubitaret sibi imminere, si huic confessario tale peccatum manifestaret: vel ob aliam causam, in qua licitum sit, confessionem dimidiare; putant Authores huius propositionis, non teneri pœnitentem in alia confessione ipsum peccatum omissum exprimere. Et insuper putant, quod si quis in prima confessione alicuius peccati oblivisceretur, non teneretur illud exprimere in sequenti confessione. Vtrumque assertum est falsum, & erroneum.

Oppugnatio Propositionis.

42 **V**T constat in sensu damnatæ Propositionis, duas hæc habet partes. Prima, qua volunt Authores illius, pœnitentem non teneri in confessione sequenti aperire, & exprimere peccatum omissum in prima confessione, ob instans vitæ periculum, vel ob aliam causam, quam iustam putant. Secunda, qua prætendunt, peccatum oblutum in prima confessione, de quo postea recordatur, non esse in secunda sequenti confessione exprimendum.

43 **V**traque pars Propositionis damnatæ destruit integritatem confessionis, tum materialis, tum formalis. Vbi suppono breviter, integritatem materiale confessionis in eo consistere, quod quis omnia peccata, ex prævio conscientie examine, confiteatur, secundum numerum, speciem, & circumstantias, præscindendo à peccatorum dolore. Quare, ut confessio sit materialiter integra, sufficit, ut peccata omnia pœnitens confiteatur. Integritas verò formalis

confessionis consistit in eo, quòd quis omnia, quæ memoriæ occurrunt, confiteatur peccata, ex prævio conscientiæ examine, cum formali dolore eorundem peccatorum. Unde fit, quòd deficiente dolore, confessio poterit esse materialiter integra, sed invalida: & quandoque posito dolore formali, & quidem supernaturali, etiamsi, non esset integra materialiter, vel ob memoriæ defectum, posito diligenti conscientiæ examine; vel ob timorem periculi imminētis, cum proposito tamen quamprimum confitendi; poterit esse formaliter integra, & valida. At in hoc secundo casu, in quo pœnitens, ob evidens periculum, relinqueret peccatum in prima confessione, deberet de illo dolere, cum proposito non amplius illud committendi.

44 His itaque notatis, contra utranque Propositionis damnatæ partem arguo. Primò contra primam. Licet iustum sit motiuum in prima confessione occultandi peccatum, ratione imminētis periculi, ut nimirum nullum alium habeat pœnitens confessarium, coram quo possit integram confessionem materialiter facere, & illam faciat integram formaliter; tamen remanet in pœnitente obligatio ad exprimendum illud peccatum ommissum, in sequenti confessione. Ratio est, quia ut constat ex verbis Conc. Trid. sess. 14. cap. 5. *de confess.* confessio debet esse integra tum formaliter, quòd ad perfectum omnium peccatorum dolorem; tum materialiter, quòd ad omnia peccata, quæ memoriæ veniunt, præmisso diligenti examine. Quare, dum ob iustum motiuum prima confessio posset fieri sine integritate materiali, non per hoc pœnitens remaneret solutus ab obligatione manifestandi illud peccatum ommissum, in confessione sequenti, dum periculum cessaverit. Et in tantum prima confessio esset integra formaliter, non obstante omissione illius peccati, propter iustum motiuum, in quantum in pœnitente adest propositum, peccatum illud quamprimum confitendi: quòd si tale propositum non adesset, non diceretur confessio formaliter integra; quia dolor de peccato omisso est cum proposito illud confitendi, & non amplius committendi.

45 Contra secundam partem propositionis sic arguo. Peccatum oblitum in prima confessione, quamvis non invalidavit illam confessionem, supposita integritate formali, scilicet dolore habito, etiam de illo oblito peccato; tamen si de eo pœnitens non faceret novum actum doloris, ipsum manifestando in sequenti confessione, hæc secunda confessio esset omninò invalida, tam quòd ad integritatem materiale, quia peccatum illud non manifestaretur; quam quòd ad integritatem formalem, quia cum illud malitiosè ommitteret, non haberet de eo necessarium dolorem. Quod patet,
nam

nam in tantum in prima confessione excusatur poenitens ab invaliditate confessionis, in quantum supponitur, moralem adhibuisse diligentiam per prævium examen, ut omnium peccatorum suorum recordaretur; & dum non recordatur, suppletur defectus oblivionis per dolorem de peccato oblito: Ergo quando post confessionem factam, illius recordatur, non excusatur, ut in sequenti confessione non debeat illud manifestare. Ratio potissima est, quia peccatum oblito in una confessione est materia necessaria subsequenti confessionis, dum illius poenitens recordatur. Ex his deducitur falsitas illius damnatæ propositionis, quò ad utramque partem.

A R T I C U L U S X I I .

Expōnitur sensus duodecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Duodecima damnata Propositio. *Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.*

Sensus hujus propositionis est, quòd Mendicantes habeant privilegia absolvendi à casibus reservatis Episcopis; & quoties facultatem habent ab iisdem Episcopis audiendi confessiones, toties talis facultas se extendit etiam ad casus reservatos, absque nova facultate ab Episcopis obtinenda. Hoc putant Authores hujus damnatæ propositionis.

Oppugnatio Propositionis.

Hvjusmodi propositio expressè obstat determinationi Concilii Trid. sess. 14. cap. 7. incipien. *Quoniam igitur natura: his verbis: Extra quem articulum (scilicet mortis), cum nihil possint in casibus reservatis, id unum poenitentibus persuadere vitantur, ut ad superiores, & legitimos Judices pro beneficio absolutionis accedant.* Ex quibus verbis apertè apparet, Concilium, extra casum in mortis articulo, prohibere omnibus Sacerdotibus, tam si sint seculares, quàm si sint Mendicantes, absolutionem à casibus reservatis. Vnde in nullo casu (ut etiam deducitur ex quodam decreto Clementis VIII.) cujuscunque necessitatis, extra mortis articulum, potest absque facultate Episcopi Sacerdos, quicumque sit, à reservatis absolvere. Et dum vigeret necessitas metus mortis in poenitente, nisi tum temporis absolveretur: ut V. G. si mulier abortum fecerit,
de

de quo maritus suspicionem haberet, si eam tunc non videret absolvi; confessarius credendo dicto mulieris manifestantis metum mortis, posset eam absolvere directe ab aliis peccatis, & solum indirecte à reservato. Et pro absolutione directa à casu reservato, vel debet mulierem poenitentem obligare ad comparandum coram Episcopo, ut absolutionem recipiat à reservato: vel debet ipse Confessarius facultatem petere absolvendi à tali casu reservato. Quare irrationabiliter, & sine fundamento, Authores istius propositionis asserunt in Mendicantibus potestatem absolvendi à reservatis Episcopo, non obtenta ab eo speciali facultate.

48 Ultra hanc Concilii determinationem, adest evidentissima ratio; quia Mendicantes quantum ad exercendum munus audiendi confessiones sunt Episcopo subditi, ita ut non possint secularium confessiones audire, sine Episcopi facultate; ut per Conc. decreta sancitum est: Ergo neque possunt à casibus Episcopo reservatis absolvere, absque ipsius Episcopi facultate. Consequentia sequitur, quia, sicuti Episcopus, ut Superior Ordinarius, dare debet facultatem, ut exerceatur actus suæ jurisdictionis in audiendis confessionibus, ita non nisi ipse, qui à tali facultate aliquos exceperit casus, potest facultatem concedere, ut Mendicantes, & quicumque Sacerdotes ab illis possint absolvere.

49 Ad hanc propositionem impugnandam militat Concilium Tridentinum sess. 14. can. 11. ubi habetur: *Si quis dixerit, Episcopos non habere Jus reservandi sibi casus, nisi quò ad externam politiam; atque ideo casuum reservationem non prohibere, quò minus Sacerdos à reservatis verè absolvat: anathema sit.* Canon iste ponderandus est, præsertim in ultimis verbis, ex quibus falsitas damnatæ propositionis clarè ostenditur.

• A R T I C U L U S XIII.

Exponitur sensus tertiadecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Tertiadecima damnata propositio. *Satisfacit præcepto confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo presentato, sed ab eo injustè reprobaso.*

50 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd sufficiat, ut Sacerdos Regularis sit presentatus, & examinatus ab Episcopo; ac insuper cognitus de sufficientia, & idoneitate audiendi secularium confessiones, ut possit confessiones audire, non obstante, quòd

quòd ab Episcopo sit injustè reprobatus. Ex quo putant Authores hujus damnatæ Propositionis, quòd , qui confitetur huic Regulari præsentato, & injustè reprobo, satisfaciat præcepto confessionis.

Oppugnatio Propositionis.

51 **S** Vpradicta propositio unum supponit, & alterum infert. Supponit, ad exercendam jurisdictionem audiendi confessiones. secularium in Regularibus, sufficere solam præsentationem factam coram Episcopo, & examinadoribus, & approbationem de idoneitate, & non esse necessariam facultatem expressam Episcopi, ut iurisdicchio exerceatur. Secundum, quod infert, est, pœnitentem satisfacere præcepto confessionis (& puto quòd locutio sit de præcepto annuæ confessionis, non de illa facienda in articulo mortis) si confiteatur huic Sacerdoti præsentato, & injustè reprobo.

52 Contra id, quod supponunt Authores hujus damnatæ Propositionis, militant verba Concilii Trid. sess. 23. de ref. cap. 15. ubi dicitur: *Quamvis Presbyteri in sua ordinatione à peccatis absolvendi potestatem accipiant, decernit tamen Sancta Synodus, nullum, etiam Regularem, posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegiis, & consuetudine quacunque, etiam immemorabili, non obstante.* Per quæ verba patet falsitas suppositi hujus damnatæ Propositionis. Vnde nemini ex Sacerdotibus, etiam Regularibus, licet audire secularium confessiones, absque Episcopi approbatione, & facultate. Et ratio huius esse potest, quia cum fidelium animæ sint curæ Episcoporum traditæ, ab ipso Episcopo tradi debet potestas iurisdictionis subdelegata supra illas animas, à sorde peccati purgandas. Vnde quoties Regularis sit ab Episcopo, etiam iniustè, reprobatus, iurisdictionem hanc exercere, non potest: cum iurisdicchio sit facultas ab Episcopo tradita. Et quamvis iniusta reprobatio quandoque eveniat, propter odium contra Regulares; tamen isti non debent propterea facere, quod ipsis est prohibitum.

53 Quantum ad id, quod Authores istius propositionis putant inferre, de satisfactione præcepti, si Regulari præsentato, & injustè reprobo, quis confiteatur; suppono, præceptum de confessione facienda, aliud esse divinum, & aliud Ecclesiasticum. Primum est, quo Deus præcipit cuicunque Creaturæ peccanti post baptismi susceptionem, ut in gratiam sanctificatæ redeat per pœnitentiæ Sacramentum. Et hoc præceptum est positivum obligans semel in vi-

ta,

ta, præsertim in articulo, & probabili mortis periculo. Secundum est Ecclesiasticum, & obligat semel in anno, ut ex præceptis Ecclesiæ constat. Utrumq; præceptum urgere, constat ex pluribus Concilii Tridentini canonibus; & de præcepto Divino, patet ex pluribus scripturæ locis; & præsertim ex confessione Davidis Psal. 50. *Miserere mei Deus, &c. Tibi soli peccavi.* Tunc confessio peccatorum, quæ erat reconciliativa Peccatoris cum Deo, fiebat, ut plurimum, soli Deo; quia tunc confessio illa non erat verum Sacramentum. A Christo Domino postea fuit institutum verum penitentia Sacramentum, necessarium necessitate medii ad salutem.

54 Nunc probo ex hac doctrina, penitentem, qui Regulari reprobato ab Episcopo confitetur, non satisfacere præcepto confessionis. Nemo potest satisfacere præcepto confessionis, per invalidam confessionem; ut dicemus contra sequentem propositionem damnatam; sed confessio facta coram Sacerdote reprobato, & carente Jurisdictione, præsertim, si scienter fiat, est invalida: Ergo per illam nequit penitens satisfacere præcepto confessionis. Ostendo veritatem majoris propositionis sic; quia præceptum de facienda confessione urget, ut peccator Deo reconcilietur: quod fieri nequit per invalidam confessionem, cum adhuc peccator remaneat aversus à Deo. Minor est nota, nam deficiente jurisdictione, invalidè Sacerdos dat formam absolutionis: cum validitas formæ in facultate absolvendi fundetur. Quare concludo, falsam esse, & justè damnatam hanc propositionem, quòd satisfiat præcepto confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, & ab eo injustè reprobato.

A R T I C U L U S XIV.

Exponitur sensus quartadecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quartadecima damnata Propositio. *Qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.*

55 **S**ensus huius damnatæ propositionis est, quòd si quis, vel absque dolore, vel absque integritate materiæ, vel absq; proposito, accederet ad confessarium tempore præcepto infra annum, sicut præcipitur ab Ecclesia confessio, putant Authores istius propositionis, quòd satisfaciat præcepto.

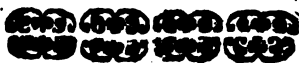
Oppu-

Oppugnatio Propositionis.

56 **S**upposito illo duplici præcepto, divino scilicet, & Ecclesiastico, notato in antecedenti articulo, pro certo habeo ex Conc. Trid. ad validam confessionem requiri, tum materialem, tum formalem integritatem. Ad materialem integritatem spectant omnia peccata mortalia, tum in specie, tum in numero, tum ex circumstantiis loci, & temporis. Ad integritatem verò formalem requiritur dolor de peccatis, qui si non est perfectus, ut est contritio, sufficit imperfectus, seu attritio; cum proposito tamen amplius non peccandi. His suppositis,

57 Impugno nunc propositionem istam. Qui facit confessionem voluntariè nullam, vel scilicet ex defectu integritatis materialis, vel ex defectu integritatis formalis, non ponit rem præceptam; nam res præcepta est valida confessio, vera, & inductiva gratiæ, quantum spectat ad ipsum pœnitentem: Ergo quando est invalida, & nulla, & quidem voluntariè, præcepto de ipsa confessione facienda non satisfacit. Præceptum nanque non obligat ad confessionem, utcunque faciendam, sed ad illam validè, & licitè faciendam, ut peccator Deo reconcilietur; sed per confessionem invalidam, & nullam peccator non reconciliatur Deo: Ergo per talem confessionem præcepto non satisfacit.

58 Ex his duo infero: Primum, quòd stante nullitate confessionis, peccator incurrit excommunicationem ab Ecclesia positam contra non satisfacientes præcepto. Secundum, quòd ut satisfiat præcepto, sufficit, ut pœnitens confiteatur Regulari ab Episcopo approbato; & non est necesse, ut coram proprio Parocho confessionem faciat: ut quidam falsò subdocere præsumunt. Quod constat ex Bulla Clem. X. incip. *Superna*: Et hoc ipsum insinuatur à Scoto in 4. dist. 17. qu. unic. §. *de tertio*, &c. ubi habet hæc verba: *Igitur (ly proprio Sacerdoti) intelligitur pro habente jurisdictionem ad immediatè absolvendum istum. Nec in hoc tunc specificatur præceptum; quia in generali erat De cui: scilicet Sacerdoti habenti jurisdictionem.* Concludo tandem, non satisfacere præcepto confessionis, qui illam facit voluntariè nullam.

ARTICVLVS XV.

Exponitur sensus quintadecima Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quintadecima damnata Propositio. *Pœnitens, propria auctoritate, substituere sibi alium potest, qui, loco ipsius, pœnitentiam adimpleat.*

59 **S**ensus huius damnatæ propositionis est, quòd pœnitens, cui à confessario sit imposita pœnitentia pro satisfactione peccatorum, ut adimpleatur in pœnam commissi peccati, possit nihilominus satisfacere, si propria auctoritate faciat per alium pœnitentiam illam adimplere. Ut si Titio esset impositum à confessario, ut ieiunet in pane, & aqua; putant Authores istius damnatæ propositionis, quòd Titius satisfaciat, si hoc ieiunium alteri adimplendum propria auctoritate committat.

Oppugnatio hujus Propositionis.

60 **A**dvertendum est cum omnibus Doctoribus, ex Trident. Conc. sess. 14. cap. 8. duplicem esse pœnitentiam impositam à confessario in pœnæ temporalis condignitatem: alia est præservativa, ut per ipsam pœnitens præservetur, ne amplius labatur in illa crimina jam confessâ. Et ista præservativa pœnitentia solet esse ad auferendas proximas occasiones peccandi: ut si confessarius imponeret pœnitenti, ne amplius ingrediatur domum illam, ad evitandam occasionem ludendi, & blasphemandi in ludo; vel ad fugiendam occasionem peccandi cum Berta; tunc ista pœnitentia imposita, esset præservativa; quia ordinatur ad præservandum pœnitentem à malo futuro. Alia verò est satisfactoria, & est illa, quæ imponitur pro pœna temporali peccatori: ut esset ieiunare, recitare officium defunctorum, vel B. Mariæ Virginis, &c.

61 Adverto insuper, pœnitentiam satisfactoriam spectare saltem ad integritatem Sacramenti pœnitentiæ; quatenus est executio pœnæ à confessario, ut à Judice inflictæ pro commissis peccatis.

62 Quantum nunc spectat ad ostendendam falsitatem huius damnatæ propositionis, dico, impossibile esse, & in terminis repugnare, posse pœnitentem per alium satisfacere pro pœnitentia præservativa, seu medicinali ipsi imposita. Nam ridiculum esset, quòd confessarius imponat Caio pœnitentiam præservativam, ne amplius

plius ingrediatur domum Bertæ : & ipse Caius velit , ut hæc pœnitentia adimpleatur per Titium , nomine ipsius Caii . Idem nanque esset , quod pœnitentia præservativa adimpleatur per alium , & non per ipsum pœnitentem , ac quod liberum sit pœnitenti ingredi domum Bertæ ; & sic non evitaretur occasio peccandi , ad quam vitandam imposita fuit pœnitentia illa præservativa . In hac re videtur ita imperceptibile , posse pœnitentem propria autoritate , substituere alium , ut pro ipso adimpleat pœnitentiam præservativam ; sicut imperceptibile est , infirmum , cui imponitur , ut ad sui præservationem sumat medicinam , velle pro salute recuperanda , ut alter medicinam illam sumat . Quomodo enim potest medicina ab alio sumpta sanitatem conferre infirmo ? Ita dicendum in casu nostro : medicina est , præservativa pœnitentia : si hæc per alium adimpleatur , huic quidem conferret utilitatem ; pœnitenti autem , pro cuius salute imposita est , nullam potest utilitatem conferre .

63 Si sensus damnatæ propositionis est , de pœnitentia satisfactoria ; etiam hæc per ipsum pœnitentem adimpleri debet . Ratio est evidentissima , quia pœnitentia ista satisfactoria est Sacramentalis , estque executio decreti facti per confessarium in vindictam , & pœnam temporalem pro peccatis commissis . At ut sit talis , nequit per alium adimpleri , sed per ipsum pœnitentem , qui delictum commisit ; aliàs si per alium fieret , non esset Sacramentalis ; quia non per Sacramentum hic adimpleret pœnitentiam illam , sed ad preces pœnitentis : & ut sit Sacramentalis imponi debet à Sacerdote . Quod hoc exemplo clarè patet : si Princeps justè Caium ad Triremes damnaret , ob aliquod commissum crimen ; tunc pœna ista non esset satisfactoria , si per alium adimpleretur nomine Caii : quia Caius ipse est delinquens , & pœna illa data est , ut satisfactoria criminis à Caio commissi . Idem dicendum , & à fortiori in proposito ; cum judicariam potestatem exerceat Sacerdos , dum pœnitentiam satisfactoriam imponit , hæc nequit per alium adimpleri ; aliàs satisfactoria non esset .

64 Accedit adhuc confirmandum Tridentinum Concilium sess. 14. cit. cap. 8. incip. *Demum quò ad satisfactionem* , his verbis : *Debent ergo Sacerdotes Domini , quantum spiritus , & prudentia suggesterit , pro qualitàte criminum , & pœnitentium facultate salutare , & convenientes satisfactiones injungere ; ne , si forte peccatis conveant , & indulgentius cum pœnitentibus agant , levissima quedam opera pro gravissimis delictis injungendo ; alienorum peccatorum participes efficiantur . Habeant autem præ oculis , ut satisfactio , quam imponunt , non sit tantum ad novæ vitæ custodiam , & infirmitatis medicamentum , sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam , & castigam .*

ligationem. Quare si pœnitentia est ad vindictam peccatorum, nequit per alium adimpleri, sed per ipsum pœnitentem, saltem ubi non intervenerit ipsius confessarii facultas.

ARTICULUS XVI.

Exponitur sensus sextadecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Sextadecima damnata Propositio: *Qui Beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in confessarium simplicem Sacerdotem, non approbatum ab Ordinario.*

65 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quemcunque Beneficium, qui Beneficium curatum habet, sive sit Episcopus, sive Parochus, &c. posse eligere simplicem Sacerdotem, non approbatum ab Ordinario, in suum confessarium.

Oppugnatio Propositionis.

66 **B**eneficium curatum, ut cōtradistinctum à Beneficio simplici, est illud, cui est annexa cura animarum: & dicitur curatum, quatenus Beneficiarius jurisdictionem exercet supra fideles, ligandi, & solvendi per pœnitentiæ Sacramentum. Quare tam Episcopi, quàm Parochi, Curati, & Rectores Ecclesiarum dicuntur Beneficarii curati. Ubi pro propositionis damnatæ oppugnatione adverto, Episcopum in sua Diœcesi posse sibi eligere in confessarium, aliàs non approbatum; quia eo ipso, quòd aliquem sibi in confessarium eligeret, eum tanquam approbatum haberet, eique facultatem audiendi ipsius Episcopi confessionem concederet. Quare semper verificaretur, etiam de Episcopo, propositionem illam damnatam esse falsam, præsertim quia, si id simplici Sacerdoti concederet in sua Diœcesi, ad suas audiendas confessiones; tamen non potest hoc concedere simplici Sacerdoti extra suam Diœcesim: quia Episcopus in alia Diœcesi est subditus, & jurisdictionem dare non potest Sacerdoti, sibi non subdito, ut suas audiat confessiones. Hoc declaratum fuit per quandam Gregorii XIII. constitutionem. Et colligitur ex Tridentino Concilio sess. 23. cap. 15. incip. *Quamvis Presbyteri, his verbis: Decernit Sancta Synodus, nullum, etiam Regularem, posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire &c. nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen &c. approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegiis, & consuetudine quacunque, etiam immemorabili, non obstantibus.*

67 In quibus verbis Concilii, obſervat, *ly etiam Sacerdotum*: ubi nedum de ſimplici Sacerdote, ſed etiam de Sacerdote habente officium curatum, eſt ſermo. Et per ultima verba aufert quæcunque privilegia, quæ fuiſſent conceſſa in contrarium. Unde fit, quòd ſi Episcopuſ extra ſuam Diœceſim non poteſt ſibi eligere in confeſſarium, ſimplicem Sacerdotem, ab Ordinario illius loci non approbatum; cùm extra illam, juridiſtionem non habeat, præſertim in Sacerdotes non ſubditos: multò minùs poſſunt hoc facere Parochuſ, Curati, Reſtores &c. qui carent juridiſtione promovendi alios ad audiendas ſecularium confeſſiones. Quare poteſtatem non habent Beneficiarii curati eligendi ſimplicem Sacerdotem in cõfeſſarium, ſi hic ab Ordinario non ſit approbatus. Ubi adverto, quòd hæc propoſitio damnata, & quædam aliæ, in ſuperioribus articulis impugnatæ, contra hoc citatum capitulum 15. Concilii directè militant: iccirco meritò ab Alex. VII. damnatæ ſunt, ut temerariæ.

ARTICVLVS XVII.

Exponitur ſenſus decimaſeptimæ Propoſitionis, & ejus falſitas demonſtratur.

Decimaſeptima damnata Propoſitio. *Eſt licitum Religioſo, vel Clerico, calumniatorem gravia crimina de ſe, vel de ſua Religione ſpargere minantem, occidere, quando aliuſ modus defendendi non ſuppedit: uti ſuppedit non videtur, ſi calumniator ſit paratuſ, vel ipſi Religioſo, vel ejus Religioni publicè, & coram graviffimis viris prædicta impingere, niſi occidatur.*

68 **S**enſuſ hujus damnatæ Propoſitionis eſt, licitum eſſe, ut putant ejus Authoreſ, Religioſo, & etiam Clerico, occidere calumniatorem, qui contra ipſum Religioſum, vel contra ſuam Religionem minatur ſpargere gravia crimina: ut ſi diceret, hunc Religioſum eſſe ſacrilegum, furem &c. vel ſi de Religione diceret, hanc Religionem eſſe proſtitutam, nutrire bannitoſ pro Religioſis, & ſimilia dicendo, quæ gravia crimina eſſent. Et aſſerunt, hoc modo, & non alio poſſe Religioſum ſeipſum, & ſuam Religionem defendere, cùm aliuſ modus non ſuppedit juſtæ deſenſionis, niſi occiſio; præſertim quando calumniator eſt paratuſ crimina illa Religioſo, vel ſuæ Religioni impingere publicè, & coram graviffimis viris. Hæc damnata Propoſitio ponit licitam occiſionem calumniatoris.

Oppu-

Oppugnatio Propositionis.

69 **H**Æc damnata Propositio affirmat, occidi posse licitè, calumniatorem, quando non sit alius modus se defendendi à calumnia. Et insuper affirmat, non esse alium modum se defendendi à calumnia, quàm occidendo calumniatorem paratum ad impingenda gravia crimina Religioso, vel suæ Religioni. Vtrumque autem est falsum, & contra divinum præceptum: *Non occides*. Primum est falsum; nam quando non adest alius modus se defendendi à calumnia, vel sibi imposita, vel Religioni; non potest Religiosus facere malum contra divinum præceptum, ad se defendendum ab iniusta famæ læsione: neque faciendum est malum ordinis superioris (ut est occisio, quæ est malum vitæ); ad tuendum bonum ordinis inferioris, ut est fama, & honor. Ergo estò Religiosus ille calumniam passus, vel cuius Religio sit passa calumniam, nullum alium habeat modum evadendi calumniam, præter calumniatoris occisionem, non propterea potest ipsum calumniatorem occidere. Quoties ergo calumniator ipse sit tantum calumniator, seu honoris aggressor, quatenus iniustam facit læsionem honoris alterius; & non sit simul aggressor vitæ; tunc calumniatus, præsertim Religiosus, debet pro Christo Domino iniurias patienter tolerare, sicut statui Religioso decet. Arma ergo nostra patientia est: ad Christi Domini exemplum, qui calumniatus, verberatus, & tandem crucifixus, patienter omnia toleravit. Idem ad Christi exemplum facere debent Religiosi, & non debent attendere honoribus, & vanitatibus huius seculi. Quod etiam constat ex glos. in Clem. *Si furiosus*, *De homic.* & in cap. *suscepimus*, eod. tit.

70 Secundum etiam est falsum; nam calumnia illa, etiam dicta coram viris gravissimis, & magnæ authoritatis nullum notabile damnum inferre potest; nec Religioso, nec suæ Religioni. Quod patet, quia dum illi viri gravissimi vident Religiosi modestiam, & tolerantiam, scandalizantur de calumniatore, & ædificantur de Religiosi modestia. Modus inquam se defendendi à calumnia illa iniuste imposita, est, vel se remove ab illo loco, in quo calumniator loquitur: vel si sit necessitatus ibi permanere, patienter tolerare. Si hoc non faceret Religiosus calumniatus, scilicet vel per honorabilem fugam, vel per ingentem tolerantiam; non posset excusari ab iniusto homicidio, si calumniatorem occideret, dum de se, vel de sua Religione gravia crimina spargit, vel spargere minatur.

71 Quod ostenditur hac evidenti ratione. In tantum esset licitum occidere calumniatorem, in quantum esset modum evadendi calum-

calumniam illam impositam; & sic salvetur moderamen inculpatæ tutelæ, ut prætendunt Authores damnatæ Propositionis; sed hoc est falsissimum: Ergo illa occisio ad evitandam calumniam, non est licita. Sic ostendo veritatem minoris: sit hæc iniuria facta Religioso, scilicet à calumniatore vocatus est sacrilegus, latro, concubinari- us &c. Nunc sic arguo: vel calumniatori creditur ab audientibus, vel non. Si creditur, jam per occisionem calumniatoris calum- niatus suum honorem non recuperat: imò potiori jure honorem amittit, quia existimari potest vindicativus, & homicida. Si non creditur calumniatori, jam honor non est amissus: & sic calumniatus injustè pro honore pugnaret. Quare concludendum est, jure meri- to damnatam esse supradictam propositionem, qua asserbatur, ius- tam esse occisionem calumniatoris, si hic contra Religiosum, vel Religionem minatur spargere gravia crimina.

ARTICULVS XVIII

Exponitur sensus decimoctava Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Decimoctava Propositio. Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam Iudicem, à quo iniqua certò imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare.

72 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, eum, qui falsò sit accusatus, & per falsos testes probatus sit Reus, posse licitè, tam accusatorem, quàm testes occidere, ad suam salvandam innocentiam. Et insuper posse occidere Judicem, quando certò scit, ab hoc imminere iniquam sententiam. Et putant hujus propo- sitionis damnatæ Authores, hoc fieri posse, quando alia via non potest innocens suam ostendere innocentiam, & damnum vitæ evi- tare.

Oppugnatio Propositionis.

73 **S**uppono, ante hujus propositionis damnatæ impugnatio- nem, moderamen inculpatæ tutelæ illud esse, quod est uni- cum, & singulare medium evadendi damnum imminens; ita ut ex prudentum judicio, facta quacunque alia diligentia, nequit, nisi per hoc medium, damnum vitari. Ut si non possem vitam meam salva- re à manibus invasoris, nisi eum occidendo; tunc occisio ista esset cum moderamine inculpatæ tutelæ: at si possum illam salvare fu- giendo, vel clamando, ut alii me adiuvent, quia hæc sunt media ad vitam

vitam meam salvandam ; tunc non possem licite invasorem occidere ; quia tunc non daretur moderamen inculpatæ tutelæ . Hoc posito,

74 Nunc sic impugno damnatam propositionem : Vel quando innocens occideret injustum accusatorem, falsos testes, vel injustum Judicem, esset in sua libertate, vel in manibus justitiæ carceratus, ac in vinculis positus . Si in sua libertate ; jam habet medium evitandi damnum imminens per fugam, donec sua innocentia demonstretur . Si in carceribus, & in vinculis positus, ita ut habeat in sua libertate, accusatorem, falsos testes, & Judicem occidere ; tunc vel habet modum, se ostendendi innocentem, vel non . Si habet modum se ostendendi innocentem, jam occidendo accusatorem, testes, & Judicem, non adhiberet moderamen inculpatæ tutelæ; nam moderamen inculpatæ tutelæ tunc adhibetur, quando nullum aliud medium inveniri potest ad damnum evitandum : Ergo quoties innocens habet alium modum ostendendi suam innocentiam, non debet recurrere ad occisionem accusatoris, testium, & Judicis . Si non habet modum ostendendi se innocentem; tunc etiam occidendo accusatorem, testes, & Judicem non evitaret damnum; imò potiori jure poena mortis damnaretur, propter homicidium .

75 Confirmari potest hoc ex humana politia, & bono communi Republicæ ; quia si licitum foret Reo putato, qui alias innocens est, occidere accusatorem, testes, & Judicem, sive occisione publica, sive privata; aperiretur via infinitis homicidiis, quæ oriri possent cum Republicæ detrimento; imò etiam in causis veræ reitatis, posset quis, occidendo accusatorem, se excusare, dicendo, eum occidi, quia falsò me accusavit, & possum, ac licitum est mihi ad damnum mihi imminens vitandum, occidere falsum accusatorem, &c. Quod erroneum, & scandalosum est; quapropter damnata fuit supradicta propositio decima octava. Vnde concludendum est, non esse licitum occidere falsum accusatorem, testes, & Judicem, à quo iniqua certò imminet sententia.

ARTICVLVS XIX.

Exponitur sensus decimanonæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Decimanona damnata Propositio . *Non peccat maritus occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam.*

76 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd quando maritus invenit uxorem actu committentem adulterium cum

cum alio Viro, posset (ut putant Authores istius propositionis) sine peccato occidere suam uxorem in tali adulterio deprehensam.

Oppugnatio Propositionis.

77 **S**uppono incidenter, adulterium esse carnalem copulam mulieris uxoratæ, seu in matrimonium conjunctæ, cum Viro, sive libero, sive etiam in matrimonium juncto. Quapropter dum mulier in matrimonium conjuncta, se carnaliter copulat cum altero Viro, in scio marito, huic injuriam facit: & si maritus in tale uxoris adulterium consentiret, ipse non reciperet injuriam; cum consentienti nulla fiat injuria. Per adulterium verò commissum ab uxore, cōsentiente etiã marito, fit injuria statui conjugali. De hac re specialis erit sermo in artic. 50. lib. 2. contra quinquagesimam propositionem damnatam ab Inn. XI. Hoc itaque supposito, putant Authores damnatæ propositionis, propter iniuriam, quam maritus recipit ab uxore adultera, & in adulterio deprehensa, posse licite, & sine peccato illam occidere; quod falsum esse ostenditur

78 Primò ex doctrina, quam tradit Doctor noster Scotus in 4. dist. 15. quæst. 3. artic. 2. *Sed quis est iustus occisor*. Vbi deducit ex illo Decalogi præcepto, *Non occides*, hanc prohibitionem occidendi, sine legitima autoritate, & iusta lege. Nulla ergo videtur iusta lex concedendi facultatem marito, uxorem occidendi, dum illam in adulterio deprehendit. Vnde in Iure Canonico 33. quæst. 2. can. *Inter hæc*, est omninò prohibita huiusmodi occisio. Hæc sunt verba Decr. *Inter hæc sanctitas vestra addere studuit, si cuius uxor adulterium perpetraverit: utrum marito illius liceat secundum mundanam legem eam interficere. Sed Sancta Ecclesia mundanis nunquam constringitur legibus: gladium non habet, nisi spirituale, quo non occidit, sed vivificat*. Secundò ostenditur falsitas illius doctrinæ, ex hoc, quòd ad iustam occisionem servari debet ordo Iuris: ordo Iuris non exposcit, ut iniuriatus faciat sibi Ius, ut in casu esset maritus; aliàs quilibet posset in propria causa esse Iudex, quòd non conceditur. Tertiò ostenditur ex hoc, quòd nemo cum detrimento animæ suæ potest vindictam sumere de receptis iniuriis: quod eveniret in casu. Nam non alia ratione maritus occidere posset uxorem deprehensam in adulterio; nisi quia per adulterium ab uxore commissum, maritus ipse injuriam reciperet: sed iniuria non est vindicanda, sed potius quantum spectat ad forum conscientie, remittenda: Ergo peccaret mortaliter maritus, occidendo mulierem in adulterio deprehensam. Adeoque ut contraria legi Divinæ, Naturali, & Canonice, ac rationi naturali, damnata est supradicta propositio, ut temeraria, & scandalosa.

ARTICULUS XX.

Exponitur sensus vigesima Propositionis; & ejus falsitas demonstratur.

Vigesima damnata Propositio. *Restitutio à Pio V. imposta Beneficiatis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam Iudicis, eo quòd sit pœna.*

79 **S**ensus huius Propositionis damnatæ est, quòd dum Pius V. imposuit obligationem restitutionis fructuum, qui percipiuntur ex beneficio, restitutio ipsa non debeatur in conscientia ante Iudicis sententiam. Et pro ratione huius asserti, assignant Auctores propositionis: quia talis restitutio imposita, est pœna.

Oppugnatio Propositionis.

80 **S**uppono à Pio V. quoddam emanasse decretum contra Beneficiarios, qui ratione Beneficii tenentur divinum officium recitare, & ipsius recitationem omittunt; quo decreto Summus Pontifex, stante omissione recitationis officii, obligat Beneficiarium ad restitutionem fructuum illius Beneficii, pro rata omissionis officii. Quod decretum incipit: *Ex proximo Lateran. Concilio, pia, & salubris sanctio emanavit.* In quo decreto, ut videri potest in Romano Bullario, vel apud Quarant. titulo *de bonis canon.* consideranda sunt illa verba: *Beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis officii, & temporis, suos non faciat; sed eos tanquam injustè perceptos, in fabricam ipsorum Beneficiorum, vel pauperum elemosynas erogare teneatur.* Supponendum est insuper, hoc decretum esse declarativum, & ampliativum decreti Leonis X. habiti in Conc. Lateran. in illa const. quæ incipit. *Supernæ dispositionis*: in quo decreto idem determinatum fuit; quòd scilicet Beneficarii obligati ex Beneficio ad recitandum divinum officium, non faciant fructus ex Beneficio, pro rata omissionis. His suppositis,

81 Nunc impugno supradictam damnatam Propositionem. Pius V. in illa sua constit. expressit hæc verba, nimirum: *Sed eos tanquam injustè perceptos &c.* Sed hæc verba expriment obligationem ex justitia in Beneficiariis ad restituendos fructus ex Beneficio, dum omittitur recitatio officii divini iniuncti cum Beneficio: Ergo tenetur in conscientia Beneficiarius restituere fructus perceptos ex Beneficio, non adimpleta obligatione recitandi officium; & hoc

& hoc ante Iudicis sententiam. Quod suadet ex hoc, quia quoties Pontifex declarat, aliquem esse iniustum rei possessorem, ut hic restituat, non debet expectare Iudicis sententiam; sed in conscientia tenetur reddere quod suum non est. Quod declaratur per ly: *Non faciat fructus suos; sed eos tanquam injuste perceptos &c.* Hoc patet à pari de Beneficariis curatis, quibus impositum est onus residendi in loco Beneficii: per Concilium Trid. expressè præcipitur Beneficariis Curatis residentia, *sess. 23. cap. 1. reform.* ita ut non residentes non faciant fructus suos pro rata absentiae à loco Beneficii: & hoc, alia declaratione non secuta, scilicet non expectata sententia Iudicis. Quod ostendunt illa verba cit. Conc. cap. 1. §. *si quis: statuit Sacrosancta Synodus, præter alias pœnas adversus non residentes, sub Paulo III. impositas, & innovatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit; eum pro rata temporis absentiae fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse.*

82 Ex quibus Concilii verbis ostenditur, Beneficarium non residentem teneri in conscientia restituere fructus ex Beneficio perceptos, quando non residet, ob iniustam eorundem perceptionem; & hoc ante Iudicis sententiam. Nunc sic contra damnatam Propositionem arguo. Non est major obligatio Beneficarii residendi, quàm recitandi officium, ratione cuius recitationis percipit fructus ex Beneficio: Ergo si Beneficarius, non residendo, peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem fructuum, ante Iudicis sententiam; etiam non recitando officium, quod ratione Beneficii recitare tenetur, peccat mortaliter, & ad fructus perceptos ex Beneficio restituendos est obligatus, ante Iudicis sententiam.

83 Tandem falsum assumunt Authores istius damnatæ Propositionis, asserentes, quòd obligatio restitutionis imposita à Pio V. Beneficariis non recitantibus, sit tantum pœna. Nam etiam illa obligatio oritur ex culpa, quam Beneficarii committunt; quia quoties non adimplent, quod adimplere tenentur, ultra peccatum, quod committunt contra fidelitatem, peccant pariter contra justitiam, retinendo injustè, quod suum non est; nec ulla ratione illorum fructuum dominium potest ad Beneficarios non recitantes transire. Ergo non solum à Pio V. imposita est Beneficariis non recitantibus, obligatio restituendi, in pœnam omissionis recitationis, sed etiam ex culpa commissa. Ac per consequens Beneficarii non recitantes tenentur in conscientia restituere pro rata fructus perceptos ex Beneficio, ante Iudicis sententiam. Et hoc quidem fuit de mente Pii V.

ARTICVLVS XXI.

Exponitur sensus vigesima prima Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesima prima damnata Propositio: *Habens capellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio literarum vacet, satisfacit sue obligationi, si officium per alium recitet.*

84 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd Beneficiarius, siue sit Capellanus auctoritate Episcopi factus (quomodo capellania collativa est Beneficium); siue quicumque alius Beneficiarius, qui obligationem habet ex ipso Beneficio recitandi divinum officium, satisfacit obligationi, si officium per alium recitet, quando ipse Beneficiarius, aut Capellanus vacat studio literarum. Vacare studio literarum, putant Authores hujus damnatæ Propositionis, quòd sit licita causa excusandi Beneficiarium ab obligatione personali recitandi officium. Quod falsum esse ostendemus.

Oppugnatio Propositionis.

85 **T**Anquam certum suppono apud omnes Doctores (ut dixi in tract. de Iust. & Jure) Beneficium Ecclesiasticum esse *perpetuum percipiendi redditus ex bonis Ecclesiasticis, propter aliquod officium spirituale, auctoritate Ecclesia constitutum*. Et hoc jus cuicumque Beneficio Ecclesiastico competit, etiam Capellaniam collativam, quæ erigitur, & fundatur auctoritate Episcopi, qui etiam illam confert: ad differentiam aliorum Beneficiorum, quæ per electionem, vel concursum conferuntur. Hujusmodi Capellania, sicut & alia Beneficia Ecclesiastica, annexam habent obligationem recitandi divinum officium: quia solis clericis, & Ecclesiasticis personis, cum tali onere conferuntur.

86 Nunc ostendo falsitatem Propositionis damnatæ. Primò, quia in Capellano habente Capellaniam collativam, vel alio Beneficiario, obligatio recitandi divinum officium, est personalis: eo prorsus modo, quo personalis est cuicumque fidei auditio sacri in diebus festivis; jejunium quadragesimale; & Beneficiariis curatis residentia in loco Beneficii. At quando non adest evidens impedimentum, nemo ex his ab obligatione personali excusatur; nam hæc est differentia inter obligationem personalem, & aliã obligationem, quòd non personalis suppleri potest, personalis verò à propria persona

sona exerceri debet . Ut si alicui Beneficio esset annexa obligatio recitandi officium, & Missam celebrandi; obligatio celebrandi Missam non esset personalis, sed localis, in loco scilicet, & capella, ubi fundatum est Beneficium: hæc obligatio celebrandi Missam, potest per alium suppleri, in eadem Ecclesia, vel Capella. Obligatio verò recitandi officium, quæ personalis est, non potest suppleri. Secundo constat expressè ex Concilio Trid. *sess. 24. de ref. cap. 12. incip. Cum dignitates:* ubi propè finem habetur: *Omnes verò divina per se, & non per substitutos compellantur obire officia &c.* Quæ verba expriment personalem obligationem, in persolvendis, & recitandis divinis officiis.

87 Deinde impugno directè motiùm, quo prætendunt Authores damnatæ Propositionis, excusare Beneficiarium à personali obligatione recitandi officium divinum. In tantùm per ipsos excusaretur à personali obligatione, inquantùm vacaret studio literarum. Atqui, in primis, studium literarum non excusat; præsertim quando non est per longum tempus, & in notabile Ecclesiæ beneficium, seu utilitatem: vel si excusaret, ut evenire posset in casu posito pro Ecclesiæ utilitate, Prælati, Principis, & etiam sui ipsius, quod studium transferri non posset in alium diem; tunc simpliciter pro illo tempore studii diceretur excusatus, ita ut neque per alium necesse sit obligationi satisfacere. Ut patet de residentia Beneficarii, quæ excusat ipsum Beneficiarium, quando adest gravis necessitas: sicut infirmitas excusat à quadragesimali jejuniò, & ab auditione sacri in die festivo; & non est necesse, ut per alium suppleatur. Quapropter concludendum est, habentem Capellaniam collativam, vel quodcunque Beneficium Ecclesiasticum, etiamsi vacet studio literarum, non satisfacere suæ obligationi, si per alium recitet officium. Et sic, ut scandalosa, & temeraria, damnata fuit supradicta propositio vigesimaprima.

ARTICVLVS XXII.

Exponitur sensus vigesimæ secundæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimæ secundæ damnata Propositio . Non est contra Iustitiam, beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa Beneficia Ecclesiastica, pecunia interveniente, non excigit illam pro collatione beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur .

88 **S**ensus huius Propositionis damnatæ est, non esse contra iustitiam non conferre gratis beneficia Ecclesiastica; & assignant pro ratione Authores istius Propositionis; quia collator non exigit pecuniam pro collatione beneficii, sed pro emolumento temporali. Vnde unum asserunt, & aliud pro ratione asserti adducunt.

Oppugnatio Propositionis.

89 **A**dvertendum est cum communi Doctorum sensu, in qua libet persona digna dari Ius ad beneficium, sive remotum, quod non est Ius acquisitum ex prævio examine, & concursu, sed est tantum Ius ex merito; & hoc est Ius commune cuicumque personæ merenti: sive proximum, & acquisitum ex prævio examine, & concursu; & hoc Ius est proximum, & rigorosum. Primum Ius, remotum scilicet ad beneficium, non ponit debitum, & obligationem in conferente, ad conferendum potius huic personæ, quam alteri, beneficium; ita ut si conferens, absque prævio examine, & concursu daret beneficium uni personæ dignæ, ommissa altera æquæ digna, non peccaret contra iustitiam: & si beneficium non est curatum, & detur personæ dignæ, absque examine, ommissa etiam digniore, neque contra iustitiam peccaret; ut dixi in 7. disp. de Iust. & Iure: & rationem assignavi; quia Ecclesia providetur commodè de persona digna, & apta ad exercendum illud beneficium, neque dignior præiudicatur; quia Ius proprium, & rigorosum non acquisiuit; cum hoc acquiratur per examen. Secundum Ius, quod est proximum, & rigorosum ponit in conferente obligationem, & debitum ex iustitia, non solum quia in Ius acquirente fuit maior idoneitas: sed quia suscepit onus examinis: unde ex pacto, saltem implicito, inter conferentem, & examinatum orta est obligatio ex parte conferentis, & quidem ex Iustitia, & Ius ex parte examinati.

90 Quantum ad hoc Ius acquisitum ex examine, propositio est implicatoria in terminis. Nam facere actionem contra iustitiam, & non peccare contra Iustitiam, implicat. Cum ergo collator beneficii ipsum confert habenti Ius ad illud, interveniente pecunia, seu non gratis; iam facit actionem contra Iustitiam: Ergo contra iustitiam peccat. Minor huius syllogismi ostenditur: si Petrus deberet centum Cajo, & ut illud centum redderet Cajo, vellet à suo creditore decem, jam Petrus contra iustitiam peccaret, quia non redderet Cajo, quod Caji est, nam Caji est tota summa centenaria. Sic in proposito: si pro conferendo beneficio, ad quod quis Ius acquisivit per examen, collator illius beneficii aliquid exigeret, jam contra iustitiam peccaret; quia non redderet creditori, quod ipsius creditoris

ditoris est. Beneficium nanque illud est acquirentis Ius: & quoties illud conferretur cum onere pecuniario, imponeretur onus creditori, & quidem injustè. Hoc expressè colligitur ex Tridentino Concilio *sess. 24. de Reform. cap. 18. incip. Expediit maxime animarum saluti*, ubi circa medium habetur: *Peracto deinde examine, remunerentur quotcumque ab his idonei iudicati fuerint etate, moribus, & doctrina prudentia, & aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis; ex hisque Episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum iudicaverit; atque illi, & non alteri, collatio Ecclesiæ ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre.* Ex quibus verbis colligitur obligatio Episcopi in conferendo beneficio magis idoneo, qui Ius, ad illud beneficium acquisivit; pro ut sonant illa verba: *Ad quem spectabit eam conferre.*

91 Quantum verò ad Ius remotum, quod quælibet persona digna habet ad beneficium, etiam collator contra Iustitiam peccat, si illud beneficium non conferat gratis. Quod patet; quia estò, absque examine, non habeat Ius rigorosum, & proprium, quatenus stat in libertate conferentis, beneficium illud huic, vel isti conferre; tamen dum uni personæ confertur Ius illud, ut fundatum in lege positiva Ecclesiæ prohibente injustam receptionem, & collationem beneficii, est Ius ad gratis recipiendum: & obligatio in conferente est, ad gratis conferendum: Ergo quoties pro tali beneficio conferendo exigitur pecunia, peccat conferens contra Iustitiam, ratione injuriæ, quam facit legi prohibenti, & ei, à quo pecuniam injustè accipit. Hoc Ius fundatum est in illa lege, qua prohibetur simonia: & cum interveniente pecunia, in beneficii collatione, committeretur simonia, ut omnes volunt; & in hoc plures sunt canones, constitutiones Summorum Pontificum, & Concilium ipsum Tridentinum *sess. cit.* & alibi, ubi de beneficiis agit: iccirco nequit collator beneficii non conferre gratis beneficia. Et quoties aliter faceret, peccaret contra Iustitiam, & simoniam committeret.

92 Ratio, quam in illa propositione assignant Authorès ipsius, nec excusat à peccato simoniæ, neque à peccato injustitiæ. Nam titulus ille temporalis emolumenti, quatenus scilicet collator non tenebatur Beneficium conferre: si est sermo de Beneficio, ad quod quis jus acquisivit ex prævio examine; tunc sicuti ex debito justitiæ collator tenetur, ita conferendo Beneficium interveniente pecunia, cessaret titulus temporalis emolumentii; quia ex parte unius est jus rigorosum, & ex parte alterius rigorosum debitum. Si verò est sermo de Beneficio, ad quod quis jus rigorosum non habet; tunc estò conferens non tenebatur huic conferre Beneficium, sed poterat illud alteri, ad suum beneplacitum, conferre; tamen dum huic confert,

ert, tenetur gratis conferre, juxta Sacrorum Canonum determinationes: Ergo quoties non confert gratis Beneficium, ultra peccatum simoniæ, quod committeret, peccaret contra justitiam. Hæc consequentia ostenditur; quia ille, qui ius rigorosum non habet, tamen habet ius fundatum in lege prohibente collationem Beneficii simoniacè, interveniente scilicet pecunia; seu habet ius, dum Beneficium accipit, ad illud recipiendum gratis: Ergo dum conferens vult pecuniam in collatione talis Beneficii, peccat contra justitiam. Et sic ruit tam assertum illius damnatæ Propositionis, quàm ratio adducta pro illius asserti probatione. Idcirco ut scandalosa, & temeraria, & in fide suspecta, damnata fuit supradicta propositio.

ARTICULUS XXIII.

Exponitur sensus vigesimatertiæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimatertia damnata Propositio. *Frangens ieiunium Ecclesiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta, quia non vult se subiicere præcepto.*

93 **S**ensus huius damnatæ propositionis est, quòd ille, qui frangit ieiunium Ecclesiæ: nimirum vigiliarum, quatuor temporum, & Quadragesimæ (quibus temporibus ex præcepto Ecclesiæ tenetur) tantum peccat mortaliter, si ieiunium illud frangit ex contemptu, vel inobedientia; quatenus non vult se subiicere præcepto Ecclesiæ. Vnde volunt Authores istius propositionis, quòd frangens ieiunium non peccet directè contra præceptum.

Oppugnatio Propositionis.

94 **P**ro majori notitia, ad impugnandam hanc damnatam Propositionem, suppono tanquam certum apud omnes Doctores, jejunium esse abstinentiam à duplici comestione, & à cibis vetitis, iuxta formam ab Ecclesia præscriptam. Cibi vetiti sunt carnes, caseus, ova; & similia, quæ quandam dicunt cum carne connexionem. Unde fit, ad essentiam jejunii duo necessariò requiri, abstinentiam scilicet à duplici comestione, & abstinentiam à cibis vetitis ab Ecclesia: quare si unum, vel alterum ex his deficiat, frangeretur jejunium. Ut si quis bis, vel pluries in die comederet, tempore jejunii; vel carnes, aut lactinia comederet, jam jejunium frangeret.

95 Dari potest ad hoc ieiunium dispensatio pro tempore, quo urget præceptum. At quando adest dispensatio à jejuniis, tunc vel simul esse potest circa abstinentiam à duplici comestione, & circa abstinentiam à cibis vetitis: ut eveniret in convalescentibus, quorum complexio, ob infirmitatem, quam habuerunt, debilis facta est: ideoque indigent, & cibi copia, & carnibus, vel lacticiis, juxta prudens iudicium medicorum. Vel esse potest dispensatio tantum circa duplicem comestionem: & hoc fit in iis, qui ultra modum laborant, & ad talem laborem necessitati sunt, sive labor sit corporalis, sive mentalis, ex studio causatus; vel senes excedentes annum sexagesimum. Vel tandem esse potest dispensatio, tantum ab esu carniis, & aliorum ciborum, qui vetiti sunt: & hæc dispensatio valet in iis, qui non habent debilem naturam, sed tantum eis nocet evidenter cibus quadragesimalis: isti dicuntur dispensati à jejuniis, quantum spectat ad abstinentiam à cibis vetitis; non tamen sunt dispensati à ieiunio quantum ad abstinentiam à duplici comestione. Et hæc opinio est magis tuta, quamvis opposita, quod scilicet dispensatus ab esu cibi vetiti, intelligatur etiam dispensatus à duplici comestione, sit etiam probabilis apud aliquos Doctores, afferentes, abstinentiam à carnibus esse de essentia ieiunii; & quoties quis est dispensatus ab esu carniis, est totaliter à ieiunio dispensatus, ita ut non remaneat in eo obligatio ad abstinentiam à duplici comestione.

Ratio, quare nostra assertio est magis tuta in hoc, est, quia ieiunium duplicem distinctam obligationem imponit, unam de abstinentia à carnibus, & alteram de abstinentia à duplici comestione: qui ergo potest unam adimplere obligationem, & non potest aliam, tenetur adimplere illam, quam potest; quia sunt obligationes distinctæ, & distinctæ. Quod autem sint obligationes distinctæ, patet. Primò, quia in diebus Veneris, & Sabbati per annum Ecclesia præcipit abstinentiam à cibis vetitis, sed non præcipit abstinentiam à duplici comestione: sicut etiam in Dominicis Quadragesimæ. Secundò patet à pari, quia Clericis in Sacris constitutis est præcepta recitatio divini officii, quod ad omnes, & singulas partes officii: si quis autem legitimè est impeditus à recitatione unius partis, & potest aliquas recitare, ad illas, quas potest recitare, tenetur. Ita similiter dicendum est in proposito, quod dispensatus ab abstinentia à carnibus, si potest unicam tantum facere comestionem, ad abstinentiam à duplici comestione, tenetur. His benè notatis,

96 Quantum nunc spectat ad impugnandam damnatam Propositionem, sic arguo. Vel frangens jejuniis scit, tale jejuniis esse præceptum: vel non. Si secundum, dum ignorantia esset invincibili-

F

lis,

lis, excusaretur à peccato, à quo non excusaretur, si ignorantia esset crassa, & vincibilis. Si primum: Ergo scit, quòd præceptum obligat ad ieiunandum; nam hoc habet ex sua natura præceptum, quòd obliget ad rem præceptam: Ergo si ieiunium est ab Ecclesia præceptum, quisque obligatur ex tali præcepto ad eiusdem ieiunii observantiam: Ergo frangens ieiunium peccat mortaliter contra præceptum de ieiunando, etiamsi non frangeret ieiunium ex contemptu, vel ex inobedientia, qua vellet non se subiicere præcepto. Quare dum quis frangit ieiunium ex contemptu, vel ex inobedientia, ultra temeritatis peccatum, quod committeret, contemnendo, ac spernendo leges, & præcepta Ecclesiæ, peccat etiam contra præceptum, quo ieiunium ipsum præcipitur. Ex hac ratione evidentissimè constat falsitas illius damnatæ Propositionis, & simul ostenditur iusta damnatio ejus, & quà scandalosa, & quà temeraria.

97 Adverto, quòd illi, qui temporibus ieiunii ob evidentem necessitatem vescuntur cibis paschalibus, debent se abstinere à nocivis; nam si cibi paschales conceduntur ad damnum vitandum, ex cibis quadragesimalibus proveniens; eadem ratione debet quis propter idem damnum vitandum, ab illis nocivis paschalibus abstinere.

ARTICULUS XXIV.

Exponitur sensus vigesimaquartæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimaquarta damnata Propositio: *Mollities, sodomia, & bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ; ideoque sufficit dicere in confessione, se procurasse pollutionem.*

98 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, non esse ponendam distinctionem specificam inter mollitiem, sodomiam, & bestialitatem. Quare inferunt Authores huius propositionis, quòd quando unum ex his peccatis committitur, quòd cunque sit, sufficiat, si pœnitens dicat in confessione, *se procurasse pollutionem*, non explicando nec mollitiem, nec sodomiam, nec bestialitatem.

Oppugnatio Propositionis.

99 **V**T claritùs procedatur ad hanc damnatam Propositionem impugnandam, notandum est, quòd peccatum contra naturam, quòd gravissimum est inter omnia peccata carnis, quæ contra

tra præceptum decalogi: *Non mæchaberis*, committuntur; illud est, quod ordini naturali repugnat in exercitio actus venerei . Et hoc est commune apud omnes Doctores cum D. Thoma q. 154. art. 11. Hoc autem peccatum contra naturam tripliciter contingere potest: vel absque omni concubitu, procurando scilicet pollutionem in se; & hoc modo peccatum dicitur mollities . Secundo modo, quâdo fit per concubitum cum vivente alterius speciei; ut si quis coitum haberet cum bestiis: & hoc modo peccatum dicitur bestialitas. Tertio tandem modo, quando fit per concubitum cum persona ejusdem speciei, sed sexus indebiti; ut masculus cum masculo, vel femina cum femina: & hoc modo peccatum dicitur sodomia . Istæ tres species peccati contra naturam communiter assignantur à Doctoribus, ad quas quædam aliæ species, ut imperfectæ ad perfectas reducuntur . Ut si masculus se copularet cum femina in vase præpostero, sodomiam committerent, sed imperfectam; quia ut dicit Doctor Angelicus, tunc est non fervetur vas naturale, fervatur tamen sexus, scilicet maris cum femina. Similiter imperfecta sodomia est, si quis extra vas cum altero masculo pollutionem haberet, etiam ex affectu ad indebitum (quicquid dicat Tamburinus). Inter omnia hæc peccata contra naturam, bestialitas est gravissimum; cum per illud non fervetur identitas speciei: & accidere potest tam si masculus copulatur carnaliter cum bestia femina, quàm si femina humanæ speciei se copulet carnaliter cum bestia masculina . His itaque breviter notatis,

100 Impugno nunc sup̄ adictam damnatam Propositionem, primò, probando directè contra Authores damnatæ Propositionis, illa tria peccata contra naturam esse specie distincta, & quidem essentialiter . Quoties aliqua peccata speciali prohibitione prohibentur, toties illa peccata specie distinguuntur: sed mollities, sodomia, & bestialitas, quamvis sint omnes contra naturam, tamen speciali prohibitione prohibentur: Ergo specie distinguuntur Major est certa, quia una ex rationibus probantibus diversitatem specificam peccatorum, est diversitas prohibitionis, quibus peccata prohibentur: ut patet de furto sacrilego, quod specie differt à furto simplici, nec rei sacræ, nec in loco sacro commissio; quod furtum sacrilegum, cum prohibeatur speciali prohibitione, mutat speciem in eodem genere peccati furti. Minor etiam ostenditur ex illo Apost. 1. Corint. 6 ubi habetur: *Nec molles, nec masculorum concubitores Regnum Dei possidebunt* . Ex quibus verbis apparet diversitas præcepti circa mollitiem, & circa sodomiam . Quoties ergo sunt species diversa, malitia cujuscunque aperienda est in confessione: ut constat ex Concilio Trid. sess. 14. cap. 5. incip. *Exc institutione Sacramenti pœnitentiæ &c.*

his verbis: *Colligitur præterea, etiam eas circumstantias in confessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant, quòd sine illis peccata ipsa, nec à pœnitentibus integrè exponantur, nec iudicibus innotescant, & fieri nequeat, ut de gravitate criminum rectè censere possint, & pœnam, quam oportet, pro illis, pœnitentibus imponere.* Et subdit immediatè. *Unde alienum à ratione est, docere, circumstantias has ab hominibus otiosis excogitatas fuisse.* Ex quibus Concilii verbis constat, circumstantias mutantes speciem, ut in proposito sunt mollities, sodomia, & bestialitas, esse necessariò explicandas in confessione: & non sufficit dicere: *Procuravi pollutionem.*

101 Secundò: dato, & non concesso, quòd illa peccata contra naturam non essent specie distincta, adhuc tamen necesse est illa, ut distincta explicare in confessione. Primò, quia etsi non diversificentur specie, diversificarètur saltè modaliter, quatenus diversum modum haberent exercendi copulã contra naturã; sed huiusmodi diversitas modi est explicanda in confessione; quia saltem modaliter variat malitiam, & fundat difformitatem diversam contra distinctam prohibitionem: Ergo &c. Quare diversitas peccandi, absque alieno concubitu: quòd est mollities; vel peccandi per concubitum cum vivente alterius speciei: quòd est bestialitas; vel per concubitum cum persona ejusdem speciei; sed sexus indebiti, quòd est sodomia; necessariò explicanda est in confessione. Et hoc quidem, tam ad integritatem confessionis, quàm ut confessarius certificetur, quòdnam peccatum fuerit commissum. Nam si quis commiserit peccatum sodomiz, & in confessione diceret (ut prætendunt Authores damnatæ Propositionis) *Procuravi pollutionem*, jam tolleretur de medio casus, Episcopo reservatus circa sodomiam perfectam. Quia posset confessarius, stando dicto pœnitentis, eum absolvere, putans, pœnitentem peccasse peccato mollitiei, quòd Episcopo non est reservatum: Quòd fieri nequit absque præjudicio absolutionis, & in fraudem Sacramenti. Unde concludendum est, ob tot inconvenientia, meritò fuisse, ut scandalosam, damnatam supradictam propositionem, quòd scilicet, mollities, sodomia, & bestialitas non sint peccata specie distincta; & quòd sufficiat dicere in confessione, *se procurasse pollutionem*.

ARTICVLVS XXV.

Exponitur sensus vigesimaquintæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimaquinta Propositio. *Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis præcepto, dicens : commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.*

102 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, non esse necessariò explicandam copulam in confessione, quam quis habuit cum soluta, & putant Authores hujus Propositionis, sufficere, si pœnitens dicat: *Commisi grave peccatum cum soluta contra castitatem.*

Oppugnatio Propositionis.

103 **S**uppono tanquam certum apud omnes Doctores, circumstantias, siue mutant species, siue aggravantes notabiliter peccatum in eadem specie, esse necessariò aperiendas in confessione. Quod etiam docet Concilium Tridentinum cit. sess. 14. cap. 5. de illis præsertim, quæ speciem mutant, relat. in num. 100. Vbi alienum à ratione vocat eum, qui docet, circumstantias has ab hominibus otiosis excogitatas fuisse. Id etiam asserit can. 7. ejusdem sess. his verbis: *Si quis dixerit, in Sacramento pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino, confiteri omnia, & singula peccata mortalia, &c. & circumstantias, quæ peccati speciem mutant, &c. anathema sit.* Istæ circumstantiæ, quæ mutant speciem, de fide est, quòd sint necessariò confitendæ, præsertim quia peccata, his positis circumstantiis, sunt contra diversas virtutes, & contra diversa præcepta: ut esset stuprum, quòd est contra castitatem, & contra justitiam: unde in confessione non sufficit dicere peccavi peccato fornicationis, vel contra castitatem, sed pœnitens tenetur dicere: *Peccavi peccato stupri.*

104 Circumstantiæ verò, quæ non mutant speciem, sed notabiliter aggravant peccatum in eadem specie, sunt illæ, quæ quantumvis crescant in infinitum, tamen non habent speciem peccati mutare; licet habeant mutare judicium confessarii ad imponendam hanc, vel illam pœnitentiam: ut si quis peccaret peccato incestus, intimior graduatio aggravaret peccatum in eadem specie: ut sit esset in primo gradu, esset majus peccatum, quàm si esset in secundo, & si in secundo esset majus, quàm si esset in tertio. Quare aliud iudicium efformaret confessarius per cognitionem, & scientiam habita-

tam de graduatione peccati , quàm si pœnitens simpliciter dicat: *Peccavi peccato inceptus.*

105 Quantum nunc spectat ad impugnationem supradictæ damnatæ propositionis, arguo sic . Vel soluta , cum qua quis copulam habuit, est affinis, aut consanguinea, vel non . Si est affinis, aut consanguinea, tunc cum hæc circumstantia affinitatis , vel consanguinitatis mutet speciem in genere luxuriæ, non sufficit dicere: *Peccavi peccato contra castitatem* ; aliàs quis posset licitè tacere circumstantiam mutantem speciem; quòd est contra Concilium cit. si non est affinis, vel cōsanguinea; tunc, vel copula, quã cum illa soluta habuit, fuit in vase naturali, vel contra naturam, seu in vase præpostero: & sic etiam habetur circumstantia mutans speciem; nam in vase naturali est simplex fornicatio cum soluta ; in vase verò præpostero est contra naturam, specie distinctum à simplici fornicatione : Ergo quomodocunque sumatur illa copula cum soluta, non sufficit dicere in confessione : *Peccavi contra castitatem* ; sed necessariò explicanda est copula. Et aliter sentientes, ut hæretici reputandi sunt; quia adversantur citato Concilio.

106 Deinde: peccatum contra castitatem est peccatum genericum contra istam virtutem ; sed Conc. citatum vult , & quidem ex divino præcepto , peccata esse manifestanda , quò ad speciem , circumstantiam, & numerum: Ergo non sufficit pœnitenti, si dicat, *Peccavi contra castitatem* . Tandem: sicuti non est idem exercere actus venereos cum muliere soluta, scilicet per amplexus, oscula, tactus, &c. ac se cum muliere copulare ; ita diversam materiam constituit copula ab illis actibus venereis contra castitatem; sed materia confessionis eo modo, quo est contra præceptum, aperiri debet in confessione : Ergo si peccatum contra castitatem est per copulam, explicanda erit copula in confessione . Ac per consequens , ut scandalosa , & in fide suspecta damnata fuit supradicta propositio 25. qua præsumebant ipsius Authores , auferre de medio circumstantias peccatorum , & necessitatem eas explicandi in confessione.

A R T I C V L V S XXVI.

Exponitur sensus vigesima sexta Propositionis , & ejus falsitas demonstratur.

Vigesima sexta damnata Propositio . Quando litigantes habent pro se opiniones aequè probabiles , potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.

107 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis hic est: sint duo litigantes ad vineam aliquam V.G. obtinendâ, & pro jure utriusque sint æqualis probabilitatis rationes, ita ut non magis urgeat ratio ex parte unius quàm alterius: potest (ut putant Authores hujus damnatæ Propositionis) Iudex, coram quo pendet causâ utriusque litigantis, accipere pecuniam ab uno, & pro isto, seu in favorem istius, ferre sententiam. Hic est sensus damnatæ Propositionis.

Oppugnatio hujus Propositionis.

108 **A**dvertendum est, propositionem probabilem esse talem, vel probabilitate intrinseca, vel extrinseca; vel simul intrinseca, & extrinseca. Tunc propositio est probabilis intrinseca probabilitate, quando habet pro ipsa probabiles rationes, quibus tuetur, & quibus solvantur argumenta in contrarium. Tunc est probabilis probabilitate extrinseca, quando pro ipsa stat Doctorum authoritas, & sequela; ita ut plures Doctores eam defendant. Tunc tandem est probabilis, tum intrinseca, tum extrinseca probabilitate, quando, & habet rationes efficaces ad ipsam tuendam, per quas etiam solvuntur argumenta in oppositum: & insuper habet Doctorum authoritatem, & sequelam. Vnde fit, quòd illa est magis probabilis ab intrinseco, seu probabilitate intrinseca, quæ efficaciores habet rationes; & illa est magis probabilis probabilitate extrinseca, quæ plurium, & majorum Doctorum fulget authoritate. Si verò sint duæ opiniones æquè probabiles, vel sunt æquè probabiles probabilitate intrinseca; vel æquè probabiles probabilitate extrinseca, vel utraque probabilitate sunt æquè probabiles.

109 His notatis, contra assertum damnatæ propositionis, arguo sic. Vel Iudex cognoscit, quòd litigantes habent rationes æquè probabiles, ita ut non magis pro una parte, quàm pro alia ferenda sit sententia: vel non cognoscit rationes pro utraque parte probabiles. Si cognoscit, rationes esse æquè probabiles, injustitiam faceret uni parti, pro qua sententiam non pronunciaret, si ab illa parte, pro qua ferret sententiam, pecuniam reciperet. Probatur hoc assumptum; quia potius Iudex moveretur intuitu pecuniæ ad ferendam sententiam in favorem unius, quàm ex justitia, quæ probabiliter staret pro hac parte; nam Iudex tunc non moveretur à rationibus, & juribus stantibus pro hac parte, sed à pecunia ipsum corrumpente, ad hanc inclinandû potius, quàm ad aliam. Tum etiã quia: altera pars, cum haberet rationes æquè probabiles, iniuste suo iure privaretur; cum saltem per rationes æquè probabiles, quas haberet, posset cum suo competente devenire in compositionem, dividen-

videndo scilicet rem, ad quam æquale Ius uterq; habet: Ergo dum Ius ad se componendum amitteret altera pars, contra quam emanaret decretum per Iudicem, qui pecuniam reciperet à parte contraria, iam Iudex contra iustitiam peccaret. Si non cognoscit rationes pro utraque parte æquè probabiles, & putat magis esse pro illa, pro qua non fert favorabilem sententiam; à fortiori contra iustitiam peccat, quia tollit Ius magis probabile unius, ut detur alteri, & tollit causam ab eo, ad quem de iure spectat. Si verò putat, rationes esse magis probabiles pro illa parte, pro qua fert sententiam favorabilem; tunc etsi excusetur ab iniustitia, nequit tamen excusari ab aviditate; quia potius decerneret ex aviditate pecuniæ, quàm ex inclinatione iustitiæ. Ratio huius est, quia ista pars, quæ iudicaretur habere rationes magis probabiles, ius haberet ad causam pro ipsa: Ergo conferendo pecuniam, ut pro se sententiam habeat, iam emeret ius suum; sed absque iniustitia nemo cogi potest ad emendum ius suum: vel si spontè daret pecuniam, nemo potest absque iniustitia ius alterius vendere: quod eveniret in casu. Ergo nullo pacto, quando rationes sunt æquè probabiles, estò quandoque sic non cognitæ à Iudice, potest hic ab una parte pecuniam recipere, pro ferenda sententia in favorem istius: & consequenter ut scandalosa, & præiudicativa iustitiæ damnata fuit supradicta propositio 26.

ARTICULUS XXVII.

Exponitur sensus vigesimæ septimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimæ septimæ damnata Propositio: *Si liber sit alicuius junioris, & moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constat, reiectam esse à Sede Apostolica, tanquam improbabilem.*

110 **S**ensus huius damnatæ Propositionis duo asserit: primum, quòd quando quis scit, aliquam opinionem esse reiectam à Sede Apostolica, ut improbabilem, non possit eam sequi: Quòd quidem verum est; aliàs ut temerarius, & hæreticus reputandus esset, qui contra determinationem Ecclesiæ doceret. Secundum, quòd asserit, est, quòd dum non constat, opinionem alicuius moderni esse reiectam, ut improbabilem, à Sede Apostolica, possit eo ipso censeri probabilis. Hoc secundum est falsum, & erroneum, ut mox ostendam.

Oppu-

Oppugnatio Propositionis.

III **S**uppono ex dictis num. 108. opinionem posse esse probabilem ab intrinseco, & ab extrinseco. Insuper suppono, posse esse probabilem speculative, & practice. Est probabilis speculative, quando habet rationes, vel Doctorum autoritates probantes, hoc esse licitum, vel illicitum, abstrahendo à circumstantiis in particulari. Est autem probabilis practice, quando prudenter judicat, hanc actionem esse licitam, vel illicitam, cum his, vel illis circumstantiis in particulari. Exemplum utriusq; opinionis probabilis: est speculative probabile, posse offensum coram Judice querelam facere contra offensorem: & hoc quidem est tantum probabile speculative; quia probabilitas ista speculativa præscindit à circumstantia in particulari, ratione cuius offensus gaudere possit de vindicta exercita à Judice contra offensorem. Est practice probabile, quod mutuans centum Cajo, ratione damni emergentis, & lucri cessantis, potest licite lucrum acquirere; hæc opinio est practice probabilis, quia prudenter iudicatur, hanc actionem esse licitam cum his circumstantiis lucri cessantis, & damni emergentis. In hoc secundo casu opinio est etiam speculative probabilis, quia habet rationes, & Doctores ipsam tuentes.

112 Insuper suppono, in moralibus sequendam esse opinionem practice probabilem, non verò illam, quæ tantum speculative probabilis est: quia opinio, quæ tantum speculative est probabilis, & non practice, est periculosa, & inductiva peccati: ut patet in exemplo allato de eo, qui coram Judice offensorem accusat, ubi adest periculum gaudendi de malo offensoris, non ex motivo iustitiæ per Judicem exercitæ, sed ex odio. Tandem suppono, opinionem aliquam posse esse magis probabilem, & minus tutam; & aliam minus probabilem, & magis tutam. Aliqui volunt, semper sequendam esse opinionem magis tutam, esto sit minus probabilis: quia magis tuta minus exponitur periculo peccandi. Alii Doctores volunt, esse sequendam potius magis probabilem, quam magis tutam; quia cum majori probabilitate, quis habet magis prudens iudicium non errandi: quod sufficit in materia morum, etiam ad peccatum vitandum. Quicquid sit de hoc, me remitto ad ea, quæ dixi in 5. disp. lib. de just. & jure.

113 Quantum spectat ad nostrum propositum, impugno supradictam damnatam Propositionem ex eo, quòd dicit, quando non constat, opinionem alicuius moderni esse à Sede Apostolica reiectam, censendam esse probabilem. Quia opinio est alicuius Docto-
 G. . . . . ris

ris moderni, & in morum materia periculosa, non debet censi absolute probabilis; dum per hanc opinionem præsertim reiicerentur opiniones aliorum Doctorum, vel ut improbables, vel ut minus probabiles: Ergo non per hoc, quod sit alicuius Doctoris moderni, censenda est opinio probabilis. Probatur assumptum; quia in materia morali, quælibet opinio suum habet authorem, & forsan maioris notæ, quàm Doctoris moderni; & tamen non omnis opinio in moralibus censenda est probabilis; imò multæ, ut improbables, saltem practicè, quia scandalosæ, damnatæ sunt. Ergo quamvis opinio sit moderni, & Iunioris Doctoris, non per hoc censi debet probabilis; nisi de eius probabilitate aliunde constet; & insuper ut probabilis approbetur. Deindè Doctor modernus non habet ex se, posse facere opinionem probabilem, sed illam, ut probabilem alii Doctores debent approbare; aliàs posset hic Doctor dicere, & rationibus probare, quod est contra omnes Doctores, & per hoc eius assertum existimari probabile: quod, non est dicendum. Quapropter opinio cuiuscunque moderni Doctoris, nisi de eius probabilitate constet, non est censenda probabilis, non obstante, quod, ut improbabilis non sit à Sede Apostolica reiecta.

ARTICVLVS XXVIII.

Exponitur sensus vigesimoctavæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimoctava damnata Propositio. Populus non peccat, etiamsi absque ulla causa non recipiat legem, à Principe promulgatam.

114 **S**ensus hujus Propositionis damnatæ est, quod populus non habeat obligationem acceptandi legem, à Principe promulgatam; & ideo putant Authores istius Propositionis, quod Populus non peccet, ipsam legem non recipiendo, etiamsi illam non recipiat absque ulla causa.

Oppugnatio Propositionis.

115 **L**ex communiter definiri solet, quod sit ad bonum commune ordinatio, promulgata ab eo, qui curam publicam civitatis habet, cum voluntate perpetuè obligandi ad illius observantiam. Ab hac lege dimanant præcepta observanda ab iis, qui subduntur legi. Suppono ex disp. de Lege, quod Lex alia est æterna, qua secundum judicium practicum cognoscuntur à Deo aliquæ veritates practicæ

cæ ab æterno, à rationali creatura observandæ: quæ vim habent creaturam obligandi ad observantiam ipsarum veritatum: ut sunt istæ: *Deus est colendus, Deus est amandus, &c.* Alia est naturalis, quæ ab æterna derivata est, & dicitur naturale lumen, nobis à Deo inditum, quo judicamus, hoc esse bonum, & sic prosequendum; & illud malum, & sic fugiendum: ab hac aliqua præcepta dimanant; ut *Quod tibi non vis, alteri ne facias, &c.* Alia est positiva, quæ ordinatur ad bonum commune; & huic legi competit supradiéta definitio. Hæc autem Lex positiva, vel est Divina, quæ scilicet immediatè traditur à Deo ad aliqua observanda præcepta, ut homines per illorum observantiam pervenire possint ad Cœlestem Beatitudinem; & alia est humana, quæ ab homine ordinata est ad bonum servandum, sed à Deo est regulata; quia est ordinata ad honestè vivendum. Hæc tandem Lex humana alia est Ecclesiastica, quæ scilicet ab habente potestatem Ecclesiasticam ordinata est, qua traduntur præcepta quædam observanda in ordine ad bonum supernaturale consequendum, & ad pœnam æternam fugiendam. Et alia est civilis, quæ à Principe seculari, potestatem habente, ordinatur ad bonum publicum, & ad Reipublicæ felicitatem. His suppositis ex materia de lege,

116 Nunc impugno propositionem damnatam. Vel lex; quæ promulgatur à Principe est Ecclesiastica, vel civilis. Si Ecclesiastica, non requiritur Populi acceptatio, ut ponat obligationem ad sui observantiam. Probatur hoc assumptum; nam Pontifex in decidendis, condendis, & promulgandis legibus potestatem accepit à Christo Domino, dicente D. Petro: *Quodcumque ligaveris super Terram, erit ligatum, & in Cælis, &c.* Ergo ut lex Ecclesiastica habeat vim obligandi in conscientia, non est necessaria acceptatio Populi: Ergo dum Populus illam non recipit, mortaliter peccat. Tum etiam, quia omnis lex humana positiva Ecclesiastica, quæ non sit purè pœnalis, habet vim obligandi in conscientia, & sub culpa, nulla posita populi acceptance. Ergo populus, estò non recipiat legem à Pontifice promulgatam, adhuc ad observantiam illius tenetur. Si verò lex est civilis: quamvis Principes sint à populis instituti ad gubernium publicum, tamen dum Rempublicam gubernant, habent absolutam potestatem, & non dependentem à subditis: Ergo subditi manent obligati ad acceptandam legem justam à Principe conditam, & ab eo promulgatam. Nam quoties potestas est absoluta, & absque dependentia à voluntate subditorum, potest Princeps uti suo absoluto dominio ad condendas, & promulgandas leges; sed lex, quæ iusta est, ex ipsa promulgatione habet vim obligandi subditos, eosque legi subiticiendos: Ergo etiamsi subditus il-

lam non acceptet, obligat tamen eum ad eiusdem legis observantiam. Quod patet ex Apost. ad Rom. 13. *Omnia anima potestatibus sublimioribus subdita sit*. Et ibidem: *Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt ipsi, sibi damnationem acquirunt*. Ex quibus Apostoli verbis inferitur, obligatos esse in conscientia subditos, seu populum, ad recipiendam legem à Principe promulgatam, & ad ipsam observandam. Et hoc exprimunt alia verba, quæ ex eodem Apost. sequuntur ibidem: *Subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam*.

117 Ex quibus verbis Apostoli sic insurgo contra damnatam propositionem: Si populus est subditus Principi, tenetur in conscientia ei obedire, dum iustè præcipit, & acceptare leges, ex quibus dimanant præcepta observanda, ad iustè, honestèque vivendum: Ergo quoties populus leges non recipit, & acceptat, resistit Principis voluntati, & ab obedientia eiusdem recedit; sed subditus resistendo voluntati Principis, & recedendo ab eius obedientia, peccat: Ergo absque peccato non potest populus non acceptare leges, à Principe promulgatas. Unde concludimus illam 28. propositionem, ut scandalosam fuisse meritò damnatam ab Alexandro VII.

Tenor sententiæ damnationis supradictarum 28. Propositionum, primò ab Alexandro VII. damnatarum.

Quibus peractis, dum similium Propositionum examini cura, & studium impenditur; interea idem Sanctissimus, re mature considerata, statuit, & decrevit, prædictas Propositiones, & unamquamque ipsarum, ut minimùm, tanquam scandalosas, esse damnandas, & prohibendas, sicut eas damnat, ac prohibet: ita ut quicumque illas, aut coniunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputative, publice, aut privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, etiam quacunque dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi. Insuper districtè in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub interminatione Divini Iudicii prohibet omnibus Christi fidelibus cuiuscunque conditionis, dignitatis, ac status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum, ad praxim deducant.

Hoc Decretum fuit publicatum 2. Octobris 1665.

Sequi-

Sequitur aliud Decretum emanatum ab eodem Alexandro VII. quo damnantur decem , & septem aliæ Propositiones.

Feria quinta die 18. Martii 1666.

IN Congregatione Generali Sanctæ Romanæ , & Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram SS. Domino nostro Alex. Divina Providentia Papa Septimo , & Sanctissimus Dominus noster , post latum Decretum die 24. Septembris 1665. proximè elapsi , quo viginti octo Propositiones damnatae fuerunt; examinatis sedulo , & accuratè usque ad hanc diem inscriptis aliis , quadragesimum quintum numerum implentibus , per plures in Sacra Theologia Magistros , ac per E. E. , & Reverendiss. D.D. Cardinales adversus hereticam pravitatem Generales inquisitores , eorum suffragia singillatim super unaquaque ipsarum audiuit &c.

ARTICULUS XXIX.

Exponitur sensus vigesimanonæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimanona damnata Propositio. *In die jejunii, qui sæpius modicum quid comedit , etsi notabilem quantitatem in fine comederit non frangit jejunium.*

118 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd Authores ipsius putant , quòd sæpius quis parvam comedendo quantitatem cibi, ut unius uncia in singulis vicibus, non frangat jejunium, etiamsi per plura modica deveniatur ad notabilem quantitatem, libra V.G. Quod, ut ostendemus, scandalosum est.

Oppugnatio Propositionis.

119 **S**uppositis his , quæ diximus contra vigesimam tertiam damnatam Propositionem , nunc pro majori claritate impugnandi præsentem propositionem , & tres alias subsequentes , quæ in materiam jejunii incidunt, advertendum est, quòd extra unicam comestionem, in die jejunii permissam ab Ecclesia, tantum concedi potest jejunantibus quædam collatiuncula in sero facienda , non quidem, ut ex ea corpus completam refæctionem recipiat; aliàs potius

tius cœna vocanda esset; sed solum ad illud conservandum, ne plus iusto extenuetur. Quanta debeat esse huiusmodi collatiuncula, non adinvicem se concordant Doctores, sed tutior opinio est, (ut, Deo dante , dicemus in materia præceptorum Ecclesiæ) quod non debeat excedere octo uncias Romanas , vel saltem quartam partem comestionis consueta: ; sed non debet esse de cibis substantialibus, ex quibus validum nutrimentum reciperet corpus.

120 Ubi etiam noto, ex duplici capite oriri obligationem jejunandi: vel ex communi præcepto Ecclesiæ; vel ex voto, simplici, vel solemnè Religionis. Obligatio jejunandi ex præcepto Ecclesiæ dispensari potest in multis; & præsertim in infirmis, convalescentibus, lactantibus, prægnantibus, debilibus, & laborantibus necessario labore; vel ad propriam vitam sustentandam, vel ad utilitatem boni publici, vel Ecclesiæ (dummodo labor sit ita notabilis, ut reddatur incompatibilis cum jejuniis, & quod non possit differri in alium diem, in quo non urget præceptum jejunandi). Et etiam excusantur pauperes, qui carent necessario cibo ad unicam comestionem. Et in lege præcipiente ieiunium non comprehenduntur illi, qui non excefferunt vigesimum primum annum, nec illi, qui excefferunt sexagesimum. At ab obligatione ieiunandi ex voto, quodcumque sit, & præsertim si est solemnè Religionis, tantum infirmi, convalescentes, & laborantes pro bono publico Religionis, & ex speciali mandato superioris, (dummodo excessus laborum sit incompatibilis cum ieiunio,) sunt excusati. His exceptis, omnes alii ieiunare tenentur, etiamsi nondum attigerint vigesimum primum annum, vel excefferint sexagesimum. Ratio huius est, quia Religiosi voluntariè se obligarunt voto ieiunandi statutis diebus, à Regula præfixis, & quidem toto tempore vitæ eorum. Per hanc eandem rationem, adverto, omnes eos, qui voto jejunandi in singulis sextis feriis anni sunt adstricti, tenentur etiam ad observantiam ieiunii, & non vescendi carnibus, si Nativitas Domini nostri inciderit in ipsam feriam sextam. Ratio est, quia voventes spontè se obligaverunt ad ieiunandum, absque ulla exceptione: & Ecclesia necessitat ad ieiunium, à quo potest etiam ipsa Ecclesia dispensare; quod facere non potest in voto solemnè, præsertim dispensatione rigorosè dicta. Ad quod militat etiam *textus in cap. exiit de verb. signif. in 6. §. in primis: & Clement. eod. tit.* Et in *tex. in cap. explicari, de observantia ieiunii*, habentur hæc verba: *Respondemus, quod illi, qui nec voto, nec Regulari observantia sunt adstricti, in sexta feria, si festum, Nativitatis Dominicæ contigerit, carnibus propter festi excellentiam vesci possunt, secundum consuetudinem Ecclesiæ Generalis.* Per hunc textum excipiuntur ii, qui sunt voto, & Regulari observantia adstricti.

121 Quantum nunc spectat ad impugnamdam supradictam damnatam Propositionem, arguo sic. Qui sapius modicum comedit in die ieiunii, deveniendo ad quantitatem, nequit excusari ex parvitate materiae; nam idem esset sapius modica comedere, deveniendo ad quantitatem, ac simul ponere excessum in comedendo; qui excessus, non solum duplicaret comestionem, quod est contra naturam ieiunii; sed etiam ex illis modicis corpus substantiam alimenti reciperet; Sed tam per excessum ad unicum comestionem constituentem naturam ieiunii, quam per alimentum distinctum ab unica comestione, quod corpus reciperet, frangitur ieiunium: Ergo qui sapius modicum quid comedit in die ieiunii, deveniendo ad quantitatem, frangit ieiunium. Quod etiam patet: si quis singulis horis, in die ieiunii sumeret unam unciam cocholatæ, ante comestionem; & id etiam faceret post comestionem, deveniendo ad quantitatem sumptionis, sex, vel octo unciarum in toto die, vel unius libræ; tunc parva materia illius sumptionis, unita cum ceteris parvis materiis, faceret quantitatem extrahentem materiam illam à ratione parvitatatis; nam non posset censei parva materia una libra cocholatæ, quæ substantialis est: Ergo semper ac modicum quid comederetur sapius, perveniendo ad quantitatem, frangeretur ieiunium. Supradicta damnata Propositio est ita scandalosa, ut prætendant Authores ipsius tollere de medio obligationem ieiunii; vel saltem naturam ipsius, quò ad abstinentiam à duplici comestione, destruere; quod scandalosum, & erroneum est.

A R T I C V L V S XXX.

Exponitur sensus trigesimæ Propositionis, & eius falsitas demonstratur.

Trigesima damnata Propositio. *Omnes officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione ieiunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum ieiunio.*

122 **S**ensus huius damnatæ Propositionis est, quòd omnes officiales, qui scilicet in officio spectante ad Rempublicam laborant, ut Magistratus, Gubernatores, Notarii, Scribæ, & similes, sint excusati à ieiunio; & insuper Authores istius Propositionis, putant, hos officiales non debere se certificare, an labor sit compatibilis cum ieiunio. Utrumque assertum in hac propositione est scandalosum, ut mox ostendemus.

Oppo.

Oppugnatio Propositionis.

Dvo tangit præsens damnata Propositio, unum directè contra obligationem ieiunii: alterum contra diligentiam præstandam, ut sciatur, an labor sit cum ieiunio compatibilis, vel incompatibilis. Vnde putant Authores damnatæ Propositionis, laborem absolutè à ieiunio excusare.

123 **C**ontra hoc assertum sic arguo. Labor officialium, qui in Republica corporaliter laborant, est labor moraliter compatibilis cum ieiunio; quia omnes isti officiales iudicare prudenter possunt, laborem illum præstitum non esse ita gravem, ut non compatiatur cum ieiunio: & insuper, laborem ipsum non esse necessariò præstandum in die ieiunii, sed posse differri in alium diem, in quo non urget præceptum ieiunandi: Sed stante hoc prudenti iudicio, necessariò adhibendo in quacunque materia præcepta, nemo potest excusari à ieiunio præcepto ab Ecclesia, quando labor est compatibilis cum ieiunio: Ergo officiales, qui pro Republica laborant, non possunt absolutè excusari ab obligatione ieiunii. Totum hoc est certum de quocunque præcepto, nedum negativo, sed etiam positivo. Ut quis nanque excusetur ab obligatione audiendi Sacrum, vel ab obligatione recitandi officium, debet prudenter iudicare, quòd impedimentum remotivum ab auditione Sacri in die festo, vel à recitatione officii, sit necessarium, & urgens pro illo die: & quòd insuper sit incompatible cum auditione Sacri; vel cum officii recitatione. Ita in proposito: ut officiales laborantes in Republica sint à ieiunio excusati, debent prudenter iudicare, laborem illum esse ita gravem, & necessarium pro illo die, pro quo urget præceptum, ut non compatiatur cum ieiunio. Quare nulla ratione excusari possunt ab obligatione ieiunii.

124 **A**fortiori nequeunt à tali obligatione excusari, quando non certificantur, an labor sit compatibilis cum ieiunio. Ratio est, quia quando præceptum ieiunii urget, qui non potest, ob urgentem necessitatem, jejuna, debet esse certus, quòd jejunium, ipsum non obligat ad ieiunandum; sed tunc non obligat ad ieiunandum, quando actio necessariò præstanda, est cum ieiunio incompatible: Ergo qui laborant corporaliter in Republica, debent certificari, an labor sit compatibilis cum ieiunio. Quare si hanc certitudinem habent, quòd labor compatiatur cum ieiunio, ieiunare tenentur: & si non compatiatur cum ieiunio, non tenentur ieiunare. Vnde concludendum est, absolutum laborem corporalem præstitum ab officialibus (quicunque sint) si non est ita magnum, & necessarium pro illo die, in quo

in quo urget præceptum ieiunandi , ut non sit compatibilis cum ieiunio, nec possit transferri in alterum diem, in quo præceptum non urget, non excusare ipsos officiales ab obligatione ieiunii. (Imò estò cognoscant necessitatem laborandi pro illo die, tenentur se certificare , an labor sit cum ieiunio compatibilis,) & hoc quidem propter rationem supra adductam ; quia in materia præcepti quilibet habere debet iudicium prudens, quo iudicet , hic , & nunc præceptum obligare, vel non obligare: quod iudicium habere non potest in casu, nisi habeat certitudinem , an labor sit compatibilis cum ieiunio, & an urgeat pro tali die.

A R T I C U L U S   X X X I .

Exponitur sensus trigésimæ primæ Propositionis , & ejus falsitas demonstratur.

Trigésimæ primæ damnata Propositio . Excusantur absolute à præcepto ieiunii illi , qui iter agunt equitando , utcumque iter agant , etiamsi iter necessarium non sit , & etiamsi iter unius diei conficiant .

125 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est in tres partes divisus. Prima pars, qua putant Athores ipsius, quòd itinerantes equitando , absolute sint à præcepto ieiunii excusati . Secunda pars, quòd etiam sint excusati , si iter agant , quod non sit necessarium . Tertia pars , si iter agant tantùm per unum diem . Ex omnibus his tribus partibus propositio est damnata , ut temeraria , & scandalosa.

Oppugnatio Propositionis .

126 **P**rimæ partis hujus damnatæ Propositionis falsitas ostenditur ex hoc , quòd iter agentes cum commodo , quod est iter facere , absque magno corporis labore , non excusantur à præcepto ieiunii : & hoc modo se habent itinerantes equitando: qui iter agunt cum commodo , & absque magno corporis labore . Nam illi excusari possunt à præcepto ieiunii, qui censentur ex itinere fatigati , ratione cujus fatigationis corpus grave recipit detrimentum , omninò incompatible cum ieiunio ; sed qui equitando iter agunt, corpus eorum tale detrimentum non recipit incompatible cum ieiunio: Ergo non sunt absolute à præcepto ieiunii excusati . Ultraquamquòd , ut quis dicatur absolute ab aliquo præcepto excusatus, debet esse exemptus à lege præcepti : ut in casu de præcepto ieiunii excusantur ii , qui non habent vigesimum primum ætatis

H

annum,

annum, & qui superaverunt sexagesimum, qui à lege ieiunii sunt exempti; sed iter agentes, & præfertim equitando, non sunt exempti à lege ieiunii. Nam qui propter gravem laborem excusatur, non eximitur à lege, sed tantum excipitur ex impedimento necessario incompatibili cum observantia præcepti: Ergo iter agentes, & præfertim equitando, non excusantur ab obligatione ieiunii: adeoque prima pars illius damnatæ Propositionis est falsa, & scandalosa. Ad hoc, quod quando præceptum ieiunii excipit aliquos propter labores, debet supponi labor corporis, vel mentis, incompatibilis cum ieiunio: At iter agentes equitando, nullum laboris incommodum patiuntur, nec corporis, nec mentis, quod incommodum sit incompatible cum ieiunio: Ergo ex ratione præcisa iter agendi, non excusantur à ieiunio, si iter agunt equitando. Et dum excusantur, hoc evenit, quando prudenter iudicatur, iter esse incompatible cum ieiunio: quod eveniret quando quis necessitatus esset, tam propter bonum publicum, quam propter bonum particulare iter agere, etiam equitando per plures dies, ex quo itinere magnum corpus reciperet incommodum: & aliunde non posset iter illud differre in alium diem, in quo non urget præceptum.

127 Per hoc patet falsitas secundæ, & tertię partis damnatæ Propositionis. Nam quando iter non est necessarium, & est unius tantum diei, tunc qui iter agit, potest prudenter differre iter illud in alium diem, in quo non urget præceptum ieiunandi, ut se ponat in tuto de ieiunio servando. Ratio est, quia iter agentes in tantum excusantur (ut omnes Doctores volunt) in quantum iter illud sit necessarium, ita ut differri non possit. Et per hoc qui causa venationis, vel delectationis iter agunt, non solum per unum, sed etiam per plures dies, non excusantur à ieiunio; quia iter illud differre possunt in aliud tempus, in quo non urget præceptum ieiunandi. Demum illi, qui equitando iter agunt per unum tantum diem, nullum, vel saltem leve incommodum recipiunt, quod non est cum ieiunio incompatible: adeoque ex singulis partibus apparet falsitas illius propositionis trigesimæ primæ, & merito ut scandalosa, & contra-ria obligationi ieiunandi, fuit damnata.

ARTICVLVS XXXII.

Exponitur sensus trigesimæ secundæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimæ secundæ damnata Propositio. Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, & lacticia in Quadragesima obliget.

128 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd putant Authores ipsius, consuetudinem non comedendi ova, & lacticia in Quadragesima, non obligare; vel si obligat, hæc obligatio non est evidens: quapropter Authores ipsius inferunt, posse unumquenque lacticia, & ova comedere in Quadragesima, absque fractione jejunii Quadragesimalis.

Oppugnatio Propositionis.

129 **S**uppono ex dictis in 23. articulo hujus Tractatus num. 94. jejunium esse abstinentiam à duplici comestione, & à cibis ab Ecclesia vetitis. Cibi autem ab Ecclesia vetiti sunt carnes, caseus, lacticia quæcunque, & ova. Quare sic impugno propositionem. Primò, quamvis non esset evidens ex speciali decreto, & canone, tamen antiqua consuetudo habet vim legis, ita ut agens contra antiquam consuetudinem Ecclesiæ, peccet mortaliter; quia scandalum ponit apud eos, qui pro certo rationabiliter habent, consuetudinem illam esse sub præcepto. Omnes quidem tenemur ad scandalum vitandum, quod de facili oriri potest: quare D. Ambrosius, & cum eo D. Augustinus dixit: *Ad quamcunque Ecclesiam veneris illi te conforma, si cuique non vis esse scandalum.* Quare si quis faceret contra admittam, & laudabilem Ecclesiæ consuetudinem de non comedendis ovis, & lacticiis tempore Quadragesimæ, & vellet ova, & lacticia comedere, saltem ratione scandali secuturi contra illam consuetudinem, mortaliter peccaret.

Secundò constat talis obligatio non comedendi ova, & lacticia, tum ex ipsa jejunandi natura, quòd sit abstinentia à cibis vetitis; inter quos cibos connumerantur caseus, ova, & quæcunque lacticia, tum ex Can. *Denique*, dist. 4. in quo prohibetur usus lacticianiorum, & ovorum in Quadragesima, his verbis: *Par autem est, ut quibus diebus à carne animalium abstinemus ab omnibus quoque, quæ sementinam carnis originem trabunt, jejunemus, à lacte videlicet, caseo, & ovis.*

Tertiò tandem constat hujusmodi obligatio ex motivo, quo ab Ecclesia fuit institutum jejunium; scilicet ad vitanda mala, & prosequenda bona: & præsertim Quadragesimale jejunium reperiunt in sacris literis utile ad placandum Deum offensum: ut humiliati, & jejunantes Hæbræi ad Deum convertebantur, & veniam recipiebant. Erat insuper utile ad vindictam sumendam contra fidei inimicos: ut patet de Judith, quæ jejunio Holofernem vicit, de eodem, & exercitu ejus triumphavit. Erat tandem utile ad Demones fugandos: ut patet de Quadragesimali ieiunio Christi Domini

mini in deserto; & propter hoc Discipulis dicebat, ut constat ex illo Matt. 9. *Hoc genus Dæmoniorum non eiicitur, nisi in oratione, & jejuniis.* Vnde constat, ieiunium fuisse institutum in animæ utilitatem, & ad mala vitanda.

130 Ad hæc autem mala vitanda necessaria est corporis maceratio per abſtinentiam; quæ certè non haberetur per uſum ovorum, & lactiniorum, quæ cibi ſubſtantiales ſunt. Quare illa introducta conſuetudo in Eccleſia, non comedendi lactinia in Quadrageſima, habet vim obligandi ad ea non comedenda, etiam præciſo quocunq; canone, & decreto obligante ad ea non comedenda. Vnde concludendum eſt, eſſe evidens, quòd conſuetudo non comedendi ova, & lactinia in Quadrageſima obliget; & quidem ſub peccato mortali, ſub quo obligat ieiunium ipſum.

A R T I C V L V S XXXIII.

Exponitur ſenſus trigefimatertiæ Propoſitionis; & ejus falſitas demonſtratur.

Trigefimatertia damnata Propoſitio. *Reſtitutio fructus, ob omiſſionem horarum, ſuppleri poteſt per quaſcunq; eleemoſynas, quas antea Beneficiarius de fructibus ſui beneficii fecerit.*

131 **S**ENſus huius damnatæ Propoſitionis eſt, quòd ſi Beneficiarius ex fructibus ſui Beneficii fecerit eleemoſynas hodie **V. G.** ſi cras poſtea omitteret horas canonicas, quas recitare tenetur, putant Authores ipſius, quòd reſtitutio, quæ faciendâ eſſet pro tali omiſſione, ſuppleatur per illas eleemoſynas, antea factas.

Oppugnatio Propoſitionis.

132 **A**Dvertendum eſt, quòd Beneficarii omittentes recitationem divini officii, ad quam tenentur ratione Beneficii, ex quo fructus percipiunt, tenentur ad reſtitutionem fructuum illius diei, in quo officium omittunt, vel pro rata illius partis, quam non recitant. Quod patet ex Concilio Lateranenſe ſub Leone X. conſtit. quadam incip. *Statuimus quoque.* Et ex Pii V. ſpeciali conſtit. ampliatiua illius emanatæ in Later. Conc. quæ incipit: *Ex proximo Lateran. Concilio pia, & ſalubris ſanctio emanavit.* Ex quibus Summorum Pontificum decretis ſupponi debet tanquam certum apud omnes Theologos, obligationem eſſe in conſcientia in Beneficariis recitandi officium divinum; non minus, ac ſit obligatio in Beneficariis

ciariis curatis residendi in loco Beneficii . Hac stante obligatione, quoties Beneficiarius omittit officium , toties non iuste , sed iniuste recipit fructus ex Beneficio ; correspondentes illi officio , quod omittit : ut expriment illa verba in Bulla Leonis X. *Beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis officii, & temporis ; sed eos tanquam iniuste perceptos &c. erogare teneatur.* Ex quibus verbis vult Summus Pontifex , Beneficiarium , qui officium non recitat , non facere fructus ex beneficio, sed teneri ad restitutionem illorum , ut iniuste perceptorum . Hoc itaque supposito, & notato, quantum spectat ad notitiam restitutionis fructuum ex Beneficio perceptorum;

133 Nunc impugno damnatam Propositionem . Quæcunque eleemosyna facta ante omissionem officii , non habet vim faciendi, ut fructus percepti ex Beneficio pro illo die , quo officium omittitur iuste percipiantur , & retineantur . Quod sic ostenditur : nulla actio virtuosa, etiam orta ex liberalitate, potest constituere possessorem malæ fidei, ex iniusta acceptione , & retentione , bonæ fidei possessorem , eumque liberare ab obligatione restitutionis . Ut si Titius mala fide possideret centum Caii, & ex illis (invito Caio) eleemosynas faceret ; huiusmodi actio virtuosa eleemosynæ non liberaret Titium ab obligatione solvendi Caio centum : imò donec restitueret , diceretur iniustus rei alienæ detentor. Ita dicendum in proposito: si Beneficiarius ex fructibus antea perceptis ex beneficio eleemosynas faceret, huiusmodi eleemosynæ non haberent vim constituendi Beneficiarium ipsum iustum possessorem , & retentorem fructuum, qui ob horarum omissionem ei non competunt. Paritas est ita evidēs, ut ab Authoribus damnatæ Propositionis disparitas assignari non possit ; nam sicuti summa illa centenaria , quam Titius in pias eleemosynas largitus est, sua non erat ; nec illæ eleemosynæ facere possunt Titium iustum possessorem rei non suæ ; ita quia per citatos Pontifices fructus ex beneficio nō sunt Beneficarii non recitantis officium , sed illos restituere tenetur, ut iniuste perceptos; iccirco quæcunque eleemosyna facta , etiam ex fructibus Beneficii , non redimit beneficiarium ab obligatione restitutionis pro die, pro quo officium omittit, & non facit iuste fructus ex Beneficio .

134 Item: Si illæ eleemosynæ antea factæ , etiam ex aliis fructibus iuste perceptis , valent pro restitutione , quam ex iniustitia tenetur facere Beneficiarius, dum officium omittit; valeret etiam satisfactio hodie facta pro peccato crastino, seu futuro , voluntariè à pœnitente sibi imposta : quod est erroneum; imò suspecta esset satisfactio, quia esset potius cum proposito peccandi, quam cum proposito

posito non peccandi, prout debet esse satisfactio ipsa. Quod sic ostenditur : eleemosyna illa antea facta , esset in satisfactionem peccati castini à Beneficiario committendi , quod peccatum esset ommissio illa officii pro die castino; & sic hodie satisfaceret per illas eleemosynas pro peccato castino : quod omninò absurdum est.

Tandem : nulla actio virtuosa potest facere rem non suam, suam ; sed hoc eveniret , si illa eleemosyna antea facta à Beneficiario valeret pro restitutione omissionis officii diei sequentis : Ergo illæ eleemosynæ non valent pro restitutione illa facienda pro omissione officii diei sequentis. Probatur ista minor, quia illa eleemosyna faceret , quòd fructus ex beneficio , qui pro illo die , quo Beneficiarius omittit, recipit, sint ipsius Beneficiarii, qui revera sui non sunt; ut constat ex cit. Bullis Leonis X. & Pii V. Adeoque dicendum est , restitutionem fructus ob omissionem horarum suppleri non posse per eleemosynas antea à Beneficiario factas, etiam ex fructibus illius Beneficii . Unde ex omnibus illis absurdis assignatis, quæ sequerentur contra decreta Leonis X. & Pii V. ut erronea , temeraria, & scandalosa damnata fuit supradicta propositio.

ARTICULUS XXXIV.

Exponitur sensus trigesimaquartæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimaquarta damnata Propositio . *In die Palmarum recitans officium Paschale satisfacit precepto.*

135 **S**ensus huius damnatæ Propositionis est, quòd Authores ipsius putant, officium pro officio valere , etiam ex propria malitia commutatum : quòd erroneum est , & contra Ritum Sacræ Congregationis circa officii recitationem .

Oppugnatio Propositionis.

136 **S**upponendum est ex doctrina D. Bonaventuræ, quamcunque Ecclesiasticam personam, sive in Sacris constitutam, sive Beneficiariam, obligatam esse ad recitandum officium divinum: ut ipse Seraphicus Doctor ait in 4. dist. 24. p. 1 q. 1. art 4 Quod etiam colligitur ex cap. *Dolentes* , de celebr. *Missar.* ubi hæc habentur verba : *Districte præcipimus in virtute Sanctæ Obedientiæ, ut divinum officium nocturnum pariter , & diurnum , quantum eis Dominus dederit, studiosè pariter celebrent , & devotè.* Insuper suppono, hanc

hanc obligationem recitandi divinum officium se extendere, etiam ad modum, ordinem, & ritum celebrandi ipsum, præscriptos in Romano Breviario edito à Pio V. & Clem. VIII. & recognito ab Urbano VIII. pro ut constat in Bulla quadam Pii V. quæ incipit: *Quod à nobis*. Hic ordo, & ritus celebrandi officium servatur hoc modo, ut pro quolibet determinato die proprium assignatum sit officium recitandum; ita ut si aliter fieret, ordo, & ritus inverterentur, contra Decreta Sacræ Rituum Congregationis. Vnde fit, quòd recitatio divini officii, sit propriæ diei affixa; & quidem ex Ecclesiastico ritu. His suppositis,

137 Nunc impugno supradictam damnatam Propositionem. Ex ritu Ecclesiastico recitatio officii divini est annexa propriæ diei; ita ut cuilibet diei proprium correspondeat officium, ac specialis recitatio ipsius. Et qui scienter, & malitiosè contra Ritus Ecclesiæ facit, mortaliter peccat, & præcepto non satisfacit. Quod sic suadet: pro hac die Ecclesia non præcipit recitationem officii utcumque, sed præcipit recitationem officii huius diei; quia præcipit recitationem officii juxta Ritus Ecclesiæ: Ergo quoties quis scienter recitat unum officium præ alio, quia facit contra Ritus, qui pro hac die hoc officium designat, non satisfacit præcepto recitandi officium. Vnde dum quis in die Palmarum recitat officium Paschale, non satisfacit præcepto recitandi officium, quia pro illa die est taxatum à Ritu Ecclesiæ officium Dominicæ Palmarum. Quare si officium Dominicæ Palmarum non recitatur, quòd recitare tenetur ex Ritu Ecclesiastico, obligante ad illud determinatum officium; estò officium Paschale recitet, non per hoc satisfacit præcepto.

138 Videtur hæc damnata Propositio esse ita scandalosa, ut viam aperiat omnibus recitandi in singulis diebus officium Paschale, quòd brevius est ceteris officiis: imò hæc propositio tollit de medio Ritus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ; & quòd hic Ritus non habeat vim obligandi recitantes officium in conscientia: quòd ultraquam sit scandalosum, est etiam temerarium: & iccirco supra dicta propositio, ut scandalosa, & temeraria damnata est.

A R T I C U L U S XXXV.

Exponitur sensus trigesimaquintæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimaquinta damnata Propositio. *Unico officio potest quis satisfacere duplici præcepto, præsentis, & crastini.*

139 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd obligatus ad recitationem divini officii, per unicam recitationem divini officii, seu per unicum officium, possit duplici præcepto satisfacere: pro hoc præsentis die, & pro die sequenti. Vnde putant Authores istius propositionis, quòd si quis ante mediam noctem V. G. incipiat recitare officium hodiernum, & illum nequeat terminare ante mediam noctem; tunc, audito sonu Campanæ in signum mediæ noctis, si prosequatur idem officium inceptum pro satisfactione hujus diei, ipsum idem officium, dicunt, quòd valeat etiam pro satisfactione alterius diei sequentis. Quod erroneū esse ostendemus:

Oppugnatio Propositionis.

IN libro de Justitia, & Jure disp. 7. specialem efformavi quæstionem circa hanc materiam: & juxta ea, quæ ibi dicta sunt, assumo impugnantam supradictam damnatam Propositionem; quæ ultra sensum expressum, & intentum ab adversariis, potest etiam plures alios sensus facere. Impugno in primis sensum expressum Authorum ipsius propositionis. In illa suppositione, qua quis se poneret ad recitandum officium hujus præsentis diei, media hora ante mediam noctem: in qua media hora totum officium huius diei recitare non posset: Peto, vel se poneret in tali hora ad recitandum officium, quia per totum diem fuit legitime impeditus; vel ex malitia: si dicatur primum, tunc quia non ex sua malitia posuit impedimentum ad totum officium recitandum, pro illo die antecedenti sufficeret illa pars recitata officii. ante mediam noctem, ad satisfaciendum præcepto pro hodierno die. At ut iste talis satisfaceret præcepto pro die crastino, teneretur incipere officium incidens pro die crastino, & illud persolvere, ut satisfaciat præcepto pro die crastino: & non sufficeret, si primum jam inceptum prosequeretur. Tum quia, illud jam inceptum, non est diei crastino affixum. Tum etiam quia, si illa pars recitata ante mediam noctem valeret pro uno die, scilicet antecedenti; reliquæ partes non valerent pro satisfactione diei sequentis; quia supponitur, officium non fuisse integrè recitatum pro die sequenti. Et sic semper firmum esset, quòd unius officii recitatio non valeret pro satisfactione duplicis præcepti.

140 Si dicatur secundum, quòd scilicet malitiosè se posuit ad recitandum officium in illa media hora ante mediam noctem, tunc unum tantum officium recitando, quod sit diei antecedentis, neutri præcepto satisficeret (Dixi unum tantum officium recitando) in suppositione quòd recitaret officium diei antecedentis, quod, quia ex malitia recitantis non fuisset completum in hora, in qua urgeret præ-

ceptum, jam obligationi antecedentis diei non satisfaceret : neque sequentis diei; quia non esset officium pro die illo sequenti designatum: Ergo tunc neutri præcepto satisfaceret. Vel si sit officium diei sequentis, per istius recitationem tantum officio huius diei satisfaceret, & non diei antecedentis.

141 Potest insuper damnata Propositio facere alium sensum, quod scilicet per unicum officium in hoc die integrè recitatum, quis satisfaciat obligationi etiam diei crastini. Et hoc etiam est falsum, & erroneum; nam quilibet obligatus ad recitationem divini officii, est obligatus pro quolibet die, proprium, & distinctum officium recitare: quia pro quolibet die adest distincta obligatio: sicut est obligatio ieiunandi in singulis diebus *Quadragesimæ*; & audiendi Sacrum in singulis diebus festivis. Vnde sicuti nemo potest præcepto ieiunandi satisfacere per unicum ieiunium, dum præceptum urget pro pluribus diebus: neque per unicam Sacri auditionem potest satisfacere pro pluribus diebus festivis; itaneque per unicam officii recitationem potest quis satisfacere duplici præcepto pro hodierno, & crastino die.

142 Tandem hæc damnata Propositio potest facere hunc alium sensum, quod scilicet in uno die quis recitet duplex officium, unum pro die hodierno, & alterum pro die crastino. At etiam si tunc recitatio officii crastini esset integra in hoc hodierno die, non satisfaceret pro crastino die; quia officii recitatio est cuicumque diei affixa; ita ut nulla dies remaneat, cui non correspondeat proprii officii recitatio. Sicuti si quis hodie duas Missas audiret, licet una ex illis satisfaceret pro præcepto hodierno, non tamen altera satisfaceret pro præcepto crastino. Et insuper, si quis hodie nullam faceret comestionem, hæc abstinentia ab una comestione permessa, non valeret pro satisfactioe ieiunii crastini. Ita similiter dicendum est in proposito. Quare concludimus, quod in nullo ex his sensibus, potest quis duplici præcepto satisfaciendi officio, satisfacere, si pro quolibet die non recitet. Quapropter, ut scandalosa, damnata fuit hæc trigesimaquinta propositio, qua nituntur Authores ipsius, destruere obligationem recitandi officium divinum pro quolibet die.

A R T I C U L U S XXXVI.

Exponitur sensus trigesima sextæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesima sexta damnata Propositio. Regulares possunt in foro conscientie, uti privilegiis suis, quæ sunt expresse revocata per Concilium Tridentinum.

Sensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd Regulares non peccent, si utuntur illis privilegiis, quæ fuerunt eis concessa, & postea expressè fuerunt revocata per Concilium Tridentinum. Et hoc est, quod Authores hujus Propositionis dicunt, per *ly possunt uti in foro conscientie*: quasi quòd expressa revocatio, per Concilium Tridentinum facta, spectet tantum ad forum externum, & non ad forum conscientie, & internum. Quod scandalosum, erroneum, & temerarium est, ut mox ostendemus.

Oppugnatio Propositionis.

143 **I**ndubitatum est apud omnes Doctores, ante Concilium Tridentinum plura fuisse privilegia Regularibus concessa à multis Summis Pontificibus, quæ in Romano Bullario scripta sunt; & præsertim illa, quæ in duabus Bullis emanatis à Nicolao IV. sunt notata; quarum una vocatur *Aurea*, altera *Mare Magnum*. Ex his, & aliis privilegiis, quædam fuerunt moderata à Leone X. in Concilio Lateranensi: & quædam expressè revocata à Concilio Tridentino in sess. 25. per viginti duo capita, à primo nimirum usque ad vigesimum secundum. Ubi noto, quòd illa dicitur expressa revocatio, quæ fit per ista verba: *Non obstantibus privilegiis, vel consuetudinibus, etiam immemorabilibus*: vel similibus. Quæ verba habent vim expressè revocandi factum, vel permissum per Summos Pontifices. Quare in illis Concilii decretis, in quibus adest hujusmodi clausula derogatoria: *Non obstantibus, &c.* dicuntur privilegia derogata expressè: in iis verò, in quibus non adest illa clausula derogatoria, non dicuntur expressè derogata.

144 Ex hoc putat Pater Augustinus Matthæucci de Luca nostri Ord. de Obs. in off. Curie to. 2. cap. 13. n. 4. & in cautela confess. fuisse per Concil. Trid. derogatum privilegio mendicantibus concessò, ratione cujus ordinari poterant in Sacris Ordinibus, *extra tempora*. Fundat suam doctrinam in hoc, quòd per Concilium Tridentinum, et si non expressè, saltem tacite fuerit derogatum privilegio eis concessò, ex eo, quòd ipsum Conc. sess. 23. de Refor. cap. 8. dixerit: *Ordinationes Sacrorum Ordinum statutis à jure temporibus, ac in Cathedrali Ecclesia, vocatis, presentibusq; ad id Ecclesie Canonice, publice celebrentur*. Ex his verbis, arguit Pater Matthæucci, fuisse derogatum privilegio, quo ante Concilium, mendicantes poterant *extra tempora* promoveri ad Sacros Ordines. At hoc, pace sua, non adeo evidens est, ut ipse putat. Primò, quia ibi Concilium nullam facit mentionem de privilegiis, ad hoc à Sede Apostolica concessis, ante ipsum Concilium; unde neque nos illam facere debemus: præsertim,

fertim, quando hujusmodi privilegia sunt in praxi; post Concilium confirmata; & communicatio privilegiorum inter mendicantes non abrogata, facta à Leone X. constit. 32. *Dudum*, ab Adriano IV. & ab Eugenio IV. Secundò, quia privilegium hoc ante, & post Concilium fuit concessum specialiter Patribus Societatis, per Greg. XIII. *Constit. Pium*; in qua, estò sit exclusio communicationis, tamen ex ea deducitur, quòd non derogat Concilio, ut præ tendit Pat. Matthæucci: aliàs maximum fuisset hoc privilegium, si directè contra Concilium pugnaret. Urbanus VIII. idem privilegium concessit Fratribus nostræ Obs. in partibus Indiarum, const. *Cum sicut accepimus*: in quo privilegio est etiam particula *tantum*: at propter eandem rationem, quòd non derogat Concilio; & aliunde multi Doctores affirmant, hanc communicationem privilegii de ordinationibus *extra tempora*, non esse expressè derogatam per Concilium. Vnde Diana, cum principalioribus Doctoribus vult, omnes Mendicantes hoc gaudere privilegio: part. 3. tract. 2. resol. 32. & resol. 112. & p. 4. tract. 4. Et est in praxi propter Doctorum opiniones. Ita etiam Portella in dubiis Reg.

145 Advertendum est pro hujus veritatis exacta notitia, quòd omnia privilegia, sive de novo concessa, sive confirmata post Tridentinum Concilium, videntur expressa cum hac clausula *quatenus sint Concilii Tridentini decretis conformia, vel decretis Concilii Tridentini non adversentur, &c.* Quare constat, nullum fuisse emanatum privilegium post citatum Concilium, quod ipsi Concilio expressè adversetur. Hinc Pater Rodericus nostri Ordinis Seraphici, tom 2. coll. Privil. Reg. affert quandam declarationem factam à Sac. Cong. Conc. Trident. Interpretum super sess. 23. de Reform cap. 8. ubi Sac. Congreg. respondit: *Privilegium suscipiendi Ordines extra tempora, per hoc decretum non est sublatum.* Et idem Rodericus in comp. qq. Reg. titulo *Ordo sacer*, ait: *Secundùm privilegia possunt hoc tempore mendicantes, extra tempora statuta, ordinari: modò sit dies Dominica, etiam semiduplex; nam Concilium Tridentinum dicta Privilegia non revocat.* Hoc ipsum asserit tom. 3. q. 23. art. 5.

Pater Bruno Chassaing in Privil. Reg. part. 2. prop. 3. idem affirmat, duplicem assignans rationem. Prima, quia illa privilegia, ubi receptum est Tridentinum, ab illo minimè fuerunt revocata, ut ex Roderico optimè probat Villabos; & licèt revocata fuissent per Tridentinum, attamen post ipsum hoc privilegium (non obstante prohibitione facta in eodem) fuit absolutè concessum. Secunda ratio: quia cum in hac materia Tridentinum non habeat clausulam revocatoriam privilegiorum, non censetur privilegium revocatum; cum lex generalis non revocet privilegium paucorum, quan-

de de illo non fit saltem generalis revocatio.

Joannes de la Cruz Ord. Præd. lib. 2. de privil. cap. 4. §. *secundò sequitur*, ait: *Omnes Religiosos gaudere privilegiis Societatis Jesu per privilegiũ communicationis; cum in illis comunicentur privilegia concessa, & concedenda*. Et ibidem refert Bullam Gregorii XIV., quæ incipit: *Romanus Pontifex*, &c. supra relatam pro Ordine Cisterciensium.

Neque valet, quod adducit Pater Matthæucci, quòd privilegium Jesuitis concessum fuerit cum clausula derogatoria communicationis ceteris Mendicantibus, ut habetur in calce citatæ Bullæ: *Pium, & utile*. Non valet, inquam, ut ostendit Pater Joannes de la Cruz; nam Gregorius XVI. concedendo Patribus Cisterciensibus, & Cruciferis communicationem privilegiorum Jesuitarum, jam derogavit clausulæ illi; & absolutè omnia, & singula privilegia Societati Jesu concessa, absque ulla restrictione, Ordini prædicto Cisterciensi communicavit: quæ privilegia sunt etiam cuicumque Ordini Mendicantium communicata; ut constat in Bullario Rom. ex Leone X. Pio V. Greg. XIII. Sixto V. & Gregorio XIV. Eandem doctrinam confirmant Barbosa in cap. 8. fess. 23. Trid. num. 4. & 5. Layman in theol. morali lib. 5. tract. 10. c. 8. n. 2. Homobonus de Exam. Eccles. tom. 1. tract. 2. cap. 1. quæst. 3. & alii quamplures Doctores. Et tandem accedit rationabilis consuetudo à Summis Pontificibus, saltem tacitè, approbata ad bonum finem, & ob justam causam, nimirum ob Ecclesiarum necessitatem.

146 His omnibus notatis, nunc impugno damnatam illam propositionem. Quando Concilium Tridentinum expressè revocat privilegium aliquod per Summos Pontifices antea concessum, vult revocatam gratiam illam in privilegio contentam; & quòd gratia illa nullam in posterum habeat vim, & valorem, tum in foro externo, tum in foro interno: Ergo dum aliqua privilegia fuerunt expressè revocata per Concilium Tridentinum: ut esset illud absolvendi à censuris Episcopo reservatis: audiendi secularium confessiones, absque expressa licentia Episcopi: concionandi absque licentia Superioris Ordinis, & benedictione, & facultate ad id munus præstandum, obtenta ab eodem Episcopo in Ecclesiis *extra ordinem*: & similia privilegia derogata per viginti duo capita fess. 25. ejusdem Concilii; tunc stante tali expressa derogatione, non possunt Regulares, nec in foro externo, nec in foro interno illis privilegiis uti. Non in foro externo, ad removendas lites, & jurgia, quæ continuò oriri possent inter Episcopos, & Regulares; & ut inter eos perfecta pax, unio, & charitas stabiliatur. Neque in foro interno, & conscientia possunt illis uti; nam (supponamus, quòd Regularis

gularis aliquis, non approbatus ab Episcopo vellet fecularium confessiones audire); tunc reus erit tot invalidarum confessionum, quæ fiunt, ex Jurisdictionis carentia. Quare in illo casu Regularis peccaret; quia faceret contra expressam Concilii derogationem: & ad id faciendum, amplius Jus non haberet.

147 Quod autem non possit illo privilegio uti in foro conscientiae, constat, quia gratia, vi cuius supponuntur Regulares posse suis privilegiis uti, est in totum revocata, tanquam si nunquam fuisset concessa; nam illa verba derogatoria, supra expressa, dant pro nullis, gratias, & privilegia, antea concessa: Ergo dum est in totum revocata, neque in foro externo, nec in foro interno, poterit Regularis, illa gratia, seu privilegio uti. Quod evidenter constat à pari: si Rex alicui Civitati privilegium aliquod concederet, ut V.G. exemptionis à solutione gabellarum: & alius Rex post eum, qui similia concessit privilegia, ob justam causam vellet talia annullare privilegia; tunc illa Civitas, nec in foro externo, nec interno posset illis privilegiis uti: quia derogatio habet vim invalidandi gratiam, & ipsam annullandi, tanquam nullum habituram valorem. Ita similiter: estò Summi Pontifices aliqua concesserint privilegia Regularibus, ob amorem nimium erga ipsos, vel in compensationem suorum laborum; tamen dum illa privilegia per Tridentinum Concilium fuerunt expressè revocata, auferendo ab illis valorem, quem antea habebant; nequit quicumque ex Regularibus, stante illa revocatione, ipsis uti in foro conscientiae. Unde concludo, rationabiliter fuisse supradictam propositionem damnatam, tum ut scandalosam, tum etiam ut temerariam, & potestati Concilii Tridentini præjudicativam.

A R T I C V L V S XXXVII.

Exponitur sensus trigesimaseptimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimaseptima damnata Propositio. *Indulgentiæ concessa Regularibus, & revocatæ à Paulo V. bodie sunt revalidatæ.*

148 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quod Authores ipsius putant, fuisse de novo concessas Regularibus omnes illas Indulgentias, quæ fuerunt revocatæ à Paulo V. & fuisse illas easdem revalidatas, quæ revocatæ fuerunt.

Oppu-

Oppugnatio Propositionis.

MUltæ ante Paulum V. fuerunt concessæ Indulgentiæ Regularibus, & quidem directè personis ipsorum; quæ tamen per prædictum Pontificem revocatæ fuerunt; & loco ipsarum fuerunt aliæ concessæ. Quidam autem putarunt, huiusmodi Indulgentias per Paulum V. revocatas, fuisse postea per alios Pontifices revalidatas; ita ut eundem valorem, quem priùs habebant, post ipsum Paulum V. habuerint. Quod ultraquàm improbabile sit, ut ostendemus, etiam scandalosum, & temerarium esse videtur.

150 Ubi breviter notandum est: *Indulgentiam esse relaxationem, seu remissionem pœnæ temporalis debitæ pro actualibus peccatis, jam dimissis, factam à Prælate Ecclesiæ, existentibus in gratia, per applicationem thesauri Ecclesiæ.* Advertendum est pro claritate, thesaurum Ecclesiæ compositum esse ex infinitis Christi Domini meritis, & satisfactionibus: in quo thesauro omnia merita Beatæ Virginis, & aliorum Sanctorum reponuntur. Et cum hic thesaurus sit infiniti valoris extrinseci, & extensivi, hinc potest Summus Pontifex, cui claves Regni Cœlorum ab eodem Christo Domino sunt concessæ, thesaurum ipsum aperire, & merita illa Christi, & Sanctorum applicare Christi fidelibus, ut eis pœna temporalis remittatur, debita pro actualibus peccatis, ritè confessis, & jam dimissis. Vnde remissio ipsa pœnæ temporalis est Indulgentiæ effectus; quæ quidem pœnæ remissio supponere debet eum, qui lucraturus est Indulgentiam, in statu gratiæ; aliàs nulla esset Indulgentia; cum hæc non valeat pro Dei inimico. Insuper adverto (ut Deo dante dicemus in materia speciali de Indulgentiis) Indulgentiam à Iubileo fecerni per hoc, quòd Iubileum, ultra Indulgentiam, seu pœnæ temporalis remissionem, dat etiam facultatem pœnitentibus, ut absolvantur à quibusdam reservatis; commutandi vota simplicia, & eligendi Confessarium: quod per solas Indulgentias, quantumvis Plenarias, non conceditur. His itaque suppositis, & notatis ex unanimi Doctorum consensu.

151 Nunc assumo impugnandam damnatam Propositionem. Primò: ad Indulgentias revocatas revalidandas, requiritur, ut per Summum Pontificem expressè declaretur, revocationem illam non tenere: vel saltem, quòd in nova concessione revocatarum Indulgentiarum expressè dicat: *Non obstante revocatione facta per Summum Pontificem antecessorem nostrum, &c.* Sed nulla adest Bulla Pontificia, aut constitutio, qua expressè declaretur, revocationem illam factam à Paulo V. non tenere: neque ulla apparet constitutio,

tutio, in qua expressè dicatur : *Non obstante revocatione facta, &c.* Ergo sine fundamento asseritur ; Indulgentias concessas Regularibus, & per Paulum V. revocatas, fuisse postea revalidatas. Quod clarè constat, etiam ex eo, quòd ad revalidandam gratiam concessam, & postea revocatam, requiritur specialis favor expressè declaratorius, quòd gratia illa, quæ fuit revocata, reviviscat, quòd ad formam, vim, & valorem : hoc autem à nullo Pontifice factum est, post Paulum V. Et quamvis ab aliis Summis Pontificibus fuerunt aliquæ Indulgentiæ particulares concessæ Ordinibus Mendicantium, ista tamen concessio non est revalidatio illarum, quæ revocatae fuerunt ; sed nova concessio, vel quarundam illarum, vel aliarum, de novo concessarum. Assumptum huius impugnationis patet ex eo, quod declaravit in quadam sua Bulla super Indulgentiis Innoc. XI. quæ apocryphæ dicuntur; quod incipit: *Delata &c.* Vbi declarat: *Omnes Indulgentias concessas ante Breve Pauli V. incip. Romanus Pontifex &c. personis Regularibus, quarumcunque Religionum, & Ordinum, etiam mendicantium, &c. nisi fuerint deinde Romani Pontificis auctoritate innovata, aut confirmata, nullius esse roboris, & momenti.*

152. Secundo: motuum, quo Paulus V. revocavit Indulgentias concessas à Summis Pontificibus antecessoribus, fuit, quia tales Indulgentiæ non erant verè, & propriè concessæ, sed multæ erant Apocryphæ. At nulla dari potest innovatio Indulgentiarum Apocrypharum: cùm huiusmodi innovatio esset in fraudem legis: iccirco nullus fuit Summus Pontifex, qui illas revocatas Indulgentias revalidavit. Vnde assertum Authorum illius propositionis, falsum assumit, & quidem scandalosum, & temerarium. Neque nova concessio quarundam Indulgentiarum, est revalidatio revocatarum, sed est specialis gratia, & favor de novo concessus, qui antea non erat concessus. Ex his deducitur, quantum aberrant à veritate, & temerè loquuntur Authores supradictæ propositionis ab Alex. VII. damnatæ in num. 37.

ARTICVLVS XXXVIII.

Exponitur sensus trigesimoctavae Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimoctava damnata Propositio. *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti Sacrificanti ex necessitate, cum peccato mortali, confitendi quàm primum, est consilium, non præceptum.*

153 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quod non sit præceptum de præmittenda confessione in eo, qui celebrat ex necessitate celebrandi, non præmissa mortalis culpæ confessione; sed tantum sit consilium, quod dat Concilium Tridentinum in sess. 13. cap. 7. Vnde volunt Authores istius propositionis, quod si quis deberet ex necessitate sacrificare: ut si esset Parochus, & non esset alius Sacerdos, qui in die festo celebrare posset, & hic non haberet confessarium, qui suam posset excipere confessionem; tunc sufficeret ei actus contritionis veræ, vel putatæ, absque obligatione confitendi *quamprimum*. Et putant, quod dum Concilium dixit in fine illius cap. 7. *Quamprimum confiteatur*, hoc fuerit consilium à Concilio datum, & non præceptum. Quod falsum esse ostendemus.

Oppugnatio Propositionis.

154 **S**upponendum est, præceptum divinum esse, neminem accedere debere ad Sacram Eucharistiam sumendam, nisi sit immunis à peccato mortali, & habeat animam ab omni sorde peccati mundatam; nam qui accedit ad Deum, debet esse eius amicus: & nemo est talis, nisi sit à peccato mundatus per gratiam. Vnde Apost. 1. Corint. 11. contra indignè sumentes Eucharistiam ait: *Qui manducat, & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini*. Vnde semper, ac quis conscius sit, se peccatum mortale habere, tenetur de illo confiteri, antequam Sacramentum Eucharistiæ sumat; & hoc quidem ex præcepto divino, quod colligitur à Doctorebus, tum ex relatis verbis Apostolici; tum ex verbis Concilii cit. sess. 13. cap. 7. ubi habet: *Ecclesiastica consuetudo declarat, probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione, ad Sacram Eucharistiam accedere debeat*. Vbi evidenter constat, præceptum de præmittenda Sacramentali confessione ad Eucharistiæ sumptionem, non esse fundatum in consuetudine (ut supponunt Authores damnatæ Propositionis) sed consuetudinem illam præmittendi confessionem communioni fundatam esse in præcepto illo divino, quo Christus Dominus per citatum Apost. 1. Cor. 11. dixit. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat*. Et per hoc probare Concilium exponit necessitatem præmittendi sacramentalem confessionem communioni, quando quis conscius sit, esse in peccato mortali. Vnde idem Concilium sess. cit. Canone 11. ait: *Si quis dixerit, solam fidem esse sufficientem præparationem, ad sumendum Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum; anathema sit.*

155 Ex qua Concilii doctrina aperte constat necessitas præmittendæ confessionis, antequam quis Eucharistiæ Sacramentum sumat. Quia ut dignè sumat, debet esse in gratia, amicus Dei constitutus, & non inimicus.

156 Et quia dari potest casus, quòd Sacerdos aliquis sit necessitatus ad celebrandum, vel ad scandalum vitandum, vel damnum, vel infamiam: ut si esset ipse solus, & præsertim in die festo, quo die multi expectarent auditionem Sacri: & talis Sacerdos non haberet copiam Confessarii, qui suam exciperet confessionem; tunc ad scandalum vitandum, & infamiam, posset celebrare, non præmissa confessione, cum solo dolore peccatorum, & proposito confitendi *quamprimum*; idest statim confessarium quærere: ut de isto Sacerdote Concilium Tridentinum sess. cit. ait: *Quòd si necessitate urgente, Sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur*. Vbi ly *quamprimum confiteatur*, non est consilium datum à Concilio; sed præceptum: quia Concilium loquitur per verba imperativi modi; quia dicit: *Confiteatur*.

157 Quod sic evidenter probo, contra damnatam propositionem. Quoties adest præceptum, & præsertim divinum, de aliquid faciendo, si necessitas excusat ad id faciendum, non per hoc tollitur vis præcepti obligantis. Quod ostendi potest per singula divina præcepta. Est V. G. præceptum divinum obligans Beneficiarios ad residendum in loco Beneficii: & si quis propter urgentem necessitatem excusatur pro aliquo tempore ad residendum, non per hoc præceptum de residendo, amittit suam vim obligandi ad residendum, pro tempore, quo necessitas non urget. Nunc sic arguo. Si præceptum de præmittenda confessione ante celebrationem Missæ, vel sumpcionem Eucharistiæ, excusat celebrantem, in casu necessitatis, in quo debet celebrare, & non habet copiam Confessoris, non per hoc sequitur, tale præceptum non habere vim obligandi pro tempore, quo copiam habet confessoris: Ergo ex illo eodem præcepto, quo Sacerdos ipse tenebatur præmittere confessionem ante celebrationem Missæ, si talis non occurrisset necessitas, tenetur postea ad confitendum *quamprimum*, idest dum copiam habet Confessoris; nam illud præceptum adhuc urget post communionem; quia cum sit virtualiter negatiuum, obligat, *ut quamprimum implatur*, & donec impleatur, semper urget: præsertim quia, ut dicit Scotus in 4. dist. 9. q. 11. hoc penitentia Sacramentum est Sacramentum Ecclesiasticæ unitatis, quia peccator Deo, & Ecclesiæ reconciliatur: Ergo dum Concilium dicit, *ut quamprimum confiteatur*, intendit obligare Sacerdotem ad implendum illud idem præceptum, quo ante Missæ celebrationem, tenebatur peccata sua

K

con-

confiteri, quæ, urgente necessitate, non fuerunt confessæ: ac per consequens, *ly quamprimum confiteatur*, non est consilium, sed præceptum. Quare Scotus in 4. cit. §. *Ad primum argum.* ait: *Ad secundum dico, quod Sacerdos priusquam consecrèt, tenetur laborare, ut sit extra peccatum mortale: si autem contingat, quod post consecrationem, ante tamen communicationem, occurrat sibi memoria peccati mortalis, olim commissi, de quo non precessit pœnitentia interior, vel exterior, tenetur tunc habere pœnitentiam interiorem, antequam percipiat, & differre pœnitentiam exteriorem, donec occurrat oportunitas confitendi.* Deducimus ergo meritò fuisse ab Alex. VII. damnatam illam propositionem, ut temerariam, & præjudicativam præcepto de faciendâ confessione, ante Missæ celebrationem, quando conscientiam habet peccati mortalis.

ARTICVLVS XXXIX.

Exponitur sensus trigesimanonæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimanonæ damnatæ Propositio. *Illâ particula, quamprimum intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.*

158 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quod putant Authores ipsius, Concilium Tridentinum, dum posuit illam particulam *quamprimum*, significare voluisse, quando Sacerdos vult pro suo libito confiteri; & quod non ponat obligationem confitendi statim, ac habet copiam Confessoris. Et hæc propositio sequitur ad superiorem 38. propositionem, in casu scilicet, quod Sacerdos debeat, necessitate ductus, celebrare, & non habeat copiam Confessoris. Falsitas talis interpretationis ostenditur.

Oppugnatio Propositionis.

159 **D**um Tridentinum Concilium dixit: *Quòd si, necessitate urgente, Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur*; debet facere talem sensum *ly quamprimum*, qui non obstat præcepto divino de præmittendâ confessione communioni; sed ut faciat hanc sensum, qui non obstat tali præcepto, non debet *ly quamprimum sumi*; cum Sacerdos suo tempore confitebitur; quia quando suo tempore confitebitur, non confitebitur tunc ex vi præcepti, quod urgebat ante Missæ celebrationem, sed pro alio tempore, in quo, pro alia vice præceptum urget: Ergo

ly

ly quamprimum non debet intelligi, cum Sacerdos suo tempore confitebitur. Totum hoc ostenditur à pari, in eadem materia confessionis. Si quis immediatè post confessionem factam, & ante communionem recordaretur alicujus peccati oblii, ut dignè recipiat communionem, debet iterum se conducere ad Confessorem, & illud peccatum confiteri; quia præceptum de integritate confessionis adhuc urget ante communionem. Et hoc non alia ratione, nisi quia præceptum de integritate confessionis semper urget. Ita similiter: quia præceptum de confessione faciendâ ante communionem urget, si postponatur confessio ob evidentem necessitatem celebrandi, & Confessoris carentiam, tenetur ratione ejusdem præcepti *quamprimum* confiteri, sumpto *ly quamprimum*, quando habet copiam Confessoris, & non quando Sacerdos suo tempore confitebitur. Quia quando suo tempore confitebitur, adimplet præceptum de præmittenda confessione pro illo tempore, non pro eo, pro quo confessionem non præmisit: quare satisfaceret præcepto pro secunda confessione præmittenda ante communionem, & non pro prima, non præmissa, stante illa necessitate, sed statim faciendâ, ut præceptum adimpleatur. Hinc concludo, *ly quamprimum* sumendum esse pro statim, ac copiam habet confessoris, non verò cum Sacerdos suo tempore confitebitur. Et iccirco ut temeraria, & scandalosa, & in fide non tuta, damnata fuit supradicta propositio.

A R T I C U L U S XL.

Exponitur sensus quadragesimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesima damnata Propositio. *Est probabilis opinio, quæ dicit esse tantum veniale, osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensûs ulterioris, & pollutionis.*

160 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, probabilem esse opinionem quorundam Doctorum, qui dicunt, tantum veniale peccatum esse osculum præbere mulieri, ob carnalem, & sensibilem delectationem, quæ duntaxat oritur ex osculo; si ex tali delectatione non sit periculum ulterioris consensûs, scilicet copulam habendi cum muliere, vel saltem pollutionem procurandi. Authores isti supponunt, in rebus venereis dari posse parvitatem materiæ, excusantem à peccato mortali, quod, ut ostendemus, est falsum.

Oppugnatio Propositionis.

161 **T**actus, oscula, & similes actus habiti ob carnalem delectationem, & sensibilem, possunt dupliciter considerari (ut nonnulli advertunt Doctores). Primò modo, si dentur oscula in ore, in facie, in manibus, vel in fronte; & hujusmodi partes tangantur. Secundò modo, si dentur oscula, & tangantur partes in honesta destinata ad generationem; quæ verendæ communiter dicuntur. Oscula, & tactus in his partibus inhonestis, & verendis immediatè, & proximè disponunt, vel ad carnalem copulam, vel saltem ad pollutionem. Oscula verò, & tactus in ore, facie, &c. non immediatè disponunt ad copulã, vel pollutionem, sed mediatè, & remotè; sed tamen immediatè, & proximè disponunt ad superiores tactus, & oscula in partibus verendis immediatè aptis ad copulam, vel pollutionem procurandam. Hoc notato,

162 Suppono, delectationem esse in triplici differentia: alia est purè naturalis; quæ in quadam naturali proportione rei tactæ cum organo tactus consistit: ut si quis manum frigidam haberet, & ea manu tangeret manum, vel faciem mulieris, ob naturalem delectationem recipiendi ab ea calorem, absque ulla ulteriori intentione. Hæc delectatio est naturalis tantum, quando alia intentio carnalis, & sensibilis delectationis non intervenit; nam si hujusmodi intentio carnalis delectationis interveniret; non amplius erit naturalis delectatio, sed carnalis, libidinosa, & venerea. Alia est delectatio moralis, quam quis sumit ex tactu manus, vel ex osculo, causa amicitia, & more Patriæ; & hæc delectatio, si non est cum intentione carnalis, & sensibilis delectationis, remanet in suo esse morali. Alia tandem est delectatio libidinosa, & venerea, quæ in carne sentitur; & ideo sensibilis dicitur; quia per eam excitantur, & moventur partes corporis ad procurandam pollutionem. Quare dum delectatio est purè naturalis, vel purè moralis, non est peccaminosa: quia per eam partes sensibiles corporis non excitantur, nec moventur ad ponendam carnem in periculo pollutionis. Tertia verò delectatio peccaminosa est.

163 Ante impugnationem damnatæ Propositionis, suppono, propositionem aliquam esse posse speculativè tantum probabilem; vel practicè probabilem. Tunc est speculativè tantum probabilis, quando habet rationes ad sui probabilitatem; sed in praxi opinio ipsa non est tuta, sed periculosa. Tunc verò est practicè probabilis, quando in praxi tuta est, & caret evidenti periculo lapsus in errorem. Quicquid sit de probabilitate speculativa hujus propositionis

nis damnatæ, quæ probabilitas ad nos non attinet : tamen videtur omninò improbabilis practicè.

164 Quod sic ostendo. Est omninò improbableè, præsertim practicè, dari parvitatem materiæ in actibus venereis. Sed hæc propositio: *Osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem, quæ ex osculo oritur, est peccatum veniale*; etiam seclusò quocunque periculo ulterioris consensus, & pollutionis: poneret parvitatem materiæ in actibus venereis: Ergo hujusmodi propositio est omninò improbabilis, præsertim practicè. Singulas propositiones sic ostendo. In actibus venereis, ut detur parvitas materiæ, excusans à peccato mortali, debet removeri omninò periculum, tam proximum, quàm remotum ad pollutionem procurandam. Quoties autem osculetur fæmina in quacunque sui corporis parte, ex his assignatis num. 161. adest periculum, vel proximum, vel remotum ad pollutionem: & ideo in talibus actibus venereis nequit assignari parvitas materiæ, quæ à peccato mortali excuset. Tum etiam, quia quoties in actibus venereis habetur carnalis illa delectatio, semper habetur pollutionis inchoatio, quæ nullâ probabilitatè dicere potest ad excusandû à peccato mortali, ex parvitate materiæ.

Deinde: delectatio illa carnalis, & sensibilis, quæ ex osculo oritur, ob humanam fragilitatem stat cum imminente periculo pollutionis: Ergo, dum Authores propositionis damnatæ, prætendunt excludere periculum ulterioris consensus, reddunt ipsam propositionem omninò improbableem. Quod patet, quia si est improbableè, præsertim in praxi, quòd possit vitari periculum ulterioris consensus, & pollutionis, quando delectatio orta ex osculo, est carnalis, sensibilis, & venerea; jam redditur improbableè, quòd sit tantum veniale, & non mortale peccatum, dare osculum, ob carnalem, & sensibilem delectationem. Sed improbableè est, præsertim in praxi, quòd possit vitari periculum ulterioris consensus, & pollutionis; quia delectatio illa carnalis (teste Galeno) est quædam pollutionis inchoatio: & posita inchoatione actus peccaminosi, non evitatur periculum peccandi: Ergo est improbableè, quòd sit tantum veniale, & non mortale, osculum, ob carnalem, & sensibilem delectationem, ortam ex osculo. Vnde concludendum est, improbableè esse, quòd possit dari in praxi delectatio carnalis, & sensibilis; & hæc præscindat ab ulteriori consensu, & pollutione; quia talis delectatio est pollutionis inchoatio. Et insuper dato hoc, saltem speculativè, est etiam improbableè, quòd delectatio illa carnalis, sit tantum veniale; quia tunc in rebus venereis daretur parvitas materiæ, quod scandalosum est; & ideo, ut scandalosam Alex. VII. damnavit supradictam propositionem quadragesimam.

ARTI-

ARTICVLVS XLI.

Exponitur sensus quadragesimæ primæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesimæ primæ damnata Propositio. *Non est obligandus concubinarium ad eiiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinariï, vulgò regalo, dum deficiente illo, nimis agrè ageret vitam; & aliæ epulæ tadio magno concubinarium afficerent; & alia famula nimis difficile inueniretur.*

165 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd asserunt Authores ipsius, Concubinarium non esse obligandum ad eiiciendam Concubinam, quando hæc est nimis utilis ad oblectamentum, quo vivit, & vitã suam ipse Concubinarium sustentat; ita ut sine tali oblectamento, seu regalo, Concubinarium nimis agrè vitã ageret: & eidem Concubinario nimis difficile esset inuenire aliam famulã pro suo seruitio. Hæc propositio potest etiam facere aliũ sensum; quòd Concubina sit famula Concubinariï, à qua Concubinarium habet præparatos cibos ad comedendum, qui non haberentur, si hæc è domo Concubinariï eiiceretur; præsertim in casu, quo cum difficultate posset Concubinarium aliam famulam inuenire. Utroque modo scandalosa, & indigna est hujusmodi propositio, ut ostendemus.

Oppugnatio Propositionis.

166 **C**oncubina, ut à meretrice secernitur, illa est, qua quis ex prava consuetudine abutitur in libidinem; ita ut semper parata sit cum eodem virò copulam habere; quicumque sit vir, siue secularis, siue Clericus, siue solutus, siue uxoratus. Meretrix verò illa est, quæ exponit carnes suas, ad copulam habendam cum quocunq; viro: quare Concubina unius viri tantum admittit carnis commisionem: meretrix verò commiscetur cum omnibus viris. His notatis, aduerto, urgere præceptum negatiuum contra retinentes Concubinas in propria, vel aliena domo, propriis expensis, obligans ad non retinendum; & firmum semper habere propositum illam expellendi: quare redditur Concubinarium obligatus ad Concubinam expellendam, quæ proxima occasio est ad semper peccandum.

167 Nunc propositionem ipsam damnatam impugno. In nullo casu licitum est, habere occasionem proximam ad peccandum: unde

de dum quis confitetur , se proximam habere occasionem ad peccandum, obligandus est ad tollendam hanc proximam occasionem, ut reddatur capax absolutionis. Unde dum Concubinarium utilitatem corporalem recipit per concubinam , quam utilitatem amitteret , & nimis ægrè vitam ageret , si concubinam expelleret , debet hanc utilitatem amittere , & illa privari ; etiamsi fame periret , & esset positus in evidenti periculo mortis ; & concubinam eiicere. Ratio potissima est ; quia nemo debet se ponere in evidenti periculo peccardi, propter corporalem , & temporalem utilitatem . Unde certò sciens se moriturum , nisi peccatum contra legem , & Deum committat, tenetur potius mori, quàm peccatum committere. Nam utilitas illa, quam concubinarium reciperet à concubina, esset tantùm commodum temporale; expulsio verò ipsius concubinæ cederet in commodum spirituale ; sed bonum spirituale semper præferendum est bono temporali : Ergo propter illam utilitatem , quam concubinarium reciperet à concubina , non debet illam retinere : & sic obligandus est ad illam eiiciendam, quocunque imminente temporali damno ipsi concubinario.

168 Hoc de Clericis ostenditur expressè per Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 14. de reform. ubi habetur: *Quàm turpè, &c. Et infra. Ut igitur ad eam, quam decet, continentiam, ac vitæ integritatem Ministri Ecclesiæ revocentur ; populusque hinc eos magis discat revereri, quò illos vita honestiores cognoverit : prohibet Sancta Synodus quibuscunque clericis, ne Concubinas, aut alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio, in domo, vel extra detinere, aut cum iis ullam consuetudinem habere audeant; alioquin pœnis, &c.* Ex quibus verbis expressè Concilium prohibet clericis retentionem Concubinæ, vel alterius mulieris, ex qua suspicio haberi possit. Hoc etiam expressum est in Sacris Canon. præsertim in cap. 3. *Clericis in Sacris &c.* Et in cap. 2. *de cobabitatione Clericorum* , ubi rigorosa pœna statuitur contra Clericos Concubinatos. Hæc autem prohibitio, etsi non ita arduè, etiam extendenda est ad quoscunque Concubinarium : & iccirò per zelantissimos Prælatos excommunicantur Concubinari, quando Concubinas non expellunt. Unde concludo, concubinarium obligandos esse ad Concubinam eiiciendam, non obstante quacunque utilitate , quam Concubinarium amitteret per Concubinæ expulsionem.

ARTICULUS XLII.

Expōnitur sensus quadragesimæ secundæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesimæ secundæ damnata Propositio. *Licetum est mutuanti, aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem, usque ad certum tempus.*

169 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, posse licetè mutantem, & absque usura, exigere aliquid à mutuatario, quando ipse mutuans se obliget ad non repetendam sortem, usque ad certum tempus. V. G. Petrus mutuet Paulo centum, volunt Authores istius propositionis, quòd si Petrus se obliget ad non repetendum centum à Paulo usque ad certum tempus, unius anni V. G. possèt licetè, ratione hujus obligationis, ob dilatā solutionem, quam Paulo mutuatario concedit, recipere decem, vel octo ultra sortem principalem. Quod scandalosum esse ostendemus, & aperiret viam usuris.

Oppugnatio Propositionis.

170 **P**lura dixi in 1. tom. de Just., & Jure in materia de contractibus, quæ hic breviter recolenda sunt. Usura communiter à Doctōribus definitur, quòd *sit lucrum immediatè ex mutuo proveniens, vi mutui.* Alia est mentalis, & est quando quis intendit acquirere lucrum ex mutuo; & si re vera lucrum non acquirit, est peccatum mortale, sed ad restitutionem non obligat, quia nihil in re accipit injustè, ac illicitè (ut loc. cit. cum communi Doctōrum sensu diximus). Alia est realis, qua scilicet mutuans realiter lucrum accipit, sive ex pacto expresso, sive tacito. Alia tandem est virtualis, & palliata, qua scilicet mutuans acquirit lucrum, non ex vi mutui expressi, sed ex vi mutui palliati, & contractus colorati: ut si quis acquireret aliquid ultra sortem, titulo emptionis, vel venditionis, ob dilatam, vel anticipatam solutionem: titulo gratitudinis in pactum deducta; qui omnes tituli exprimentur, sed sub illis manet mutuum virtuale: & hoc modo palliata, seu virtualis usura diceretur. Hinc suppono cum classicis, & principalioribus Doctōribus, lucrum cessans, vel damnum emergens excusare ab usura; quando verè lucrum cessat, vel damnum emergit: nam si ista essent tituli colorati, jam mutuans non excusaretur ab usura. Vt si Titius

pete-

peteret à Cajo mutuo centum, & Cajus fingeret, quòd illam pecuniam vellet applicare negotiationi (quòd verum non esset) ; & quòd propter tale mutuum , lucrum acquirendum per negotiationem cessaret: vel fingeret Cajus, quòd ex illa pecunia vellet emere frumentum pro sua domo , quòd si pro alio tempore carius frumentum illud emeret , tunc damnum ei emergeret . In his fictis lucro cessante, & damno emergente, non excusatur mutuans ab usura. At si verum esset lucrum cessans, & verum damnum emergens, tunc mutuarius tenetur ad lucrum cessans , & damnum emergens; & sic mutuans ab usura excusabitur.

171 Nunc damnatam propositionem impugno sic . Dum mutuans exigit ultra sortem ex eo, quòd se obliget ad non repetendam sortem, usque ad certum tempus, non excusatur ab usura ; quia lucrum illud, quòd reciperet, acquireret vi mutui virtualis, quòd usurarium est. Omnis nanque pactio de dilatione temporis, ratione cuius lucrum acquiritur , est usuraria ; quia venderet tempus, quòd suum non est . Quare si mutuans excusari possiet ab usura ex eo, quòd se obliget ad non repetendam sortem, nisi ad certum tempus, jam tempus illud venderet , quòd in potestate mutantis non est. Neque illa obligatio , quam sibi imponit mutuans ad non repetendam sortem excusat ipsum ab usura; quia est obligatio de re illicita, seu de illicito contractu: quæ obligatio non potest reddere licitum lucrum illud , quòd mutuans acquireret . Unde nulla videtur ratio excusans mutantem ab usura , quando vi mutui exigit aliquid ultra sortem , etiamsi mutuans se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus. Quapropter cum hæc assertio sit scandalosa, & prætendat, ac præsumat occultare, & palliare usuram, iccirco damnata fuit ab Alex. VII.

A R T I C V L V S XLIII.

Exponitur sensus quadragesimatertiæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesimatertia damnata Propositio. Annuum legatum pro anima relictum, non durat plus , quàm per decem annos.

172 Sensus hujus damnatæ Propositionis est destruere perpetuitatem legati relictæ pro celebratione Missarum ; & putant Authores istius propositionis , legatum annuum, etiam posita clausula *in perpetuum* : vel *in singulis annis* : solum durare per decem annos. Quapropter præsumunt Authores isti, hæredes alicujus leg-

L

gan-

gantis ad pias causas , tantum per decem annos teneri ad satisfaciendum pro legato factò à Testatore . Quod temerarium est , ut ostendemus.

Oppugnatio Propositionis.

173 **L**egatum, quod est quædam dispositio ultimò à Testatore facta, & ab hæredibus ex bonis ipsius Testatoris adimplenda, est quandoque factum ad pias causas; ut ad Ecclesiæ augmentum, pro anima ipsius Testatoris, vel aliarum animarum in Purgatorio commorantium; ad pupillos, & pauperes sublevandos; vel ad alias consimiles causas. Vt dum Testator dicit, ex prædicta mea hæreditate volo, quòd pro singulis annis celebrentur tot Missæ: quòd pro ornamento talis Altaris pro quolibet anno detur tanta pecuniæ summa: pro pauperibus, & pupillis tot aurei, &c. Hujusmodi dispositio ad pias causas est legatum. Et quia in formula consueta, quæ à notariis servatur, exprimitur mens, & voluntas Testatoris, ut si velit legatum illud valiturum per quinque annos, per decem, vel in perpetuum; ideo legatum ipsum tandiu durat, quandiu mens Testatoris voluit esse duraturum. Unde hoc stante,

174 Impugno sic supradictam propositionem. Annum legatum durare debet per tot annos, quot Testator voluit fore duraturum: Ergo, si voluit duraturum in perpetuum, nequit contra voluntatem Testatoris ad tempus determinatum durare. Quando in Testamento apponit Testator particulam indefinitam, quæ natura sua non habet determinatum tempus significare, nequit quis aliter mentem Testatoris interpretare, in notabile ipsius Testatoris præjudicium. Vnde quoties legatum est factum indefinitè, nullum determinatum tempus significans, si hæredes Testatoris legatum ipsum, pro anima relictum, tantum ad decennium soluunt, tenentur ad restitutionem pro singulis annis post decennium; quia usurpatores bonorum aliorum censentur: ac insuper malæ fidei possessores. Quapropter legatum, si est indefinitè factum: idest hac formula: *Volo, ut ex mea hæreditate pro singulis annis celebrentur tot Missæ,* nequit ista formula interpretari, quòd obliget tantum per decennium.

A R T I C U L U S XLIV.

Exponitur sensus quadragesimæ quartæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesimæ quartæ damnata Propositio. Quòd ad forum conscientie, Reo correcto, ejusque contumacia cessante, cessant censure.

175 Sen-

175 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, non requiri abfolutionem, præftandam in forma Ecclesiæ ab excommunicatione, quando excommunicatus correctus est, & ejus contumacia cessavit: unde putant Authores istius propositionis, quod cessante contumacia in excommunicato, & correcto de errore, ratione cujus fuit excommunicatus, non remaneat in foro conscientiæ excommunicatus. Quod omninò erroneum est, & contra praxim Ecclesiæ.

Oppugnatio Propositionis.

176 **S**uppono ex materia de censuris, censuram esse pœnam spirituales, inflictam ab habente Ecclesiasticam potestatem, qua privatur homo baptizatus usu aliquorum bonorum spiritualium, donec à contumacia recedat, vel inflictam ad ejus correctionem. Censura, alia est excommunicatio, & est illa, per quam homo baptizatus separatur à communione fidelium, seu Ecclesiæ. Alia est suspensio, & est illa, qua personæ Ecclesiasticæ prohibetur ordinis, vel Ecclesiastici officii exercitium, vel in totum, vel in partem, ob culpam, vel contumaciam. Alia tandem est Interdictum, estque censura Ecclesiastica in locum, vel personam lata, prohibens usum quorundam Sacramentorum: si Interdictum est locale prohibet loco, ne officia, vel Sacramenta persolvantur, vel administrentur: si verò est personale, prohibet personæ usus Sacramentorum, tum in recipiendo, tum in administrando. His notatis,

177 Quantum spectat ad impugnandam damnatam propositionem, arguo sic. Censura est pœna spiritualis, qua quis privatur usu bonorum spiritualium, donec à contumacia recedat: Ergo, qui manet sub censura, excommunicationis V. G. quamvis sit correctus & à contumacia recedat, non est liber censura, quò ad forum conscientiæ, nisi sit absolutus. Quod sic ostendo: ut dicatur in foro interno liber à pœna spirituali inflicta, debet absolvi ab eo, qui jurisdictionem habet à tali pœna absolvendi; nam finis, ob quem censura infligitur, est corripere, & reddere peccantem emendatum; ipsumque restitutum in integrum ad Sacramenta Ecclesiæ, vel ad usum ipsorum, quibus per censuram erat privatus. Sed nisi sit à censura absolutus, nequit in integrum restitui ad usum bonorum spiritualium, quibus erat privatus: & quidem in foro conscientiæ: per formam nanque abfolutionis à censura excommunicatus restituitur Sanctis Sacramentis Ecclesiæ, communioni fidelium, &c. Ergo quò ad forum conscientiæ non cessant censure, etiam Reo correcto, nisi ab ipsa censura sit absolutus. Quapropter si quis putat, se amplius non esse sub censura; ac per consequens posse habere usum

Sacramentorum, quibus fuerat privatus per cenfuram, ex eo, quod à contumacia cessavit, & se corripuit à peccato, propter quod fuit excommunicatus; falsum præsumit. Sicut qui putat in foro conscientie esse sine peccato, qui de illis dolet, & se corripit à peccato cum proposito amplius non peccandi, falsum præsumit, nisi de illo per Sacramentalem confessionem sit à Sacerdote jurisdictionem habente absolutus. Oppositum hujus damnatæ propositionis est determinatum in *cap. de sent. excom. in 6.* ubi habetur, cenfuram esse pœnam medicinalem, quæ ut sit perfectè purgata exposcit absolutionem. Quare concludendum est, propositionem ipsam, ut scandalosam, præsumptuosam, & temerariam fuisse damnatam.

A R T I C U L U S XLV. ET VLTIMVS.

Exponitur sensus quadragesimaquintæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesimaquinta, & ultima damnata Propositio. *Libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retineri, dum adhibita diligentia corrigantur.*

178 **S**ENSUS hujus damnatæ propositionis est, quemlibet posse retinere libros prohibitos, donec isti expurgentur ab erroribus, ratione quorum sunt prohibiti: & hoc præsertim quando adhibetur diligentia ad eos corrigendos.

Oppugnatio Propositionis.

179 **A**DVERTENDUM est, libros prohibitos alios esse tales in primo capite; & sunt omnes libri hæreticorum de Religione tractantes, vel hæreses contra Catholicam fidem continentis: & alios esse tales in secundo capite, qui nimirum continent materiam falsam, suspectam, scandalosam, & contra bonos mores, & honestatem; & sunt libri Authorum Catholicorum. Quare omnes illi libri, sive impressi, sive imprimendi, qui habent hæreticos Authores, vel continent materiam contra aliquos Articulos fidei; vel contra statum Ecclesiæ, Authoritatem Pontificis, cultum Beatæ Virginis, & Sanctorum; vel contra Religiones, Religiosos, & alia spectantia ad Religionem Catholicam, sunt in primo capite prohibiti: sive Author ipsorum sit, ut hæreticus damnatus, sive sit damnandus, & non adhuc damnatus. Hac prohibitionem prohibetur etiam Alchoranus Mahumetis, qui est non sit liber Authoris hæretici, tamen conti-

net

net falsa dogmata contra fidem, & Religionem Catholicam.

180 Hoc notato, nunc impugno damnatam propositionem. Libri prohibiti, vel sunt primæ classis, seu in primo capite prohibiti: vel sunt secundæ classis, & in secundo capite prohibiti. Si sunt libri in primo capite prohibiti, non possunt sub ullo prætextu retineri. Ratio est, quia in primo Canone Bullæ Cœnæ prohibentur lectura, & retentio librorum hæreticorum, vel hæreses continentes, aut quidpiam contra Religionem tractantes: & aliter facientes sunt excommunicati excommunicatione in Bulla Cœnæ, solo Summo Pontifici reservata. Et hoc ipsum est prohibitum in decima regula Indicis librorum prohibitorum, quæ incipit: *In librorum, aliarumve scripturarum impressione*. At id, quod in Bulla Cœnæ prohibitum est sub excommunicatione Papæ reservata, retineri non potest, neque sub prætextu expurgationis, aut correctionis; quia id prohibetur absolutè absque clausula, *donec expurgentur*: Ergo libri prohibiti in primo capite, tractantes scilicet de hæresi, vel contra Religionem, vel qui sint Authoris hæretici, nullo pacto retineri possunt.

181 Si verò sint prohibiti in secundo capite, etiam cum clausula *donec expurgentur*, absque expressâ licentia Sacræ Inquisitionis, & ob justam causam, retineri non possunt, nec legi. Quod patet expressè ex Bulla Pii IV. quæ incipit. *Dominici Gregis Custodiæ, Domino disponente &c.* ubi circa medium hæc habentur verba: *Nos saluti animarum consulere, eamque ob causam providere cupientes, ne libri, & scripta cujuscunque generis, quæ in eo improbantur, sive ut hæretica, sive de hæretica pravitate suspecta, sive ut pietati, ac morum honestati inutilia, aut aliqua correctione saltem indigentia, posthac à Christi fidelibus legantur, ipsum Indicem posthac, una cum Regulis ei præpositis, auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus &c. Inbibentes omnibus, & singulis tam Ecclesiasticis personis, Secularibus, & Regularibus cujuscunque gradus, ordinis, & dignitatis sint, quàm Laicis, quocunque honore, ac dignitate præditis, ne quis contra earum Regularum præscriptum, aut ipsius prohibitionem Indicis, libros ullos legere, habere ve audeat.* Hæc habentur in præfata Bulla Pii IV. quantum ad prohibitionem retinendi, & legendi libros, tum in primo, tum in secundo capite prohibitos.

182 In eadem Bulla idem Pontifex pœnam exprimit contra transgressores, & inobedientes, his verbis: *Si quis autem adversus eas Regulas, prohibitionemque fecerit, is quidem, qui hæreticorum libros, vel cujuscvis Authoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita, legerit, habueritve, ipso jure excommunicationis pœnam incurrat, eamque ob causam in eum, tanquam de hæresi suspectum, inquireri, & procedi liceat, præter alias pœ-*

nas

nas super hoc, ab Apostolica Sede, Sacrisque Canonibus constitutas. Qui autem libros alia de causa prohibitos legerit, habueritve, præter peccati mortalis reatum, Episcoporum arbitrio, severè se noverit puniendum. Non obstantibus &c. Ex his verbis apparet, supradictam propositionem ut scandalosam, & temerariam, & huic Bullæ oppositam, fuisse damnatam.

Tenor sententiæ damnationis 17. propositionum, secundo loco ab Alexandro VII. damnatarum.

Quibus maturè pensatis, idem Sanctissimus statuit, ac decrevit, prædictas propositiones, & unamquamque ipsarum, ut minimum, tanquam scandalosas esse damnandas, & prohibendas, sicut eas damnat, & prohibet, ita ut quicumque illas, aut conjunctive, aut divisivè docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputativè, publicè, aut privativè tractaverit, nisi forsan im pugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, etiam quacunque dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi. Insuper districtè in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub interminatione divini Judicii, prohibet omnibus Christi fidelibus, cujuscunque conditionis, dignitatis, ac status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

Hoc Decretum fuit publicatum 13. Martii 1666.

TRACTATUS II.

87

In sexagintaquinque Articulos divisus:

*De sexagintaquinque Propositionibus ab Innocentio
Undecimo damnatis.*

Decretum præfati Pontificis: *Feria quinta die
2. Martii 1679. In Generali Cong. Sanctæ Ro-
manæ, & Univers. Inquis. habita in Palatio
Apostolico Vaticano coram SS: D.N. Innocen-
tio divina Providentia Papa XI. &c.*

*Sanctissimus D. N. Innocentius Papa XI.
prædictus, ovium sibi à Deo creditarum saluti
sedulò incumbens, & salubre opus in segregan-
dis noxiis doctrinarum pascuis ab innoxiiis, à
fel. record. Alexandro VII. prædecessore suo inchoatum. prosequi vo-
lens, plurimas propositiones, partim ex diversis, vel libris, vel thesi-
bus, sue scriptis excerptas, & partim noviter adinventas, Theologo-
rum plurium examini, & deinde Eminentissimis, & Reverendissimis
Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus
Inquisitoribus subiecit. Quibus propositionibus sedulò, & accuratè
sepius discussis, eorundem Eminentissimorum Cardinalium, & Theo-
logorum votis, per Sanctitatem suam auditis: Idem Sanctissimus D.
N. re postea maturè considerata, statuit, & decrevit, pro nunc sequen-
tes propositiones, & unamquamque ipsarum, sicut jacent, ut minimum,
tanquam scandalosas, & in praxi perniciosas, esse damnandas, & pro-
bibendas, sicuti eas damnat, & prohibet. Non intendens tamen San-
ctitas sua per hoc Decretum alias propositiones, in ipso non expressas,
& Sanctitati suæ quomodolibet, & ex quacunque parte exhibitas,
vel exhibendas, ullatenus approbare.*

ARTI-

ARTICVLVS I.

Exponitur sensus primæ Propositionis , & ejus falsitas demonstratur.

Prima damnata Propositio . *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore; nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili, tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, & Episcopalis.*

Sensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd possit quis uti opinione probabili, & minus tuta in conferendis, & administrandis Sacramentis, relicta opinione tutiore: & hoc valet, quando à lege non est vetitum, & prohibitum, nec est periculum gravis damni incurrendi. Authores hujus opinionis excipiunt collationem Baptismatis, & Ordinis tum Sacerdotalis, tum Episcopalis, in quorum Sacramentorum collatione, asserunt, sequendam esse opinionem tutiorem.

Oppugnatio Propositionis.

Pro majori claritate adverto, in supradicta propositione tria contineri. Primum, quòd quando lex vetat aliquid fieri in Sacramentorum collatione, & administratione, & sit periculum gravis damni incurrendi; tunc illicitum est sequi opinionem probabilem, & minus tutam, relicta probabiliore, & tutiore. In hoc, est indubitatum apud omnes Theologos, quòd quando lex vetit, non esse utendum opinione minus tuta; tunc hac nemo uti potest; aliàs sequens hanc opinionem, contra legem prohibentem ageret, & opinionem damnatam, & prohibitam sequeretur, & in praxim reduceret, quòd nemo facere debet. Ut si quis contra Legem, & Decreta Summorum Pontificum vellet sequi propositionem aliquam ex expressè damnatis, quamvis ante damnationem sequebatur eam, ut, probabilem; tunc ageret contra Legem prohibentem. Etiam certum est, quòd si sit conventio inter eum, cui Sacramentum conferitur, & Sacerdotem illud conferentem, ut Sacerdos conferat Sacramentum juxta opinionem magis tutam; tunc talis conventio, aut pactum obligat Sacerdotem ad non utendum opinione minus tuta: cum talis conventio sit titulus, ratione cujus imponitur debitum in Sacerdote ad utendum magis tuta opinione. Tandem etiam certum

tum est, quòd, si ex electione opinionis minùs tutæ adsit periculum gravis damni incurrendi, non debet Sacerdos minùs tutam opinionem sequi, relicta tutiore: nam semper tenemur evitare damnum, & periculum, sive proprium, sive proximi.

3 Secundum, quod continetur in illa propositione, est, quod in collatione Baptismatis, & Ordinis, tum Sacerdotalis, tum Episcopalis sequi debet quisque opinionem magis tutam, & non opinionem minùs tutam, & quidem circa Sacramenti valorem: quia si possemus sequi minus tutam in collatione horum Sacramentorum, evenirent magna incommoda: in collatione Baptismatis posset evenire periculum æternæ salutis in Baptizato: & in collatione Ordinis eveniret periculum nullitatis Ordinum, quos Episcopus confert: in Sacerdotibus eveniret periculum nullitatis Consecrationis, absolutionis, & eorum omnium, quæ ab ipso Sacerdote exercètur.

4 Tertium, quod continetur in illa propositione, est, quòd, exceptis his casibus, idest collatione Baptismi, & Ordinis; & quando lex non vetat, nec adsit conventio, vel evidens periculum, possit quis licitè sequi opinionem minùs tutam, relicta tutiore, circa valorem Sacramenti. Duo priora, quæ continentur in illa propositione, sunt certa, & damnationi non subiiciuntur; imò evidentiora, & in praxi semper habenda. Tertium verò, quòd circa valorem Sacramentorum possit quis sequi opinionem minus tutam, est falsum, & huic damnationi subiacet.

5 Ante hujus puncti impugnationem, notè primò, illam esse opinionem minùs tutam, circa valorem Sacramenti, quæ affirmans Sacramentum sic, vel sic collatum, esse validum, exponit ipsum periculo nullitatis: illam verò esse tutiorem, quæ affirmans, Sacramentum sic, vel sic collatum non esse validum, non exponit ipsum periculo nullitatis. Sit exemplum à pluribus Doctõribus adductũ. Est opinio inter Doctõres, an valeat Sacramentũ Baptismi collati in lixivio? Opinio, qua affirmatur, esse validum, est minùs tuta; quia, qui absque casu extremæ necessitatis, sic Baptizat, exponit ipsum Baptismum periculo nullitatis: opinio verò, qua affirmatur non esse validum, est magis tuta; quia non exponit ipsum Baptismum periculo nullitatis. Quare inter istas duas opiniones circa Sacramenti valorem, extra casum necessitatis, semper tutior opinio sequenda est, ne Sacramentum exponatur periculo nullitatis.

6 Suppono insuper, nullã esse opinionẽ minùs tutam, quæ sit practicè probabilis, circa valorẽ Sacramenti: sed si est probabilis est tãtũ probabilis speculativè. Ratio hujus est, quia ad propositionem practicè probabilẽ requiritur, quòd illa propositio sit licita in praxi; & quia nulla propositio minùs tuta, circa valorem Sacramenti, potest esse

esse licita in praxi, ideò nulla propositio, quæ minùs tuta est, censenda est practicè probabilis. Quare, estò sit probabilis speculativè ista propositio: *Est validus Baptismus in lixivio*; tamen propositio practica, quæ pendet ab ista speculativa, non est probabilis: *ut licitum est Baptizare in lixivio*. Ratio est; quia ista secunda, cum exponat Sacramentum periculo nullitatis, habet rationem improbabilitatis; nam extra casum necessitatis, improbable est, quòd liceat Baptizare in lixivio.

7 Suppono tandem, non esse idem, opinionem esse probabilem, & esse tutam; magis probabilem, & magis tutam; nam multoties opinio est magis probabilis; quia evidentiori fulcitur ratione, & plurium habet Doctorum sequelam; sed revera in praxi non est magis tuta: & quandoque est minùs probabilis, quia non tam efficaci fulcitur ratione, nec classicorum Doctorum habet sequelam, & tamen in praxi est magis tuta. In hac damnata propositione non tangitur circa Sacramenti valorem opinio probabilis, relicta probabiliori: sed tantum tangitur opinio minùs tuta, relicta tutiore. Vnde

8 Impugno supradictam damnatam Propositionem generaliter. Circa valorem Sacramenti illud licitè fieri potest, quod practicè non exponit Sacramentum periculo nullitatis; sed si quis utatur opinione minùs tuta, relicta tutiore, circa valorem Sacramenti, illud exponeret periculo nullitatis: Ergo nequit licitè sequi opinio minùs tuta circa valorem Sacramenti, relicta opinione tutiore. Major est indubitata; quia sicut est illicitum, quod in praxi exponit Sacramentum periculo nullitatis, ita illud in praxi ex licitum circa Sacramenti valorem, quod non exponit Sacramentum ipsum periculo nullitatis. Minor nunc ostenditur; primò de omnibus Sacramentis, quò ad eorum valorem. Validum est Sacramentum, quando perfectum est ex materia, forma, & intentione Ministris: una ex his tribus; si deficeret, jam Sacramentum redderetur invalidum: Ergo quoties in administratione Sacramentorù adhiberetur materia aliqua, vel forma, vel intentio dubiè valida, relictis requisitis certò validis; toties exponeretur Sacramentum periculo nullitatis. Sed ita se habet, qui in Sacramentorù administratione sequitur opinionem minùs tutam circa eorum valorem, relicta tutiore: Ergo jam per usum opinionis minùs tutæ, relicta tutiore, exponeret Sacramentum periculo nullitatis.

9 Deinde hoc ipsum probatur per singula Sacramenta. Si quis in baptisate uteretur (extra casum necessitatis) pro materia ipsius Sacramenti, lixivio, vel liquore herbarum, relicta aqua naturali; tunc estò quidam velint, liquorem herbarum, & lixivium esse

effe poffe materiam Sacramenti baptifini; quia tamen oppofita opinio eft magis tuta, quòd fcilicet, non fit materia apta ad baptifmũ, jam qui opinionem illam minũs tutã deduceret in praxi, baptizando fcilicet in lixivio, vel liquore herbarum, extra cafum neceffitatis, exponeret Sacramentum baptifini periculo nullitatis. Sic pariter dicendum de forma ejufdem Sacramenti. Eft aliquorum opinio, quod fit valida hæc forma: *Ego te baptizo in nomine Genitoris, & geniti, & procedentis ab utroque*: oppofita opinio eft magis tuta: fi quis ergo illa forma uteretur, exponeret Sacramentum baptifini periculo nullitatis.

10 Circa Sacramentum Confirmationis, adefl aliquorum opinio, balfamum non effe fimpliciter neceffarium ad conficiendam hujus Sacramenti materiam: alii magis tutẽ affirmant (extra cafum neceffitatis, quod balfamum non reperiatur) effe fimpliciter neceffarium. Si ergo conficeret Epifcopus materiam hujus Sacramenti ex communi Oleo, abfque balfamo; eaque materia uteretur in adminiftratione Confirmationis; exponeret hoc Sacramentum periculo nullitatis.

11 Circa Sacramentum Euchariftiæ funt quædam opiniones probabiles, fed minũs tutæ: ut circa materiam hujus Sacramenti, quòd liceat confecrare panem de avena; vinum congelatum, & fimiles opiniones; quarum oppofitæ in praxi funt magis tutæ, fcilicet, non effe licitum confecrare panem de avena, & vinum congelatum. Qui minũs tutam ex his opinionibus deduceret in praxi, jam exponeret Sacramentum ipfũ periculo nullitatis.

12 Circa Sacramentum Pœnitentiæ funt aliquæ opiniones probabiles; nimirum, quod ad formã hujus Sacramenti fufficiat *Absolvo*, relicto *Te*, & fimiles in hac materia extãt probabiles opiniones, quæ directe, & immediatẽ ordinantur ad valorem Sacramenti. Et quia opiniones oppofitæ funt magis tutæ; ideo fi minũs tutis quis uteretur, relictis tutioribus, exponeret hoc Sacramentũ periculo nullitatis.

13 Circa Sacramentum Extrêmæ Unctiois; adefl quædam opinio, valdẽ controversã in partibus Hispaniarum inter Theologos (ut refert Pater Cardenas), an Oleo Benedicto addi poffit Oleum non Benedictum, five pro una vice, five fingulis vicibus, quod tandem fuperet Oleum primitũs Benedictum? Aliqui magis probabiliter tenent, hoc fieri poffe, & opinio hæc fpeculativè eft magis probabilis; fed in praxi minũs tuta. Oppofita verò, quamvis fpeculativè fit minũs probabilis, in praxi tamen eft magis tuta. Quare, fi quis adderet Oleo Benedicto, five pro una vice, five pro pluribus vicibus, Oleum non Benedictum in majori quantitate, exponeret hoc Sacramentum Extrêmæ Unctiois

periculo nullitatis ; quia talis opinio minùs tuta est circa valorem Sacramenti.

14 Circa Sacramentum Ordinis adsunt aliæ opiniones . Aliqui volunt ad valorem Sacramenti Ordinis sufficere contactum moralem materiæ exhibitæ ab Episcopo , & non esse necessarium contactum physicum . Alii verò è contra volunt , non sufficere moralem contactum , sed necessarium esse contactum physicum . Prima opinio est minùs tuta: secunda verò est magis tuta . Qui prima opinione uteretur, relicta secunda tutiore, exponeret Sacramentum periculo invaliditatis.

15 Tandem circa Sacramentum Matrimonii sunt quædam opiniones probabiles, quarum duas referam. Sit prima: aliqui volunt, quòd quando Sacramentum Matrimonii factum, est invalidum, propter impedimentum dirimens , dum revalidatur ratione scientiæ impedimenti, non debet certior fieri alter conjux, qui talem impedimentum non novit . Alii verò volunt , quòd alter conjux debeat fieri certior de illa nullitate . Prima opinio , quamvis probabilis à multis Doctoribus existimetur, est tamen minùs tuta (extra tamen casum extremæ necessitatis) : at secunda est magis tuta , quòd scilicet de tali nullitate matrimonii debeat certior fieri alter conjux. Sit secunda: adest aliquorum opinio, quòd, in casu extremæ necessitatis, possit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus matrimonium , præsertim habita copula inter affines , vel consanguineos ; & hæc opinio est magis probabilis . Alii negant , hoc fieri posse ab Episcopo ; & quamvis sit opinio minùs probabilis , est tamen magis tuta, spectans ad valorem Sacramenti . Si prima quis uteretur, relicta secunda tutiore, exponeret Sacramentum periculo invaliditatis, & nullitatis.

His omnibus , pro singulis Sacramentis , benè consideratis , & attenta illa potissima ratione, quòd circa valorem Sacramenti , nemo debet exponere ipsum Sacramentum periculo nullitatis , & invaliditatis , colligitur evidentissimè , quòd circa valorem Sacramenti est illicitum sequi opinionem minùs tutam, relicta tutiore. Et iccirco supradicta propositio, ut scandalosa , & erronea damnata fuit .

ARTICVLVS II.

Exponitur sensus secunda Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Secunda damnata Propositio . Probabiliter excussumo , Iudicem posse judicare, iuxta opinionem minùs probabilem.

16 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, esse probabile, quòd Judex in ferenda sententia possit judicare secundum opinionem minùs probabilem. Vndè putant Authores istius propositionis tanquam probabile, non tanquam certum, posse Judicem judicare secundum minùs probabilem. Quare est damnata, tam quòd ad id, quod putant, hoc esse probabile, quàm quòd ad judicium ferendum, juxta minùs probabilem opinionem, ut mox ostendemus.

Oppugnatio Propositionis.

17 **S**uppono ex iis, quæ dixi in 5. disp. de Justitia, & Jure, impugnando hanc eandem damnatam propositionem, speciali quæstione: an Judex possit judicare secundum opinionem minùs probabilem; dupliciter sumi posse opinionem probabilem: nimirum ab intrinseco, & ab extrinseco. Tunc est ab intrinseco probabilis, quando rationibus fulcitur, sive naturalibus, sive Theologicis, sive in Jure fundatis. Tunc est ab extrinseco probabilis, quando nititur autoritate virorum sapientum. Vnde fit, quòd opinio probabilior ab intrinseco sit illa, quæ urgentioribus fulcitur rationibus: & probabilior ab extrinseco sit illa, quæ multorum nititur autoritate Doctorum.

18 Insuper suppono, Judicium ferendum à Judice, aliud esse in causis civilibus; ut in contractibus, possessionibus rerum, sive in facto, sive in jure: & aliud esse in causis criminalibus circa Reitatem, ut homicidium, furtum, &c. Quibus suppositis, pro certo asserendum est, juxta Decretum Innocentii XI. esse omninò improbabile, posse Judicem ferre sententiam, tam in causis civilibus, quàm in causis criminalibus, juxta opinionem minùs probabilem. Et insuper est omninò falsum, & in præjudicium justitiæ, ac temerarium asserere, posse Judicem judicare secundum opinionem minùs probabilem.

19 Primæ partis assertio fundatur supra citatum Innocentii Decretum, damnans probabilitatem asserendi, posse Judicem, juxta minùs probabilem opinionem, judicare. Et etiam ex hoc, quòd nihil esse potest probabile, quod caret fundamento probabilitatis, vel ab intrinseco, vel ab extrinseco, ad hoc, ut quis sustinere possit, Judicem ferre sententiam, juxta opinionem minùs probabilem, debet habere judicium prudens, quo judicet, oppositam sententiam, vel esse æquè probabilem, vel improbabilem. At tale judicium prudens nequit habere; quia scire deberet, quòd rationes, vel Doctores, id sentientes, asserant aliquid, quod est in præjudicium humanæ justitiæ: Ergo omni probabilitate caret assertum, quo

quo affirmetur, eſſe probabile, poſſe Judicem judicare, juxta opinionem minùs probabilem. Deinde, ut hoc ſit probabile, requiruntur rationes, pro hac parte convincentes, vel Doçtorum Authoritates; ſed quæcunque ratio, quæ assignaretur, non faceret opinionem probabilem; quando oppoſitum eſt certum, & per Decretum Summi Pontificis determinatum: Ergo opinio illa, qua aſſeritur, Judicem poſſe judicare, juxta minùs probabilem, non eſt probabilis; imò jam eſt omninò improbabilis.

2o Nunc impugno directè, non poſſe Judicem judicare, juxta opinionem minùs probabilem, & quidem in concurſu probabilioris. Nam ſi Judici non eſſet nota opinio magis probabilis, & prudenter judicaret, hanc opinionem eſſe ſimpliciter probabilem, & quidem utraque probabilitate, intrinſeca ſcilicet, & extrinſeca; tunc poſſet ferre ſententiam, juxta hanc opinionem, quam judicat, eſſe meliorem in judicando; & ei altera magis probabilis non adverſetur. Nunc ſic; nequit Judex, in ferenda ſententia, injuriam inferre alteri parti ex litigantibus. Sed ſi judicaret ſecundùm opinionem minùs probabilem, inferret injuriam alteri parti ex litigantibus: Ergo nequit, juxta minùs probabilem judicare, relicta probabiliori opinione. Minor hujus argumenti evidenter demonſtratur; nam dum Judex fert ſententiam pro Petro, qui ius probabile haberet ad rem aliquam repetendam à Paulo: & Paulus haberet ius magis probabile; tunc Judex injuriam faceret Paulo, & quidem iniuſtè: quia hoc ius magis probabile, quod Paulus haberet, redderet Paulum ipſum in iure potioſum, ad rem illam poſſidendam: Ergo quoties ſententia fertur pro eo, qui minus ius habet, toties alteri parti inferretur injuria. Addo quòd qui habet minus ius, minoris valoris ſunt rationes, & deciſiones pro ipſo, quàm pro eo, qui maius ius habet: ſed minores rationes, & deciſiones, ſi maioribus prævalent ex decreto, Judicis, reddunt decretum iniuſtum: Ergo nequit Judex decernere juxta minores rationes, & deciſiones, quas in Iure reperit; ſed juxta maiores, & validiores. At maiores, & validiores ſunt pro opinione magis probabili: Ergo ſecundùm hanc opinionem debet ſententiam ferre. Tandem Judex, in iudicando, debet attendere utilitati Reipublicæ in adminiſtranda Juſtitia: huic utilitati non attendit, dum iudicat ſecundùm opinionem minùs probabilem; quia tunc faceret, quòd res unius, quæ potiori Iure ei competit, fiat alterius: Ergo nunquam iudicare debet ſecundùm opinionem minùs probabilem, ſed ſecundùm probabiliorē ferre debet ſententiam. Hoc ipſum oſtendi poteſt in cauſis criminalibus reitatis, propter eandem rationem ſupra relatam.

ARTICULUS III.

Exponitur sensus tertiæ Propositionis , & ejus falsitas demonstratur .

Tertia damnata Propositio . *Generatim dum probabilitate, sive intrinseca, sive extrinseca, quantumvis tenui, modo à probabilitatis finibus non exeat, confisi, aliquid agimus, semper prudenter agimus.*

21 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis, est, quòd illi, qui confisi alicui opinioni probabili, etiam tenui, aliquid agunt, prudenter agunt . Et hoc asserunt Authores istius propositionis, quasi probabilitatis opinionis, sive intrinseca, sive extrinseca, etiam tenuis, sit sufficiens ad prudenter operandum; & quidem generaliter.

Oppugnatio Propositionis.

22 **E**X præterito articulo constat quid sit probabilitas intrinseca, & quid extrinseca . Advertendum est, opinionem tenuiter probabilem illam esse, quæ estò probabilitatem habeat apparentem, de ejus probabilitate tamen prudenter dubitatur. Vnde ad formandum hoc prudens judicium, necesse est, quòd cognoscantur rationes pro ipsa opinione, tenuiter probabili, non esse convincentes; quòd argumentis adversariorum non satisfiat; & ut cognoscat, quòd in praxi sit minus tuta . Et quamvis cum aliquibus asseramus, propositionem tenuiter probabilem, non exire à finibus probabilitatis: nec ly *tenuiter* opponi cum probabilitate, pro ut dicit Pater Cardenas; tamen est terminus diminuens probabilitatem; ita ut reddat ipsam opinionem, etsi non improbabilem simpliciter, reddit tamen ipsam improbabilem relativè ad opinionem probabilem simpliciter, absque ullo addito diminuente, aut distrahente; quæ scilicet suis fulcitur rationibus, & sapientum Authoritatibus. De hac propositione, aut opinione tenuiter probabili, idem judicium efformo, ac summulistæ faciunt de termino diminuente, & distrahente: ut si dicatur Ethiops est albus secundum dentes, licèt simpliciter, de Ethiope non verificetur, quòd sit albus, verificatur tamen secundum aliquam partem, scilicet secundum dentes. Ita pariter, licèt ly *tenuiter* diminuet opinionem probabilem à linea absolutæ probabilitatis, tamen secundum aliquam rationem, vel auctoritatem, remanet in aliqua parte probabilis.

Aliter

Aliter dixi in libro de Just. , & Jure disp. 5. exponendo hanc damnatam propositionem; quia, practicè loquendo, non est probabilis opinio tenuiter probabilis , utpotè inepta fundare iudicium prudens; tametsi metaphysicè , & logicè ly *tenuiter probabile* , non destruat, quò ad totum esse, opinionem probabilem . Hoc itaque notato,

23 Impugno nunc damnatam Propositionem . Qui operatur, juxta opinionem tenuiter probabilem, cognoscit , rationes pro illa opinione non esse validas ; & aliunde cognoscit oppositam opinionem habere validissimas rationes, & Doctorum autoritatibus esse ornatam: sed dum quis ductus, & confusus illa opinione, pro qua cognoscit rationes non esse validas , non agit prudenter , sed imprudenter: Ergo qui confusus opinione tenuiter probabili, aliquid operatur, imprudenter operatur . Agere nanque imprudenter nil aliud est, quàm in praxi ponere id, quod levi, imò levissima ratione fulcitur, & relinquit id , quod maximis , & urgentioribus fulcitur rationibus, & Doctorum autoritatibus: hoc modo ageret, qui confusus opinione tenuiter probabili operatur: Ergo ageret imprudenter. Eò vel maximè , quia , agere , ductus opinione tenuiter probabili, est agere juxta opinionem non tutam: sed agere iuxta hanc opinionem; quia se exponit periculo peccandi , agit imprudenter : Ergo iste talis , qui confusus opinione tenuiter probabili, ageret , imprudenter ageret. Tandem : iudicium prudens fundatur in cognitione veritatis rei , secundum quam quis operari debet : sed qui operatur, ductus opinione tenuiter probabili, fundat suum iudicium, non in veritate rei, quia vera opinio est illa, quæ est probabilis, non illa, quæ est tenuiter probabilis : Ergo ductus opinione tenuiter probabili, non operatur prudenter. Quapropter merito, ut scandalosa damnata fuit supradicta propositio.

ARTICULUS IV.

Exponitur sensus quartæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quarta damnata Propositio . Ab infidelitate excusabitur infidelis, non credens, ductus opinione minus probabili.

24 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd si infidelis habeat probabilitatem , saltem apparentem , circa veritatem suæ falsæ sectæ ; unde moveatur ad non credendum Mysteriis fidei Catholicæ, excusabitur à peccato Infidelitatis. Hoc asserunt Authores hujus propositionis , quia putant , quòd sicut in aliis præceptis homo

homo excufatur à peccato, fi opinionem minùs probabilem fequatur, quòd fcilicet non peccet; ita in præcepto fidei excufabitur infidelis ductus ad credendum, opinione minùs probabili, fuæ falſæ ſectæ; & ad non credendum Myfteriis fidei Catholicæ. Quod erroneum, & à veritate alienum eſſe, oftendemus.

Oppugnatio Propositionis.

25 **S**uppono in primis tanquam certum apud omnes Theologos, in infideli non poſſe dari veram probabilitatem de ſua falſa ſectâ; nam cum non ſit vera, contra veritatem nequit dari probabilitas. Unde Authores hujus Propositionis damnatæ falſum ſupponunt, dum afferunt, Infideles moveri poſſe ad non credendum Myfteriis noſtræ fidei, ductos ab opinione minùs probabili. Quod ſic oſtendo. Veritas Myſteriorum noſtræ fidei eſt certa, & evidenter credibilis; ita ut oppoſitum Myſteriis noſtræ fidei ſit certò prudenter incredibile. Ad proſitionem certò incredibilem nulla poteſt dari probabilitas; quia vera probabilitas non ſtat cum certa evidentiâ prudentis incredibilitatis. Eò vel maximè: aſſenſus hic probabilis, quo infidelis moveretur ad non credendum myſteriis noſtræ fidei, eſt omninò incertus, vel ſaltem non certus, aut certò falſus; quia aſſenſus oppoſitus, ſcilicet credendi huiuſmodi myſteriis, eſt certò verus, & certus. Sed aſſenſus incertus, vel non certus, aut certò falſus, nullam habere poteſt veram probabilitatem, ſed tantùm apparentem: Ergo in infideli non poteſt dari vera probabilitas ad non credendum myſteriis noſtræ fidei.

26 Ultraquamquòd (& eſt impugnatio proſitionis). Myſteria noſtræ fidei ſunt certò, & evidenter credibilia: Ergo ſunt certò, & evidenter vera: Ergo proſitiones, oppoſitæ myſteriis noſtræ fidei, ſunt evidenter falſæ; ſed non excufatur ab infidelitate, qui movetur ad non credendum myſteriis certò, & evidenter veris, ut ex aliqua apparenti probabilitate moveatur ad credendum proſitionibus certò, & evidenter falſis: Ergo infidelis, ductus opinione minùs probabili ad non credendum myſteriis noſtræ fidei, non excufabitur ab infidelitate. Deinde: opinio illa probabilis eſt fundata ſupra certam falſitatem proſitionis; ſed qui movetur ad credendam certam falſitatem; quia præſtat aſſenſum ipſi falſitati certæ, & evidenti, non excufatur ab infidelitate; cum credat, quòd credere non debet: imò ex cognita falſitate, debet potiùs diſſentiri, quàm aſſentiri: Ergo ex nullo capite excuſari poſſet ab infidelitate.

27 Nunc impugno hanc damnatam Propositionem, deſtruedo fundamentum, quo Authores ipſius eam propugnarunt. Puta-

N

bant

bant **Authores**, quòd sicuti in aliis materiis moralibus, à peccato contra virtutem excusatur, qui agit, ductus opinione minùs probabili (exceptis iis, quæ spectant ad valorem Sacramenti, & ad iustitiam exercendam), ita etiam in materia fidei excusatur infidelis, ductus opinione minùs probabili, ad non credendum contra fidei virtutem; sed dispar est ratio in aliis materiis moralibus, & in materia fidei: Ergo illa ratio non subsistit. Probatur ista minor: in materiis moralibus potest dari ignorantia invincibilis, quæ à peccato excusat: nam ductus ad operandum ex illa opinione verè probabili, putat, non esse opinionem maioris certitudinis (facta tamen omni diligentia ad cognoscendum, si sit opinio magis tuta, & magis probabilis) qua diligentia facta, dum movetur ab illa probabili opinione ad operandum, à peccato excusatur; sed infidelis non habet ignorantiam invincibilem ad non credendum mysteriis nostræ fidei, sed omninò vincibilem; quia ex illa apparenti probabilitate, quam infidelis habet ad non præstandum assensum mysteriis nostræ fidei, oritur dubitatio, & formido circa præceptum; ratione cuius formidinis, & dubitationis, debet maiorem præstare diligentiam, ut ad veram mysteriorum certitudinem perveniat: qua adhibita, cognosceret falsò, & improbabiliter, ac imprudenter se moveri ad non credendum mysteriis nostræ fidei. Nemo autem ex ignorantia vincibili excusatur à peccato: quia ex hac ignorantia vincibili, cum oriatur dubitatio, & formido, semper quis tenetur maiorem adhibere diligentiam, ad omnem dubitationem, & formidinem tollendam. Et quia opinio illa minùs probabilis in infideli stat cum dubitatione, & formidine, an sit vera, vel non sua secta, debet ipse infidelis ad dubitationem removendam, inquirere de certitudine, & veritate fidei: & si hoc non faceret, & ignoranter moveretur ad non credendum mysteriis nostræ fidei, tunc, quia talis ignorantia est vincibilis, non excusabitur infidelis à peccato infidelitatis. Hoc argumentum est sic à Rigoristis efformatum.

Nunc iuxta Probabilistas sic arguo. In materiis moralibus, versatibus circa honestatè actus, datur vera opinio probabilis, etiam supposita cognitione alterius opinionis magis probabilis (dummodo minus probabilis sit tuta) sed in materia veræ fidei, nulla dari potest opinio probabilis circa ea, quæ mysteriis nostræ fidei adversantur: Ergo etsi in aliquibus materiis moralibus potest quis sequi opinionem minus probabilem, hoc tamen licitè fieri non potest in materia Fidei. Totum hoc patet, quia in illis materiis moralibus potest dari iudicium prudens, quo quis iudicat, opinionem illam esse ponendam in praxi, propter eius probabilitatem, quod prudens iudicium haberi non potest in materia fidei, ut supra dictum est. Et consequen-

quenter non excusabitur infidelis ab infidelitatem, non credens, ductus opinione minus probabili.

ARTICVLVS V.

Exponitur sensus quintæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quinta damnata Propositio. *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condēnare non audemus.*

28 **S**ensus huius damnatæ Propositionis est, asserere, quod non peccet mortaliter, qui tantum semel in vita elicit actum dilectionis Dei. Vnde Authores istius propositionis putant, non esse peccati mortalis condemnandos eos, qui tantum semel in vita elicerent actum dilectionis Dei.

Oppugnatio Propositionis.

29 **N**otandum est, præceptum de diligendo Deum, expressum esse in primo Decalogi præcepto; scilicet *unum cole Deum*, ita ut nemo à Dei dilectione, & quidam super omnia, excusari possit; cum de Deo invincibilis ignorantia dari non possit. Insuper noto, hoc præceptum dilectionis Dei, esse finem observantiæ ceterorum præceptorum; quia cum cetera præcepta ordinentur ad Deum, qui omnium creaturarum rerum est finis ultimus; hinc fit, quod cetera præcepta sint media ad consequendam charitatem erga Deum, seu ad habendam perfectam amicitiam cum Deo. Hinc Apost. 1. ad Timoth. 1. ait: *Finis præcepti charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.* Quibus notatis,

30 Impugno nunc damnatam Propositionem. Quilibet obligatus est ad observantiam præceptorum, præsertim quando præceptum urget, vel quando ponitur impedimentum ad illorum observantiam: Ergo ad observandum præceptum dilectionis Dei, debet illud observari tempore, quo tale præceptum urget: vel quando ponitur impedimentum ad illius observantiam. Sed non tantum semel in vita, sed sæpè sæpius urget hoc præceptum dilectionis Dei: & ponitur impedimentum ad illius observantiam: Ergo falsum est, quod semel in vita tantum elici debeat actus dilectionis Dei. Hoc manifestè ostenditur: quotidie Deus suam elargitur providentiam: unde ex gratitudine tenemur ei per dilectionem correspondere. Quotidie nobis occurrunt tentationes contra hoc

præceptum Dilectionis Dei; præsertim dum tentati sumus ad peccandum, & constituendum ultimum finem in creatura: vel urgent tentationes ad Deum odio habendum, ex actibus iracundiæ, vel impatientiæ. Et quia tenemur tentationes superare, quoties istæ urgent; iccirco pro illo tunc, quo urgent hujusmodi tentationes, tenemur Deum diligere. Unde non tantum semel in vita, sed sæpè sæpius, ex præcepto diligendi Deum, tenemur illum diligere. Ac per consequens damnandus est, qui dixerit, non peccare mortaliter, qui tantum semel in vita eliceret actum dilectionis Dei.

31 Præceptum itaque diligendi Deum, ad frequens exercitium dilectionis obligat. Et quanquam sint variæ Doctorem opiniones in assignando tempore, quo obligat; Doctorem noster subtilis tamen vult, hoc præceptum obligare singulis diebus festivis, qui dies divino cultui dicati sunt; & majori conatu debet homo se Deo per charitatem unire. Ita habet in 3.d.27. qu.un. §. *Quantum ad secundum*. Licet hoc ex congruentia potius, quam ex vi præcepti deducatur.

32 Alio medio nunc impugno propositionem damnatam. Et in primis suppono, hominem per impletionem aliorum præceptorum, quæ tanquam media ordinantur ad præceptum dilectionis Dei, quod est finis ceterorum, implere etiam præceptum dilectionis Dei: si quis enim, urgente tentatione contra castitatem, superat talem tentationem, utrumque adimplet præceptum, castitatis scilicet, & dilectionis Dei. Nunc sic arguo. Si à peccato mortali excusatur, qui semel in vita eliceret actum dilectionis Dei, excusaretur à peccato, si urgente quocunque præcepto, illud non adimpleret: & sic, si urgeret præceptum observandi castitatem, vel audiendi sacrum; si non audiretur sacrum, vel castitas non observaretur, posset tunc à peccato excusari, qui ista præcepta non observaret: quod absurdum, & temerarium est asserere: Ergo à peccato mortali non excusatur, qui actum dilectionis Dei tantum semel in vita eliceret. Probatur assumptum: cum quolibet præcepto observando stat observantia præcepti dilectionis Dei; imò omnia præcepta observanda ordinantur tanquam media ad præceptum dilectionis Dei: Ergo si observantia hujus præcepti dilectionis Dei obligaret tantum semel in vita, ita ut pro aliis temporibus, in quibus urget tale præceptum, non peccaret, qui non eliceret actum dilectionis Dei; neque peccaret, qui non observaret alia præcepta, ad hoc ordinata. Quapropter evidenter constat falsitas illius damnatæ propositionis.

33 Quod autem tale præceptum sæpè sæpius urgeat, duas hic ex Sacra Scriptura adduco auctoritates, quibus clarissimè hoc ostenditur. Prima Ioan. 15. ubi habetur illud Christi Domini: *Manete*

vete in dilectione mea . Si præcepta mea servaveritis , manebitis in dilectione : sicut ego Patris mei præcepta servavi , & maneo in ejus dilectione . Hæc verba expriment continuum Dei amorem erga nos, & continuum amorem nostrum erga Deum. Qui, si ob humanam fragilitatem, continuò haberi non potest, saltem obligat pro illis temporibus, quibus homo potest. Sed sæpè potest, & non tantùm semel in vita: præsertim, quia hoc jugum de tali præcepto servando, suave est, & leve; ut ipse Dominus dixit: Ergo non semel in vita, sed sæpè elici debet actus dilectionis Dei. Secunda auctoritas desumitur ex 1. Petri 4. *Mutuam in Vobis metipsis continuam charitatem habentes; quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Hæc enim charitas vera Dei dilectio est, quia vim habet operiendi multitudinem peccatorum. Quare continuò deberemus Deum diligere, juxta hoc Divi Petri dictum. Et si hoc facere non possumus, tenemur saltem id adimplere, dum possumus. Adeoque damnandus est mortalis peccati, qui tantùm semel in vita actum dilectionis Dei eliceret.

ARTICULUS VI.

Exponitur sensus sextæ Propositionis , & ejus falsitas demonstratur .

Sexta damnata Propositio. *Probabile est , ne singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obligare præceptum charitatis erga Deum.*

34 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd Authores ipsius putant, esse probabile, quòd præceptum charitatis erga Deum, seu dilectionis Dei, per se obligare rigorosè in singulis tantùm quinquenniis. Unde volunt, quòd quandoque hoc præceptum potest obligare in aliis tēporibus, ratione alterioris præcepti, & nõ ratione ipsiusmet præcepti diligendi Deum. Vt, si urgente præcepto misericordiæ faciendi eleemosynam, quis moveretur ad illam faciendam propter amorem erga Deum, tunc duplici præcepto satisfaceret; nimirum misericordiæ per se, & præcepto dilectionis Dei per accidens, quatenus præceptum misericordiæ, ad præceptum dilectionis Dei ordinatur. Hoc secundum, ex supra dictis, est verum; cum omnia præcepta, tanquam media, ad præceptum dilectionis Dei ordinentur. At primum, quod Authores Propositionis asserunt, est falsum, & per decretum Innocentii damnatum, quòd scilicet præceptum charitatis erga Deum, ne singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obliget.

Oppu-

Oppugnatio Propositionis.

35 **Q**uòd tempus determinatum, in quo homo satisfacere debet obligationi, proveniente ex præcepto diligendi Deum sit solum rigorosum quinquennium, non est determinatè certum; imò est determinatè incertum, & falsum: Ergo non potest esse probabile, imò absolutè est improbabile, quòd præceptum dilectionis Dei obliget ad solum quinquennium. Quòd nò sit determinatè certum, patet, quia, in hoc nulla videtur, nec apparet determinatio Ecclesiæ, nec Scripturæ, & Patrum autoritas: nec ulla ratio convincens, ad hoc probandum, dari potest; & quæcunq; ratio ab Authoribus hujus propositionis assignetur, nullius est roboris. Quòd autem sit determinatè incertum, & falsum, sic ostendo. Est determinatè incertum, & falsum, tempus solius quinquennii, ut homo satisfaciat obligationi, proveniente ex præcepto diligendi Deum, quando constat ex rationibus Theologicis, ex scriptura, & Sanctis Patribus, hoc præceptum diligendi Deum, obligare pro aliis temporibus, infra quinquennium; imò singulis mensibus, & hebdomadis; sed constat ex rationibus Theologicis, ex scriptura, & Patribus obligatio hujus præcepti, infra quinquennium, imò sæpius obligationem inducere: Ergo jam illud tempus solius quinquennii est determinatè incertum, & falsum.

36 Primò hoc infero, ratione Theologica. Est determinatè certum, quòd quando quis scit se esse in actuali inimicitia Dei, ratione cujus dignus est pœna æterna, tenetur constituere se Dei amicum; & suam debet procurare æternam salutem: aliàs proteruus, & temerarius esset, si vellet in sua obstinatione persistere; sed per actum dilectionis Dei, ortum ex præcepto diligendi Deum, quis se Dei amicum constituit, & procurat æternam suam salutem: Ergo est determinatè certum, quòd quis tenetur elicere actum dilectionis Dei, dum cognoscit se esse dignum pœna æterna. Sed hoc non in solis quinquenniis homo cognoscit, sed dum cognoscit se esse in peccato mortali; quæ cognitio in viris perfectis, & timoratis accidit in dies: in aliis verò, accidit in diebus festis, cultui Dei dicatis; aut dum occurrunt menti peccata detestanda: Ergo iam constat, quòd sæpè, infra quinquennium præceptum dilectionis Dei obligat.

Secundò ex Scriptura. Apost. 1. Ad Timoth. 1. ait: *Finis præcepti caritas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Ex Deuteron. cap. 6. habetur: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. Eruntque*

que verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo. Vbi per priora verba denotatur præceptum dilectionis Dei; per posteriora verba, denotatur frequentia eliciendi actus dilectionis Dei; & quidem frequentia, orta ex obligatione præcepti.

Tertio D. Anselmus super verba Apostoli: *Finis præcepti, &c.* ait: *Omnis itaque præcepti finis est charitas, id est ad charitatem refertur omne præceptum.* Ex quibus Anselmi verbis, sic arguo: si omne præceptum ad charitatem refertur: Ergo quando quodcunque præceptum obligat, etiam præceptum charitatis obligat; & quidem per se; nam quando præceptum *non occidendi*, V. G. obligat, hæc obligatio per se ordinatur ad Deum non offendendum; cum ex transgressione præcepti, offendatur Deus. Sed quando obligatio per se ordinatur ad Deum non offendendum, per se dicitur ordinata ad Deum diligendum: Ergo quando cetera præcepta obligant, etiam præceptum diligendi Deum obligat. Quare, ultra improbabilitatem illius propositionis, apparet evidenter eius falsitas, rationibus Theologicis, & Scripturæ, ac Patribus omnino contraria. Vnde merito, ut scandalosa, & temeraria damnata fuit.

ARTICULVS VII.

Exponitur sensus septimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Septima damnata Propositio: *Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possumus.*

37 **S**ensus huius damnatæ Propositionis est, quod tunc solum tenemur elicere actum dilectionis Dei; & quidem ex obligatione adimplendi præceptum, quando tenemur procurare gratiam sanctificantem, quæ per Sacramentum pœnitentiæ recipitur: & aliunde non habetur aliud medium recipiendi gratiam sanctificantem, nisi per actum dilectionis Dei. Quare per hanc secundam partem, putant Authores istius propositionis, quod, si homo posset habere aliud medium recipiendi gratiam sanctificantem, non recurrendo ad actum dilectionis Dei, neque tunc, quando tenemur justificari, obligaret hoc præceptum.

Oppugnatio Propositionis.

38 **Q**uò ad primam partem ista damnata Propositio est evidenter falsa. Quod sic ostendo: vel Authores istius propositionis

sitionis supponunt, hominem teneri statim, ac peccavit, procurare justificationem; vel per Sacramentum pœnitentiæ; vel per actum contritionis, charitate perfectæ. Vel asserunt, cum aliis, non teneri statim, ac peccavit, procurare justificationem. Si primum, tunc propositio est falsa, ex hoc, quod infertur ex tali assertione; quod scilicet observantia præcepti dilectionis Dei dependeret ab observantia aliorum præceptorum: unde deduceretur, quod nullo determinato tempore per se obligaret; sed tantum obligaret per accidens, quando scilicet alia præcepta obligant; sed hoc est falsum, & supra est impugnatum, & impugnabitur in 3. tractatu: Ergo affirmando cum antiquis Theologis, quod quis postquam peccavit, teneatur statim procurare justificationem, non rectè affirmatur, tunc solum obligare præceptum dilectionis Dei, obligatione rigorosa, & per se. Nam si iuxta hanc sententiam procedatur, justificatio haberi potest per solam attritionem supernaturalem, quæ dispositio est ad ipsam justificationem: ut constat ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 4. Et tamen in tali justificationis dispositione voluntas per se non tendit ad Deum, ut summum bonum diligendum. Si verò asserunt cum aliis, & quidem probabiliter, ut ego eorum doctrinam sequor, desumptam tamen ex Doctore nostro Scoto in 4. dist. 20. & alibi; quod scilicet non teneatur statim, ac peccavit, procurare justificationem (quia hoc præceptum de procuranda justificatione, est positivum, & ideo non habet obligare semper, & pro semper, licet debeat peccator habere propositum confitendi quamprimum); tunc dilatio pœnitentiæ, & justificationis officeret præcepto dilectionis Dei. Quod sic probò; posito, quod quis non teneatur statim, ac peccavit, elicere actum justificationis; sed vellet illum elicere quamprimum, dum potest commodè, & ante mortis articulum; vel semel in anno, ut Ecclesia positivè præcipit; jam dum ante hanc justificationem urgeret præceptum dilectionis Dei, posset homo licitè tale præceptum omittere. Sed hoc non est dicendum: nam, urgente præcepto, ponitur obligatio, illud servandi: ut patet de præcepto audiendi sacrum in die festo, quod pro tali die urget, & obligat ad Missam audiendam. Ergo in hac sententia, quod quis non teneatur statim, ac peccavit, elicere actum justificationis, non debet negligere observantiam præcepti dilectionis Dei, si ante tempus justificationis urgeret.

39 Probo nunc, quod ante tempus justificationis urgeat. Præceptum justificationis, & pœnitentiæ suscipiendæ, ut habeatur de peccatis perfecta remissio, est positivum: Præceptum verò de non peccando est negativum; quia obligat ad semper, & pro semper ad non peccandum. Hoc supposito nunc sic arguo. Quando præceptum

ptum de non peccando obligat ; tunc obligat præceptum de non exponenda anima fua periculo æternæ damnationis , cui periculo exponitur per peccatum ; fed quando obligat præceptum de non exponenda anima periculo æternæ damnationis , obligat etiam præceptum dilectionis Dei: Ergo præceptum dilectionis Dei tunc obligat, quando obligat præceptum, de non peccando . Sed hoc præceptum, de non peccando, non folùm obligat , quando quis tenetur procurare fuam iuftificationem; fed etiam obligat, ante talem iuftificationem: Ergo præceptum dilectionis Dei obligat, antequam quis procurare tenetur fuam iuftificationem. Minor, in qua fiat tota difficultas, probatur: nam ficuti peccatum ponit inter Deum, & hominem, inimicitiam, ita charitas ponit inter utrumque, amicitia: Ergo quando funt duo præcepta , unum obligans ad non ponendam inimicitiam, & aliud obligans ad ponendam amicitiam, urgente uno, etiam alterum urget. Sed urgente præcepto, de non ponenda inimicitia, per hoc obligatus eft homo ad non exponendam animam fuam periculo æternæ damnationis : Ergo tunc urget præceptum dilectionis Dei , præcifam omni obligatione iuftificationis.

40 Ultraquamquòd : amor erga Deum , quando noſtram procuramus iuftificationem , non eft amor præceptus , quo nos tenemur amare Deum; fed eft amor, quo Deus, fuam erga nos exhibet dilectionem, quia de peccatis pœnitentiam agimus, & amorem Dei ad nos trahimur ; fed nos, ex peculiari præcepto, tenemur Deum amare : Ergo tenemur illum amare , etiam quando ipſe non amat nos: Ergo in ſtatu peccati , præſertim ſi in hoc urgent tentationes, vel ſi incident dies, cultui divino dicati, tenemur eligere erga Deum actum charitatis.

41 Deinde: ſupponamus , quòd quis velit fuam differre iuftificationem in ultimo ſuæ vitæ, in hoc caſu eft evidenter falſum, quòd pro tali tempore tantùm obliget præceptum dilectionis Dei. Quod ſic probò: ſicuti, qui iuftificationem differt pro ultimo ſuæ vitæ, exponit ſe evidenti periculo ſuæ damnationis , ita, qui differt amare Deum pro illo ſtatu, reddit incertam fuam ſalutem : hoc expreſſè colligitur ex Sacris literis : nam Eccleſiaſt. 5. habetur : *Non tardes converti ad Dominum, & non differas de die in diem.* Matt. 24. *Vigilate ergo, quia nescitis, qua hora dominus veſter venturus ſit.* Et cap. 9. ejuſdem habetur: *Ideo, & vos eſtote parati; quia qua nescitis hora, filius hominis venturus eſt.* Supra hæc verba, ait D. Ambroſius. *Vigilare nos voluit, per omnia ſpectantes momenta Domini Salvatoris adventum.* D. Anſelmus Epif. 1. ait: *Qui differt in futuram, & forſitan non futuram ætatem, ſuam vitam corrigere, certum bonum dimittit pro dubio.* Et tandem D. Hierony. ait : *Iubetur nobis, ut præ-*

O

parati

parati simus ambulare cum Domino Deo nostro: nulla hora dormire; nullo tempore securi esse debemus, sed semper expectare. Ex quibus doctrinis deducitur, quòd si quis pœnitentiam, & iustificationem differret, jam suam animam exponeret periculo damnationis; cui periculo eam exponeret, si pro tali tempore differret actum dilectionis Dei.

42 Secunda pars huius damnatæ Propositionis falsum, ac hæresim evidentem infert. Nam, dum Authores ipsius dicunt, quòd tunc solùm tenemur elicere actum dilectionis Dei, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possimus, idem esset dicere, quòd si habemus aliam viam; qua justificari possimus, non tenemur tunc Deum diligere: Ergo supposito, quòd alia via possimus justificari, jam hoc præceptum nullum esset; sed de facto constat ex citato Concilio sess. 14. dari attritionem supernaturalem, qua possimus in Sacramento pœnitentiæ justificari, & hæc non respicit per se, & directè dilectionem Dei: Ergo jam, per hanc sententiam, non tenemur elicere actum dilectionis Dei, & quidem ullo tempore, cùm absque tali dilectione possimus justificari. Quod etiam damnatum est, ut hæreticum ab Alex. VIII. ut suo loco videbimus, num. 1. Quare concludimus, quintam, sextam, & septimam propositiones fuisse meritò damnatas, ut scandalosas; quia per eas præsumebant, earum Authores, destruere præceptum dilectionis Dei, per se obligans ad Deum amandum, independentè à quocunque alio præcepto; & quidem certis temporibus, quibus nos tenemur surgere à peccato, & ponere animam nostram in tuto, ne incidat in æternam damnationem: eumque ut summum bonum amare, ut Creatorem, Providorem, Redemptorem, & Benefactorem.

ARTICVLVS VIII.

Exponitur sensus octavæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Octava damnata Propositio. Comedere, & bibere usque ad satietatem, ob solam voluptatem, non est peccatum, modò non obsit valetudini; quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui.

43 **S**ensus huius damnatæ Propositionis est, affirmare, non esse peccatum comedere, & bibere usque ad satietatem: quòd neque sit peccatum comedere, & bibere, ob solam voluptatem. Et pro ratione utriusque partis, assignant Authores huius propositionis: quia licitè potest appetitus naturalis frui actibus suis.

Oppu-

Oppugnatio Propositionis.

44 **I**N hac propofitione, optimè notat Pater Cardenas, motium intrinsecum illam damnandi, triplex esse, ortum ex prædicationis constituentibus ipsam propositionem . Primum, quia dicit non esse peccatum bibere, & comedere usque ad satietatem . Secundum, quia dicit, non esse peccatum bibere, & comedere, ob solam voluptatem. Tertium, quia dicit, esse licitum appetitui naturali frui actibus suis. Singulas tres partes istius propositionis, quæ manent sub hac damnatione, impugno.

45 Et ante impugnationem adverto, finem quasi ultimum, ad quem reduci debet actus comedendi, & bibendi, esse vitæ sustentationem. Unde delectatio illa comedendi, & bibendi, ut sit honesta, & licita, ad vitæ sustentationem ordinari debet, tanquam ad finem, quasi ultimum . Et sustentatio vitæ insuper ad Deum super omnia diligendum ordinari debet, ut quandiu homo vivit, Deo serviat, ipsumque, ut summum bonum diligit. Quare, dum quis edit, & bibit, præfigendo ultimum finem in sola voluptate, & non in vitæ sustentatione, jam non comederet necessarium ad vitæ sustentationem, sed superfluum, quod valetudini nocere posset: & sic ageret contra finem ultimum; quia constitueret finem ultimum in sola voluptate.

46 **Q**uantum ad primam partem damnatæ propositionis; quod scilicet non sit peccatum comedere, & bibere, usque ad satietatem, sic arguo . Non excusatur à peccato, qui peccat peccato gulæ; cum sit unum ex septem capitalibus peccatis; sed qui edit, & bibit, usque ad satietatem, peccat peccato gulæ; nam peccat hoc peccato, qui immoderatè cibum sumit, ultra necessitatem, requisitam ad vitæ sustentationem: Ergo non excusatur à peccato, qui usque ad satietatem comedit, & bibit . Probatur minor, in qua stat tota difficultas. Primò ex D. Augustino tom. 10. serm. 4. in die anim. ubi ait: *Quoties aliquis in cibo, & potu plus accipit, quam necesse est, ad minuta peccata pertinere noverit.* Secundò ex D. Greg. lib. 30. mor. cap. 17. *Quinque modis nos vitium gula tentat, &c. Aliquando in ipsa quantitate sumendi mensuram refectiois.* Ex his infert D. Thomas Aquinas: *Gulam esse inordinatam concupiscentiam edendi.* Quibus consideratis, sic denuò insurgo: sicuti est peccatum excessus in comendo, & bibendo; cum sit inordinata concupiscentia, ita peccatum est edere, & bibere usque ad satietatem.

47 **Q**uantum ad secundam partem damnatæ propositionis; quod scilicet non sit peccatum edere, & bibere, ob solam voluptatem, sic contra arguo. Quoties quis, ob solam voluptatem comedit,

& bibit ufque ad fatietatem, non comedit, & bibit, finem ultimum, & honeftum intendendo. Sed non excufatur à peccato, qui edit, & bibit, non intendendo finem ultimum honeftum ipfius actus comestionis: Ergo à peccato non excufatur, qui edit, & bibit ufque ad fatietatem, ob folam voluptatem. Major fic oftenditur: quia finis ultimus, cum fit fufientatio vitæ, hic non intenderetur, dum quis ederet, & biberet, tam quò ad fatietatem; quia fuperfluum cibi, & potus, ut fupra dictum eft, videtur effe contra vitæ fufientationem, & peccatum gulæ inducit; quàm quò ad folam voluptatem; quia hæc pro ultimo fine intenderetur: Ergo in tali fuperfluitate non intenderetur finis ultimus honeftus: fed potiùs ipfa inhonesta delectatio effet finis ultimus. Minor fic oftenditur: omnis actus, qui fit ob folam voluptatem temporalem, non habet, unde poffit induere honeftatem actus; præfertim quia voluptas ipfa effet potiùs finis inhonestus, tribuens inhonestatem actui: Ergo ut actus fit honeftus, & excufatur à peccato, debet voluntas operans intendere ultimum finem honeftum. Ergo, ut quis excufetur à peccato in edendo, & bibendo, debet actus illos elicere, non ob folam voluptatem, excludentem finem honeftum, fcilicet vitæ fufientationem, fed illos elicere debet, propter vitæ fufientationem. Vbi noto, quod fi interueniat voluptas in comedendo, & bibendo; & aliunde non effet fuperfluitas cibi, & panis, & hæc voluptas non effet finis ultimus, fed tantum medium ordinatum ad finem ultimum honeftum, fcilicet ad vitæ fufientationem; tunc voluptas ipfa non redderet actum peccaminofum; nam eft actus peccaminofus, quando in ipfa fola voluptate fiftit intentio operantis.

48 Quantum ad tertiam partem, in qua Authores damnatæ propofitionis inferunt pro ratione ipfius propofitionis; quòd fcilicet licitè poffit appetitus naturalis actibus fuis frui, fic contra ipfam arguo. Quando una particularis propofitio eft falfa, non poteft univerfalis effe abfolutè vera: ut fi eft falsum, *Petrum effe album*, non poteft effe vera, hæc univerfalis: *Omnis homo eft albus*. Sicuti ex regulis Dialecticæ, veritas unius particularis, non infert veritatem propofitionis univerfalis; cum veritas univerfalis à nulla particulari adæquatè dependeat, fed à veritate omnium, & fingularum; atque hinc fit, ut ex falfitate propofitionis particularis poffit inferri falfitas propofitionis univerfalis. Sed in cafu illa propofitio, *eft licitum bibere, & comedere ufque ad fatietatem, ob folam voluptatem*, eft particularis, & eft falfa, ut fupra oftensum, & demonftratum eft contra primam, & fecundam partem damnatæ propofitionis: Ergo etiam ifta univerfalis debet effe falfa, fcilicet, *licitum eft appetui naturali frui actibus fuis*. Ab hac univerfali fupponebant Authores damnatæ

damnata propositionis inferre veritatem propositionis particularis. Nunc directè ostendo falsitatem hujus universalis. Non est licitum gaudere de eo, quod in se honestum non est; sed voluptas non ordinata ad finem honestum, in se honesta non est, vel si expressè non est inhonesta; tamen est inhonesta, si in ea ponatur ratio ultimi finis: Ergo quoties quis in voluptate ponit rationem ultimi finis, quò fruatur, non licitè operatur, sed illicitè. Et quamvis possit quis licitè uti voluptate ad fruendum ultimo fine honesto, nequit tamen ipsa voluptate frui licitè. Vt si quis uteretur musica ad Deum amandum, usus musicæ non esset illicitus, at si illa frueretur, ut fine ultimo, quatenus ipsa musica sit finis ultimus, non reducendo voluptatem illam ad Deum, tunc talis fruitio musicæ esset actus peccaminosus; & quidem, quia voluptatem illam respiceret, ut ultimum finem. Quare constat, non posse licitè appetitum naturalem frui actibus suis; aliàs omnibus actibus naturalibus sensualitatis, cadentibus sub naturalem appetitum, possèt homo licitè frui. Vnde concludendum est, omninò scandalosam, erroneam, & temerariam esse propositionem illam supra expressam, & in num. 8, ab Inn. XI. damnatam.

A R T I C V L V S IX.

Exponitur sensus nonæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Nona damnata Propositio *Opus conjugii, ob solam voluptatem exercitum, omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.*

49 **S**ensus hujus damnatae Propositionis est, quòd conjuges, quando copulam conjugalem exercent, ob solam voluptatem, nullam culpam committant, nec mortalem, nec venialem. Hoc est contra Sanctos Patres, & contra evidentem Theologorum doctrinam, ut ostendemus.

Oppugnatio Propositionis.

50 **E**X superiori articulo constat, hanc propositionem universalem esse falsam, quòd scilicet licitè possit appetitus naturalis frui suis actibus: ex cujus propositionis universalis falsitate, infertur quælibet particularis falsa, si ob aliquam circumstantiam honestatis, non reddatur vera. Hoc notato, suppono tanquam certum apud omnes Theologos, finem primarium copulae conjugalis, esse

esse generationem prolis suscipiendæ, non pro bono, & commodo conjugum, sed quatenus ordinetur ad Deum glorificandum: ita ut si conjuges sese copulantes intenderent tantum bonum proprium, & non intenderent Dei glorificationem, à Prole suscipienda, saltem intentione virtuali, peccarent conjuges venialiter. Plures verò assignantur fines secundarii, inter quos enumerantur extinctio libidinis, vitatio fornicationis, voluntas per actum illum carnalem, & sensualem, & quidam alii extranei. Suppono insuper, quòd, qui operatur propter finem extrinsecum, ut primario intentum, non intendendo de primario finem intrinsecum, in materia honestatis actus, non facit actum, omni culpa carentem; cum sic operans, saltem venialiter peccet. His suppositis,

51 Nunc directè impugno damnatam propositionem. Primò evidenti ratione Theologica. Quod est evidenter dissonum rationi, non caret quacunque culpa, saltem veniali: sed est evidenter dissonum rationi, quòd opus conjugii, seu copula habeatur, ob solam voluptatem: Ergo opus conjugii, seu copula habita inter conjuges, ob solam voluptatem, est saltem veniale peccatum. Probat minor; nam opus conjugii, ob solam voluptatem exercitum, invertit ordinem naturæ, & obstat fini intrinseco coniugii; nam finis intrinsecus coniugii, & ordo naturæ exposcit, ut exerceatur opus coniugii, seu copula ad prolem suscipiendam: Ergo quoties ipsa copula exerceatur, ob voluptatem, jam hic finis extrinsecus preferretur fini intrinseco, contra naturæ ordinem; quòd est evidenter dissonum rationi. Ultraquamquòd: omnis humana actio, ut careat omni culpa, necesse est, ut non præfigatur ultimus finis in eo, quod est medium: sed voluptas illa in copula inter coniuges, est medium, de sua natura, ordinatum ad suscipiendam prolem: Ergo quoties actus ille intendat voluptatem pro ultimo fine, & non pro medio, non potest, saltem culpa veniali carere.

52 Secundò idem ostendo ex Sanctis Patribus, contra quos ista damnata Propositio militat. Diuus Augustinus exponens illa verba Apostoli 1. ad Thessal. 4. dicentis: *Ut sciat unusquisque vas suum possidere*: ait Sanctus Doctor lib. 1. contra Julian. cap. 7. *Egimus ex Apostoli testimonio, ut sciat unusquisque suum vas, idest, suam conjugem possidere, non in morbo desiderii, sicut gentes, quæ ignorât Deum: quòd exponens dixi, non conjugalem, hoc est, licitum, honestumque concubitum fuisse prohibitum: sed ut operis ejus causa sit voluntas propaginis, non carnis Voluptas: & quòd sine libidine fieri non potest, sic tamen fiat, ut propter libidinem non fiat. Ubi expressè Sanctus Doctor vult, copulam conjugalem fieri non debere propter libidinem, & carnis voluptatem. Et quamquàm dixerit, non posse fieri sine*

sine libidine, aut carnis voluptate, vult tamen, quod non fiat propter ipsam libidinem. Hoc ipsum exprimit D. Gregorius in cap. *Vir cum propria*: de hac materia tractando; ubi ait: *Voluptas ipsa sine culpa esse non potest*. Et explicans hoc, subdit. *Cum enim non amor procreandæ sobolis, sed voluptas dominatur in opere commixtionis, babent conjuges, etiam de commixtione sua, quod defleant*. D. Anselmus idem confirmat in cap. 7. Epist. 1. ad Corinth. his verbis: *Tunc enim solum conjuges sine culpa sunt in admixtione, cum non pro explenda libidine, sed pro suscipienda prole miscentur*. Ex his Patrum doctrinis expressè constat falsitas damnatæ propositionis, qua asserbatur, opus conjugii, ob solam voluptatem exercitum, omni pœnitus carere culpa, ac defectu veniali. Quare meritò hæc propositio, ut scandalosa, & temeraria, ac Sanctorum Patrum doctrinis opposita, fuit damnata ab Inn. XI.

A R T I C V L V S X.

Exponitur sensus decimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Decima damnata Propositio. *Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.*

53 **S**ensus huius damnatæ Propositionis supponit, esse præceptum diligendi proximum: sed Authores ipsius volunt, hoc præceptum non obligare ad proximum diligendum, actu interno, & formali; scilicet ipsum amando.

Oppugnatio Propositionis:

54 **E**T in primis suppono, præceptum diligendi proximum, obligationem inducere; ut expressè constat ex illo Luc. 10. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo: & proximum tuum, sicut teipsum*. Ubi etiam Evangelista habet, hæc duo esse mandata in Lege; idest diligere Deum super omnia; & proximum sicut seipsum. Suppono insuper, dupliciter posse sumi amorem erga proximum. Primo modo per actum ipsum formalem, & internum dilectionis, oppositum odio, quo eum diligimus; & ex cujus actu dilectionis odii actum deponimus. Secundo modo per actum externum, & virtualem, quo scilicet proximus in sua urgenti necessitate adjuvatur. Primus actus internus, qui dicitur amor erga proximum, ut sit verus, & realis actus voluntatis amantis, debet esse volitio,

litio, qua voluntas vult bonum proximo. Et hoc bonum, quod velle debemus proximo per actum internum, & formalem, est triplicis generis, pro ut cōsideravit Doct̄or noster Scotus in 3. d. 30. q. un. §. sed loquendo, & D. Thomas 2. 2. q. 26. Bonum primi generis est bonum spirituale, scilicet gratia, virtutes, & gloria, bonum secundi generis: est bonum corporale; ut vita, sanitas corporis, & c. bonum tandem tertii generis, est bonum externum; ut fama, divitiæ, & c. Quare, velle ista bona proximo, est actus internus, & formalis amoris.

55 Suppono insuper, ultra præceptum dilectionis proximi, esse quoque nobis impositum præceptum de diligendis inimicis, juxta illud Matth. 5. *Diligite inimicos vestros, benefacite bis, qui oderunt vos.* Et insuper hoc præceptum exprimitur ibidem, dum Christus Dominus dixerit: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros:* quæ verba magnam vim faciunt, dum authoritativè Christus locutus fuit. Hoc erat antiquum præceptū à datum Hæbreis in Levit. *Non oderis fratrem tuum in corde tuo: non quæras ultionem: nec memor eris injuriæ.* At Christus Dominus majorem vim facit in hujusmodi præcepto; quia vult, non solùm non esse odio habendum inimicum; quòd nimirum de eo nemo quærat ultionē, nec sit memor injuriæ: sed expressè præcipit dilectionem, qui est actus positivus amandi, supra negationem odii. Exprimit insuper, ut super eo, non quæretur ultio, & habeatur voluntas benefaciendi inimicis. Tanti penderis est in Lege Christi præceptum dilectionis inimici, ut non solùm per id Christus Dominus præcipit, non esse odio habendum inimicum, sed esse actum, tum interno, tum externo diligendum. Circa hoc præceptum non est sermo in præsentī, sed duntaxat de præcepto diligendi proximum, quod in damnata propositione non excluditur: sed tamen ipsius Authores præsumunt, ad observantiam illius non requiri actum internum, & formalem voluntatis, ut præceptum ipsum observetur.

56 Vnde contra ipsam damnatam Propositionem sic arguo: Præceptum dilectionis proximi est tale, ut non solùm per ipsum homo fugere debeat tentationes ad odium, sed ut procuret proximo omne bonum, quod pro seipso quilibet procurare tenetur; sed ad fugiendas tentationes ad odium contra proximum, & ad ipsi proximo procurandum omne bonum, necessarius est actus internus, & formalis dilectionis: Ergo ad observantiam hujus præcepti, diligendi proximum, necessarius est actus internus, & formalis dilectionis. Tentationes nanque ad odium contra proximum, fugantur per positivum actum amoris, quo ipsum proximum amamus: & insuper videmus proximum incidere per perditionis viam, tenemur illi gratiam, peccatorum remissionem procurare; ac vitam æternam.

nam. Sic etiam dicendum de efficaci volutione, qua velle debemus bonum corporis, & quodcunque bonum externum ipsi proximo. Adeoque absque actu interno, & formali dilectionis non adimpleretur præceptum diligendi proximum.

57 Ultraquamquod hæc damnata Propositio immediatè pugnat contra Scripturæ doctrinam. Nam Lucæ 10. habetur: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*. Videamus nunc formam præcepti. Quomodo tu teipsum diligis, eo prorsus modo teneris proximum diligere; sed teipsum diligis actu formali, & interno, tibi omne bonum procurando: Ergo eodem modo teneris proximum diligere; eique scilicet omne bonum procurando. Insuper ex Jo: 4. habetur: *Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligit, & fratrem suum*. Sed actu interno tenemur diligere Deum, qui sit amor erga Deum. Ergo eodem actu tenemur proximum diligere. Vbi noto, quod *Diligas*, expressum in superiori præcepto, denotat actum formalem amoris exercendum. Ut si dicatur *Fac hoc*, tunc actus faciendi esset internus voluntatis. Quare, si Deus præcipit, ut proximus diligatur, nequit præcepto satisfieri, nisi per actum formalem amoris, qui formalis actus cadit sub præceptum.

ARTICVLVS XI.

Exponitur sensus undecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Undecima damnata Propositio. *Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.*

58 Sensus hujus damnatæ Propositionis est, quod, ut quis satisfaciat præcepto diligendi proximum, sufficiat, ut proximum adjuvet in sua urgente necessitate; quod est ipsum amare amore externo, seu per exercitium actus externi. Verùm falsitas hujus Propositionis dependet à falsitate antecedentis propositionis, positæ in præcedenti articulo. Nam supposito, quod sit falsa ista propositio (ut demonstratum est) quod, *non tenemur proximum diligere actu interno, & formali*. Est etiam falsa ista, quod *Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos*. Et ideo utraque propositio damnata fuit.

Oppugnatio Propositionis.

59 **A**ctus externi dilectionis proximi, sunt omnia, quæ in favorem proximi externè exercentur: ut si proximus videatur in necessitate constitutus, & à tali necessitate, & indigentia sublevetur, sive hæc necessitas sit in bonis animæ; sive in bonis corporis, sive in bonis fortunæ. In bonis animæ, quando manens in periculo mortis, petat confessionem; tunc si confessarius est, excipiendo confessionem illius, exercet actum externum charitatis: vel si non est confessarius, procurat Sacerdotem, ut ipsi moribundo assistat. In bonis corporis, si est mutilatus, vel infirmus, ei procurat sanitatem. Et in bonis fortunæ, si manet in victus, vel vestitus necessitate, ei eleemosynam confert. Vbi suppono, quòd hujusmodi actus externi quandoque proveniunt ab actu interno, & formali voluntatis, quo voluntas efficaciter vult ista bona proximo; quæ sub præceptum diligendi proximum cadunt. Et quandoque sunt, absque tali actu interno, & efficaci voluntate proximum diligendi. Quando supponunt actum internum, & efficacem voluntatis; tunc per eos actus satisfit præcepto diligendi proximum; sed non pro ut actus externi sunt, sed quatenus, dum illi exercentur, intervenit actus internus, & formalis dilectionis. At quando talem actum internum, & formalem non supponunt, non satisfit præcepto proximum diligendi.

60 Quod sic ostendo, & simul impugno damnatam propositionem. Tunc actus externi ponunt in nobis obligationem adjuvandi proximum; quando hic est in necessitate constitutus; ita ut in tali constitutus necessitate tenemur nos periculo, etiam mortis, exponere ad illum sublevandum; ut, si quis ex proximis esset morbo pæstifero infectus, & indigeat Sacramētis, ea administrare tenemur, etiam cum nostræ vitæ periculo. Sed præceptum de dilectione proximi, non solum obligat, quando proximus est positus in extrema necessitate; sed etiam in aliis temporibus, ut quando urgent tentationes ad illum odio habendum; nam dum imminet periculum odii tenemur ad actum oppositum odio; qui actus est amor formalis, & internus: Ergo præcepto de dilectione proximi non satisfit per solos actus externos; aliàs hæc obligatio esset tantum urgente necessitate in proximo. Præceptum hancque de proximo diligendo, obligat ad proximum amandum: ut constat ex forma præcepti in superiori articulo expressa: *Diliges proximum tuum, sicut teipsum*. Sed teipsum non amas, solum tibi procurando necessaria, quando urget necessitas; sed pro quocunque tempore removendo impedimenta ad odium, &c. Ergo etiam teneris hoc amore satisfacere præcepto de

de proximo diligendo. Ac per consequens per solos actus externos nequit satisfieri præcepto de proximo diligendo. Et iccirco, ut scandalosa, & Sacræ Scripturæ contraria, utraque propositio decima, & undecima damnata fuit.

ARTICVLVS XII.

Exponitur sensus duodecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Duodecima damnata Propositio. *Vix in secularibus inuenies, etiam in Regibus, superfluum statui: & ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.*

61 **S**ensus hujus Propositionis est, quod Authores ipsius præ-tendunt excusare homines seculares, etiam Reges à præcepto faciendi eleemosynam, ex rebus illis, quæ superfluum statui cujuscunque personæ. Et ideo dicunt, quod vix reperitur hoc superfluum statui in secularibus, etiam si sint Reges, & magni Principes. Quod ut ostendemus, temerarium est, & scandalosum.

Oppugnatio Propositionis.

62 **S**uppono esse præceptum obligans quoscunque seculares, domini capaces, ad eleemosynam pauperibus elargiendam: quod ex Scripturis, & Patribus clarè deducitur. Primò ex Eccl. 4. *Eleemosynam Pauperis, ne defraudes.* Secundò ex illo Matth. 25. ubi pœnam Christus Dominus fulminat contra negantes eleemosynam: *Discedite à me maledicti in ignem æternum: esuriui enim, & non dedistis mihi manducare.* Tertiò ex Luca 21. *Veruntamen, quod superest date eleemosynam.* Quartò D. Nazianzenus in orat. de amor. Pauperum, ait: *Nos mandato divino, atque exemplo ad eleemosynam excitari.* Quintò, D. Ambrosius de Nabute, &c loquens, dixit: *Debitum reddis, non largiris indebitum; ideoque dicit Scriptura, inclina Pauperi aurem tuam, & reddere debitum tuum.* Quibus doctrinis benè consideratis, apertissimè constat, extare præceptum de eleemosyna faciendâ; ita ut, si quis hanc non faceret, dum urget præceptum de illa elargienda, peccaret mortaliter contra hoc præceptum.

63 **V**t cognoscatur, quando urget tale præceptum aduerto, triplicem esse necessitatem ex parte indigentis, extremam scilicet, gravem, & communem. Prima habetur, dum quis manet quasi in

periculo vitæ, ob indigentiam, ita ut non habeat unde vivere, nisi ei subvenitur. Necessitas gravis est, quando quis habet vix unde vivat; sed non habet unde ad sui status commodè vivat. Necessitas tandem communis est, quando quis habet unde pro suo statu vivat, sed molestiam patitur in vivendo, tam quò ad necessaria ad vitam sustentandam, quàm quò ad statum. Hæc ultima necessitas reperitur in iis, qui ostiatim eleemosynam petunt, pro vitæ, & status sustentatione. Hoc notato insuper adverto, ex parte divitis oriri obligationem, indigentibus subvenire, & præsertim extremè indigenti, quando scilicet hic non habeat unde vivere. Solum in aliquibus casibus excusatur quis ab obligatione hujus præcepti: ut si non habet, unde possit eleemosynam facere; ad impossibile nanque nemo tenetur: vel si quis habet, sed ignorat proximi necessitatem; ignorantia nanque excusat ab obligatione hujus præcepti: vel si certò cognoscit proximi necessitatem, & aliunde scit, hunc ab alio in sua subveniri necessitate: vel tandem quando quis, alteri subveniendo, prudenter judicat casurus in eandem necessitatem. His casibus exceptis, semper quis obligatus est ad eleemosynam faciendam. Quæ obligatio ex duplici capite indivisivè oritur, nimirum ex necessitate indigentis, & ex habentis facultate. Dixi (indivisivè) quia si ex parte unius staret necessitas, & ex parte alterius non staret facultas, tunc præceptum non obligaret. Vel si ex parte unius staret facultas, & ex parte alterius non staret indigentia, neque tunc obligaret præceptum.

64 Quantum nunc spectat ad damnatam propositionem, qua Authores ipsius prætendebant auferre obligationem à divitibus faciendi eleemosynam; quia vix in iis reperitur superfluum statui, sic contra illam propositionem insurgo. Quando urget præceptum de eleemosyna facienda, præsertim quâdo quis positus est in extrema necessitate, quodcunque, citra detrimentum vitæ, & status divitis, est superfluum ipsi diviti. Sed de hoc superfluo subveniri debet extremè indigenti: Ergo dum tenetur quis ex superfluo sui status subvenire Pauperibus, jam reperitur id, quod superfluum est. Vbi videtur, quòd Authores isti, excusando divites à non habendo superflua statui, præsumunt destruere præceptum de facienda eleemosyna ex superfluo. Quod evidenter constat, esse contra illud Lucæ de Epulone damnato, quia negabat Lazaro mendico de micis, quæ cadebant de mensa divitis. Vnde D. Basiliius conc. de epul. dixit: *Divitem illum non cogitasse de superfluo pauperibus erogando; nullamque præcepti divini habuisse rationem.*

65 Probatur nunc evidentissimè falsitas asserti in propositione illa, quod scilicet vix sit superfluum statui. Vel vix est
super-

superfluum statui, quia licet inaniter expendere facultates: vel quia quodcunque, quod expenditur, & habet dives, est intra limites status sui honorifici. At utrumque est falsum, & auribus piorum dissonum: Ergo cuicumque statui superfluum habetur. Si itaque quod expenditur in inanes usus, non esset superfluum statui, jam hujusmodi expensæ quandoque licitæ forent; & sic, si quis expenderet, vel in libidinibus exercendis, in ludis, &c. hujusmodi expensæ licitæ forent, quod non est dicendum. Audiant Authores hujus damnatæ propositionis D. Christostomum, dicentem: *Non ad hoc accepisti, ut in delicias assumeres, sed ut in elemosynam erogares.* Audiant tandem, præ aliis Doctoribus, & Theologis D. Augustinum dicentem: *Domini pauperes clamant, nostrum est, quod effunditur: nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditur.* Ecce quomodo jam reperitur statui cuicumque personæ, superfluum; de quo Sancti Patres volunt, ex Christi Domini præcepto, elemosynam indigentibus esse faciendam. Ac per consequens, quando urget præceptum de facienda elemosyna ex superfluo statui, supponi debet, quod detur hoc superfluum statui.

A R T I C U L U S XIII.

Exponitur sensus tertiadecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Tertiadecima damnata Propositio. *Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicuius tristari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & desiderare; non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.*

66. **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quod sit licitum, & non imputabile ad peccatum, ob aliquod temporale emolumentum, quod alicui evenire potest, tristari (& quidem moderatè) de vita alicujus, & de illius morte naturali gaudere: & insuper illam potest quis inefficaciter petere, & desiderare. Sit casus pro claritate: sciat Titius, quòd post mortem Caii, ei obvenerit magna hæreditas, putant Authores hujus propositionis, quòd possit Titius, absque peccato, affectu inefficaci petere, & desiderare mortem Caii: & insuper de vita Caii tristari, & de eius morte gaudere; & hoc, ob emolumentum, quod ei obveneret.

Oppo-

Oppugnatio huius Propositionis.

67 **S**uppono, amorem circa aliquod objectum, alium esse efficacem, & effectivum; alium inefficacem, & tantum affectivum. Primus amor est, qui in re ponit effectum ab amore dependentem, tanquam à causa; vel omnia adhibet media, ut effectus ille sortiatur: vel tollit omnia impedimenta, quæ effectum retardare possent. Vt si ego efficaciter amarem gloriam Dei (ut illam amare teneor), debeo omnia media sumere, ad effectum talis amoris efficacis, & effectivi consequendum: vel debeo tollere omnia impedimenta, quæ hunc effectum, qui est gloriæ consecutio, retardare, & impedire possent. Secundus est amor inefficax, & purè affectivus, qui nec ponit, nec ponere intendit effectum in re; quia nec adhibentur media pro effectus consecutione; nec impedimenta, effectum retardantia, removentur. Vt si quis vellet gloriam Dei, sed nec pœnitentiam assumit, quæ est unum ex mediis ad illam consequendam; nec impedit peccata, & occasiones peccandi, illam impediens.

68 Hoc supposito, damnata Propositio non loquitur de desiderio, & volitione efficaci; tristitia; efficaci gaudio &c. nam tunc magis, & evidentius absurdum esset, si Authores propositionis id affirmassent; cum de fide sit, occisionem proximi, ob quodcunque temporale emolumentum, esse læthale peccatum; & quidem occisio prohibita est omni Jure, & expressè in Decalogi præceptis: *Non occides*. In casu per volitionem, desiderium, & gaudium efficax, & effectivum, procuraretur mors illius, à qua obveniret temporale emolumentum ei, qui talem mortem desideraret. De amore inefficaci, & tantum affectivo loquuntur Authores propositionis. Et in hac locutione propositio etiam falsa est, & temeraria.

69 Quod sic ostendo. Non est licitum, etiam ineffaciter desiderare mortem alicujus, & de illius tristari, ob temporale emolumentum. Ergo nemo potest, absque peccato mortali, de vita alicujus tristari, & de illius naturali morte gaudere, ob emolumentum temporale. Antecedens sic probatur; non est licitum, postponere bonum superioris ordinis, etiam per desiderium inefficax, bono inferioris ordinis: neque licitum est desiderare, etiam efficaciter, temporale emolumentum, quod est levioris momenti, illudque antepone- re vita proximi; & præsertim quia finis talis desiderii esset ipsam temporale emolumentum. Et insuper propter commodum proprium desideraretur malum alteri. Ergo semper est illicitum huiusmodi inefficax desiderium, specificatum à fine levioris momenti. Quare concludo, quod in omni casu, in quo quis sperare potest

cno. u.

emolumentum, vel commodum aliquod temporale, ex morte alicujus, nequit propter tale emolumentum, licitè, & absque peccato, de illius morte gaudere, & vita ipsius trīstari; neque petere, neque desiderare potest mortem illius. Vnde fit, quòd si vita alicuius esset fastidii, & incommodi alterius, hic non posset, absque peccato mortali, trīstari de vita illius, & de eius morte gaudere; propter rationem supra assignatam, quia emolumentum illud est levioris momenti comparativè ad proximi vitam.

A R T I C V L V S XIV.

Exponitur sensus quartadecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quartadecima damnata Propositio. *Licitum est absoluto desiderio cupere mortem Patris, non quidem, ut malum Patris, sed ut bonum cupientis; quia, nimirum ei obventura est pinguis hæreditas.*

70 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, licitum esse desiderare mortem Patris, & quidem desiderio absoluto; at non pro ut est malum Patris, sed pro ut illa mors sit bonum cupientis; quatenus per mortem Patris ipse filius in paternam succedit hæreditatem.

Oppugnatio hujus Propositionis.

Quarto Decalogi præcepto filii tenentur honorare parentes: & quidem ad talem præstandum honorem inclinantur virtute Pietatis. Vnde majori conatu videtur exhibendus honor Parentibus, quàm cuicumque alteri ex nostris proximis. Hoc breviter notato.

71 Nunc impugno damnatam propositionem. Desiderium absolutum, quo quis vult mortem alicui, est tale, ut independenter à quacunque circumstantia, & conditione, terminetur ad objectum absolutè volitum. Hoc præmissò arguo sic: si filius desiderio absoluto posset mortem Patris desiderare, absolutè vellet secuturam mortem Patris. Sed illicitum est filio, absolutè velle secuturam mortem Patris, ut bonum ipsi filio; etiamsi non desideraretur, ut malum Patris: Ergo non est licitum filio mortem Patris absoluto desiderio cupere. Minor argumenti probatur: nam est contra omnem rationem, imò contra Pietatem, desiderare absoluto desiderio secuturam mortem Patris, propter commodum temporale filii; præsertim, quando ipse filius certus sit, quòd ad mortem Patris, ei paterna

terna hæreditas obvenit. Quare sicuti contra præceptum Decalogi est non honorare Parentes, ita desiderare mortem Patris, desiderio absoluto, est contra hoc præceptum: quia tale desiderium est in dedecus Patris: & in filio oriretur actus impietatis eradicati in tali absoluto desiderio, quo mors Patris desideraretur, ut bonum ipsi filio. Ille nanque actus est impius, qui directè militat contra virtutem Pietatis. At tale desiderium, quo filius haberet, ut Pater moreretur, directè militat contra virtutem Pietatis; quæ habet inclinare ad honorem Patri præstandum, eique bonum desiderandum: Ergo impium esset filii desiderium, si mortem Patris cuperet, ut bonum cupientis, estò illam non desideraret, ut malum Patris.

Non ergo est impium desiderium illud filii, quasi quòd se extendat ad procurandam Patris mortem, propter suum commodum; vel ad præcisè volendum malum ipsi: sed impium est tale desiderium, ex hoc, quod filius plus æstimaret commodum temporale suum, quàm vitam Patris: magis æstimaret bona temporalia, quàm vitam Patris. Si hoc in aliis est rationi dissonum, proximi mortem desiderare, ut bonum cupientis, quantò magis rationi dissonum videtur, si filius ob temporale emolumentum, Patris mortem cuperet? Ex hac impietate, & rationis dissonantia, zelo timoris Dei, & Spiritu Sancto dictante, motus fuit Innoc. XI. ad hanc thesim damnandam, ut scandalosam, & temerariam.

ARTICULUS XV.

Exponitur sensus quintadecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quintadecima damnata Propositio. *Licitum est filio gaudere de paricidio Parentis, à se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hæreditate consecutas.*

72 **S**ensus huius damnatæ Propositionis est, quòd, dum filius in actu ebrietatis occiderit Patrem, possit licitè, elapsa ebrietate, gaudere de perpetrato Parricidio, eo quia ex tali secuto Parricidio ipse filius consecutus est ingentes divitias ex paterna hæreditate. Supponunt in hac propositione Authores ipsius, quòd gaudium, propter commodum temporale, excuset filium à peccato; quia non gauderet de morte data Patri in actu ebrietatis, ut malum Patris; sed ut commodum ipsius.

Oppn-

Oppugnatio Propositionis.

73 **I**ndubitatum est apud omnes Doctores, quòd si quis in ebrietate alium occideret, dando causam ebrietati; & insuper prævidèdo futurum damnum, infallibiliter ex tali ebrietate secuturum, mortaliter peccat, & homicida censetur: nam, etsi non sit formaliter liber, dum actu occidit, tamen fuit liber ad ponendam causam, ex qua infallibiliter secuturus esset effectus, & quidem prævisus: & hoc præsertim valet, si dederit causam ebrietati, ut homicidium sequeretur. Puto, Authores hujus damnatæ propositionis, non in hoc sensu eam accepisse, quòd filius occasionem dederit suæ ebrietati, ut ex ea Patrem occideret; quia tunc impiè ageret, & de Parricidio imputaretur; cum causam dederit ebrietati, ad effectum committendi Parricidio. Ab hoc sensu præscindit propositio, & solum ponit tanquam licitum gaudium filii de Parricidio Patris in tali ebrietate, ab ipso filio perpetrato, ob finem acquisitarum divitiarum. Et hæc propositio est in hoc numero damnata.

74 **C**ontra quam propositionem sic argumentor. Sensus istius propositionis facit gaudium, quod est actus voluntatis, licitum, pro ut ad mortem Patris terminatur: & insuper facit idem gaudium licitum, propter commodum divitiarum acquisitarum. Sed utrumq; scandalosum, & impium est: Ergo non est licitum gaudere de Parricidio Patris, à se in ebrietate perpetrato, propter divitias, ex hæreditate consecutas. Probatur minor, quòd ad utramque partem. Primò quòd ad primam: nam gaudium de Parricidio perpetrato, est in ebrietate, esset terminatum ad mortem Patris immediatè, secutam ex ejus ebrietate: imò posset dici, quòd tunc filius gauderet de malo à se commisso, quod iniquum est. Secundò probo secundam partem illius minoris: est omninò illicitum amare plus divitias temporales, quàm vitam Patris; cum vita cujuscunque prævalere debeat temporali commodo: Ergo estò formaliter, & immediatè gaudium filii non terminetur ad calamitatem Patris, sed immediatè ad divitias à filio ex hæreditate consecutas, tamen peccatum læthale est, plus divitias amare, quàm vitam Patris.

Istæ tres propositiones, scilicet tertiadecima, quartadecima, & quintadecima fundatæ sunt in eodem principio, quo Authores ipsarum præsumunt, commodum scilicet proprium temporale, præferendum esse vitæ proximi. At quia hoc est rationi dissonum, & omninè impium, ideo Sanctissimus Pontifex Innocentius, ut scandalosas eas, hoc decreto, damnavit.

ARTICULUS XVI.

Exponitur sensus decimasextæ Propositionis , & ejus falsitas demonstratur .

Sextadecima damnata Propositio . Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se .

75 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est , præceptum fidei non obligare ratione sui, & per se, sed tantum obligare, ratione aliarum virtutum , quæ ab ipsa fide diriguntur . Quare Authores ipsius non negant absolutè hoc fidei præceptum , sed solum dicunt, quòd virtus fidei non cadat sub speciale præceptum , & secundum se .

Oppugnatio Propositionis.

76 **I**ndubitatum est apud omnes Doctores , dari præcepta virtutum Theologicarum, scilicet Fidei , Spei , & Charitatis; & in hoc opere , quamdam brevem tradidimus notiã in initio primi tractatus art. 1. contra primam damnatam propositionem ab Alex. VII. Quod etiam constat expressè de Fidei præcepto , ex sacris literis . Primò ex Jo: 3. *Hoc est mandatum ejus , ut credamus in nomine Filii ejus .* Secundò ex Matth. ultimò : *Qui non crediderit condemnabitur .* Tertio ex Apost. ad Heb. 10. *Justus ex fide vivit, quod si subtraxerit se non placebit animæ meæ .* Ex quibus locis scripturæ, sicut etiã ex aliis, deducitur, adesse præceptum Fidei Theologicæ. Equidem hoc Fidei præceptum est rigorosum, obligans sub reatu pœnæ æternæ : ut constat ex loco relato Matthæi.

77 Hoc autem præceptum , juxta omnium Theologorum sensum, aliud est negatium, & est tale , ut dogmatibus erroneis, divinæ veritati contrariis, non præstemus assensum; & hoc habet obligare semper, & pro semper ; cum in nullo casu intellectus, debeat assentiri propositionibus fidei divinæ, ac catholicæ veritati contrariis . Aliud est affirmativum, & est tale , ut omnia , quæ sunt à Deo revelata , & ab Ecclesia proposita , credamus . Quibus suppositis, & notatis,

78 Assumo impugnandam damnatam propositionem . Vel præceptum Fidei est negatium, vel positivum. Sed sive sit positivum, sive negatium habet per se, & ratione sui obligare; & non tantum ratione aliarum virtutum, quæ ab ipsa diriguntur : Ergo hoc præceptum

ceptum fidei per se, & ratione sui obligat: & consequenter fides cadit sub speciale præceptum. Probatum minor: si hoc præceptum sumatur, pro ut positivum est, per illud credere debemus ea omnia, quæ sunt à Deo revelata, & ab Ecclesia proposita, independenter à quocunque præcepto aliarum virtutum; nam nullo altero urgente præcepto aliarum virtutum, si quis de fide catholica, vel de fidei articulis interrogetur, tunc teneretur fidem ipsam profiteri, veritatem ejus explanare, & actum internum circa fidem elicere. Sed tunc urget præceptum fidei per se, & secundum se, nullo habito respectu ad alias virtutes: Ergo sumpto præcepto fidei, secundum quod positivum, & affirmativum est, habet obligare secundum se, & per se, independenter à præceptis aliarum virtutum. Si verò fidei præceptum est negativum; tunc à fortiori, independenter ab aliarum virtutum præceptis, habet obligare. Quod sic ostendo: dum proponuntur intellectui nostro falsa dogmata, & quicunque errores contra fidem, & catholicam veritatem, à Deo revelatam, & ab Ecclesia propositam, tunc tenemur illis falsis dogmatibus positivè dissentiri: sed hic positivus dissensus oritur immediatè, & directè à præcepto fidei, per se obligante ad dissentiendum, independenter à quocunque aliarum virtutum præcepto: Ergo præceptum fidei, in eo, quod negativum est, obligat per se independenter à præceptis aliarum virtutum.

Hanc propositionem damnavit Innoc. XI. ut coherentem primæ propositioni damnatæ ab Alex. VII. Quare, sicut ibi diximus, meritò, ut scandalosam fuisse damnatam illam, ita pari ratione, ut scandalosam fuisse damnatam hanc.

79 Addo tamen pro majori efficacia impugnationis. Quando per se hoc præceptum non obligaret, non possent assignari rationes probantes, peccata aliqua esse per se peccata infidelitatis. Peccatum est tale, quia contra virtutem, & contra præceptum, ex tali virtute obligans: Ergo tunc peccatum dicitur infidelitatis, quando directè militat contra virtutem, & præceptum fidei. Sed dato per Authores damnatæ propositionis, quòd hoc præceptum fidei per se non obligaret, non posset dari peccatum per se infidelitatis: subindeque, in hac opinione hæreses non essent peccata infidelitatis: Ergo signum est, quòd fides per se obligat. Eò vel maximè: quodlibet peccatum specificatur à vitio, opposito illi virtuti, & præcepto per se obliganti: unde fornicatio est talis à vitio impudiciæ contra præceptum, & virtutem castitatis: Ergo quoties non per se obligaret fidei præceptum, nullum peccatum dici posset per se hæresis; cui tali præcepto non pugnaret per se infidelitas, sed ratione aliarum virtutum. Hoc enim in Ecclesia Dei est maximum inconveniens, &

pijs auribus Theologorum dissonum: Ergo dicendum est, hoc fidei præceptum per se obligare, & non solum quando ceteræ virtutes obligant.

ARTICULVS XVII.

Exponitur sensus decimaeseptimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Decimaeseptima damnata Propositio . *Satis est actum fidei semel in vita elicere.*

80 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quod putant eius Authores, nos teneri semel in vita elicere actum fidei ad satisfaciendum præcepto obliganti ad elicitionem talis actus. Ubi supponunt Authores istius propositionis, quod, sive ex vi præcepti fidei per se obligantis, sive ex vi aliorum præceptorum, quæ à fide diriguntur, solum tenemur semel in vita actum fidei elicere. Quæ opinio valdè temeraria, & scandalosa est.

Oppugnatio Propositionis.

81 **C**ertissimum est ex superiori doctrina tradita in præcedenti articulo, & in primo contra damnatas Propositiones ab Alex. VII. adesse præceptum fidei, per se obligans ad eius observantiam: quod si est negatiuum, obligans ad non credendum falsis, & erroneis propositionibus, obligat semper, & pro semper; quia nunquam debemus consensum præbere propositionibus, quæ sunt contra veritatem à Deo revelatam, & ab Ecclesia propositam. At si est positivum, tenemur eius obligationi satisfacere in tribus casibus specialibus (ut optimè notat Pater Mastrius). Primus casus est, quando proponuntur mysteria fidei credenda: unde pueri tenentur statim, ac perveniunt ad usum rationis credere, nostram fidem veram esse. Secundus casus est, quando quis tenetur externè fidem fateri; ut si quis, sive juridicè, sive extra judicialiter de fidei mysteriis interrogetur, tunc tenetur fidem exterius confiteri; quæ externa confessio supponere debet actum internum elicitionis fidei. Tertius casus est, quando quis tenetur exercere actum aliquem virtutis, qui sine fide exerceri non potest: ut si teneremur confiteri, elicendo actum pœnitentiæ, credere deberemus, pœnitentiæ Sacramentum esse peccati remissivum, & quod per ipsum Sacramentum Deus peccata remittit. Sic quoque discurrendum est de elicitione actus cujuscunque virtutis. In his casibus præceptum fidei per se obligat:

obligat: estque quasi lucerna lucens, ne fideles viam aberrant veritatis. Quod constat ex illo Lucæ 12. *Sint lumbi vestri præcinti, & lucerna ardentes in manibus vestris*; & Apost. ad Corin. I. cap. 16. ait: *Vigilate, stete in fide*: Quasi dicat, fidem esse omnium virtutum fundamentum, & regulam. His notatis,

82 Nunc contra damnatam Propositionem insurgo. Primò falsitas ipsius ostenditur, si sensus ejus sit, quòd sufficiat elicere actum fidei semel in vita, etiam dum obligant præcepta aliarum virtutum: sic. Si semel in vita sufficeret elicere actum fidei in hoc sensu, sequeretur, quòd quis quoties ex virtute Religionis moveretur ad exercendum Sacramentum pœnitentiæ, non teneretur tunc credere, Sacramentum pœnitentiæ esse peccatorum remissivum, & quòd Deus virtute ipsius peccata dimittat. Sed hoc est absurdum, imò contra Conc. Trid. sess. 14. can. 3. & alibi: Ergo non tantum semel in vita, sed frequenter præceptum fidei obligat, dum præcepta aliarum virtutum obligant. Major hujus argumenti probatur (ultra regulas connexionis præceptorum ad invicem, quæ talis est, ut quando unum obligat per se, aliud saltem per accidens obligat): sic nunc probatur: quando per se obligat Sacramentum pœnitentiæ, obligat ut adimpleatur, juxta Ecclesiæ, & Christi institutionem. Christus Dominus, & per ipsum Ecclesia, instituit, quòd hoc Sacramentum sit peccati remissivum, & quòd Deus per actus pœnitentis remittit peccata: Ergo pœnitens in susceptione hujus Sacramenti totum hoc credere tenetur: aliàs Sacramentum susciperetur, absque eo, quod quis sciret, ad quid hoc Sacramentum inserviret. Si hoc affereretur in hac propositione ab ejus Authoribus, valdè temeraria esset, rationi dissona, & hæretica; imò magis imputabilis ad notam temeritatis, quàm illa prima ab Alex. VII. damnata.

83 Secundò falsitas ipsius ostenditur, etiamsi Authores putent, ex vi præcepti fidei obligari duntaxat semel in vita ad actum fidei eliciendum: nam præceptum fidei, si sumatur, ut negativum, semper, ac intellectus tentetur ad assentiendum falsis doctrinis cõtra fidem catholicam; & contra veritatem revelatam, & ab Ecclesia propositam, tenetur fidelis falsis illis doctrinis dissentiri: qui dissensus est actus, à fidei elicited, ex præcepto fidei: & hoc præceptum ad dissentiendum falsis doctrinis, cum sit præceptum negativum, obligat semper, ac pro semper urgent tentationes. Si verò præceptum fidei sumatur, ut positivum, & affirmativum, quatenus dicit elicitionem actus credendi mysteriis revelatis, hic actus frequenter, ex vi solius præcepti fidei, elici debet. Quando autem hoc præceptum per se obligat, non est determinatum tempus apud Theologos. At, ut rectius in hac re procedatur, dico semper obligare in illis prioribus casibus,

casibus, nùm. 81. relatis : ac in super semper, ac quis animam suam spiritualibus actibus nutrire tenetur : & tandem (non recedendo à Doctrina Scoti) in quolibet die festivo, divino cultui dicato : nam sicut primo præcepto Decalogi, homo obligatus est ad Deum amandum, sic semper, ac urget hoc præceptum ; & præsertim urget in diebus festivis, etiam in his diebus urget præceptum fidei : quia ; *Accedentem ad Deum oportet credere, quòd sit*; ut ait Apost. *ad Hebr. 11.*

Ex his infero, propositionem illam ex utroque capite esse damnatam, sive si asserat, nos teneri semel in vita elicere actum fidei, pro ut hoc præceptum obligat, quando obligant præcepta aliarum virtutum: sive asserat, nos tantum ad hoc teneri, vi solius præcepti fidei. Cetera, ad hunc articulum spectantia, videnda sunt tractata in præcedenti art. & in primo primi tractatus.

ARTICULVS XVIII.

Exponitur sensus decimoctavae Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Decimoctava damnata Propositio. Si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut Deo, & fidei gloriosum consulo, tacere, ut peccaminosum per se non damno.

84 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd quando quis à publica potestate interrogatur de fide catholica, ut fidem catholicam ingenuè confiteatur, si tunc interrogatus taceat, non peccat. V. G. sit Petrus à Tyranno interrogatus de confessione fidei catholicæ ; quia Petrus tenetur illam confiteri, ut det gloriam Deo, & fidei ; si illam tunc Petrus non vult confiteri, potest licitè tacere : & per hanc taciturnitatem, putant Authores propositionis, quòd Petrus non faceret actionem illicitam, & peccaminosum. At hoc est scandalosum, & temerè assertum, ut in ejus impugnatione ostendemus.

Oppugnatio Propositionis.

85 **T**Anquam certum suppono cum omnibus Theologis, in nullo casu licitum esse, negare expressè fidem catholicam, quando fidelis à publica potestate, à Judice, vel à Rege Tyranno de ea interrogetur, etiamsi minis esset ei comminata mors ; cum teneamur fidem, necdum actu interno, sed etiam externo confiteri, posito quocunque mortis periculo : nam ad mortem vitandam non est

est licitum peccare, præsertim peccato infidelitatis, quo, in casu, peccaret fidelis, de fide interrogatus, si illam negaret. Hoc expressè deducitur ex pluribus Sacræ Scripturæ locis. Primò ex illo Matth. 10. *Qui me negaverit coram hominibus, negabo ego, & eum coram Patre meo.* Secundò Apost. 2. ad Tim. 12. *Si negaverintus eum, & ipse negabit nos.* Tertiò, idem Apost. ad Rom. 10. *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Hoc est ita certum apud Theologos, ut sit ab Ecclesia determinatum tanquam dogma fidei sub Sancto Cornelio Papa, fidem scilicet catholicam non esse externè negandam, etiamsi periculum vitæ immineret. Unde fit, necessariam esse fideli externam fidei confessionem; præsertim, quando hæc tendit ad Dei honorem, & proximi utilitatem: quod eveniret, si quis esset à Tyranno interrogatus circa fidem, tunc tenetur fidelis illam expressè confiteri; quia tunc ista confessio esset in honorem Dei, & proximi utilitatem.

86 Supposito itaque, nunquam esse licitum fidem catholicam negare, sed teneri illam expressè confiteri, nunc ad hanc damnatam propositionem impugnandam, adverto, dari posse fidei negationem tacitam, per signa scilicet exteriora, quæ negationi æquivalent: ut si Tyrannus ostenderet fideli idolum aliquod adorandum, & fidelis, tacendo, idolum ipsum non sperneret, tunc fidem tacitè negaret: & multò magis fidem negaret, si idolum illud adoraret. Hic nanque actus redundat in Dei injuriam, & scandalum fidelium: & hoc modo tacendo, fidem negaret, & propter Dei injuriam, & propter fidelium scandalum. Vel si à Tyranno interrogetur, & ipse non responderet, sed quædam signa ostenderet æquivalentia negationi fidei, ex quibus etiam fieret Deo injuria, & scandalum esset fidelibus; tunc taciturnitas ipsa esset negatio fidei.

87 Quibus admissis, ut certis apud omnes, & principaliores Theologos, nunc impugno damnatam propositionem. In nullò casu est licitum fidem negare, neque expressa, neque tacita negatione, & per signa negationi æquivalentia. Sed, si posset quis tacere, absque ullo peccato, dum à publica autoritate est interrogatus de fidei professione, posset licitè fidem negare, saltè per signa æquivalentia negationi: Ergo non est licitum tacere, quando quis de fidei professione est ab autoritate publica interrogatus. Major est indubitata apud omnes Theologos; & patet ex autoritatibus supra adductis num. 85., & ex 1. Conc. Romano sub cit. Cornelio Papa. Probatur minor: nam tacere, dum est de fide interrogatus à publica potestate, à Judice V.G. vel à Rege, quando tenetur fidem confiteri, idem esset, ac si fidem absolutè negaret: quia quando quis non facit, quod facere tenetur, omitendo, facit actum contrarium

suæ

suæ obligationi. Sed dum fidelis à Judice, vel Rege est interrogatus de fidei confessione, & ipse tacet, tacendo, non confitetur expressè fidem, quam confiteri tenetur: ut constat ex superiori autoritate Apost. ad Rom. *Ore autem confessio fit ad salutem*. Et insuper ex Matt. 10. *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor, & ego eum coram Patre meo*. Ergo tunc fidelis tacendo, fidem negaret, saltem per signa æquivalentia negationi.

88 Ultraquamquòd, si licitè posset tacere, dum confiteri tenetur fidem catholicam, posset licitè Deum injuriare, & proximum damnificare: nam ex tali taciturnitate possent fideles dubitare de veritate nostræ fidei; & sic ab illa se alienare, cum magno animarum detrimento, & Dei dedecore. Et hoc magis urget, & scandalum majus affert, si interrogatus, sit Prælatus, vel Theologus, & Vir magnæ autoritatis in Ecclesia catholica, à cuius firmitate in fide, pendet tota fidelium stabilitas. Unde si Prælatus esset à Tyranno interrogatus, debet potius mori, quàm tacere, & expressè fidem ipsam confiteri; ut constat ex illo, Joan. 10. *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis*. Ex quibus infero, quòd, cum ex taciturnitate præstita à fideli coram publica potestate, oriri possit scandalum fidelibus, & injuria Deo, sive per tacitam negationem, quæ supponitur in eo, qui tacet coram Judice interrogante; sive ostendendo signa æquivalentia negationi, ut timorem mortis, &c. Quapropter contra aliquos Theologos damnata fuit illa propositio, ut scandalosa, & temeraria, quia ponit licitum tacere, dum quis de fide interrogatus sit à publica potestate.

Quid autem erit dicendum, si quis de professione fidei interrogatur à privata persona, & taceat, non est expressè in hoc Innocentii decreto damnatum. At eodem modo puto, esse illicitum tacere, si tacendo dederit signa æquivalentia negationi; vel per talem taciturnitatem injuria fieret Deo, & scandalum fidelibus eveniret.

A R T I C V L V S XIX.

Exponitur sensus decimanonæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Decimanona damnata Propositio. *Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in seipso sit magis firmus, quàm mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.*

89 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, negare, quòd voluntas possit efficere, quòd assensus fidei sit magis firmus, & magis

magis certus, certitudine, quam pondus rationum impellentium ad assensum mereatur. Vnde supponunt Authores istius propositionis, quòd fidei assensus habeat in se certitudinem, sed solum negant, posse voluntatem reddere ipsum assensum magis firmum, & certum. Si nanque supponerent, quòd assensus fidei in seipso non esset certus, & firmus, tunc propositio non solù huic damnationi subjaceret, sed etiam esset hæretica; cum hæresis sit, asserere, assensum fidei non habere omnimodam firmitatem, & certitudinem.

Oppugnatio Propositionis.

90 **S**upposito, in communi sensu Theologorum, quòd assensus fidei habeat suam firmitatem, & certitudinem; nunc ostendo ex pluribus capitibus, voluntatem posse efficere, ut assensus fidei in seipso sit magis firmus, quàm esse possit ex rationibus moventibus intellectum ad talem assensum. Primò ex inconvenientibus, quæ sequerentur ex opposita sententia: sequeretur primò, quòd non esset liberum homini credere, & non credere mysteria revelata: nam in opposita sententia, dum voluntas non potest facere assensum magis firmum, quàm sit ex rationibus impellentibus intellectum ad ipsum assensum, supponitur, assensum ipsum esse necessariò certum ex propriis rationibus moventibus intellectum ad assentiendum mysteriis: qua posita necessitate ad assensum, non esset liberum homini credere, & non credere mysteria ipsa revelata. At est erroneù asserere non esse liberum homini credere, & non credere mysteria revelata: Ergo voluntas potest efficere, quòd assensus fidei sit magis firmus, quàm sit ex rationibus impellètibus ad ipsum assensum.

91 Quod autem sit erroneum asserere, non esse liberum homini credere, & non credere mysteria revelata patet, tum ex Concilio Trid. sess. 6. cap. 6. *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum credentes.* Vbi per Concilium, liberum est homini credere: Ergo contra Concilium affirmaretur, non esse liberum homini credere, & non credere. Tum etiam patet, ex illo ad Rom. 4. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad justitiam.* Tandem ex illo Marci cap. ultimo: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit; qui verò non crediderit condemnabitur.* Ex quibus verbis constat, liberum esse homini credere, & non credere. Atqui talis libertas oritur à voluntate: Ergo voluntas potest facere, quòd assensus fidei sit magis firmus, quàm mereatur pondus rationum impellentium intellectum ad ipsum assensum. Eò vel maxime, quia assensus ipse fidei circa mysteria revelata, est meritorius.

Sed nequit esse meritorium ex sola firmitate, quam habet ex rationibus impellentibus intellectum ad assentiendum: Ergo requiritur pia affectio voluntatis ad faciendum talem assensum meritorium: Et sic voluntas potest efficere assensum illum magis firmum.

92 Sequeretur secundò ex opposita sententia, quòd assensus fidei non haberet omnimodam firmitatem, si majorem habere non posset à voluntate; nam à solis rationibus impellentibus intellectum ad assensum, non habet omnimodam certitudinem, excludentem omnem formidinem: quare si voluntas non posset dare majorem firmitatem, jam assensus fidei careret firmitate. Totum hoc ostenditur, dum rationes impellunt intellectum ad assensum, non possunt ipsum intellectum determinare ad assensum veri, & ad veri evidentiam; quia per illas rationes solum cognoscimus mysteria revelata, & ab Ecclesia proposita. Ergo, ut intellectus habeat omnimodam certitudinem, necessaria est pia voluntatis affectio.

93 Impugno iterum directè falsitatem damnatæ propositionis, ratione efficaci, qua utitur Pater Cardenas. Tota firmitas, quam habet fides ex pondere rationum impellentium ad assensum, independenter à pia voluntatis affectione, est tantum moralis evidentia, qua morali evidentia posita, nullus prudens potest negare assensum mysterio revelato. At independenter à voluntate assensus fidei non est evidens evidentia metaphysica, qua scilicet, non solum prudens negare non potest assensum mysterio revelato, sed implicet contradictionem, ut possit aliter evenire. Sed ad firmitatem assensus fidei requiritur evidentia metaphysica, qua non possit intellectus non ponere assensum, ita ut implicet contradictorium ponere dissensum: Ergo si talem firmitatem habet fides à voluntate, potest voluntas efficere assensum fidei magis firmum, quam sit ex rationibus moventibus, & impellentibus intellectum ad ipsum. Hæc ratio videtur mihi potissima ad ostendendam falsitatem supradictæ damnatæ propositionis; cum certissimum sit apud omnes Theologos, mysteria nostræ fidei esse evidenter credibilia; & quidem non solum evidentia morali, & prudentiali, sed etiam metaphysica, hæc evidentia metaphysica in objecto revelato habetur per piam voluntatis affectionem: adeoque voluntas efficere potest, ut assensus fidei sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum, ad assensum impellentium.

ARTICVLVS XX

Exponitur sensus vigesimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesima damnata Proposito. Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quam habebat supernaturalem.

94 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, meo videri (ut quidam etiam putant) quòd dum alicui infideli sunt proposita mysteria nostræ fidei, ut credibilia, ipse, donec perveniat ad majorem certitudinem, suspendat assensum mysteriis propositis; quo modo repudiaret assensum supernaturalem, requisitum ad credendum. Si alio modo hæc propositio explicetur, cum faciat sensum propositionis consequentis, videtur, nõ esse benè deductam ex antecedenti damnata propositione; nam decimanona damnata propositio, estò neget, voluntatem posse efficere assensum magis firmum, quàm sit ex pondere rationum ad assensum impellentium; tamen absolutè non negat firmitatem ipsius assensus, aliàs non solùm, ut temeraria, & scandalosa esset damnata, sed etiam, ut hæretica. Quare non apparet in hac vigesima propositione damnata ly *Hinc* quodnam antecedens supponat: unde ad ipsam impugnandam (ut dicit Pater Cardenas) sufficeret decretum de ipsius damnatione.

Oppugnatio Propositionis.

95 **P**osito sensu exposito num. 94. Suppono, fidelem fide supernaturali credereysteriis revelatis, & ab Ecclesia propositis: & quoties aliquod mysterium ei proponeretur credendum, & ipse assensum suspenderet, vel repudiaret, ut deveniret ad majorem certitudinem, tunc ut infidelis existimandus eslet; nam fidelis ea, quæ proponuntur ab Ecclesia credenda, ut certò, & evidentè credibilia credere debet, eisque omnem supernaturalem assensum præstare tenetur. Unde ex nullo capite potest assensum suspendere, vel repudiare, quin de imprudentia, & hæresi imputetur.

96 Hoc supposito, nunc impugno damnatam propositionem. Possè prudenter repudiare assensum fidei, idem est, ac prudenter dubitare, an mysteria nostræ fidei sint certa, & evidentè credibilia. Sed neque infidelis potest prudenter dubitare, an nostræ fidei mysteria sint certa, & evidentè credibilia: Ergo neque infidelis potest prudenter repudiare, vel suspendere assensum supernaturalem. Mi-

nor, in qua stat tota difficultas probatur : quando infidelis dubitat, an myſteria noſtræ fidei ſint credibilia, præpõderat rationes eũ impellentes ad credendum pro poſitionibus ſuæ falſæ ſectæ . Sed præponderando hujusmodi rationes, non agit prudenter, ſed imprudenter: Ergo neque infidelis prudenter ageret, dubitando, an noſtræ fidei myſteria ſint certa, & evidenter credibilia?

Eò vel magis, quia, non datur actus prudens ad ſuſpendendum aſſenſum, vel illum repudiandum circa aliquod objectum, niſi evidenter conſtet, oppoſitum talis objecti eſſe, ſaltem probabiliter, credendum. Sed dogmata falſa infidelium, quæ opponuntur myſteriis noſtræ fidei, nullam probabilitatem credibilitatis habent; cum ſint omninò falſa: Ergo nequit infidelis prudenter ſuſpendere, vel repudiare aſſenſum ſupernaturalem, quem habebat ex dicto alicujus Catholici docentis veritatem noſtræ fidei. Minor eſt certiffima. Major patet à pari: in opinionibus moralibus, quæ verſantur circa honeſtatem actus: Vt, *ego poſſum licitè inſamare meipſum; ego non poſſum licitè inſamare meipſum.* Si ex his opinionibus, alicui una oſtenderetur ſequenda, poſſet iſte talis prudenter ſuſpendere conſenſum ad unam, donec præponderet rationes ad aliam opinionem: quia utraque opinio probabilitatem habet. At quando una caret omnimoda probabilitate, ut eſt in caſu de falſis dogmatibus hæreticorum, non poteſt quis prudenter ſuſpendere aſſenſum myſteriis noſtræ fidei, illumque repudiare, donec perveniat ad majorem certitudinem : Ergo nequit quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habet circa myſteria noſtræ fidei.

ARTICVLVS XXI.

Exponitur ſenſus vigefimaprimæ Propoſitionis, & ejus falſitas demonſtratur.

Vigefimaprima damnata Propoſitio. Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis; immò cum formidine, qua quis formidet, an non ſit locutus Deus.

97 **S**enſus hujus damnatæ Propoſitionis eſt, quòd aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem non neceſſariò exigit notitiam certam objecti revelati, ſed tantum ſufficit notitia probabilis; immò cum formidine ad oppoſitum, qua quis formidet, an Deus ſit locutus. Hæc propoſitio duas habet partes, quarum utraque eſt hoc decreto Innocentii damnata; quia negat neceſſitatem notitiæ certæ requiſitæ ad ſupernaturalitatem actus, & utilitatem ad ſalutem.

Oppu.

Oppugnatio Propositionis.

98 **O**bjectum fidei, circa quod fides divina versatur est mysterium revelatum à Deo, & ab Ecclesia propositum; & hoc aliud est universale: & sic omnia singularia objecta comprehendit, & assensus circa ea omnia, ut in unum collecta versatur. Et aliud est particulare, circa quod assensus specialiter versatur. Si nanque intellectui proponantur credenda simul omnia objecta, revelata à Deo, & ab Ecclesia proposita, tunc intellectus omnibus diceretur assentiri, tanquam universali objecto: si verò tantum unum proponatur credendum, tunc uni intellectus assentitur, tanquam particulari objecto. Sit pro claritate hic syllogismus: *Quidquid est à Deo revelatum, & ab Ecclesia propositum, est credibile; sed mysterium Incarnationis est à Deo revelatum, & ab Ecclesia propositum: Ergo mysterium Incarnationis est credibile.* In hoc syllogismo assensus intellectus circa majorem propositionem est assensus circa objectum universale: assensus verò minori propositioni est assensus circa objectum particulare. Hac præmissa doctrina,

99 Nunc impugno primam damnatæ propositionis partem. Supponamus, quòd hæc notitia de Verbi divini Incarnatione, sit tantum probabilis; tunc sic arguo. Qui assentitur huic mysterio Incarnationis ex notitia tantum probabili, quam habet de tali mysterio, non credit fide divina, supernaturali, & utili ad salutem: Ergo assensus supernaturalis, & utilis ad salutem non stat cum notitia solum probabili revelationis. Probatur antecedens primò; quia qui mysterio Incarnationis assentitur, quia solam probabilem notitiam habet revelationis, non credit, hoc mysterium esse evidenter certum, neque credit esse certò revelatum. Sed utroque modo non credit fide divina, supernaturali, & utili ad salutem: non primo modo, quia non credere, hoc mysterium Incarnationis esse evidenter certum; vel credere non esse evidenter certum, est ponere impedimentum ad firmiter credendum, sicut oportet credere mysteriis revelatis; quod impedimentum destruit supernaturalitatem actus credendi, & utilitatem ad salutem. Neque secundo modo; quia non credere, hoc mysterium esse certò revelatum, est dubitare de revelatione: sed assensus, cum dubio de revelatione, nequit esse supernaturalis, & utilis ad salutem: nam qui assentitur assensu supernaturali debet esse certus de mysterii revelatione: Ergo posita tantum probabili notitia revelationis, non potest assensus circa mysterium aliquod fidei esse supernaturalis, & utilis ad salutem.

100 Probatur secundo principale antecedens: nam posita notitia

tia tantùm probabili de existentia myfterii Incarnationis, quòd fcilicet fit tantùm probabiliter revelatum , qui credit tali myfterio, ut probabiliter tantùm revelato , non credit cum dubitatione , an fit revelatum, vel non; quia non eft certus de revelatione . Sed pofita dubitatione, an fit revelatum, vel non aliquod myfterium , fi illi affentitur cum tali dubitatione , affenfus non eft fupernaturalis , & utilis ad falutem : Ergo credens ex notitia folùm probabili circa revelationem, non credit fide divina, fupernaturali, & utili ad falutē.

Eò vel maximè: quoties aliquod myfterium ftat cum fola probabili notitia revelationis , non eft certus , qui illi myfterio affentitur , quòd Deus dixit , & tale myfterium revelavit . Sed qui alicui myfterio affentitur , & non eft certus, quòd Deus dixit , & myfterium illud revelavit, non credit, nec illi myfterio affentitur fide divina: quia non affentitur ex motivo, quòd Deus dixit; & nullus effe potest affenfus fupernaturalis, nifi fit ex motivo , quòd Deus certò dixit, & revelavit: Ergo &c.

101 Impugno fecundam partem damnatæ Propositionis . Pofita formidine, an Deus fit locutus, vel non, non habetur certitudo, & evidentia, quòd Deus dixit . Sed nequit effe affenfus fupernaturalis, & utilis ad falutem , quando non habetur certitudo , & evidentia, quòd Deus dixit; cùm fides divina hoc habeat, quod ejus affenfus fit ex motivo, quòd Deus dixit, & certò revelavit : Ergo pofita formidine, qua intellectus formidet, an Deus fuerit locutus, jam affenfus nequit dici fupernaturalis, & utilis ad falutem.

Eò vel maximè : affenfus fupernaturalis , & utilis ad falutem debet effe de objecto certè revelato, cum quo connectatur certò, & abfque ulla dubitatione, & hæfitatione . Sed pofito, quòd intellectus formidet , an Deus locutus fit, jam affenfus circa myfterium , de quo intellectus formidat, non connectitur cum objecto certè revelato; & de eo, an fit revelatum, dubitat, & hæfitat: Ergo affenfus ille non eft cenfendus fupernaturalis , & utilis ad falutem . Concludendum igitur eft ex his , & aliis rationibus theologicis, quas brevitatìs gratia , omitto, affenfum fidei fupernaturalis , & utilis ad falutem, non poffe ftare cum fola probabili notitia revelationis ; neque cum formidine, an Deus fuerit locutus.

A R T I C U L U S XXII.

Exponitur fensus vigefimæ fecundæ Propositionis , & ejus falfitas demonstratur.

Vigefimæ fecunda damnata Propofitio . *Nonnifi fides unius Dei neceffaria videtur neceffitate medii , non autem explicita remuneratoris .*

102 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est , non esse necessa-
riam necessitate medii fidem explicitam Dei remunerato-
ris , ad salutem æternam habendam . Quod est contra Scripturam,
& Concilia.

Oppugnatio Propositionis .

103 **A**lia est necessitas medii , & alia præcepti . Necessitas medii
est illa , sine qua finis nullo modo haberi potest ; & hanc
necessitatem habent baptismus , & pœnitentia , ad habendam æter-
nam salutem . Necessitas verò præcepti , est illa , quæ tantum vim
habet ad finem consequendū , quia præceptum urget : at sine ipsa fi-
nis absolutè haberi potest : & hanc necessitatem habent cetera Sa-
cramenta ad obtinendam vitam æternam , quæ etiam absolutè sine
ipsis haberi potest . Noto insuper , fidem aliam esse implicitam , &
aliam explicitam . Fides implicita est illa , qua creditur mysteriis re-
velatis sub universali conceptu : ut si quis crederet sub universali
conceptu , quod credit Ecclesia , seu quod ab Ecclesia proponitur , & à
Deo est revelatum , nullum exprimendo particularem articulum ;
tunc crederet fide implicita . Fides verò explicita est illa , qua quis
credit alicui articulo , aut mysterio , sub particulari conceptu : ut si
quis in particulari crederet mysterio Incarnationis , à Deo revelato ,
& ab Ecclesia proposito . His notatis ,

104 Impugno nunc damnatam Propositionem ex præmissa do-
ctrina . Primò ex Concilii Trid. determinatione sess. sexta cap. 7.
ubi habet : *Hanc fidem ante Baptismi Sacramentum ex Apostolorum
traditione Catholicæ ab Ecclesia petunt , cum petunt fidem , vitam
æternam præstantem : quam sine spe , & charitate fides præstare non po-
test .* Ex quibus verbis colligitur , fidem præstare vitam æternam ;
sed hæc vita æterna habetur à Deo remuneratore : Ergo fidelis fi-
de explicita credere debet , Deum esse remuneratorem vitæ æter-
næ . Secundò ex Apost. ad Hebr. 11. *Crederet enim oportet acceden-
tem ad Deum , quia est , & inquirentibus se remuneretor est .* Ergo fi-
de explicita credere debemus , Deum esse remuneratorem . Tertiò
idem Concilium Trid. sess. 6. cap. 8. exponens illa verba Apost. ad
Rom. 3. *Justificari hominem per fidem ,* ait ipsum Conc. *Cum verò
Apostolus dicit justificari hominem per fidem , & gratis , ea verba sunt
intelligenda , quem perpetuus Ecclesiæ catholice consensus tenuit , &
expressit , ut scilicet per fidem ideo justificari dicamur , quia fides est
humane salutis initium , fundamentum , & radix omnis justificationis ;
sine qua impossibile est placere Deo , & ad filiorum consortium perve-
nire , &c .* Hæc autem fides , sine qua Deo placere non possumus , nec
ad filiorum consortium pervenire possumus , est fides Dei remune-
rator-

ratoris: iccirco dicendum est, necessariam esse ad salutem, à Deo conferendam in meritorum remunerationem, fidem explicitam Dei remuneratoris. Hæc Apostoli, & Concilii doctrina sufficit pro quacunque ratione, quæ adduci posset ad hanc damnatam propositionem impugnandam. Quare concludendum est, necessitate medii, necessariam esse fidem explicitam Dei remuneratoris.

ARTICVLVS XXIII.

Exponitur sensus vigesimatertia Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimatertia damnata Propositio. Fides, latè dicta ex testimonio Creaturarum, similivè motivo, ad justificationem sufficit.

105 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, sufficere ad justificationem credere, non ex motivo Dei revelantis, sed ex motivo Creaturarum, vel alio simili motivo naturali, quo cognoscitur Deus. Hujusmodi autem cognitio, volunt Authores damnatæ Propositionis, quòd sit fides latè sumpta; pro ut est cognitio invidens. At multùm in hac assertione à via veritatis Authoris isti aberrant.

Oppugatio Propositionis.

106 **I**mpugno primò, autoritatibus damnatam Propositionem ex Apost. ad Rom. 3. *Ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram illo: Justitia autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes, & super omnes, qui credunt in eum.* Secundò ex Trid. Concil. cit. sess. 6. cap. 6. ubi habetur: *Fidem ex auditu concipientes liberè moventur in Deum, credentes vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt.* Et in cap. 8. dicit: *Fides est humanæ salutis initium; fundamentum, & radix justificationis.* Tertiò ex D. Augustino in lib. 1. ad Simplicianum qu. 2. cap. 9. *Ut scilicet non se quis arbitretur, ideo percepisse gratiam, quia benè operatus est, sed benè operari non posse, nisi per fidem perceperit gratiam. Incipit autem homo percipere gratiam, ex quo incipit Deo credere, vel interna, vel externa admonitione motus ad fidem.* Quartò ex D. Leone serm. 7. *Quod non ex fidei procedit fonte, ad præmia aeterna non pervenit.* Idipsum confirmant plures Sancti Patres, & Concilia, & præsertim Araus. can. 5. in quo determinatum fuit, necessariam esse fidem ad hominis justificationem, his verbis: *Si quis, sicut augmentum, ita etiam initium fidei, ipsum credulitatis affectum, quò in eum credimus, qui iustificat*

stificat impium, & ad regenerationem baptismatis pervenimus, non per gratia donum, &c. Apostolicis dogmatibus adversarius approbatur. Et in fine hujus Canonis, quantum ad rem nostram attinet, Concilium concludit: Qui enim fidem qua in Deum credimus, dicunt esse naturalem, omnes eos, qui ab Ecclesia Christi alieni sunt, quodammodo fideles esse definiunt.

107 Nunc ratione supradictam damnatam Propositionem impugno. Fides late sumpta, quatenus est innixa testimonio creaturarum, vel alio simili motivo, est cognitio, quam homo habet de Deo, ut ipsum diligit tanquam summum bonum. Sed hæc cognitio non est sufficiens ad justificationem: Ergo illa fides, late sumpta, non est sufficiens ad justificationem. Probat minor: illa cognitio est sufficiens ad justificationem, quæ terminatur ad Deum summè diligendum ex radicali principio benè, & meritorie operandi: Ergo ipsa sola cognitio absque tali principio radicali non est sufficiens ad justificationem. Sed hoc radicale principium meritorie operandi est fides divina, seu rigorosè accepta: ut constat ex verbis Apostoli ad Hebr. 12. *Sine fide impossibile est placere Deo.* Et per cit. Conc. Trid. ponitur fides ut fundamentum, & radix placendi Deo: Ergo illa cognitio habita ex testimonio creaturarum, quæ est fides late sumpta, non sufficit ad justificationem. Deinde: si illa cognitio esset sufficiens ad justificationem, posset homo justificari ex solis operibus legis; quia tunc justificaretur ex motivo legis, quo præcipitur, Deum esse diligendum. Sed hoc est contra D. Paulum dicentem ad Rom. 3. *Ex operibus legis non iustificabitur omnis caro,* Ergo ex fide late sumpta nequit quis justificari; sed requiritur ad justificationem fides rigorosè accepta, quæ radix, & fundamentum est nostræ justificationis.

A R T I C U L U S XXIV.

Exponitur sensus vigesimaquarta Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimaquarta damnata Propositio. *Vocare Deum in testem mendacii levis non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.*

108 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, juramentum falsum de materia levi, quod sit leve mendacium, non esse peccatum mortale, & pœna æterna dignum. Nam putant Authores istius propositionis, hoc juramentum cum mendacio non importa-

S

re

re tantam Deo irreverentiam, propter quam Deus velit, aut possit damnare hominem.

Oppugnatio Propositionis.

109 **N**Otandum est tum Doctore nostro Scoto in 3. dist. 39. q. un. litt. A. *Iuramentum esse assertionem dicti humani, quod ipsum sit verum; unde si quis iurat de eo, quod verum est, iuramentum est verum, quia de re vera iurat: si de eo, quod est falsum iurat, iuramentum dicitur falsum. Unde iurare dicitur, qui Deum assumit in Testem; & si Deum assumit in testem mendacii, iurans periurus est. Fuit ad bonum finem iuramentum institutum, scilicet ad magis veritatem habendam, quam quis iuste exigere potest; & ideo iudices ab iis, qui tenentur in iudicio deponere, iuramentum exigunt; quia maiorem certitudinem ex hoc habere possunt de veritate facti, de qua inquirunt. Quare iuramentum connumeratur inter actus Religionis, non alia ratione, nisi quia quocunque modo expressum sit, assumit Deum in testem, sive expressè, iurando *per Deum*, sive implicite, iurando per creaturas, quæ ad Deum ordinantur. Verum iuramentum tres habere debet conditiones, nimirum veritatem, iustitiam, & iudicium. Tunc habet veritatem, quando id, de quo iurat, est verum. Tunc habet iustitiam, quando iurat de re licita, & honesta. Tunc tandem habet iudicium, quando non fit, nisi ex gravi, & urgenti causa. His deficientibus conditionibus, iuramentum non est actus virtutis, sed potius vitium virtuti oppositum, & iurans ad culpam imputatur.*

110 Insuper adverte cum eodem Scoto loc. cit. art. 3. iuramentum aliud esse assertorium, & aliud promissorium. Assertorium est de rebus præsentibus, & præteritis: ut si quis iuret se fecisse aliquid, hoc iuramentum esset assertorium, quia iuraret asserendo illud fecisse: quod si factum est, dicitur iuramentum, assertorium verum; si non est factum, dicitur iuramentum assertorium falsum. Promissorium iuramentum est de rebus faciendis, seu futuris; quod si res faciendæ veræ sint, iuramentum promissorium est verum; si verò sint falsæ, iuramentum est falsum. Vtrumque iuramentum ponit obligationem, cum hoc discrimine, quod assertorium ponit obligationem ostendendi veritatem rei factæ; promissorium rei faciendæ. Unde si quis iuraret, se aliquid facturum, quod non faciet, iam falsum esset iuramentum promissorium; cum eo ipso, quod quis iuret, se aliquid facturum, obligatus est ad illud faciendum; aliàs falsò iuraret, & esset periurus. His exactè notatis,

111 Impugno nunc damnatam Propositionem. Estò mendacium iocosum, & leve, in se inspectum non sit materia gravis; & etiam

etiam si sit officiosum, dictum pro proximi utilitate, absque alterius perniciæ; tamen, dum ad tale mendacium testandum, vocatur Deus in testem illius mendacii, magna Deo inferitur iniuria: Ergo vocando Deum in testem mendacii levis, exhibetur tanta Deo irreverentia, ut propter ipsam velit, & possit hominem damnare. Probatursumptum antecedentis. Mendacium iocosum, & etiam officiosum in se inspectum, absque ulla gravi circumstantia, in tantum potest esse materia levis, & tantum ad venialem culpam imputabile, in quantum non repugnat nec charitati, nec iustitiæ; cum nullum alteri præiudicium afferat; & quod virtuti non repugnat potest tantum ad culpam levem imputari. Sed quando ad huiusmodi mendacium, est leve, vocatur Deus in testem; tunc vi iuramenti læditur iustitia Deo tribuenda; imò iurans peccat contra Religionem, quia à Deo, propter mendacium, aufert rationem primæ veritatis; quod fieri non posset, sine iniuria, & imperfectione Dei: Ergo ratione huius iuramenti, mendacium, quod in se leve esset, diceretur culpa mortalis, & magnam Deo inferret iniuriam, & irreverentiam.

112 Deinde: Vel dum quis vocat Deum in testem mendacii levis, jurat iuramento assertorio: vel iuramento promissorio. Sed jurando utrovis iuramento, vocando Deum in testem mendacii levis, lethaliter peccat: Ergo dum vocat quis Deum in testem mendacii levis, mortaliter peccat. Probaturs minor primò de iuramento assertorio: si quis jocosè diceret aliquam falsitatem de re præsentis, vel præterita, & ut credatur, vocat Deum in testem, dicendo, *Deus scit, si Ego mentior*; quia de facto mentitur; cum falsitatem dixerit, & aliunde propositionem illam falsam non potest reddere veram; nisi dissolvendo se à iuramento, iam lethaliter iste talis peccaret, vocando Deum in testem, per iuramentum assertorium. Eadem minor ostenditur quò ad iuramentum promissorium: iuramentum promissorium, cum inducat obligationem, saltem ex fidelitate, servandi promissum, quoties quis vocat Deum in testem mendacii circa rem futuram, toties res illa falsa, ostensa ut vera, tenetur iurans illam ut veram ostendere. Sed quia falsa est; non potest ut vera demonstrari: Ergo quamvis mendacium sit leve, & ex ioco, ratione iuramenti promissorii, mortaliter peccat, qui vocat Deum in testem.

113 Tandem vocare Deum in testem mendacii, est vocare Deum in testem falsi; Sed vocare Deum in testem falsi, est à Deo auferre, per iniuriam, attributum summæ veritatis; quòd fieri nequit absque gravi peccato mortali: Ergo vocare Deum in testem mendacii levis est peccatum mortale. Probaturs minor: quia dum

quis circa mendacium iocosum dicit : *Sit Deus testis bujus meæ assertionis* : idem esset, ac velle, Deum affirmare talem assertionem. At cum illa assertio sit falsa, vellet, qui vocat Deum in testem, Deum affirmare assertionem falsam; Sed absurdum est, immò temerarium, & præsumptuosum, velle, ut Deus suam affirmet assertionem falsam: Ergo magna inferretur Deo iniuria, contra summæ veritatis attributum. Quapropter vocare Deum in testem mendacii, etiam levis, magna esset irreverentia, & mortaliter peccaret, qui sic Deum vocaret in testem.

ARTICULUS XXV.

Exponitur sensus vigesimaquinta Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimaquinta damnata Propositio. *Cum causa licitum est iurare, sine animo iurandi, sive res sit levis, sive gravis.*

114 **S**ensus huius damnatæ Propositionis est, quòd sit licitum iurare, sine animo iurandi, & hoc tam in materia levi, quàm gravi; ita ut non videatur prohibitum iuramentum factum, sine animo iurandi. Vt si quis externè iuraret, se aliquid facturum, quod revera non intendit facere, sed potius intendit facere oppositum; tunc licitè (dicunt Authores huius propositionis) quòd possit iurare sine animo iurandi.

Oppugnatio Propositionis.

115 **S**uppono in primis, sensum huius propositionis non esse alienum ab hac expositione: nam si Authores præsumerent, quòd in omni casu, etiam ubi intervenit mendacium, sit licitum iurare, sine intentione iurandi; tunc maioris notæ, & imputabilitatis foret ista propositio ab illa supra impugnata; quia possent asserere, licitum esse, vocare Deum in testem mendacii gravis. Quare supposito, quòd sensus sit de expresso iuramento aliquid faciendi, quod revera quis facere non intendit, quandam Scoti doctrinam hic noto pro majori intelligentia, quam adducit in 3. dist. 39. q. un. litt. K. ubi loquens de iuramento doloso, inquit: quòd quando iurans aliquid esse facturum, in ipso actu iurandi intendit oppositum, & non intendit se obligare ad illud, quod iurat, talis in ipso actu iurandi peccat mortaliter, quia Deum adducit tanquam testem sui propositi de aliquo implendo, cum tamen intendat oppositum, Ex hac Scoti

Scoti doctrina deduci potest, propositionem illam, non solum esse damnatam, quia ponit ut licitum iuramentum, sine animo iurandi, sed etiam quia peccatum mortale sit iurare, sine animo iurandi. Hoc secundum à quibusdam contenditur, & volunt non esse peccatum mortale iurare sine animo iurandi, sed tantum veniale: & ad damnatam propositionem dicunt, quod propositio, cum præscindat à mortali, vel veniali peccato, est solum damnata, quia ponit tale iuramentum licitum, quando saltem est veniale peccatum.

116 Adverto insuper, in damnata propositione appositam esse illam particulam: *Cum causa*; quæ particula exprimit casum, in quo qui iurat sit coactus ad iurandum, ut promittat, se aliquid facturum. Ut si Caius incideret in sylva in manus latronum, & isti, pro libertate Caii petunt ab eo iuramentum, daturum ipsis latronibus centum nummos aureos; tunc causa recuperandæ libertatis Caius iuraret, sine animo iurandi; id est non adimplendi promissum factum per externum iuramentum; hoc iuramentum esset factum cum causa.

117 Nunc sic, ex præmissis doctrinis, impugno damnatam propositionem. Iurare sine animo iurandi, est vocare Deum in testem, cum voluntate non adimplendi; promissum, per externum iuramentum; Sed illicitum est, vocare Deum in testem, cum voluntate non adimplendi promissum: Ergo cum causa iurandi illicitum est iurare, sine animo iurandi. Minor ostenditur sic: dum quis iurat, cum animo non iurandi, iurat cum proposito non adimplendi, quod actu per iuramentum promittit; & vocat Deum in testem falsitatis, vel non adimplentionis promissi: Si nanque Titius hodie promittit cum iuramento, se cras daturum centum Caio, & actu interno non habet animum iurandi, aut non adimplendi promissum; cras quia non dat centum Caio, ratione interni propositi, de non iurando, & adimplendo promisso, iam Deus esset vocatus in testem huius mendacii Titii; vel falsitatis eius, oppositæ externæ promissioni, ratione cuius vocavit Deum in testem: Ergo semper illicitum est iurare, etiam sine animo iurandi, sive iuramentum sit in materia levi, sive gravi.

Hoc ipsum confirmari potest doctrina nostri Doctoris Scoti in 3. dist. 39. q. un. litt. K. ubi ait: *Quando iurans aliquid esse facturum, in ipso actu iurandi intendit oppositum, & non intendit se obligare ad illud, quod iurat, talis in ipso actu iurandi peccat mortaliter; quia Deum adducit tanquam testem sui propositi de aliquo implendo, cum tamen intendat oppositum.*

ARTICVLVS XXVI.

Exponitur sensus vigesimæ sextæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimæ sextæ damnata Propositio. *Si quis, vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causa, sive quocunque alio fine, juret, se non fecisse aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam; ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec est periurus.*

118. **S**ensus huius damnatæ Propositionis hoc exemplo exponitur. Si Caius homicidium commisisset in personam Titii, interrogetur Caius, vel solus, vel coram aliis de tali homicidio, quod revera commiserit die Martis; & quæretur ab eo iuramentum de veritate dicenda; tunc si Caius diceret: *non commisi homicidium*, intendendo intra se, *die Jovis V. G.* putant Authores huius damnatæ propositionis, quod per talem restrictionem mentalem, quæ vera est, ut translata ad aliam diem, Caius excusetur, tum à mendacio, tum à periurio; quia falsitas conceptus externi cohonestatur ex veritate conceptus mentis. Hoc ipsum affirmant Authores huius propositionis de spontanea alicuius confessione, vel causa recreationis, vel alio fine. Ut si quis diceret: *magno impetu occidi unum gallum*, sed intra se diceret, *in galiinæo existentem*. Sic dicendum putant in aliis similibus casibus. At mentalis restrictio, tum propter mendacium, tum propter periurium (si iuratur) ut scandalosa, & impeditiva humani convictus, damnata fuit hoc decreto, cum duabus aliis sequentibus propositionibus, ab Inn. XI.

Oppugnatio Propositionis.

Quanquam ante hoc Innocentii XI. decretum multi Doctores defendebant usum restrictionum mentalium, tum ad mendacium vitandum, tum perjurium, tamen ita in omnibus erat usitatus, ut vix poterat dari humanus convictus; cum, ut plurimum decipiebantur homines, audita illa locutione expressa, ex qua, vel negativam, vel affirmativam capiebant responsionem, quæ conceptui mentis loquentis non correspondebat. Ex qua locutione, quia multa oriebantur scandala, & fraudes, ideo Summus Pontifex usum ipsarum damnavit. In qua damnatione, ut certum habeo, mentalem re-

restrictionem fuisse damnatam , tam quò ad mendacium , quòd in ea est, quàm quò ad perjurium : ut constat ex illis verbis , *re vera non mentitur ; nec est periurus.*

120 In hac re suppono , mendacium illud esse , quòd *dicit falsam enunciationem cum voluntate ad fallendum prolatam* : ut dicit D. Augustinus lib. 1. contra mendacium cap. 42. *mentiri est contra mentem ire* . Quare ex hac D. Augustini doctrina, aliqui, & præsertim noster Astesanus definierunt mendacium , quòd *sit falsa voce significatio cum intentione fallendi* . Ex quo fit , quòd mendacium in nullo casu sit licitum , etiamsi sit de materia levi .

121 In lib. de Justitia, & Jure disp. 5. de Reo coram Judice interrogato , contra quem adsit tantum semiplena probatio , dixi, quòd non teneatur crimen suum fateri , & quòd possit Judici legitime interroganti respondere , juxta doctrinam , quam tradit Doctor noster Scotus in 4. dist. 15. q. 4. art. 3. *Nego proposita pro ut proponuntur* . Et subdit idem Doctor, & *hæc quidem sine mendacio; quia proponuntur in publico, & ut publica, & publice probanda* . Sic autem negare ea potest quis , si scit ea non posse probari in publico . Ex his Scoti verbis infero , quòd possit in aliquibus casibus , sine mendacio quis respondere interroganti de aliqua re, quæ secreta est, & non publica, absque usu mentalis restrictionis, & quidem sine mendacio; quia nemo tenetur in publico manifestare, quod non est verum publicum. Unde ibi notavi quandam doctrinam desumptam ex Fabro nostro, & in hac Scoti fundatam ; quòd scilicet aliud sit dicere falsitatem, & aliud sit occultare veritatem . Dicere falsitatem est mentiri , ut constat ex ipsius mendacii descriptione. Occultare veritatem, quando necessaria est talis occultatio , non est mentiri : unde si quis interrogetur , an Titius homicidium commiserit , quod secretum est, posset licite respondere *non habeo scientiam de hoc* : cum nemo coactus sit ad occulta revelanda ; præsertim si crimina occulta sunt alicui nota per Sacramentum confessionis . Et hoc modo respondere : *non habeo scientiam de hoc* , non esset negare veritatem , neque expressam dicere falsitatem ; sed tantum esset veritatem occultare ; quod non est, nec mentiri, nec uti mentali restrictione .

122 Notavi hic hanc doctrinam , ut cognoscatur , quòd occultatio veritatis , præsertim , quando quis ad illam occultandam jus habet , ut dixi de Reo semiplenè probato , non sit prohibita , nec damnata in hoc decreto ; cum Innocentius damnaverit usum mentalis restrictionis, aliud scilicet ejusdem locutionis in mente retinere, & aliud voce proferre ; ex qua locutione diversus sensus generatur in mente interrogantis ab illo , qui est in mente respondentis ; quæ locutio est expressè falsa , & mendacium . Quod autem non da-

damnavit sensum, supra expressum ex Scoti doctrina, patet ex D. Augustino in Psalm. 5. *Aliud est mentiri, & aliud verum occultare: siquidem aliud est falsum dicere, aliud verum tacere. Ut si quis forte non velit ad istam visibilem mortem hominem prodere, paratus esse debet verum occultare, non falsum dicere, ut neque prodatur, neque mentiatur.*

123 Qua præmissa doctrina, nunc impugno damnatam propositionem. In usu mentalis restrictionis habetur proximi deceptio, mendacium, & si præstetur iuramentum, perjurium; Sed illicitum est proximum decipere, mentiri, & perjurium committere: Ergo non est licitum uti mentali restrictione, modo ab Authoribus damnatæ propositionis expresso. Minor est indubitata; quia per proximi deceptionem multoties quis peccat contra charitatem, multoties contra justitiam, & multoties contra fidelitatem. Per mendacium, estò sit jocosum, evitari non potest saltem veniale peccatum, ratione falsæ enunciationis. Per perjurium tandem, quia Deus vocatur in testem falsitatis magna ei inferretur iniuria. Probo nunc maiorem: si quis interrogetur, an commiserit homicidium in personam Titii, & ipse respondeat: *non commisi homicidium*, intendendo intra se, *in die Iovis*, in quo revera non commisit homicidium; in hac mentali restrictione: interrogans decipitur, quia per verba expressa, existimat, interrogatum non commisisse homicidium: nam aliud significatum habere non possunt expressa illa verba, quam negationem homicidii commissi. Et quia homicidium fuit iam commissum, tunc interrogatus, hoc modo respondendo, mentitur, quia expressam dicit falsitatem. Et si insuper de hoc iuramentum præstet, quia jurat de dicenda veritate, & postea expressam dicit falsitatem, est periurus. Hoc ipsum confirmari potest doctrina Scoti, quam retulimus in calce art. 25. sub num. 117. Et insuper ex alia doctrina, quam tradit in eodem 3. dist. 38. qu. un. §. *Aliter*. Vbi exponens sententiam D. Bonaventuræ, & Gerardi de Odonis, circa mendacium, ait: *Ita in proposito, licet prolatio talium, vel talium verborum, quorumcunque significatorum, possit esse sine peccato: tamen prolatio eorum cum conscientia oppositi, & per consequens cum intentione fallendi, non potest esse sine peccato, quia includit actum substratum, cum circumstantiis ipsum necessario deformantibus.* Ex his infero, restrictionem mentalem, propter mendacium, quod secumfert, & quidem omnino illicitum, esse merito damnatam: ac per consequens nemo potest illa licite uti.

ARTI-

ARTICULUS XXVII.

Exponitur sensus vigesimaeseptimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimaeseptima damnata Propositio. *Causa utendi bis amphibologus est, quoties id necessarium, aut utile est, ad salutem corporis, bonorum, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum; ita ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens, & studiosa.*

124 **S**ensus huius damnatæ propositionis est, si exprimere casus in quibus sit licitū uti mentali restrictione per verba æquivoca, & amphibologica; quando scilicet quis tenetur se defendere à salute corporis, ut si per usū amphibologiæ se defenderit à periculo mortis: vel per eundē usum bona, vel res familiares tueri teneatur: ut si interrogetur, an habeat centum mutuandū, &c. possit licitè (ut dicunt Authores istius propositionis) respondere cum mentali restrictione: V. G. respondendo cum absoluta negatione: *non habeo*, restringendo tamen in mente, *ut tibi dem mutuo*. Idem discursus eiformari potest in quocunque alio casu. Hæc propositio, quia universaliter ponit licitum casum mentalis restrictionis per amphibologicas responsiones; ideo ut scandalosa damnata est; quia responsio ad interrogata generat diversum sensum in mente audientis, ac est in mente proferentis; & sic audiens falleretur, & loquens mentiretur.

Oppugnatio Propositionis.

125 **S**uppono tanquam certum ex Sacris Scripturis, locutionem in parabolis fuisse usitatam, & quod Christus Dominus sæpè sæpius tali locutione usus fuit; præsertim interrogatus, vel à Judæis, vel à Pharisæis, vel à propriis discipulis; & quia isti Jus interrogandi non habebant, nec Christus Dominus tenebatur respondere; iccirco multoties utebatur verbo *Nescio*, quod Divus Augustinus interpretatur de negatione scientiæ utili ad respondendum; quomodo etsi veritatem occultabat, quia non tenebatur illam fateri; non tamen expressam dicebat falsitatem, quod est mentiri. Quare videtur damnata supradicta propositio, non pro eo, quod ponit absolutè studiosam occultationem veritatis; sed quia in occultanda veritate ponit licitum usum restrictionum mentalium, mendacium, & periuriū. Quod in superiori articulo impugnatum est.

T

126 III.

126 Impugno nunc damnatam propositionem : usus amphibologiae , quando diversum facit sensum in mente audientis , & interrogantis , ac est in mente proferentis , est deceptio proximi , & mendacii prolatio ; sed decipere proximum , & mendacium proferre , est omnino illicitum : Ergo uti amphibologia , in respondendo ad interrogata , quæ faciat diversum sensum naturalem in mente interrogantis ab eo , qui est in mente proferentis , est illicitum : & hoc præsertim valet , quando locutio non est signo exteriori copulata , quo posset audiens , ex signo ipso cognoscere veritatem proferentis : ut accidit nostro Sancto Patri Francisco , dum interrogatus à quibusdā Ministris iustitiæ , an latrones transiissent illac ; Divus Pater Franciscus respondit , *non transierunt hac* , ponendo manus in manicis suis . Ex quo signo arguere poterant interrogantes , latrones non transiisse per manicas . Illa D. Francisci responsio fuit veritatis occultatio , cum signo exteriori exprimente veritatem verborum , quæ protulit . Vnde infero , quòd dum quis respondendo , utitur verbis amphibologicis , cum mentali restrictione , & absque ullo signo exteriori , exprimente verum conceptum mentis , ut fuit in casu posito , & proximus de facili decipitur ex manifesta falsitate loquentis , & mendacio importato per talem locutionem ; illicitam reddi locutionem illam , non obstante quacunque utilitate resultante , tum in bonis corporis , tum famæ , tum fortunæ respondentis ; quia omnia ista bona non sunt præferenda bono animæ , quo homo privaretur , respondendo per mentalem restrictionem , aut mentiendo .

127 Modus evadendi hanc damnatam propositionem in mentalibus restrictionibus , quæ proximi deceptionem involunt , mendacium , & periurium (quando iuramentum exhibetur) , est , ut locutio correspondeat legitimæ interrogationi , & non sit alius conceptus mentis ab externa locutione ; aliàs semper mendacium esset . Vnde si quis petat à Titio mutuo centum ; si Titius responderet : *non habeo* , & re vera habet ; retinendo in mente sua , ut *tibi mutuum* ; jam uteretur mentali restrictione , & mendacium committeret ; quia diversus est conceptus mentis ab externa locutione : & in mente petentis non posset alium sensum generare , quàm hunc , quòd scilicet Titius non habeat centum . At si Titius responderet : *utinam haberem centum ad tibi mutuandum* ; tunc licita esset responsio ; quia hæc locutio nata est parere in mente audientis , quòd Titius non habet centum ad mutuandum , non verò , quòd absolute non habeat centum .

Alius modus evadendi mentalem restrictionem , & mendacium , est , quando locutio per signa exteriora generare potest in mente audientis eundem sensum , qui est in mente præferentis ; quo modo

modo proximus non deciperetur, nec loquens mentiretur: ut patet de exemplo Sancti Patris Francisci; nam signum illud exterius natum est generare in mente audientis eundem sensum, qui est in mente proferentis.

Modus tandem evadendi mentalem restrictionem, & mendacium circa interrogationes de rebus occultis, est ille supra expressus articulo præcedenti, deductus, tum ex doctrina D. Augustini, tum D. Thomæ, tum nostri Doctoris Scoti, scilicet respondendo absolute: *Non habeo scientiam de hoc, vel si scirem, ut possem tibi satisfacere, jam tibi servirem.* Et hoc modo respondendo evitatur mentalis restrictio, & mendacium; nam hæc responsio non est nata ex se facere diversum sensum in mente interrogantis, ac est in mente respondentis.

ARTICVLVS XXVIII.

Exponitur sensus vigesimoctava Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimoctava damnata Propositio. *Qui mediante commendatione, vel munere ad Magistratum, vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis à similibus solet excigi, non habito respectu ad intentionem excipientis; quia non tenetur fateri crimen occultum.*

128 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd dum quis vult ascendere ad magistratum, vel per munus, vel per commendationem, vel promotus sit ad aliquod publicum officium; si hic à Judice interrogetur circa aliquod delictum occultum commissum ab eo, qui ad magistratum promotus est, an scilicet habeat aliquod impedimentum pro tali officio obtinendo, dicunt Authores hujus propositionis, quòd iste talis posset respondere cum mentali restrictione, nullo habito respectu ad exigentem veritatem occulti criminis, aut ad interrogantem; & assignant rationem, quia nemo tenetur fateri crimen occultum.

Oppugnatio Propositionis.

129 **H**ujusmodi propositio non fuit damnata propter ultima verba, nimirum, *quia nemo tenetur fateri crimen occultum*, ut quidam putant; cum in aliquibus casibus posset quis crimen occultum non fateri; præsertim quando quis non est de occulto crimine probatus, sed tantum semiplenè probatus, & quidem si

per occultationem criminis posset periculum mortis evitare; ut dixi lib. de Just. & Jure disp. 5. Ubi noto, quòd delicta alia sunt capitalia, alia tantum civilia; capitalia sunt, quæ pœna mortis, vel trirremium, vel diuturni carceris sunt puniendæ: civilia sunt, quæ pœna pecuniaria, vel carceris, non diuturni, sed per paucos dies sunt puniendæ. Si quis à Judice legitimè interrogante de primis criminibus interrogaretur, & non esset convictus, & plenè probatus, non teneretur crimen occultum fateri; sed per illa verba Scoti, supra relata, posset veritatem occultare, & quidem sine mendacio, dicendo: *Nego proposita pro ut proponuntur; quia proponuntur in publico, ut publica, & publicè probanda*; ut retuli num. 121. Si verò interrogatur de civilibus criminibus posset illa fateri; quia nullum notabile detrimentum ex tali confessione eveniret. At si Judex non interrogaret juridicè, non teneretur tunc veritatem fateri; quia extra iudicium nemo habet potestatem interrogandi.

130 Quare ista 28. propositio est damnata propter mentalem restrictionem, quam ponit licitam, & propter mendacium, & periurium, quæ interveniunt ex parte respondentis. Et quòd mentalis restrictio, mendacium, & periurium sint illicita, constat ex dictis in duobus antecedentibus articulis: unde hic aliud non restat addere, nisi concludere, quòd in nullo casu sit licita mentalis restrictio, imò expressè ab Inn. XI. prohibita; quia ex ea proximus decipitur; mendacium involuit; & si exhibeatur iuramentum, involuit etiam periurium.

A R T I C U L U S XXIX.

Exponitur sensus vigesimanona Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimanona damnata Propositio. Urgens metus gravis est causa justa, Sacramentorum administrationem simulandi.

131 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd metus gravis, ut esset metus mortis, diuturni carceris &c. sit justa causa simulandi administrationem Sacramentorum. In qua propositione supponunt Authores ipsius, non esse per se licitum simulare administrationem Sacramentorum: ut proferre formam baptismi, sine intentione baptizandi; proferre verba consecrationis, sine intentione consecrandi; proferre verba absolutionis, sine intentione absolvendi &c. vel verba ipsa variare, quæ spectant ad formam Sacramentorum; Sed solum afferunt, quòd ex metu urgenti, & gravi possit licitè simulari administratio Sacramenti: & volunt, quòd ob gravem

gravem metum, mortis V. G. posset quis fingere se consecrare hostiam, quam consecratam petant ab eo hæretici, ad illam ludibrio exponendam; & ipsam non consecrare. Idem dicendum in aliis Sacramentis quando adest gravis metus Sacramenta simulandi. Hoc autem, ut scandalosum, & temerarium damnatum est.

Oppugnatio. Propositionis.

132 **S**uppono, metum injustè incussum, alium esse gravem, qui scilicet cadit in virum constantem, & alium esse levem, qui non cadit in virum constantem. Metus gravis cadens in constantem virum est ille, quem vir constans, & fortis, prudenter, & rationabiliter concipit. Metus verò levis, non cadens in constantem virum, est ille, quem concipit vir pusillanimis, ut si esset femina, puer, senex &c. vel est ille, quem etiam vir fortis imprudenter, & irrationabiliter concipit. Primus metus, nimirum gravis cadens in constantem virum, tunc habetur, quādo malum, quod quis minatur, est in se, & ex natura sua malum, ut esset mors, mutilatio membrorum, captivitas, perpetua carceratio &c. & aliunde, quod a viro forti, & constanti eligi non possit: & tandem, quod malum, quod timetur, certò, & inevitabiliter immineat, idest secundum prudentem, & fundatam æstimationem. Vna ex his conditionibus deficientibus, metus non est gravis, sed levis: ut ait Doctor noster in 4. *dist.* 39. q. 11. s. *hic dicitur.*

133 Insuper noto, simulationem aliam esse formalem, quæ scilicet oritur ex intentione decipiendi per signa externa, quæ diversum faciunt conceptum ex natura rei, ac est in intentione simulantis: & aliam esse materiale, quæ scilicet non oritur ex intentione decipiendi, licet proximus decipiatur per aliqua signa externa indifferentia ad plura significanda. Sit exemplum primæ simulationis. Fingat Sacerdos absolvere Titium sine intentione absolvendi; quia Titius supponeret se absolutum, & adstantes audirent formam absolutionis per se significantem absolutionem, iam isti deciperentur; quia verba illa absolutionis sunt signa externa, quæ per se significant absolutionem: Et quia Sacerdos non habuit intentionem absolvendi, idè illa verba faciunt diversum conceptum ab intentione simulantis. Sit exemplum secundæ simulationis: si quis, præter intentionem decipiendi proximum, coram idolo thus proicit in thuribulum; quia thus illud est signum externum, significans adorationem, Idolo præstitam, & insuper significans susceptionem odoris; ex hac materiali simulatione proximus deciperetur, supponens, thus illud esse in thuribulo positum, causa idololatriæ.

134 Quia

134 Quia utraque simulatio est mendacium ; iccirco per hanc damnatam propositionem utraque damnata est in materia administrandi Sacramenta, ut evidenter ostendemus. Quapropter

135 Impugnetur nunc damnatam Propositionem. In nullo casu potest esse licita simulatio, qua proximus decipitur, sive ex intentione simulantis, sive præter ejus intentionem; sed per signa exteriora decipitur: insuper ex qua oritur mendacium, & tandem irrogat Sacramento, & Deo maximam irreverentiam: Ergo urgens metus, quantumvis gravis, non excusat à peccato in simulanda administratione Sacramentorum. Probatum ista consequentia; quia simulatio in quacunque Sacramentorum administratione, sive ex intentione, sive præter intentionem simulantis, habet proximum decipere; cum hic supponat per externa signa, Sacramentum esse administratum, & re vera per defectum formæ, vel intentionis, non est administratum (ut dictum est in casibus positis num. 131.) Insuper ex tali administratione mentitur; quia aliud externè facit, quod internè facere intendit. Et tandem ponit Deo, & Sacramentis irreverentiam; quia cum simulatio in genere sit vitiosa, & vitium ponat in Deo, & Sacramentis irreverentiam; hinc est, quod simulatio in administratione Sacramentorum maximam Deo, & Sacramentis poneret irreverentiam.

Supponamus, Sacerdotem ex gravi metu moveri ad simulandam administrationem Eucharistiæ publico infideli, coram fidelibus, sive metus iste sit in virum non constantem, sive in virum constantem, & iste Sacerdos fingeret consecrare panem, vel ipsum consecraret, sine animo, & intentione consecrandi: in isto casu astantes deciperentur, quia putarent esse verum Sacramentum administratum: administrans mentiretur, quia signa externa non corresponderent conceptui interno. Et tandem Deo, & Sacramentis fieret iniuria propter exhibitam irreverentiam; quia Deus, & Sacramenta reverenter tractari debent. Idem dicendum est in quocunque casu administrationis Sacramentorum; cum propositio damnata sit universalis, & se extendat, nedum ad omnia Sacramenta, verum etiam ad singulos casus, qui occurrere possunt circa Sacramentorum administrationem. Hoc confirmatur doctrina Scoti loc. supra cit. his verbis: *Iste metus, qui excusat, est ille, qui potest cadere in constantem virum secundum iura; sed in virum constantem non potest cadere metus maioris incommodi, quam peccati mortalis. Tunc etiam, quia nullus metus potest cadere rectè in aliquem, nisi ad subeundum minus malum, ut fugiat maius malum; sed pati quamcunque pœnam est minus malum, quam peccare mortaliter. Quod etiam probat de licito, & illicito, dicens: Magis necessarium est vitare illicitum,*

citum; quàm fugere pœnam. Cùm ergo simulatio administrandi Sacramenta sit illicita, & peccaminosa, nequit, ob quemcunque metum, simulari Sacramentorum administratio.

136 Quod insuper potissima doctrina confirmari potest ex quodam casu proposito coram Innocentio III. relato in cap. *de homine, de celebr. Missarum*: incip. *Quis viderit, quid de incauto Presbytero videatur*. Casus erat iste: Sacerdos manebat sub culpa mortali, & non poterat Missam omittere; omnes Missæ cæremonias peregit, sed simulavit consecrationem panis, & vini; panem ipsum, & vinum elevavit, & adoratum fuit ab astantibus; sumpsit tandem Sacerdos panem non consecratum, simulque vinum. Fuit casus iste propositus coram prædicto Pontifice, qui sic respondit: *Cùm ergo falsa sint abiicienda remedia, quæ veris sunt periculis graviora; licet is, qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum, peccet graviter, si se ingerit irreverenter ad illud; gravius tamen videtur offendere, qui sic fraudulenter illud præsumpserit simulare; cùm ille in solius misericordis Dei manum incidat; iste verò non solum Deo (cui non veretur illudere), sed populo, quem decipit, se adstringat.*

Per quæ verba Innocentius declarat gravius peccare, qui sic Sacramentum Eucharistiæ simulat: tum quia Deo illudit, tum etiam quia populum decipit, ut etiam exponit Glos. Hæc doctrina valet pro quacunque simulatione, qua Sacramenta simulantur, sive quæ fiunt absque intentione faciendi, sive quæ putantur ab aliis factas; sed formalis in eis, ex parte ministri, deficiat integritas. Neque metus, quocunque modo gravis, potest esse iusta causa, Sacramenta simulandi; quia potius moriendum est, quàm Deum offendere, & proximum decipere.

A R T I C V L V S XXX.

Exponitur sensus trigesimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesima damnata Propositio. *Fas est viro honorato, occidere, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit. Idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam, vel ictum fustis, fugiat.*

137 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd sit licitum viro honorato, scilicet nobili, vel in dignitate constituto, occidere eum, qui ipsi calumniam infert; & hoc facere potest, quando non habet alium modum vitandi ignominiam, nisi calumniatorem occi-

occidendo. *Iidem* asserunt, esse licitum occidere eum, qui impin-
git alapam, vel fuste percutit, & post percussionem, & alapam fu-
giat. Vtrunque scandalosum, & erroneum est, & sub aliis terminis
damnatum fuit ab Alex. VII. in proposit. 17., & 18., quæ videri
possunt in primo tract. art. 17., & 18.

Oppugnatio Propositionis.

138 **S**uppono ex quadam doctrina à me tradita in lib. de Just. &
Jure disp. 5. ubi retuli has damnatas propositiones, calum-
niam esse injustam famæ, & honoris alterius denigrationem: un-
de si quis diceret, Petrum esse adulterum, homicidam, furem, &c.
famam Petri injustè denigraret. Hæc nanque multoties crescit ad
incrementum, seu dignitatem personæ injustè calumniatæ: quare
major est calumnia Principi, vel Prælato imposita, quàm illa, quæ
est imposita Plebejo, vel Clerico. Suppono insuper ex dictis ibidem,
Invasorem alium esse circa vitam, alium circa bona fortunæ, &
alium circa famam, & honorem. Invasor vitæ est ille, qui armis
aptis ad occidendum, invadit. Invasor honorum est ille, qui arma-
tus incedit ad bona alterius rapienda. Invasor tandem honoris est
ille, qui potius armis linguæ incedit, quàm armis offensivis vitæ.
Hoc dato discrimine inter unum, & alios invasores, adverto, nemi-
nem licitè esse occidendum privata autoritate, nisi in occisionis
actu adhibeatur moderamen inculpatæ tutelæ; & omninò evitetur
intentio, & actus sumendi vindictam, & ultionem contra occiden-
dum. Moderamen inculpatæ tutelæ ab omnibus Theologicis ex-
plicatur per hoc, quòd scilicet ex una parte actio sit, saltem jure
naturæ permissa, & in illo casu non sit lege positiva prohibita, sive
civili, sive Ecclesiastica; & ex altera parte prudenter judicetur, non
posse dari aliud medium effugiendi gravamen, quod certò quis est
recepturus ab Invasore. Per hoc diximus, quòd invasus in vita,
quando prudenter judicat, non posse alio medio vitam suam salva-
re, nisi invasorem occidendo, potest licitè ipsum occidere, non in-
tendendo primariò, & directè mortem invasoris, sed vitam pro-
priam, quam custodire, & salvare tenetur jure naturæ: & hoc non
est, neque civili, neque Ecclesiastica lege prohibitum. Quòd si pos-
set aliunde vitam salvare, vel fugiendo, vel clamando, ut auxilium
ipsi invaso præstetur; tunc occisio illa esset injusta, & absque mode-
ramine inculpatæ tutelæ.

139 Ex qua doctrina nunc contra Authores damnatæ proposi-
tionis insurgo. Est licitum occidere invasorem, quia hic directè in-
vadit in vitam, quam quis nullo modo salvare possèt, sine invaso-
ris

ris occisione : Ergo ad tuendum honorem non est licitum in vasorem occidere . Probatur consequentia : in tantum est licitum occidere in vasorem vitæ , cum moderamine inculpatæ tutelæ , in quantum in vasus in vita manet in actuali conflictu , non terminato , nec terminando , nisi per mortem unius ex pugnantibus ; Sed quando quis est in vasus in honore per calumniam , jam conflictus est terminatus , & injuria est à patiente recepta : Ergo non posset assignari iusta causa calumniatorem occidendi ; neque prudenter quis posset iudicare , occisionem calumniatoris esse modum licitum evadendi potius injuriam . Imò posset prudens asserere , occisionem illam esse factam in vindictam , quàm in honoris defensionem . Ultraquam quòd : si in vasus in vita esset tantum mutilatus , vel tantum vulnus reciperet , etiam mortale , & in vasor fugeret ; quia tunc esset terminata pugna , non posset fugientem in vasorem insequi : præsertim quia jam posuit vitam suam in tuto : aliàs (ut dicunt Doctores , & Theologi ferè omnes) potius esset vindicta , quàm iusta defensio : Ergo etiam , quia ille , qui calumniam recepit , non est in actuali pugna positus , sed supponitur iam terminata ; si occideret sui honoris in vasorem , vel insequeretur eum , qui ei alapam impexit , vel fuste percussit ; non diceretur sui honoris defensor , sed ultor receptæ iniuriæ .

140 Hoc unum noto : si accederet Titius ad Caium virum honoratum cum fuste , vel baculo , animo Caium verberandi , vel saltem illum iniuriandi verbis contumeliosis , solum est licitum Caio ferrum impugnare contra Titium sui honoris in vasorem ; quia tunc est uterque in initio pugnae : si Titius fugeret , non percutiendo Caium , ex timore sumpto propter ferrum contra ipsum impugnatum ; tunc terminata est pugna , & non est licitum Caio in vaso insequi Titium fugientem . Si Titius iam percusserit Caium , & statim fugeret , idem dicendum est : non licere Caio insequi Titium fugientem ; quia pugna per fugam Titii est terminata . Si verò Titius in vasor arma etiam occisiva impugnaret contra Caium , & hic non posset vitam suam salvare , nisi cum occisione Titii ; tunc (salvis conditionibus de moderamine inculpatæ tutelæ) licitum est Caio Titium occidere : & in hoc casu , quamvis pugna inceperit propter honorem tuendum , terminata tamen fuit propter vitam salvandam ; nam accessus Titii ad Caium fuit circa honorem ; sed fortuito , & casualiter terminata fuit pugna in invasione vitæ . Ex his ergo patet falsitas utriusque partis damnatæ propositionis , tam circa honorem per calumniam , quàm per fustem , vel alapam . Et hoc Innocentii decretum quamque personam honoratam comprehendit , tum Ecclesiasticam , tum secularem . Reliqua videri possunt in impugnacione 17. & 18. prop. quæ damnatæ fuerunt ab Alex. VII.

ARTICVLVS XXXI.

Exponitur sensus trigesimæ primæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimæ primæ damnatæ Propositio. *Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.*

141 **S**ENSUS hujus damnatæ Propositionis est, quemlibet ita teneri ad conservationem suorum bonorum, ut licitum sit occidere furem pro unius aurei conservatione. Quod nimis durum videtur, & contra Christianam pietatem.

Oppugnatio Propositionis.

142 **I**N hac re suppono, furem non esse idem, ac raptorem: hic nanque est ille, qui in præsentia Domini, vel Custodis rem alienam surripit: ille verò est, qui clam, & non in domini præsentia aliena surripit. Noto hic pro majori notitia hujus damnatæ propositionis, quòd Jure communi fur non punitur pœna mortis, si non sit simul fur, & inuasor, vel fur continuus, vel fur famosus, grassator viarum; quod patet ex *Auth. ut Nulli Judicium. §. fin. coll. 9. ubi Imperator Justinianus sic ait: Pro furto nolumus omninò, quodlibet membrum abscindi, aut mori; sed aliter castigari.* Et in hoc Regno Neapolitano (relictis determinationibus aliorum Regnorum) pro furto infra sex ducatos, si est primum furtum, fustigatione, aut saltem triremium pœna punitur: *ut colligitur ex cap. ad hoc quò ad nostrum.* Hoc ipsum tenet Doctor noster Scotus in 4. dist. 15. q. 3. per totam, loquendo de solo furto, & simplici fure, secus verò de Malefactore, qui pœna mortis puniendus est, etiam attentæ lege communi. His itaque notatis,

143 Suppono insuper, posse inuasum in bonis fortunæ (si secularis est) se defendere, etiam defensione occisiva, ab iniusto inuasore, quando illa bona sunt ita necessària inuasore, ut sine ipsis non posset absolutè vivere, nec ipse, nec sua familia; unde sine ipsis extreme indigeret. At in hoc inuasus debet servare moderamen inculpatae tutelæ, ita ut, si haberet alium modum bona sua salvandi, vel possit honestè sine illis vivere, non sit ei licitum, injustum inuasorem suorum bonorum occidere. Et potest etiam ipsum inuasorem insequi, donec bona sua recuperet: quòd si inuasus se posuit in tuto; quia pugna jam terminata est, non potest tunc inuasus occidere inuasorem.

144 Nunc sic impugno damnatam Propositionem : Hæc damnata propositio nullam facit mentionem de invasore unius aurei: Ergo in quacunque suppositione , quando fur non est invasor illius aurei; & aliunde ille, cui aureus furto sublatiis est, non eget pro suæ vitæ sustentatione, illo aureo, non potest furem occidere, pro aureo illo conservando. Probatur consequentia: vel ille , qui vult aureum illum conservare, est extremè indigens , ita ut sine ipso aureo esset in evidenti periculo suæ vitæ , & familiæ ; quia ipso aureo præciso, non haberet unde posset sustentari: vel non esset extremè indigens, sed sine illo posset honestè vivere . Si dicatur primum , duo inferos primum, quòd tunc fur non esset tantum fur , sed præsumeretur invasor, & sic posset licitè occidi , quando invasus non habet alium modum rem suam salvandi, sine invasoris occisione , ut dictum est num. 143. Secundum, quòd infero est , quòd regulariter occidi non potest fur pro conservatione unius aurei , sed solum in casu urgentis, & extremæ necessitatis ejus , qui dominus est illius aurei : Nam *ly regulariter* ampliat casum, & non restringit illum ad solam necessitatem extremam . Si verò dicatur secundum ; & hoc impium est, postponere scilicet vitam hominis pro uno aureo , quando illo non indiget, & sine ipso commodè, & honestè vivere possit: crudele est, plus unum aureum amare , quàm vitam unius hominis . Pietati Christianæ obnoxium est , magis unum aureum æstimare ; quàm proximi vitam. Vnde concludo , regulariter illicitum , impiumque esse, occidere furem pro unius aurei conservatione.

A R T I C U L U S XXXII.

Exponitur sensus trigesimæ secundæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimæ secundæ damnata Propositio. *Non solum licitum est, defendere defensione occisiva, quæ actu possidemus; sed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus.*

145 **S**ENSUS hujus propositionis damnatæ tres continet. partes : Prima, quòd sit licitum defendere, defensione occisiva, quæ actu possidemus . Secunda , quòd etiam sit licitum eadem occisiva defensione defendere bona illa, ad quæ jus inchoatum habemus ; ut ad hæreditatem &c. Tertia tãdem, quòd etiam hoc sit licitum, quãdo speramus aliquid possessuros esse , & ab alio sit impeditum. Propositio quò ad secundam, & tertiam partem est absolutè damnata. Quò ad primam verò (excepto casu injusti invasoris bonorum, quæ

neceffaria funt fufientationi, cum moderamine inculpatæ tutelæ) est etiam damnata. Hujusmodi propositio cohæret etiam propositionibus 17. & 18. damnatis ab Alex. VII.

Oppugnatio Propositionis.

146 **I**lla bona actu possidemus, ad quæ jus in re, & actuale habemus, de illis ad nostrum beneplacitum disponendi. Bona verò, ad quæ jus inchoatum habemus, sunt illa, quæ non actu cadunt sub nostrâ potestâtê; sed debent cadere, vel ex hæreditate, vel donatione, vel beneficio, vel aliquo alio justo titulo illa possidendi: unde filiusfamilias ad hæreditatem paternam jus inchoatum habet; quia post mortem Patris ad hæreditatem illam succedit. Ita pariter, si alicui fuisset facta donatio, antequam res illa tradatur Donatario, hic jus inchoatum habet ad rem illam sibi donatam. Bona tandem, quæ nos possessuros speramus, sunt nedum ista, ad quæ jus inchoatum habemus; cum hoc jus inchoatum dicatur etiam jus in spe; sed etiam sunt illa bona, quæ ratione consanguinitatis, affinitatis, amicitia, & benevolentia, sperantur. Authores nanque hujus propositionis volunt, quòd hæc tria bona defendi possunt defensione occisiva.

147 Contra quos, singulas partes damnatæ propositionis impugno. Quòd ad primam sic: (excepto casu invasionis bonorum, quæ necessaria sunt vitæ sustentationi, & quæ aliunde tueri non possunt) non est licitum defendere bona, quæ actu possidentur, quando non adest certitudo, & evidentia moderaminis inculpatæ tutelæ; Sed in defensione occisiva eorum, quæ possidemus, non potest in tali defensione dari certitudo, & evidentia moderaminis inculpatæ tutelæ: Ergo, excepto casu necessitatis extremæ, cum evidentia moderaminis inculpatæ tutelæ, nõ est licitum defendere defensione occisiva, quæ actu possidemus. Major est nota. Probatur minor: supponamus duo. Primum, quòd Titius rapiat centum à Cajo, & fugiat, & fugiendo se ponat in tuto. Si Cajus postquam videret Titium, velit, pro recuperanda summa centenaria, occidere Titium; jam non haberetur certitudo, & evidentia moderaminis inculpatæ tutelæ; imò haberetur certitudo, quod id faciat ex vindicta, & odio erga Titium concepto; nam evidentia moderaminis inculpatæ tutelæ haberetur, tum ex indigentia Caii (quam libenter supponimus) tum ex deficientia alterius medii defendendi summam illam sublatam; Sed in casu posito adest aliud medium res suas tuendi absque occisione Titii; scilicet compellendi surreptorem apud Judicem, ut redditionem faciat: Ergo in hoc casu, si Titius occide-

cideretur, non posset dari certitudo, & evidentia moderaminis inculpatæ tutelæ.

148 Secundum sit. Titius est in pacifica possessione suorum bonorum, & certò sciat, rem illam esse suam; compellatur à Cajo apud Judicem, & quidem injustè, & cum evidenti injustitia: decernat Judex, rem illam Titii tradendam esse Cajo; tunc si Titius, ad rem suam tuendam occidat Cajum, vel Judicem, jam non moveretur ad talem occisionem ex certitudine, & evidentia moderaminis inculpatæ tutelæ; sed ex vindicta, pro recepta iniustitia; Sed nemo potest licitè se defendere defensione occisiva, quando non adest huiusmodi certitudo moderaminis inculpatæ tutelæ: Ergo regulariter loquendo, non est licitum defensione occisiva defendere, quæ actu possidemus.

149 Quò ad secundam, & tertiam partem, eodem argumento impugnari potest damnata propositio; nam supponamus, Titium habere jus inchoatum ad rem aliquam, vel spem ad rem aliquam possidendam, & à Cajo impediatur: si Cajum occideret, nequit assignari evidentia moderaminis inculpatæ tutelæ; cum ad Jura particularia tuenda, sive in iis, quæ possidemus, sive in iis, ad quæ jus habemus, vel quæ possidenda speramus, detur jus publicum, ut quando quis iniuriam alteri facit, sive rem alienam surripiendo, sive illam injustè impediendo, ad talem iniuriam puniendam ius habet Respublica; ita ut licitum non sit privata authoritate, iniuriam illam punire, & vindicare: Ergo jura humana nequeunt privata authoritate defendi, cum hoc sit omninò legibus interdictum: Ergo non potest quis defensione occisiva defendere, quæ actu possidemus, neque ea, ad quæ ius inchoatum habemus, vel possidenda speramus.

A R T I C V L V S XXXIII.

Exponitur sensus trigesimatertiæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimatertia damnata Propositio. Licitum est, tam heredi, quam Legatario contra injustè impediendem, ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere; sicut jus habenti in Cathedralam, vel præbendam, contra eorum possessionem iniustè impediendem.

150 **S**ensus huius damnatæ Propositionis sequitur ex tribus superioribus propositionibus, & dicunt Authores istius, quòd sit

fit licitum hæredi, & Legatario, occidere eum, qui iniuste impedit ipsos ab hæreditate consequenda, & à legato; & hoc ad hæreditatem defendendam, & legatum. Sic pariter asserunt, quòd si quis haberet jus per examen, & concursum ad Cathedram, vel ad præbendam, & quòdcunque aliud beneficium, ut illud ius defendat, possit licite iniuste impediens occidere. At utrunque scandalosum est, & contra jus publicum, ut ostendemus.

Oppugnatio Propositionis.

151 **A**dverto, hæredem illum esse, qui succedit, sive naturaliter, sive ex testamento ad aliquam hæreditatem; ita ut si quis ab intestato moreretur, filii ejus naturaliter ad hæreditatem illam succederent in primo loco: si defunctus filios non haberet, tunc succederent Pater, & Mater eius: si nec Patrem, nec Matrem haberet, succederent fratres, & sœurs: & tandem si nec fratres, nec sœurs haberet, succederent nepotes (facta tamen inter eos graduatione). Hæres verò ex testamento est ille, qui sic est constitutus à faciente testamento, sive hæres sit filius, sive affinis, sive amicus, &c. Adverto insuper, Legatarium illum esse, qui Legato facto succedit ad aliquid possidendum, adimpletis tamen omnibus conditionibus Legato adjectis. His notatis,

152 Adverto insuper, quòd tunc quis acquirit ius ad Cathedram, vel ad præbendam, quando peracto examine habito per concursum, reputatus est ceteris dignior ad Cathedram, vel ad præbendam obtinendam; ita ut si ab eo auferatur, vel impediatur, tunc auferens, vel impediens, nedum contra iustitiam distributivam, sed etiam contra commutativam peccaret; & insuper ad restitutionem teneretur (ut dixi in 6., & 7. disp. de Just., & Jure).

153 Adverto tandem, quòd tunc dicitur, unum impedire alterum iniuste, quando dolose agit, impediendo, & ex intentione damnificandi eum, qui sperat hæreditatem, legatum &c. vel ius acquirit ad Cathedram, præbendam &c. si verò quis impediendo alterum, ne hæreditas adeatur, vel ne suscipiat Cathedram, vel præbendam, hoc faciat, absque intentione damnificandi illum, sed ex intentione consulendi utilitati suæ; quia unusquisque habet ius ad sibi utilitatem faciendam; tunc impediens alterum, non diceretur iniuste impedire. Hanc doctrinam tenet Doctor noster Scotus in 4. dist. 15. q. 2. §. *Dico ergo*, circa medium, his verbis: *Ad ultimum dico similiter, quòd iste tenetur restituere Beneficium, non totum, quia multum interest inter habere, & propè esse; sed aliquam portionem correspondentem alicui parti valoris Beneficii, & hoc si directè abstulit sibi Bene-*

Beneficium, intentione damnificandi eum. Si autem indirectè, scilicet procurando sibi ipsi, & cum hoc etiam damnificare alium intendebat, tenetur, ut dixi. Et subdit immediatè. Sed si tantummodò propriæ utilitati intendebat providere, & sic procurat sibi, & ex consequenti alius, præter intentionem illius, damnificatur; ille ad nihil tenetur illi, quia licet unicuique sibi ipsi providere, alio neglecto. Ex quibus verbis infertur, quòd tunc quis dicitur iniustè alium impedire à consecutione alicuius boni, quando impedit ex intentione illum damnificandi: at quando alium impedit, non ex intentione illum damnificandi, sed providendi propriæ utilitati; tunc non impedit iniustè; quia ut sibi provideat, ius habet ad sibi providendum. His omnibus consideratis,

154 Impugno nunc damnatam propositionem; & quidem ex duobus principiis propositis in superioribus articulis. Ubi nequit dari iudiciū prudens de moderamine inculpatæ tutelæ in actione aliqua morali, præsertim quando est circa mortem proximi; actio illa nequit esse licita; Sed nequit dari iudiciū prudens de tali moderamine, si quis ad defendendam impeditam suam hæreditatem, vel legatum, vel Cathedralam, vel præbendam occideret impediens: Ergo nequit esse licitum defendere defensione occisiva hæreditatem, vel legatum, vel Cathedralam, vel præbendam, quæ sunt iniustè impedita. Probat minor: iudicium prudens in tali impedimento, nequit esse pro offenso iniustè, & impedito ad hæreditatem, legatum &c. quia quilibet iudicare potest, quòd ius commune inservit ad causas particulares inter Cives iudicandas, & decernendas. Quare qui defensione occisiva hæreditatem &c. defenderet, esset ab omnibus impunitabilis, quòd scilicet non se defenderet; sed quòd vindictam sumeret. Deinde: Nulla lex, nec humana, nec divina decernit, quòd iniuria, quæ est recepta, tueri debeat ferro, & armis; sed præcipit, ut tueatur iure publico à potestatem habente: Ergo nemini est licitum privata autoritate se defendere defensione occisiva ab eo, qui impedit, ne hæreditas adeatur, vel legata solvantur; vel impedit à consecutione Cathedralæ, vel præbendæ. Hanc damnatam propositionem impugnare potes rationibus, quibus impugnata fuerunt propos. 30. 31., & 32.

ARTICVLVS XXXIV.

Exponitur sensus trigesimaquartæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimaquarta damnata Propositio : *Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehensa gr auida occidatur, aut infametur.*

155 **S**ensus huius damnatæ Propositionis est , quòd ad salvandam infamiam, & vitam puellæ gravidæ, quæ oriri possent, si cognosceretur grvida, sit licitum procurare abortum fœtus inanimati.

Oppugnatio Propositionis.

156 **S**uppono , varia esse Doctorum placita circa tempus animationis fœtus. At omnium placitis circa hoc relictis , adverto, fœtum animari in utero matris , postquam est perfectè formatus: & quandiu non est perfectè formatus , nec perfectè organizatus, caret anima rationali. Adverto insuper, non posse evidenter cognosci in primo gravidationis mense , an fœtus existens in uterò matris sit perfectè organizatus, vel non. Quare in primo mense dubitari potest de animatione , vel non animatione fœtus. Quo dubio stante, nemo potest se exponere periculo occidendi fœtum, saltem probabiliter animatum . In aliquo nanque casu , quando certò existimatur, fœtum non esse animatum, potest licitè fœtus occidi ; sed non ex primaria intentione ipsum occidendi, sed tantùm indirectè; ut si mater esset posita in evidenti mortis periculo ; tunc possent medici adhibere medicamenta, non directè expulsiva fœtus, sed directè tendentia ad salutem matris , quæ primariò intendi debet . Quod constat primò ex eo , quòd fœtus inanimatus est aggressor matris positæ in tali periculo , ita ut sine fœtus inanimati occisione vitam suam salvare non potest; imò in hoc mater adhibet moderamen inculpatæ tutelæ, quia alio medio vitam suam salvare non potest. Secundò, quia maius ius ad vitam suam habet mater, quàm filius non adhuc animatus: nam mater habet ius in re, & possessivum; filius verò habet tantùm ius inchoatum ad vitam , quod non est ius in re, & possessivum. Tertiò in tali conflictu inter matrem constitutam in periculo vitæ, & filium inanimatum, mater habet spem evadendi periculum suæ vitæ, cum fœtus inanimati occisione , & filius per mortem matris nullam spem habet , habendi , nec vitam, nec anima-

animationem. Et quia maius est jus, in eo, qui habet spem retinendi, quod habet, licet ipse per infirmitatem sit mortis periculo expositus, quam in eo, qui nullam habet spem possidendi vitam; ideo potest mater in casu periculi mortis (quando tamen habeatur certitudo, quod foetus non sit animatus) licite foetum expellere, ad vitam suam salvandam. Alias rationes ad hoc probandum adduxi in lib. de Just., & Jure disp. 5. q. 9., ubi dixi, in nullo casu, etiam periculi vitæ matris, licere occidere foetum animatum; licere tamen expellere foetum inanimatum ad vitandum matris periculum.

157 His notatis, quia in damnata propositione Authores ipsius, afferunt, ut causam excusantem à culpa, infamiâ puellæ, vel periculum extrinsecû vitæ eius, quando à parentibus deprehensa gravida occidi poterit; ideo volunt ista motiva esse sufficientia ad licite procurandum abortum inanimatum. Quod omninò scandalosum, & temerarium esse videtur. Vnde

158 Impugno hanc damnatam propositionem eodem medio, quo ipsam impugnavi loco supra cit. Ad salvandam famam, & vitam puellæ, si gravida deprehenderetur, non datur iusta causa procurandi abortum foetus inanimati: Ergo non est licitum ad famam, & vitam puellæ salvandam procurare abortum foetus inanimati. Probatur antecedens: tunc daretur ista causa iusta, quando aliunde infamia, & vita puellæ salvari non posset. Et etiamsi nullatenus salvari posset (ut infra probabo) neque potest licite abortus procurari, ad famam, & vitam salvandam. Sed aliunde potest salvari fama, & vita puellæ absque occisione foetus inanimati: Vt si puella adiret Episcopum, vel Confessarium, vel virum prudentem, ut antequam à parentibus deprehendatur gravida, illam ponat in Monasterio, vel in alio loco tuto, quo modo evitaret simul infamiam, & periculum propriæ mortis: Ergo non est recurrendum ad occisionem foetus inanimati, ad salvandam infamiam, & vitam matris. Deinde: est non daretur medium ad salvandam vitam, & infamiam matris, adhuc tamen foetus ipse inanimatus non esset in tali casu aggressor vitæ, & famæ matris (imò si solius famæ esset aggressor, non posset mater licite aggressorem suæ famæ occidere, ut propugnatum est in præcedentibus articulis). Sed nemo potest licite se defendere ab eo, qui non est aggressor: Ergo nequit licite mater foetum inanimatum occidere, ad suam famam, & vitam salvandam: Ergo puella, timore ducta, ne gravida deprehendatur, & per hoc poneretur in periculo vitæ, & famæ, non posset licite abortum foetus inanimati procurare; præsertim quia periculum illud vitæ (de quo esset major difficultas) esset omninò remotum, evitabile, & ab extrinsecò.

ARTICULVS XXXV.

Exponitur sensus trigesimaquintæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimaquinta damnata Propositio. *Videtur probabile, omnem fœtum, quandiu in utero est, carere anima rationali, & tunc incipere eandem habere, cum paritur; ac consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.*

159 **S**ensus huius damnatæ propositionis est, asserere, in nullo abortu committi homicidium, eo quia sit probabile, quòd quandiu fœtus sit in utero matris, careat anima rationali; & quòd hæc infundatur, dum fœtus paritur. At probabilitas hæc caret omni fundamento, & sic consequens deductum, est scandalosum, & temerarium, quòd scilicet non committatur homicidium, dum fœtus occidatur in utero matris.

Oppugnatio Propositionis.

160 **I**n citata disp. 5. q. 9. lib. de Iust., & Iure, impugnando hanc damnatam propositionem, dixi, ipsam esse falsam in terminis, & ex praxi. Quæ ibi dicta sunt, hic ad verbum referam, ipsam damnatam propositionem impugnando.

161 Primò sic: multoties accidit, fœtum in lucem prodire post septem menses, post quinque, & etiam post quartum mensem; & propter aliqua signa vitæ, & motus, & etiam perfectam ipsius organizationem, baptizatur. Sed baptismus nequit dari in fœtu mortuo, sed vivo: Ergo falsum est, quòd fœtus animam rationalem recipit, quando prodit in lucem: nam his casibus jam contra naturæ ordinem in lucem prodiret. Adde: multi ex his, qui nascuntur ante novem menses, supervivunt; at ex opinione illa, quam Authores damnatæ propositionis putant probabilem, esset falsum: Ergo iam in utero matris fœtus animatur, antequam in lucem prodeat. Sed hoc dato, qui occideret fœtum animatum, committeret homicidium: Ergo homicidium committitur in abortu animato.

162 Secundò: huiusmodi assertio obstat Sacræ Scripturæ Lucæ primo, de D. Ioanne Baptista, in utero matris sanctificato: *Excultavit Infans in utero ejus. Spiritu Sancto replebitur, ad huc in utero matris suæ.* Sed non potest sanctificari corpus inanimatum, nec consequenter Spiritu Sancto repleti: Ergo in utero matris D. Ioan-

nes

nes animam habebat : Ergo idem dicendum est de quocunque foetu. Quare videtur, nullam esse rationem; sed puram stultitiam, afferere, foetum, dum manet in utero matris, non esse animatum.

163 Patet etiam falsitas illationis ex hac existimata probabili opinione, quod scilicet in nullo abortu committatur homicidium: nam etiam si concederetur (quod nunquam concedere licitum est, ut dixi) quod scilicet foetus non sit animatus, dum manet in utero matris, adhuc non sequeretur illud consequens: *Ergo in nullo abortu committitur homicidium*. Probatur hoc assumptum ex regulis Dialecticæ. Ex antecedenti probabili non sequitur consequens absolutum; sed ad summum sequitur consequens etiam probabile. Ex hoc nanque antecedenti, scilicet: *Quod video à longe, probabile est esse feram*; non potest sequi istud consequens: *Ergo mihi licitum est illam occidere*. Ratio huius est, quia cum probabilitate antecedentis, stat etiam probabilitas ad oppositum eius, nimirum, quod non sit fera, sed homo: in quo casu mihi licitum non est occidere hominem. Sic in casu dicendum; quia cum probabilitate huius antecedentis, scilicet, *probabile est foetum, quandiu est in utero matris, non esse animatum*, stat etiam probabilitas quod sit animatus; contra dialecticæ Regulam inferitur ex illo antecedenti probabili consequens illud, *quod in nullo abortu committatur homicidium*; sed per vim illativam hoc directè sequi deberet: *Ergo probabile est, quod in nullo abortu committatur homicidium*. Quod consequens sic illatum etiam damnationi subiaceret.

ARTICVLVS XXXVI.

Exponitur sensus trigesimæ sextæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimæ sextæ damnata Propositio. *Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.*

164 **S**ensus huius damnatæ Propositionis est, quod furtum sit licitum, tam in necessitate extrema, quàm in necessitate gravi. Unde Authores huius propositionis non solum ponunt licitum furtum in his necessitatibus, sed inferunt consequenter, quod quandoque sit licitum. Quare estò prima pars, si sub aliis terminis exprimatur, non sit damnata, & pro ipsa stet ius naturæ, cum in extrema necessitate omnia sint communia: tamen sub hoc termino *furari*, est damnata, ut infra constabit.

Oppugnatio Propositionis.

165 **P**Lura supponenda sunt pro maiori intelligentia. Primò, *furtum esse iniustam acceptionem, & detentionem, & quidem occultam, rei alienæ, invito Domino rationabiliter.* Vbi per *ly occultam*, furtum à rapina distinguitur: cùm rapina sit *rei alienæ iniusta occupatio cum violentia*, ut dicit Scotus noster in 4. dist. 15. q. 2. art. 3. Secundò suppono, quòd nisi parvitas materiæ, præcisa omni circumstantia gravante, excuset à peccato mortali, semper furtum ex genere suo peccatum mortale est. Et estò quis ob parvitatē materiæ quandoque à mortali peccato excusetur, tamen non excusatur saltem à veniali, ratione actionis furandi, quæ per se illicita est. Tertio suppono, illam esse extremam necessitatem, propter quam quis constitutus est in evidenti periculo suæ vitæ ex carentia necessarij ad suam, & suæ familiæ sustentationem: illam verò esse necessitatem gravem, propter quam quis non est in evidenti periculo suæ vitæ, sed tantum caret necessario, ad commodè, & honestè vivendum. Exemplum primæ necessitatis: sit Titius constitutus sub carentia victus, & vestimenti, ita ut nullum habeat medium, quo vivere possit, & vestiri; imò ex tali carentia positus sit in evidenti mortis periculo; in hoc casu Titius diceretur extremè indigere. Exemplum secundæ necessitatis, scilicet gravis: sit Titius constitutus sub carentia victus, & vestimenti decentis ad suum statum; habeatque tamen necessarium ad simpliciter suam vitam sustentandam; in hoc casu Titius diceretur graviter indigere, & non extremè; quia supponitur habere necessarium ad vitæ sustentationem.

166 His suppositis, adverto, quòd (ut dixi disp. 6. de Iust. & Iure) constituto in extrema necessitate licitum est aliena surripere, quæ scilicet actu sunt sub alterius dominio, non tanquam propria illius, cui surripiuntur, sed ut communia extremè indigentibus; nam in tali necessitate militat pro omnibus jus naturale contra ius gentium; & quæcunque bona in tali necessitate extrema fiunt primò capientis. Quare in tali necessitate aliena surripere, non est furari; cùm furari sit actio iniustæ acceptionis rei alienæ, invito rationabiliter Domino: & surripere aliena, est actio justæ acceptionis rei communis, non invito rationabiliter Domino: quia non supponitur rationabiliter invitus, qui rem illam possidet, ut communem extremè indigentibus, & quidem communem Iure naturæ. Notanter dixi num. 164. quòd propositio sit damnata etiam quò ad primam partem, quia permittit licitum furtum in extrema necessitate; in qua re vera, etsi licitum sit aliena surripere tanquam communia, non est tamen

tamen licitum furari ea; quia furtum per se, & ex genere suo illicitum est.

167 Impugno nunc hanc primam partem propositionis damnatæ, in qua dicebatur quod sit permissum furari in extrema necessitate. In nullo casu licitum est furtum, imò est absolute prohibitum in septimo Decalogi præcepto: Ergo neque in extrema necessitate permissum est furari; alias in hac necessitate esset licitum furari. Probatur assumptum primò, quia quod est in suo formali conceptu peccatum, est omninò illicitum; sed furtum est ex suo formali conceptu peccatum, & intrinsecè malum; cum sit contra præceptum: Ergo est omninò illicitum. Secundò, ex 1. Corint. 5. ait Apostolus. *Fures Regnum Dei non possidebunt.*

168 Ad omnem scrupulum tollendum in hac re, noto, aliud esse, *permissum est in extrema necessitate aliena accipere, & surripere, ut suæ provideat necessitati*: & aliud esse, *permissum est in extrema necessitate furari*. Primum conceditur ab omnibus Theologis; quia actio illa surreptionis, ad suæ providendum necessitati, non est furtum; neque qui sic aliena surripit, diceretur fur: nam ut dicit Sanctus Thomas; *licite potest aliquis ex rebus alienis suæ necessitati subvenire; sive manifestè, sive occultè sublatis, nec hoc proprie habet rationem furti, vel rapinæ.* Secundum negari debet, quia furtum, ut tale, est omninò prohibitum, estq; intrinsecè malum. Quare fit, quod si quis constitutus in extrema necessitate aliena surriperet, animo furandi, quamvis jus habeat ad suæ providendum necessitati, quia tamen intentio prava est, jam furtum committeret. Si verò in illa surriperet tantum, ut suæ provideat necessitati, absq; animo furandi, tunc furtum non committeret. Primum in hac propositione est damnatum; secundum non est damnatum.

169 Impugno nunc secundam partem damnatæ propositionis. Primò rationibus supra adductis, quod non sit licitum furtum. Secundo sic: Ei permissum est aliena surripere, qui jus naturale habet ad illa; Sed qui manet tantum in gravi necessitate non habet jus naturale ad aliena; quia jus naturale se extendit ad vitam conservandam, & quidem simpliciter conservandam, non ad illam conservandam commodè, & honestè: Ergo non potest quis, constitutus in gravi tantum necessitate, aliena surripere; alias diceretur iniustus retentor rei alienæ. Tertiò: hoc ipsum expressè deducitur ex cap. *si quis, de furtis*. *Si quis ob necessitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, aut pecus, pœniteat hebdomadas tres, & si rediderit, non cogatur jejunare.* Ex quibus verbis deducitur, furtum non esse permissum in quacunq; necessitate; alias non fuisset pro eo pœnitentia imposta; ut colligitur ex illis verbis *pœniteat hebdomadas*

das tres. Concludendum est igitur, supradictam propositionem fuisse damnatam, quia directè videtur militare contra septimum Decalogi præceptum: *Non furtum facies*; ex eo quòd permittit furtum in his necessitatibus, & præsertim in gravi, ratione cuius nemo jus habet ad rem alienam.

ARTICULUS XXXVII.

Exponitur sensus trigesimaseptimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimaseptima damnata propositio. *Famuli, & famule domesticæ possunt occultè beris suis surripere, ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.*

170 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, permittere famulis & famulabus posse committere furtum, surripiendo rem aliquam propriis Dominis, sive simul, sive successivè, quando non obstante pacto inito inter famulum, & Dominum, judicet famulus, salarium esse minus, & non æquivalens laboribus præstitis. Ut si Titius pactum inicit cum Caio domino recipiendi quinque aureos singulis mensibus pro salario suorum laborum; & quia Titius judicat, hoc salarium esse tenue, & non æquivalens laboribus suis, dicunt Authores istius propositionis, quòd possit Titius occultè Caio Domino aliquid surripere, ad suum laborem compensandum. Hoc autem scandalosum est, & viam aperit pluribus furtis.

Oppugnatio Propositionis:

171 **I**N hac re plura sunt notanda, ut magis clarescat falsitas hujus damnatæ propositionis. Primò, quandoque licitam esse compensationem faciendam à creditore de bonis debitoris, supposito credito liquido, & certo: & hoc evineret, quando creditor sit certus, quòd debitor non vult solvere debitum, & aliunde sit certus quòd si compellat debitorem coram Judice, hic non faciat justitiam pro ipso creditore. Quare, salva fama, & vita ipsius creditoris, potest hic, amotis periculis, de bonis debitoris compensationem facere ad æqualitatem sui crediti. Secundò moto, hoc nomine *famuli, & famulae*, nedum venire, eos, qui servitio alicujus Domini sunt additi, quomodo regulariter servi dicuntur; sed etiam omnes illi, qui publico servitio alicujus communitatis inserviunt, ut sunt Administratores Vectigalium, gabellatum, &c. Judices, Prætores, & omnes

(fl.)

officiales publicæ communitati inservientes, à qua certum, & determinatum stipendium, aut salarium recipiunt pro suis laboribus, sive ex pacto expresso, sive tacito (contento tamen in publica consuetudine, illud tantum esse taxatum pro his servitiis administrandis). Tertio noto, hanc propositionem (ut constat ex apertis verbis, *quod maiorem iudicant salario quod recipiunt*) non se extendere ad eos famulos, qui nullum à Dominis salarium recipiunt, & Dominus recusat illis stipendium tradere: nam cum *dignus sit operarius mercede sua, ut dicebat Apost. 1. ad Timot. 5.* iccirco quantum iudicat famulus, ex prudentum consilio, dignum esse pro mercede sui laboris, posset licite surripere Domino suo. Tandem noto, ut dixi nu. 170. hanc damnatam propositionem esse intelligendam de illis famulis, & famulabus, quibus Dominus correspondet stipendio, iuxta pactum initum. His itaque notatis,

172 Impugno nunc damnatam Propositionem. Iudicium illud à famulis, & famulabus factum, quod stipendium à Dominis traditum non sit iustum, ad æqualitatem suorum laborum, non habet vim exigitivam maioris mercedis, ultra pactum initum inter ipsos, & dominum; Sed nequit esse licita surreptio bonorum in compensationem mercedis, quando non habetur vis exigitiva talis compensationis: Ergo non possunt licite famuli, & famulæ heris suis aliquid occultè surripere pro compensatione laborum excedentium mercedem, quam recipiunt. Probatur hoc assumptum; nam supponamus, quod labor ex sua natura mereatur decem aureos singulis mensibus, & famulus consensum præbuit ad recipiendum quinque tantum, licet labor ipse excedat mercedem ex natura rei, non excedit tamen mercedem, ex humano contractu, & in genere moris. Sed tantum habetur vis exigitiva mercedis pro labore, iuxta humanum contractum, non iuxta exigentiam ex natura rei: Ergo quamvis iudicetur, laborem excedere mercedem, quam famulus recipit, non per hoc potest per occultam surreptionem exigere aliquid pro excessu sui laboris compensatione.

173 Hoc confirmatur ex illo Evangelii Matt. 20. De Patre familias, qui exiit conducere operarios in vineam suam; qui conventionem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineam suam. Serò autem facto, tantam pecuniam dedit illis, qui primo mane venerunt ad vineam, quantum dedit illis, qui vocati fuerunt circa horam tertiam, & circa undecimam. Et quia murmurabant illi, qui ab hora prima operati sunt (diuturnum scilicet sustinendo laborem) quod eandem reciperent pecuniam, ac posteriores, qui minorem præstiterunt laborem; dixit ad murmurantes Pater familias: *Amice non facio Tibi iniuriam: homine ex denario convenisti mecum? Tolle quod*

quod tuum est, & vade. Quæ verba apertissimè faciunt contra hanc damnatam propositionem: nam quoties famuli, & famulæ pacto convenerunt cum Dominis suis, nulla eis fit iniuria, quando à Dominis satisfit pacto: adeoque est labor sit maior mercede, quam ex pacto recipiunt, non per hoc possunt licitè hæris suis occultè aliquid surripere pro compensatione excessus laborum supra mercedem, aut salarium, quod recipiunt.

A R T I C U L U S XXXVIII.

Exponitur sensus trigesimæ octavæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimæ octava damnata Propositio. Non tenetur sub pœna peccati mortalis restituere, quod ablatum est per pauca furta, quantumcumque sit magna summa totalis.

174 **S**ensus huius damnatæ Propositionis unum supponit, & alterū asserit. Supponit, posse sine peccato mortali plura leviora furta committi, etiam deveniendo paulatim ad magnam summam totalem; ut si quis quotidie surriperet unam tenuem pecuniam, & infra annum illæ plures tenues pecuniæ facerent magnam summam totalem, unius aurei V. G. Quod verò affirmant Authores hujus propositionis, est, quòd fur, qui per plura pauca furta pervenerit ad summam magnam totalem, nō teneatur sub peccato mortali ad restitutionem. Tam suppositum, quàm id, quod asserunt in propositione, est falsum, & ut scandalosum est ab Inn. XI. damnatū.

Oppugnatio Propositionis.

175 **F**urta levia, quæ paulatim committuntur, vel possunt committi respectu unius personæ; vel respectu plurium personarum. Respectu unius personæ casus ut plurimum contingere potest in servis, qui pecunias Dominorum expendunt in rerum emptionibus, ex quibus emptionibus paulatim plura pauca furta committere possunt, deveniendo ad magnam summam totalem. Respectu plurium personarum contingit in venditoribus vini, olei, frumenti, &c. vel in venditoribus panni, ornamentorum, & similium. In primis venditoribus per defectum unius unciz, vel semi unciz pro qualibet libra rei venditæ, quæ unciz, vel semi unciz sublata paulatim à pluribus, perveniunt ad magnam summam totalem. In secundis venditoribus per defectum quartæ partis palmi pro qualibet

libet vlna , multæ quartæ partes palmi pro pluribus ulnis , perveniunt ad magnam summam totalem .

176 Suppono hic ea, quæ cum omnibus Doctoribus dixi in tractatu de Just. & Jure disp. 4. q. 2. obligationem restitutionis oriri , vel ex iniusta rei acceptance , vel ex iniusta rei retentione , vel tandem ex utraque simul . Tunc quis tenetur ad restitutionem ex iniusta rei acceptance , quando mala fide illam accepit , & certò sciat illam non potuisse accipere; hoc evenire potest tam in fure, qui aliena surripit , quàm in eo , qui aliena accipit ex contractu scienter doloso . Tunc dicitur obligatus ad restitutionem ex iniusta rei retentione , quando bona fide accepit aliena , sed iniuste retinet , dum accedit mala fides ; ut quando quis bona fide emit V. G. rem furto sublatam , accedente postea mala fide , si rem illam adhuc retinet , iniuste retineret . Tunc tandem est obligatus , tam ex iniusta acceptance , quàm ex iniusta retentione , quando iniuste recipit rem alienam , & iniuste simul retinet ; & hoc evenit in furibus , & in dolose contrahentibus , ut supra dictum est . His notatis ,

177 Impugno simul propositionem damnatam , & suppositum eius . Primò : Nemo excusatur à peccato mortali , sive furtum committendo , sive per furtum rem sublatam non restituendo ; Sed quoties quis per modica furta , sive uni personæ , sive pluribus , pervenerit ad summam magnam totalem , furtum committit : Ergo tunc neque excusatur à peccato , dum per pauca furta deveniat ad magnam summam totalem ; nec à peccato excusatur , dum summam illam non restituit . Probatur assumptum majoris : quando quis per pauca furta , sive respectu unius personæ , sive respectu plurium , pervenit ad quantitatem , tunc illa quantitas damnificat personas , quibus res illæ fuerunt sublatae ; & damnum infert Reipublicæ : Damnificat personas ; quia (ipsis invitis) suscipiunt dolum . fraudem , & interesse circa res proprias : Damnum infert Reipublicæ , propter iniuriam , quam Cives patiuntur ex fraude dolo , & interesse ; quodlibet enim damnum particulare resultat in detrimentum publicum (ipsa Republica invita) quæ permittere non potest fraudes , & dolum Civium in emptionibus , quas faciunt ; imò severe punire solet fraudantes in rerum venditionibus : Ergo nemo potest excusari à peccato mortali , similia furta committendo , & rem sublatam furto non restituendo .

178 Secundò : quamvis ex parvis illis furtis non habeatur notabile proximi detrimentum ; præsertim si esset commissum respectu plurium personarum ; tamen fur res illas paucas usque ad magnam quantitatem , iniuste accipit , & iniuste retinet ; quia illas accipit , & retinet , invitis rationabiliter Dominis : nam nemo vult , & permittit

Y

dam-

damnum suum, quantumvis leve; præsertim quando oritur ex stabi-
de; Sed ex iniusta rei alienæ acceptione committitur peccatum, fur-
rando; & ex iniusta illius rei retentione committitur peccatum,
non restituendo: Ergo qui plura modica furta furripit, devenien-
do ad quantitatem, peccat mortaliter furando, saltem in illo ultimo
furto constituyente, & complecte magnam summam totalem; & pec-
cat etiam mortaliter, non restituendo. Eò vel maximè, quia in illo
ultimo furto, per quod completur summa totalis, constituitur ratio
materiæ, supra quam cadit prohibitio ex septimo Decalogi præ-
cepto, *Non furtum facies*: Ergo per illud ultimum furtum, cum
aliis copulatum, fur facit actionem contra iustitiam: sed qui peccat
contra iustitiam, peccat mortaliter, tum accipiendo rem alienam,
tum illam non reddendo: Ergo qui per plura modica furta furatur,
deveniendo, ad quantitatem, seu ad magnam summam totalem,
peccat mortaliter, tam furando, quàm non restituendo. Per has ra-
tiones evidenter convincitur tam falsitas suppositi, quàm ipsius
damnatae propositionis.

179 Tertiò impugno directè ipsam propositionem. Vel quan-
do fur illa pauca furta committit, habet pravam intentionem con-
quirendi notabilem quantitatem: vel tantùm habet intentionem
non perveniendi ad notabilem quantitatem. Si dicatur primum:
Ergo nequit excusari à peccato, si non restituit; quia hoc fecit ex
prava furandi intentione, & conquirendi notabilem quantitatem.
Probatur ista consequentia; quia illa prava intentio est terminata
ad notabilem quantitatem, quæ ex se materia est restitutionis: Er-
go estò paulatim ad illam quantitatem perveniatur, & non simul,
non per hoc fur excusatur à peccato mortali, non restituendo. Si
dicatur secundum: Ergo sufficit, ut illud ultimum furtum copula-
tum cum ceteris faciat materiam obligantem ad restitutionem: sed
jam facit materiam obligantem ad restitutionem: Ergo nequit ex-
cusari à peccato mortali, non restituendo, etiam si illa furta non cõ-
mitteret ex intentione perveniendi ad quantitatem. Eò vel maxi-
mè; quia totum illud furtorum complexum factum per plures
actiones furandi æquivalet uni furto magno eiusdem summæ, facto
per unicam actionem furandi: sed unicum furtum magnum, factum
per unicam actionem furandi, non excusat à peccato mortali, si non
restituatur: Ergo neque si est factum per plures actiones furandi.

Hæc damnata propositio est ita scandalosa, ut si admitteretur,
& in praxi locum haberet, aperiretur via multis, & infinitis furtis,
& fraudibus; imò quilibet posset ditescere ex fraudibus, & furtis
parvis continuatis; quod ultraquam sit scandalosum, est etiam fal-
sum.

Arti.

ARTICULVS XXXIX.

Exponitur sensus trigesimanonæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesimanona damnata propositio. *Qui alium movet, aut inducit, ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem illius damni illati.*

180 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quod si quis moveret, aut induceret alium ad inferendum damnum grave tertio: V. G. ad occidendum, ad vineam comburendam, &c. non tenetur ad illius damni restitutionem. Hæc propositio immediatè destruit virtutem Justitiæ obligantis ad restitutionem ex damno perpetrato.

Oppugnatio Propositionis.

181 **H**ic pro majori claritate procedendi ad oppugnandam hæc damnatam propositionem, noto ea, quæ à me relata fuerunt in 4 disp. q. 2. lib. de Just. & Jure. Vbi adduxi carmina illa satis vulgata apud omnes Doctores, & Canonistas, scilicet
Iussio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus, Participans, mutus, non obstant, non manifestans.

Quæ carmina sic ibi exposita fuerunt, nimirum: quod ad restitutionem damni tenentur omnes illi; qui ex alterius jussione moventur ad damnum inferendum: ut si filius ad occidendum moveretur jussu Patris, vel seruus jussu Domini sui: & hoc denotatur per ly *Iussio*. Tenentur ad restitutionem omnes illi, qui consilium præberent, suadendo, movendo, vel aliquid promittendo: Et hoc denotatur per ly *Consilium*. Tenentur ad eandem restitutionem, qui præbent consensum injustæ actioni alterum damnificandi: Et hoc denotatur per ly *Consensus*. Tenentur, qui palpatione, vel adulatione excitant aliquem ad damnum inferendum, sub prætextu ignorantie, vel fingendo, quod justam causam habeat ad damnum illud inferendū: Et hoc denotatur per ly *Palpo*. Tenentur illi etiam ad restitutionem, qui refugium præstant damnificantibus, eos fovendo, & dolosè celando: quod denotatur per ly *Recursus*. Tenentur, qui participant de re furto sublata, vel de aliquo alio damno illato: quod denotatur per ly *Participans*. Tenentur, qui obligati sunt præbere correctionem iis, qui damnificant, & hanc correctionem omittunt: quod denotatur per ly *Mutus*. Tenentur ad restitutionem

tionem ii, quibus ex officio incumbit impedire damnum, & non impediunt: & tandem ii, quibus incumbit manifestare damnum, & illud non manifestant; quòd denotatur per ly *Non obitans, non manifestans.*

182 Ex secunda particula, scilicet *consilium*, evidenter deducitur falsitas hujus damnatæ Propositionis. Unde falsitas ejus se extendit ad quodcunque damnum illatum ex alterius consilio, sive in bonis animæ, ut si quis consilium præberet alicui ad fornicandum, &c. sive in bonis corporis, ut si præberet consilium alicui ad occidendum, vel membrum aliquod mutilandum: sive in bonis famæ; ut si præberet consilium ad infamiam alteri imponendam: sive tandem in bonis fortunæ; ut si præberet consilium ad rem alienam furandam, domum comburendam, vineam devastandam, &c.

183 Ex his noto, damnificantem posse dupliciter moveri ad damnum inferendum alteri: primo modo ex propria efficaci voluntate, independenter ab alterius consilio: secundo modo ex alterius consilio; ita ut damnificationis actus non eveniret, nisi alienum antecederet consilium. Qui damnificat alterum ex propria voluntate efficaci inferendi damnum, ita ut etiam damnum eveniret, si nullum præcessisset consilium; tunc magis tenetur damnificans, quàm consulens ad damni restitutionem. At quando damnum non eveniret ex parte damnificantis, nisi hic à consulente moveretur, & impelleretur ad damnum inferendum, tunc magis tenetur ad damnum illud consulens, quàm ille, qui damnum infert; cum consulens esset causa impulsiva, & efficax damni.

184 Nunc impugno damnatam propositionem. Qui movet, aut inducit alium, ad inferendum grave damnum proximo, intendit voluntate efficaci, ut damnum ipsum sequatur; sed tenetur ad restitutionem damni, qui damnum efficaci voluntate intendit, & reipsa damnum sequitur: Ergo tenetur ad restitutionem damni, qui movet, aut inducit alium, ad damnum proximo inferendum. Major est certissima; quia dum consilium alicui dat ad damnum inferendum, vult efficaciter, ut damnum ipsum sequatur: ut si Titius consilium daret Cajo, ut vineam Petri comburat, per tale consilium Titius ostendit, sua efficaci voluntate velle talem combustionem: & si revera Caju combureret vineam Petri, jam talis combustio secuta est propter Titii consilium. Probatur nunc minor: qui intendit efficaci voluntate damnum, & reipsa damnum sequitur, ex tali volitione dicitur damnum illud causare, ac in illicitam actionem influere; sed influens in illicitam actionem damni, sive per se agendo, sive consulendo, ut aliter faciat, tenetur ad restitutionem; nam movere, & inducere, ut aliter faciat, idem est, ac per seipsum facere: quare justa

ita lege eadem poena punitur mandans, qua punitur mandatarius; quando damnum alteri inferitur, sive per occisionem, sive per combustionem: Ergo &c. Unde concludo, merito ut scandalosam, & temerariam fuisse damnatam supradictam propositionem ex n. 39. ab Innoc. XI. præsertim quia est in præjudicium justitiæ; cum justitia exigat, quòd omnes quomodolibet concurrentes ad damnum alteri inferendum, ad illud resarciendum teneantur.

ARTICULUS XL.

Exponitur sensus quadragesimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesima damnata. Propositio. *Contractus Mohatra licitus est, etiam respectu ejusdem personæ, & cum contractu retrovenditionis, prævis inuito, eum intentione lucri.*

185. **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd quidam contractus, Mohatra dictus, quo quis petit à mercatore mutuo centum; & mercator fingit non habere centum, & suadet eum, qui mutuo petit centum, ut emat credito merces summo pretio, cum pacto, quòd si in eadem platea velit vendere merces illas, pretio infimo, numerata pecunia, illas revendat ipsi mercatori tali pretio infimo: In hoc casu, qui ad mercatorem accedit, ut mutuarius, patitur detrimentum, & mercator acquirit lucrum. Volunt Authores hujus propositionis, quòd hic contractus Mohatra sit licitus, etiam respectu ejusdem personæ dantis merces, & non obstante pacto retrovenditionis. At omninò usurarius est, ut ostendemus, ac per consequens illicitus.

Oppugnatio Propositionis.

186. **S**uppono ex iis, quæ dixi in 3. disp. in lib. de Just. & Jure, justum pretium illud esse in contractibus venditionis, & emptionis, quòd tale existimatur prudentum judicio; & quidem juxta locum, & tempus, ac circumstantias abundantia, & sterilitatis rerum, quæ venduntur, & emuntur; & insuper ex concursu, vel concursu deficientia emptorum, vel venditorum. Hoc autem pretium à Summistis, & Doëtoribus dividitur in supremum, medium, & infimum. Supremum est illud, quòd omnia alia pretia excedit in eadè existimatione; & non supra, sed intra latitudinem justii pretii. Medium illud, quòd mediat inter supremum, & infimum. Infimum tandem

tandem est illud, quod sub se alia pretia non supponit in latitudine justipretii, sed supra se alia pretia habet. Sic exemplum: existiment prudenter periti, quod pannum valeat ad summum viginti carolenis pro qualibet ulna, & nec supra hanc summam, nec infra decem, & octo: tunc pretium supremum esset summa viginti carolenorum: medium, decem, & novem: infimum tandem esset decem, & octo.

Dixi, juxta locum, tempus, circumstantias, & concursum emptorum; quia eadem res, quæ ratione abundantia minus valet, ratione tamen sterilitatis plus valet: si in uno loco ob ejusdem abundantiam minus valet; in alio verò ob ejusdem rei caritatem magis valet. Sic dicendum est in omni casu, quòd prudens iudicet, juxta locum, tempus, & circumstantias, quæ pretium habent variare; & hoc quidem certum est, quia pretium à ratione taxatur.

187 Suppono insuper, contractum venditionis, & emptionis constare consensu duorum, quorum unus dat merces pro pretio, & alter pretium pro mercibus. Hic autem contractus semper fit licitus, quando ex parte unius contrahentis non datur dolus, vel fraus. Vel quando venditio non excedit justum pretium à lege, & prudentum iudicio taxatum. Vel quando venditor non sit in monopolium unitus cum aliis venditoribus, de non vendendo, nisi pretio supremo. Vel quando venditor, ultra latitudinem justipretii non venderet credito, ad solutionem pretii expectandam. Vel tandem quando venditor non fingeret vendere credito, sed revera non vendit, sed mutuat, sive pacto explicito intercedente, sive non, ad talem venditionem fingendam. Sit exemplum hujus ultimi: accedat Titius ad Cajum, & petat mutuo à Cajo centum. Cajus fingat, se non habere centum; sed dicit Titio: si vis merces æquivalentes summæ centenariæ, pretio tamen supremo, quo valent, dabo tibi credito. Ex hac ficta venditione deducitur mutuum virtuale: & si per hanc venditionem lucrum aliquod acquireret venditor, jam mutuum illud virtuale esset cum usura, palliata tamen per contractum venditionis: ut si venditor diceret Titio, si rem hanc velis vendere minori pretio, volo, ut eam mihi revendas: quia hoc pactum retrovenditionis est in favorem venditoris, & in detrimentum emptoris, & inde lucrum venditor acquireret; iccirco pactum illud esset usurarium, & ortum duceret à mutuo virtuali; ut probavi in speciali dubio in 3. disp. cit. de ipso contractu Mohatra. His suppositis.

188 Pro huius propositionis damnata intelligentia, noto, propositionem subiacere damnationi propter tria in ipsa expressa. Primum, quia dicit *respectu eiusdem personæ*. Nam si contractus venditionis

ditionis factus cum eo, qui accedit ad mutuo petendum, in revenditione ejusdem rei pretio infimo, non respiciat primum venditorem, sed alias personas, quibus merces ille venderentur; jam contractus non esset Mohatra: ut si Petrus vendat Cajo mutuum petenti, merces suas pretio supremo, & Cajus illas revēdat Titio; tunc nec Petrus conficeret contractum Mohatra, nec Titius: non Petrus quia licitè potest vendere summo pretio in latitudine justii, præsertim credito: non Titius, quia hic potest licitè emere infimo pretio intra latitudinem justii pretii. Secundum, quia dicit *cum contractu retrovenditionis præviè inito*. Nam si non adest contractus retrovenditionis, sive ex pacto expresso, sive tacito, posset non esse illicitus contractus, estò res empta credito summo pretio, revenderetur eidem venditori; hoc modo videlicet: Petrus vendat merces Cajo pretio supremo in latitudine justii, & quidem credito, absque ulla intentione, & pacto retrovenditionis; tunc si Cajus, pecunia indigens, vellet re vendere merces illas, posset Petrus, in concursu emptorum, illas emere: quia estò eas vendiderit pretio supremo, non amittit tamen Jus emendi, quod habet quilibet emptor. Tertium tandem, quia dicit, *cum intentione lucri*: quia pactum de retrovendendo respicit lucrum ex parte venditoris; quæ lucri intentio, cum oriatur ex mutuo virtuali, est usuraria. Et propter has particulas reddentes hunc contractum illicitum, damnata fuit supradicta propositio.

189 Nunc ex his impugno directè damnatam propositionem. Contractus usurarius, qui scilicet oritur ex mutuo virtuali, est illicitus; quia ut illicita damnata est usura; sed iste contractus Mohatra, sic explicatus in propositione, respectu scilicet *ejusdem personæ: cum contractu retrovenditionis, præviè inito: cum intentione lucri*, est usurarius, ortus ex mutuo virtuali: nam tale pactum nequit esse, nisi ex mutuo; aliunde, ut dixi, exponendo hanc damnatam propositionem, contractus hic inceptus est à petendo mutuo: & aliunde lucrum non esset per nudam revenditionem, sed per revenditionem præviè initam: Ergo contractus Mohatra est illicitus. Ultraquamquod, contractus Mohatra, sic explicatus, est in favorem venditoris, & detrimentum emptoris; & quidem cum dolo ex parte emptoris; Sed nullus contractus potest esse licitus in favorem venditoris, & detrimentum emptoris, quando contractus est dolosus, & factus cum pacto cadente in favorem unius, & detrimentum alterius: cum inter contrahentes servari debeat æqualitas, quæ non servaretur, cum unius detrimento, & quidem involuntario: Ergo ex nullo capite, propter illa in propositione expressa, potest contractus Mohatra censeri licitus. Et sic est damnata propositio; quia vix aperit usuris, & apertam involuit injustitiam. AR.

ARTICULVS XLI

Reponitur sensus quadragesimæ primæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesimæ primæ damnata Propositio. *Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non maioris faciat pecuniam præsentem, quàm futuram; potest creditor aliquid ultra sortem à mutuatario exigere, & eo titulo ab usura excusari.*

190 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd creditor quicumque sit, sive ex contractu mutui expressi, sive mutui virtualis, sive venditionis, &c. possit licitè à mutuatario aliquid ultra sortem exigere; & dicunt Authores, quòd cum numerata pecunia sit pretiosior, aut melior pecunia numeranda, idest futura, per hoc excusetur ab usura. Hoc quidem erroneum est, quia aperitur via usuris ex dilata solutione.

Oppugnatio Propositionis.

191 **S**Ub aliis terminis à Doctõribus exagitur dubium morale in materia contractus emptionis, & venditionis: ubi quæritur, an sit licitū vèdere caro pretio, ultra latitudinem justii pretii, ex dilata solutione; & emere vili pretio, infra latitudinem justii pretii, propter anticipatam solutionem, & quidem spectatis solis titulis dilata, & anticipatæ solutionis. In qua re lib. cit. de Justitia, & Jure disput. 3. qu. 9. dixi cum communi omnium sententia, non esse licitum vendere caro pretio, supra latitudinem justii pretii, ob dilatam solutionem; nec emere vili pretio, infra latitudinem justii pretii, ob anticipatam solutionem. Vnde si Titius venderet Petro merces, quæ nunc justo pretio, pecunia numerata, valent centum aureis, non potest illas vendere ultra centum, ob dilatam Petri solutionem, expectando scilicet tempus faciendæ solutionis: nec insuper Petrus potest emere à Titio easdem merces infra centum, ob anticipatam ejusdem Petri solutionem: & quidem spectatis nudis titulis dilata, & anticipatæ solutionis; nam si tam ex parte venditoris expectantis tempus dilata solutionis, quàm ex parte emptoris solventis anticipatè, intervenirent justii tituli lucri cessantis, & damni emergentis, in tali casu posset esse licita tam emptio, quàm venditio; quia in hoc casu ratio vendendi caro pretio non esset dilata solutio, nec ratio emendi viliori, esset anticipata solutio. Vbi noto, quòd isti tituli

tuli lucri cessantis, & damni emergentis esse debent veri, & reales, & non ficti.

192 Quòd hujusmodi venditio caro pretio, ultra latitudinem justì ob dilatam solutionem, & emptio viliori pretio, infra latitudinem justì pretii, ob anticipatam solutionem, sit illicita, probavi primò, ex hoc: quòd tam venditio, quàm emptio, spectatis solis titulis anticipatæ, & dilatæ solutionis, essent contractus usurarii; quia acquireretur lucrum ex mutuo virtuali; Nam tam venditio, quàm emptio æquivalerent mutuo. Secundò probavi specialiter de venditione, ex doctrina Scoti, quam tradit in 4. dist. 15. qu. 2. art. 2. litt. P. ubi assignans conditiones justæ permutationis, ait: *Prima est, quòd commutans non commutet, vel vendat tempus, quia tempus non est suum. Secunda, quòd non ponat se in tuto de lucrando, & illum cum quo commutat, de damno; intelligo de tuto semper, vel ut in pluribus.*

193 Hac permessa doctrina, quæ communis est omnibus Doctoribus (paucis exceptis), nunc damnatam propositionem sic impugno. Primò: omnis contractus usurarius, in quo scilicet intervenit mutuum virtuale, est illicitus; Sed quoties creditor, qui majoris faciat pecuniam præsentem, quàm futuram, possit aliquid à mutuatario ultra fortem exigere, fieret contractus usurarius, ex mutuo virtuali: Ergo ex majori valore, & æstimatione pecuniæ præsentis à futura, haberetur contractus illicitus, & non excusaretur ab usura. Probatur minor: titulus majoris valoris pecuniæ præsentis, quàm futuræ, non est titulus licitus exigendi à mutuatario ultra fortem. Primò, quia possit assignari casus, in quo committatur usura ratione mutui; cum semper mutuans possit excusari ab usura, quia magis valet pecunia præsens, quàm futura; scilicet pecunia mutuatario numerata, quàm illa numeranda à mutuatario in solutione facienda: quod falsum, & erroneum est. Secundò, quia illa titulus majoris æstimationis pecuniæ præsentis, quàm futuræ, est titulus, quo mutuans, vel venditor ponit se in tuto de lucro, & mutuatarius fit certus de damno; Sed non excusatur ab usura creditor, quando ponit se in tuto de lucro, & mutuatarius fit certus de damno: Ergo ratione hujus tituli, majoris scilicet æstimationis pecuniæ præsentis, quàm futuræ, non excusatur mutuans ab usura, exigendo aliquid ultra fortem.

194 Secundò impugnatur ex hoc fundamento: pecunia de sua natura non est nata, ut certo lucro exponatur; sed est indifferentis, ut exponatur lucro, vel ut consergetur; sed stante tali indifferentia, apparet evidentissimè falsitas damnatæ propositionis, quòd scilicet pecunia numerata sit pretiosior, & majoris æstimationis, quàm numeranda, seu futura: Ergo falsum est quòd assumitur in illa pro-

propositione: Maior est nota, quia si exponitur certo lucro; hoc evenit ex voluntate illam possidentis; nec est natura sua fructifera, ut est Terra; &c. sed solum industria humana. Probatur minor quod pecunia ex sua natura non est fructifera, sed indifferens ad lucrum reportandum, vel non, tanti valet, si apud mutuante[m] retinetur, ac si sit apud mutuatarium: Ergo pro ut existens apud mutuante[m], non est pretiosior, ac si existeret apud mutuatarium: sola auiditas pecuniae facit, quod magis aestimetur pecunia praesens, quam futura.

195. Tertio patet ex Psal. 54. v. 12. *Et non defecit de plateis eius usura, & dolus*: ex Psalm. 14. v. 5. *Qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentem non accepit*. Idem probatur ex illo Lucae 6. *mutuum date, nihil inde sperantes*. Hoc ipsum confirmatur pluribus Conciliis, usuram damnantibus: ut Vien. *Clem. uni. de usuris*; & Nicenum Can. 18. quod refertur in *Cap. quoniam* 14. qu. 4. Concludo igitur ex his, titulum illum in supradicta damnata propositione non excusare mutuante[m] ab usura.

A R T I C U L U S XLII.

Exponitur sensus quadragesimae secundae Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesima secunda damnata propositio. *Usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, sed solum si exigatur, tanquam ex iustitia debitum.*

196. Sensus huius damnatae propositionis est, quod non sit usura, quando mutuans vult exigere a mutuatario aliquid ultra sortem, ut debitum ex gratitudine, & benevolentia: unde volunt Authores huius propositionis, quod solum sit usura, quando exigitur aliquid ultra sortem, ut debitum ex iustitia.

Oppugnatio Propositionis.

197. Quidam proposui quaesitum in lib. de Just. & Jure disp. 3. in materia de mutuo, & usura, *an scilicet ratione mutui, circa usuram, possit mutuans a mutuatario exigere aliquid commodum, ratione amicitiae, & gratitudinis?* Cui dubio satisfacere contra quosdam Doctores, quod quoties obsequium, amicitia, & gratitudo, quae evenirent in commodum mutuantis, deducerentur in pactum, tunc mutuans usuram committeret. Quaedam ibi praenotavi, quae

in

in presenti articulo necessaria videntur, quapropter ea hic recolenda sunt: nimirum, signa amicitiae, & gratitudinis alia esse negativa, ut alteri non nocere, non offendere, &c. & alia positiva, ut alteri benefacere, obsequium, & honorem præbere, &c. Et hæc positiva signa alia sunt generalia, & purè indifferentia, quæ stant ad arbitrium amanti, & se gratum ostendentis, ad exhibendum benefactori obsequium, & honorem, quando vult, & quomodo vult, & iuxta occasiones occurrentes: & alia sunt particularia, & determinata, ut in hoc tempore, in hac determinata occasione. Hæc autem signa determinata, si liberè imponuntur, absque impulsu, & motione benefactoris, sunt libera omnino ex parte eius, qui beneficium recipit: si verò sunt ex impulsu, & motione benefactoris, non sunt omnino libera ei, qui beneficium recipit.

198 Notavi insuper, quòd hùc refero, nimirum cū à mutuante exigitur ultra sortem, vel id quod exigitur est pecunia, vel pecuniæ æquivalens, ut res, siue consumptibilis, siue non consumptibilis: vel est tantum amor, & obsequium. Sit exemplum, utriusque: si Petrus mutuet Paulo mille, cum pacto, quòd Paulus ex gratitudine donet ipsi Equum, vel frumentum, vel caseum, &c. tunc Petrus exigeret ultra sortem à Paulo, titulo benevolentiae, rem pecuniæ æquivalentem. Sit aliud exemplum: si Petrus mutuet decem alicui Colono, cum pacto, quòd per duos, vel tres dies ex gratitudine culturam faciat suæ vineæ, absque ulla mercede. Sit aliud exemplum de obsequio, & amore: si Petrus mutuet decem Paulo, eum ex pacto obligando, ut quoties ipsum mutuantem viderit, ei obsequium, & reverentiam præstet. In his tribus casibus pactum nequit esse sine usuram, multò magis quia est expressum. Quibus notatis,

199 Impugno nunc damnatam propositionem. Quando mutuans imponit mutuatario obligationem ad reddendum aliquid ultra sortem, ut ex gratitudine debitum, constituit ipsum debitorem in re determinata: sed hoc est evidenter palliare usuram: Ergo usuram committit, qui ultra sortem aliquid exigit à mutuatario, ut ex gratitudine debiti. Probatur primò maior: nã si Petrus mutuet centum Caio, ipsum obligando, ut pro gratitudine reddat ultra centum quinque, vel tantum frumenti; vel ut præstet ei vicissim aliquod servitium, &c. tunc Caius ex vi factæ promissionis saltem, estò non in conscientia, quia non ex iustitia, remanet obligatus, & debitor Petri in illa re determinata; ita ut si retr illam ultra sortem, quam Petrus petit à Caio, hic non redderet, reputandus erit ingratus ex humana promissione, & debito, quod liberè acceptavit per mutuû: Ergo mutuans imponendo obligationem mutuatario ad reddendum aliquid ultra sortem, ut ex gratitudine debitum, constituit

ipsum mutuatarium debitorem in re determinata. Probatur nunc minor, in qua stat difficultas: Usura est lucrum ex mutuo acquisitionem, & vi mutui: sed ex propositione expressa habetur ex una parte lucrum acquisitum, licet exactum ex gratitudine: & ex altera parte haberetur mutuum; quia ratione mutui exigeretur aliquid ultra sortem: Ergo evidenter esset palliare usuram, assignando nimirum titulum gratitudinis, ut excusantem ab usura. Eò vel maxime: palliare usuram nil aliud est, nisi ipsam committere, & cooperire ipsam pallio alicuius tituli, qui prætenditur honestus: sed titulus gratitudinis, ut naturaliter debitus, & indeterminatus ad hanc, & illam rem, ex sola libertate mutuatarii, est honestus: & talis non est, quando à mutuante determinatur ad hanc, vel illam rem determinatam: Ergo exigere ultra sortem titulo gratitudinis, est palliare usuram. Probatur minor: quando mutuatarius recipit beneficium à mutuante, remanet naturaliter obligatus ex gratitudine ad se gratum ostendendum, quæ gratitudinis ostensio stat in libertate mutuatarii, ut fiat per hanc, vel illam rem, vel per solum obsequium. At quando à mutuante obligatur ad hanc determinatam rem, hæc obligatio est nova; & quidem onerosa, & supra obligationem naturalem: Ergo titulus iste gratitudinis, sic adinventus, non est honestus, nec ab usura excusat.

200 Deinde: in isto actu exigendi hanc rem determinatam ultra sortem, intervenit pactum, ratione cuius obligatus est mutuatarius ad onus suscipiendum; & illud à se auferendum per redditionem; sed impossibile est, immò oppositum est ridiculum, quòd non intercedat usura, ubi adest pactum imponens onus mutuario: Ergo quamvis mutuans intendat exigere ex solo titulo gratitudinis debite, non excusatur ab usura. Probatur minor: si Petrus mutuans centum Cajo, dicat mutuatarario: do tibi centum, ut reddas mihi quinque ultra centum, ex sola gratitudine correspondente beneficio, quòd tibi præsto: in tali casu pacto illa à Petro facta, est usuraria; quia jam Cajus remaneret ex pacto obligatus, & titulus gratitudinis est coloratus: Ergo propositio ista evidenter usuram palliare, prætendit.

201 Noto in hac propositione; quòd Authores istius volunt, usuram committi, quando mutuans intendit exigere aliquid ultra sortem, ut debitum ex justitia. At revera neque hoc prætere possunt usurarii; neque in re verum est. Contractus nanque usurarius, cum sit contra justitiam, & omnino prohibitus ex sacris Canonibus, non potest fieri, interveniente justitia, sed si fit, intervenit injustitia obligans usurarium ad restitutionem. Quare in recto sensu dici non potest, mutuatarium obligari ex justitia ad reddendum ali-

aliquid ultra sortem ; cum nulla dari possit obligatio ex justitia ad actum illicitum, & iniustum. Ac per consequens adinvenire titulum debitæ gratitudinis ad palliandam usuram, est ipsam usuram, ut licitam admittere; quod non est dicendum.

A R T I C V L V S XLIII.

Exponitur sensus quadragesimatertia Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesimatertia damnata Propositio. Quidni nisi veniale sit, detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?

202 **S**ensus huius damnatæ Propositionis est, quod sit tantum veniale peccatum, si quis infamatus ab aliquo, velit famam suam salvare, imponendo falsum crimen infamatori; & hoc tam in iudicio, quam extra. Ut si Titius infamatus de aliquo crimine; quod re vera non commisit, posset licite suo infamatori falsum crimen imponere; & in hoc solum venialiter Titius peccaret. Casus hic, ut plurimum evenit: multoties namq; accidit, quod unus dicat de altero, quod est adulter, fur, &c. hic sciat esse iniuste infamatum, putat suam infamiam auferre, dicendo: mentitur qui hoc dicit de me, ipse est adulter, fur, &c. & quandoque adiungit alias actiones pravas, quibus infamatorem suum infamat. Falsitas huius propositionis ex pluribus capitibus oritur, ut ostendemus.

Oppugnatio Propositionis.

203 **T**Ractavi ex professo in 5. disp. de Just. & Jure, de restitutione orta ex infamia. Vbi dixi cum Doctore nostro Scoto in 4. dist. 15. q. 4. triplici modo posse unum alterum infamare. Primo imponendo falsum crimen; ut si quis dicat, Petrum esse adulterum, & revera non est talis. Secundo, verum crimen occultum in publico manifestando, non servato rerum ordine; ut si quis, non coram Iudice iuridice interrogante, sed coram aliis manifestaret delictum Petri, quod est occultum; quia tamen publicum reddit delictum, quod erat occultum; iccirco infamator diceretur, qui occultum alterius delictum manifestaret. Tertio tandem modo, verum crimen, sed occultum in publico negando, ex qua negatione sequitur infamia accusatoris: ut si quis esset accusatus de vero crimine, sed occulto, & illud coram Iudice iuridice interrogante negaret; quia tunc sequeretur infamia accusatoris; iccirco per talem negationem infamaret

inaret ipsum accusatorem. De hac tertia specie infamiae, diximus ibi, quod accusatus de vero crimine, sed occulto, si ipsum crimen in publico negaret, non teneretur ex iustitia famam reddere accusatori; aliàs deberet suam negationem retractare; & sic, ut mendax, & periurus puniendus esset: sed tantum tenetur ex charitate; nam maius ius habet ad famam suam (quando delictum non est publicum, nec plenè probatum) quàm ad famam alterius; quia tunc accusator fuit causa suæ infamiae, quia in publico manifestavit, quod non est verum publicum, & publicè probandum.

204 Insuper noto, mendacium; præsertim perniciosum, ex suo genere esse malum, & quidem sub peccato mortali prohibitum, ratione damni alteri illati: unde si quis mentiretur cum alterius detrimento, nedum contra præceptum peccaret, sed quandoque contra iustitiam; quia damnum illud resarcire tenetur. Tandem advertito, quod perjurium, quodcunque sit, etiam in materia levi, semper stat cum culpa mortali, propter irreverentiam saltem, quæ per ipsum Deo exhibetur: & si est perniciosum, cum proximi scilicet detrimento, superaddit malitiam, estque contra iustitiam.

205 Quia ergo damnata propositio sub illis obscuris terminis non exprimit, an intelligatur tantum de eo, qui vult suam tueri innocentiam de falso crimine sibi imposito in iudicio, vel extra iudiciũ, infamando scilicet eum, qui tale falsum crimen imposuit; igitur puto, propositionem extendendam esse tam in iudicio, quàm extra; præsertim quia rationes contra ipsam eodem modo militant in iudicio, quàm extra.

206 Quapropter impugno nunc supradictam damnatam propositionem, & pono casum: sit Titius à Caio infamatus de adulterio, sive falsum deponendo in iudicio, sive extra illud coram pluribus personis; si Titius dicat, Caium esse infamem, adulterum, furem, &c. iam Titius falsum crimen Caio suo infamatori imponeret; Sed in hoc casu Titius, qui falsum crimen imposuit Caio ad suam famam tuendam, peccaret mortaliter, & contra iustitiam: Ergo non est veniale, sed mortale peccatum imponere falsum crimen ei, qui aliquè infamavit, ut hic suum defendat honorem, & famam. Probatur minor: Titius in tali casu verè diceretur infamare Caium, & hic apud Iudicem, & testes (si id fieret in iudicio) vel apud alios (si id fieret extra iudicium) remaneret infamatus; Sed ratione talis infamiae infamator peccaret mortaliter: tum quia faceret actum contra iustitiam, obligantem ad famæ restitutionem: tum etiam quia notabile detrimentum in sua fama reciperet ille, qui esset infamatus. In hoc nanque casu non minus peccatum committeret Titius primò à Caio infamatus, quàm Caius secundò infamatus à Titio; Sed Caius

secun-

secundò infamatus à Titio, primò infamando Titium, peccat mortaliter, & quidem contra iustitiam, & ad restitutionem famæ est obligatus: Ergo etiam Titius secundò infamando Caium peccat mortaliter contra iustitiam, & ad famæ restitutionem tenetur. Immò maius esset peccatum Titii, quàm Caii, saltem ex motivo; quia Titius ad infamandum Caium moveretur ex odio, & vindicta; à quibus forsan non fuit motus Caius, quando primò Titium infamavit.

207. Eò vel maximè: semper est mortale peccatum mentiri, mendacio præsertim pernicioso; sed quando infamatus ab aliquo, etiam ut suam famam refarciat, infamat suum infamatorem, mentitur mendacio pernicioso: Ergo peccat mortaliter. Probatur minor; nam illa infamia illata infamatori est in ipsius infamatoris perniciem, non minus; ac est in perniciem infamantis, infamia ei imposita ab infamatore; cum uterque detrimentum patiatur in fama.

208. Tandem ostenditur falsitas huius opinionis: ex hoc principio. Unusquisque Ius habet ad propriam famam, itaut in nullo casu licitum sit cuicumque Ius illud impedire, & auferre; Sed iam impediretur, & auferretur, Ius infamatoris ad suam propriam famam, si ipse infamatus esset ab eo, quem iniuste infamavit: Ergo non est licitum infamare infamatorem, ad suam famam tuendam. Si dicas, quod infamator famam suam amisit, propter infamiam alteri iniuste impositam: hoc est falsum; quia supponimus infamatorem non esse cognitum, ut infamem, & ut talem reputatum à populo, & gentibus, vel à Iudice, coram quo falsum crimen alteri imponit. Nemo nanque Ius amittit ad famam, nisi ut talis sit publicatus per Iudicis sententiam, vel sit talis notoriè: quapropter est alium infamavit, non per hoc Ius ad famam suam amisit. Quædam alia argumenta, & efficaces rationes, quæ militare possunt contra hanc damnatam propositionem, videnda sunt in sequenti articulo contra sequentem damnatam propositionem, quæ in re eadem est cum prædicta nunc impugnata.

A R T I C V L V S XLIV.

Expomitur sensus quadragesimæ quartæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesimæ quartæ damnata Propositio. *Probabile est, non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam iustitiam, & honorem defendat. Et si hoc non est probabile, vix erit opinio probabilis in Theologia.*

209 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, esse probabile, quòd non peccet mortaliter, qui falsum crimen imponit alicui, ut suum defendat honorem, & justitiam. Unde volunt Authores hujus propositionis, quòd si hoc non est probabile, vix poterit dari opinio probabilis in Theologia; quasi quòd ex probabilitate hujus opinionis dependeat probabilitas aliarum opinionum in Theologia. Quæ illatio omninò ardua est.

Oppugnatio Propositionis.

210 **S**uppositis omnibus iis, quæ dicta sunt in superiori articulo, nunc restat impugnare directè probabilitatem, quam tuetur Authores damnatæ propositionis, qua conantur asserere, non esse mortale peccatum, imponere falsum crimen alicui, ut suam justitiam, & honorem defendat. Primò sic: non est probabile, quòd quis non peccet mortaliter, quando certò, & evidenter demonstratur, aliquam actionem esse iniustam, illicitam, & contra justitiam; sed dum quis falsum crimen alicui imponit, ut suam justitiam, & honorem defendat, certò, & evidenter demonstratur, hunc modum se defendendi esse iniustum, & illicitum, ac contra justitiam: Ergo non est probabile, quòd non peccet mortaliter, qui falsum crimen alteri imponit, ut suam justitiam, & honorem defendat. Probat minor: certò, & evidenter demonstratur, quòd qui alteri famam tollit, iniuste, & illicitè agit, & quòd contra justitiam peccet, lædendo notabiliter Jus, quod habet ad famam suam; sed si quis, ut suam famam, justitiam, & honorem defendat, alteri falsum crimen imponit, est certus, quòd iniuste, illicitè, & contra justitiam agit: Ergo hic modus se defendendi, cum detrimento alterius famæ, est omninò iniustus, illicitus, & contra justitiam. Eò vel maximè: hic modus se defendendi, ideo esset iustus, & licitus, & probabiliter excusans à peccato mortali, quia esset cum moderamine inculpatae tutelæ; sed hoc est falsum; quia evidenter cognoscitur, & prudenter existimatur, hunc modum se defendendi, non esse medium propriam infamiam evitandi; sed potius per hunc modum crescit sua infamia: nam quādo quis movetur ad se defendendum ab infamia, imponendo falsum crimen infamatori, potius cresceret sua infamia, quàm deterioraretur: Ergo modus se defendendi ab infamia sibi illata, non est infamare suum infamatorem. Probat maior; nam qui se licitè defendit, debet esse certus, quòd nullum alium modum habeat se defendendi, ut patet de eo, qui est invasus in vita, & manet in evidenti periculo suæ propriæ vitæ: at qui est infamatus, iam famam amisit; & sic, infamando infamatorem, non adhibet iustum medium de adhibendo

de moderamine inculpatæ tutelæ: Ergo neque probabiliter excusari possit à peccato mortali.

211 **Secundò impugnatur sic:** vel quando quis esset infamatus, & ut se defendat, infamat suum infamatorem, hoc facit in iudicio; vel extra iudicium. Si in iudicio, per talem infamiam non reponitur in pristinum statum suæ famæ: & estò reponeretur (quod nunquam evenire potest) non per hoc tolleretur, quin proximo lædatur **Jus:** Ergo tunc certò peccaret mortaliter contra **Jus alterius**. Nemini namque licitum est, se reponere in suo statu per læsionem **Iuris alterius;** præsertim quia certò scit, suum infamatorem esse obligatum ad sibi famam reddendam, per verbi retractationem, etiam in iudicio faciendam, quam vis ex tali retractatione damnum patiatur, ut mendax, & periurus. Si verò hoc faciat extra iudicium, tunc neque suam famam tuetur quis, infamando suum infamatorem; nam apud illos, apud quos fuit infamatus, magis in mala fama confirmari possit, quàm illam auferat, alterum infamando. Patet hoc exemplo: Sciatis Petrus, fuisse se infamatum à Caio de adulterio; & ipse, ut suam famam defendat, dicat coram astantibus, Caius est adulter, fur, &c. tunc audientes (si boni viri sunt) possunt se confirmare in illa mala opinione, in qua habebant ipsum Petrum: nam illa verba in auribus prudentum non possunt bonum sonum facere, sed malum; quia tunc proveniret à lingua detrahente, se innocetem ostendere: Ergo à primo ad ultimum dicendum est, omnimoda probabilitate carere, quòd scilicet non peccet mortaliter, qui ut suam innocentiam, & iustitiam defendat, alteri falsum crimen imponit.

212 **Probo nunc, quòd negata probabilitate, quam tuentur Auctores huius propositionis, non sequeretur, quòd vix esset opinio probabilis in Theologia.** Improbabilitas unius theologicæ opinionis non habet reddere omnem opinionem improbabilem; præsertim quando una non est cum alia connexa: & negata probabilitate unius, ob evidens motivum in contrarium, nequit negari probabilitas aliarum, quando non est evidens motivum in aliis in contrarium; sed in pluribus opinionibus probabilibus in Theologia non apparet evidens motivum negandi illam opinionem, sed potius illam tuendi, & multoties illam reducendi in praxi; quando tuta est: Ergo estò, ob evidens motivum reddatur improbabilis opinio affirmans, non peccare mortaliter, qui ad suam iustitiam, & famam defendendam, falsum crimen alteri imponit; non per hoc sequitur, quòd vix possit dari opinio probabilis in Theologia. Maior est certa; quia cæteræ opiniones deberent ab una dependere tanquam ab antecedenti: & hanc efformare illationem: si B est connexum cum A, & ab A tanquam ab antecedenti dependet, si non est probabile A,

neque erit probabile B. Probari potest minor per singulas opiniones probabiles in quacunq; materia theologica, tum in speculativa, tum in praxi; quarum aliquæ opiniones sunt probabiles tantum speculativè, & aliæ sunt probabiles tum speculativè, tum practicè, sive practicè in solo casu necessitatis, sive etiam extra casum necessitatis. Et ut plurimum quædam propositiones, extra materiã valoris Sacramenti, sunt minus probabiles; & tamen nulla ex his dependet ab hac opinione probabili, qua Authores huius damnatæ propositionis prætendunt excusare à peccato mortali eum, qui imponit alteri falsum crimen, ut suam iusticiam, & honorem defendat. Adeoque falso assumitur id, quod dicunt, nimirum, si hæc propositio non est probabilis, vix in Theologia dari potest opinio probabilis.

ARTICULUS XXXV.

Exponitur sensus quadragesimæ quintæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesima quinta damnata propositio. Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed duntaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale; vel etiam quando temporale fit solum gratuita compensatione pro spirituali, vel è contra,

213 **S**ensus hujus damnatæ propositionis duas continet partes: Prima, qua asseritur, quòd non sit simonia dare temporale pro spirituali, scilicet pro beneficio obtinendo, tanquam motivum illud obtinendi; sed solum esse simoniam, si detur tanquam pretiũ. Secunda, qua asseritur, quòd dare temporale ob gratuitam compensationem rei spiritualis; vel dare spirituale ob gratuitam compensationem rei temporalis, non sit simonia. V. G. si Petrus daret munus aliquod Episcopo, ut hic moveatur ad ei dandum beneficiũ aliquod, dicunt Authores hujus propositionis, quòd tunc non committatur simonia. Vel si Petrus daret munus illud in gratitudinis compensationem: & è contra Episcopus post munus acceptum, daret beneficium in gratitudinis compensationem, quòd tunc simonia non committatur. Utrumque scandalosum, & erroneum est.

Oppugnatio Propositionis.

214 **S**pecialem disputationem habui de simonia, & beneficiis in lib. de Just. & Jure disp. 7. per plures quæstiones. Quædam autem

autem digna notatu pro præfenti materia, ut certa hic suppono; *Simoniam esse studiosam voluntatem emendi, aut vendendi pretio temporali aliquod spirituale, vel spirituali annexum*; quæ communiter à Doctoribus dividi solet in tres species, scilicet in mentalem, conventionalem, & realem. Mentalis est illa, qua quis vult emere, vel vendere pretio temporali rem spiritualem, vel spirituali annexam, nullo habito signo, vel pacto expresso, sed coniungibilis est cum externa acceptione pretii, & rei spiritualis collatione. Conventionalis est illa, in qua intercedit expressum pactum, vel saltem tacitum, tradendi temporale pro spirituali, vel spirituale pro temporali. Realis verò est illa, in qua executioni mandatur expressum pactum, vel tacitum circa spirituale pro pretio temporali, aut è contra: & hæc committitur per actualē solutionem pretii, & collationem rei spiritualis. Ultra has simoniæ species solet assignari simonia confidentialis, quæ est resignatio, seu renunciatio beneficii in confidentiam: & hæc committitur, dum quis promittit conferre beneficium Titii V. G. cum pacto, quòd post aliquod tempus Titius resignet, seu resignet illud beneficium ipsi conferenti, vel alteri, cui ipse collator voluerit: vel quoad partem reddituum ipsius beneficii, vel quòd ad omnes fructus eius, renunciat ipsi conferenti. At re vera hæc confidentialis simonia (ut loc. cit. dixi) non est specie distincta ab illis tribus; quia si intendit tantum talem resignationem, vel renunciationem, absque ullo pacto, tunc esset mentalis: si verò intercedit pactum est conventionalis: si tandem pactum executioni mandetur, est realis.

215 Quæcunque sit simonia, est omnino prohibita, præsertim circa res spirituales, ut circa Sacramenta, gratiam, hostiam consecratam, calices consecratos, &c. est prohibita iure divino: & circa res temporales annexas spiritualibus, ut sunt Episcopatus, Canonatus, Parochia, Clericatus, &c. Est prohibita iure humano Ecclesiastico. Plures Summorum Pontificum extant Constitutiones contra eos, qui promovent, eligunt, conferunt, vel præsentant ad Ecclesiasticas dignitates, officia, vel beneficia, & ad ordines suscipiendos, &c. præsertim Pii V. quæ incipit. *Cum primum, &c.* Eiusdem Pontificis alia constitutio, quæ incipit: *Durum nimis, & incommodum arbitramur, &c.* Jo: XXII. quæ incipit: *Suscepti*, & aliis juribus de hac re disponentibus. Contra confidentialem simoniam, aut contra eos, qui beneficium conferunt, aut eligunt, vel recipiunt in confidentiâ, extant duæ Constitutiones, una Pii IV. quæ incipit: *Romanum Pontificem in excelsa militantis Ecclesie specula constitutum, &c.* & alia Pii V. quæ incipit. *Intolerabilis multorum perversitas*. In his constitutionibus declarantur excommunicati, & dignitate Ecclesiastica

privati, quam in confidentiam receperint, qui beneficia contulerint, & receperint in confidentiam; ut patet in ipsis bullis videndis in Romano bullario, vel apud Quaranta.

216 : Quantum spectat ad præsentem damnatam propositionem, suppono insuper cum omnibus Doctoribus, pretium, quod accipi potest pro beneficio, vel officio Ecclesiastico, esse in triplici differentia, explicatum per munera, quæ à beneficiariis traduntur: scilicet à manu, à lingua, & ab obsequio; quæ omnia munera sunt pretio æstimabilia. Per munus à manu intelligitur omne id, quod traditur conferenti, vel procuranti, vel eligenti, &c. sive sit pecunia, sive res mobilis, sive immobilis, sive traditæ sunt, sive sit debitum remissum ipsi conferenti, eligenti, vel procuranti beneficium. Per munus à lingua intelliguntur preces, quæ à beneficiario fiunt apud Principes, Magnates, &c. in favorem collatoris, promotoris, vel electoris ad beneficium: quæ preces sunt etiam pretio æstimabiles. Per munus tandem ab obsequio intelligitur obsequium præstandum conferenti, vel procuranti, aut eligenti ad beneficium; quod obsequium est etiam pretio æstimabile. Ex his, quæ nunc usque notata sunt, facile impugnatur supradicta damnata propositio quò ad utramque partem.

217 Primò igitur illam impugno quò ad primam partem. Dare temporale pro spirituali, ob motivum, ut beneficium conferatur, vel ad illud promoveatur, aut eligatur, est dare temporale in pretium virtuale rei spiritualis; sed dare temporale in pretium rei spiritualis (ut etiam concedunt Authores propositionis damnatæ) est simonia: Ergo qui dat temporale pro spirituali in motivum conferendi, vel eligendi ad spirituale committeret simoniam. Probatur assumptum majoris. Sit casus iste: Titius vult ad Clericatum, vel ad Sacros ordines promoveri, aliqua confert munera Episcopo, ut hic moveatur ductus ex muneribus ad Clericatum, vel sacros ordines conferendos. Quis ergo non videt, dum Episcopus movetur ad conferendum Clericatum, vel sacros ordines ex muneribus acceptis, quòd munera ista sint pretium Clericatus, vel sacrorum ordinum: nam munus illud, quo Episcopus movetur, est virtualiter pretium: & aliunde collatio illa clericatus, vel ordinum sacrorum est æquivalenter venditio: nam idè est dicere in casu: Episcopus dat Titio clericatum, ut motus à muneribus receptis; ac dicere: Episcopus recepit munera à Titio in pretium Clericatus.

Quod sic corroboratur: vel Episcopus non daret Clericatum, nisi munera accepisset; vel etiam daret absque muneribus. Si secundum, non sumus in casu damnatæ propositionis; cum hæc loquatur, quando munera dantur in motivum conferendi, & efficiendi spiri-
tua-

tuale. Si primum: Ergo dum dat motus ex muneribus, jam munera sunt causa conferendi, & efficiendi Clericatum; sed causa cur venditor vendit, est pretium: Ergo in isto casu, in quo Episcopus moveretur ad conferendum Clericatum, vel sacros ordines, jam collatio ipsa esset venditio, & munera illa essent pretium.

218 Secundò ex tribus Concilii Tridentini Capitibus idem impugnatur. Ex sess. 21. de Refor. cap. 1. habetur: *Quoniam ab Ecclesiastico ordine omnis avaritiæ suspicio abesse debet; nihil pro collatione quorumcunque ordinum, etiam Clericalis tonsuræ, nec pro literis dimissoriis, aut Testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacunque de causa, etiam sponte oblatum. Episcopi, & alii ordinum Collatores, aut eorum ministri quovis pretextu accipiant. Et in fine capituli; quæ potius abusus & corruptelæ simoniacæ pravitati faventes nuncupari possunt. penitus cassando, & interdicens, &c.* Tum etiam ex sess. 24. cap. 14. incipit. *in pluribus Ecclesiis. Ubi circa medium habetur. Hæc cum sancta Synodus detestetur, mandat Episcopis, ut quæcumque huiusmodi in usus pios non convertuntur, atque ingressus eos, qui simoniacæ labis, aut sordidæ avaritiæ suspicionem habent, fieri non permittant, &c.* Tandem eadem sess. 24. cap. 18. incip. *Expediit maxime animarum salutem, &c.* Ubi circa medium habetur. *Caveantque, ne quidquam prorsus occasione huius examinis, nec ante, nec post accipiant: alioquin simoniæ vitium, tam ipsi, quam alii dantes incurrant: à qua absolvi nequeant, nisi dimissis beneficiis, &c.*

219 Corroboratur hoc ex Jnn. III. cap. 3. *Tua nos.* Vbi assignat casum de clerico donante rem aliquam Canonicis ad movendos eos, ut ipsum Clericum in Canonicum eligant; subdit idem Pontifex cap. 3. cit. *Quòd si Canonici accipientes munera, Clericum non reciperent in Canonicum, nisi munera accepissent, iam essent simoniaci mentales; & cõpellit eos apud districtum Judicem, quia culpabiles judicantur. Et insuper clericus dans ob-tale motivum, quia daret ex intentione accipiendi Canonicatum, etiam esset simoniacus mentalis. Majori claritate, & expresso casu hujus capituli Decretalium, nequit ostendi falsitas damnatæ propositionis, quò ad illam primam partem.*

220 Nunc eandem impugno propositionem, quò ad secundam partem, quando quis confert beneficium, vel illud procurat cum intentione, & pacto recipiendi munus, vel obsequium; tunc talis intentio, vel pactio nequeunt esse sine simonia: Ergo etiam si munus reciperetur in gratuitam compensationem, committeretur simonia. Probatum assumptum. Primò, quia munus illud excedit naturalem obligationem, quæ obligatus manet beneficiarius naturaliter ex obtento beneficio; sed hic excessus est pretium illius beneficii Ecclesiastici; nam res illa, quæ daretur, ultra naturalem obligationem, ef-

set

set pretio æstimabilis, & excedens naturalẽ obligationẽ: Ergo stantẽ illa intentione, vel pacto, jam usura committeretur. Secundò idem assumptum probatur; quia illa gratuita compensatio ex parte recipientis, est onus supra naturalem obligationem: Ergo quoties hoc onus imponeretur, præcisè ut conferatur beneficium Ecclesiasticum, jam conferens, simoniam committeret, accipiendo scilicet temporale in gratuitam compensationem rei spiritualis, &c. quando namque gratuita compensatio est in pactum deducta; tunc datio, aut collatio beneficii non est purè liberalis, & gratuita, sed onerosa: eo prorsus modo, quo onerosa esset donatio alicui facta, cum onere, ut donatarius oret Deum pro ipso donatore. Sic in casu dicendum est. Ex his apparet falsitas utriusque partis propositionis quadragesimæquintæ.

A R T I C V L V S XLVI.

Exponitur sensus quadragesimæ sextæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesimæ sextæ damnatæ Propositio. *Et id quoque locum habet, etiam si temporale sit principale motiuum dandi spirituale; immò etiam si sit finis ipsius rei spiritualis, sic, ut illud pluris æstimetur, quam res spiritualis.*

221 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd neque committatur simonia, quando conferens beneficium propter temporale emolumentum, principaliter movetur à re illa temporali: & etiam si res illa temporalis sit finis, ad quem ordinetur intentio conferentis in conferendo beneficium.

Oppugnatio Propositionis.

222 **S**uppositis iis, quæ dicta sunt in præcedenti articulo, nunc unum noto, hanc propositionem esse magis ad temeritatem imputabilem, quam quadragesimæquintæ supra impugnata in art. antecedenti; nam præsens propositio destruit formalem rationem simoniæ, & illam omninò intendit tollere de medio in quacunque rei spiritualis, aut beneficii collatione; quod est contra Summorum Pontificum constitutiones, & Sacros Canones in articulo antecedenti cit. Quòd destruat formalem rationem simoniæ, patet, quia simonia est studiosa voluntas emendi, & vendendi pretio temporali rem spiritualem, vel spirituali annexam: quoties non esset simonia accipere temporale, ut primarium motiuum, & ut finis conferendi,

di, & efficiendi spirituale, non haberetur locus propugnandi, in quo simonia committeretur; & sic ipsa de medio tolleretur. Idem prorsus est intendere, & accipere temporale, ut motium primarium, vel finem conferendi spirituale, ac vendere spirituale illud, & recipere temporale illud in pretium rei spiritualis. Hoc ultimum ostendam, impugnando directè supradictam propositionem.

223 Impugno sic damnatam propositionem. Idem est operari propter motium, ac operari propter finem, præsertim quando motium est principale; sed ut in articulo antecedenti impugnatum est, operari propter motium assequendi temporale in collatione beneficii, est simonia; quia illo cessante motivo assequendi temporale, non conferretur beneficium: Ergo pariter quando conferens beneficium, illud confert ad finem recipiendi temporale, committeret simoniam. Totum hoc evidentissimè patet; nam simonia est intendere, (quod idem est ordinare actionem internam ad finem) rem temporalem accipere, & pro ipsa commutare spirituale; sed quando quis collationem beneficii ordinat ad rem temporalem, tãquam ad finem intentum in ipsa beneficii collatione, jam intendit temporalem rem accipere, & pro ipsa commutare spirituale; quæ commutatio esset vera, & realis venditio rei spiritualis pretio temporali: Ergo jam simonia committeretur, quando quis daret spirituale, ad finem consequendi temporale. Vel ex parte recipientis beneficium, quando recipiens beneficium daret temporale ad finem recipiendi spirituale, committeret simoniam. Hoc ipsum expressè constat ex cap. *Et si quæstiones*, & in aliis Sac. Canonibus.

ARTICVLVS XLVII.

Exponitur sensus quadragesimæ septimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesimæ septimæ damnata Propositio. *Cum dicit Concilium Tridentinum: (eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles ipsi iudicaverint, ad Ecclesias promovent) Concilium, vel primò videtur per hos digniores non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo, vel secundò, locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non verò dignos; vel tandem loquitur tertio, quando fit concursus.*

224 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quod putant Authores istius, sensum Concilii Tridentini in cap. 1. sessionis 24. de

24. de reform. incip. *Si in quibuslibet Ecclesia gradibus, esse, quòd illa verba (eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores, & Ecclesia magis utiles ipsi judicauerint ad Ecclesias promouere) nò sint intelligenda simpliciter de dignioribus comparativè sumptis, pro ut dignior sit eligendus ad beneficia curata, omisso minùs digno; sed quòd sint intelligenda positivè, scilicet sint eligendi digni; & idem sonet eligere digniorem, ac dignum. Vel quòd sint intelligenda comparativè ad indignum; scilicet eligatur dignior, omisso indigno. Vel quòd quando inter duos habeatur concursus ad illam Ecclesiasticam dignitatem, tunc qui dignior existimatur in concursu, hic eligendus sit.*

Oppugnatio Propositionis.

225 **S**uppono apud omnes Doctores, *Beneficium Ecclesiasticum esse perpetuum. Jus percipiendi redditus ex bonis Ecclesiasticis propter aliquod officium spirituale, auctoritate Ecclesie constitutum: Quod triplex est (relictis aliis divisionibus, quæ ad hanc primam, & principalem reducuntur), Aliud est beneficium curatum, aliud duplex, & aliud simplex, seu non curatum. Primum est illud, cui annexa est cura animarum: ut est Episcopatus, Parochia, &c. Secundum est illud, cui ultra Ecclesiasticam dignitatem, est etiam annexa aliqua solemnitas Juris; quæ vel est præ eminentia, vel Iurisdictionis, vel cura animarum: ut Archidiaconatus in Cathedralibus, vel Collegialibus: Parochia, &c. in huiusmodi beneficiis, ultra dignitatē Ecclesiasticam, est etiam annexa cura animarum, & Iurisdictionis. Tertium tandem est illud, quòd solam dicit Ecclesiasticam dignitatem, absque animarum cura, vel Iurisdictione: ut est Canonicatus, &c.*

226 Suppono insuper, dignum ad Ecclesiasticam dignitatem obtinendam illum esse, qui habet habilitatem, & capacitatem, à Iure statutas, & canonico Iure non sit impeditus: habeatque morum honestatem, ad cuius exemplum subditi possint Christianè vivere: & tandem quòd habeat doctrinam, & dexteritatem ad exercendū munus illud Ecclesiasticum. Ex his infero, quòd ille, qui talibus caret dotibus, non est censendus dignus, sed indignus ad officium, & beneficium Ecclesiasticum. Qui verò magis præditus est his dotibus censendus est magis dignus. Vnde major dignitas cognosci potest dupliciter, vel prævio examine, quando scilicet Ecclesiasticum beneficium conferendum est prævio examine; vel ex personæ cognitione habita extra examen, ita ut certus esse possit conferens, quòd ille, cui confertur beneficium, sit magis dignus ad illud exercendum.

227. In 7. difp. de juft. & Jure speciale[m] tractatum habui per plures quæftiones de beneficiis, & beneficiarii obligationibus: & in q. 18.6. difputationis, ubi quæftionem efformavi, an fit obligatio fub mortali eligendi ad quæcunque officia digniorem? dixi, quod ad officia Ecclefiastica habentia curam animarum, fub mortali tenentur electores eligere meliorem. Ex doctrinis, à me loc. cit. adductis.

228 Impugno nunc fupradictam damnatam propofitionem: & primò, quod ad primam partem. Concilium Tridentinum citatum feff. 24. cap. 1. de reform. incip. *Si in quibuslibet Ecclefiæ gradibus: dum dixit illa verba (eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nifi quos digniores, & Ecclefiæ magis utiles, ipfi judicaverint, ad Ecclefias promovent)* loquitur Concilium in eo fenfu, quo per beneficiarios major utilitas afferatur animabus ipforum curæ datis; fed major utilitas præftatur à magis digno, quàm à minùs digno; cùm magis dignus fupponatur præditus majori doctrina, & dextérité: Ergo fenfus Concilii per illa verba, fumat digniores comparativè ad minùs dignos, eo prorfus modo, quo fonant grammaticaliter: Ergo nonnifi temerè interpretantur de positivo dignitatis. Quod fic oftenditur, primò, quia Concilium, fi intenderet loqui positivè de dignitate eligendorum (ut falfo fuit interpretatum) non dixiffet, *quos digniores, & magis utiles; fed dixiffet, quos dignos, & utiles; cùm hoc fit positivum dignitatis eligendorum: ficut in aliis capitibus, quando loquitur positivè de habilitate, idoneitate, &c. non exprimit has circumftantias per terminum comparativum unius ad alium, explicatum per *ly magis*: Ergo fi in hoc capite Concilium loquitur per terminum comparativum, fignum eft, quod intendit, & vult, ut in electione ad beneficia Ecclefiastica, curam animarum habentia, eligatur magis dignus, omiffò minùs digno; & fic quod non fumat comparativum pro positivo, ut falfo fupponunt Authores damnatæ propofitionis. Secundò oftèditur ex hoc, quod Concilium fuit locutù cohærenter ad id, quod habetur ex Inn. III. in Conc. Gen. in cap. *Grave nimis; de Præbendis*: & cohærenter etiam ad id, quod habetur in cap. un. 3. decret. tit. 12. his verbis: *Non ex affectu carnali, fed discreto Judicio debuisse Ecclefiasticum beneficium in personam magis idoneam dispensare;* fed aperte conftat, quod hic fenfus fit comparativus majoris digni ad minùs dignum: Ergo in eodem fenfu locutum eft cit. Concilium Tridentinum.*

229 Secundò impugno damnatam propofitionem quò ad fecundam partem. Hæc expositio pro fecunda parte propofitionis eft purè gratuita, immò implicatoria: nam nulla effe potest comparatio inter dignum, & indignum. Si quis interroget me; quinam eft magis Sanctus Divus Petrus, an Judas? vel interroget, quis eft magis

doctus, Titius, an Caius? Et fupponamus, Cajum eſſe abſolutè indoctum. Tunc malè reſponderem, ſi dicerem: eſt magis Sanctus D. Petrus, eſt magis doctus Titius. Nam inter ſanctitatem, & damnationem nulla fit comparatio: ſicut nulla fit comparatio inter virtutem, & ignorantiam. Sola nanque comparatio habetur inter duo, quorum utrumque participat de qualitate, in qua fit comparatio, ſed unum magis altero de illa qualitate participat. Ut ſupponamus, quòd Titius ſit doctus, ut octo, & Caius doctus, ut quatuor; ſi quis me interroget, quinam eſt magis doctus, Titius, an Caius? Reſponſio legitima eſt, ſi dicerem, Titius; quia tunc etiam Caius de qualitate doctrinæ participat. Hoc præmiſſo, nunc ſic ad intentum noſtrum: ſi Concilium loquitur in ſenſu comparativo, implicatorium eſt, quòd ibi intendat facere comparationem inter dignum, & indignum; cùm indignus non participet de illa eadem qualitate, quæ eſſet, vel doctrina, vel dexteritas, quæ à digno participatur: Ergo ſignum eſt, quòd Concilium loquitur de magis digno comparativè ad minùs dignum.

230 Tertiò impugno damnatam propoſitionem quò ad tertiam partem. In illo capite cit. Concilii non exprimitur concurſus; cùm loquatur de libera promotione, & collatione beneficii Eccleſiaſtici. Vbi nanque Concilium loquitur de concurſu, illum exprimit: ut conſtat ex cap. 18. eiufdem ſeſſionis 24 ubi circa medium habentur hæc verba. *Peractò deinde examine, renuncientur quocunq; ab his idonei iudicati fuerint, etate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunitis; ex hisque Episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum iudicaverit; atq; illi, & non alteri collatio Eccleſiæ ab eo fiat, ad quem ſpectabit eam conferre.* Si ergo citatum Concilium loqueretur de concurſu, ſeu examine, ſicut hic examen exprimit, ita etiam ibi examen, aut concurſum exprimeret. Quapropter concludendum eſt, Concilium ibi intendere de eligendis dignioribus comparativè ad minùs dignos ad Eccleſiaſtica beneficia curam animarum habentia; ut in primo capite eiufdem ſeſſ. cit. concluditur in fine. *Postremò eadem Sancta Synodus, tot graviffimis Eccleſiæ incommodis commota, non poteſt non commemorare, nihil magis Eccleſiæ Dei eſſe neceſſarium, quam ut Beatiſſimus Romanus Pontifex, quam ſollicitudinem univerſæ Eccleſiæ ex muneris ſui officio debet, eam hinc potiſſimum impendat, ut electiſſimos tantùm ſibi Cardinales adſciſcat, & bonos maxime, atq; idoneos Paſtores ſingulis Eccleſiis præſciat; idque eo magis, quòd ovium Chriſti Sanguinem, quæ ex malo negligentium, & ſui officij immemororum Paſtorum regimine peribunt, D. N. Ieſus Chriſtus de manibus ejus ſit requiſiturus.*

ARTI-

A R T I C V L V S XLVIII

Exponitur sensus quadragesimæ octavæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesima octava damnata propositio. *Tam clarum videtur, fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur.*

231 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, fornicationem non esse intrinsecè malam, sed solum esse malam, quia prohibitam in sexto Decalogi præcepto : unde putant Authores istius, quod asserere, fornicationem esse secundum se, & intrinsecè malam, est rationi discordare. Quàm scandalosa, & contraria sit Scripturæ, & Patribus ista propositio, mox ostendemus.

Oppugnatio Propositionis.

232. **T**Anquam certum suppono cum omnibus Doctores, fornicationem simplicem esse inordinatum concubitum, quo solutus naturali usu solutam cognoscit. Solutus nanque, & soluta debent excludere quodcumque vinculum, sive consanguinitatis, sive affinitatis, sive Religionis, sive voti. Quare si quis concubitum haberet cum meretrice, & esset Religiosus professus, voto castitatis obstrictus, non simplicem committeret fornicationem, sed sacrilegium; vel si committeretur cum consanguinea, vel affine, esset peccatum incestus; quæ peccata habent mutare speciem; & species istæ mutatæ sunt necessariò exprimendæ in confessione, nec sufficit dicere, peccavi peccato fornicationis; cum hoc peccatum in recto sensu intelligatur de soluto cum soluta. Additur etiam illa particula (naturali usu) ad denotandum, quod si usus copulæ sit in vase præpostero, tunc esset peccatum contra naturam, & non simplex fornicatio. Est de fide certum apud omnes Doctores, simplicem fornicationem esse mortale peccatum; ut definitum est in Clement. *Ad nostrum, de hæreticis*. Immo hoc expressè habetur ex Apost. ad Ephesios 5. *Omnis fornicator, aut immundus non habet hereditatem in regno Christi*. Idem scribit ad Galatas 5. *Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, &c.* & subdit, *quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Quibus

præmissis tanquam de fide certis; cum contrarium sit tanquam hæreticum damnatum, ut constat ex *Canic. ad nostrum, de hæreticis*.

233 Impugno nunc damnatam propositionem directè secundam, id, quod asserit, fornicationem non esse de se malam; sed esse talem, quia prohibitam, & interdictam. Hæc propositio immediate opponitur doctrinæ traditæ ab Apost. 1. Corinth. 6. ubi habetur in versic. 9. *An nescitis, quia iniqui Regnum Dei non possidebunt? Nolite errare: neque fornicarii; neque idolis servientes, neque adulteri: neque molles; neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque raptores Regnum Dei possidebunt.* Et versic. 15. subdit Apostolus. *Nescitis, quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit. An nescitis, quoniam qui adhaeret meretrici unum Corpus efficitur? Erunt enim (inquit) duo in carne una. Qui autem adhaeret Domino, unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat, &c.*

234 Ex hac D. Pauli doctrina plura infero contra damnatam propositionem. Primum, quod dum dicit *fugite fornicationem*, & assignans motiium hujus fugæ, subdit: *Omne peccatum, quodcumque fecerit homo extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat;* Sed peccare in proprium corpus per actum fornicationis, est peccare, seclusa quacunque prohibitione: Ergo fornicatio est peccatum, & consequenter mala, seclusa quacunque prohibitione. Probatur ista minor: peccare in proprium corpus, est illud maculare, & difformare: quod nõ facit cetera peccata, quæ extra corpus committuntur; sed macula, & difformitas corporis sunt malæ, seclusa quacunque prohibitione, cum maximum dedecus sit naturæ rationali, hoc inquinamentum habere: Ergo malum est peccare in proprium corpus, seclusa quacunque prohibitione. Hoc malum corporis est ita malum in se, ut multi ex antiquis Philosophis illud detestati fuerint, nullum habendo respectum ad legem, quæ ipsis ignota erat.

235 Secundum, quod infero, est, D. Hieronymum in expositione hujus Epistolæ D. Pauli, dixisse: *Cetera peccata forinsecus sunt. Quidquid enim egerimus, in alios agimus; fornicatio non solum conscientiam fornicantis, sed. & corpus maculat.* Ubi vult Sanctus Hieronymus, quod fornicatio ex se habeat maculare corpus; sed quod hæc ex se maculare corpus, est ex se malum: Ergo fornicatio est ex se mala; & quidem, non solum physicè (ut prætendunt Authores damnatæ propositionis;) sed etiam moraliter. Quod sic ostenditur. Primo ratione; nam macula moralis est talis, quam prudens judicat esse

esse rationi dissonam, & difformitatem inducere, & ut vitiosam illam abominatur; sed hoc evenit in corpore humano per fornicationem: Ergo habet moraliter maculare corpus. Secundò ostenditur per verba ipsius Apostoli, ubi dicit: *Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis?* Subdit Apostolus, *Absit.* Et hac utor ratione; quia dum unum corpus fit corpus fornicarii cum corpore meretricis, jam corpus illud fornicarii maculatur; & iccirco Apostolus dixit *Absit.* Hinc Theophylactus super hanc Pauli Epistolam ait: *In corpore itaque ipsum fornicator delinquit, cum illud inquinat, & sordè conspurcat.* Ex his doctrinis, & aliis Sanctorum Patrum, ut Ambrosii, Athanasii, Bedæ, &c. quos refert Pater Cardenas, impugnando hanc damnatam propositionem, colligi potest, quòd absque ulla ratione in hanc, & sequentem propositionem prolapsi fuerunt duo Authores nostri temporis.

236 Ostenditur secundò falsitas damnatæ propositionis, ex eo, quòd fornicarius suas amittit virtutes morales; sed hoc esset falsum, nisi fornicatio secundum se esset vitium, & mala; nam cum vitio incompossibilis est virtus: Ergo secundum se mala est fornicatio, præcisa quacunque prohibitione. Probatur minor ex D. Ambrosio super Sampsonis lasciviam: ait Sanctus Doctor: *Sampson validus, & fortis Leonem suffocavit, sed amorem suum suffocare non potuit:* & concludit: *Messes incendit alienas, sed unius ipse mulieris accensus igniculo, messes suæ virtutis amisit:* Ergo per fornicationem perdidit homo virtutes; sed magna est indignitas in homine amissio virtutum, & quidem præcisa quacunque lege positiva; cum quilibet naturali jure teneatur, nedum virtutes augere, sed illas servare; aliàs brutis foret comparandus: Ergo conforme est naturali rationi non fornicari.

237 Nunc probo, fornicationem esse dissonam rationi. Illud est dissonum rationi, quòd videtur repugnare Juri naturæ; sed fornicatio repugnat Juri naturæ: Ergo est rationi dissona: Ergo falsum assumitur ab Authoribus damnatæ propositionis, quòd scilicet fornicari non sit dissonum rationi. Probatur nunc minor: Quæcunque creatura rationalis Jus naturale habet ad vitam tuendam, ad famam conservandam, & ad honestè vivendum; sed per fornicationem deturpatur fama, & honestas vitæ hominis: Ergo per fornicationem præjudicatur Jus naturale hominis: Ergo repugnat fornicatio Juri naturæ; sed quòd repugnat Juri naturæ, est dissonum rationi; quia ratio dicitur, non esse faciendum id, quòd cedit in ipsius naturæ præjudicium, sed esse fugiendum; quomodo supra locutus fuit Apostolus, dum dixit, *fugite fornicationem:* Ergo fornicatio est adeo mala in se, seclusa quacunque prohibitione, ut sit omninò dissona rationi;

ni ; ac per consequens supradicta propositio meritò , ut scandalosè damnata fuit .

ARTICULVS XLIX.

Exponitur sensus quadragesimanonæ Propositionis , & ejus falsitas demonstratur.

Quadragesimanonæ damnata Propositio. *Mollities jure natura prohibita non est . Unde si Deus eam non interdixisset , sapè esset bona , & aliquando obligatoria sub mortali .*

238 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, molliem esse malam, quia prohibitam: & si prohibita non esset, quandoque esset bona, & obligatoria sub mortali, quia non est contra Jus naturæ: & quandoque mala. Ab Authoribus assignatur casus, quando esset bona, & obligatoria sub mortali; & quando mala. Bona esset (ut ipsi inquirunt) quando abundantia seminis retenti affert nocuum mentum sanitati; & quia quis tenetur naturali jure sanitatem procurare, ideo teneretur per molliem hoc facere. Mala esset, quando quis ægrotaret, & procurando molliem, pateretur periculum vitæ; quia tunc quisque tenetur vitam suam servare; iccirco in casu infirmitatis molliem mala est, & illam procurans, committit peccatum mortali. Illud verò est gratis assertum, & nimis scandalosum.

Oppugnatio Propositionis.

239 **M**ollities voluntaria, seu pollutio, de qua hic est sermo, semper peccatum mortale est; & quidem contra naturam; cum per eam non habeatur naturalis usus in exercitio actus libidinosi. Hæc autem voluntaria molliem, seu pollutio, dupliciter contingere potest, vel voluntariè formaliter, & in actu, vel voluntariè virtualiter in causa. Tunc est voluntaria formaliter, & in actu, quando quis illam liberè exercet absq; prævia causâ antecederet prævisa, ex qua infallibiliter sequatur pollutio intenta: & hæc dupliciter contingere potest, vel solo tactu pollutentis, quando scilicet se ipsum tangit in parte venerea; vel insuper tactu alterius, ut si ab altero in venerea parte tangatur: quando tangitur ab alio, nõ sufficit dicere in confessione: *procuravi pollutionem*; sed explicare debet, nedum personam, quæ in ipso pollutionem procuravit, sed etiam statum, & conditionem ejusdem, ut si est Sacerdos, Religiosus, vel Religiosa. Tunc verò est voluntaria virtualiter, & in causa, quando
ad

ad illam procurandam antecederet data fuit causa, qua directè pollutio intenta fuit: ut dum quis se ponit ad legendum librum tractantem de rebus venereis, vel longam habeat locutionem de iisdem rebus, quæ ad actus libidinosos provocare solent: vel si se inebriaret ad finem habendi pollutionem exortam ex nimio cibo, & potu. In omni casu, in quo pollutio voluntaria est, sive in actu, & formaliter, sive in causa, & virtualiter, semper peccaminosa est. Unde dicit Apostolus supra relatus 1. Corin. 6. *Molles Regnum Dei non possidebunt.* Hac præmissa doctrina,

240 Nunc impugno damnatam propositionem. Seclusa quacunque prohibitione Dei, est contra jus naturale id, quod est de se impeditivum naturalis generationis; sed mollities, aut pollutio voluntaria est de se impeditiva naturalis generationis, ut patet: Ergo mollities, seu voluntaria pollutio, etiam seclusa divina prohibitionem, est jure naturæ prohibita; sed in nullo casu potest esse bonum, quod est prohibitum Jure naturæ: Ergo mollities, seu voluntaria pollutio in nullo casu potest esse bona. Probatur major: naturalis generatio est exacta jure naturæ: juxta illud Gen. 22. *Crescite, & multiplicamini:* Ergo quod impedit naturalem generationem, est contra Jus naturale: Ergo si mollities habet ex se impedire naturalem generationem, est actus contra Jus naturale. Eò vel maximè, quia effusio seminis ex se ordinanda est ad naturalem generationem; sed effusio seminis per mollitiem est contra naturam, & ad naturalem generationem non ordinata: Ergo est contra Jus naturæ: adeoque in nullo casu licita. Casus ille assignatus ab Adversariis ad corporis sanitatem habendam, est arduus, & crudelis: & si medicus aliquis, hoc uteretur medicamento, ex prævio ægrotantis consensu (seclusa quacunque Dei prohibitionem) exerceret actum contra Jus naturale; cum posset alio uti medicamento, ad expellendam seminis superfluitatem, ne malum contra naturam committatur.

241 Deinde: mollities ex se, præcisè quacunque Dei prohibitionem, immunda est, contumeliosa, & ignominiosa naturæ, ut dicebat Apost. cit. Epist. 1. ad Cor. cap. 6. sed quod est naturæ immundum, contumeliosum, & ignominiosum, est jure naturæ prohibitum; quia est contra Jus naturale: Ergo mollities est Jure naturæ prohibita, etiam seclusa quacunque Dei prohibitionem. Hinc D. Chrysost. serm. 4. in Epist. ad Rom. ait: *Vides banc concupiscentiam? tam absurdum non esse aliunde, quam ex summo immodestia.* Hoc ipsum confirmari potest per ea, quæ in antecedenti articulo dicta sunt contra simplicem fornicationem, tum ex Apostolo, tum ex Sanctis Patribus.

ARTICULUS L.

Exponitur fensus quinquagefime Propositionis , & ejus falſitas demonstratur.

Quinquagefima damnata Propofitio . *Copula cum conjugata , conſentiente marito , non eſt adulterium : ideoque ſufficit in confeſſione dicere , ſe eſſe fornicatum.*

243 **S**ENſus hujus damnatæ propoſitionis eſt , quòd ſi maritus conſenſerit ad copulam , quam quis habeat cum ſua uxore , hic ab adulterii peccato excuſatur : & ex hoc non teneatur dicere in confeſſione , peccavi peccato adulterii , ſed ſufficit , ut dicat , commiſi peccatum fornicationis.

Oppugnatio Propoſitionis.

234 **A**PUd omnes Doctores certum eſt , *adulterium eſſe inordinatum concubitus cum perſona conjugata* : & hoc eſſe poterit , vel ex parte unius perſonæ tantum , vel ex parte utriuſque : ex parte unius evenit , quando mulier tantum eſt matrimonio ligata , & vir eſt ſolutus ; vel quando mulier eſt ſoluta , & vir eſt matrimonio ligatus . Ex parte utriuſque evenit , quando tam mulier eſt ligata matrimonio , quàm vir . Hoc autem adulterii peccatum mortale eſt ex genere ſuo , & gravius fornicatione , ut omnes Theologi affirmant . Gravitate adulterii deſumunt Doctores , tum ex injuſtitia , quæ alteri conjugato fit , tum ex violatione fidei conjugalis , tum ex illegitimis filiis , qui ex adulterio naſcuntur , & ex multis damnis ſequètibz ex filiorum illegitimatione . Unde de hoc adulterii peccato dicitur apud Job . cap. 31 . *Scortum alterius ſit uxor mea , & ſuper illam incurventur alii . Hoc enim nefas eſt , & iniquitas maxima.*

244 Ex his infero cum communi Doctorem conſenſu , per adulterium ultra caſtitate violationem , committi alias peccati ſpecies contra alias virtutes ; ideſt contra fidem ſervandam in matrimonio , quæ in unitate corporis conjugatorum conſiſtit ; juxta illud Gen. 2 . *Erunt duo in carne una .* Et hæc obligatio exoritur ex ipſo matrimonii contractu . Ex quo contractu qui adulterium committit , peccat etiam contra juſtitiam , propter triplicem iniuriam , nimirum propter iniuriam illatam Sacramento matrimonii : propter iniuriam illatam ſtatu coniugali ; & propter iniuriam , quæ inferitur mari-

marito (si mulier committit adulterium) vel quæ infertur mulieri (si adulterium committeretur à marito). Ex adulterio autem ab uxore commisso, si nascantur filii spurii, & isti nutrentur à marito existimante, spurios illos esse filios suos, tunc per tale adulterium, quia maritus damnificatur in spuriiis sustentandis, ei magna fit iniuria, quæ ad servandâ justitiæ æqualitatē compensanda est ab adulteris. Et si nullum damnum eveniret marito, quia nimirum per adulterium filii non nascerentur; vel si nascerentur, non pateretur damnum maritus in illis sustentandis, tunc hæc iniuria propter damnum cessaret, solis iniuriis tamen remanentibus erga statum conjugalem, erga maritum habentem Ius ad copulam conjugalem cū uxore; & erga Sacramentum. His notatis,

245 Impugno nunc primò damnatam propositionem. Quando conjugata se copulat carnaliter cum altero viro, consentiente marito, consensus hic à marito præstitus non dissolvit illam à lege conjugij: Ergo quamvis maritus consentiat, etiamsi voluntariè, & plena libertate consentiat, semper conjugata adulterium committit. Probatur antecedens: primò, quia consensus præstitus à marito solum faceret, quòd ipse cederet juri suo, non suscipiendo iniuriam, quam reciperet, si mulier, ipso invito, seu non consentiente, se carnaliter cum altero viro copularet; sed etiamsi posset cedere juri suo, adhuc tamen mulier lederet statum conjugalem, & iniuriam inferret Sacramento matrimonij: Ergo per consensum mariti non dissolvitur mulier à lege conjugij. Secundò idem antecedens probatur; quia sicut consensus ille non dissolvit simpliciter matrimonium; cùm hoc sit indissolubile; ita neque habet dissolvere mulierem à lege conjugij. Quòd autem non dissolvat matrimonium constat ex sacris literis, primò ex Gen. 2. *Adbærebit uxorì suæ: erunt duo in carne una.* Secundò ex illo Matt. 19. *Itaque jam non sunt duo, sed una caro.* Per has authoritates significatur, maritum, & foeminâ fieri unam carnem, & quidem ex lege matrimonij. Quare estò maritus consenserit in adulterium mulieris, per talem consensum non dissolvitur matrimonium: ut clarè exprimit Apost. ad Rom. 7. dicēs: *Igitur vivente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro: si autem mortuus fuerit vir ejus, liberata est à lege viri, ut non sit adultera, si fuerit cum alio viro.* Quibus verbis apertè apparet, quòd ex lege conjugij indissolubile est matrimonium; & quoties mulier fuerit copulata cum alio viro, erit adultera, vivente proprio viro: Ergo non obstante, quòd vir consenserit ad copulam carnalem mulieris cum altero viro, semper peccatum illud, quòd mulier committit, erit adulterium; saltem ex eo, quòd per illam actionem iniuria infertur in matrimonium.

246 Eò vel maximè : per Sacramentum matrimonij significatur unio Christi cum Ecclesia: ut habetur ex eodem Apost. ad Eph. 5. *Propter hoc relinquet homo Patrem, & Matrem suam, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne una; Sacramentum hoc magnū est. Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia; Sed pro ut significat unionem Christi cum Ecclesia violatur hæc unitas, dum mulier carnaliter copulatur cum altero viro, etiam consentiente marito: & præjudicium affertur unioni Christi cum Ecclesia: Ergo, etiam consentiente marito, uxor adulterium committit, si carnaliter cum altero viro copulatur. Totum hoc ostenditur, quia uxor, etiam consentiente marito, quantum est de se, per talem copulam, sicut facit unum corpus cum altero viro, ita vellet dissolvere unionem Christi cum Ecclesia, quæ unio indissolubilis est: Ergo per talem copulam magnum affert præjudicium Sacramento.*

247 Deinde juxta dictum Apostoli ad Rom. 7 supra cit. deducitur hæc propositio universalis. *Omnis fœmina coniugata, vivente viro, si fuerit cum altero viro, est adultera.* Hæc universalis est vera juxta Apostolum: Ergo quælibet particularis propositio derivata ab hac universali debet esse vera, estò apponeretur conditio distrahens, vel minuens, dummodo essentialiter non variaretur: Ergo ista particularis: *Hæc fœmina coniugata, vivente viro, si fuit cum altero viro, consentiente marito, est adultera,* debet esse etiam vera, non obstante illa circumstantia *consensus mariti.* Nam circumstantia ista nequit variare essentialiter propositionem. Sicut si dicerem; quia valet ista propositio universalis: *Omnis homo est rationalis;* valet etiam ista particularis: *hic homo, qui non discurrit, est rationalis;* nam illa particula, quæ explicat carentiam actus secundi ab hoc homine, non destruit prædicatum rationalitatis. Sic in casu, consensus ille à marito præstitus, non habet destruere prædicatum adulterii conveniens uxori se copulanti cum altero viro; vivente proprio viro.

248 Quod verò per copulam habitam uxoris cum altero viro, etiam lædatur Ius matrimoniale, & iniuria fiat statui coniugali, patet; quia dum maritus cedit juri suo per consensum præstitum, non potest alteri juri cedere, nisi illi, quod habet in corpus mulieris; sed in corpus mulieris habet tantum jus, illo utendi, & non alienandi ad suum beneplacitum; cum non sit dominium directum, sed tantum usus, aut jus ad usum: Ergo non potest, circa iniuriam alterius de illo disponere; sed quando ita disponderet, consensus mariti non dissolveret mulierem ab iniuria illata statui coniugali, cui ex lege matrimonij obstricta est, ad non se carnaliter coniungendam cum altero viro: Ergo quamvis maritus consensum præberet ad talem copu-

copulam non per hoc uxor liberata est ab adulterio: & consequenter, non obstante consensu mariti, dum tale commiserit peccatum, debet in confessione dicere, se fuisse adulteratam.

ARTICULUS LI.

Exponitur sensus quinquagesimæ primæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quinquagesima prima damnata propositio. *Famulus, qui submissis humeris scienter adiuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandum virginem; & multoties eidem subservit deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne à Domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.*

249 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd à mortali peccato excusetur famulus, quando ob metum notabilis detrimenti, ne à Domino scilicet malè tractetur, aut torvis oculis aspiciatur, aut tandem è domo expellatur, adiuvat Dominum suum ad pravas, & inhonestas actiones exercendas; scilicet ipsum Dominum submissis humeris adiuvando, ut per fenestras ascendat ad Virginem stuprandam: vel aperiendo januam, ut fœmina ingrediatur in sui Domini cameram: vel deferendo scalam, ut Dominus per eam ascendat ad domum mulieris: vel aliam actionem similem faciendo; & quidem scienter; id est sciendo, Dominum ejus facturum esse actionem illam pravam, & inhonestam. Per hanc appositam particulam *scienter* videtur damnata propositio, præsertim quia metus appositus non est gravis, ut possit à peccato mortali excusari.

Oppugnatio Propositionis.

250 **N**Otandum est pro majori claritate, quòd multoties accidere potest, famulum, jussu Domini sui, exercere aliquam actionem per se indifferentem, absque eo, quòd sciat causam, motivum, vel finem illius actionis ab eo exercitæ. Et quandoque accidit, ut Dominus dicat servo causam, motivum, & finem illius actionis à servo exercitæ. Et tandem de fine, motivo, & causa illius actionis aliunde servus scientiam habere potest. Quando Dominus præcipit servo, ut secum ducat scalam usque ad Domum Bertæ, & servus scalam duceret, nesciendo finem ipsius Domini. Vel servo præciperet, ut submissis humeris adiuvet ipsum Dominum, ut hic per

fenestras Bertæ ascendat, nesciendo finem talis ascensus: Vel præciperet, ut aperiat portam suæ domus, & donet Bertæ ingressum in suam domum. Vel præciperet, ut epistolas afferat ad manus ipsius Bertæ. Vel tandem, eam vocando, ut accedat ad Dominum suum. Quia omnes istæ actiones sunt per se indifferentes, si fiant à servo ad iussum sui Domini, non sunt per se peccaminosæ. At si servus certò sciat, vel per scientiam habitam à Domino suo, vel aliunde, quòd Berta vocetur per ipsum servum à Domino ad malum finem, ad actus scilicet libidinosos exercèdos: vel quòd Dominus ad eundem finem vult per fenestras Bertæ ascendere: vel petit ingressum Bertæ in domum suam: vel tandem velit, ut aliquid simile faciat servus, cum certa scientia de actibus libidinosis committendis à Domino suo, quia tunc servus diceretur cooperari peccato sui Domini, jam mortaliter peccaret: cum esset illius libidinis sui Domini cooperator.

251 Puto, Authores hujus propositionis hoc ultimum non negasse: sed solum affirmasse, posse famulum excusari à peccato mortali ob illum metum assignatum, nimirum, *ne à Domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur*: ut expressè insinuat per *ly si id faciat metu notabilis detrimenti*. Quare præscindo nunc, an hoc detrimentum expressum, sit notabile in servo, ut illum excuset à peccato in illis actionibus, in quibus scientiam certam habet de exercenda libidine à Domino; vel non sit notabile. Quia suppono, nullum esse committendum peccatum ob metum quantumcunque gravem, etiam mutilationis membrorum, vel mortis: præsertim quando utrumque salvari non possit, scilicet fuga peccati, vel cooperandi ad peccatum; & vita sua. In his casibus major est aterna vita, quæ habetur per fugam peccati, quam temporalis, quæ salvaretur, committendo peccatum. His inquam positis,

252 Impugno nunc damnatam propositionem. Metus ille assignatus nequit facere actionem illicitam, indifferentem, vel licitam; sed actiones illæ supra enumeratæ per scientiam, quam haberet famulus de actibus libidinosis sui Domini, essent actiones illicitæ: Ergo per talem metum, supra enarratum, non excusatur servus cooperando ad actus illicitos sui Domini. Probatum minor: scientia illa debet facere, ut servus prudenter agat; se non ponat in periculo peccandi; & ut hoc evitet periculum; sed periculum peccandi non evitaret; immò ipsi periculo se exponeret; & insuper imprudenter ageret, dum ad metum illum vitandum, cooperaretur actibus pravis, & libidinosis sui Domini; & quidem scienter: Ergo stante illa scientia, jam omnes illæ damnatæ actiones, quas operatus est famulus

lus ex jussu sui Domini, sunt illicitæ, & peccaminosæ: & consequenter famulus, adjuvando Dominum suum per illas præstitas actiones, non excusatur à peccato mortali, non obitante, quòd id faciat metu notabilis detrimenti.

ARTICULVS LII.

Exponitur sensus quinquagesimæsecundæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quinquagesimæsecunda damnata Propositio. Præceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.

253 **S**ENsus hujus damnatæ propositionis est, quòd tantum peccet mortaliter ratione scandali, & contemptus, quando quis festa non servat. Unde volunt Authores hujus propositionis, hoc præceptum servandi, ac sanctificandi festa non obligare sub culpa mortali, sed tantum sub pœna.

Oppugnatio Propositionis.

254 **H**OC præceptum festa servandi, quod est tertium Decalogi præceptum, colligitur ex illo Exodi 20. ubi habetur: *Sabbata Sanctifices.* Suppono ex D. Thomæ, & Seraphici Doctoris D. Bonaventuræ doctrina, hoc præceptum esse partim morale, & partim ceremoniale. Est morale, quia per illud præcipitur, ut omissis secularibus negotiis, debeat homo se divino cultui applicare; & hoc quidem facere tenetur ex inclinatione virtutis Religionis. Est verò ceremoniale, quatenus designatus est dies festi, qui sanctificandus est. Hic dies in lege veteri erat dies Sabbati: & ab Ecclesia fuit designatus dies Dominicus in memoriam resurrectionis Domini. Aliæ verò festivitates, quæ servandæ præcipiuntur ab Ecclesia, designatæ sunt in honorem Christi Domini, Beatæ Mariæ Virginis, & aliorum Sanctorum. Quænam festa servanda sunt ex præcepto, & quænam ex Ecclesiæ ceremoniis, apparet ex illis, quæ communiter à fidelibus servantur. Per hoc præceptum servandi festa opera servilia prohibentur, ut constat ex Levit. 23. *Omne opus servile non facias in eo.*

255 **Q**Uòd autem hoc præceptum servandi festa obliget sub mortali secundum se, nullo habito respectu ad scandalum, vel ad contemptum, sic ostenditur, ut cognoscatur, & evidenter demonstretur falsitas damnatæ propositionis. Primò ex consuetudine Ecclesiæ,

clesiæ , & fidelium . Antiqua consuetudo servandi festa habet vim obligandi sub præcepto, ita ut qui festa non servaret, ageret contra antiquam consuetudinem ; sed agendo contra antiquam consuetudinem, ageret contra præceptum obligans sub mortali ad festa servanda: Ergo ex præcepto servandi festa obligati sumus sub mortali ad illa servanda. Probatur minor: *ex cap. cum dilectus*, ubi habetur: *Consuetudo est optima legum interpretis*: Ergo estò expressè nulla habeatur lex obligans sub mortali ad festa servanda , sufficeret ipsa consuetudo antiqua, qua existimant fideles , extare obligationem sub mortali ad festa servanda. Probatur ista consequentia, ex D. Augustino Epist. 118. in illa quæst. *Quid faciendum sit in materia Ecclesiastica?* ubi ait: *Similiter etiam si quid horum tota frequentat Ecclesia; nam hoc quin ita faciendum sit, disputare, insolentissima insania est*: Ergo per Divum Augustinum, si insolentissima insania est disputare de ijs , quæ frequentat Ecclesia , & habet de ijs satis laudabilem consuetudinem, signum est, quòd per Ecclesiæ frequentiam, & consuetudinem, ut certum, & evidens tenendum est; sed consuetudo de festis servandis tanquam ab Ecclesia præceptis, tenetur ut obligatoria sub mortali: Ergo ipsa fidelium , & Ecclesiæ consuetudo sufficit ad obligationem servandi festa sub mortali.

Estò vel maximè , quia fideles in praxi servant festa , quatenus præceptum de servandis festis sit obligatorium sub mortali : Ergo quando nullum extaret præceptum de festis servandis , sufficeret ipsa consuetudo ad faciendam obligationem sub mortali.

256 Secundò sic propositionem impugno. Adest præceptum divinum de festis servandis; & quidem ortum ex Jure naturæ, quo tenemur Deo adhibere fidelitatem, reverentiam, & famulatum: & in Deo est Jus exigendi à creaturis rationalibus fidelitatem, quatenus omnium Princeps, & Deus est: habet Jus exigendi reverentiam, ut in eum nulla committatur injuria; & habet Jus exigendi famulatum in compensationem beneficiorum, quæ nobis elargitus est ; quæ compensatio fieri debet per gratiarum actionem. Fidelitas est præcepta in primo præcepto Decalogi : reverentia in secundo, & famulatus in tertio præcepto. Nunc sic arguo. Quælibet creatura sub peccato mortali tenetur Dei juri satisfacere, quod Deus habet erga ipsam, ratione fidelitatis, & reverentiæ: Ergo etiam tenetur sub mortali satisfacere juri, quod Deus habet erga ipsam, ratione famulatus. Probatur ista consequentia ; quia sicuti Deus est omnium rerum Princeps, ratione cujus Principatus, & supremi dominii jus habet exigendi fidelitatem, & reverentiam; ita est omnium rerum Benefactor, conservator, & custos ; ratione quorum titularum jus habet exigendi famulatum à nobis , quo tenemur gratiam Deo reddere;

dere; fed, ut creatura rationalis Deo famuletur, constitutum est tertium Decalogi præceptum, fervandi scilicet festa: Ergo sub mortali tenemur festa fervare.

257 Tandem ex Concilijs multa opera servilia sunt prohibita in diebus festi; sed ista non prohiberentur, nisi præceptum fervandi festa obligaret sub mortali: Ergo præceptum fervandi festa obligat sub mortali, etiam præciso scandalo, & contemptu Ecclesiæ. Patet major, ex Concilio Romano sub Eugenio II. ubi habentur hæc verba: *Constat, omnes omninò observare, ut in die Dominico nullus audeat operationes, mercationesque peragere, præterquam in cibariis rebus; ita ut liberè possint, ac debite in eo secundum possibilitatem omnes ad Ecclesiam concurrere, &c. Qui verò rustica opera in die Dominico agere præsumperit, contra divina præcepta egisse non dubitet.* Secundo ex Concilio Arelatino sub Carolo Magno cap. 16. *Prohibetur, ne in diebus Dominicis publica mercata, neque causationes, disceptationesque exerceantur.* Idem habetur in Conc. Parisiensi sub Gregorio IV. Ex quibus prohibitionibus deducitur obligatio sub mortali festa fervandi, præciso quocunque scandalo, & contemptu Ecclesiæ; nam si ultra actiones illicitas præstitas contra hoc præceptum, extaret etiam publicum scandalum, vel Ecclesiæ contemptus, tunc graviori peccato peccaret, qui festa non fervaret.

A R T I C V L V S L I I I .

Exponitur sensus quinquagesimatertiæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quinquagesimatertia damnata Propositio. Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, immò quatuor, simul à diversis celebrantibus audit.

258 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd in quocunque casu possit quis satisfacere præcepto de audiendo Sacro in diebus festivis, quando simul à diversis Sacerdotibus celebrantibus audit duas, vel quatuor partes. Ut si sint duo Sacerdotes celebrantes, unus qui sit in elevatione Hostiæ, & alter in initio Missæ; tunc dicunt Authores hujus propositionis, quòd qui simul audiret medietatem Missæ ab illo celebrante, qui manet in elevatione Hostiæ, & simul alteram medietatem ab altero Sacerdote incipiente Missam, satisfaceret præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro. Et etiam satisfaceret, si simul quatuor partes à diversis Sacerdotibus audiret; præsertim si celebrarent in vicinioribus Altaribus.

Oppu.

Oppugnatio Propositionis.

259 **P**Ræceptum de audiendo Sacro in diebus Dominicis, & aliis festivis diebus est Ecclesiasticum, obligans ad observantiã ipsius sub peccato mortali. Hoc præceptum deducitur *ex dist. 1. cap. Missas, de Consecrat.* Ut hoc præceptum adimpleatur, & fidelis eidem satisfaciat, tria requiruntur. Primum moralis, & humana præsentia, qua scilicet audiens humano modo assistat, corpore quidem, & mente: unde physica præsentia, & verborum auditio non est necessaria, nec visio ceremoniarum Missæ. Quare fit, quòd qui dormiret, vel loqueretur in toto Missæ cursu, non satisfaceret præcepto; quia mens ipsa distraheretur à Sacri auditione. Secundum est debita intentio, & attentio; quæ intentio debet esse saltem virtualis, & interpretativa; quòd scilicet ad Ecclesiam quis accedat cum intentione audiendi Sacrum, & præcepto satisfaciendi: nec voluntariè propter librorum lectionem, picturæ contemplationem, &c. debet se ab auditione Sacri distrahere; aliàs Missam non audiret, nec præcepto satisfaceret. Tertium, & quidem præcipuum, quod requiritur ad satisfaciendum præcepto de audiendo Sacro, est, ut integra Missa audiatur; vel saltem, quòd pars notabilis non omitteretur. In hoc tertio requisito stat assertio damnatæ propositionis.

260 Hic adverto contra quosdam præsumentes asserere, in Ecclesiis Regularium fideles non satisfacere præcepto de audiendo Sacro, quòd scilicet huic præcepto satisfieri potest, sive Missa audiatur à Sacerdote seculari, sive in Parochiis, & Cathedralibus, sive in Regularium Ecclesiis, & in quibuscunq; privatis Capellis (dummodo privata Capellæ pro aliquibus diebus solemnibus non sint suspensæ.) Ratio hujus communiter assignatur, quia Ecclesia dum præcipit auditionem Sacri in diebus festivis, nullam facit mentionem de loco, ubi Sacrum audiendum est, sed auditionem Sacri tantum præcipit.

261 His notatis impugno nunc damnatam propositionem. Et pro claritate pono casum: sint duo altaria propinqua, in quibus duo Sacerdotes celebrent, unus sit in Hostiæ elevatione; & alter in introitu Missæ. Accedat Titius ad Sacrum audiendum, ut satisfaciat præcepto; & simul attentè secundam audiat medietatem unius Missæ, quæ est ab elevatione Hostiæ, & primam medietatem alterius Missæ, usque ad Hostiæ elevationem exclusivè. Quòd iste talis non satisfaciat præcepto, sic probo. Ex illis duobus partibus Missæ celebratis à duobus Sacerdotibus nequit integrari unicum sacrificium; cum illæ duæ partes sint inter se omnino independentes;

tes; nam una dependet ab uno sacrificio celebrato per unum Sacerdotem, & altera ab altero sacrificio celebrato per alium Sacerdotem: Ergo qui audit illas duas medietates duarum Missarum, non satisfacit præcepto de audienda integra Missa. Probatur consequentia. Primò, quia si quis audiret duas primas medietates duarum Missarum, usque ad Consecrationem, non audiendo alteras medietates, non satisfaceret præcepto; quia tunc duas medias Missas audiret, & non unam integram Missam: Ergo neque satisfaceret præcepto, qui primam medietatem unius Missæ audiret ab uno Sacerdote, & secundam medietatem ab altero Sacerdote. Antecedens est certum, quia duæ primæ medietates faciunt duo semifacrificia. Probatur consequentia: illæ duæ medietates duarum Missarum, in tantum non sunt satisfactoriæ pro integræ Missæ auditione, in tantum non integrant unum sacrificium; sed neque illæ duæ medietates, quarum una sit prior, & altera posterior duarum Missarum, habent integrare unum sacrificium: Ergo auditio duarum medietatum duarum Missarum, quarum una sit anterior, & altera posterior, non satisfacit præcepto de audiendo integro Sacro.

262 Probatur secundò eadem consequentia: si unus Sacerdos diceret Missam usque ad Consecrationem Hostiæ inclusivè, & alter succederet ad continuandam eandem Missam, à Consecratione Calicis usque ad finem Missæ, neuter ex his Sacerdotibus conficeret integrum sacrificium: Ergo pariter qui ab uno Sacerdote audiret Missam usque ad Consecrationem exclusivè, & ab alio simul à Consecratione usque ad finem Missæ, integrum sacrificium non audiret: quia sicut à nemine ex his Sacerdotibus pro illo tempore esset integrè factum, ita neque esset integrè auditum: Ergo defectu integritatis sacrificii pro illo tempore, quo quis duas, vel quatuor medietates audiret, jam præcepto audiendi integrum Sacrum non satisfaceret.

ARTICVLVS LIV.

Exponitur sensus quinquagesimæ quartæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quinquagesimæ quartæ Propositio. Qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.

263 **S**ensus hujus dānatæ propositionis est, quòd in casu alicujus urgentis necessitatis, ut esset infirmitas, vel breviarum amissio

D d

pro

pro aliquo die, ita ut quis excusetur à recitatione Matutini, & Laudum pro illo die, etiam debeat excusari à recitatione aliarum horarum: & pro ratione Authores hujus propositionis assignant; quia pars major trahit ad se minorem.

Oppugnatio Propositionis.

264 **S**pecialem de hac materia efformavi quæstionem in 7. disp. de Just. & Jure. Et ex ibi dictis suppono, obligationem recitandi divinum officium ex duplici capite oriri in Ecclesiasticis personis, vel ratione beneficii, vel ratione sacrorum ordinum. Ex utroque capite obligatio est sub mortali, nisi urgentes causæ excusent ab ipsius officii recitatione. Ex his causis infirmitas, præsertim, quæ sit in capite, ob gravem febrem, est urgens necessitas excusandi à divini officii recitatione. Magna occupatio in publicis negotiis, & quidem necessaria, ut esset occupatio in concionando, & concionator per plures horas indigeret studio, vel in ipsis concionibus faciendis magnus labor adhiberetur. Et tandem amissio breviarii in itinere, in quo casu, cum Ecclesiasticus memoriter nesciret officium, non teneretur illud recitare. Ad impossibile nanque nemo tenetur, nec cum tanto onere Ecclesia præcipit: ut constat *ex can. Clericus victum.*

265 Quantum spectat ad obligationem beneficiorum in officii divini recitatione extat Bulla Leonis X. in Conc. Lateran. sess. 9. §. *statuimus*: ubi decernit, quod Beneficarii non percipiant fructus provenientes ex beneficio, & quidem pro rata, si officium divinum omittant: & hæc rata fructuum fuit postea per quandam Pii V. Bullam explicata.

266 Suppono pro majori claritate impugnationis hujus propositionis, præceptum de recitando divino officio, esse præceptum supra materiam dividuam plures partes habentem; ut est præceptum de quadragesimali jejunio, quod est supra omnes, & singulos dies quadragesimæ, ita ut quilibet dies Quadragesimæ, divisus ab alio, cadat sub præceptum. Officium nanque divinum in septem partibus divisum est, in Matutinum, & Laudes, in primam, tertiam, sextam, nonam, Vesperas, & Completorium; ita ut quælibet ex his partibus cadat sub præceptum. Unde præceptum quando cadit supra materiam dividuam obligat ad singulas partes, etiam pro ut una est ab altera divisa; ita ut tot peccata committerentur, quot omitterentur materiæ præceptæ. Hac præmissa doctrina, ut necessaria ad nostrum propositum,

267 **I**mpugno nunc damnatam propositionem. Obligatio recitandi

tandi officium divinum est obligatio cadens fupra materiam divi-
 duam : Ergo quando quis non poteft ob gravem neceffitatem re-
 citare Matutinum , & Laudes , & poteft ceteras horas recitare , ad
 illas , quas recitare poteft , tenetur. Antecedens eft certum , quia fi-
 cuti officium divinum eft in plures partes divifum , fic præceptum
 de ipfo recitando obligat ad fingulas divifim recitandas , ita ut
 recitatio unius partis non dependeat à recitatione alterius , nec
 omiffio unius ab omiffione alterius . Probatur confequentia :
 quando materia præcepta eft divifa , dum quis non poteft uni
 parti , etiam majori fatisfacere , & poteft alteri parti , etiam mi-
 nori , debet pro hac parte fatisfacere . Quod probatur duplici pa-
 ritate à me adducta loc. cit. difp. 7. de Iuftitia , & Jure. Prima paritas
 eft ifta . Adefit præceptum jejunandi in tota quadragefima : qui ob
 infirmitatem non poteft jejunare per plures dies , etiam pro majoi-
 ri parte , & poteft pro alia Quadragefimæ parte jejunare , pro illa
 parte , pro qua poteft , tenetur jejunare ; quia dies Quadragefi-
 mæ funt materia dividua , & finguli cadunt fub præceptum jejunii.
 Secunda paritas fit ifta : habeat Titius debitum , aut obligationem
 folvendi mille ; at ipfe in bonis fuis habeat tantum quingentos au-
 reos ; efdò obligatio Titii fit ad mille , quia non poteft ad mille , & in-
 fuper poteft ad refituendos quingentos aureos , ut fatisfaciat fuæ
 obligationi , & debito , teneturolvere quingentos illos aureos . Ita
 pariter , quia materia divini officii recitandi eft dividua , & plures
 continet partes ; fi quis non poteft unam partem recitare , efdò ma-
 jorem , ut efferent Matutinum , & Laudes , & poteft alias recitare , ad il-
 las , quas recitare poteft , tenetur . Unde videtur , rationabiliter fui-
 fe , ut fcanalofam , damnatam fupradictam proffitionem ; quia
 hac admiffa , tolleretur obligatio recitandi fingulas horas officii .

A R T I C V L V S LV.

*Exponitur fensus quinquagefimaquintæ Propofitionis , & ejus
 falftas demonstratur.*

Quinquagefimaquinta damnata Propofitio . *Præcepto communio-
 nis annuæ fatisfit per facrilegam Domini manducationem .*

268 **S**ensus hujus damnatæ propofitionis eft , quod ex vi præ-
 cepti fumendi , faltem femel in anno , communionem , non
 habeatur obligatio illam fumendi dignè , idelt fine peccato ; unde
 Authores iftius propofitionis volunt , quod poffit quis fatisfacere
 præcepto femel in anno fumendi communionem , etiam fi illam fa-

crilegè sumat. Quamvis hæc fuerit antiqua Doctorum aliquorum opinio, in praxi tamen scandalosa videtur; eo prorsus modo, quo scandalosa, & meritò damnata 14. propositio ab Alex. VII. ubi asserbatur: *quòd qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.*

Oppugnatio Propositionis.

269 **Q**uamquam hoc Eucharistiæ Sacramentum sit duntaxat necessarium necessitate præcepti, & non medii necessitate, ut sunt Baptismus, & Pœnitentia; tamen negari non potest, immò certum est apud omnes Doctores, hoc Sacramentum involvere duplex præceptum, divinum scilicet, & Ecclesiasticum. Vnde in adultis, postquam pervenerunt ad perfectum rationis usum, dicitur Sacramentum necessarium necessitate præcepti, divini nimirum, & Ecclesiastici. De præcepto divino circa hoc Sacramentum constat ex illo Joan. 6. ubi habetur. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis.* Idem constat ex Luc. 22. *Hæc facite in mei commemorationem.* Quare Christus Dominus omnibus imposuit hoc præceptum de suo corpore manducando in memoriam suæ passionis, quòd est Eucharistiam sumere. Quare Apost. Paulus 1. Cor. 11. ait: *Quotiescunque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis.* De communionem sumenda saltem semel in anno à quibuscunque fidelibus, postquam ad annum discretionis pervenerint, præceptum extat Ecclesiæ, ex speciali decreto Ianocentii III. emanatum in Later. Concilio, *ex cap. sepè:* & nunc habetur in Decretal. *Cap. Omnis de Pœnit. & remiss.* his verbis: *Omnis utriusque sexus fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit, semel saltem in anno confiteatur, suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, Eucharistiæ Sacramentum.* Ex his ultimis verbis Concilii

270 Impugno nunc damnatam propositionem. Dum Conciliū Lateranensē citatum præcipit omnibus Christi fidelibus, quòd semel in anno sumendum sit Sacramentum Eucharistiæ, saltem in Pascha, simul præcipit, ut reverenter sumatur: Ergo quoties quis Eucharistiam reverenter non sumit, non satisfacit præcepto de annua communionem; Sed qui sumit communionem indignè, non sumit illam reverenter; cùm vel sumat ex certa malitia factæ confessionis invalidæ; vel absolutè absque prævia confessione: Ergo per sacrilegam communionem non satisfit præcepto annuæ communionem. Probatur antecedens: nam intentum Concilii est, præcipere annuam communionem, ut Deus, semel saltem in anno, veniat in memoriam fide-

fidelium, & colatur: ut expriment illa verba cit. Apostoli; *Quotiescunque manducabitis, &c.* & verba Lucæ 22. *Hoc facite in mei commemorationem.* Et insuper, ut fides Corpore Christi reficiantur; sed Deus colitur à fidelibus, & isti Corpore Christi reficiantur, quando reverenter illud sumunt: Ergo dum Concilium exprimit illam particulam *reverenter*, intendit præcipere, communionem esse semel in anno reverenter faciendam: Ergo dum sacrilegè fidelis illa sumit, præcepto non satisfacit.

Eò vel maxime: hoc Concilium loquitur cohærenter ad doctrinam Apostoli 1. Cor. 11. ubi ait. *Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini;* Sed cum reitate Corporis, & Sanguinis Domini nequit stare satisfactio præcepti de communionem sumenda semel in anno: quia dum ipsa præcipitur ab Ecclesia, præcipitur eo modo, quo Christus eam divino præcepto præcepit; ut scilicet dignè suscipiatur in sui memoriam: Ergo Conc. cit. præcipit annuam communionem, ut *ly reverenter*, seu dignè cadat sub præceptum. Hinc Scotus noster in 4. dist. 27. ar. un. §. De secundo, ait. *Et etiam quando vult exercere actus aliquos, quibus debetur reverentia specialis, ut quando vult communicare, habita opportunitate Sacerdotis, nullus debet sine confessione communicare; & in similibus simile est iudicandum.*

271 Deinde: præceptum Ecclesiasticum de sumenda Eucharistia semel in anno, debet conformari præcepto divino, quo illa absolute præcipitur fidelibus; sed à Christo fuit Eucharistia absolute præcepta, ut dignè sumatur: aliàs indignè sumentes sunt Rei Corporis, & Sanguinis Domini: Ergo dum ab Ecclesia præcipitur semel in anno, præcipitur, ut dignè sumatur. Minor ostenditur ex immediato Christi præcepto notato in Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis.* Quomodo ergo, ex præcepto Christi potest habere vitam æternam, qui carnem Christi per Eucharistiam indignè sumit? Ergo signum est, quòd Christus vult, ut sumatur, & dignè sumatur: Ergo dum Ecclesia præcipit, Corpus Christi per Eucharistiam esse sumendum semel in anno, simul præcipit, quòd sumatur, & dignè sumatur: ac per consequens per sacrilegam communionem non satisfacit præcepto annuæ communionis.

ARTICULUS LVI.

Exponitur sensus quinquagesimæ sextæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quinquagesimæ sextæ damnata propositio. Frequens confessio, & communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

272 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd absolute sit nota prædestinationis, vel signum ejus, frequens confessio, & communio, etiam in iis, qui gentiliter vivunt, id est in moribus depravatis, & corruptis. Unde volunt Authores isti, quòd estò quis depravatè, & indignè vivat; absque proposito vitam corruptam mutandi in honestam, si frequenter suscipit Sacramenta confessionis, & communionis, hujusmodi Sacramentorum frequentia est prædestinationis signum.

Oppugnatio Propositionis.

273 **S**uppono, inter fideles alios esse eos, qui verè contriti accedunt ad Sacramentalè confessionè cum proposito amplius non peccandi; & sic verè pœnitentes accedunt ad suscipiendam communionem; & alios esse eos, qui sola consuetudine, absq; supernaturali dolore, & absque proposito, ad Sacramentalem accedunt confessionem; & sic indignè etiam sacram sumunt communionem. Primi namque certitudinem habere non possunt de eorum prædestinatione; cum nemo certus sit, an odio, vel amore sit dignus; sed solum spem suæ prædestinationis habere possunt. Secundi, qui scilicet indignè accedunt, etiam cum frequentia ad Sacramenta confessionis, & communionis; licèt habere debeant spem æternæ prædestinationis, quatenus Deus misericors est, & nemo debet de sua salute desperare; tamen per vitam depravatam, & frequentiam sacrilegiorum possunt evidenter cognoscere, viam illam conducere ad sui perditionem. Neque frequentia illa Sacramentorum, indignè susceptorum, potest in se esse prædestinationis signum. Et quanquam ab omnibus ferè Theologis frequentia Sacramentorum enumeretur inter prædestinationis signa, non tamen est talis, ut indignè, & sacrilegè exercita, sed ut dignè, & reverenter exhibita; quatenus ad Sacramenta, quis accedit verè de peccatis contritus, cum interno proposito denuò non peccandi; & insuper Deo unitur amicabiliter per gratiam

gratiam Sacramentalem, quam recipit : & in hoc interno proposito debet ufque in finem vitæ perfeverare, ut æternam confequatur falutem. Quibus pofitis,

274 Nunc impugno damnatam propofitionem . In iis, qui gentiliter vivunt, feu qui depravatam vitam ducunt, vel in Sacramentorum frequentatione, illa dignè fufcipiunt, cum dolore, & propofito requifitis, ut donum Dei, feu gratiam Sacramentalem recipiant: vel illa indignè fufcipiunt, absque dolore nimirum, & propofito requifitis, ut vitam depravatam relinquunt. Si dicatur primum: Ergo quamvis gratiam Sacramentalem recipiant, dum dolorem habent de peccatis, cum propofito ampliùs non peccandi; quia tamen vitam illam depravatam non relinquunt, nequit in iſtis ſignum prædeſtinationis haberi . Probatur iſta aſſumpta conſequentia: nam ſignum prædeſtinationis in iis deduci poteſt, qui quamvis lapſi in culpam mortalem, ita reſurgunt, ut culpam illam ampliùs non re-aſſumunt; & propofitum de cetero non peccandi, adimplent quantum poſſunt; immò conantur illud adimplere : Ergo quando vitam depravatam proſequentur, eſtò Deus det gratiam Sacramentalem pro illo actu ritè exercito, ſcilicet cum dolore, & propofito exactis ad ritè, & dignè Sacramenta fufcipienda; quia poſtea vitam illam depravatam non relinquunt, ſignum prædeſtinationis colligere non poſſunt. Ultraquam quòd etiam impoſſibile, ſaltem moraliter, videtur, quòd qui quotidie, vel ſæpius confitetur de peccatis cum dolore; & propofito exactis, & communionem quotidie ſumit, quòd depravatam vitam ducat; nam ſtare non poteſt moraliter dolor perfectus de peccatis, cum propofito non peccandi, & continua vita depravata . Vel ſi ſtat vita continua depravata, impoſſibile eſt moraliter, quòd frequentia Sacramentorum ſit cum interno dolore, & propofito, per quæ gratia Sacramentalis fufcipitur .

275 Si verò dicatur ſecundum (quo modo ſumenda videtur damnata propofitio): Ergo potiùs ſignum reprobationis, quàm prædeſtinationis eſſet illa Sacramentorum frequentia . Probatur iſta conſequentia : quia ſignum prædeſtinationis tunc colligitur, quando probabiliter argui poteſt, aliquem ex præviis actibus meritoriiſ eſſe conſecuturum vitam æternam . Et tunc colligitur ſignum reprobationis, quando probabiliter arguitur, aliquem ex præviis actibus demeritoriis eſſe conſecuturum æternam damnationem; ſed quando quis depravatam vitam ducit, & indignè frequentat Sacramenta, actus, quos exercet, ſunt demeritorii, & ex iis argui poteſt, eum, qui indignè talia frequentat Sacramenta, eſſe conſecuturum æternam damnationem: nam ut dicit Apòſt. 1. ad Cor. 9. *Qui manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit, non diju-*

diindicans Corpus Domini: Ergo in eo, qui depravatam vitam ducit, & indignè Sacramenta frequentat, nequit dari signum, & nota prædeterminationis, sed reprobationis: præsertim quia illa depravata vita ad perditionem conducit.

Eò velmaximè: tunc colligi potest signum prædeterminationis in aliquo, quando in eo frequentia Sacramentorum stat cum mandatorum observantia; sed in iis, qui gentiliter viuunt, seu depravatam vitam ducunt non stat mandatorum observantia; immò mandatorum contemptus: Ergo in iis, qui ita viuunt, nequit stare signum prædeterminationis.

276 Ultra has rationes, contra hanc damnatam propositionem militant determinationes Trid. Concilii sess. 6. cap. 12. ubi habetur: *Nemo quoque quandiu in hac mortalitate vivitur, de arcano divine prædeterminationis mysterio usque adeo præsumere debeat, ut certò statuat, se omninò esse de numero prædestinatorum, quasi verum esset, quòd justificatus, aut amplius peccare non possit, aut si peccaverit, certam sibi resipiscentiam promittere debeat. Nam, nisi ex speciali revelatione, sciri non potest, quos Deus sibi elegerit.* Si igitur excitato Concilio, nemo esse potest certus, quòd sit de numero prædestinatorum, nisi ex speciali revelatione ei facta de sua prædeterminatione; quo modo posset signum prædeterminationis habere, quando pravam, & corruptam vitam ducit? Frequentia illa Sacramentorum facit præsumptionem in eo, qui infert probabiliter, se esse prædestinatum, dum corruptam, & depravatam ducit vitam. Argumentum ex hoc Concilio viget à fortiori: si dum quis est justificatus non est certus, se non posse amplius peccare, vel quòd si peccaverit, certam habebit resipiscentiam: dum vitam gentiliter, & depravatè ducit, potest saltem probabiliter judicare, se esse reprobatum. At cum hac probabilitate reprobationis non potest stare prædeterminationis signum: Ergo in iis, qui depravatè viuunt, estò frequentent Sacramenta, ista frequentia Sacramentorum non est signum prædeterminationis.

277 Quòd autem nemo possit esse certus, se esse de numero prædestinatorum, estò honestè vivat, & quantum potest, mandata servet, constat in eadem sess. ejusdem Concilii Can. 15. ubi habetur: *Si quis dixerit, hominem renatum, & justificatum teneri ex fide ad credendum, se certò esse in numero prædestinatorum, anathema sit.* Concilium in hoc Can. loquitur de iis, qui verè justificati sunt, qui non debent ex fide credere, se certò esse ex numero prædestinatorum: Ergo multò minùs possunt credere, habere signum prædeterminationis propter Sacramentorum frequentiam, qui gentiliter, & moribus depravatis viuunt. Nam illi, qui justificati sunt ex fide,

fide, credere possunt, se esse in gratia, licet certò scire non possint, se esse in gratia confirmatos, ita ut non possint amplius peccare: & isti, qui gentiliter, & depravatis moribus vivunt, non sunt justificati, neque per indignam frequentiam Sacramentorum justificari possunt: Ergo ex tali frequentia nequit colligi signum prædestinationis in iis, qui moribus depravatis, & gentiliter vivunt.

278 Ex hac Concilii doctrina hoc demonstrativum efformo argumentum. Majorem connexionem habet actus justificationis cum prædestinatione, quàm frequentia Sacramentorum, indignè susceptorum ab iis, qui moribus depravatis vivunt, cù signo prædestinationis: nam ille est actus conducens ad prædestinationem, licet non certò habendam; frequentia autem illa conducit ad reprobationem; Sed non obstante tali connexionem, quia homo adhuc est liber ad peccandum, & peccare potest, immò postquam peccaverit, non est certus de resipiscencia; nequit esse certus de futura prædestinatione: Ergo ex frequentia Sacramentorum, indignè susceptorum, qui depravatis moribus, & gentiliter vivunt, nequeunt ex tali Sacramentorum frequentia colligere, & deducere notam, vel signum prædestinationis. Quare concludendum est, frequentiam illam confessionis, & communionis in iis, qui gentiliter vivunt, non esse notam prædestinationis.

ARTICULUS LVII

Exponitur sensus quinquagesimæ septimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quinquagesima septima damnata Propositio. Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modò honestam.

279 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd probabilis judicetur sententia affirmans, ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ sufficere naturalem attritionem, dummodo hæc sit honesta. Hæc opinio adversatur Concilio Tridentino, & ut scandalosa, & temeraria damnata est.

Oppugnatio Propositionis.

280 **S**uppono pro majori intelligentia impugnationis hujus damnatæ propositionis, dolorem naturalem de peccatis illum esse, qui habetur ex motivo naturali humano, ex timore scilicet infamiæ ex peccato illo resultantis apud homines, & non elicitur ex
 E e mo-

motivo timoris Dei peccatū illud vindicantis. Dolor verò supernaturalis habetur ex motivo supernaturali, & ex eodē motivo elicitur, quatenus Deus potest peccatū illud, quod est ejus offēsa vindicare. Hic autem dolor supernaturalis alius est perfectus, & est contritio, qua hominem pœnitet peccatorum, præcisè quia offēsa Dei sunt; & alius est imperfectus, & dicitur attritio supernaturalis, per quem pœnitet peccatorum ob eorum turpitudinem, vel ob metum gehennæ, & pœnarum: quæ attritio est supernaturalis, & donum Dei (vt loquitur Conc. Trid. sess. 14. cap 4.) si excludat voluntatem peccandi, & includat spem veniæ peccatorum; si hanc voluntatem peccandi non excludit, est purè naturalis; & ut melius dicam, est dolor fictus. Ex hoc

281 Notandum est cum Scoto Doctore nostro in 4. dist. 1. qu. 5. §. *contra istam opinionem, in fine: quòd in fictè pœnitente, cessante fictione nihil est, quòd sufficiat ad effectum veræ pœnitentiæ; alioquin non oporteret talem fictè confessum de eisdem peccatis aliàs confiteri.* Quibus verbis insinuat Doctor subtilis, quòd dum quis verum, & supernaturalem dolorem non habet de peccatis; sed tantum naturalem, dicitur fictè confiteri: & si post confessionem cessaret fictio, non haberetur effectus veræ pœnitentiæ per illud Sacramentum fictè factum. Sicut haberetur si quis fictè susciperet baptismum, qui est medium necessarium ad salutem, & est initerabilis, cessante fictione, effectus baptismi, scilicet gratia, & peccatorū remissio. Ex hac ratione deducunt omnes Theologi Scotistæ, quòd estò alia Sacramenta, præsertim baptismus, confirmatio, & ordo, possint esse valida, idest valdè recipi, & informia, scilicet sine effectu Sacramentorum, qui est gratia; tamen hoc pœnitentiæ Sacramentum nequit esse validum, & informe; cum conditiones requisitæ ad valorem hujus Sacramenti, materia scilicet ritè confessà, cum requisito dolore, etsi non perfectò, saltem imperfectò supernaturali, & forma, cum debita ministri intentione, requirantur etiam ad effectum Sacramenti: & è contra; quæ scilicet ad effectum requiruntur, sunt etiã ad valorem necessariæ. Quare si ex defectu doloris supernaturalis, vel ex defectu propositi, Sacramentum non causat gratiam, neque validum diceretur; quia defectus hic doloris supernaturalis spectat ad integritatem materialem Sacramenti: & quando materia non est integra formaliter, nequit esse validum Sacramentum. Actus nanque pœnitentis (vt habetur ex Conc. cit.) sunt pars essentialis Sacramenti pœnitentiæ, & ideo tam ad effectum, quàm ad valorem Sacramenti requiruntur.

282 Ab hac Theologorum controversia præscindit præsens damnata propositio; nam estò Thomistæ affirmant, quòd ex defectu for-

formalis doloris quandoque haberi poffit Sacramentum validum, quò ad effentiam, quia non deficit pars effentialis Sacramenti; tamen volunt, quòd Sacramentum ipfum non caufet gratiam; quia deficit dolor fupernaturalis ad effectum gratiæ requisitus. Propofitio verò damnata facit fenfum, quòd dolor purè naturalis fufficiat tam ad valorem, quàm ad effectum Sacramenti: & infuper dicit probabile effe, quòd fufficiat ad veram pœnitentiam attritio naturalis. Quò ad utramque partem damnata manet fupradicta propofitio.

283 Probatur falfitas ipfius, quò ad primam partem, quòd fcilicet abfolutè non fufficiat naturalis attritio ad veram pœnitentiam. Vel fufficeret naturalis attritio tantùm ad valorem Sacramenti: vel etiam fufficeret fimul ad valorem, & ad effectum Sacramenti; fed neutrum eff dicendum: Ergo non fufficit naturalis attritio ad veram pœnitentiam. Probatur minor, quò ad primam partem. Ad valorem Sacramenti pœnitentiæ illa attritio eff fufficiens, quæ fpectat ad effentialem hujus Sacramenti integritatem; fed attritio purè naturalis, ex humano fcilicet motivo habita, non fpectat ad Sacramenti integritatem: & ipfa fola interveniente, & dolore fupernaturali feclufo, non effet effentialiter integrum Sacramentum pœnitentiæ: Ergo ad valorem Sacramenti pœnitentiæ non fufficit attritio naturalis. Probatur minor ex Conc. Trid. feff. 14. cap. 3. incip. *Docet præterea Sancta Synodus, &c.* vbi habentur hæc verba: *Sunt autem quafi materia hujus Sacramenti ipfius pœnitentiæ actus, nempe contritio, confeffio, & fatisfactio. Qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remiffionem, ex Dei institutione requiruntur: hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur.* Ex hac doctrina Concilii arguo fic. Concilium vult, quòd illi actus pœnitentiæ fpectant ad integritatem Sacramenti, & ad plenam, & perfectam remiffionem peccatorum; fed attritio purè naturalis non fpectat ad Sacramenti integritatem, neq; per ipfam poteff haberi perfecta peccatorum remiffio: Ergo per folam naturalem non effet integrum Sacramentum pœnitentiæ; ac per confequens effet invalidum.

284 Quòd non fpectet ad integritatem Sacramenti patet, quia illa attritio ad talem integritatem, & valorem fpectat, quæ eff donum Dei, & impulfus Spiritus Sancti; fed purè naturalis attritio nõ eff impulfus Spiritus Sancti, nec donum Dei: cum hæc non fit ob pœnarum, & gehennæ metum, cum exclusione voluntatis peccandi, & cum fpe veniæ (quomodo effet fupernaturalis, ut idem Conc. cap. 4. afferit); fed tantùm effet ob metum naturalis infamiæ. Major etiam eff certa, nam attritio in materia Sacramenti fuccedere debet

bet loco perfectæ contritionis: Ergo debet esse donum Dei: ut loquitur Conc. cap. 4. cit. *Non adhuc inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus, viam sibi ad justitiam parat.*

285 Ex his facillè impugnatur secundum membrum argumenti principalis, quòd scilicet attritio naturalis neque sufficiat ad valorem simul Sacramenti, & ad effectum ejus scilicet ad gratiam. Primò ex illis verbis relati Concilii cap. 3. *Qui quatenus in pœnitentia ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem, ex Dei institutione requiruntur;* Sed attritio purè naturalis non habet disponere ad perfectam peccatorum remissionem: Ergo neque ad effectum Sacramenti, qui est gratia, quæ à Deo infunditur in actu, quo peccata remittuntur. Ex eo nanque, quòd naturalis attritio, quæ non est dispositio ad justificationem, cum non proveniat ex Spiritus Sancti impulsu, non sufficiat ad valorem Sacramenti. à fortiori neque sufficere potest ad effectum gratiæ Sacramentalis; quia plus requiritur ad effectum gratiæ Sacramentalis, quàm ad solam Sacramenti integritatem, & valorem, ut omnes concedunt Theologi.

286 Infero tandem ex his, quæ dicta sunt, esse omninò improbabile, attritionem naturalem sufficere ad valorem, & effectum Sacramenti pœnitentiæ; nam quoties est improbabile, actum aliquem per se disponere ad justificationem, est improbabile, actum illum sufficere ad valorem, integritatem, & effectum Sacramenti; sed cum attritio purè naturalis, non sit impulsus Spiritus Sancti, sed tantum oriatur ex humano motivo, non potest disponere ad justificationem: Ergo est improbabile, quòd attritio naturalis sufficiat ad integritatem, valorem, & effectum Sacramenti pœnitentiæ.

ARTICVLVS LVIII.

Exponitur sensus quinquagesimaoctava Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quinquagesimaoctava damnata propositio. *Nemo tenetur confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.*

287 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est; quòd dum confessarius, ut remedium opportunum tradat pœnitenti, velit ipsum interrogare, an habeat consuetudinem de tali peccato, volunt Authores hujus damnatæ propositionis, quòd pœnitens non teneatur fateri consuetudinem illam. V. G. ut confessarius cognoscat, an Titius, qui confessus est, se commisisse adulterium, habeat con-

confuetudinem tale adulterium committendi, interroget Titium, dicendo: *habeas confuetudinem adulterandi?* volunt Authores istius propofitionis, quòd Titius non teneatur hanc confuetudinem fateri, fi illam habet. Falfitatem ipfius nunc oftendam.

Oppugnatio Propofitionis.

288 **A**Dverto, confuetudinem peccandi, effe actuum replicationem, ex qua habitus peccaminofus generatur: unde peccator ex frequentibus actibus adulterandi generat habitum adulterandi: ex frequentibus actibus furandi habitum furandi generat; ita loquendo in quacunq; peccati specie. Ultra hunc habitum confuetudo ponit in peccatore specialem peccati malitiam; vel nimirum fumptam ex recidivitate, qua non vult occasionem peccandi fugere; vel fumptam à carentia propofiti, quod habere debet peccator de amplius non peccando. Quare fi quis confuetudinem haberet furandi, adulterandi, blafphemandi, fornicandi, &c. ultra habitum, qui generaretur ex actuum frequentatione, ipfa confuetudo diceret specialem malitiam additam habitui, quæ fpecialis malitia, vel eft recidivitas ipfius peccatoris, qua non vult ab occasione peccandi aufugere, & peccatum ipfum relinquere, vel eft carentia propofiti, quia nimirum non proponit, ficut debet, amplius non peccare. Ex hac doctrina patet falfitas fundamenti, quò Authores istius damnatæ propofitionis nitebantur, illam defendere; nimirum, quòd bis idem peccatum deberet confiteri; quia volebant, confuetudinem non effe diverfam malitiam ab ipfis peccatis; quod omninò falsum effe demonftravi superiori doctrina.

289 Impugno nunc damnatam propofitionem. Supponamus, Titium habere confuetudinem committendi adulterium cum Berta, accedat ad confeffarium, & dicat: *Commifi adulterium cum Berta.* Eò ipfo, quod fiat in actuali confeffione, fit fubditus fagramentaliter eidem confeffario, & confeffarius munus Judicis exercet; fed Judex in exercitio Judicis Jus habet interrogandi Reum de delicto, de circumftantiis delictum aggravantibus, & de confuetudine circa tale delictum: Ergo confeffarius habet Jus interrogandi pœnitentem de delicto, circumftantiis delictum aggravantibus, & de confuetudine delinquendi; fed ftante tali Jure interrogandi in confeffario, infurgit debitum, & obligatio ex parte pœnitentis respondendi ad interrogata; aliàs peccaret faltem contra obedientiam præftandam confeffario tanquam Judici: Ergo dum confeffarius de confuetudine peccandi interrogat, tenetur pœnitens confuetudine ipfam fateri. Probatur minor: fi confeffarius tale Jus non haberet,

non

non posset certificari, ad quamnam flecteret sententiam, vel ad absolutionem scilicet à peccatis, vel ad negationem absolutionis; nam dum ipse non est certus, an peccato confessu nova sit adjuncta malitia, ratione cujus confessarius deberet, vel pœnitentem non absolvere, ut resipiscat, vel graviolem applicare satisfactionem, ut pœna culpæ commensuretur; non potest rectum iudicium efformare: Ergo confessarius habet illud jus interrogandi Reum de delicto, circumstantiis, & consuetudine delinquendi.

290 Deinde: confessarius est Iudex, medicus spiritualis, & Consiliarius, præsertim in iis, quæ ad animam spectant. Ut Iudex, habet Ius ex officio pœnam condignam infligendi pro delictis, & delictorum consuetudine, circumstantiis, &c. Ut medicus spiritualis tenetur animæ infirmitati adhibere opportuna medicamenta. Ut Consiliarius in rebus ad animam pertinentibus, tenetur consilium præbere pœnitenti, quomodo in futurum se debeat gerere in occasionibus removendis, in abstinentia à peccatis, in proposito servando non amplius peccandi: & in his consiliis, ipsum pœnitentem mone, ut Ecclesiam, oratoria, & devotiones frequentet; sed hæc omnia præstare non posset confessarius, nisi potestatem haberet interrogandi de consuetudine peccati; nam ob talem consuetudinem, peccatum indiget majori sententia Iudicis, majori, & urgentiori medicamento; & tandem majori consilio: Ergo dum confessarius interrogat pœnitentem de alicujus peccati consuetudine, tenetur pœnitens consuetudinem illam fateri.

Eò vel maximè, quia confessarius, ut Iudex, potestatem habet interrogandi circa propositum pœnitentis, si firmum fuit de relinquendo peccato, vel occasione conducente ad peccatum, vel consuetudine ipsa peccandi; sed stante tali potestate interrogandi circa propositum, tenetur pœnitens fateri propositum ipsum: Ergo dum confessarius interrogat circa propositum, tenetur pœnitens propositum fateri; sed consuetudo peccandi est indicium carentiæ propositi: Ergo dum confessarius interrogat de consuetudine alicujus peccati, tenetur pœnitens illam fateri.

291 Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 4. de contritione, ait: *Declarat Sancta Synodus, hanc contritionem, non solum cessationem à peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem; sed veteris etiam odium continere; juxta illud Ezech. 18. Proiicite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum.* Ex qua doctrina sic arguo. Confessarius, ut cognoscat pœnitentem, an propositum habeat, ex vera contritione, novam vitam sumendi, & veterem detestandi, debet de tali proposito interrogare pœnitentem, & hic veritatem tenetur fateri;

fateri; sed interrogando de proposito, interrogat ipsum de consuetudine; quia consuetudo peccandi, ultra habitum peccaminosum, dicit carentiam propositi, & peccatoris recidivitatem; quæ sunt conditiones retardantes confessarium à forma absolutionis præstanda, & reddentes ipsum pœnitentem incapacem absolutionis, donec resipiscat, & executioni mandet propositum ipsum de non peccando: Ergo confessario interroganti de peccati consuetudine tenetur pœnitens illam fateri.

Ultraquamquod, supponamus confessarium interrogare Titium de alicujus peccati consuetudine, V.G. de adulterii consuetudine: vel Titius negat, se talem consuetudinem habere, vel affirmat, vel tandem dicit, se non habere obligationem respondendi. Si primo modo respondet, mentitur Titius in confessione: & per tale mendacium maximam infert injuriam Sacramēto. Si affirmat, tunc confessarius certificatur de Titio, quod scilicet non adimplevit propositum de cetero non peccandi, ac novam vitam inchoandi: & ita confessarius pœnitentem ipsum, ut recidivum potest non absolvere, ob carentiam propositi. Si tandem tertio modo respondet; quia ponit in praxi, quod damnatum est, obstinationem ostendit, & sic, ut scandalosus, & obstinatus non erit absolvendus: Ergo concludendum est, quod confessario interroganti de alicujus peccati consuetudine, tenetur pœnitens consuetudinem illam fateri.

292 Tandem, ut judicium rectum proferat confessarius, tenetur pœnitens consuetudinem fateri, quæ specialem malitiam addit supra numerum peccatorum, ut tota causa eidem confessario innotescat. Quod colligitur ex Trid. Conc. sess. 14. cit. cap. 5. incip. *Ex institutione Sacramenti*, ubi ait: *Constat enim, Sacerdotes judicium hoc, incognita causa, exercere non potuisse, neque equitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere duratacct, & non potius in specie, ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent.* Quare, ut rectum habeat judicium confessarius de causa, potest pœnitentem de peccati alicujus consuetudine interrogare, & ipse pœnitens tenetur veritatem fateri.

A R T I C U L U S L I X.

Exponitur sensus quinquagesimanonæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quinquagesimanona damnata Propositio. *Licet, Sacramentaliter absolvere dimidiatè tantum confessos, ratione magni concursus pœnitentium; qualis V.G. potest contingere in die magna alicujus festivitatis, aut indulgentia.*

293 Sen-

293 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quod ratione magis congrui concursus pœnitentium, ut evenire potest in festivitatibus, vel quando publicatæ sunt Indulgentiæ, & Iubileum, possit confessarius à quolibet pœnitente dimidiatam audire confessionem, & absolutionem dare de omnibus aliis peccatis: & hoc ne aliqui ex pœnitentibus revertantur ab Ecclesia, propter inopiam confessorum, absque confessione facta. Unde volunt Authores huius propositionis, quod sicuti in casu urgentis necessitatis posset hoc fieri, ut si pœnitens esset in periculo mortis constitutus; ita etiam possit id fieri in magno concursu.

Oppugnatio Propositionis.

294 **T**Anquam certum suppono ex Concilio Tridentino sess. 14. cap. 5. incip. *Exc institutione Sacramenti*, necessariam esse integritatem confessionis, ut quis dicatur rectè absolutus; ad quam integritatem spectat, ut omnia peccata, quæ memoriæ occurrunt, post diligens examen factum, cum omnibus peccatorum numeris, speciebus, & circumstantiis confiteantur, adhibito supernaturali dolore de peccatis commissis, cum proposito de cetero ea non committendi. Hæc sunt verba Concilii: *Itaque dum omnia, quæ memoriæ occurrunt, peccata, Christi fideles confiteri student, proculdubio omnia divinæ misericordiæ agnoscenda exponunt; qui verò secus faciunt, & scienter aliqua retinent, nihil divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt.* Et infra subdit idem Conc. postquam determinavit esse confitendas circumstantias mutantem speciem peccati, dicens: *Constat enim, nil aliud in Ecclesia à pœnitentibus exigi, quàm, ut postquam quisq; diligentius se excusserit, & conscientiam suam sinis omnes, & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum, & Deum suum mortaliter offendisse meminerit.*

295 Ex quibus Concilii verbis Theologi omnes deducunt, duplicem esse confessionis integritatem, unam materialem, & aliam formalem. Materialis est, quando pœnitens omnia prorsus peccata, quæ commisit, confitetur, secundum speciem, numerum, & circumstantias. Formalis verò est, quando confitetur peccata, quæ hic, & nunc confiteri potest, etsi post conscientiam examen memoriæ aliqua non occurrant. Volunt omnes Theologi, sufficere ad integritatem confessionis solam integritatem formalem, hoc modo explicatam: ut patet ex sequentibus verbis Concilii cit. *Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in unum eadem confessione inclusa esse intelliguntur; pro quibus cum Propheta dicimus: Ab occultis meis munda me Domine.* In hac sola formali integritate stat

stat duplex impotentia confitendi omnia peccata fecundum speciem, numerum, & circumstantias: una physica, qua facta omni diligentia, alia peccata memoriae occurrere non possunt, ita ut physice sit impossibile, illa in memoriam venire: & alia est impossibilitas tantum moralis, qua scilicet quis cognoscit hoc peccatum fuisse a se commissum; sed ob aliquod urgens impedimentum, nequit illud confiteri; & prudenter judicat, inconveniens secuturum ex illius peccati confessione preponderare integritati confessionis: Ut si quis esset in articulo mortis constitutus, & in memoria haberet omnia peccata, & quia putat ei non superesse tempus recipiendi absolutionem, aliqua confitetur peccata, & aliqua non; tunc, habito dolore de non confessis, cum proposito illa confitendi, si commodè potest confiteri, jam faceret integram confessionem formaliter; quia impotentia illa moralis excusat pœnitentem ab integritate materiali confessionis, ratione evidentis periculi. His omnibus ex doctrina Concilii, & omnium Theologorum notatis,

296 Impugno nunc damnatam propositionem. Ab integritate confessionis, vel materialis, vel formalis nemo excusari potest, nisi in urgente necessitate; Sed non est urgens necessitas magni populi concursus, ratione festivitatis, vel indulgentiæ, aut Jubilei: Ergo ratione magnæ festivitatis, Indulgentiæ, & Jubilei, nequit quis excusari ab integritate confessionis: Ergo ob hoc motiuum nequit confessarius sacramentaliter absolvere dimidiatè tantum confessos. Probatur major: integritas confessionis est de divino præcepto, à quo nemo excusari potest, nisi in urgente necessitate; vel scilicet physice, vel moralis impossibilitatis: ut quando in memoriam peccata non veniunt: vel quando si memoriæ occurrunt, impossibile est moraliter, quòd illa omnia pœnitens possit confiteri, & confessarius illa omnia distinctè audire: Ergo in hac urgente necessitate tantum, remaneret confessio integra formaliter, & sufficiens recipiendi absolutionem. Probatur nunc minor principalis: magnus populi concursus in die festivitatis, vel Indulgentiæ, non habet vim excusandi ab integritate materiali confessionis, quando hæc physice haberi potest: nam si uno die confiteri non potest totus populus, poterit commodè alium expectare diem, in quo integrè confiteatur. Nec prudenter confessarius potest judicare, non posse confessionem transferri in alium diem, quando pro hoc præsentis die confiteri non potest; cum non cognoscat in pœnitente periculum in mora; sicut evenit in eo, qui constitutus est in periculo, vel articulo mortis.

297 Neque dicas, præceptum charitatis prævalere præcepto integritatis confessionis: unde dum exercenda erit charitas, excusatur

tur pœnitens ab integritate confessionis. Hæc instantia, quæ est fundamentum Authorum damnatæ propositionis, non valet, quia charitas prævalere debet integritati confessionis, quando, saltem moraliter videtur impossibile, quòd fiat integra cõfessio, & recipiatur absolutio; ut esset in periculo mortis: in eo nanque casu confessarius potest pœnitentem absolvere, estò dimidiatam faciat confessionem; quia charitatem erga talem pœnitentem nequit in alium diem transferre. At quando adest magnus populi concursus potest charitatem transferre in alium diem: Ergo non potest pro die magni concursus, ut statim charitatem exerceat, dimidiatam audire confessionem, & sacramentaliter dimidiatè confessos absolvere. Eò vel maxime; quia charitas non obligat cum tanto onere, ut fiat confessio invalida, ex defectu scilicet integritatis: Ergo ratione exercendæ charitatis non potest confessarius dimidiatè confessos absolvere, ratione magni populi concursus.

A R T I C V L V S LX.

Exponitur sensus sexagesimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Sexagesima damnata Propositio. Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, & Ecclesiæ, etsi emendationis sp. s nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, & proponere emendationem.

298 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd confessarius non debeat negare, nec differre absolutionem pœnitenti, qui habeat consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, & Ecclesiæ, estò in tali pœnitente nulla videatur spes emendationis; sed sufficere ipsi confessario ad absolutionem non negandam, nec differendam, si pœnitens dicat, se dolere de peccatis, & habere propositum emendationis. Quare volunt Authores isti, quòd confessarius teneatur iudicium ferre ex eo, quod ore profert pœnitens, non ex eo, quod ex prava consuetudine confessarius cognoscit.

Oppugnatio Propositionis.

299 **D**E hac consuetudine peccandi actum est in articulo 58. in quo impugnata fuit. 58. propositio damnata, hujus tenoris: *Nemo tenetur confessario interroganti sateri peccati alicuius consuetudinem.* Ubi consuetudo ipsa peccandi confiteri debet, præsertim

fertim quando confeffarius de ea interrogat. Rationes circa hoc, & motiva ex Concilio Tridentino ibi assignavimus. Nunc, quantum fpectat ad præfentem damnatam propofitionem, noto, peccare contra legem Dei, eſſe peccare contra præcepta ab ipſo Deo emanata, ut à creatura rationali obſerventur; peccare contra legem naturæ eſſe peccare contra præcepta naturalia ab ipſa natura exorta, quatenus iſta, præciſa quacunq; lege prohibente, naturaliter mala ſunt; peccare tandem contra legem Eccleſiæ, eſſe peccare contra præcepta Eccleſiaſtica, fidelibus impoſita, ut per ipſorum obſervantiam in ſtatum, & viam ſalutis reponantur.

300 In hac re ſuppono, prudens iudicium confeffarii ſe extendere ad cognoscendum in pœnitente ſpem emendationis, quam meliori modo cognoscere non poteſt, niſi ex propoſito de cetero non peccandi. Quando confeffarius videt, pœnitentem conſuetudinem habere peccandi (quodcunq; peccatum ſit, ſive contra legem Dei, ſive naturæ, ſive Eccleſiæ) poteſt prudenter iudicare, hunc pœnitentem non habere firmum propoſitum de cetero non peccandi; & ſic in eo non eſſe ſpem emendationis. Quapropter credere non debet pœnitenti dicenti ore, ſe dolere de peccatis, & propoſitum habere de cetero non peccandi; quia magis ſtare debet confeffarius prudenti ſuo iudicio, quàm dicto pœnitentis, qui per conſuetudinem peccandi pluries confeffarium decipit. Si Titius nanque accederet ad confeffarium, & diceret conſuetudinem habui peccandi peccato mollitiei; nunc propoſitum facio non ampliùs peccandi, & doleo de hac conſuetudine peccatorum: Quia ex manifeſtatione conſuetudinis, prudenter iudicare poteſt confeffarius, quòd in præteritis confeſſionibus, vel ab ipſo, vel ab aliis confeffariis fuerit pœnitens monitus de tali conſuetudine, ut illam relinquat; ideo prudenter inferre poteſt, quòd verba illa à pœnitente ore prolata, non ſint ex corde, & ex firmo propoſito; & ſic poteſt abſolutionem negare, vel illam diſſerre, donec per ſubſequentem confeſſionem videat, ſi pœnitens reſipiſcat, & ſe à tali conſuetudine abſtinuerit. Quòd ſi abſtinuerit, certificatur confeffarius de emendatione pœnitentis, & eum abſolvit: & ſi non abſtinuerit, cognoscit, ſe prudenter geſſiſſe in neganda, vel ſuſpendenda abſolutione. Hoc noſato,

301 Impugno nunc damnatam propoſitionem. In dubio, an pœnitens habeat propoſitum de cetero non peccandi, requiſitum ad valorem Sacramenti pœnitentiæ, vel illud non habeat; dum confeffarius habet prudens iudicium, quo iudicat, & credat, pœnitentem non habere propoſitum illud, debet abſolutionem negare, vel diſſerre, donec majorem habeat certitudinem de tali propoſito; Sed

quando confeffarius ex una parte audit à pœnitente confuetudinem peccati, & ex altera dictum ipsius pœnitentis, quòd doleat de peccatis, & propositum habeat de cetero non peccandi; tunc habet prudens iudicium, quo iudicet, & credat, pœnitentem non habere verum propositum, & spem emendationis; & verba illa ora prolata à pœnitente, non sint ex corde: Ergo in tali casu, quo confessarius cognoscat, pœnitentem habere confuetudinem peccandi, & nulla sit spes emendationis, potest absolutionem huic pœnitenti negare, vel suspendere, non obstante, quòd ore proferat, se dolere de peccatis. Major est certa, quia in moralibus, in praxi semper tenendum est, quod est magis tutum; præsertim in causa reducendi peccatorem ad statum pœnitentiæ. Probatur nunc minor: nam confuetudo illa peccandi facit prudens iudicium in confessario credendi, quòd pœnitens non habeat verum propositum, & quòd in eo nulla sit spes emendationis, cum confuetudo ipsa dicat veri propositi carentiam.

302 Insuper: Falſitas supradictæ damnatæ propositionis colligitur ex Concilio Tridentino sess. 14. cap. 8. *De satisfactionis necessitate, & fructu.* Incip. *Demum quò ad satisfactionem.* Ubi habetur: *Proculdubio enim magnoperè à peccato revocant, & quasi freno quodam coercent hæ satisfactorie pœnæ, cautioreſque, & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt; medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitiosos habitus malè vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt.* Et infra loquitur idem Concilium: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutare, & convenientes satisfactiones injungere; ne, si fortè peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quadam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.* Et immediatè subdit Conc. *Habeant autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum; sed etiam ad peccatorum præteritorum vindictam, & castigationem.* Ex quibus ultimis verbis colligitur, confessarium attendere debere, ad dandam satisfactionem, ut medicamentum infirmitatis animæ, & novæ vitæ custodiam: Ergo quando confessarius ex consuetudine peccandi credit, vel cognoscit, pœnitentem non habere verum propositum, sed tantum fictum; estò dicat se dolorem habere de peccatis, & propositum non peccandi de cetero, potest negare, vel suspendere absolutionem; & hoc quidem ad novæ vitæ custodiam, ad infirmitatis animæ medicamentum, & ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem, ut peccator ipse resipiscat, & novam, ac meliorem agat vitæ.

Idip.

Idipfum colligitur ex Lateran. Concilio cap. *Omnis utriusque sexus. Prudenter intelligat, quale debeat ei præbere confilium & cuiusmodi remedium adhibere, diverfis experimentis utendo, ad salvandum ægrotum.* Et in eodem capite ait: *Sacerdos autem fit discretus, & cautus, ut more periti medici superinfundat vinum, & oleum vulneribus fauciati.* At negare, vel suspendere abfolutionem ei, quem confeffarius cognofcit non habere fpem emendationis, ex confuetudine cognita peccandi, eft remedium potiffimum fanandi ægrotum in anima, feu removendi peccatorem à confuetudine illa peccandi: Ergo neganda eft, vel suspendenda abfolutio pœnitenti habenti confuetudinem peccandi, quando nulla habetur spes emendationis, eftò pœnitens dicat, fe dolere de peccatis, & quòd habeat propositum non peccandi de cetero.

A R T I C V L V S LXI.

Exponitur fensus fexagesimæ primæ Propositionis, & ejus falfitas demonstratur.

Sexagesimæ primæ damnata Propofitio. *Poteft aliquando abfolvi, qui in proxima occasione peccandi verfatur, quam poteft, & non vult omittere, quinimmo directè, & ex propofito querit, aut ei fe ingerit.*

303 **S**ensus hujus damnatæ propofitionis eft, quòd quando quis verfatur in proxima occasione peccandi: Ut V. G. fi quis haberet in domo fua concubinam, quam poteft dimittere, & expellere è domo fua, & non vult illam dimittere; dicunt Authores hujus damnatæ propofitionis, quòd aliquando ifte talis poffit abfolvi.

Oppugnatio Propofitionis.

304 **H**æc damnata propofitio tangit occasionem peccandi, quæ valdè periculofa eft ei, qui in illa verfatur; immò impeditiva eft hujusmodi occasio ad malum vitandum. Duplex effe poteft occasio peccandi; remota nimirum, & proxima. Remota eft illa, quæ quamvis inducere poffit ad peccandum, non tamen frequenter cum peccato conjungitur; cùm impediri poffit per aliquod extrinsecum: ut fi quis concubinam haberet in hac Civitate, cum qua non poffet frequenter conjungi; vel quia ifta concubina habeat alios viros concubinarium impedièntes, vel ipfe concubinarium eft aliis applicatus negotiis, quæ à frequentia fe conjungendi cum concubina ipfum retardent. Proxima verò occasio eft illa, quæ frequen-

quenter inducit peccatorem ad peccandum, absque ullo extrinseco impedimento: & remotio hujus impedimenti extrinseci cognoscitur ex eo, quod qui positus est in tali occasione, semper ac vult peccare, suum sortitur effectum. Ut si quis in domo sua concubina[m] haberet, cum qua frequenter peccaret, & quando vult, absque ullo impedimento. Quare ad cognoscendam proximam occasionem peccandi, necesse est, ut prudenter judicetur, se esse in proximo peccandi periculo ob hanc, vel illam rationem: scilicet vel quia, absque ullo extrinseco impedimento potest in peccatum cadere: vel quia ei motium cadendi præbetur. Vnde quis, estò actu non peccet, quia positus est in evidenti periculo peccandi, dicitur esse in proxima peccandi occasione. Sit exemplum hujus periculi pro majori claritate: Habitet Titius in eadem domo cum Berta, cognoscit, vel ex signis, vel ex verbis, Bertam esse consensuram peccato carnis: hæc simultanea habitatio est proxima occasio in Titio peccandi cum Berta, cum ponat ipsum Titium in periculo evidenti peccandi. Hoc autem periculum exortum ex proxima peccandi occasione, si voluntarium est, quatenus Titius retinet, & admittit Bertam in suam domum, ponit obligationem in Titio, vel eam eiiciendi, si commodè hoc facere potest, & sine scandalo: vel ponit in eo obligationem, ut ipse à sua domo discedat, ne in peccatū incidat.

305 Impugno nunc damnatam propositionem hoc medio. Qui manet in occasione proxima peccandi, vel est in evidenti periculo peccandi ex proxima occasione, manet in continuo fluxu peccati, absque proposito vitam mutandi; sed ut quis sit absolvendus, debet fluxum continuum peccati remove, & propositum elicere mutandi vitam: Ergo ut sit absolvendus, tenetur occasionem proximam, in qua versatur auferre, si potest: Ergo quoties potest occasionem auferre, & illam non aufert, nullo modo potest absolvi; & hoc quidem, quia caret proposito vitam mutandi. Major est certa, quia vehementiores sunt passiones, urgens libido, & interna Diaboli suggestio, quando quis manet in occasione proxima peccandi, vel per talem occasionem se evidenti periculo peccandi exponit. Probatur minor: quando confessarius certò scit, vel saltem prudenter judicat, quod quis facilius in peccata labatur, & est certus, quod potest fluxum peccati remove, & non vult, debet prudenter tenere, pœnitentem illum velle vitam peccaminosam prosequi; sed ex tali cognitione, vel judicio prudenti non debet illum absolvere: Ergo qui manet in continuo fluxu peccati non est absolvendus.

305 Probatur nunc, quod quando quis versatur in proxima peccandi occasione, teneatur illam vitare si potest, ex Sacra Scriptura. Ex illo Matth. 5. habetur: *Si oculus tuus scandalizat te, erue eum,*

*eum , & proiice abs te : expedit enim tibi , ut pereat unum membro-
rum tuorum , quam totum corpus tuum mittatur in gehennam . Et si
dextera manus tua scandalizat te , abscinde eam , & proiice abs te .*
Juxta D. Chriftostomi expositionem , dexter oculus , & manus dex-
tera intelliguntur de concubina eiicienda , ne totum corpus simul,
& anima mittantur in gehennam . D. Augustinus , Athanasius , Hila-
rius , & alii exponunt hunc textum pro occasione proxima peccan-
di , quæ expellenda , & removenda est . Apostolus 1. ad Timoth. 6.
ait : *Radix enim omnium malorum est cupiditas ; quam quidam appe-
tentes , erraverunt à fide . Tu autem , ò Homo Dei , hæc fuge .* Et pri-
ma Epist. ad Corint. 6. ait : *Fugite fornicationem .* Quem Apostoli tex-
tum omnes Patres , & Theologi exponunt , nedum de fuga pec-
cati , sed etiam de proxima occasione peccandi . Qui enim in proxi-
ma occasione peccandi manet , & ea utitur ad peccandum , peccat ,
& firmum habet propositum peccandi ; sed non est absolvendus , qui
firmum habet propositum peccandi : Ergo dum quis occasionem
proximam habet peccandi , & potest illam fugere , & non vult illam
fugere , sed in ea vult versari , nullo modo est absolvendus ; aliàs ab-
solveretur à peccato ille , qui ostenderet , se velle in futurum pecca-
re : quod omninò rationi (ob pertinaciã peccatoris ,) & divino præ-
cepto dissonum esse . Et consequenter falsum est , quòd possit ali-
quando absolvi , qui in proxima occasione peccandi versatur , quam
potest , & non vult omittere .

A R T I C U L U S LXII.

*Exponitur sensus sexagesimæsecundæ Propositionis , & ejus
falsitas demonstratur .*

Sexagesimæsecunda damnata Propositio . *Proxima occasio peccandi
non est fugienda , quando causa aliqua utilis , aut honesta non fu-
giendi occurrit .*

307 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est , quòd dum quis ali-
quam utilitatem percipit ex occasione proxima peccandi ,
non tenetur occasionem illam fugere , & auferre . Ut si V. G. concu-
binarius utilitatem reciperet à concubina , vel propter domus gu-
bernationem , vel alia servitia præstita ; tunc (ut dicunt Authores
hujus propositionis) non teneretur concubinaris concubinam è
domo expellere , ut occasionem proximam peccandi fugiat . Hæc
damnata propositio est similis illi , quæ sub num. 41. damnata fuit
ab Alexandro VII.

Oppo-

Oppugnatio Propositionis.

308 **M**ulti sunt casus, qui assignantur à Doctoribus in hac propositione, vel ratione directæ utilitatis, commodi, vel oblectamenti, vel non patendi detrimentum, quod est utilitas indirecta: ut si quis concubinam haberet in domo, à qua utilitatem reciperet, & simul esset tum in occasione proxima peccandi, tum in evidenti periculo peccandi; ita ut impossibile videtur, saltem moraliter, quòd retinendo concubinam, non labatur in peccatum, vel quòd ipsam expellendo non perdat illam utilitatem, commodum, &c. vel quòd non patiatur detrimentum: ut si concubinarius dederit mutuo centum suæ concubinæ, à qua non posset pecuniam suam recuperare, si eam expellat à domo. In quibus casibus quidam ex Theologis volebant, quòd dum erat impossibile, sine incommodo, & detrimento auferre occasionem proximam, non tenebatur illam fugere; ne detrimentum illud, vel incommodum pateretur. At ex detrimento, quod si non eveniret, tantum temporalem afferret homini utilitatem, & commodum, non habetur urgens ratio, & causa non fugiendi occasionem proximam, ne tale detrimentum patiatur. Minus nanque malum est pati detrimentum aliquod temporale, quam manere in proxima occasione peccandi, ex qua periculum est evidens peccandi. Solùm igitur permitti potest occasio peccandi, non quidem directè, & ex intentione illà non fugiendi, sed solùm indirectè; quando scilicet ex semotione talis occasionis periculum famæ, & vitæ evenire posset cum scandalo, & notabilissimo damno, vel concubinæ; vel concubinarii: & periculum illud famæ, & vitæ debet esse saltem moraliter certum. At in hoc casu, in quo urgeret ista necessitas non fugiendi, vel auferendi proximam peccandi occasionem, teneretur ille, qui in tali occasione versatur, Dei speciale auxilium implorare, firmum elicere propositum non peccandi, & tentationibus resistere. Et si videret, se non posse tale propositum elicere, & tentationibus resistere, teneretur alia media cum confessarii consilio adhibere, conducentia ad finem non peccandi; ut si posset ipse è domo sua exire (si filiusfamilias est;) ita ut per tale medium evitetur periculum peccandi. Hac præmissa doctrina,

309 Impugno nunc damnatam propositionem. In evidenti periculo peccandi nemo potest se voluntariè poni, ob quamcunque obvenientem utilitatem; sed qui non fugit proximam peccandi occasionem, manet in evidenti periculo peccandi, & quidem voluntariè: Ergo propter utilitatem resultantem ex proxima peccandi occa-

occafionem, tenetur occafionem illam fugere . Probatur major : in evidenti periculo mortis æternæ propter peccatum, quifque tenetur hoc periculum vitare , poftopofita quacunq; obveniente utilitate ; fed qui manet in evidenti periculo peccandi ex proxima occafione, fiat in evidenti periculo mortis æternæ propter peccatum : Ergo nemo potest fe voluntariè poni in evidenti periculo peccandi, propter quodcunq; emolumentum, & temporalem utilitatem. Hoc à pari evidentiffimè oftendi potest . Si in mari proiiceretur fumma notabilis pecuniæ Titii propter tempeftatem, fi Titius vellet ad illam recuperandam fe exponere periculo mortis , fe proiiciens in mare; tunc imprudenter Titius ageret, fe evidenti periculo mortis exponendo, ob commodum, & utilitatem temporalem. Ita fimiliter, quia pofitus in occafione proxima peccandi fiat in evidenti periculo æternæ mortis propter peccatum , imprudenter ageret, fi occafionem peccandi non removeret , propter temporalem utilitatem .

310 Deinde : qui non vult fugere occafionem proximam peccandi, quando in ea manet, ne temporalem amittat utilitatem, magis amat temporale commodum , quàm animam fuam ; fed nemo licitè poftoponere potest animam fuam commodo temporali : Ergo nemini licet , propter commodum temporale, retinere occafionem proximam peccandi.

Eò vel maximè : quando occafio fugi poffit (ut fupponitur ex damnata propofitione) femper eft fugienda, ne periculum incurrat cadendi in lethale peccatum, vel perfeverandi in illo, fi jam homo cecidit propter talem occafionem : Ergo utilitas illa, quæ ad bona fortunæ pertinet, cum non fit præferenda bonis animæ, non potest excufare hominem à non fugienda proxima occafione peccandi, quando illam fugere potest . Ex hac damnata propofitione plures dependent, tanquam particularis ab hac univerfali . Vnde omnes cafus, quibus prætenditur, hominè excufari à non fugienda occafione proxima, quando potest, & debet , ex caufa utilitatis resultantis à tali occafione proxima, per ea, quæ ufque nunc dicta funt , facile confutantur.

A R T I C U L U S LXIII.

Exponitur fensus Sexagesimatertia Propositionis , & ejus falfitas demonstratur.

Sexagesimatertia damnata Propofitio . *Licitum est quarere directè occafionem proximam peccandi pro bono fpirituale , vel temporali noftro , vel proximi.*

311 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd in aliquibus casibus possit quis licitè quærere directè proximam peccandi occasionem, quando scilicet ex tali occasione peccandi resultare possit bonum aliquod, vel spirituale, vel temporale nostrum, vel proximi. Ut si quis vellet adire infideles, ut possit eos convertere, etiamsi certò sit in proxima occasione suæ propriæ subversionis, talem occasionem licitè quærere potest, ut bonum spirituale proximi acquiratur. Vel si adire vellet, ut commodum temporale habeat pro se, vel etiam spirituale, propter charitatem exercitam; & sit in proxima occasione suæ subversionis, propter suam inconstantiam. Vel si quis adiret domum moribundi, in qua esset Berta, cum qua posset peccare, & occasionem proximam peccandi haberet: in his casibus, volunt hujus propositionis Authores, quòd possit quis licitè quærere occasionem proximam peccandi, pro bono spirituali, vel temporali sui, vel proximi. Falsitas autem hujus propositionis evidenter ostendetur.

Oppugnatio Propositionis.

312 **A**liud est quærere directè occasionem proximam peccandi, & aliud est illam tantùm indirectè quærere, vel in illam involuntariè incidere. Tunc quis directè quærit occasionem proximam peccandi, quando illam in primaria intentione vult, & media ponit ad illam consequendam: ut si quis certò sciret in domo Caii esse Bertam, cum qua peccare posset, si petit adire domum Caii, directè quærit occasionem proximam peccandi; quia certò scit, per ingressum illum in domum Caii, posse cum Berta copulam habere. Tunc tantùm indirectè quærit occasionem proximam peccandi; quando non ex primaria intentione vult occasionem illam; sed aliquid aliud, ad quod consequendum de concomitanti occurrit occasio illa: Vt si quis vellet domum Caii adire, causa visitationis, vel negotiationis; & in domo Caii sit Berta, quæ tribuat proximam peccandi occasionem; tunc occasio ista non est directè intenta, & petita; sed directè fuit intenta visitatio, vel negotiatio. In hoc casu etiam dicitur, quòd quis involuntariè incideret in proximam occasionem peccandi, & præter ejus intentionem; licèt, si peccaret, voluntariè peccaret. Qui enim involuntariè se ponunt in proxima occasione peccandi, quia directè illam non quærunt; non faciunt actionem illicitam, sive pro bono spirituali sui, & proximi, sive pro bono sui temporali: ut si quis ex primaria intentione vellet adire Infideles, vel Paganos, animo illos ad fidem Christi reducidos: vel ad bonum aliquod temporale recuperandum, absque ullo timore

timore propriæ subversionis à fide; quia directè tantùm intenderet in fidelium, vel Paganorum conversionem; tunc iste talis non faceret illicitam actionem; aliàs nemo apud Paganos, & Infideles mitteretur ex directo motivo illos ad fidem reducendi. Qui verò se ponit voluntariè in proxima occasione peccandi, directè illam quærendo, & intendendo; tunc actionem per se illicitam facit; quia periculo peccandi se exponit: Vt si quis adiret Infideles, vel Paganos, cum periculo abnegandi fidem, quam professus est; tunc quia directè quæreret talem occasionem, actionem illicitam faceret; quia operaretur cum directâ intentione peccandi.

313 Ex his colligitur, quòd quando quis non est vir constans in fide, & de eo timeri potest, quòd si adiret Infideles, possèt probabiliter fidem suam amittere, propter charitatem exercendam pro se, & pro aliis; tunc prohibendus est, ne Infideles adeat; cum in probabilitate mali obventuri, non sit permittenda actio charitatis erga alium. His notatis,

314 Impugno nunc damnatam propositionem, & pono alium casum magis familiarem. Sciat quis, in domo Caii esse Bertam, cum qua peccare possèt, si in domum illam iret; ita ut ingressus in domum illam sit proxima occasio peccandi; quærat iste talis ingressum in domum Caii, ex quo ingressu possèt ei obvenire bonum aliquod temporale, ratione negotiationis, vel bonum spirituale ingredientis, vel Caii, si domum illam ingrediendo actum aliquem charitatis exerceret. In hoc casu non deberet iste talis quærare ingressum illum, qui ei essèt proxima occasio peccandi pro tali bono spirituali, vel temporali obventuro. Quod sic probo. Iste talis quærens occasionem proximam peccandi pro bono illo spirituali, vel temporali obventuro, se exponit directè periculo proximo peccandi; Sed pro quocunque bono spirituali, vel temporali, nemini licitum est se exponere periculo proximo peccandi; quod patet ex illo Matt. 16. *Quid enim prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur.* Ergo nemini licitum est quærare proximam occasionem peccandi pro bono spirituali, vel temporali sui, vel proximi. Probat major: qui quærit directè occasionem proximam peccandi, ita illam quærit, ut si ei venerit occasio peccandi, peccaret; Sed qui ita quærit occasionem, ut si venerit occasio peccandi peccaret, se exponit directè periculo proximo peccandi; immò, & ipsi peccato se exponeret: Ergo tunc se exponeret periculo proximo peccandi, & quidem directè. Qui ergo directè quærit occasionem proximam peccandi, directè non intendit recedere ab occasione, sicut debet ab illa recedere; sed occasionem vult, & quærit; Sed pro quocunque bono hujus mundi, sicut non

est licitum malum committere, ita neque est licitum quærere occasionem malum illud committendi : Ergo in nullo casu licitum est quærere directè occasionem peccandi.

315 Deinde : bonum spirituale animæ propriæ præferendum est cuicumque bono, sive temporali sui ipsius, sive spirituali, vel temporali proximi: & hoc quidem exigitur omni jure; cum hoc bonum sit altioris ordinis. Hoc insuper exigitur à charitate, quæ magis inclinatur ad bonum animæ propriæ, quàm alterius. Iccircò in disp. 7. de Just., & Jure cum Doctore nostro Scoto dixi, quòd potius parvulus mori deberet sine baptisino, quàm pro ipso baptizando tradatur pœcunia Sacerdoti nolenti baptizare, nisi cum pecunia, & simoniacè: nam non sunt facienda mala, ut eveniant bona: neque tunc charitas exercenda erit pro alio, cum detrimento animæ propriæ. Sic in casu dicendum, quando adest occasio proxima peccandi, & peccatum ratione talis occasionis directè volitæ, & quæsitæ, esset inevitabile; tunc licitè nemo potest directè occasionem proximam peccandi quærere, pro quocunque bono spirituali alterius, vel temporali sui, & proximi: adeoque falsa omninò videtur, & scandalosa propositio supra adducta ex num. 63.

A R T I C V L V S LXIV.

Exponitur sensus Sexagesimequarta Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Sexagesimaquarta damnata Propositio. *Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, & etiam si per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri Jesu Christi.*

316 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est duplex. Primus, quòd sit capax absolutionis, qui absolute ignorat Mysteria Fidei. Secundus, quòd etiam capax sit absolutionis, qui ex ignorantia culpabili, & vincibili ignoret Mysteria Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri Jesu Christi. Quò ad unum, & alterum sensum propositio ista huic subjacet damnationi.

Oppugnatio Propositionis.

317 **S**uppono, aliam esse ignorantiam invincibilem, aliam vincibilem, & culpabilem. Ignorantia invincibilis illa est, quæ adhibita quacunque diligentia vinci, & superari non potest: ut si quis

quis vellet scire, ubi latet aliquis thesaurus, & omnem adhiberet diligentiam illum inveniendi, & non posset ipsum invenire; tunc iste talis invincibiliter thesaurum illum ignoraret. Ignorantia verò vincibilis habetur, vel quando nulla adhibetur diligentia aliquid sciendi, vel si aliqua adhiberetur diligentia, hæc non esset condu- cens, & sufficiens ad rei cognitionem, sed per majorem diligentiam superari posset. Hæc ignorantia vincibilis dicitur etiam culpabilis, quia est ex culpa ejus, qui diligentiam non adhibet, vel requisitam non præstat ad rem cognoscendâ: ut si quis Deum ignoraret, & non adhiberet diligentiam ipsum cognoscendi; tunc diceretur iste talis vincibiliter, & culpabiliter Deum ignorare.

318 Suppono insuper, fidem necessariam esse, tum necessitate medii, tum necessitate præcepti, ad justificationem habendam, & vitam æternam consequendam. Quod patet ex Apost. ad Rom. 5. *Justificati ergo ex fide, pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum Iesum Christum. Per quem habemus accessum per fidem in gratiam istam, in qua stamus, & gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei.* Idem testatur Apost. ad Hebræos 11. ubi enumerat fideles veteris testamenti, & effectus mirabiles habitos per fidem. Et initio hujus cap. dicit: *Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium.* Hinc Trid. Concilium sess. 6. cap. 8. dicit: *Cum verò Apostolus dicit, justificari hominem per fidem, & gratis, ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesiæ Catholicæ consensus tenuit, & expressit, ut scilicet per fidem, ideo justificari dicamur, quia fides est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis; sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum eius consortium pervenire.*

319 Suppono tandem, fidelem credere debere, sicut oportet, omnia mysteria revelata, quæ ab Ecclesia proponuntur credenda; præsertim illa, quæ in symbolo Apostolorum proponuntur credenda, & aliqua ex his mysteriis tenetur credere explicitè, ut sunt ista: *Deum esse trinum, & unum: Deum esse incarnatum: Deum esse remuneratorem.* Hæc tria mysteria explicitè credenda sunt, ut quis possit justificari, & per gratiam justificationis vitam æternam possit obtinere. His omnibus notatis,

320 In pugno nunc primam partem damnatæ propositionis. Non potest esse absolutionis capax, qui non adhibet medium necessarium ad justificationem habendam per Sacramentum pœnitentiæ; sed qui ignorat mysteria Fidei, non adhibet medium necessarium ad habendam justificationem per Sacramentum pœnitentiæ: Ergo qui ignorat mysteria Fidei incapax est absolutionis. Patet major, quia medium necessarium ad justificationem est etiam medium necessa-

neceſſarium ad abſolutionem. Probatur minor: qui ignorat myſteria Fidei, ignorat Deum remuneratorem honorum, & per confequens gratiæ juſtificationis; ſed dum quis ignorat Deum remuneratorem gratiæ juſtificationis, non adhibet medium neceſſarium ad juſtificationem obtinendam: quia hujusmodi ignorantia eſt impeditiva juſtificationis: Ergo &c.

321 Propter hanc cauſam, ne ob ignorantiam myſteriorum Fidei quis præſumat abſolutionem à confeſſario, Sacroſancta Synodus Tridentina mandavit Episcopis, ut curent, in qualibet Parochia ſuæ Diœceſis inſtrui pueros in fidei rudimentis. Hæc ſunt verba Concilii ſeſſ.24.de reform.cap.4.incip.*Prædicationis munus*, ubi in fine habetur: *Iidem etiam, ſaltem Dominicis, & aliis feſtiviſ diebus pueros in ſingulis Parochiis fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & parentes, diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, doceri curabunt: & ſi opus ſit, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas compellant, non obſtantibus, &c.* Vnde illi, qui myſteria fidei, & præſertim culpabiliter ignorant, non ſunt abſolvendi. Neque circa ipſa myſteria fidei admitti poteſt ignorantia invincibilis; cùm quilibet fidelis poſſit omnem adhibere diligentiam ad ipſa myſteria ſcienda,

322 Impugno nunc ſecundam damnatæ propoſitionis partem. Qui ex ſua culpa, & negligentia ignorat hæc duo myſteria, Trinitatis nimirum, & Incarnationis, ſi accedit ad confeſſarium cum tali ignorantia culpabili, & confeſſarius non advertit ad talem ignorantiam, facit confeſſionem illicitam; ſed qui facit confeſſionem illicitam, redditur incapax abſolutionis: Ergo qui ignorat illa duo myſteria, Trinitatis nimirum, & Incarnationis ex ſua culpa, & negligentia, eſt incapax abſolutionis: Ergo quando confeſſarius advertit ad talem ignorantiam, præſertim culpabilem, debet abſolutionem negare. Probatur major: Confeſſionem facit illicitam, qui, quod credere tenetur, ignorat; & multò magis, ſi id ſua culpa ignorat; ſed quilibet fidelis tenetur credere omnia fidei myſteria, & explicitè illa duo Trinitatis, & Incarnationis; & ea ſua culpa, & negligentia ignorat: Ergo qui ſua culpa hæc duo myſteria Trinitatis, & Incarnationis ignorat, dum accedit ad confeſſarium facit confeſſionem illicitam. Qui nanque tali laborat ignorantia culpabili, ut neſciat, Deum eſſe trinum, & unum, Incarnatum eſſe, & remuneratorem eſſe: quæ myſteria explicitè credenda ſunt; ignorat, Deum daturum gratiam omni credenti, & verè pœnitenti; & per eandem gratiam vitam æternam. Quomodo ergo facere poteſt licitam confeſſionem, qui ignorat quid ſit per confeſſionem à Deo accepturus. Si inſuper ignoret eum, qui hanc virtutem Sacramento pœnitentiæ dederit; & Sacerdoti hanc conceſſerit poteſtatem? Chriſtus itaque

Itaque hoc instituit Sacramentum , hanc dedit absolvendi potestatem Sacerdotibus , & ipse fidelibus daturus est Regnum æternum, sicut Nobis illud promisit . Vnde Apost. ad Hæbræos 11. dixit: *Crederet enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit* . Quare qui accedit ad Deum per confessionem, & non credit quia est, scilicet Trinus, & unus, & incarnatus, & quod sit remunerator; quatenus hæc mysteria ignorat, jam indignè accedit , & nullam facit confessionem ; ac per consequens non est absolvendus.

A R T I C V L V S LXV.

Exponitur sensus sexagesimaquintæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Sexagesimaquinta damnata Propositio . Sufficit illa mysteria semel credidisse.

323 **S**ensus hujus damnatæ propositionis sequitur ex antecedenti damnata propositione , in qua Authores illius dicebant, quod sit capax absolutionis, qui ignorat mysteria fidei, & etiam si culpabiliter , & ex propria negligentia ignoret mysteria Trinitatis, & Incarnationis. Hæc enim propositio dicit, quod sufficiat, ut fidelis semel in vita crediderit illa mysteria.

Oppugnatio Propositionis.

324 **S**upponendum est, eos, qui in fide Christiana vivunt , ad differentiam Synagogæ Hæbræorum, debere credere, Deum esse Trinum, & esse Incarnatum. Suppono insuper (ut dixi contra 17. propositionem damnatam ab Innoc. XI. & contra primam damnatam ab Alex. VII.) quod adsit Præceptum fidei, quo obligamur ad credendum omniâ fidei mysteria revelata, & ab Ecclesia proposita , ut credantur : quod præceptum non habet semel in vita obligare, sed frequenter; præsertim quando tenemur confiteri peccata; quia tunc credere debemus , Deum nobis peccata remittere per pœnitentiæ Sacramentum. Videnda sunt ea, quæ dixi art. 17. hujus tractatus.

325 Nunc breviter impugno hanc ultimam damnatam propositionem. Ex Apost. ad Rom. 1. & aliis in locis, ubi sæpè repetit, *Justus ex fide vivit*. Justus hic sumitur pro fidei; Sed qui vivit ex fide non sufficit ei, ut semel in vita credat mysteria Trinitatis, & Incarnationis;

nis; sed necesse est, ut frequenter ea credat; præsertim in diebus Deo dicatis, ut sunt dies festivi: & quando à Deo aliquid accipiendum speramus; ut quando per Sacramentum pœnitentiæ speramus remissionem peccatorum, & gratiam: Ergo fidei non sufficit, ut semel in vita credat mysteria Trinitatis, & Incarnationis. Omnia argumenta à me proposita articulo illo 17. cit. contra 17. damnatam propositionem, militare possunt contra hanc propositionem, quæ in re eadem est. Quare huic materiæ pro secundo Tractatu finem impono ad Laudem Omnipotentis Dei Beatæ Mariæ semper Virgini, Sancti Patris nostri Francisci, ac omnium Sanctorum, qui in Cœlis regnant. Amen.

Tenor sententiæ damnationis sexaginta quinque Propositionum ab Innocentio XI. damnatarum.

Quicumque autem cujuscvis conditionis status, & dignitatis illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim defenderit, vel ediderit, vel de eis disputativè publicè, aut privatim tractaverit, vel prædicaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem lata sententiæ, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacunque etiam dignitate fulgente, nisi pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi.

Insuper districtè in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub interminatione divini Iudicii prohibet omnibus Christi fidelibus, cujuscunque conditionis, dignitatis, & status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad præcimum deducant.

Tandem, ut ab injuriosis contentionibus Doctores, seu Scholastici, aut alii quicumque in posterum se absterneant, & ut paci, & charitati consulatur, idem Sanctissimus in virtute Sanctæ obedientiæ eis præcipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuscriptis, quàm in Thejsibus, disputationibus, ac prædicationibus, caveant ab omni censura, & nota, nec non à quibuscunque conviciis contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controversantur, donec à Sancta Sede recognita, super jisdem propositionibus judicium proferatur.

Franciscus Riccardus S. Rom. & Vnivers. Inquis. Notarius.
Loco ✚ Sigilli.

Premissum Decretum fuit publicatum 4. Martii 1679.

TRA-

TRACTATUS TERTIVS.

In trigintatres Articulos divisus :

De trigintatribus Propositionibus ab Alex. VIII. damnatis.

Primum Decretum præfati Pontificis.

*F*eria quinta die 21. Augusti 1690. In Congreg. Gener. S. Rom. & Univers. Inquis. habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram Sanctissimo D. N. Alexandro Divina Providentia Papa Octavo.

Sanctissimus D. N. Alexander Papa VIII. non sine magno animi sui mœrore audivit duas Theses, seu Propositiones, unam denuò, & in malorum fidelium perniciem suscitari, alteram de novo erumpere. Et cum sui Pastoralis Officii munitus sit, Oves sibi creditas à noxiis pascuis avertere, & ad salutaria semper dirigere, dictarum Thesium, sive Propositionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentissimis, & Reverendissimis D. D. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus sedulò commisit, qui pluries re maturè discussa, inscriptis Thesibus, seu Propositionibus, super unaquaque ipsarum sua suffragia, Sanctitati Suae singillatim exposuerunt.

ARTICVLVS I.

Exponitur sensus primæ Propositionis in hoc Decreto, & ejus falsitas demonstratur.

Prima damnata Propositio. *Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali. Formalis verd in conformitate actus cum reguli morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretativè. Hunc homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decursu vitæ suæ mortalis.*

Sensus hujus damnatæ propositionis est, quòd homo non tenetur amare Deum ultimum finem, neque in principio suæ vitæ, neque in totius vitæ decursu. Hæc propositio, ut hæretica da-

Hh

mnata

mnata est, quò ad hanc ultimam partem . Aliæ tres partes priores non solum damnationi non subjacent , sed notissimæ sunt apud omnes Theologos.

Oppugnatio Propositionis.

2 **D**E bonitate objectiva , quò consistat in convenientia objecti cum natura rationali , est notum apud omnes Theologos; quia sicut illud objectum malum est, & quidem malitia morali, quod naturæ rationali est disconveniens; ita illud est bonum moraliter , quod naturæ rationali est conveniens . Actus verò tunc est moraliter bonus, quando conformitatem dicit cum regula morum. Quæ regula duplex est , una interna , & altera externa : interna regula est conscientia; estque etiam regula proxima: externa verò est lex, quæ etiam regula remota dicitur. Hujusmodi bonitas objectiva est ratio , qua voluntas inferior trahitur ad amorem ipsius , ob excellentiam, & bonitatem ipsius objecti. Vnde quantò major est bonitas, & superexcedens objectum, majori conatu habet movere rationalem appetitum ad ipsum objectum amandum , & possidendū. Bonitas tandem supernaturalis , quæ in Deo est, habet Deum constituere ultimum finem cujuscunque rationalis creaturæ : nam cum ultimus finis sit ille , ad quem omnes actus diriguntur , & ipse non sit ad alium finem dirigibilis ; ideo omnes actus humani ad divinam bonitatem, ut ad ultimum finem dirigendi sunt. Dupliciter actus morales humani dirigi possunt ad Deum , ut ad ultimum finem, vel intensivè, vel tantum interpretativè, seu prælativè. Primo modo diriguntur , quando creatura rationalis ita amat Deum super omnia , ut impossibile sit majorem posse adhibere conatum ad illum diligendum : & aliunde Deus amatur quantum amabilis est. Secundo modo diriguntur ad Deum , quantum potest humana natura , præferendo ipsum Deum cuicunque creaturæ. Quare dum creatura amat Deum ultimum finem, quamvis deceat ipsum amare intensivè, sufficit tamen si ipsum amet interpretativè, & prælativè, præferendo ipsum Deum cuicunque creaturæ; quod est ipsum amare super omnia , quomodo amandus , & diligendus est . Quare ipse Christus Matt. 10. dixit: *Qui amat Patrem, aut Matrem plusquam me, non est me dignus.* Per quæ verba significare voluit, quòd amor erga ipsum præferri debet amorì erga quamcunque creaturam, etiam erga Parentes proprios . Per hoc patet veritas trium primarum partium hujus propositionis.

3 Quantum spectat ad ultimam partem damnatam , ut hæreticam, suppono, neminem posse salvari, nisi sua detestetur peccata, quæ

quæ offensâ Dei sunt ; per quæ homo cum Deo inimicitiam contraxit, & quæ hominem æterna pœna, & gehenna dignum constituit. Nec posse salvari, nisi Deo reconcilietur in perfecta amicitia, per quam Deus simul peccata remittit, & gratiam confert, quæ vinculum amicitiae ponit inter Deum, & hominem. Hæc omnia ex Tridentino Concilio sess. 6. cap. 7. colliguntur, ubi habetur: *Hanc dispositionem, seu preparationem justificationis ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem, gratiæ, & donorum. Unde homo ex injusto fit justus, & ex inimico amicus, ut sit hæres secundum spem vitæ æternæ.* Et hoc deduxit Conc. ex Apost. ad Titum 3. ubi ait: *Ut justificati gratia ipsius, hæredes simus secundum spem vitæ æternæ.*

4. Ut veritas catholica magis elucescat in hac damnata propositione, adverto, charitatem habitualem, per quam homo conjungitur in amicitia cum Deo, & per quam fit particeps, & constituitur hæres vitæ æternæ, esse *theologicam virtutem supernaturalem in substantiâ, qua diligimus Deum propter seipsum*, idest quatenus bonus in seipso est, ad quem omnes actus boni dirigendi sunt. Hæc autem habitualis charitas una est ex tribus theologicis virtutibus, quæ per baptismum à Deo infunduntur. Quare supra illud Apostoli ad Rom. 5. ubi ait: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*; dicit Concilium cap. cit. sess. 6. *Unde in ipsa justificatione, cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum, cui inseritur: Fidem, Spem, & Charitatem. Nam fides, nisi ad eam spes accedat, & charitas, neque unit perfecte cum Christo, neque Corporis eius vivum membrum efficit, qua ratione verissime dicitur, Fidem sine operibus mortuam, & otiosam esse.*

5. Hæc præmissa doctrina, adverto cum omnibus Theologis, adesse particularia præcepta, tum Fidei, tum Spei, tum Charitatis, ut dixi impugnando primam damnatam propositionem ab Alexan. VII. Et hoc charitatis præceptum duplicem includit amorem: erga Deum super omnia diligendum; & erga proximum diligendum propter Deum. Prout amorem formalem includit, est præceptum affirmativum, quod habet quidem obligare frequenter, & in determinatis temporibus; sed non semper, & pro semper: hæc nanque est natura affirmativi præcepti. Prout verò includit negationem odii, tum Dei, tum proximi, est præceptum negativum; & hoc obligat semper, & pro semper; cum semper, & pro semper tenemur non habere odium Deum, nec proximum. His omnibus notatis, adverto, Deum amandum esse, non solum charitatis amore, qui

completus, & perfectissimus est, sed etiam amore Fidei, & Spei, quo homo Deo conjungitur per Fidem, & Spem, per actus credendi, & sperandi.

6 Nunc ex præmissâ hac doctrina impugno damnatam propositionem. Primò, Deum esse amandum amore Fidei supernaturalis. Ex Apost. ad Hæbr. 11. *Credere oportet accedentem ad Deum, quòd sit, & remunerator sit.* Secundò, de amore Fidei simul, & Spei constat ex Eccles. 2. *Crede Deo, & recuperabit te, & dirige viam tuam, & spera in illum: qui timetis Dominum, sperate in illum.* Tertiò de amore Charitatis, ex eodem Eccl. 7. constat, ubi habetur: *In omni virtute tua dilige eum, qui fecit te.* In Deuter. 10. habetur: *Ama itaque Dominum Deum tuum, & observa præcepta eius.* Ex Matth. 22. habetur ex verbis Christi datis, respondendo ad interrogata Pharisæorum, qui scire volebant, quod erat mandatum magnum in lege? Christus Dominus respondit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, in tota anima tua, & in tota mente tua.* Idem testatur Joannes cap. 13. Ex his autoritatibus sic insurgo contra præfatam damnatam propositionem. Adest præceptum rigorosum de Deo diligendo super omnia: Ergo qui dixerit, nos huic præcepto non teneri, ut hæreticus damnandus est; sed propositio ista damnata asserit, nos non teneri, nec in principio, nec in decursu vitæ mortalis ad Deum ultimum finem diligendum, ad quem diligendum adest præceptum: Ergo meritò, ut hæretica damnata fuit ista propositio.

Eò vel maximè: si homo non teneretur Deum in principio, & decursu suæ vitæ mortalis diligere super omnia, nimirum, ut ultimum finem, quomodo posset à Deo, quem non diligit, remissionem peccatorum in hac vita, & gratiam, & in altera gloriam, ac vitam æternam sperare? Quænam merita fidelis habere potest, conducen-
tia ad vitam æternam, si in toto cursu suæ vitæ amore Dei careat? Hinc Apost. ad Hæbr. 6. ait: *Non enim iniustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis, & ministratis.* Quæ verba intelligenda sunt, quòd Deus non obliviscatur operum bonorum, quæ facta sunt ex Dei dilectione: Ergo quoties facta sunt absque Dei dilectione, nequeunt remunerationem expectare. Quare dicit Apost. ad Corint. 13. *Si linguis hominum loquar, &c. & concludit: Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest:* Ergo quoties homo non teneretur per charitatem Deum super omnia diligere toto tempore vitæ suæ, quæcunque opera bona, quæ faciat, vana sunt, & nihil ipsi proderunt.

7 Ex eo, quòd extat præceptum divinum de Deo diligendo super omnia, ut colligitur expressè ex relatâs autoritatibus, Sa-
croscantia

crofancta Synodus Tridentina anathematizat eos, qui dicunt, nos non teneri ad observantiam præceptorum: quod exprimit Can. 26. sess. 6. his verbis: *Si quis, hominem iustificatum, & quantumlibet perfectum, dixerit, non teneri ad observantiam mandatorum Dei, & Ecclesie; sed tantum ad credendum; quasi verò Evangelium sit nuda, & absoluta promissio vitæ æternæ, sine conditione observationis mandatorum: anathema sit.* Concludendum est igitur, nos teneri, vel in principio, vel in decursu nostræ vitæ mortalis diligere Deum ultimum finem: & aliter sentientes, ut hæretici reputandi sunt.

ARTICULVS II.

Exponitur sensus secundæ Propositionis in hoc Decreto, & ejus falsitas demonstratur.

Secunda damnata Propositio. *Peccatum Philosophicum, seu morale est actus humanus disconueniens naturæ rationali, & rectæ rationi. Theologicum verò, & mortale, est transgressio libera diuinæ legis. Philosophicum quantumuis graue in illo, qui Deum, vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est graue peccatum, sed non est offensa Dei, neque mortale dissoluens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum.*

Sensus hujus damnatæ propositionis est, quòd peccatum philosophicum, quatenus est in eo, qui Deum ignorat, vel actu de Deo non cogitat, dum peccat, licet sit grave peccatum in genere malitiæ moralis, non est tamen offensa Dei, neque mortale, neque amicitiam Dei dissolvit, neque est dignum pœna æterna. In multis hæc propositio peccat. Primò, quia asserit, quòd possit dari ignorantia de Deo. Secundò, quia asserit, quòd ille qui peccat, & non actu cogitat de Deo, committat peccatum tantum philosophicum, seu morale, ut naturæ rationali disconueniens. Tertio, quia asserit, peccatum philosophicum non esse offensam Dei, neque mortale dissolvens amicitiam Dei, & dignum æterna pœna. Quòd ad hæc tria videtur damnata propositio. Quòd ad priores partes, quæ sunt descriptiones utriusque peccati, philosophici nimirum, & Theologici, propositio non subiacet damnationi, immò est communissima omnium Theologorum sententia.

Oppugnatio Propositionis.

Non sunt omittenda quædam digna notatu pro præsentis materiæ intelligentia. 3. quæ à me tacta sunt in 2. lib. sent. disp.

disp. de peccatis, Primò sciendum est, peccatum aliud esse originale, quod scilicet culpa alterius committitur, & per quandam subordinationem, quæ habetur in uno homine tanquam capite, transfunditur ad alios; & hoc fuit peccatum ab Adam commissum in legis divinæ transgressione, à nobis contractum, quatenus ab eodem Adam procreati sumus: & aliud esse personale, quod nimirum propria culpa committitur. Unde primum Adæ peccatum ipsi fuit personale, quia à se, sua culpa fuit commissum; at Posteris ejus fuit originale, quia culpa Adæ fuit ab ipsis contractum. Hoc personale peccatum est duplex, aliud est actuale, quod consistit in aliquo actu contra legem, vel in actus omissione: & alterum est habituale, quod scilicet habitualiter perseverat, donec per pœnitentiam retractetur; & hoc peccatum dicit reatum ad pœnam. Quare dum quis actu committit adulterii peccatum, vel fornicationis, vel omissionis sacri, vel recitationis officii, &c. hoc peccatum est actuale: si verò crastina die hoc ipsum peccatum, quod nunc est actuale, perseverat, fit habituale; nam licet actus sit transactus, remanet tamen in anima reatus ad pœnam, donec per pœnitentiam remittatur.

10 Peccatum hoc personale, sive sit actuale, sive habituale, incarentia debitæ rectitudinis consistit, quæ deberet inesse actui, & propter malitiam formalem non inest. Quod colligitur ex D. Augustino lib. 12. de Civit. cap. 7. ubi ait: *Nemo querat causam efficientem humanæ pravitatis; non enim est efficiens, sed deficiens; quia nec illa effectio est, sed defectio.* Idem habetur ex D. Amb. lib. de Isaac, & anima cap. 7. *Quid est malitia, nisi boni indigentia?* Et D. Ansel. lib. de Concord. Præscientiæ cum libero arb. cap. 1. ait: *Non est iniustitia qualitas, aut actio, aut aliqua essentia; sed tantum absentia debitæ iustitiæ.*

11 Secundò sciendum est, hanc malitiam peccati desumendam esse à difformitate ad regulam morum; sive hæc regula sit proxima, & interna, ut est conscientia; sive regula remota, & externa; & hæc est lex, quæ per lumen naturale cuicunque rationali creaturæ manifestatur, juxta illud Apost. ad Rom. 2. *Opus legis scriptum in cordibus suis testimonium reddente illis conscientia ipsorum.* Quare D. Augustinus exprimens, hanc peccati malitiam esse à difformitate ad regulam morum desumendam, ait, definiendo ipsum peccatum, *quod sit dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei æternam.* Unde colligitur, peccatum in esse mali moralis esse tale, quia est contra legem, quæcunque sit lex, sive positiva humana, sive divina, sive naturalis, sive Dei æterna: dummodo sit contra rationis dictamen, & naturæ rationali disconveniens, & regulæ morum difformis, semper malum est, etiam seclusa quacunque externa prohibi-

hibitione. Quòd autem peccatum sit malum moraliter, quia difformitatem dicit ad regulam mòrum, patet ex Apost. ad Rom. 4. ubi ait: *Ubi non est lex, neque prævaricatio*: & cap. 7. ait: *Peccatum non cognovi, nisi per legem*: Et subiungit D. Augustinus lib. de duabus animabus contra Manich. *Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi, quod iustitia vetat*. Et D. Amb. lib. de Paradiso cap. 8. ait: *Quid est aliud peccatum, nisi legis divinæ prævaricatio, & cælestium mandatorum inobedientia*? Quare seclusa quacunq; lege, sive externa prohibente, sive interna dictante, hoc esse rationi dissonum, nulla videretur moralis malitia in actu.

12 Theologi tandem aliam assignare solent peccati divisionem, nimirum in philosophicum, seu morale, & in Theologicum, & mortale, seu demeritorium. Peccatum philosophicum illud est, cujus malitia naturaliter cognosci potest, ut virtuti contrarium: unde si nulla daretur revelatio, aut externum præceptum, ne aliquid fiat, quia actus ille esset naturaliter virtuti oppositus, diceretur malus moraliter, & philosophicè; quia esset naturæ rationali disconveniens. Hoc autem peccatum dicitur philosophicum, quia ad philosophos spectat considerare actum in genere moris, si sit conformis, vel difformis rectæ rationi. Peccatum verò Theologicum est illud, quod ultra malitiam moralem actus, dicit etiam aversionem à Deo, & conversionem ad Creaturas, dicit Dei offensam, expulsionem gratiæ; & pænæ æternæ condignitatem. Dicitur hoc peccatum Theologicum, quia ad Theologos spectat considerare actum in ordine supernaturali gratiæ, & gloriæ, vel carentiæ gratiæ, & gloriæ, &c. & hoc peccatum nobis innotescit per revelationem, quatenus præcepta Dei fuerunt revelata, & ab Ecclesia proposita, contra quæ, vel homo peccat positivè, vel actum præceptum omitit. Sit exemplum utriusque peccati pro majori claritate. Si quis nullam haberet de Deo cognitionem, neque de ejus lege, & aliunde cognosceret, quòd actus venerei essent illiciti, occisio, furtum, &c. quia sunt naturæ humanæ repugnantes; tunc si actus venereos exerceret, vel occideret, vel furtum faceret, &c. ista peccata, absque ulla legis cognitione, dicerentur peccata philosophica, quatenus essent actus naturæ rationali repugnantes. Si verò ultra hanc cognitionem repugnantia illorum actuum cum natura rationali, ei innotesceret per revelationem, vel Ecclesiæ manifestationem, quòd illi actus sint contra legem Dei, & importent injuriam Dei, expulsionem gratiæ, & impedimentum ad gloriàm; ac insuper condignitatem ad pænâ æternam; tunc peccata illa dicerentur Theologica. Hac præmissa doctrina,

13 Impugno nunc primam partem damnatæ propositionis: & probo

probo, non posse dari ignorantiam invicibilem de Deo ex his; quæ dixi in 2. disp. primi libri sent. Primò ex illo Sap. 13. *A magnitudine enim speciei, & Creatura cognoscibiliter poterit Creator eorum videri.* Secundò ex D. Augustino, tractatu in Joan. *Hæc est vis veræ divinitatis, ut Creatura rationali, iam ratione utenti, non omnino, ac penitus possit abscondi.* Tertio ex Tertulliano lib. 1. cõtra Marcionem: *Prima anima rationalis dos, Dei notitia est.* Quartò tandem efficaci ratione demonstratur, & quidem à posteriori, & cohærenter ad doctrinam cit. ex Sap. Quilibet certam habet cognitionem, hunc mundum, & ornatum ejus esse conditum: non ab aliqua Creatura: Ergo à Creatore; sed hic Creator est Deus: Ergo quilibet potest cognoscere, Deum esse. Demum ignorantia invincibilis excusat à peccato; Sed qui Deum verum ignorat, non excusatur à peccato; aliàs Gentiles excusarentur à peccato, qui adorantes falsos Deos, putant, illos esse veros Deos: Ergo qui ignorat verum Deum, nequit ignorantiam invicibilem de vero Deo habere.

14 Impugno nunc secundam partem damnatæ propositionis, & probo, quòd ille, qui peccat, & actu non cogitat de Deo, non committat peccatum philosophicum, sed verè Theologicum. Peccatum philosophicum præscindit à revelatione, ratione cujus cognoscatur, peccatum esse offensam Dei, aversivum à Deo, impeditivum acquisitionis beatitudinis, & inductivum pœnæ æternæ; Sed qui peccat, & in actu peccati non cogitat de Deo, jam cognovit, peccatum ipsum esse Dei offensam, aversivum à Deo, &c. Ergo dum peccat, & non actu cogitat de Deo, committit verum peccatum theologicum, & non purè philosophicum. Probatur assumptum. Supponamus, Titium esse in actuali fornicatione; in priori ad ipsum actum fornicationis cognovit, fornicationem illam esse offensam Dei, aversivam à Deo, & pœnæ æternæ condignam: dum actu peccat, non cogitat istas formalitates actus, neque ipsum Deum, qui in illo actu offenditur. In hoc casu, quia Titio innotuerat malitia illius actus, ut aversiva à Deo, & offensa Dei, ac pœnæ æternæ condigna, jam peccatum committit, pro ut est Dei offensivum, à Deo aversivum, & pœnæ æternæ condignum; Sed peccatum superaddens has formalitates, est peccatum theologicum: Ergo qui peccat, & actu non cogitat de Deo, committit peccatum theologicum. Aliud nanque est peccare, absque prævia cognitione Dei: & aliud est peccare, non cogitando de Deo, dum actu peccatur. Peccare primo modo est peccare, absque eo, quòd cognoscatur, peccatum esse Dei offensivum, impeditivum beatitudinis, & condignum pœnæ æternæ. At peccare secundo modo, scilicet absque actuali cogitatione de Deo, est peccare ex prævia cognitione, quòd peccatum sit offensa

offensa Dei, impeditium beatitudinis, & pœnæ æternæ condignū: Adeoque qui peccat, & actu de Deo non cogitat, non committit peccatum philosophicum, sed verè theologicum.

15 Impugno nunc, & probo, quòd qui peccat, vel ignorādo Deū, vel non cogitando de Deo graviter peccat, quòd scilicet offendat Deum, dissolvat amicitiam Dei, & sit pœna æterna dignus, estò hoc peccatum sit philosophicum. Qui peccant, ignorando Deum, vel non cogitando de Deo, vel sciunt Dei leges, & præcepta: vel non. Si dicatur primum: Ergo jam per legum, & præceptorum cognitionem certò sciunt, peccatum esse offensam Dei, inductivum pœnæ æternæ, & aversivum à Deo: Ergo qui committit tale peccatum, non solùm graviter peccat, sed Deum offendit, dissolvit amicitiam Dei, & est dignus pœna æterna: Ergo quamvis concederetur, peccatum illud esse philosophicum, hoc tamen, quia esset commissum ab eo, qui legem cognoscit, est offensam Dei, & amicitiam Dei dissolvit, &c. Si dicatur secundum: Ergo ex repugnantia, quam cognoscunt in illis pravis actibus, & oppositione naturæ rationali, tenentur actus illos fugere: Ergo dum illos non fugiunt, committunt peccatum, quod est Dei offensivum, & dissolvit amicitiam Dei. Probatur ista consequentia: natura rationalis, cum debeat se conformare dictamini rationis, tenetur fugere malum ipsi naturæ repugnans; sed malum, quod est naturæ repugnans, est offensam Dei, & dissolvit amicitiam Dei: Ergo dum quis non fugit actus naturæ rationali repugnantes, si illos committit, Deum graviter offendit, & dissolvit amicitiam Dei.

16 Tandem concludo contra hanc damnatam propositionem, ex his omnibus dictis, eum, qui actu peccat, vel Deum ignorando, vel de Deo actu non cogitando, peccare peccato theologico. Primò, quia ignorantia illa de Deo esset omninò vincibilis: & sic peccans contra Deum vincibiliter ignoratum, Deum offendit, & amicitiam Dei dissolvit, & sit pœna æterna dignus. Secundò, quia non cogitando de Deo, non destruit præviam Dei cognitionem ejusdem mandatorum: & insuper, quòd actus ille pravius, qui committitur, sit offensam Dei, & pœna æterna dignus: Ergo ex nullo capite censeri potest peccatum non offensivum Dei, neque pœna æterna dignum; Ac per consequens meritò ista secunda propositio fuit, ut scandalosa, temeraria, & piarum aurium offensiva, damnata.

Tenor ſententiæ damnationis iſtarum duarum Propoſitionum,
ab Alexandro Octavo damnatarum.

Quibus peractis, Sanctiſſimus, omnibus plenè, & maturè conſideratis, primam Theſem, ſeu Propoſitionem declaravit hæreticam, & ut talem damnandam, & prohibendam eſſe, ſicut damnat, & prohibet ſub cenſuris, & pœnis contra hæreticos, & eorum ſautores in iure expreſſis. Secundam Theſem, ſeu Propoſitionem declaravit ſcandalofam, temerariam, piarum aurium offenſivam, & erroneam; & uti talem damnandam, & prohibendam eſſe, ſicuti damnat, & prohibet, ita ut quicumque illam docuerit, defenderit, ediderit, aut de ea etiam diſputaverit publicè, ſeu privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, à qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, etiam quacunque dignitate fulgente, niſi à pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi. Inſuper diſtrictè in virtute Sanctæ Obſedientia, & ſub interminatione Divini Iudicii prohibet omnibus Chriſtifiſdelibus cujuſcunque conditionis, dignitatis, ac ſtatus etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota digniſ, ne prædictam Theſem, ſeu Propoſitionem ad præxim deducant.

Alexander Speronus S.R. & Univerſ. Inquiſ. Not.

Loco ꝛ Sigilli.

Premiſſum Decretum fuit publicatum 24. Auguſti 1690.

Sequuntur aliæ Propoſitiones ab eodem Alex. VIII. damnatæ:

Feria 5. die 7. Decembris 1690.

In Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & Univerſ. Inquiſ. habita in Palatio Apoſtolicò Montis Quirinalis coram Sanctiſſimo D.N. Alexandro Divina Providentia Papa Octavo, &c.

Sanctiſſimus D.N. Alexander Divina Providentia Papa VIII. prædictus. Pro Paſtorali cura Ovium à Chriſto Domino ſibi commiſſa, de earum ſalute ſolicitus, ut inoffenſo gradu per rectas ſemitas poſſint incedere, & pœſcia nimium pernicioſa in pravis doctrinis exhibita vitare, unius ſupra triginta Propoſitionum examen pluribus in Sacra Theologia Magiſtris; & deinde Eminentiſſimis, ac Reverendiſſimis D.D. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus commiſit, qui tantum negotium diligenter aggrefſi,

si, eique sedulo, ac pluries incumbentes, super unaquaque sua suffragia Sanctitati Sux sigillatim detulerunt.

ARTICVLVS I.

Exponitur sensus primæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Prima damnata Propositio. *In statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in causa sua, peccato originali, & libertate Adami peccantis.*

17 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd ad peccatum formale, & ad demeritum in statu naturæ lapsæ non requiritur libertas actualis, & formalis peccantis, sed sufficiat libertas in causa, quatenus scilicet voluntas nunc peccans continebatur in voluntate Adami peccantis. Hæc propositio facit peccatum actuale personale necessarium, quod erroneum est.

Oppugnatio Propositionis.

18 **E**X dictis in præterito articulo constat, quid, & quotuplex sit peccatum; & insuper differentia, quæ est inter originale, & personale peccatum. Nunc circa peccatum formale, ut ab originali distinctum, est sermo. Ad peccatum nanque formale requiritur plena, & actualis voluntatis libertas, qua liberè se determinat ad hunc actum potius, quàm ad alium; & ad hanc potius partem contradictionis, quàm ad aliam: unde sicut homo peccat, ita potuit non peccare, si liberè non se determinassèt ad peccandum. Quare indubitatum est apud omnes Theologos, ex doctrina D. Augustini, *Non esse peccatum, nisi voluntarium*. Quod expressè ex pluribus Scripturæ locis colligitur. Primò ex Jer. 7. ubi habetur: *Hæc gens non audivit vocem Domini Dei sui, nec recepit disciplinam, ideo projecta est à Deo*. Secundò ex lib. Num. 14. *Amalec, & Cananeus ante vos sunt, quorum gladio correntis, eò quòd nolueritis acquiescere Domino*. Tertio ex Genesi 4. *Quare iratus es? & quare concidit vultus tuus? Nonne si benè egeris, recipies, sin autem malè, statim in foribus peccatum aderit? sed sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius*. Quarto ex Amos Proph. 3. *Quarite bonitatè, & non malitiam, & invenietis*. Quintò colligitur ista veritas ex D. Ambrosii in exposit. supra Psalm. 40. *Homini dedit eligendi arbitrium, quod sequatur,*

quatur, ante hominem vita, & mors: si deliqueris, non natura in culpa est, sed eligentis affectus. Sextò D. Hieron. in Dial. contra Pelag. ait: Hoc est, quod in principio dixeram, in nostra esse potestate peccare, et non peccare, ut liberum servetur arbitrium. Septimò ex D. Augustino lib. 3. cap. 1. Neque ulla culpa deprehendi potest, ubi natura, necessitasque dominatur. Et lib. 2. cap. 1. ait: Habemus liberum voluntatis arbitrium, et non nisi eo peccamus. Et in Epist. 46. contra Pelagium, ait: Si non est gratia Dei, quomodo salvat mundum? Si non est liberum arbitrium, quomodo judicat mundum? Ex his doctrinis, quæ contra Pelagianos, & Calvinistas militant, inferitur, hominem sua libertate peccare, ita ut non sit necessitatus ad peccandum, ex eo, quòd primò homo peccavit. Quibus doctrinis præmissis, contra quas militare videtur damnata propositio,

19 Nunc ipsam propositionem impugno. Primò: Peccatum Adæ nullam in nobis necessitatem posuit ad peccandum; sed adhuc nos liberos in statu naturæ lapsæ reliquit ad peccandum, vel non peccandum: Ergo ad peccatum formale, vel demeritum requiritur voluntatis peccantis libertas, & non sufficit libertas in causâ, quæ fuit in primo homine peccante. Probatur assumptum: peccatum Adæ fuit carentia Justitiæ originalis; sed hujusmodi carentia non est necessitas in statu naturæ lapsæ inhærens voluntati, ipsam necessitans ad peccandum; nam peccatum ipsum Adæ, quamvis transfusum in Posteris, post Baptismum est deletum, & nec in Baptizatis moraliter perseverat: Ergo illud Adæ peccatum nullam in nobis necessitatem posuit ad peccandum.

Eò vel maximè: Justitia originalis amissa per primum peccatum, si perseverasset, non fuisset in homine necessitas ad non peccandum; aliàs Adam liberè illam non amisisset: Ergo carentia ejusdem originalis justitiæ non est in homine necessitas ad peccandum. Probatur ista consequentia, ex regulis dialecticis: quando forma conjungibilis est cum aliquo actu, carentia formæ est conjungibilis cum opposito actus; & è contra; sed justitia originalis est forma; peccatum originale est carentia justitiæ originalis: Ergo si justitia originalis non est necessitas ad non peccandum, neque originale peccatum erit necessitas ad peccandum.

20 Deinde primus homo Adam non fuit necessitatus ad peccandum, sed sua libertate peccavit, ut dixit D. Augustinus de vera Relig. cap. 14. loquendo de peccato Adæ: Quoniam si necessitate fecisset, nullo peccati crimine teneretur: Ergo pariter, omnes homines ab Adam procreati propria libertate peccant; aliàs de eis idem Augustini dictum militare videretur: quòd scilicet, si necessitate fecissent, nullo peccati crimine tenerentur. Consequentia sequitur, quia pecca-

peccatum non est imputabile, nisi quando est formale, & personale; sed est tale, quando propria libertate committitur: Ergo peccatum formale est liberum à propria peccantis libertate.

21 Tandem ostenditur falsitas hujus propositionis ex Concilio Tridentino sess. 6 can. 5. ubi habetur: *Si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum, & extinctum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo, immò titulum sine re; figmentum denique à Satana inventum in Ecclesiam, anathema sit.* Idem habetur in can. 6. ejusdem sessionis: *Si quis dixerit, non esse in potestate hominis, vias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona, Deum operari, non permittit solum, sed etiam propriè, & per se; adeo ut sit proprium ejus opus, non minus proditio Iudæ, quàm vocatio Pauli, anathema sit.* Hi Canones facti fuerunt contra Calvinistas, qui liberum negabant arbitrium; sed hæc propositio damnata ponens, ad peccatum formale, & demeritum sufficere libertatem in causâ, seu in primo homine peccante, videtur negare libertatem creatam in peccando; & adstruit necessitatem peccandi: Ergo coincidit cum opinione Calvinii; ac per consequens meritò, ut temeraria, & in fide suspecta damnata fuit. Contra hanc propositionem directe militant supradictæ auctoritates, tum ex Scriptura, tum ex Sanctis Patribus supra relatis. Contra Authores hujus propositionis multum facit D. Augustinus lib. de natura, & Religione, ubi ait in cap. 14. *Usque adeo peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.* Et quidem loquitur de voluntario personali, seu personæ peccantis, & non de voluntario in causa, seu in primo homine Adamo; quod clarè insinuat lib. 2. de lib. arb. cap. 1. dicens: *Illud bonum, quo commendatur ipsa justitia in damnandis peccatis, rectèque factis honorandis, quomodo esset, si homo careret libero voluntatis arbitrio?* Ergo dum peccatum damnatur, signum est, quòd ad illud non sufficit sola libertas in causâ, sed est necessaria libertas peccantis.

ARTICVLVS II.

Exponitur sensus secundæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Secunda damnata Propositio. *Tametsi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in statu naturæ lapsæ operantem ex ipsa non excusat à peccato formali.*

22 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd qui operatur ex ignorantia invincibili juris naturæ, in statu naturæ lapsæ,

sa, non excusatur à peccato pro formali, quod est contra præceptum, & legem. Præterdunt Authores hujus propositionis, quod illi, qui operantur ex ignorantia invincibili juris naturæ (quæ, per ipsos, oritur ex pœna peccati originalis) necessitantur ad peccandum; quod quidem erroneum est, & in fide suspectum, immò hæreticum.

Oppugnatio Propositionis.

23 **S**uppono, ignorantiam invincibilem esse negationem cognitionis, quæ moraliter vinci, & expelli non potest. Ut si quis omnem adhibeat diligentiam, an extet præceptum circa aliquius rei observantiam, vel prohibitionem, ne aliquid fiat; & notitiam de tali legis observantia habere non possit; tunc diceretur observantiam illam, vel rei prohibitionem invincibiliter ignorare. Ignorantiam vincibilem esse negationem cognitionis, quæ vinci, & expelli potest. Ut si quis nesciret, an hoc sit præceptum, & cadat sub lege; & ut possit de hoc veritatem scire, nullam adhiberet diligentiam; tunc tale præceptum vincibiliter ignoraret.

24 Suppono insuper, non esse moraliter possibilem ignorantiam invincibilem Juris naturæ (ut præterdunt Authores huius damnatæ propositionis;) cum nemo possit reperiri, qui non cognoscat, mendacium, furtum, adulterium, &c. & insuper non cognoscat, hos actus esse malos, inhonestos, & contra regulam morum: & insuper nemo est, qui nō cognoscat hoc principium, *quod tibi non vis alteri ne feceris, &c.* Ubi adverto, quod peccatum, aliud est pro formali, & aliud pro materiali. Peccatū pro formali est actualis difformitas ad regulam moris, distantem, hoc esse illicitum: adeoque fugiendum. Ut si ratio, vel prudentia distaret, nunc extare præceptum obligans ad audiendum Sacrum; nunc non audire Sacrum est peccatum pro formali; quia nunc omissio Sacri dicit actualē difformitatem ad regulam morum, & nunc extat præceptum de audiendo Sacro. Peccatum verò pro materiali est opus aliquod non oppositum actu regulæ morum; quatenus intellectus non iudicat, hic, & nunc aliquid esse faciendum. Ut si extaret præceptum de auditione Sacri, & intellectus iudicaret hic, & nunc non vigere hoc præceptum, tunc omissio Sacri, peccaret tantum peccato materiali, quatenus est opus contra præceptum; non verò peccaret peccato pro formali; quia iudicat non extare hic, & nunc tale præceptum; ac per consequens non diceret difformitatem ad regulam morum. Hæc autem ignorantia invincibilis juris naturæ in statu naturæ lapsæ non est possibilis, ut dictum est. At gratis admissa, hæc habet excusare operantem ex ipsa à peccato formali.

25 Quod sic ostenditur contra damnatam propositionem. Supposito, quod detur hujusmodi ignorantia invincibilis juris naturæ in statu naturæ lapsæ, hæc ignorantia daretur in pœnam peccati originalis; Sed pro ut daretur in pœnam peccati originalis, habet excusare operantem ex ipsa à peccato formali; quia stante ipsa, operans non difformaretur à regula moris; cum non posset cognoscere, an hoc cadat sub lege, vel sub præcepto: Ergo supposita ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc excusat operantem ex ipsa à peccato formali.

Eò vel maxime: operans ex ignorantia invincibili, præstat liberum consensum, quo voluntas operatur ex eo, quod putat, nunc non extare præceptum obligans ad ejus observantiam; Sed non imputatur ad peccatū formale voluntati operanti, ex eo, quod judicat, nunc non extare præceptum obligans ad sui observantiam: Ergo voluntas, quæ operatur ex ignorantia invincibili excusatur à peccato pro formali. Probatum minor: ex D. Augustino lib. 3. de lib. arb. cap. 19. ubi ait: *Non tibi deputatur ad culpam, quod invito ignoras, sed quod negligis quærere, quod ignoras.* Sit hoc exemplum in D. Augustini autoritate. Nesciat quis, an extet præceptum de auditione sacri: si omnem adhibet diligentiam, ut ei innotescat, extare præceptum de auditione sacri, & nullam notitiam de tali præcepto habere possit; tunc ei non imputatur ad culpam omissio sacri; quia tunc invincibiliter ignorat præceptum. At si ille dubitans an extet, vel non, præceptum de audiendo sacro, non adhibet diligentiam, ut ei innotescat, extare tale præceptum de auditione sacri; tunc quia negligit quærere quod ignorat, ei imputatur ad culpam: Ergo dum quis invincibiliter ignorat, extare aliquod præceptum, si operatur ex tali ignorantia invincibili, excusatur à peccato pro formali.

A R T I C V L V S III.

Expouitur sensus tertiæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Tertia damnata propositio. *Non licet sequi opinionem, vel inter probabiles probabilissimam.*

26 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quod non sit licitum sequi probabilissimam opinionem inter probabiles; nec illam, quæ simpliciter opinio est. Vnde putant Authores, quod semper certa sit tenenda. Quare præsumunt tollere de medio receptum usum probabilistarum.

Oppu-

Oppugnatio Propositionis.

27 **H**Æc propositio pendet ex iis, quæ dicta sunt in primo, secundo, tertio, & quarto articulo secundi tractatus hujus operis contra primas quatuor propositiones damnatas ab Inn. XI. Ubi dictum est, non esse licitum in Sacramentorum administratione sequi opinionem minus probabilem, præsertim quando minus tuta est, & exponit Sacramentum periculo illud invalidandi. Nec esse licitum Judici judicare, juxta opinionem minus probabilem; quia ex tali judicio læditur majus jus alterius, quod habet ad rem judicatum: & Iudex in ferenda sententia, juxta minus probabilem opinionem, facit contra justitiam. Nec agens juxta opinionem tenuiter probabilem prudenter agit; quia cum judicet oppositam opinionem magis congruere, & minorem involuere formidinem, semper actio facta, juxta opinionem tenuiter probabilem esset actio imprudens. Si quis nanque mihi diceret vix posse probari, excessum octo unciarum pro serotina cenula jejunii, non frangere jejunium: & ratio id probans non convincit, nec solvere potest rationes ad oppositum; tunc si in praxi hanc ponerem opinionem, imprudenter agerem; quia me exponerem periculo frangendi jejunium Ecclesiasticum, ratione talis excessus. Nec tandem excusari potest infidelis ab infidelitate, ductus opinione minus probabili; quia tenetur infidelis, qui laborat ignorantia vincibili circa mysteria nostræ fidei, adhibere majorem diligentiam, ut majorem habeat certitudinem, quænam sit vera fides. Unde donec formidaret, non excusaretur à peccato infidelitatis non credens mysteria nostræ fidei, ductus opinione minus probabili. Hæc omnia videri possunt loc. supra cit.

28 Nunc suppono, propositionem probabilissimam illam esse, quæ vel nititur majori Doctorum sequela, vel Patrum, & scripturæ testimoniis, vel urgentissimis rationibus; & qua facilius rationes in oppositum solvuntur, ita ut, quasi certa existimanda est, quia vix formidinem, & dubietatem admittit. Unde si quis adhiberet omnem diligentiam, etiam circa materiam honestatis actus, & cognosceret, non esse opinionem magis tutam, quàm illa, quæ probabilissima est; si hanc relinqueret, & operaretur, juxta minus probabilem, imprudenter, & cum periculo se exponendi peccato, ageret: quia cum rationes urgentissimæ, Patrum, & scripturæ testimonia, ac Doctorum sequela reddant quasi certam opinionem illam probabilissimam; iccirco qui eam relinqueret, se periculo peccandi exponeret.

29 Impugno nunc ex his hanc damnatam propositionem. In
quacun-

quacunque materia, etiam circa honestatem actus, illam opinionem licet sequi, quæ ceteris communior, & tutior est; & insuper quæ habet excludere omnem formidinem; sed sola probabilissima opinio communior est ceteris, & tutior, ac omnem excludit formidinem: Ergo probabilissimam licet sequi, ne periculo peccandi se exponat. Ratio namque probabilitatis vix adaptari potest opinioni probabilissimæ, quæ magis certitudini propinqua est, quàm minus probabilis; cum ferè omnem habeat excludere formidinem. Ultraquamquod, quando certa opinio haberi non potest, & voluntas tenetur operari, nec utramque partem contradictionis suspendere licitè potest; tunc ad probabilissimam se determinare debet, quæ opinioni certæ est magis propinqua: Ergo licitè operatur, qui juxta probabilissimam operaretur; cum prudens judicium in casu haberetur; præsertim quia periculum peccandi evitaretur.

A R T I C U L U S I V.

Expōnitur sensus quartæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quarta damnata Propositio. Dedit semetipsum pro nobis oblationem Deo, non pro solis electis, sed pro omnibus, & solis fidelibus.

30 **S**ensus huius damnatæ propositionis est, quod Christus Dñs, dum pro nobis mortuus est, dedit semetipsum oblationem Deo, seu in sacrificium, non pro solis electis, sed pro omnibus, & solis fidelibus. Videtur autem, verba Cōsecrationis Sanguinis Christi Domini ansam præbuisse fautoribus hujus propositionis, afferendi Christum Dominum esse mortuum, & semetipsum dedisse oblationem pro omnibus, & solis fidelibus, & non pro infidelibus.

Oppugnatio Propositionis.

31 **F**alsitas hujus damnatæ propositionis pendet ex eo, quod contra multos hæreticos exagitur à Catholicis in materia de auxiliis, & libero arbitrio. Ubi cum Apost. 1. ad Timot. 2. adverto, *Deum velle omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Et hoc quidem volūtate illa primaria, & à Theologis antecedenti vocata, per quam omnibus confert auxilia sufficientia ad salutem consequendam. Ex qua Apostoli doctrina evidentè, & clarè deducitur, Deum neminem hac sua primaria voluntate exclusisse à gloria: insuper per eandem voluntatem dedit omnibus,

K k

absque

absque exclusione, media ad ipsam gloriam consequendam. Quare adverto, hanc esse differentiam communiter assignatam à Theologis inter auxilia sufficientia, & efficacia: priora sunt illa, quæ dant posse operari, & potentiam disponunt ad iustificationem: posteriora verò dant æqualem operationem. Unde etsi aliquibus hominibus sint denegata auxilia efficacia, nemini tamen, estò infidelis sit, vel Paganus, vel obcæcatus, &c. denegata sunt auxilia sufficientia, quibus paulatim possunt se disponere ad agnitionem veritatis, ut Apostolus locutus fuit.

32 Ex his deducimus, illa verba Matth. 26. & Marci 14 à Christo Domino prolata; nimirum, *qui pro vobis, & pro multis*, ut omnes volunt Theologi, in hoc sensu esse sumenda: scilicet *pro vobis*, idest pro Apostolis, quos in Cœna communicavit. *Et pro multis*, idest pro multitudine hominum; aut pro toto complexo generis humani. Vel dicendum, quòd si sensus est exceptivus, non est talis quòd ad sufficientiam, sed tantum quòd ad efficaciam: cum indubitatum sit, Sanguinem à Christo Domino effusum efficacem fuisse tantum pro illis, qui salvati sunt, & salvantur; non pro reliquis hominibus; estò pro aliis sufficientiam habebat, ut virtute eius potuissent salvari; & hoc quidem, quia auxilia habuerunt sufficientia ad salutem consequendam. Non pro omnibus fuit efficax, quia non omnes gratiæ auxiliis cooperati sunt. Pro omnibus verò fuit sufficiens; quia omnibus fuerunt concessa auxilia sufficientia, per quæ salutem æternam consequi potuissent. Ex his

33 Impugno nunc damnatam propositionem. Pro illis Christus Dñs dedit semetipsum oblationem Deo, pro quibus voluit liberè mori, & à servitute peccati liberare; sed non pro solis, & omnibus fidelibus, sed etiam pro infidelibus voluit liberè mori, & eos voluit à servitute peccati liberare: Ergo Christus Dominus pro omnibus, etiam infidelibus, dedit semetipsum oblationem Deo. Probatur minor: Dominus Jesus Christus pro illis voluit liberè mori, pro quibus Ecclesia orat, ut à servitute peccati liberentur, & ad veram fidei agnitionem perveniant; sed Ecclesia orat tam pro fidelibus, quàm pro infidelibus: Ergo tam pro fidelibus, quàm pro infidelibus Christus Dominus voluit liberè mori.

Estò vel maximè: sicut omnes, tam fideles, quàm infideles in Adam peccaverunt, ita per secundum Adam, Christum, omnes tam fideles, quàm infideles vivificati sunt: Ergo pro omnibus, tam fidelibus, quàm infidelibus Christus mortuus est: nam ipse mortuus est pro illis, qui peccaverunt in Adam: omnes nanque redemit: Ergo pro omnibus dedit semetipsum oblationem.

Deinde ex 1. Jo: 2. habetur: *Ipsè est propitiatio pro peccatis nostris,*

stris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi. Et ex D. Anselm. in Psalm. 118. habetur: Mysticus sol ille iustitiæ omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, omnibus resurrexit.

34 Hoc ipsum confirmatur ex doctrina D. Clementis Romani lib. 2. Const. Apost. cap. 59. his verbis: *Exc ore Domini nostri Iesu Christi, audivimus, & perfectè scientes dicimus, quæ sit voluntas Dei beneplacens, & perfectè per Iesum Christum nobis demonstrata, ut nullus intreat, sed universi homines unanimi sententia credentes ei, & unanimi laudem ferentes in eum, vivant in æternum.* Secundò, ex D. Prospero super illud Apostoli 1. ad Timot. 2. habetur: *Qui dicit, quòd non omnes velit Deus salvos fieri, sed certum numerum predestinatorum, durius loquitur, quàm loquendum est altitudine gratiæ Dei, qui & omnes vult salvos fieri, atque in agnitionem venire veritatis, & voluntatis suæ propositum in eis implet, quos predestinavit.* Ex quibus Patrum doctrinis apertissimè deducitur, quòd pro omnibus, non solùm fidelibus, sed infidelibus etiam, Christus Dominus mortuus sit, & semetipsum dedit oblationem Deo.

35 Modus autem, quo omnes pervenire possint ad agnitionem veræ fidei, ut cognoscatur, Christum Dominum etiam pro infidelibus mortuum fuisse, est à Doctore nostro Scoto relatus q. 1. Prol. §. *contra autem:* scilicet Deus excitat infideles ad dolendum, & displicendum de peccatis commissis contra legem naturalem; deinde dat auxilia ad eandem legem servandam, ad elemosynas faciendas, & alia opera moraliter bona, præsertim pietatis, & charitatis; & tandem ad rogandum, & aliquid à Deo impetrandum. Quibus à Gentilibus, & infidelibus peractis, dat Deus auxilia ad Christi fidem recipiendam. Adducit Doctor noster loco cit. exemplum de Cornelio, qui servando legem naturæ, & opera bona faciendo, præsertim elargiendo elemosynas, fuit ab Angelo monitus, & ab Apostolo instructus ad veram fidem acceptandam. Quantum afferat præjudicium divinæ bonitati, & clementiæ supradicta damnata propositio, ex iis, quæ dicta sunt, apertè colligitur. Quare si Sanguis Christi Domini non omnibus profuit, nec omnibus prodest, non exoritur ex deficientia valoris pro omnibus, etiam infidelibus; sed quia isti ad auxilia collata non præbuerunt consensum: unde si damnantur, eorum culpa damnantur; juxta illud Osee 13. *Perditio tua ex te Israel; tantummodo in me auxilium tuum.* Concludendum igitur est, Christum Dominum dedisse semetipsum oblationem Deo, non pro omnibus, & solis fidelibus, sed etiam pro omnibus infidelibus.

ARTICVLVS V.

Exponitur sensus quintæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quinta damnata Propositio. *Pagani, Iudæi, Hæretici, alique hujus generis, nullum omninò accipiunt à Iesu Christo influxum: adeoque hinc rectè inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem, sine omni gratia sufficienti.*

36 **S**ensus hujus damnatæ propositionis sequitur ex antecedenti propositione, ex qua Authores ipsius inferunt, Paganos, Iudæos, Hæreticos, & quoscunque infideles nullum gratiæ influxum à Christo Domino accipere: quare nuda voluntas in iis est, inermis, & spoliata omni gratia sufficienti; ita ut si velint, non possint salvari.

Oppugnatio Propositionis.

37 **I**ndubitatum est inter omnes Theologos, in Deo dari voluntatem antecedentem, consequentem, signi, & beneplaciti, testante Apostolo ad Rom. 12. *Ut probetis, quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta.* Voluntas antecedens est illa, quæ versatur circa objectum secundum se sumptum, non vestitum circumstantiis. Consequens est illa, quæ versatur circa objectum omnibus circumstantiis vestitum. Pono exemplum utriusque voluntatis adductum à Scoto nostro in 1. sent. dist. 46. ad primum. Rex V. G. vult omnes milites incolumes, & salvos: aliquos verò ex his vult morituros. Illa voluntas, quæ vult omnes salvos, est antecedens; quia terminatur ad milites præscindentes à circumstantiis bonitatis, vel malitiæ ipsorum: illa verò, quæ vult aliquos morituros, dicitur consequens; quia vult mortem ipsorum, ob malitiam, & iniquitatem eorum. Ita in casu Deus, præscindendo à meritis, & demeritis hominum, vult voluntate antecedenti omnes homines salvos fieri: prævisis verò aliquorum demeritis, & perseverantia eorum in malo, vult istorum mortem: non quia ipse Deus de sua primaria voluntate velit istorum mortem; sed solum de consequenti, quatenus isti mali sunt. Voluntas beneplaciti est illa, quæ Deus vult aliquid esse, quia sic ipse vult. Voluntas tandem signi est illa, quæ Deus signa ostendit, se hoc, vel illud velle: quæ signi voluntas ostenditur per scripturam testamenti, vel per alia signa, quando vocat peccatores ad pœnitentiam, quæ signa ostendunt, Deum velle peccatores

res ad poenitentiam. In Deo nanque, ut dictum est in præterito articulo, est voluntas antecedens salvandi omnes homines; quæ quidem voluntas verè est in Deo; nam per hanc Deus vult, quòd ejus serventur mandata, pro quorum observantia confert omnibus media sufficientia: cum nos ex nobis sufficientes non simus ad mandata servanda, juxta illud Apost. 2. ad Cor. 3. *Non quòd sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est.*

38 Hac præmissa doctrina, suppono, Christum Dominum mortuum esse pro generis humani redemptione; unde canit Ecclesia: *Redemisti nos Deus in sanguine tuo, &c.* & quidem mortuus est, ut salvos nos faceret; quare influxum quendam moralem Christus Dominus in omnes filios Adæ præbuit, ob merita suæ mortis, & passionis; quatenus ex filiis iræ, propter Adæ peccatum, facti sumus filii gratiæ adoptionis. Hic autem influxus Christi, si non omnibus prodest, non exoritur, quia omnibus deest; cum ab omnibus tum fidelibus, tum infidelibus participabilis sit; sed exoritur ex prava hominum voluntate resistente vocationi, internæ inspirationi, & divinæ gratiæ auxilio excitanti, & moventi ad benè operandum. Unde fit, quòd qui damnantur, propria culpa damnantur, non verò ex defectu auxiliorum gratiæ, & influxus Christi Domini: quod expressè docuit D. Hieron. dicens: *Velle est meum, & currere est meum, sed ipsum meum, sine Dei auxilio non erit meum.* Ex qua doctrina significatur, influxum Christi Domini in omnes esse, & omnibus præparata esse auxilia sufficientia, ut Sanguis Christi omnibus proficiat. Quibus notatis,

39 Impugno nunc damnatam propositionem duplici medio Theologico. Deus condidit præcepta, ut stante eorum observantia, omnes sibi ipsis promerentur gratiam, & gloriam: quibus præceptis obligavit, tum fideles, tum etiam Paganos, Iudæos, Hæreticos, & quoscunque infideles: à lege enim, & præceptis Dei nemo excusari potest; Sed nisi Pagani, Iudæi, &c. reciperent influxum à Christo Domino, non possent isti obligari ad legis, & præceptorum observantiam; cum dicere possent: *Quid nobis prodest certare, si coronam certaminis non speramus?* Ergo Pagani Iudæi, &c. verum à Christo Domino influxum recipiunt, quo possunt, si velint, primò conversionem, deinde justificationem, & ultimò gloriam promereri. Probatur minor: nisi Pagani, Iudæi, &c. reciperent influxum à Christo Iesu, salus æterna eorum esset omninò desperata, nec illam possent sperare per mandatorum observantiam; Sed dum est salus eorum desperata, non possunt obligari ad mandatorum observantiam: Ergo dum influxum non reciperent à Christo Domino, jam obli-

obligari non possent ad præceptorum observantiam.

Secundò : Pagani , Iudæi , &c. quibus, vel non est prædicatum Evangelium, vel si est prædicatum, non credunt prædicanti, habent legem naturalem , per cujus observantiam possunt paulatim devenire ad veræ fidei cognitionem ; sed non devenirent ad veræ fidei cognitionem, nisi per auxilia divinæ gratiæ, quæ ipsis communicata sunt, moventia , & internè excitantia ad credendum : Ergo Pagani, Iudæi, &c. non habent nudam, & inermem voluntatem, sed adiutam gratia Christi sufficienti, ratione cujus suscipere possunt ulteriorem influxum Christi Domini promerendi gratiam , & gloriam . Minor est certa, & determinata à Conc. Trid. sess. 6. Can. 3. dicente: *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione , atque ejus adiutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit .* Ex quibus colligitur, quòd si quidam ex Paganis, Iudæis, Hæreticis, & Gentilibus veniunt ad catholicam fidem recipiendam, hoc est mediante auxilio divinæ gratiæ, quo nemo spoliatus est.

40 Patet falsitas hujus propositionis ex pluribus Scripturæ testimoniis, quibus ostenditur, Christi Domini influxum se extendere ad omnes, & singulos homines, etiam ad Paganos, Iudæos, &c. Primò ex Evang. D. Ioan. 1. *Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Ly nanque *illuminare*, fit per auxilia divinæ gratiæ, omnibus, etiam infidelibus concessa, quibus illuminantur, & recipiunt Christi Domini influxum . Secundò ex Apostol. 1. ad Tim. 2. *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Idem 2. ad Tim. 2. *Qui nos liberavit, & vocavit vocatione sua sancta : non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum, & gratiam, quæ data est nobis in Christo Iesu, ante tempora secularia . Manifestata est autem nunc per illuminationem Salvatoris nostri Iesu Christi, qui destruxit quidem mortem, illuminavit autem vitam, & incorruptionem per Evangelium.* Idem ad Rom. 3. *Omnes enim peccaverunt, & egent gloria Dei. Iustificati gratis per gratiam ipsius, per Redemptionem, quæ est in Christo Iesu .* Tertio ex Epist. 1. Ioan. 2. *Et ipse est proptiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* Quarto tandem ex Evang. Lucæ 19. ubi habetur : *Venit ergo filius hominis querere, & saluum facere, quod perierat .* Omnes itæ authoritates universaliter loquuntur, non pro solis electis, nec pro solis fidelibus, sed etiam pro infidelibus. Quare sicut omnes peccaverunt, quatenus ly *omnes* includit etiam Paganos, infideles, Iudæos, &c. sic omnes recipiunt à Christo Domino influxum, per quem credentes salvi esse possunt. Unde eorum voluntas nequit dici omni prorsus auxilio destituta, iner-

Inermis , & nuda ; cùm nemini sint denegata auxilia , saltem sufficientia ad salutem.

Ad hoc multùm facit doctrina D. Augustini de verbis Apost. Serm. I. , ubi ait: *Humanus sermo , & omni acceptione dignus , quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere : Attende Evangelium . Venit ergo filius hominis querere , & salvare , quod perierat . Perierat homo per voluntatem , venit Deus homo per gratiam liberatricem* ; Sed omnes homines , tum fideles , tum infideles perierant : Ergo ad omnes homines salvandos , tum fideles , tum infideles , Christus venit : & sic etiam infideles influxum à Christo Domino recipiunt.

ARTICVLVS VI.

Exponitur sensus sextæ Propositionis , & ejus falsitas demonstratur.

Sexta damnata Propositio . *Gratia sufficiens statui nostro , non tam utilis , quàm perniciosa est ; sic ut proinde meritò possimus petere , à gratia sufficienti libera nos Domine.*

41 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est , quòd gratia sufficiens in hoc statu naturæ lapsæ , non solum non sit utilis , sed sit perniciosa : quare possumus à Deo petere ; à *gratia sufficienti libera nos Domine* . Hæc propositio negat utilitatem , quam habere possumus à gratia sufficienti : & asserit , quòd sit nobis perniciosa . Utrumque temerarium , & scandalosum est , ut ostendemus .

Oppugnatio Propositionis.

42 **G**ratia sufficiens , ut ab efficaci distincta , communiter à Theologis definitur , quòd sit illa , quæ dat posse bene operari : & quanquam sola efficax sit cum actuali operatione conjuncta , cum qua operatione nõ est actu conjuncta gratia sufficiens ; tamen hæc est conjuncta cum potentia ad operandum , & coniungibilis cum actuali operatione . Quia gratia sufficiens quandoq; movet , vel excitat , vel illuminat voluntatem ad bene operandum . Theologi etiam vocant gratiam excitantem , coadiuvantem , & inspirantem , efficacem , ex eo , quòd per ipsam habetur actualis operatio , ad quam voluntas suum præstat liberum consensum : & huiusmodi gratia efficax à Deo datur ad omnes actus supernaturales , quos voluntas denudata auxilio supernaturali non posset attingere ,

re, ob naturalem improportionem, quam habet cum ipsis actibus.

43 Advertendum est insuper, satis controversum esse inter Theologos catholicos contra hæreticos, an homo possit solis naturæ viribus se disponere ad gratiam excitantem, prævenientem, & coadiuvantem? In qua re contra Semipelagianos concludunt, ad hanc gratiam, non posse hominem solis naturæ viribus se disponere, sed requiri auxilium gratiæ moventis, in se sufficiens, ad arbitrium disponendum: quare naturaliter, seu positum in puris naturalibus creatum arbitrium, nequit ad gratiam excitantem se disponere. Unde dixit Hieremias cap. 5. *Converte nos Domine, & convertemur.* Et in Psalmo 84. habetur: *Converte nos Deus salutaris noster.* Et ex Zach. cap. 1. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos.* Quomodo homo posset ad Deum converti, si nudum esset arbitrium, omni gratia destitutum, ipsum disponens ad conversionem? Hinc bene inferunt Theologi, arbitrium non esse auxilio sufficienti destitutum, per quod posset se disponere ad recipiendam gratiam efficacem excitantem, moventem, & coadiuvantem ad actus supernaturalis efficiendos. Noto, quod in fine orationis Hierem. Prophetæ constat, quod *ly convertimini ad me, ex Zach. desumptum, sit ex divinæ gratiæ auxilio: dum dicitur: converte nos, Domine, ad te, & convertemur.* Hinc Concilium Trid. sess. 6. cap. 5. ait: *Declarat præterea, ipsius Iustificationis exordium in adultis à Deo per Christum Iesum, præveniente gratia sumendum esse: hoc est ab ejus vocatione, &c. & infra subdit: Ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens: quippe qui illam & abiicere potest: neque tamen sine gratia Dei movere ad justitiam coram illo libera sua voluntate possit: unde in Sacris literis, cum dicitur: Convertimini ad me, & ego convertar ad vos; libertatis nostræ admonemur. Cum respondemus: Converte nos, Domine, ad te, & convertemur; Dei nos gratia præveniri confitemur.* Ex his ergo

44 Impugno nunc primam partem damnatæ propositionis, & probo utilitatem gratiæ sufficientis. Gratia sufficiens disponit liberum arbitrium ad observantiam legis naturæ, positam in nostra potestate; ad resistendum tentationibus; & ad arbitrium movendum, ut bene operetur; Sed hujusmodi dispositio utilis est homini ad ulteriorem gratiam recipiendam: Ergo Gratia sufficiens, per quam homo sic disponitur, utilis est. Probatur major: liberum arbitrium nudè sumptum, omni gratia sufficienti denudatum, non potest propriis viribus se disponere ad observantiam legis naturæ, ad resistendum tentationibus, &c. aliàs observantia legis naturæ, & resistentia tentationibus essent actus meritorii solius arbitrii creati; quod contra

tra Pelagianos est ab Ecclesia damnatum in Cœcilio Carthagin. sub Cœlestino I. quorum Pelagianorum errores, antea damnati fuerant, ab Inn. I. Ergo gratia sufficiens, omnibus data, habet disponere hominem ad legis naturæ observantiam, & ad resistendum tentationibus.

Ed vel maximè: ad hoc militat Concilium Arausicanum cap. ultimo, ubi habetur circa finem: *Hoc salubriter profiteamur, quòd in omni bono opere nos non incipiamus, & postea per Dei misericordiam adiuvamur; sed ipse nobis, nullis precedentibus bonis meritis, & fidem, & amorem sui inspirat prius, ut Sacramenta fideliter requiramus, & post baptismum cum ipsius adiutorio, ea, quæ sibi sunt placita, adimplere possimus*: Ergo quæcunque opera bona, quæ disponunt liberum arbitrium ad gratiam excitantem, & adiuvantem, ad gratiam justificationis, & ad actus quoscunque supernaturales, sunt à libero arbitrio, non nudè sumpto, sed gratia sufficienti adiuto. Hoc ipsum determinavit idem Concilium per plures Canones antecedentes.

45 Deinde: si gratia sufficiens non esset utilis cuicumque rationali creaturæ, posset quis dum est in occasione peccandi, ex solis naturæ viribus non peccare; Sed hoc est falsum: Ergo in superanda tentatione peccandi, quando quis reperitur in illa occasione, utilis est gratia sufficiens. Probatur primò major; quia tunc iste talis cognosceret, peccatum esse malum, & ob talem malitiam illud fugeret: Ergo quoties non fugeret peccatum, ut adiutus gratia sufficienti; tunc occasionem illam peccandi aufugeret, & non peccaret, ex solis viribus naturæ. Probatur nunc minor principalis: sicut illa peccati, dum quis est positus in proxima occasione, est actus superans naturales, & nudas vires humani arbitrii: & iccirco Psalmista agebat in Psal. 26. *Adiutor meus esto, ne derelinquas me*. Sciebat namque David, quòd voluntas derudata auxilio Dei, proclivis esset ad malum; & iccirco auxilium à Deo petebat. Hinc D. Ambrosius in Psal. 43. ait: *Quis est tam fortis, ut nequaquam in tentationem moveatur, nisi Dominus ei adiutor assistat*: Ergo falsum est, quòd occasionem peccandi fugimus, ex solis viribus naturæ. Totum hoc à gratia sufficienti præstat, qua Gentiles etiam quædam opera bona moralia faciunt, quibus quandoque disponuntur ad gratiam efficacem vocantem, illuminantem, excitantem, & adiuvantem. Ex his concludimus, utilem esse gratiam sufficientem, utilem esse in iis, quæ sunt in ordine supernaturali, & sunt dispositiones ad ulteriorem gratiam.

46 Impugno nunc secundam partem propositionis, & probò, quòd gratia sufficiens non sit perniciosa. Gratia sufficiens

non est impeditiva gratiæ efficacis ; immò est inductiva ad efficacem : Ergo non est nobis perniciofa : unde temerè quis diceret , *& gratia fufficienti libera nos Domine .* Probatnr affumptum: quoties voluntas per gratiam fufficientem movetur ad opus bonum faciendum , confertur ei auxilium gratiæ efficacis : ut colligitur ex relata autoritate Zachar. 1. *Convertimini ad me , & ego convertar ad vos.* Et ex D. Auguftino q. 2. ad Simplicianum habetur: *Cujus Deus miferetur , fic eum vocat , ficut fcit illi congruere , ut vocantem non refpuat:* Ergo gratia fufficiens inductiva , & non impeditiva est gratiæ efficacis. Idem confirmatur ex Concil. Trid. feff. 6. cap. 11. ubi habetur: *Deus impoffibilia non jubet ; fed jubendo monet , & facere , quod poffis , & petere , quod non poffis , & adiuvat , ut poffis.* Deus nanque fi jubet , ut facias , fupponit , te per auxilium gratiæ fufficientis poffe mandata fervare , tentationes fuperare , &c. jubendo , ut petas , quod non poffes , paratus est ad majora tibi conferenda auxilia , ut poffis urgentioribus refiftere tentationibus : & tandem adiuvat , ut poffis , quia cognofcendo naturæ impotentiam , tibi auxilium fufficiens tentationibus refiftendi , & mandata fervandi conceffit . Tandem concludo , eos , qui gratiam fufficientem fpernunt , quæ de natura fua dat poffe operari , ut temerarios reputandos effe: hæc nanque fufficiens gratia perniciofa non eft ; fed utilis ad ulteriorem gratiam recipiendam.

ARTICVLVS VII.

Exponitur fensus feptima Propositionis, & ejus falfitas demonstratur.

Septima damnata propositio . *Omnis humana actio deliberata , eft Dei dilectio , vel mundi: fi Dei , charitas Patris eft; fi mundi , concupifcentia carnis , hoc eft , mala eft.*

47 **S**ensus huius damnatæ propositiois est , quòd actio humana deliberata , quæ fcilicet fit ex pleno confensu voluntatis , fi est dilectio Dei , est charitas Patris , idest gratia iustificans : fi verò est dilectio mundi , est concupifcentia carnis , idest peccatum . Quare Authores huius propositiois prætendunt duo . Primum , quòd actus amoris erga Deum non difponat ad gratiam , fed fit ipfa gratia . Secundum , quòd omnis dilectio mundi fit peccatum . Virumque autem est falsum , & fubiacet huic damnationi .

Opp.

Oppugnatio Propositionis.

48 **S**uppono, actionem humanam deliberatam illam esse, quæ fit pleno consensu voluntatis, ita ut voluntas alteram partem omnino recuset. Insuper suppono, actiones, quæ fiunt ante Iustificationem ex inclinatione habitus virtuosi, sive naturalis, quæ scilicet fiunt ex habitibus, Prudentiæ, Iustitiæ, Temperantiæ, &c. sive habitus supernaturalis; ut quæ fiunt ex Fide, Spe, Timore Dei, &c. non esse peccata, sed esse dispositiones ad iustificationem: nam quæcunque actio bona, facta ex inclinatione virtutis, est dispositio ad iustificationem, ut colligitur ex Concilio Tridentino sess. 6. can. 7. dicente: *Si quis dixerit, opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacunque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri, aut quantò vehementius, quis nititur se disponere ad gratiam, tantò eum gravius peccare, anathema sit.* Hac doctrina Concilii præmissa,

49. Impugno nunc primam partem damnatæ propositionis, & probo, quòd actiones humanæ deliberatæ, quæ sunt dilectio Dei, non sint charitas Patris, seu gratia sanctificans. Omnis actio quantumvis deliberata, quæ à charitate non procedit, & ipsam charitatem inhabitantem præcedit, estò sit amor Dei, est tantum dispositio ad gratiam sanctificantem; sed dispositio ad gratiam sanctificantem non est ipsa gratia sanctificans, seu charitas Patris: Ergo actio humana deliberata, quæ est dilectio Dei, non est gratia sanctificans, seu charitas Patris. Minor patet; cum nulla dispositio ad formam sit ipsa forma. Probatur nunc maior: nulla actio humana deliberata, quæ est dilectio Dei, procedit à charitate, nisi supponat hominem iustificatum per inhabitantem gratiam; sed multoties homo in priori naturæ ad iustificationem amat Deum, & quidem super omnia: præsertim dum incipit pœnitere, & se disponit ad Sacramentum pœnitentiæ, per quod iustificatur: Ergo tunc illa actio, quantumvis deliberata, & sit Dei dilectio, non procedit à charitate, ante iustificationem: ideoque neque est ipsa charitas.

Est vel maximè: potest homo non iustificatus amare Deum super omnia, & per hunc amorem se disponere ad pœnitendum de peccatis, & ad gratiam sanctificantem recipiendam; sed iste amor Dei, qui est sola dispositio, nequit esse gratia sanctificans, nec effectus gratiæ sanctificantis; cum hæc non inhabitet in anima subdita peccato, & non iustificata: Ergo amor Dei, ut præcisè proveniens à voluntate deliberata, & non elicitus à charitate, nequit esse charitas Patris. Probatur maior: in omni actu præcedente ad iustifica-

tionem debet ineffe amor Dei, etsi non ex præcepto directè obligante ad diligendum Deum, saltem ex præcepto aliarum virtutum, cum quibus connectitur præceptum diligendi Deum; sed actus præcedens iustificationem, nec est charitas, nec effectus à charitate elicitus: Ergo amor Dei non est charitas Patris. Probatur maior: in omni illo actu præcedente iustificationem, saltem adest detestatio peccati, ob eiusdem turpitudinem, & quatenus est offensa Dei; sed hic actus detestandi peccatum includit amorem Dei, & non provenit à gratia sanctificante: Ergo in omni actu præcedente iustificationem inest amor Dei super omnia.

50 Impugno nunc secundam partem damnatæ propositionis, & probo, quòd aliqua dilectio mûdi nō est cōcupiscentia carnis, & sic non est mala. Actus, qui disponit ad iustificationē, nequit esse malus, nec carnis cōcupiscentia; sed aliqua dilectio mûdi disponit ad iustificationem; quia mundus diligitur propter Creatorem mundi: & omnis dilectio, quæ est propter Deum, nequit esse mala: Ergo actio humana deliberata, si est dilectio mundi, non est mala, nec carnis cōcupiscentia: Maior patet: quia nullus actus malus disponit animam ad gratiam; cùm peccatum gratiæ opponatur. Probatur minor: quod cadit sub præceptum, ita ut eius observantia sit adimpletio præcepti, disponit ad iustificationem, si exercetur ab eo, qui manet in peccato mortali; sed aliqua dilectio mûdi cadit sub præceptū: nam adest præceptum diligēdi Parentes ex 4. Decal. præcepto: *Honora Parentes*: Adest præceptum diligendi proximum, quicumque sit: *Diliges proximum tuum, sicut teipsum*, ex Jacobo 2. Adest aliud præceptum de dilectione inimicorum: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros*; sed tam Parentes, quàm proximus, quàm inimici sunt membra mundi: Ergo aliqua dilectio mundi disponit ad iustificationem: quia observantia præceptorum ad iustificationem disponit.

51 Ex hac ergo damnata propositione, quòd ad hanc partem, sequeretur, quòd qui præcepta Dei servaret in peccato mortali, observando præcepta, opus malum faceret. Quod dicendum non est, ut videbimus in sequenti articulo. Hinc noto, dilectionem mundi posse dupliciter sumi, vel constituendo in ipso mundo rationem ultimi finis, quatenus creatura amaretur in ordine ad se, & non in ordine ad Deum; & tunc ista dilectio, cùm sit ex inordinato appetitu, est mala, & peccaminosa: sic etiam esset peccaminosa dilectio, si proximus diligeretur plusquam Deus, vel si diligeretur inordinate, ob finem nimirum inhonestum. At si diligitur ordinate, & ex voluntate Dei præcipientis, vel quia creata voluntas, iuxta regulam morum, & dictamen prudentiæ, vel ex inclinatione aliarum virtu-

virtutum, operatur; tunc ista mundi dilectio bona est, quæ si non est meritoria, quando caret gratia iustificationis, est tamen bona moraliter, & ad gratiam ipsam disponit. Quantum ad hunc posteriorē sensū damnata nō est propositio, si sumatur sub termino particulari. At quia est sub termino universali, nimirum: *Omnis humana actio deliberata, &c. si est dilectio mundi, est concupiscentia carnis, ideit mala est*, ideo sub termino universali est, ut scandalosa, & temeraria damnata. Hæc secunda pars magis impugnabitur in sequenti articulo.

A R T I C V L V S VIII.

Exponitur sensus octavæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Octava damnata Propositio. *Neceffe est infidelem in omni opere peccare.*

52 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est dependens ex eo, quod multi Hæretici dicebant, omnia opera infidelium esse peccata, quod contra Michaelem Bajum damnatum fuit ab Ecclesia. Nunc Authores istius faciunt sensum modalem, ponendo prædicatum, ut necessariò conveniens subiecto: & dicunt, quod necessarium sit, infidelem in omni suo opere peccare.

Oppugnatio Propositionis,

53 **A**dvertendum est, peccata infidelium, vel esse directè contra fidem, & ista dicuntur hæreses, & actus incredulitatis, vel esse cōtra præcepta tum naturæ, tum Dei, & hæc sunt contra alias virtutes, & honestates, quibus opponuntur: ut blasphemare est contra virtutem Religionis; furari, contra virtutem justitiæ; fornicari, contra continentiam, &c. Omnia opera infidelium facta contra fidem sunt actus infidelitatis, seu incredulitatis; quæ verò fiunt contra alias virtutes, propriam, & distinctam inducunt speciem. Non ergo omnia peccata infidelium, vel Hæreticorum sunt hæreses, sed solum illa, quæ directè fidei opponuntur.

Adverto insuper ex regulis summularū, quod dum propositio aliqua est modalis de aliquo prædicato necessariò cōveniente subiecto; tunc prædicatū dicit talem convenientiam cum subiecto, ut impossibile sit oppositum prædicati convenire subiecto. Ut si dicatur: *neceffe est hominem esse rationalem*, ly *neceffe*, facit sensum, quod impossibile

possibile sit, oppositum rationalitatis convenire homini. Dum ergo Authores supradictæ damnatæ propositionis, asserunt, *neesse esse, infidelem in omni opere peccare*, hæc propositio facit hunc sensum: ita in omni opere peccant infideles, ut impossibile sit non peccare in omni opere. At omnino videtur esse falsum, & erroneum. Primò, quia infidelitas ipsa non necessitat voluntatem infidelium ad peccandum in omni opere. Secundò, quia sicuti liberi sunt infideles ad peccandum, ita etiam ad non peccandum: nec per infidelitatem tollitur arbitrium ipsorum, sed adhuc in sua libertate remanet. Et per hoc, quòd quandoque peccant, immò sæpius quàm fideles, non sequitur, quòd necessariò peccant. Unde dum peccant, contingenter peccant, sed non est verum, quòd in omni opere peccant; sed tantum in ijs operibus, quæ non sunt ex inclinatione virtutis, & sunt contra regulam morum, & dictamen rationis. His notatis,

54 Impugno nunc damnatam propositionem, Multa sunt opera facta ab infidelibus, quæ fiunt ex inclinatione virtutis, vel ex præcepto, quæ, estò non sint meritoria, tamen neque mala sunt, neque sunt peccata: Ergo non necessariò infidelis in omni opere peccat. Probatum assumptum: illa opera, quæ fiunt juxta regulam morum, vel in conformitatem legis, sunt opera bona moraliter; ut amare Parentes, diligere inimicum, amare proximum, esse continentem, reddere alteri, quod suum est, facere eleemosynam, &c. Sed illa opera, quæ sunt bona moraliter, quia legi, & regulæ morum conformantur, nequeunt esse mala: malitia nanque moralis consistit in difformitate ad regulam morum; sicut bonitas consistit in conformitate ad eandem regulam: Ergo ista opera ab infidelibus facta, sunt ex inclinatione virtutis, & ex præcepto: adeoque non sunt mala.

Eò vel maximè: omnia illa opera, quæ possunt disponere, & de facto sunt dispositiones ad veram fidem, & ad gratiam justificantem, non sunt peccata, sed sunt opera moraliter bona; Sed multos actus exercet infidelis, per quos disponitur ad veram fidem, & ea mediante disponitur ad gratiam sanctificantem: nam multi infideles per actum moraliter virtuosum, disponuntur ad cognitionem veræ fidei, qua habita cognitione, fidem suscipiunt, & justificantur: Ergo multa sunt opera infidelium, quæ non sunt peccata. Tandem per opera illa exercita ab infideli, ut sunt actus eleemosynæ, &c. internè inspiratur ad poenitendum de peccatis, ad verum Deum cognoscendum, & veram fidem amplexandam; Sed si isti actus eleemosynæ infidelium essent peccata, non possent procedere ex internis inspirationibus; cum impium sit asserere, Deum internè inspirare ad peccata: Ergo multa sunt opera infidelium, quæ non sunt peccata. Hoc est certum ex illo Danielis consilio dato Nabuchodonosor:

nosor: *Nunc Rex consilium meum placeat tibi, peccata tua eleemosynis redime.* Nabuchodonosor erat infidelis; si nanque eleemosyna non foret actus bonus, non dixisset Propheta *peccata tua eleemosynis redime*: nam peccata non redimuntur peccatis, sed operibus bonis.

55 Secundò ex Sacris literis, & Patrum doctrinis impugnatur supradicta damnata propositio. Multa opera bona facta ab infidelibus in conformitatem divinæ voluntatis, à Deo remunerantur; Sed hoc esset falsum, si illa opera essent peccata: Ergo multa sunt opera facta ab infidelibus, quæ non sunt peccata. Probatur major ex illo Ezechielis 29. ubi Propheta testatur, Deum remunerasse Nabuchodonosor propter destructionem Tyri, quam civitatem devastatam Deus volebat. Hæc sunt verba scripturæ: *Ecce dedi Nabuchodonosor Regem Babilonis in Terram Egypti, & accipiet multitudinem ejus, & deprædabitur manibus eius, & diripiet spolia eius, & erit merces exercitui illius.* Tum etiam quia: Ad Rom. 2. habetur: *Cum Gentes, quæ legem non habent, quæ legis sunt, naturaliter faciunt.* Ex Sanctis Patribus idem constat. Primò ex D. Augustino lib. de Spiritu, & lit. cap. 27. habetur: *Esse quadam facta infidelium à gratia Christi alienorum, quæ secundum iustitiæ regulam, non modò vituperare non possumus, verum etiam meritò, rectèque laudamus; quamquam si discutiatur, quo fine fiant, vix inveniuntur, quæ iustitiæ debitam laudum defensionem mereantur.* Ex eodem Augustino 5. de Civit. cap. 15. habetur: *Deum dedisse Romanis tam amplum Imperium, ut in hac vita remuneraret bonas eorum virtutes.* Secundò, ex D. Hieronym. in Epist. 1. ad Galat. habetur: *Muli absque fide, & Evangelio Christi, vel sapienter faciunt aliqua, vel sanctè, ut Parentibus obsequantur.* Tertio ex D. Gregorio homil. 27. in Evangelia, habetur: *Sunt nonnulli, qui diligunt proximos, sed per affectum cognitionis, & carnis; quibus tamen in hac dilectione sacra eloquia non contradicunt.*

Omnes istæ autoritates apertè ostendunt, quædam opera infidelium, non solum non esse peccata, sed esse moraliter bona; immò quandoque propter bonam eorum voluntatem, & obedientiam Deo præstitam, in hac vita à Deo remunerata sunt; ut colligitur de Nabuchodonosor, cui Deus dedit Terram Egypti, & spolia ejus, quia Civitatem Tyri destruxit, juxta Dei voluntatem; Quare Deus per Ezechielem manifestavit, se daturum mercedem Nabuchodonosor: hæc sunt verba scripturæ: *Factum est verbum Domini ad me dicens: Fili hominis: Nabuchodonosor Rex Babylonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversus Tyrum: omne caput decalvatum, & omnis humerus depilatus est, & merces non est reddita ei,*

ei, neque exercitui eius de Tyro, pro servitute, qua servivit mihi adversus eam. Propterea hæc dicit Dominus Deus. Ecce Ego dabo Nabuchodonosor Regem Babilonis in Terra Egypti; & accipiet multitudinem eius, & deprædabitur manibus eius, & diripiet spolia eius, & erit merces exercitui illius. Si ergo bona non fuissent opera Nabuchodonosor, Deus pro illis temporalem non dedisset mercedem: nam opera mala sunt pœna digna, & non mercede.

56 In hoc etiam adest Can. 7. sessionis sextæ Concilii Trid. ubi habetur: *Si quis dixerit, omnia opera, quæ ante iustificationem fiunt, quacumque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri & anathema sit. Quare concludendum est, infidelem non in omni opere peccare.*

ARTICVLVS IX.

Exponitur sensus nonæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Nona damnata Propositio. *Revera peccat, qui odio habet peccatum, merè ob eius turpitudinem, & disconvenientiam cum natura rationali, sine ullo ad Deum offensum respectu.*

57 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd qui odio habet peccatum, non quatenus est offensâ Dei; sed quatenus dicit propriam turpitudinem, & disconvenientiam cum natura rationali, peccat. Putant Authores istius propositionis, peccatum tantummodo esse odio habendum, pro ut est offensâ Dei, ita ut si odio haberetur, ob propriam turpitudinè, talis actio esset peccaminosa.

Oppugnatio Propositionis.

58 **P**eccatum in se formaliter supra entitatem actus voluntatis plures formalitates malitiæ dicit, nimirum turpitudinem actus, difformitatem à regula morum, disconvenientiam à natura rationali, & offensionem Dei; & tandem condignitatem ad pœnam æternam. Turpitudinem, difformitatem, & disconvenientiam dicit in esse moris, quatenus est contra virtutem, & dictamen rationis. Offensionem Dei, & condignitatem ad pœnam æternam dicit in esse meriti, quatenus Deus in ordine gratiæ quædam condidit præcepta à rationali creatura servanda, quæ si servantur, actus sunt meritorii (si tamen fiant in gratia:) si verò non servantur sunt demeritorii, & pœna æterna digni. Fornicatio, furtum, blasphemia, &c.

&c. præciso quocunque præcepto, sunt actus ex propria natura turpes, quia regulæ morum difformes, & naturæ rationali disconvenientes. Unde si quis odio haberet fornicationem, furtum, &c. quatenus sunt actus turpes, difformes, & rationi disconvenientes, odio haberet obiectum disconveniens, & difforme. Peccatum nanque committitur, quando quis prosequitur obiectum disconveniens, vel odio habet obiectum conveniens. Hoc supposito,

59 Impugno nunc damnatam propositionem. Qui odio habet peccatum ob ejus turpitudinem, & disconvenientiam à natura rationali, absque ullo respectu ad Deum offensum, facit opus juxta dictamen rationis: quia ratio dicitur, malum, & disconveniens esse odio habendum; sed nemo peccat, agendo juxta dictamen rationis: Ergo qui odio habet peccatum, ob ejus turpitudinem, non peccat, etiamsi nullum habeat respectum ad Deum offensum. Probatur minor: quia ratio naturalis dicitur, turpe esse fornicari, furari, &c. si quis odio haberet fornicationem, furtum, &c. ageret iuxta dictamen rationis; & agendo iuxta tale dictamen, prudenter ageret; sed dum quis prudenter agit, non peccat: Ergo dum quis agit, iuxta dictamen rationis non peccat.

Eò vel maximè: dum quis odio habet peccatum ob ejus turpitudinem, odio habet illud, quia adversatur rationi; sed nemo peccat odio habendo obiectum, quod rationi adversatur: Ergo, &c. Probatur minor: nemo peccat, quando per impulsum Spiritus Sancti movetur ad odio habendum aliquod obiectum; sed per impulsum Spiritus Sancti movetur quis ad odio habendum peccatum ob ejus turpitudinem: ut ex Concilio Tridentino colligitur in sess. 14. cap. 4. incip. *Contritio*, ubi habetur: *Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam, vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur; si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ; declarat, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adiutus viam sibi ad justitiam parat*: Ergo nemo peccat odio habendo obiectum, quod rationi adversatur. Ex hac doctrina Concilii deducitur, attritionem, quæ est dolor de peccatis, pro ut ista dicunt turpitudinem, esse impulsum Spiritus Sancti, quo homo peccata illa detestatur, & odio habet, cum proposito de cetero non peccandi, & cum spe veniæ; sed hæc attritio non est peccatum: Ergo qui odio habet peccatum, ob ejus turpitudinem, absque ullo respectu ad Deum offensum, non peccat.

60 Deinde: propositio ista damnata videtur ponere implican-

M m

tiam

tiam in terminis, quantum ad rem, licet non quantum ad considerationem. In re nanque nequit dari odium de peccato, quatenus propriam dicit turpitudinem, quin tale odium, saltem virtualiter, & implicitè dicat ordinem ad Deum offensum. Nam sicuti peccatum per se odibile est, tam ob turpitudinem, quam ob offensam Deo illatam; quoties quis odio habet illud ob eius turpitudinem, toties odio haberetur, quia offensam Dei est: Ergo sicuti non est peccatum, si odio haberetur, pro ut est offensam Dei, ita neque peccaret, si quis peccatum odio haberet ob eius turpitudinem. Ratio huius est, quia peccatum, quod odio habetur ob eius turpitudinem, est saltem contra legem Dei æternam, vel contra legem naturalem: & sicuti, qui agit contra legem Dei æternam, vel contra legem naturalem, Deum offendit: ita qui peccatum odio habet, ut dissonum legi naturali, vel Dei æternæ, odio habet illud, saltem implicitè, & virtualiter, prout est Dei offensivum. Concludendum est igitur, quod, qui odit peccatum ob eius turpitudinem, est formaliter non referat odium illud ad peccatum, ut Dei offensivum, quia tamen implicitè, & virtualiter tale odium dicit respectum ad Deum offensum, non peccat. Et est nulla talis esset implicancia adducta, adhuc tamen propositio scandalosa, & temeraria est, quia imputat ad peccatum, quod est dignum laude.

ARTICULUS X.

Exponitur sensus decimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Decima damnata Propositio. *Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum, merè, ut cælestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.*

61 **S**ensus huius damnatæ propositionis est, quod qui detestatur malum, solum ex intentione consequendi cælestem gloriam, non habet intentionem rectam, & Deo placentem: unde volunt Authores istius propositionis, quod intentio detestandi malum, & prosequendi bonum, non debeat esse ob finem illum beatitudinis consequendæ; quia Deo displicet talis intentio.

Oppugnatio Propositionis.

62 **S**uppono tanquam certum apud omnes Theologos, Deum ab æterno voluntate sua libera pactum iniisse cum creaturis

ris rationalibus, eis conferendi gloriam, si secundum legem operantur, ac præcepta, & mandata adimplent. Unde conditionata dicitur ista voluntas ex parte obiecti, quatenus depuranda est conditio à creatura ipsa, liberè cooperante auxilio divinæ gratiæ, ei collato, ad præcepta adimplenda. Quo pacto, & promissione à Deo facta, sicut Deus vult exigere à rationali creatura observantiam mandatorum; ita hæc à Deo vult exigere gratiam, & gloriam, ei promissam. Nec videtur ulla in Deo imperfectio huiusmodi promissio ab ipso creaturæ facta; quia liberè, & ex suo beneplacito, orto à summa pietate, & misericordia, sibi hanc imposuit obligationem; & ideo quoties creatura servat conditiones in contractu promissorio inter ipsam, & Deum inito, toties Deo nulla fit iniuria, si creatura petit à Deo gloriam. Hinc Apostolus 2. Tim. 4. ait: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi: in reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die Iustus Iudex.* Et Christus Dominus ostendens pactum initum cum creatura rationali conferendi gloriam, dixit: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, ut habetur ex illo Matth. 19.

63 Ex his nunc impugno damnatam propositionem: quoties creatura rationalis operatur ex pacto inito inter ipsam, & Deum, potest licitè conditiones adimplere, vi eiusdem pacti, intendendo directè promissam sibi gloriam, ad quã ex legis, & mandatorum observantia Jus acquirit; sed Deo nequit displicere actio creaturæ intèta propter finem, ad quem creatura Jus acquirit: Ergo dum creatura detestatur malum, & prosequitur bonum, intendendo directè cœlestem gloriam acquirendam, benè agit, & Deo displicentiam non affert. Probatior maior: Deus dum pactum inicit cum creatura, se liberè obligavit ad gloriam conferendam, si præcepta sua creatura ipsa servaverit: Ergo dum creatura ipsa mandata servat, bonum scilicet prosequendo, potest à Deo petere promissam sibi gloriam: Ergo potest in illis operationibus licitè, absque divina displicentia, gloriam ipsam intendere.

64 Eò vel maximè: agens propter finem honestum licitè agit; & contribuenti talem finem nequit ei displicere, quando sic finem conferendum promissit. Quod patet: si Caius promiserat Rex dare mille aureos, si ipse Caius benè se gereret in bello, observando omnia Regis mandata; tunc Caius, absque ulla Regis iniuria, atque displicentia, potest ad nutum Regis se benè gerere in bello, intendendo acceptionem mille aureorum; immò etiam petendo ab ipso Rege mille aureos, sibi promissos. Ita similiter Deus promissit gloriam creaturæ rationali, si mandata eius servaret: servat creatura mandata Dei: Ergo absque ulla displicentia Dei potest intendere glo-

riam ipsam promissam; & insuper ipsam petere. Hinc Apost. Petrus dixit Christo Domino: *Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Quid ergo erit nobis?* Nesciebat tunc Petrus promissionem à Deo factam æternæ gloriæ sequentibus Christum. Et iccirco Jesus respondit: *Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel.* Si ergo petere promissum, non est, nec debet esse displicens promittenti, quomodo poterit displicere promittenti sola intentio operandi, ut promissum accipiat? nam minus est operari ex intentione recipiendi promissum, quam petere promissum: Ergo absq; Dei displicentia potest homo detestari peccatum, & bonum profequi cum intentione cœlestem gloriam consequendi.

ARTICVLVS XI.

Exponitur sensus undecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Undecima damnata propositio. *Omne, quod non est ex fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum est.*

65 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quod operationes, quæ nõ fiunt ex fide Christiana supernaturali absque charitate, seu gratia sanctificante, sunt peccata. Volunt Authores hujus propositionis, quod omnia opera peccatoris sint peccata; quia estõ fiant ex fide supernaturali, quæ perseverat in peccatore, cum tamen non fiunt à charitate, sunt peccata.

Oppugnatio Propositionis.

66 **M**ultæ sunt fidelium operationes, quæ fiunt ex fide supernaturali, absque charitate, quæ licet non sint meritoria, quatenus eis deficit gratia, quæ est principium merendi, tamen sunt bonæ. Ut si fidelis credat, sicut credere debet, quod quædam actiones sint medium ad placandum Deum, justè contra peccatores iratum; tales actus credendi, estõ non sint elicitæ à charitate, sed à sola fide supernaturali, non debent dici peccata: quia isti actus credendi conducunt peccatores ad obtinendam remissionem peccatorum. Unde si fide supernaturali intellectus inclinaret ad credendum, quod Deus remitteret peccatum, si peccator elemosynas faceret, jejunaret, oraret, &c. talis actus credendi, estõ non esset meritorius, esset

esset tamen moraliter bonus. Quod patet primò : quia esset elicitus à fide supernaturali . Secundò : quia disponderetur homo ad jejunandum , orandum , eleemosynas faciendum , &c. qui actus sunt moraliter boni , & disponunt ad gratiam sanctificantem . Quare fides , qua quis crederet , actus illos jejunandi , &c. esse medium ad reconciliandum hominem cum Deo , & ad remissionem peccatorum obtinendam , esset remota dispositio : jejunium verò , eleemosyna , &c. essent dispositiones minùs remotæ ad gratiam sanctificantem .

67 Quamquam certum sit , & in Concilio Trid. definitum , hominem non posse sola fide supernaturali justificari ; ut habetur in Can. 9. sextæ sessionis , his verbis : *Si quis dixerit , sola fide impium justificari , ita ut intelligat , nihil aliud requiri , quod ad justificationis gratiam consequendam cooperetur , & nulla ex parte necesse esse , eum suæ voluntatis motu præparari , atque disponi , anathema sit :* tamen fides ipsa supernaturalis est fundamentum , & radix nostræ justificationis ; ita ut , quæ ex fide supernaturali operantur , disponunt ad gratiam sanctificantem . Unde dicit Apost. ad Rom. 11. *Nos justificari per fidem :* quæ verba à Patribus Concilii Trid. in sess. 6. cap. 8. sic expouuntur : *Ea verba in eo sensu intelligenda sunt , quem perpetuus Ecclesiæ Catholicæ consensus tenuit , & expressit ; ut scilicet per fidem ideo justificari dicamur , quia fides est humana salutis initium , fundamentum , & radix omnis justificationis , sine qua impossibile est placere Deo , & ad filiorum eius consortium pervenire .* Supposita itaque hac catholica veritate , quòd fides supernaturalis sit dispositio ad nostram justificationem ,

68 Impugno nunc damnatam propositionem . Opus , quod procedit ex fide supernaturali absque dilectione , seu charitate , disponit ad gratiam justificationis ; Sed opus , quod disponit ad gratiam justificationis , nequit esse peccatum ; aliàs peccatum , quod est carentia gratiæ justificationis , disponderet ad ipsam justificationem : Ergo opus , quod procedit ex fide supernaturali , etiamsi hæc non operetur per dilectionem , seu per charitatem , non est peccatum ; immò est opus bonum , etsi non meritorium , quia non factum in gratia , est tamen bonum moraliter , quia est ex Inclinatione virtutis supernaturalis , & juxta regulam morum . Probat major : ista opera , jejunare , orare , non fornicari , eleemosynas facere , &c. si procedunt à cognitione intellectus , quatenus hic credit ; huiusmodi opera esse congrua ad placandum Deum offensum , & ad habendam peccatorum remissionem , exoriuntur à fide supernaturali inclinante ad talem assensum ; Sed ista opera , etiamsi facta sine charitate , disponunt ad ipsam charitatem , seu ad gratiam sanctificationis : Ergo opera , quæ procedunt ex fide supernaturali , quæ absque dilectione operantur , disponunt ad justificationem .

Eò

Ed vel maximè : per actum credendi, quòd illa opera placant Deum, & inducunt ad habendam peccatorum remissionem, disponitur homo ad jejunandum, orandum, &c. At jejunare, orare, &c. dñ proveniunt à sola fide supernaturali, sunt actus boni: Ergo opera, quæ procedunt ex fide supernaturali, absque charitate, sunt bona, & non peccata. Probatur minor: jejunare, orare, &c. pro ut à sola fide procedunt, sunt ex inclinatione virtutis, & quidem supernaturalis, qua homo ad malum inclinari non potest; præsertim quia omnes Patres sentiunt cum Apostolo, quòd fides sit nostræ salutis initium, radix, & fundamentum: quomodo ergo fundamentum æternæ salutis potest ad malum inclinare, ad malum voluntatem disponere, & malum operari? Ergo absolutè dicendum est, quòd illa opera, estò sint facta sine charitate, quia tamen procedunt ex inclinatione fidei supernaturalis, licèt non sint meritoria; quia meritum habetur per gratiam, sunt tamen moraliter bona: & sic non sunt peccata. Hoc impugnari potest auctoritatibus, tum Concilii Tridentini, tum scripturæ, & Patrum relatis in 7. & 8. articulo.

ARTICULVS XII.

Exponitur sensus duodecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Duodecima damnata Propositio. *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & etiamsi videantur credere, non est fides divina, sed humana.*

69 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd in magnis peccatoribus, in quibus omnis amor, tum Dei, tum proximi deficit, etiam fides divina deficit: & volunt Authores istius propositionis, quod magni peccatores, ut sunt blasphematores, Vsurarii, Concubinarij, homicidæ, &c. si credunt mysteria fidei, hujusmodi actus credendi non sunt in eis ex fide divina, sed tantum ex fide humana.

Oppugnatio Propositionis.

70 **P**Ro majori notitia procedendi contra hanc damnatam propositionem, suppono, fidem infidelitati opponi, spem desperationi, & Charitatem peccato. Omnis nanque forma suæ privationi opponitur, ut satis constat ex physicis. Quare ad ingressum alicujus privationis in subiecto, forma ipsa deperditur. Forma ergo ignis suæ privationi opponitur, non verò privationi formæ ligni,
vel

vel cineris: unde fit, quòd ad ingreffum privationis formæ ignis forma ignis tantùm deperditur, non forma cineris, quæ ad formam ignis fuccedit. Sic in cafu per privationem gratiæ, quæ privatio eft peccatum in genere, gratia ipfa privatur fubiectum, non aliis formis fimul in fubiecto inhærentibus; quia ceteris formis peccatum ipfum non opponitur; nifi fit illarum formarum privatio: ut fi quis peccato desperationis peccaret, anima privaretur fpe: fi peccaret peccato infidelitatis, privaretur fide; cùm fola desperatio opponatur fpei, & fola infidelitas fidei. Vnde dum quis effet continuus fornicatur, publicus blafphemus, Concubinarius, Vfurarius, &c. cùm ifti actus pravi non opponantur fidei, nec fint actus infidelitatis, fed foli charitati opponuntur; ideo, eflò per ipfos actus anima charitate privetur, non tamen privatur fide.

71 Suppono infuper ex materia de fide in 3. lib. fent. quòd ut quis credat fide divina, debet credere, *sicut oportet*, ut exprimitur in Concilio Trid. feff. 6. can. 3. dicente: *Si quis dixerit, fine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque eius adiutorio, hominem credere, fperare, diligere, aut pœnitere, sicut oportet, ut ei iustificatio nis gratia conferatur, anathema fit.* Credere autem, *sicut oportet*, eft credere omnibus fidei myfteriis, pro ut funt à Deo revelata, & ab Ecclefia propofita, ut credantur. Vt quis verò credat tantùm fide humana, fufficit, ut credat, quia aliquis dicit, & hoc modo potest etiam infidelis credere. His omnibus notatis, quæ ad præfentem materiam neceffaria funt,

72 Impugno nunc damnatam propofitionem. Magni peccatores, & quidem baptizati, dum quæcunque lethalia committunt, & peccant, non conftituuntur per illa peccata infideles; Sed fi deficeret fides in magnis peccatoribus, dum deficit omnis amor, jam ifti peccatores conftituerentur infideles: Ergo in magnis peccatoribus, quibus deficit omnis amor, non deficit fides. Major patet, quia non eft infidelis, nifi qui peccat peccato infidelitatis, id eft non credendo, vel omnibus, vel aliquibus fidei myfteriis. Probatur nunc minor: fi magni peccatores conftituerentur infideles per alia peccata, excepto peccato infidelitatis; tunc Christiani Vfurarii, Concubinarij, &c. dicerentur infideles, à confortio fidelium fegregandi effent, & ab Ecclefia expellendi, & excommunicandi, ut membra divifa à corpore miftico Ecclefia; Sed hoc eft absurdum; ahàs omnia Christianorum peccata effent peccata infidelitatis; & idem effet fornicari, ufuram committere, &c. ac non credere myfteriis revelatis: Ergo eflò in magnis peccatoribus deficeret omnis amor, non per hoc deficeret fides. Ultraquàm quòd: fit Titius magnus peccator, & credat, *sicut oportet* omnibus myfteriis revelatis, huiusmodi actus credendi

dendi nequit procedere à fide humana , nec actuali , nec habituali ; quia crederet ex motivo divino , quatenus Deus revelavit , & Ecclesia ea mysteria proposuit credenda : Ergo estò esset magnus peccator , non tamen ei deficeret fides .

73 Deinde : hæc damnata propositio opponitur directè Tridentino Concilio sess. 6. can. 28. in quo habetur : *Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul, & fidem semper amitti; aut fidem, quæ remanet, non esse veram fidem, licet non sit viva; aut eum, qui fidem, sine charitate habet, non esse Christianum, anathema sit.* Ubi Concilium tria dicit . Primum, quòd amissa gratia per peccatum non semper amittitur fides, sed solum, si peccatum esset infidelitatis. Secundum, quòd amissa gratia, seu charitate per peccatum, adhuc perseveret vera fides, licet non viva; quia sine charitate non operatur opus meritorium. Tertium, quòd qui habet fidem sine charitate, adhuc est Christianus; quia talis est per fidem: & oppositum asserentes excommunicantur. Vnde estò quis sit magnus peccator, si ei deficit omnis amor, à charitate elicitus, per hoc ei non deficit fides.

74 Nec est verum, quòd magnus peccator tunc crederet fide humana; quia vel crederet, *sicut oportet*, omnibus mysteriis, vel non. Si primum: Ergo talis actus nequit à fide humana provenire; quia credere *sicut oportet*, est credere fide divina supernaturali. Si secundum, tunc nedum iste talis esset magnus peccator, sed etiam infidelis; quia ad infidelitatem sufficit, ut alicui ex articulis non credatur: ut patet de hæreticis, qui estò multos credant articulis nostræ fidei, quia tamen aliis non credunt, ideo actus credendi aliquibus, non est ex fide divina supernaturali, sed tantum ex fide humana. Quare dum Authores hujus propositionis supponunt, magnum peccatorem esse Christianum, & credere omnibus articulis revelatis, dicendum est, quòd iste magnus peccator fide divina, non humana credat.

A R T I C V L V S XIII.

Exponitur sensus tertiadecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Tertiadecima damnata Propositio. *Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu, Deo famulatur, charitate, si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu, licet beatitudinis, operetur.*

75 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd qui non est in gratia, & benè operatur ad beatitudinem obtinendam, & eius-

& ejusdem beatitudinis intuitu, peccat. Unde volunt Authores hujus propositionis, nullum peccatorem posse Deo famulari, & operari, intuitu æternæ mercedis; aliàs eius operationes essent peccata.

Oppugnatio Propositionis.

76 **E**X dictis contra decimam propositionem damnatam, quæ similis est huic, constat, Deum pactum iniisse cum creaturis ad conferendam gloriam omnibus iis, qui benè operantur, ipsi famulantur per peccatorum detestationem, & per mandatorum, præceptorumque observantiam: unde sicut detestando peccata, & observando præcepta Jus acquiritur ad æternam beatitudinem, ita propter ipsam, tanquam propter finem, potest homo licitè operari: & si justus non est, per bona opera ex fide elicita, quæ fundamentum, & radix est nostræ justificationis, & facta juxta dictamen rationis, disponitur ad justificationem, qua posita justificatione Jus acquirit ad beatitudinem. Quare Concilium Tridentinum sess. 6. can. 31. ait: *Si quis dixerit, justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis benè operatur, anathema sit:* ubi Concilium, licèt loquatur de justificato, tamen idem dici poterit de non justificato, sed disposito ad recipiendam gratiam justificantem, quæ dispositio fundatur in bonis operibus exortis ab observantia legis, & præceptorum Dei, & Ecclesiæ. Unde si quis moveretur ad benè operandum, & ad præcepta servanda, intuitu recipiendi æternam beatitudinem, non solum hic non peccaret; quia operaretur ex pacto, & promissione à Deo facta; sed etiam gratiam justificationis reciperet. Si quis nanque diceret Titio peccatori, convertere ad Dominum Deum tuum; quia ipse Dominus promisit æternam beatitudinem omnibus ad ipsum accedentibus per pœnitentiam: tunc si Titius peccata detestaretur, de ipsis dolendo, cum proposito de cetero non peccandi, & legem, ac mandata Dei servaret, intuitu æternæ beatitudinis non peccaret, sed opera bona faceret; quæ si essent patrata ante justificationem, essent dispositiones ad ipsam iustificationem. Si post iustificationem, essent vitæ æternæ meritoria, quia à gratia sanctificante orta.

77 Suppono insuper, gratiam sanctificantem, seu habitum charitatis tantum facere opera meritoria, quæ aliàs facta sine tali gratia, licèt sint ad meritum mortua, sunt tamen vivæ dispositiones ad gratiam: ut patet de attritione, quam peccator elicit ante pœnitentiam, dolendo de peccatis ob eorum turpitudinem, vel timorem gehennæ, quæ tamen attritio est dispositio ad gratiam sanctificantem. Hinc colligimus, quod ille, qui operatur, vel dolendo de peccatis, ut consequatur beatitudinem, vel se disponendo ad præcepta observan-

da eiusdem beatitudinis intuitu, non peccat, sed opera bona facit. His notatis,

78 Impugno nunc damnatam propositionem. Vel peccat, qui Deo famulatur intuitu æternæ beatitudinis; præcisè quia caret charitate, seu gratia sanctificante: vel præcisè quia operationes suas ordinat ad finem beatitudinis consequendæ; sed neutro modo quis peccare potest, dum Deo famulatur, intuitu æternæ beatitudinis: Ergo non peccat, qui intuitu æternæ beatitudinis Deo famulatur, estò charitate careat. Probatur minor primò: quòd scilicet non peccet, quia caret charitate. Qui operatur in conformitatem legis, peccata detestando, ac se disponendo ad gratiam, & amicitiam Dei, non peccat, aliàs peccatum esset dispositio ad gratiam, quod non est dicendum (ut pluries impugnatum est;) sed qui caret gratia, & Deo famulatur, intuitu æternæ beatitudinis, detestatur peccata, operatur in conformitatem legis, & se disponit ad gratiam, & amicitiam Dei: Ergo præcisè quia charitate caret, non peccat, si Deo famulatur, intuitu æternæ beatitudinis. Probatur eadem minor secundò, quòd scilicet non peccet, quia ordinat operationes suas ad finem consequendæ beatitudinis. Tum quia finis consequendæ beatitudinis est honestus, promissus, & ex parte Dei liber, ut conferatur eis, qui Jus ad talem finem acquirunt; sed nemo peccare potest, operando propter finem honestum, à Deo promissum, & liberè à Deo conferendum ei, qui Jus ad illum finem acquirit: Ergo præcisè quia operationes illæ ordinantur ad beatitudinem consequendam, homo non peccat, si operatur intuitu eiusdem beatitudinis. Tum etiam, quia Deus, stante promissione facta, tenetur promerentibus beatitudinem, illam conferre: Ergo nullum ei infertur præiudicium, quando homo ipsi famulatur, intuitu eiusdem beatitudinis.

79 Addo, quòd fideles benè operantes petunt à Deo mercedem suarum operationum; unde canit Ecclesiæ *Retribuere dignare, Domine, omnibus nobis bona facientibus propter nomen tuum, vitam æternam*. Hanc petitionem non admitteret, nec vellet Ecclesiæ, si peccatum esset. Quare si nos docet Ecclesiæ, ut retributionem petamus de nostris bonis operibus, signum est, quòd operari intuitu æternæ beatitudinis non sit peccatum. Hic iterum referam D. Petri petitionem Christo Domino factam, ex Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Et Christus Dominus respondit: Vos, qui secuti estis me, centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis*. Nunc sic arguo. Si Divus Petrus petendo mercedem à Christo Domino, peccasset, non dixisset Christus: *Centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis*; sed potius dixisset, sicut dixit Matri filiorum Zebedæi, quæ volebat, ut

unus

unus ex filiis eius sederet ad dexteram Christi, & alius ad sinistram in Regno suo. Christus Dominus verò considerans ambitiosam, licet gloriæ petitionem, respondit: *Nescitis quid petatis*; ut habetur in *Evang. Matth. 20.* Ad illam verò Divi Petri petitionem, quæ iusta est, & ex promissione facta, dicit Hieronymus lib. 3. in *Matth. cap. 19.* *Fecimus, quod iustifi, quid igitur dabis nobis præmii?* Ergo intuitu æternæ beatitudinis, quæ præmium est illorum, qui Deo famulantur, potest quis operari, absque peccato.

ARTICULVS XIV.

Exponitur sensus quartædecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quartadecima damnata Propositio. *Timor gehennæ non est supernaturalis.*

80 **S**ensus huius damnatæ propositionis est, quòd qui dolet de peccatis ob timorem gehennæ, non habet dolorem supernaturalem, sed purè naturalem; quia timor ipse gehennæ non est supernaturalis.

Oppugnatio Propositionis.

TAm fidelis, quàm infidelis timorem habet gehennæ; cum hoc tamen discrimine, quòd hic timor in fideli ortum ducit à fide supernaturali, à qua regulatur, & dirigitur circa objectum supernaturale, quomodo credere debet, Deum daturum æternam gehennam omnibus peccatoribus, qui sine gratia moriuntur, juxta illud Christi Domini *Matth. 25. Ite maledicti in ignem æternum*: unde D. Augustinus in *expos. hujus Evang. lib. de fide, & operibus cap. 15. tom. 4. circa medium, ait: Veritas dicit, quorum non fidem, sed bona opera defuisse declaravit, &c.* Quare si fidelis timet gehennam, hic timor à fide supernaturali ortum ducit. In infideli verò, qui fide supernaturali caret, ortum ducit tantum à fide humana, vel à ratione distante, Deum suam vindicatorum offensam; ac per consequens peccatores damnaturum in ignem æternum.

81 Suppono, nos hic loqui de fideli, qui credat adesse infernum, quo damnati pœnam æternam patiuntur; non verò de infideli, qui nullo modo credit, infernum adesse; ut putabant Saraceni, & alii, infernum negantes, in quem animæ peccatorum mittentur, ut æter-

nos percipiant cruciatus, in pœnam commissõrum criminum. Nam infernum negantes nullum habent gehennæ timorem, nec supernaturalem, quia infideles sunt, nec naturalem, quia non credunt fide humana, infernum adesse. His notatis,

82 Impugno nunc damnatam propositionem. Omnis actus directus à fide supernaturali, quo timetur, Deum daturum infernum, seu pœnam æternam peccatoribus, est actus supernaturalis; sed timor gehennæ est directus à fide supernaturali inexistente, & perseverante in fideli: Ergo timor gehennæ est supernaturalis. Probatur minor: timor gehennæ, dum includit propositum non peccandi de cetero, cum spe veniæ, est donum Dei; sed non posset esse donum Dei, nisi esset directus à fide supernaturali, qua fidelis credat, Deum daturum gehennam peccatoribus: Ergo à fide supernaturali est directus. Probatur maior ex Concilio Tridentino sess. 14. cap. 4. de *Contritione*, ubi circa medium habetur: *Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, declarat, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis sed tantum moventis, quo pœnitens adiutus, viam sibi ad justitiam parat.* Quæ verba Concilii, non solum declarant, metum gehennæ in attritione non esse naturalem, sed esse donum Dei, quatenus talis metus habet excludere voluntatem peccandi, & includit spem recipiendi veniam peccatorum. At quis dum timet gehennam, actum supernaturalem producit, ex fide nimirum supernaturali, & auxilio Dei eoadiuvante voluntatem ad timorem illum habendum. Neque ex puris naturalibus haberi potest, supposita fide supernaturali, qua credatur, adesse infernum, & quòd Deus daturus sit æternam gehennam peccatoribus morientibus in peccato mortali. Quare ipsum Concilium sess. 6. can. 8. anathematizat eos, qui dicunt, timorem gehennæ esse peccatum, his verbis: *Si quis dixerit, gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei, de peccatis dolendo, confugimus, vel à peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores pejores facere, anathema sit.* Quoties ergo metus ille gehennæ non esset supernaturalis, iam non esset dolor de peccatis; & sic posset esse actus peccaminosus, quod esset contra citatum Concilium. Hoc magis patebit in sequenti articulo.

ARTICVLVS XV.

Exponitur sensus quintadecima Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Quintadecima damnata Propositio. *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentia Dei, propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.*

83 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, attritionem, quæ est dolor de peccatis ob metum gehennæ, & pœnarum inferni, si est sine amore Dei, non esse dolorem supernaturalem, nec motum bonum. Quare volunt Authores hujus propositionis, peccatorem debere moveri ad dolendum de peccatis per attritionem, supposito amore Dei super omnia; ita ut si dolet de peccatis ob solum motum gehennæ, & pœnarum, jam motus ad talem dolorem, nec esset bonus, nec supernaturalis.

Oppugnatio Propositionis.

84 **A**dvertendum est, quod, dum quis movetur ad dolendum de peccatis ob metum gehennæ, & pœnarum, talis motus est, vel interna inspiratio, vel illuminatio, qua primò intellectus illuminatur ad cognoscendum peccatum, quod sit reatus ad pœnam æternam, à Deo infligendam peccatori ad condignam vindictam de offensa ipsi Deo facta: & deinde intellectus sic illuminatus proponit voluntati ipsum peccatum ordinatum ad pœnam æternam, ad gehennam, à Deo infligendam: & tandem voluntas se determinat, stante tali illuminatione, ad dolendum de ipso peccato, prout est inductiuum pœnæ æternæ. Prima motio est auxilium divinæ gratiæ illuminans intellectum, & coadjuvans voluntatem ad elicendum dolorem illum. Sit hoc exemplum pro maiori claritate: dicat Concionator, vel Sacerdos, vel quicumque Christianus Titio peccatori: *Reus es æternæ mortis ob tot peccata, quæ commisisti: nil aliud tibi superest, quam ut Diabolus rapiat animam tuam, & te ad æternam conducatur gehennam.* Audiat hanc locutionem Titius, timore oppressus, interiorius illustratur, dolet insuper, se peccata commisisse, & propositum facit de cetero non peccandi, ne ad æternam damnetur gehennam. Tunc Titius primò internè illuminatur, deinde dolet de peccatis cum voluntate de cetero non peccandi. Hic Titii dolor motum habet à Spiritu Sancti gratia, ipsum Titium illuminante. Et
est

estò Titius doleat de peccatis ob ipsùm gehēnā, & pœnarum metū, absque actuali dilectione Dei ; quia tamen voluntatem de cetero peccandi excludit, non habet actum oppositum dilectioni : & ideo dolor ipsius est bonus motus, & supernaturalis: est bonus, quia excludit voluntatem peccandi ; & est supernaturalis, quia ad ipsùm voluntas est adjuncta auxilio divinæ gratiæ.

85 Ex his colligo, aliud esse metum gehennæ, & pœnarum, cum proposito non peccandi de cetero ; & aliud esse metum gehennæ, & pœnarum absque proposito non peccandi de cetero. Primus metus est vera attritio, seu imperfecta contritio, ut loquitur Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 4. & hæc est dolor per impulsum Spiritus Sancti, & est donum Dei. Secundus verò est naturalis, cum non excludat voluntatem peccandi, & quædam hypocrisis; eo prorsus modo, ac si quis ore profiteretur, se dolere de peccatis, & animum haberet venenatum, peccata nimirum non relinquendi. Hoc patet de dolore, quem ostendit Saul Prophetæ Samueli ipsùm increpanti de inobedientia sibi, & Deo præstita ; qui dum Prophetæ eum increpabat, Saul respondit : *Peccavi*, at (ut notat noster Lyranus) hæc fuit sôla vox non correspondens cordi ipsius Regis. De primo dolore patet in Davide, qui dum Natan Prophetæ eum de adulterio, & homicidio corripiebat, respondit: *Peccavi*, & Prophetæ statim subiunxit : *Dominus transtulit peccatum tuum*. Verbo Davidis correspondebat cor eius, ex interna Spiritus Sancti motione. Verbo verò Saulis nõ correspondebat cor; nam iuxta Lyranum, fuit ficta pœnitentia, ad decipiendum Prophetam; & insuper fuit absq; Spiritus Sancti motione. His itaque notatis,

86 Impugno nunc damnatam propositionem. Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, licet non sit cum actuali dilectione Dei, est tamen cum dilectione Dei virtuali ; quatenus actus hic attritionis, seu doloris imperfecti ordinatur ad Deum tanquam ad ultimum finem ; Sed quando aliquis dolor est cum virtuali dilectione Dei, & ordinatur ad Deum tanquam ad ultimum finem, est bonus motus, & supernaturalis: Ergo attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, estò sit sine actuali dilectione Dei, est tamen bonus motus, & supernaturalis. Patet minor: nequit esse mala illa actio, quæ si non actualiter, saltem virtualiter est ad Deum directæ, ut ad ultimum finem: neque potest esse indifferens, cum obiecto conformetur juxta regulam morum, & inclinationem virtutis, sive moralis, sive supernaturalis : Ergo est bona. Probatur nunc major: tunc attritio concipitur cum virtuali dilectione Dei, quando dicit propositum de cetero non peccandi, seu quando excludit voluntatem peccandi; quia tunc tale propositum est virtualis dilectio Dei;

Dei; cum propositum ipsum sit formaliter velle Deum non offendere; & Deum non offendere est virtualiter Deum diligere; Sed attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, dicit propositum de cetero non peccandi, seu voluntatem peccandi excludit; ut habetur in Tridentino Concilio sess. 14. cap. 4. de contritione, his verbis: *Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur; quoniam, vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi communiter excludat, cum spe veniæ; declarat, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis; sed tantum moventis, quo pœnitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat:* Ergo hæc attritio, cum voluntatem peccandi excludat, & sit donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus, etsi non dicat actualem Dei dilectionem, dicit tamen dilectionem virtualem, quæ sufficit ad reddendam attritionem ipsam bonum motum, & supernaturalem.

87 Tandem: etiamsi nulla esset dilectio Dei in ipso actu attritionis; ut sit bonus motus, & supernaturalis, sufficit, ut non sit attritio, seu dolor fictus, & hypocrisis, sed verus dolor internus, habitus per impulsum Spiritus Sancti, & parans viam ad iustitiam; Sed talis est attritio, de qua loquimur, ut habetur in relato Concilio: Ergo attritio ipsa est bonus motus, & supernaturalis. Probatur major: ad faciendum bonum motum, sufficit, ut hic nõ sit cum odio Dei actuali, seu cum voluntate peccandi: & ut sit supernaturalis, sufficit, ut sit ex impulsu Spiritus Sancti; Sed illa attritio utrumque habet; scilicet non stat cum odio actuali Dei; quia excludit voluntatem peccandi: estque cum Spiritus Sancti impulsu: Ergo est sit sine Dei dilectione, est tamen bonus motus, & supernaturalis.

A R T I C U L U S X V I.

Exponitur sensus sextadecimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Sextadecima damnata Propositio. *Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni, inducit, non Politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, & præscriptio naturæ rei, id ipsum quodammodo dicentes.*

88 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quod ordo præmittendi satisfactionem absolutioni sit à Christo Domino institutus in sua lege; & jus naturale, quod scilicet prius peccator satisfi-

satisfaciat, & postea à debito absolvatur. Quare volunt Authores huius propositionis, esse necessariò præmittendam satisfactionem absolutioni, ita ut pœnitens non absolvatur, nisi priùs satisfaciat pœnitentiæ sibi impositæ. Vtrumque est falsum, & erroneum.

Oppugnatio Propositionis.

89 **A**Dverto, duo requiri, & spectare ad integritatem Sacramenti pœnitentiæ, materiam scilicet, & formam. Forma est absolutio pœnitentis à peccatis, cum debita eiusdem intentione; quæ consistit in his verbis: *Absolvo te à peccatis tuis.* Materia verò est duplex remota, & proxima. Remota sunt peccata; proxima verò sunt actus pœnitentis; quæ peccata si sint lethalia, sunt materia necessaria, quatenus necessariò sunt confitenda, & in confessione aperienda secundùm numerum, speciem, & circumstantias: si verò sunt venialia, dicuntur materia tantùm sufficiens, quatenus sufficienter eis applicat Sacerdos formam absolutionis. Insuper noto, satisfactionem non spectare ad essentialia Sacramenti; cum nec sit forma, nec materia, in quam cadit forma absolutionis; sed tantùm est quasi materia, & spectat ad integritatem ipsius Sacramenti, & ad ipsius majorem efficaciam; ad quam habendam tria requiruntur, nempe cordis contritio, oris confessio, & operis satisfactio. Quare, ut habeatur essentialiter Sacramentum, sufficit materia, & forma cum debita ministri intentione; ut verò habeatur integraliter, requiritur satisfactio: unde posita sola materia, & forma sola cum intentione ministri, habetur completum Sacramentum pœnitentiæ, & essentialiter perfectum, etiam si nulla interveniret satisfactio. His omnibus notatis,

90 Impugno nunc damnatam propositionem, quò ad primam partem, quòd scilicet ordo præmittendi satisfactionem absolutioni non sit à Christo Domino institutus in sua lege. Nullus est assignabilis locus in Scriptura, ex quo deducatur, Christum Dominum instituisse, satisfactionem esse præmittendam absolutioni: immò in omni loco, ubi Christus Dominus ordinavit, esse ab Apostolis prædicandam pœnitentiam in peccatorum remissionem, nullam facit mentionem de satisfactione: Ergo ab Authoribus gratis asseritur, & non probatur, Christum Dominum in sua lege voluisse, ut satisfactio præmittatur absolutioni. Probatur hoc assumptum quò ad secundam partem: Christus Dominus pluribus in locis præscripsit pœnitentiam in remissionem peccatorum. Ex Joan. capit. 20. *Quoniam remiseritis peccata remittuntur eis, &c.* Et si in aliquo loco dicitur, agendam esse pœnitentiam, non præcipit, nec præscribit; sed tantùm

tum loquitur de illa quatenus vult integrum esse Sacramentum ; nec dicit esse absolutioni præmittendam: Ergo in sua lege Christus Dominus non præcepit, nec præscripsit , satisfactionem esse absolutioni præmittendam.

91 Ex his deducimus, ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni, esse, non à Christo Domino, sed ab Ecclesia institutum, ut Sacerdos prius imponat pœnitentiam , & deinde absolvat pœnitentem: & hic ordo non est requisitus ad valorem Sacramenti, sed tantum ad ipsius Sacramenti integritatem . Quare deficiente satisfactione, vel quod Sacerdos absolutè oblivisceretur satisfactionis imponendæ, vel post absolutionem illam imposeret, adhuc Sacramentum esset validum: sicut homo essentialiter esset homo , adhuc si ei pes, vel manus deficeret , quæ membra tantum ad corporis integritatem requiruntur . Ita dicendum in casu nostro.

92 Impugno propositionem damnatam quod ad alteram partem, non expressam, sed deductam ex ipsa propositione, probando non necessariò esse præmittendam satisfactionem absolutioni . Vel Authores hujus propositionis de præmissione satisfactionis absolutioni, intelligunt , quod prius pœnitens debeat satisfacere pœnitentiæ sibi impositæ , & postea absolvi : vel tantum quod Sacerdos debeat prius imponere pœnitentiam in satisfactionem peccatorum, & postea absolvere ; Sed utrovis modo intelligatur , propositio ista est falsa, & erronea, & contra mentem Concilii Trid. sess. 14 cap. 3. infra referendi : Ergo non necessariò præmittenda est satisfactio absolutioni. Probatur minor, quod ad primam partem, quod scilicet non prius pœnitens satisfacere debeat pœnitentiæ , & postea absolvi . Tum quia : Sacramentum pœnitentiæ est institutum in forma iudicii , quo Sacerdos profert sententiam condignam culpæ commissæ; & profertur per modum pœnæ inflictæ pro peccatis; Sed antequam proferatur sententia , nemo tenetur pœnæ inflictæ satisfacere pro delicto commisso : Ergo neque debet pœnitens satisfacere pœnitentiæ inflictæ, antequam absolvarur. Tum etiam quia, ex opposita doctrina sequerentur duo absurda. Primum, non posse Sacerdotem absolvere constitutum in articulo mortis , neque impotentem satisfacere pro peccatis in hac vita. Secundum, quod sequeretur, est, Sacerdotem post auditam peccatorum confessionem, debere dimittere pœnitentem , ut prius satisfaciat pœnæ inflictæ pro peccatis , & ut iterum ad eum accedat ad absolutionem recipiendam; quod inconueniens est; cum possit tunc pœnitens mori, absq; absolutione: Ergo dicendum est, satisfactionem non esse adhibendam ante absolutionem.

93 Secundum etiam est falsum , quod scilicet pœnitentia de-

beat imponi ante abfolutionem . Satisfactio non eft pars essentialis Sacramenti, fed tantum integralis, ut tenent omnes Theologi: quod colligitur ex Concilio Trid. feff. 14. cap. 3. his verbis: *Docet præterea Sancta Synodus, Sacramenti pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipfius vis fita eft, in illis miniſtri verbis poſitam eſſe, Ego te abſolvo: Quibus quidem, de Eccleſiæ Sanctæ more, preces quedam laudabiliter adiunguntur, ad ipſius tamen formæ eſſentiam nequaquam ſpectant, neque ad ipſius Sacramenti adminiſtrationem ſunt neceſſaria . Sunt autem quaſi materia huius Sacramenti ipſius pœnitentis actus, nempe contritio, confefſio, & ſatisfactio. Qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam remiſſionem peccatorum ex Dei inſtitutione requiruntur, hæc ratione pœnitentiæ partes dicuntur .* Singula huius Concilii verba ſunt notanda, ut cognoscatur, non neceſſariò eſſe præmittendam ſatisfactionem abſolutioni. Primò dicit Concilium, formam abſolutionis eſſe partem eſſentialem, & præcipuam huius Sacramenti pœnitentiæ. Secundò, quaſdam preces adiunctas formæ abſolutionis, & ad ipſam ſubſequentes, quæ à Sacerdote proferuntur, non eſſe neceſſarias ad Sacramenti adminiſtrationem; neque ſpectare ad eius eſſentiam. Tertiò, actus pœnitentis, ſcilicet contritionem, confefſionem, & ſatisfactionem, eſſe quaſi materiam Sacramenti pœnitentiæ.

94 Ex his nunc arguo . Si ad Sacramentum pœnitentiæ neceſſariò eſſet præmittenda ſatisfactio abſolutioni, ſequeretur primò, nullam abſolutionem eſſe validam, ſi priùs non ſit à confefſario impoſita pœnitentia de peccatis, ſed hoc eſt falſum, & contra relatum Concilium, dicens, ſatisfactionem non eſſe partem eſſentialem Sacramenti Pœnitentiæ, nec ad eius valorem ſpectare: Ergo non neceſſariò præmittenda eſt ſatisfactio abſolutioni . Secundò ſequeretur, quòd quando pœnitens accedit contritus ad confefſarium, cum propoſito non ampliùs peccandi, & Sacerdos cum debita intentione pœnitentem abſolveret, non imponendo ſatisfactionem, non eſſet validum, & formatum Sacramentum Pœnitentiæ; quod eſt falſum; cum abſque tali impoſitione ſatisfactionis, adhuc Sacramentum ſit validum, remiſſivum peccatorum, & collativum gratiæ ſanctificantis: Ergo dicendum eſt, ſatisfactionem non neceſſariò eſſe abſolutioni præmittendam; nec ordinem, illam ſic præmittendi eſſe, à Chriſto Domino inſtitutum.

ARTICVLVS XVII.

Exponitur fensus decimafeptimæ Propofitionis, & ejus falſitas demonſtratur.

Decimafeptima damnata Propofitio . *Per illam præxim moxò abſol-
uendi, ordo Pœnitentiæ eſt inuerſus.*

95 **S**ENſus hujus damnatæ propoſitionis eſt , quòd quando non præmittitur ſatisfactio abſolutioni , ordo abſolvendi dicitur inuerſus: unde inferunt Authores hujus propoſitionis , quòd ſi non præmittatur ſatisfactio abſolutioni, Sacramentum Pœnitentiæ reddatur invalidum. Hæc propoſitio ſequitur ex antecedenti ſexta-
decima, quam articulo antecedenti impugnauimus: eſtque omninò erronea, & injurioſa.

Oppugnatio Propoſitionis.

96 **A**Dvertendum eſt , Concilium Tridentinum ſeſſione 14. cap. 4. loquendo de neceſſitate ſatisfactionis requiſitæ ad integritatem Sacramenti Pœnitentiæ , nullam mentionem facere, nec de illa præmittenda abſolutioni, nec de ejuſdem neceſſitate, quòd ad valorem Sacramenti. Unde ponit illam, ut neceſſarium medicamentum evitandi peccata in futurum , ne de novo peccatores labantur in peccatum: eſtque ipſa ſatisfactio, ſeu pœnæ impoſitio veluti frenum, quo peccatores ſe à conſuetudine peccandi abſtineant. Ut ipſum Concilium loquitur cap. cit. *Proculdubio enim magnoperè à peccato revocant , & quaſi freno quodam coercent hæ ſatisfactoriæ pœnæ, cautioresque, & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt, medentur quoque peccatorum reliquiis , & vitioſos habitus malè vivendo comparatos , contrariis virtutum actionibus tollunt . Neque verò ſecurior ulla via in Eccleſia Dei unquam excogitata fuit, ad amovendam imminentem à Domino pœnam , quàm ut hæc Pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent . Accedit ad hæc , quòd dum ſatisfaciendo patimur pro peccatis, Chriſto Ieſu , qui pro peccatis noſtris ſatisfecit, ex quo omnis noſtra ſufficiencia eſt conformes efficiamur , certiffimam quoque inde Arrham habentes, quòd ſi compatimur, & conglorificabimur . Et propè finem idem Concilium ſubdit : *Habeant autem præ oculis (loquendo de confeſſariis,) ut ſatisfactio, quam imponunt , non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum**

vindictam, & castigationem. Quæ verba Concilii, in toto hoc octavo capite, estò ponant necessariam, & fructuosam satisfactionem pro peccatis, tum ad custodiam novæ vitæ, tum ad vindictam præteritorum peccatorum, non tamen ponunt illam necessariò præmittendam absolutioni. Neque illam ponunt, ut dispositionem ad gratiam, sine qua non haberetur effectus Sacramenti, nec valor ipsius: sed solum ponunt illam per modum executionis sententiæ judicariæ. Hoc notato,

97 Impugno nunc damnatam propositionem. Non est inversus ordo Pœnitentiæ, quando ei pars essentialis non deficit ad faciendum validum Sacramentum; sed quando satisfactio non præmittitur absolutioni, nulla pars essentialis deficit Pœnitentiæ Sacramento, ut sit validum: Ergo non præmissa satisfactio absolutioni, non diceretur inversus ordo Pœnitentiæ. Probatur minor; nam satisfactio non præmissa absolutioni, adhuc Pœnitentiæ Sacramentum per peccatorum manifestationem, cum debito dolore ex parte pœnitentis, & per absolutionem cum debita intentione ex parte Ministri, esset essentialiter completum, & validum. Quare si ad ipsius valorem exigeretur præmissa satisfactio absolutioni, jam Sacramentum, hac satisfactio non præmissa, redderetur invalidum: quod est falsum: Ergo dum satisfactio non præmittitur, nulla pars essentialis deficit Sacramento. Necessitas autem requisita ad Sacramentum Pœnitentiæ est tantum ad ejus integritatem, ut plenè Judici Deo exhibeatur satisfactio pro criminibus à peccatore commissis, cum requiratur, tum ad frenum peccatoris, tum ad medicamentum infirmitatis animæ, tum ad delictorum vindictam, ut habetur in relato Conc. cap. 8. cit. Sed salvatur hujusmodi integritas, etiam non præmissa satisfactio absolutioni: Ergo non necessariò est præmittenda satisfactio absolutioni, neque ad valorem, neque ad integritatem Sacramenti Pœnitentiæ.

98 Eò vel maximè, quia contritio spectat ad essentiam valoris Sacramenti, & ad ejus effectum, est necessariò præmittenda absolutioni; cum habeatur ex parte pœnitentis habentis dolorem supernaturalem de peccatis, pro ut sunt Dei offensa, cum proposito de cetero non peccandi: estque insuper dispositio ad validam absolutionis formam, & ad gratiam Sacramentalem recipiendam: ut habetur in cit. Conc. sess. cap. 4. his verbis: *Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet, animi dolor, ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero.* Et infra subdit: *Declarat igitur Sancta Synodus, banc contritionem non solum cessationem à peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem; sed veteris etiam odium continere, juxta illud Ezech. 18. Proi-*
cite

cite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum: Ergo cum satisfactio non spectet ad essentiam valoris Sacramenti, nec ad effectum ipsius consequendum ex Sacramento Pœnitentiæ, non est necessariò præmittenda absolutioni.

A R T I C V L V S XVIII.

Exponitur sensus decimoctava Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Decimoctava damnata propositio. *Consuetudo moderna, quò ad administrationem Sacramenti pœnitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu.*

99 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis sequitur ex duabus antecedentibus propositionibus: unde volunt Authores ipsius, quòd non præmittere satisfactionem absolutioni, sive quòd ad imponendam ipsam satisfactionem à Sacerdote, & acceptandam à pœnitente; sive quòd ad expletionem ipsius satisfactionis, sit abusus introductus, non obstante quòd consuetudo hæc sustentetur auctoritate plurimorum Doctorum.

Oppugnatio Propositionis.

100 **P**ræmissa, & hic denuò consideranda, doctrina posita per totum articulum 16. contra sextamdecimam damnatam propositionem, adverto, duplicem sensum posse habere tres istas propositiones de præmittenda satisfactione absolutioni. Primus sensus, quòd præmittatur à confessario ante absolutionem, ac ab eo imponatur, & à pœnitente acceptetur: & secundus sensus est, quòd à confessario antequam pœnitentem absolvat, imponatur, & à pœnitente expleatur ipsa satisfactio. Articulo 16. cit. satis impugnatum est utrumque: & ex utroque sensu plura sequi inconvenientia; quæ ibi videri possunt. Qua præmissa doctrina,

101 Impugno nunc hanc damnatam propositionem. Non est abusus ille, qui nec alicui legi opponitur, nec exponit Sacramentum periculo invaliditatis, nec tandem directè opponitur valori Sacramenti; Sed consuetudo absolvendi non præmissa satisfactione, sive quòd ad impositionem à Sacerdote, & acceptationem à pœnitente; sive quòd ad eiusdem satisfactionis impletionem, nulli legi obstat; nec expo-

exponit Sacramentum periculo nullitatis; neque directè opponitur valori Sacramenti: Ergo illa consuetudo non est abusus. Probatur minor: si aliqua esset lex, cui contrariaretur illa consuetudo absolventi, non præmissa satisfactione, deberet constare, vel in scripturis, vel in Sacris Canonibus; nec in scripturis, nec in Sacris Canonibus constat; immò ex illis oppositum deducitur, ut probatum, & demonstratum fuit per Tridentinum Concilium, ponens satisfactionem tantùm ad Sacramenti integritatem, non ad essentiam, & valorem: qua deficientè integritate, adhuc Sacramentum pœnitentiæ esset completum essentialiter, & validum: Ergo nulli legi opponitur consuetudo non præmittendi satisfactionem absolutioni. Neque tandem exponit Sacramentum periculo nullitatis, neque valori ejus opponitur; quia satisfactio ad Sacramenti pœnitentiæ valorem non pertinet, sed tantùm ad integritatem, quæ satisfactio æque benè integrat Sacramentum, si præmittatur absolutioni, ac si postponatur: Ergo absolutè dicendum est, non esse abusum, ipsam satisfactionem non præmittere absolutioni.

102 Ultraquamquòd: nulli legi obstare potest id, ex cujus opposito notabile evenire potest damnum; sed dato, quòd extaret lex præcipiens, non esse absolvendum pœnitentem, nisi priùs adimpleat injunctam pœnitentiam, notabile eveniret damnum: Ergo nulla lex, & quidem justa, esse posset, qua satisfactio, saltèm quò ad ejus impletionem, præmittatur absolutioni. Probatur minor: evenire posset, quòd pœnitens, post factam plenam de peccatis confessionem, cum debito dolore, & proposito, dum satisfactionem inciperet adimplere, moreretur, & absolutionem de illis peccatis confessis non reciperet. Tunc, quia non esset hic absolutus à peccatis, & gratiam non reciperet ex sola peccatorum confessione, ac manifestatione, jam damnaretur: & quidem hoc eveniret in suppositione, quòd adimplenda esset satisfactio ante absolutionem: Ergo notabile eveniret damnum, si necessariò præmittenda esset satisfactio, quò ad ejus impletionem, absolutioni: ac per consequens consuetudo quò ad Sacramenti Pœnitentiæ administrationem, non præmittendi satisfactionem absolutioni, non est abusus.

ARTICVLVS XIX.

Exponitur sensus decimanonæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Decimanona damnata Propositio. *Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali.*

103 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est , quòd peccatum originale ita habet animam maculare , ut homo teneatur toto tempore vitæ suæ agere pœnitentiam pro ipso, ut ab anima deleatur . Hoc autem erroneum est ex multis inconvenientibus nunc demonstrandis.

Oppugnatio Propositionis.

104 **P**eccatum originale non est personale, quia fuit ab Ada commissum, & transfusum ad posteros Adæ; unde nobis non est formaliter voluntarium , & liberum , sicut fuit in primo Parente. Hinc Christus Dominus Sacramentum Baptismi instituit ad hoc peccatum delendum ab anima , quo maculam Adæ contraxit ; qui baptismus ita efficax est , ut anima baptizata , sive adulta , sive infans , post susceptum baptismum remanent à culpa originali purgata. Habet etiam vim baptismus delendi omnia peccata actualia personalia , quæ ante baptismum ab adultis commissa sunt , & quidem quòd ad pœnam , & culpam; ita ut baptizatus evadat novus homo in Christo, regeneratus per Sacri baptismi lavacrum; juxta illud Apost. ad Gal. 3. *Qui eunque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis* . Christum autem induere, est habere plenam peccatorum remissionem, quòd ad culpam, & pœnam . Super hæc verba Apostoli loquitur Concilium Trid. sess. 14. cap. 2. circa finem , his verbis: *Per baptismum enim Christum induentes, nova prorsus in illo efficitur creatura, plenam, & integram peccatorum omnium remissionem consequentes*. Quæ Concilii verba ostendunt , per baptismum omnem maculam, tum originalis, tum actualium peccatorum deleri ; ita ut nihil remaneat , cujus baptizatus possit, ac debeat pœnitere . His positis,

105 Impugno nunc damnatam propositionem , qua nituntur Authores ipsius auferre efficaciam baptismi. Primò ratione. Non tenetur baptizatus pœnitentiam agere de macula peccati, quam propria sua voluntate non contraxit ; Sed peccatum originale non est propria nostra voluntate contractum , sed voluntate primi Parentis, & ab eo ad nos , uti membra ipsius , transfusum: Ergo non tenemur pœnitentiam agere toto tempore vitæ nostræ pro originali peccato . Probat major : de illo peccato debet quis pœnitentiam agere, quod est propria voluntate commissum ; cum pœnitentia sit actus justitiæ vindicativæ , & punitivæ commissorum delictorum: Ergo tantum tenetur baptizatus pœnitentiam agere de macula peccati, propria voluntate contracti , & non de eo , quod non contraxit.

106 **S**ecundò idem impugno ex doctrina Concilii Tridentini sess. 5. can. 5. ubi habetur : *Si quis per Iesu Christi Domini nostri gratiam, qua in baptismo confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam asserit, non tolli totum id, quod veram, & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi, aut non imputari, anathema sit.* Et assignat ipsum Concilium rationem desumptam ex Apost. ad Rom 8. dicente: *In renatis enim nihil odit Deus, quia nihil est damnationis iis, qui verè consepulti sunt cum Christo per baptisma in mortem; qui non secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exeuntes, & novum, qui secundum Deum creatus est, induentes, innocentes, immaculati puri, innocii, ac Deo dilecti, effecti sunt, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi; ita ut nihil prorsus eos ab ingressu Cœli remoretur;* Sed si deberent agere pœnitentiam pro peccato originali, decedentes cum baptismo haberēt aliquod, quod remoraretur eos ab ingressu Cœli; Ergo non debemus agere pœnitentiam pro peccato originali toto tempore vitæ nostræ; aliàs hanc pœnitentiam neglectam in hac vita, deberemus facere in Purgatorio; quod est contra citatum Concilium.

ARTICVLVS XX.

Exponitur sensus vigesima Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesima damnata Propositio. *Confessiones apud Religiosos factæ pleraque, vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ.*

107 **S**ensus hujus damnatæ Propositionis est, quòd aliqua confessiones factæ coram Sacerdotibus Regularibus, vel sunt sacrilegæ, vel invalidæ. Putant Authores huius propositionis, vel quòd Regulares facultatem non habeant absolvendi, vel quòd ob ignorantiam, absolvant à casibus reservatis, circa quos facultatem non habent, vel ob aliam causam ab iisdem Authoribus, non nisi temerè, falsò, & calumniosè excogitatam.

Oppugnatio Propositionis.

108 **C**onfessio ex pluribus capitibus potest esse sacrilega. Primò, quando pœnitens malitiosè peccatum aliquod tacet in confessione, ita ut materialiter confessio non esset integra; ex defectu scilicet materiæ non confessæ. Secundò modo, quando est pœnitens omnia confiteatur peccata, tamen ei deficit necessarius dolor,

lor, & propositum de cetero non peccandi: unde si pœnitens dolorem non haberet de peccatis, nec haberet propositum de cetero non peccandi, jam confessio sacrilega, & invalida esset. Tertio, ex parte confessarii quandoque sacrilega, & invalida esse potest: quando nimirum confessarius excederet limites suæ facultatis, & absolveret pœnitentem à casibus reservatis, à quibus ipse pœnitens absolvi nequit; & aliunde pœnitens sciat, casus illos esse reservados: vel si id nesciat, hoc tamen non invincibiliter ignorat; cum aliunde notitiam de his casibus habere poterat ipse pœnitens. Vel quando confessarius absolvit recidivos, habituos, & in proxima occasione peccandi positos; ita ut amplam ostendat se potestatem habere, & medicamenta nõ præbet, ut vitæ mutatio in pœnitente habeatur: immò ex nimia facilitate absolvendi est causa continuationis vitæ prævæ, absque spe emendæ, quam à pœnitente confessarius exigere debet. In his, & similibus casibus confessio esse poterit invalida, & sacrilega. At in his casibus, & aliis consimilibus sacrilegium magis oritur ex parte pœnitentis, quàm ex parte confessarii; præsertim si pœnitens certò sciat, de suis peccatis non posse absolvi, nisi à Papa, vel ab Episcopo: vel si certò sciat, nisi occasionem removeat, habitumque destruat, quo solet inclinari ad continuè peccandum, non esse absolvendum; & hac scientia non obstante, hos confessarios potius eligit, quàm Peritos, Zelantes, & Justitiæ, ac divinæ vindictæ Ministros, & Judices. Multi alii assignari possunt casus in specie, in quibus invalida, & sacrilega esse potest confessio, tam ex parte pœnitentis, quàm ex parte confessarii. Quare Concilium Tridentinum ad evitandas invaliditates confessionum, quæ oriri possunt præsertim ex parte confessarii, præcipit, ut confessarii pro gravitate criminum pœnitentiam imponant. Hæc sunt verba Concilii sess. 14. cap. 8. *Debent ergo Sacerdotes Domini quantum spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutare, & convenientes satisfactiones injungere; ne si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quaedam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.* Hac præmissa doctrina,

109 Impugno nunc damnatam propositionem, qua approbatur, ut licitum, judicium temerarium, præsertim de personis ita dignis. Peto ab Authoribus hujus propositionis, quare confessiones factæ apud Regulares, pleræque sunt sacrilegæ, vel invalidæ? Hoc aliunde evenire non potest, nisi, vel quia non habent facultatem absolvendi; vel quia, ob ignorantiam absoluunt eos, quos, vel absolvere non possunt, vel non debent; vel ob eandem ignorantiam, nimis levem imponunt pœnitentiam pro gravissimis peccatis; nec cu-

ram, & sollicitudinem habent de emendatione vitæ pœnitentis; sed quodcunq; asseratur, temerè judicatur de Regularibus in tali exercitio præstando: Ergo temerè asseritur, quòd confessiones factæ apud Regulares pleræque sunt sacrilegæ, vel invalidæ. Probatur minor: non potest dici primum; quia nimis audax est ille Religiosus, qui facultatem non habens audiendi confessiones, illas audit; vel si habet talem facultatem, & non habeat illam absolvendi ab aliquibus casibus, ab eis absolvit.

110 Neque est dicendum secundum: nam experientia comper- tum est, Religiosos typis mandasse volumina ferè infinita de mate- ria spectante ad exercendum pœnitentiæ Sacramentum, de quibus saltem, non sine notabili præjudicio, temerè judicatur: sicut de aliis, qui maxima pollent doctrina, & hoc munus confessiones audiendi exercent charitate, doctrinæ, ac præstanti zelo, copulata. Neque, ut prætèditur ab Authoribus istius propositionis, requiritur notabi- lis, & superabundans virtus; aliàs vix à Sacerdotibus exerceri pos- set hoc munus. Sufficit nanque ad hoc munus exercendum illa do- ctrina, qua confessarius sciat discernere inter lepram, & lepram; idest (ut omnes notant Doctores) qua cognoscat, & sciat confes- sarius distinguere inter peccata, & peccata; inter circumstantias, & circumstantias loci, & temporis: & ut sciat, se esse Medicum, Con- siliarium, & Judicem; & ut prudenter se gerat, tam in medicamen- tis, & consiliis præbendis, quàm in satisfactione, & sententia pro- ferenda. Ut medicus, inquam, in morbis animam inficientibus cu- ram præbere, corripiendo, & medicinam salutaris pœnitentiæ ad- hibendo: & si gravis est culpa, sensitivam conferre debeat medici- nam. Ut Consiliarius, ad occasiones proximas removendas, & ut pœnitens à quibusdam delectationibus abstineat, quæ animam de- nigrare possent. Ut Judex tandem, infligendo pœnas ad criminis mē- suram, & pro delicti qualitate. Hæc autem sufficiens doctrina ab Episcopis in Religiosorum examine est benè cognita; præsertim in quibusdam hujus Regni Diœcesibus, in quibus Prælati sunt ita ze- lantes, ut, nisi per rigorosum examen, non approbant Regulares ad audiendas secularium confessiones.

111 Neque est dicendum tertium, absque judicio temerario: nam asserere, Regulares non exercere cum zelo munus audiendi confessiones, & quòd levem imponant pœnitentiam pro gravissimis peccatis, est de eis malum, ac prauum efformare judicium; cum certam scientiam de omnibus habere non possint. Solus enim Deus est cordium scrutator. Vnde Joan. 7. habetur: *Nolite judicare se- cundum faciem, sed justum judicium judicate.* Ad Rom. 2. habetur: *In quo enim judicas alterum, te ipsum condemnas.* Et ad Romanos: *Tu quis*

quis'es, qui alienum judicas feruum? Ergo si nemini licitum est judicium temerarium habere de altero, multò minùs potest de Viris ita dignis temerè judicare: ac per confequens, temerè judicatur, dem afferitur, quòd confessiones factæ apud Regulares sint, vel sacrilegæ, vel invalidæ.

A R T I C V L V S XXI.

Exponitur sensus vigesimaprime Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimaprime damnata Propositio. *Parochianus potest suspicari de Mendicantibus, qui eleemosynis communibus viuunt, de imponenda nimis levi, & incongrua pœnitentia, seu satisfatione, ob quæstum, seu lucrum subsidii temporalis.*

112 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd quia Mendicantes viuunt de communibus eleemosynis, quando confessiones audiunt, possunt pœnitentibus nimis leuem, & incògruam imponere pœnitentiam, ex eo, quòd quæstum, seu lucrum ab eisdem pœnitentibus acquirunt; & iccirco potest Parochianus de ipsis Mendicantibus suspicari, quòd reuera nimis leuem, & incongruam imponant pœnitentiam. Per hanc propositionem Authores isti faciunt licitum judicium temerarium, & suspicionem in re graui: quod erroneum est.

Oppugnatio Propositionis.

113 **J**udicium temerarium, ut omnes affirmant Theologi, *Illud est, quo quis pleno assensu, & firma animi sententia judicat opus proximi malum*: unde quando quis plenum præstat assensum, & non habet certissima indicia ad formandum judicium contra aliquem; tunc iste talis temerè judicat: ut si quis videret Sacerdotem ingredientem domum mulieris, & nesciret vitam, & honestatem ejusdem, vel vitam iniquam, & pravam; & aliunde nesciret vitam inhonestam mulieris, si tunc judicat, Sacerdotem ingressum habuisse in domum illam ad fornicandum; quia nullam haberet certitudinem de prava, & inhonestà vita, tum Sacerdotis, tum fæminæ, temerè de Sacerdote judicat. Et hoc judicium, quia famæ, & honori Sacerdotis præjudicat, & justitiæ aduersatur, est mortale peccatum; etiamsi ad tale judicium formandum indicia sint, sed leuia, & non gravia ad inferendam certitudinem judicii (quomodo posset iudi-

cans à peccato excusari). Ubi adverto, quod hoc iudicium, si alteri manifestetur, lædit famam iudicati; & temerè iudicans, ratione talis manifestationis esset obligatus ad famæ restitutionem. *Suspicio est, quando suspicatur inesse malum, & cum aliquo debili assensu ita esse existimatur, cum formidine tamen oppositi.* Hæc autem suspicio, quanquam non sit rigorosum iudicium temerarium cum pleno voluntatis assensu, excludente omnem formidinem; est tamen actus inclinans ad malum. Quæ si est de re gravi, etiam peccatum mortale est, licet non ita grave, sicut est iudicium temerarium cum pleno assensu, & firma animi sententia: ut si quis videret Sacerdotem ingredientem domum mulieris, & putaret eum habuisse ingressum forsân ad malum finem, sed internè non deliberatè assentiretur tali fini pravo, sed formidinem haberet de actu opposito; tunc actus iste iudicandi esset suspicio. His itaque notatis,

114 Impugno nunc damnatam propositionem. Dum Parochianus suspicatur de Mendicantibus, quòd levem, & incongruam imponant pœnitentiam, & satisfactionem, ob quæstum, seu lucrum subsidii temporalis, suspicio ista est de re gravi; Sed dum quis suspicatur de re gravi, quia suspicatur malum inesse personis sacris, & de munere sacro, & eminenti, ut est administratio Sacramentorum, licet plenum non præstet assensum, peccat tamen mortaliter: Ergo nequit Parochianus suspicari de Mendicantibus, quòd nimis levem imponant pœnitentiam, & incongruam, ob quæstum, seu lucrum subsidii temporalis. Major est certa; quia ista suspicio est circa administrationem Sacramenti, circa zelum, & diligentiam exhibendam à confessario, ut congruam imponat pœnitentiam, juxta Concilii determinationem, quòd convenientes à confessariis injungantur satisfactiones, pro qualitate criminum, & quòd non agant indulgentiùs cum pœnitentibus: ut Concilium loquitur sess. 14. cap. 8. Probatur nunc minor: dum quis suspicatur de re gravi, ut evenit in præsentis materia, format iudicium, licet non cum pleno assensu, inesse alicui malum, quod non inest: ut in casu malum, de quo suspicatur ob quæstum, esset, quia Mendicantes leviter se gerent, & indulgentiùs, & quasi venderent Sacramentum ipsum pœnitentiæ, si pecuniariam imponerent pœnitentiam; sed hoc iudicium, quo suspicatur, alicui inesse grave malum, quod non inest, est peccatum mortale: Ergo mortaliter quis peccat, dum de re gravi de altero suspicatur, inesse malum.

115 Deinde: estò suspicio, ob non plenum assensum, ex suo genere non sit mortale peccatum, ut omnes tenent Theologi, est tamen veniale, quod etiam vitari debet in quacunque materia: & insuper potest esse mortale ex circumstantia; ut si quis videret Religiosum

giosum colloquentem cum muliere, & suspicaretur, Religiosum ipsum provocare eam ad turpia; tunc talis suspicio esset mortale peccatum, attenda non solum persona Religiosi, sed etiam mulieris, quando tam ille, quam ista sint bonæ famæ. Si ergo Parochus suspicari posset de Mendicantibus, jam posset licite suspicari de personis piis, justis, & sanctis; & quidem absque fundamento: quia fundamentum suspicandi de Mendicantibus de impositione levis pœnitentiæ, esset leve, scilicet *ob questum, seu lucrum subsidii temporalis*; & injuria Mendicantibus illata, esset gravis, & de re gravi; quia esset de infidelitate, & parvo zelo in Sacramenti pœnitentiæ administratione: Ergo nequit Parochianus, sine peccato mortali, & injuria Mendicantium suspicari de ipsis Mendicantibus in causa, & motivo positus in damnata propositione.

ARTICULUS XXII.

Exponitur sensus vigesima secunda Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesima secunda damnata Propositio. *Sacrilegi sunt judicandi, qui Jus ad communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.*

116 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quod illi, qui prætendunt habere Jus ad percipiendam Sacram Communionem, antequam condignam egerint de suis delictis pœnitentiam, judicandi sunt sacrilegi. Ex hac propositione præsumunt Authores ipsius, quod pœnitens, antequam accedat ad suscipiendam communionem, adimplere debeat pœnitentiam à confessario sibi impostam; quod falsum esse ostendimus art. 16. 17. & 18. hujus Tractatus.

Oppugnatio Propositionis.

117 **N**otandum est, eos, qui Sacram sumunt communionem in gratia, non indignè, sed dignè eam suscipere. Qui verò sumunt Sacram Communionem in peccato mortali, indignè eam suscipiunt: contra hos Apost. locutus est 1. ad Corint. 11. *Qui enim manducat, & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* Quare dum quis accedit ad Sacram Domini Corpus sumendum sine peccato mortali, quia ei per Sacramentum Pœnitentiæ fuit remissum, jam dignè communionem suscipit; & sic ad reitatem non est imputandus.

118 Suppono cum communi Theologorum sensu , posse culpam remitti, sine tota pœna; ita ut dum quis accedit ad cōfessarium contritus de peccatis, cum voluntate de cetero non peccandi , & à Sacerdote jurisdictionem habente absolvitur ; tunc quò ad culpam est omninò absolutus; & non quò ad pœnam, quia adimplere debet pœnam sibi à confessario iniunctam in criminum satisfactionem . Unde supposita doctrina, quam tradidi art. 16. 17. , & 18. huius tractatus , impugnando illas propositiones , quibus Authores earum prætendebant , satisfactionem pro peccatis esse præmittendam absolute, adverto hic , & denuò confirmo cum Tridentino Concilio, ibidem relato, satisfactionem spectare tantùm ad integritatem, non verò ad valorem, essentiam , & effectum Sacramenti pœnitentiæ; cum etiãsi postponatur absolute, & adimpleatur post absolute, vel simpliciter non imponatur , ob Sacerdotis inadvertentiam; semper sit validum Sacramentum, essentialiter completum ex materia, forma, & intentione ministri, & suum sortiatur effectum.

119 Plura falsa supponit ista damnata propositio . Primum , quòd satisfactio à confessario imposita adimplenda sit ante communionem; & hoc est primarium intentum huius propositionis. Secundum, non posse validè esse remissum peccatum quò ad culpam, nisi sit remissum quò ad pœnam, & intendunt Authores , quòd pœna remittatur, dum adimpletur iniuncta pœnitenti satisfactio , seu pœnitentia. Tertium , quòd satisfactio sit pars essentialis pœnitentiæ . Hæc tria supposita falsa sunt ex doctrina Concilii Tridentini. Primum est falsum , quia dum quis sacrilegè se communicaret ante impletionem satisfactionis , seu pœnitentiæ iniunctæ à Sacerdote, iam supponeretur per absolute non fuisse ei remissum peccatum: quod est contra Concilium cit. sess. 14. can. 9. ubi habetur: *Si quis dixerit absolute Sacramentalem Sacerdotis non esse actum judiciale, &c. anathema sit* . Secundum etiam est falsum ex relato Concilio can. 12. ubi habetur : *Si quis dixerit totam pœnam simul cum culpa remitti semper à Deo, &c. anathema sit*. Et idem Concilium sess. 14. cit. cap. 8. ait : *Sancta Synodus declarat , falsum omninò esse, & à Verbo Dei alienum , culpam à Domino nunquam remitti , quin universa etiam pœna condonetur*. Ex quo patet, quòd possit remitti peccatum, quò ad culpam , remanente obligatione in pœnitente ad satisfaciendum, quò ad pœnam . Hæc autem satisfactio non est adimplenda necessariò ante communionem, ad dignè Corpus Christi suscipiendum ; sed sufficit , ut post communionem adimpleatur. Tertium tandem patet , quia in eodem Concilio satisfactio tantùm requiritur ad integritatem , non ad substantiam Sacramenti pœnitentiæ, ad cuius essentiam sufficiet peccatorum confessio, cum dolore,

re, & proposito non peccandi ex parte pœnitentis; & absolutio, quæ est forma, cū ministri intentione. His omnibus suppositis, & notatis,

120 Impugno nunc damnatam propositionem. Ille reputandus est sacrilegus, dum ad suscipiendam communionem accedit, qui illam sumit in peccato mortali non remisso, vel saltem, in urgenti necessitate, non contrito de eo; sed qui post confessionem, adhuc non adimpleta satisfactione, sumit Eucharistiam, illam sumit, dum ei est remissum peccatum, quò ad culpam saltem: Ergo non est reputandus sacrilegus, si Eucharistiam sumit, non adimpleta adhuc pœnitentia imposita pro satisfactione peccatorum. Probatur minor primo, quia ut supra dictum est, impletio satisfactionis non est pars essentialis huius Sacramenti; & sic, illa non adimpleta, adhuc pœnitens in instanti absolutionis à peccatis recipit gratiam sanctificantem, in qua fundatur jus pœnitentis ad illam augèdam per Eucharistiã. Per gratiã nẽpe iustificationis homo ius acquirit ad ulteriores actus sanctitatis, ut ad Eucharistiam, & ad gloriam: Ergo adhuc non adimpleta satisfactione, qui Eucharistiam sumit in gratia, quam per absolutionem à peccatis recepit, dignè Eucharistiam sumit: ac per consequens nequit sacrilegus reputari, si ius prætendit ad sacram suscipiendam communionem, non adhuc adimpleta satisfactione. Multoties nanque accidit, quòd confessarius imponat pœnitentiam per annum continuum faciendam: multoties, durante toto tempore vitæ pœnitentis; ut V. G. si imponatur pœnitenti, ut in singulis festivitibus Beatæ Virginis recitet quinques *Salve Regina*; tunc ex hac damnata propositione sequeretur, quòd non nisi in fine vitæ suæ pœnitens possèt ius habere ad Sacram communionem; & sic etiamsi perseverasset in gratia post impositionem huiusmodi pœnitentiæ, nunquam possèt dignè Eucharistiam suscipere: quod omninò irrationabiliter asseritur.

121 Ex quibus rationibus peto: vel qui est ritè absolutus, recepit gratiam, non adhuc expleta pœnitentia iniuncta; vel non. Si dicatur primum: Ergo quia iste talis ius accepit per gratiam ad eiusdem augmentum, quod per Eucharistiam recipit, iam ius habet ad ipsam Eucharistiam suscipiendam; Sed qui ius habet ad suscipiendam Eucharistiam, si illam suscipit, non est ut sacrilegus reputandus: Ergo qui prætendit habere ius ad communionem, dum est in gratia, adhuc non adimpleta pœnitentia, non est sacrilegus (supposito tamen quod sit ritè confessus, & absolutus). Si verò dicatur secundum, redit id, quod supra fuit dictum: primò, quòd impletio satisfactionis non sit pars essentialis, nec valoris, nec effectus Sacramenti pœnitentiæ: secundò, ut pœnitens recipiat gratiam per pœnitentiæ Sacramentum sufficit, ut prævio dolore supernaturali sua confi-

confiteatur peccata, de illis verè doleat, cum proposito de cetero non peccandi; & de illis sit à confessario absolutus; Ergo ante satisfactionis impletionem, iam homo diceretur iustificatus, & ius ad communionem haberet. Contra hanc propositionem militant omnia ea, quæ dicta sunt contra 16. 17., & 18. propositiones, ab eodem Alexandro VIII. damnatas.

ARTICVLVS XXIII.

Exponitur sensus vigesimatertia Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimatertia damnata Propositio. *Similiter accendi sunt à Sacra communione, quibus non dum inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expers.*

122 **S**ensus huius damnatæ propositionis est, quòd nequeant Sacramentum communionis suscipere illi, qui non habent amorem Dei purissimum, & expertem omnis mixtionis, ortum nimirum ex charitate perfecta, qua fidelis amet actu Deum super omnia, omnesque suas bonas actiones ad Deum referat. Authores huius propositionis affirmare conantur, attritionem supernaturalem esse insufficientem ad disponendum hominem ad gratiam sanctificantem, & ad illam suscipiendam per Sacramentum pœnitentiæ. Secundò tenent, Deum graviter offendi, dum quis dolorem habet de peccatis, ob eorum turpitudinem, vel ob metum gehennæ, & pœnarum. At utrumque est falsum, & erroneum, ut impugnatum est in 9. 14., & 15. ex damnatis propositionibus ab eodem Alex. VIII.

Oppugnatio Propositionis.

123 **P**ro confutanda hac propositione suppono, duplicem esse amorem circa Deum, unum perfectum, & perfectissimum; & alterum imperfectum. Primus habetur, quando quis ita amat Deum, ut eum omnibus præferat, eumque respiciat, ut summum bonum amabile; & insuper voluntas creata omnes actus suos bonos ad ipsum, ut ad ultimum finem, actualiter ordinat. Hic amor quandoque est solum perfectus, quandoque perfectissimus, ex maiori scilicet, vel minori conatu potentiæ diligentis. Hic item amor, sive sit perfectissimus, sive perfectus, supponit in amante gratiam sanctificantem, ut comprincipium operatum amoris: vel saltem supponit intensum dolorem de peccatis commissis, pro ut sunt offensa Dei;

Dei ; qui dolor à Theologis communiter vocatur contritio . Hæc autem contritio per Tridentinum Concilium vocatur quandoque formata charitas , quæ est principium diligendi Deum : ut constat in sess. 14. cap. 4. his verbis : *Docet præterea , & si contritionem banc aliquando charitate perfectam esse contingat , hominemque Deo reconciliare , priusquam hoc Sacramentum adu suscipiatur ; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto , quod in illa includitur , non esse adscribendam.* Vult ergo Concilium , quod contritio quandoque sit perfecta charitate , perfectusque amor : at cum hac contritione necessarium est Sacramentum Pœnitentiæ in voto , incluso in ipsa contritione , ut actus ille sit perfectus , & habeat reconciliare hominem cum Deo .

Secundus verò , qui dicitur imperfectus , habetur , quando quis amat Deum , ut summum bonum , sed non immediatè amor ille terminatur ad ipsum Deum , ut summè diligibilem , sed immediatè terminatur ad ipsum , ut peccata vindicantem ; unde detestari peccata , ob eorum turpitudinem , vel ob metum gehennæ , & pœnarum , & quatenus sunt privativa æternæ beatitudinis , & condigna pœna æterna , dicitur amor Dei imperfectus , qui à Theologis vocatur attritio ; quæ ut constat ex relato Concilio cap. cit. *Si voluntatem peccandi excludit , cum spe veniæ , est donum Dei , & impulsus Spiritus Sancti ;* & insuper est dispositio ad gratiam sanctificantem . His omnibus suppositis ,

124 Impugno nunc damnatam propositionem . Qui accedit ad Sacramentum Pœnitentiæ cum dolore de peccatis ob eorum turpitudinem , & ob metum gehennæ , & pœnarum , cum voluntate de cetero non peccandi , & cum spe veniæ , est ritè dispositus ad gratiam sanctificantem recipiendam per Sacramentum Pœnitentiæ , ita ut dum est absolutus , dicitur dignè dispositus ad Sacram suscipiendam communionem ; Sed in isto deficit amor Dei perfectissimus , & omnis mixtionis expers ; Ergo ad dignè suscipiendam Eucharistiam , non est necesse , quòd suscipientibus insit amor Dei perfectissimus , qui provenit à voluntate ponente totum suum conatum ad Deum diligendum super omnia . Probatur major : qui dolorem habet de peccatis , ob eorum turpitudinem , & ob timorem gehennæ , & pœnarum , detestatur peccata , pro ut mala sunt , privativa æternæ beatitudinis , & meritoria pœnæ æternæ ; sed hic actus detestandi peccata est sufficiens dispositio ad recipiendam gratiam sacramentalem per Pœnitentiæ Sacramentum : Ergo etiam est sufficiens dispositio ad dignè suscipiendam Eucharistiam . Probatur minor : ille actus detestandi peccata non est purè naturalis , sed supernaturalis , ut colligitur ex Concilio cit. quia est donum Dei , & impulsus Spiritus Sancti ;

eti; sed omnis actus, qui donum Dei est, & impulsus Spiritus Sancti, est dispositio ad gratiam sanctificantem, recipiendam per Pœnitentiæ Sacramentum: Ergo actus detestandi peccata est sufficiens dispositio ad dignè suscipiendam sacramentalem gratiam. Ac per consequens est etiam dispositio ad dignè suscipiendam Eucharistiã.

125 Deinde: Titius V.G. audiat à Concionatore, quòd peccatores digni sunt pœna eterna: describât Concionator turpitudinem peccati, & insuper pœnam aeternam quòd ad sui esse, tum intensiũ, tum extensiũ. Moveatur Titius ad dolendum de peccatis, ob descriptam, & ab eo auditam turpitudinem peccati, & ob metum descriptarum pœnarum; & Sacramentum Pœnitentiæ statim petat. Cõfiteatur Titius peccata sua cum proposito, & voluntate ampliùs non peccandi; habeatque insuper spem veniæ. Motus hic Titii, quòd dolet de peccatis, est attritio supernaturalis, quia est per impulsũ Spiritus Sancti datum ei, dum Concionatorem audivit. Per illam confessionem ritè factam recipit gratiam sanctificantem, ad quam fuit dispositus per illum dolorem. In eo tamen inesse non potuit amor Dei perfectissimus, quia dolor ille non fuit à charitate perfecta elicitus, seu à gratia, quæ tunc inesse non poterat; aliàs fuisset perfectus, & non ob solum metum gehennæ, & turpitudinem peccati, sed etiam ob offensam Dei factã; quomodo contritio, & non attritio diceretur; sed post talem cõfessionem, per quam gratiam justificationis recepit Titius, si statim absq; ullo actu supernaturalis dilectionis Dei, Sacramentum Eucharistiæ susciperet, dignè illud susciperet: Ergo dignè potest suscipi Sacramentum Eucharistiæ ab iis, quibus non dum inest amor Dei perfectissimus: & consequenter non sunt arcendi à Sacra Communione. Impugnari potest ista propositio omnibus argumentis, quibus impugnavimus 9. 14. & 15. ex damnatis propositionibus ab eodem Alex. VIII.

A R T I C V L V S XXIV.

Exponitur sensus vigesimæ quartæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimæ quartæ damnata Propositio. Oblatio in Templo, quæ fiebat à B.M.V. in die Purificationis suæ per duos pullos Columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quòd indiguerit purificatione, & quòd filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus esset, secundùm Verba legis.

126 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, Beatam Mariam Virginem indiguisse Purificatione, & Filium ejus Christum Domi-

Dominum macula Matris fuisse maculatum; ex eo, quod in die Purificationis post quadraginta dies à partu, obtulit in Templo, juxta legem Moyſi, duos pullos Columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccatis. Authores hujus-propositionis inferre conantur, Beatam Mariam, nec immaculatam, nec Virginem fuisse, & Christum Dominum maculam Matris cõtraxisse; quod impium est.

Oppugnatio Propositionis.

127 **I**N libro Levitici cap. 12. habetur : *Cum expleti fuerint dies Purificationis suæ, pro Filio, &c. Et infra: Quod si non invenerit manus ejus, nec potuerit offerre agnum sumet duos turtures, vel duos pullos Columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccato. Orabitque pro ea Sacerdos; & sic mundabitur.* Hæc lex tradita fuit Hæbræis ad significandum, quod omnis fæmina in peccato concepisset; unde, ut à peccato post partum mundari debuisset, ei impositum fuit à lege, ut pro masculo, vel par turturum, vel duos pullos Columbarum offerre deberet in Templo, & quidem in die Purificationis, qui est quadragesimus post partum: unum quidem in holocaustum, & aliud pro peccatis. Hic Hæbræorum ritus ab omnibus fæminis parturientibus observabatur, sub pœnis, hanc legem, ritum, & ceremoniam violantibus: quia institutus fuit, ad ablucendam Matrem ipsam ab immunditia legali, quam per partum incurreret. Quare in lege Hæbræorum supponebatur, omnes fæminas per generationem fuisse maculatas, & habuisse claudum Virginitatis fractum; ac insuper generasse per seminis humani comixtionem.

128 Ex hoc autem Hæbræorum ritu supponunt Authores hujus propositionis, Beatam Matrem Dei, quia ritum illum observavit in die suæ Purificationis, non fuisse ab omni macula immunem, sed Filium communi macula, communique partu generasse: ac per consequens, nec Virginem, nec purissimam fuisse; asserentes, quod sicuti subdita fuit legi, ita subdita fuit peccato. Et insuper deducunt aliud non minus impium absurdum, Christum Dominum maculatum fuisse à Matre. Falſitas, & impietas hujus asserti ita Sanctis Patribus, & Conciliis adversatur, ac omnium Theologorum doctrinis, ut miror, cur ante damnationem hujus propositionis poterat ab Authoribus istis pronounciari; præsertim quia Fidei dogmatibus repugnat, quibus determinatum est, Beatam Mariam Virgineam fuisse ante partum, in partu, & post partum; & Filium suum virtute Spiritus Sancti generasse; quod est de fide; & constat in Symbolo Apostolorum, & in Symbolo Nicæno, His notatis,

129 Impugno nunc damnatam propositionem. In tantum Authores hujus propositionis inferunt, Beatam Virginem indiguiffe Purificatione, ex eo, quod obtulit in Templo duos pullos Columbarum, in quantum se in Templo presentavit, ad observandam legem Moyſis; sed ex tali observantia legis non inferitur, omnem profus feminam indiguiffe Purificatione ad maculam delendam, neque, quod Filius Beatæ Mariæ maculam Matris contraxit: Ergo ex hoc, quod Beata Virgo Maria se in Templo presentavit, & obtulit duos pullos Columbarum, non inferitur, indiguiffe Purificatione, neque, quod filius, quem obtulit, maculam matris contraxit. Probatur minor: ex hoc, quod Beata Maria se presentavit in Templo, & obtulit duos pullos Columbarum, demonstrare voluit plenam, & perfectam legis observantiam, ac rituum, & preceptorum legis Moyſis, quæ tunc erat ad huc in robore; quia cum fuerit Hæbrææ legi Moyſis subdita erat: Ergo potius deduci debet plenissima, ac perfectissima obedientia legis, quam indigentia ex fine legis. Lex nanque instituta fuit adhuc finem, nimirum quod ut omnes feminæ pariturae ex feminis mixtione, mundarentur à fluxu sanguinis, & à peccato legali, deberent offerre in holocaustum, & pro peccatis duos pullos Columbarum: Ergo quoties femina aliqua (ut fuit Beata Virgo Maria) non habet maculam, & parit in Virginitate, si hunc ritum observat, solum inferri potest excellentia in observantia legis, quam indigentia Purificationis à macula, & à peccato.

130 Deinde: aliud est observare legem, & ritum, ac precepta aliqua lata, ut observentur; & aliud est indigere ritibus illis, vel legibus repugnantibus excellentiæ, & eminentiæ alicuius naturæ rationalis, quæ liberè vult se legi, & ritui subicere. Hæc itaque lex est utilissima, & decantata, tum in Sacris literis, tum à Sanctis Patribus, *pœnitentiam, & jejunium potentissima arma esse contra peccatum;* & tamen multi fuerunt innocentes, nunquam personali peccato maculati, qui pœnitentes, & jejunantes fuerunt, corpus suum castigaverunt, & in magnam redegerunt servitutem: immò D. Joannes Baptista, in utero Matris sanctificatus, asperam in deserto duxit vitam: & ipse Christus Dominus toto tempore curriculi suæ vitæ fuit in jejniis, orationibus, & pœnitentiis. At ex hoc non inferitur, omnes eos, qui maximam egerunt pœnitentiam, illa indiguiffe ad delenda peccata, à quibus tot animæ immunes fuerunt. Ita pariter ex hoc, quod Beata Mater Christi in Templo, iuxta ritum Hæbræorum, presentavit duos pullos Columbarum, qui ritus institutus fuit ad purificandam feminam parturientem à macula peccati, inferri non potest, nec debet, Beatam Virginem indiguiffe Purificatione, & filium maculam matris contraxisse.

131 **Q**uare observantia illius legis, & ritus Hæbræorum præjudicium non intulit Beatæ Virgini Mariæ, quæ, ut Hæbræa, tunc sub lege Moysis vivebat: nec tunc credebatur, ipsam fuisse Virginem, mundissimam, & immaculatam, & Christum Dominum peperisse ex Spiritus Sancti virtute. Immo ex hac legis observantia, ostendit obedientiam maximam legi Moysis præstitam. Hinc concludo, Beatam Virginem non indignuisse Purificatione, per hoc, quod ritum Hæbræorum observavit; nec Christum Dominum maculam matris contraxisse, quæ iam matri non inerat.

A R T I C V L V S XXV.

Expōnitur sensus vigesimaquinta Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimaquinta damnata Propositio. *Dei Patris sedentis simulacrum, nefas est Christiano, in Templo collocare.*

132 **S**ensus huius damnatæ propositionis est, quod sit illicitum Christiano, ac nefas, & quid scelestè, collocare in Templo statuam, aut figuram Patris æterni, ab ipsis Christianis adorandam. Putant Authores huius propositionis, quod quis adorando statuam æterni Patris in Templo collocatam, committat peccatum Idololatriæ.

Oppugnatio Propositionis.

133 **S**uppono tanquam certum apud omnes Theologos, per virtutem Religionis Deo exhibendum esse cultum latriæ; quia supremus omnium Dominus est, ratione cuius excellentiæ supremi Domini, constituitur formale obiectum adorationis: & persona ipsa divina, in qua talis reperitur excellentia, est materiale obiectum. Tres ab omnibus Doctoribus excogitatæ sunt species adorationis. Prima dicitur latria, & hæc est adoratio, qua rationalis creatura veneratur personam, aut obiectum aliquod, ob increatam excellentiam, ita ut illud obiectum moveat voluntatem creatam ad latriæ adorationem, in qua increata excellentia reperitur. Secunda est Dulia, & hæc est adoratio, qua rationalis creatura veneratur obiectum aliquod, ob creatam excellentiam, & sanctitatem in tali obiecto repertam. Tertia tandem est Hyperdulia, & est adoratio, qua rationalis creatura veneratur obiectum aliquod, ob creatam excellentiam, & sanctitatem; sed præstantiorem, & superexcedentem omnium aliorum Sanctorum excellentiam, & Sanctitates. Prima adq.

adoratione adoratur Deus, ut unus in essentia, & Trinus in personis; iuxta illud *Genes. 18. Tres sunt, & unum adoravit*; quia Deus, ut Trinus, & unus, infinitatem dicit excellentiam Humanitatis Christi, ut dicens aeternalem ordinem ad divinitatem: Imago Christi, ut ordinem dicit ad ipsum Christum, qui Deus, & homo est: Crux Christi, in qua mortuus est, ratione sanguinis eius in ipsa cruce reperti; & ratione ordinis, quem dicit ad ipsum Christum Deum, & hominem, eadem patriæ adoratione adorantur: ut communiter Doctores, & Theologi tenent. Secunda adoratione omnes sancti, ob eorum sanctitatem, quæ excellentiam creatam dicit, adorantur. Tertia tandem, scilicet Hyperdulia tantum Beata Virgo Maria adoratur, quæ est creatam excellentiam habeat, sicut alii sancti, tamen eius excellentia, & sanctitas est supra omnium sanctorum excellentias, & sanctitates; immò maxima omnium est, infra divinitatem, & excellentiam increatam.

134 *Istæ* tamen adorationes sumi possunt absolute, & relative. Tunc sumuntur absolute, quando objectum aliquod per se adoratur, præscindendo ab ordine ad aliud, Tunc verò adoratur relative, quando objectum illud non per se, & in ordine ad se adoratur; sed in ordine ad aliud adoratur: ut si quis adoraret statuam Principis, quatenus statua est, & secundum esse absolutum ipsius; tunc ipsa statua esset adorationis objectum: at si statua adoraretur, quatenus est figura, & representatio Principis; tunc Princeps ipse per statuam adoraretur. Ut ad propositum ascendamus, advertendum est, quòd omnes effigies Dei, sive unius, sive Trini; Christi, Crucis eius, & quæcunque simulacra, & Imagines Sanctorum, quæ adorantur, si adoratio præstetur ipsis simulacris, & imaginibus in ordine ad se, absque ullo respectu ad personas, & objecta, quæ representantur in ipsis, adoratio ipsa vana est; quia in illis simulacris ligneis, vel marmoreis nulla sanctitas, vel excellentia reperitur; sed sola representatio sanctitatis, & excellentiæ personæ figuratæ. Vnde simulacra illa, & imagines sanctorum adorandæ sunt relativè ad personas representatas, ut colligitur ex Conc. Nicæno II., his verbis: *Nam cum divinam crucis effigiem, & venerandas imagines amore, & desiderio amplectimur, ad ipsum prototypum aspiciamus*. His itaque notatis,

135 Impugno nunc damnatam propositionem ex doctrina Concilii Trid. sess. 25. in Decreto de Innoc. Sanctorum, quod incipit: *Mandat Sancta Synodus omnibus Episcopis, &c.* Et postquam per ipsum Decretum declaravit, Sanctos esse adorandos, ad eos preces esse fundendas pro gratis impetrandis, sicut corpora Sanctorum, vel eorum reliquias, subdit: *Imagines porò Christi, Deipre*

ra Virginis, & aliorum Sanctorum, in Templis præsertim habendas, & retinendas, eisquæ debitum honorem; & venerationem impertien- dum: non quòd credatur inesse aliqua in iis divinitas, vel virtus, pro- pter quam sint colendæ, veluti olim fiebat à gentilibus, quæ in idolis spem suam collocabant; sed quoniam bonas, qui eis exhibetur, refer- tur ad prototypa, quæ illa representant. Ex quibus Concilii verbis aperte constat, licitum esse Christianis in Templo collocare Im- agines Christi, Beatæ Virginis, & Sanctorum; Sed eadem ratione, & motivo, quo Concilium mandat Episcopis, collocandas esse Chri- sti, & Sanctorum imagines in Templo, collocari etiam est licitum simulacrum æterni Patris, absque ullo sacrilegio, & inconvenienti. Ergo non est nefas Christiano collocare in Templo æterni Patris si- mulacrum. Probat minor: pro gratiis impetrandis, & ut debitus honos exhibeatur Sanctis, collocandæ sunt Christi, & Sanctorum imagines in Templo; & hoc quidem non quia virtus aliqua in ipsis imaginibus reperiatur, propter quam sint colendæ; sed tantum quia habent repræsentare prototypa, seu figuratum, cui honor debetur. Ergo pariter ad impetrandas ab æterno Patre gratias, & ad veniam peccatorum petendam, & ut debitus honor æterno Patri exhibea- tur; collocari debet in Templo æterni Patris simulacrum; non qua- tenus in ipso simulacrò reperiatur virtus aliqua, aut divinitas, pro- pter quam adoretur; sicut olim à gentilibus fiebat; sed tantum qua- tenus ipsum simulacrum habet æternum Patrem repræsentare.

136 Hæc propositio vigesimaquinta sub aliis terminis damna- ta fuit in Concilio Nicæno II. contra quosdam hæreticos, asserentes Deum Patrem non esse præcisè adorandum: ex eo, quòd Spiritus est, & invisibilis, cujus similitudinem nemo unquam vidit; & solam Dei vocem aliqui viderunt. Ubi Epiphanius pro Con- cilio, ait: *Postquam homines ab Idololatria abduccisset, iussissetque ta- bernaculum: testimonii fabricari, Moses sensibilia Cherubin habenti- um hominum formam obumbrantia propitiatorium, quod Christum præfiguravit, formavit.* Et in eodem Concilio determinatum fuit contra quosdam hæreticos, quòd, qui imagines reiiciunt, contra natu- ram agunt. Et quia Authores hujus 25. propositionis prætendunt auferre adorationem æterno Patri in Templo præstandam, ex hoc quòd asserant, non esse collocandum ejusdem simulacrum in Tem- plo; ideo hæc propositio coincidit cum illa per Nicænum Conci- lium damnata.

ARTICVLVS XXVI.

Exponitur sensus vigesimæ sextæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimæ sextæ damnata Propositio. *Laus, quæ defertur Mariæ, ut Mariæ, vana est.*

137 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quod sit vana laus, quæ defertur Mariæ, ut Maria est. Supponunt Authores hujus propositionis, à Beata Virgine posse præscindi sanctitatem, excellentiam, & maternitatem Dei, quæ ipsam constituunt adorandam, adoratione quidem Hyperdulix, ut supra dictum est; & consequenter posse illam realiter considerari sub Mariæ tantum conceptu quatenus fœmina est, sub hoc nomine Mariæ. Unde dum ad Mariam laus defertur, ut Maria est, talis laus sit vana.

Oppugnatio Propositionis.

138 **E**X articulo præcedenti constat, Beatissimam Virginem Mariam adorandam esse adoratione Hyperdulix ob excellentiam, & sanctitatem quam habet supra omnes Sanctos, & quidem speciali privilegio, quia Mater Dei est. Unde cum Concilium cit. sess. 25. de invoc. Sanctorum, decernat, Sanctos esse adorandos, ob specialem eorum prærogativam; majori conatu adoranda est Beatissima Virgo, quæ majori fulget prærogativa inter omnes Sanctos, & hoc, ultra propriarum virtutum merita, nimirum altissimæ contemplationis, profundissimæ humilitatis, ac ceterarum virtutum sublimium; etiam ratione Maternitatis, quia meruit esse Mater Dei. Quare adoranda est Beatissima Virgo Maria, & propter propriarum virtutum excellentiam, & propter Dei maternitatem, quam meruit obtinere.

139 Impugno nunc damnatam propositionem. Beatissima Virgo Maria, ut Maria est, fuit Mater Dei; sed non est vana, immò debita adoratio, & laus præstanda Mariæ, ut Mater Dei est: Ergo neque est vana, sed debita laus præstanda Mariæ, ut Maria est. Probat major: illam Mariam laudamus, illam adoramus, quæ fuit Mater Dei; ad illam effundimus preces tanquam mediatricem inter Peccatores, & Filium ejus Christum: & tandem ad ipsam confugimus, ut Advocatam Peccatorum. Quare omnino præsumptuosa, & temeraria est præcisio maternitatis Dei ab ipsa Maria. Quod

sic

sic offenditur: sicut ad putandam vanam laudem, quæ deferretur Mariæ, ut Mariæ, præscindunt Maternitatem Dei à Mariæ; sic ab eadem possent præscindere Virginitatem, Castitatem, ac demum Sanctitatem: & ita laus, quæ deferretur Mariæ, non ut Virgini, non ut castæ, neque ut sanctæ, esset vana: immò reducerent laudem ad nudum suppositum Mariæ, ut præcisum à sanctitate; Sed iniquissimum est, præsumere hanc præcisionem à Mariæ, & illam ut nudum suppositum laudare, tanquam omni virtute denudatum: Ergo etiam iniquissimū est, præscindere à Mariæ, quæ spirituali suffulta fuit privilegio Maternitatis, ipsam Maternitatem. Vnde dum quis laudat Mariam, illamque adorat, intendit adorare veram Matrem Dei; aliàs, si aliter adoraret eam, idest quasi non fuisset Mater Dei, magnum eidem Virgini inferret præjudicium.

140 Ultraquamquod; gratis dato, quod quis laudem deferret Mariæ, ut Mariæ, præscindendo à dote Maternitatis: tunc peto, vel deferret laudem Mariæ, ut præcisæ etiam à quacunque alia dote, per se etiam laudanda, & adoranda; vel ut includenti alias dotes, scilicet Virginitatis, Castitatis, Humilitatis, Sanctitatis, &c. Si dicatur primum: Ergo neque vana dici poterit laus illa; quia sufficeret laudatori laudare animam, quæ sit subiectum tot dotium, & excellentiarum, ac prærogativarum, quæ revera insunt: & præcisio illa non præjudicat subiecto habenti tales dotes, & excellentias. Si dicatur secundum: Ergo si ratione Maternitatis, quæ est prærogativa major, & ceteris excellentior, est laudanda; ratione Virginitatis, Castitatis, Humilitatis, & Sanctitatis, etiam est laudanda; quia istæ dotes prr se, absque ullo respectu ad Maternitatem, sunt laudandæ: cum qualibet virtus per se laudanda sit: Ergo quia hujusmodi dotes sunt in Mariæ, ut Mariæ est, etiam præcisâ Maternitate, sequitur quod Mariæ, ut Mariæ est, debet laudari: & sic non est vana, sed utilis laus delata Mariæ, ut Mariæ est. Eò vel maxime, quia Mariæ, ut Mariæ est, dicitur Sancta, & ut talis invocata, nobis proficit, sicut ceteri Sancti: ut constat ex relato Conc. Trid. sess. 25. de *Sanctorum invoc.*

141 Solum hoc noto, nullam laudem deferri Mariæ, ex intentione non deferendi illam ad eandem, quæ Mater Dei est: & si quis aliter Mariam laudare intendat, quasi ipsa non fuisset Mater Dei, ac ab ea auferendo hoc Maternitatis attributum; tunc laus ipsa, quia esset ex prava intentione negandi Mariæ attributum Maternitatis, potius vituperio Mariam afficeret, quàm ipsam laudaret. Hinc merito Alex. VIII. hanc damnavit propositionem, ut ab omnibus dignoscatur, Beatissimam Virginem pluribus dotibus præfulgere, unam esse alteri copulatam, & si propter unam laudatur, ceteræ

R r

etiam

etiam laudandæ sunt: & dum laudatur propter unam, intendere debet laudator, non auferre, aut negare ceteras laudandas virtutes, quæ Beatæ Virgini Mariæ realiter insunt.

ARTICVLVS XXVII.

Exponitur sensus vigesima septima Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesima septima damnata Propositio. *Valuit aliquando baptismus, sub hac forma collatus: in nomine Patris, &c. prætermisiss illis. Ego te baptizo.*

142 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quòd quandoque fuit validus baptismus, absque verbis exprimentibus actû baptismationis exercitum à persona baptizante; qui actus baptismationis exprimitur per ly verbum, *baptizo*. Unde volunt Authores hujus propositionis, non esse de necessitate Sacramenti, exprimere actum baptismationis exercitum à Ministro; nec exprimere personam suscipientem baptismum. Hæc propositio destruit valorem Sacramenti.

Oppugnatio Propositionis.

143 **A**dvertendum est ex doctrina Scoti in 4. dist. 3. qu. 2. s. *de secundo*, in forma baptismi esse aliquid necessarium simpliciter ex parte Sacramenti, quo scilicet non existente, omninò non est Sacramentum; & aliquid esse necessarium aliquo modo, scilicet ex parte Ministri, sine quo Minister, dispensando Sacramentum, non potest vitare peccatum. Et subdit Doctor, quòd forma illa, sub expressis verbis Sanctissimæ Trinitatis, cum expressa persona baptizante, actu baptismationis, & persona baptizanda; idest *Ego te baptizo, in nomine Patris, &c.* est forma necessaria Ministro, cui competit ex officio baptizare. Quod probat, *quia quilibet Minister in Ecclesia Romana tenetur necessario illam formam servare, quam totalis Ecclesia imposuit Ministris; hujusmodi est ista, de qua queritur.* Et ibidem adducit cap. *Si quis*, extra de baptismo, & ejus effectu. Ubi dicitur: *Si quis puerum ter in aqua merferit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, amen: & non dixerit: Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, amen*, non est Puer baptizatus. Et in §. Tertiò de forma necessaria ex parte Sacramenti, ait: *Patet, quod ista non est talis, quantum ad omnia verba, ex hoc, quod*

quod dictum est, quod Græci baptizabant, non tamen sub eadem forma. Ubi vult Doctor, ly *Ego* designans personam baptizantem, & quidem expressè, non esse de necessitate Sacramenti, ejusque valoris; quia Græci sub hac forma, *baptizetur servus Christi in nomine Patris, &c.* licitè baptizabant, quandiù tolerata fuit ab Ecclesia Romana.

144 Ex hac forma *Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, dicit Scotus, quod posteriora verba sunt pertinentia simpliciter ad valorem Sacramenti, illudque conferendum; ita ut si personæ Sanctissimæ Trinitatis non exprimerentur, non esset forma valida huius Sacramenti; unde baptismus collatus sub hac forma *in nomine Christi, vel in nomine Sanctissimæ Trinitatis, Ego te baptizo*, non diceretur validus. Sic neque validus, si dicatur: *in nomine Genitoris, Geniti, & spirati*; quia ait Scotus ibidem, quod de nominibus significantibus proprietates, & non personas, non servatur in eis forma. Et assignans rationem ait: *quia nomen persone habet aliquam efficaciam, quam non habet nomen proprietatis persone; petendo enim aliquod domum ab aliquo pro amore Ioannis, citius impetraretur, quam si loco nominis proprii, poneretur nomen significans proprietatem suppositi.* Et concludit, quod Trinitas debet intelligi explicitè pro tribus personis. Et idem Doctor §. cit. Tertio, dicit, quod aliqua non principaliter pertinent; quia exprimunt ministerium, actum, & suscipientem; ministerium enim, non est simpliciter necessarium, aliquo verbo exprimi, neque pronomine cuiuscunque personæ; quia non est in verbis Christi Matth. ult. Et immediate subdit. *Alia autem duo, scilicet actum, & suscipientem, necesse est exprimi.* Et assignans rationem, quod actus, & suscipiens baptismum debeant exprimi necessariò, affert auctoritatem D. Matth. ult. *Baptizantes eos, &c.* ubi exprimitur actus, & suscipiens.

Infero ex hac Scoti doctrina, personam baptizantem non esse de necessitate Sacramenti exprimendam; sed solum de necessitate officii ministri, ut servet ritum Ecclesiæ, & ad peccatum vitandum. De necessitate verò Sacramenti, ut validè conferatur, est necesse, ut exprimat actus baptismationis, & suscipiens baptismum. Ex qua Scoti doctrina, quæ directè militat contra sensum supradictæ damnatæ propositionis, evidenter ostenditur falsitas eiusdem propositionis; & necessitas exprimendi actum baptismationis, & personam suscipientem baptismum. His itaque omnibus notatis,

145 Advertendum est insuper, ut sit validus baptismus, esse necessariam, tum ministri, tum suscipientis intentionem; quæ ex parte suscipientis, si est adultus, debet esse intentio formalis, & expressæ; ut ipse nimirum Sacerdoti interroganti, *vis baptizari*, respondeat

volo, cum intentione Sacramentum recipiendi: si verò est infans, sufficit intentio demonstrata per parentes, volentes infantem illum baptizatum: quare in fide Parentum baptizantur infantes; & iccirco dum minister baptizans dicit: *vis baptizari*, respondet obſetrix, *volo*, ad demonstrandam intentionem requisitam ex parte personæ baptizandæ. Quapropter Concilium Tridentinum anathematizat eos, qui dicunt, paruulos, dum ad annum discretionis pervenerint, esse rebaptizandos, vel quòd interrogari debeant, an ratum habeant baptismum, eis collatum in fide Parentum: quod ostendit Concilium in sess. 7. can. 13. & 14. Dixi supra, esse necessariam ministri intentionem; quia si quis baptizaret sine intentione baptizandi, & faciendi, quod facit Ecclesia; tunc persona baptizanda non susciperet baptismum. Hoc ostenditur ab eodem Concilio *can. 11. de Sacram.* his verbis: *Si quis dixerit, in ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit*. Vbi Concilium vult, necessariam esse ministri intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, tum in Sacramentorum confectiione, quàm in eorundem collatione. His omnibus benè consideratis,

146 Impugno nunc damnatam propositionem. Ut in re conferratur Sacramentum baptismi, illudque sit validum, necessariò requiritur, quòd per formam baptismi exprimaturn à ministro actus baptismationis, & quòd per signa extrinseca saltem, ostendatur ministri intentio, faciendi id, quod facit Ecclesia, & Christus Dominus instituit; & insuper, quòd exprimaturn persona suscipiens baptismum; Sed sub illis tantum verbis: *In nomine Patris, &c.* prætermisſis, *Ego te baptizo*, non exprimiturn actus baptismationis, nec ostenditur ministri intentio per signa extrinseca; nec exprimiturn persona suscipiens baptismum: Ergo nunquam potuit esse validus baptismus, prætermisſis illis verbis, *Ego te baptizo*. Minor patet; quia sub illis tantum verbis: *In nomine Patris, &c.* exprimunturn tantum personæ Sanctissimæ Trinitatis, quæ etsi sint simpliciter necessaria, ad formam baptismi, ut ostendanturn sub expressis nominibus, non tamen faciunt completam formam, requisitam ad valorem baptismi. Probaturn nunc major: si non exprimeretur actus baptismationis exercitus à persona ministri, cum debita intentione baptizandi; & simul non exprimeretur persona suscipiens baptismum, posset aliquis dubitare de valore huius Sacramenti, an nimirum sit validè susceptum: ad quod dubium removendum, Christus Dominus Matth. ult. ait: *Baptizantes eos in nomine Patris &c.* ad denotandum, exprimendos esse actum baptismationis, & suscipientem baptismum. Quod sic ostenditur. Si minister ablueret infantem, & tantum diceret:

ret: *In nomine Patris, &c.* posset quis affirmare, quod minister, infundendo aquam, tantum lavaret puerum: *In nomine Patris, &c.* & illum non baptizaret: nam per se ille ritus abluendi puerum, cum illis solis verbis: *In nomine Patris, &c.* ostendunt actum lavandi: *In nomine Patris, &c.* & non ostendunt actum baptizandi: Ergo nunquam potuit valere baptismus, prætermis illis verbis: *Ego te baptizo.*

147 Deinde: si quandoque valuit baptismus, absque expresso actu baptizandi, exercito à ministro, etiam quandoque valere potuit, sine ministri intentione, faciendi id, quod facit Ecclesia; quia tunc sicut actus baptismationis, sub expresso verbo *baptizo*, non foret necessarius, ita neque foret ministri intentio necessaria; & sic quilibet diceretur validè baptizatus, absque ministri intentione, conferendi nimirum baptismum. Sed nemo dici potest validè baptizatus, quando deficit intentio ministri baptizantis: Ergo neque potuit esse validus baptismus ex defectu actus baptismationis, expressi per verbum illud *baptizo*. Patet minor ex can. 11. Concilii Trid. in sess. 7. cit. Ex hoc Concilio deducitur, ministri intentionem, quæ demonstratur externè per verbum, *baptizo*, esse necessariam ad valorem huius Sacramenti. Hæc autem intentio exprimitur per ista verba: *Ego baptizo, à me baptizetur, &c.* per quæ etiam verba actus baptismationis exprimitur, & quidem, ut necessarius ad Sacramenti valorem. Et consequenter falsum, & erroneum est asserere, fuisse validum Sacramentum baptismi collatum sub illis verbis tantum: *In nomine Patris, &c.* prætermis illis aliis, *Ego te baptizo*. Circa intentionem requisitam ad valorem huius Sacramenti videnda sunt ea, quæ dicemus articulo sequenti.

A R T I C V L V S XXVIII.

Exponitur sensus vigesimoctavæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimoctava damnata Propositio. *Valeat baptismus collatus à ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus verò in corde suo, apud se resolvit, Non intendo facere, quod facit Ecclesia.*

148 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quod non sit requisita ministri intentio ad valorem baptismi; sed sufficiat, si minister faciat, & observet ritum externum Ecclesiæ, & proferat verba omnia requisita ad formam: ut *Ego te baptizo, in nomine Patris, &c.* & internè intendat non facere, quod facit Ecclesia.

Oppo.

Oppugnatio Propositionis.

149 **H**æc damnata propositio tollit ab administratione, & collatione Sacramenti intentionem ministri, à qua pendet collatio ipsa; quod patet in omnibus iis Sacramentis, in quibus ministri persona est necessaria ad Sacramenti valorem, ut formam proferat: unde si in Sacramento pœnitentiæ Sacerdos proferat verba absolutionis, sine intentione absolvendi, vel in Sacramento Ordinis sine intentione ordinandi; jam Sacramenta ipsa non essent collata. Sic in Sacramento baptismi, si minister baptizando proferret formam baptismi, sine baptizandi intentione; tunc baptismus non esset collatus. Ritus autem externus, absque intentione faciendi id, quod facit Ecclesia, & Christus instituit, nil confert ad valorem Sacramenti: nam potest dari casus urgentis necessitatis, quòd infans sit moribundus, postquam genitus est, & ex utero matris extractus, cui tradendus sit baptismus, eum abluendo, & formam baptismi, ab Ecclesia instituta proferendo, nimirum: *Ego te baptizo, &c.* tunc infans esset validè baptizatus; & tamen in eo casu ritus externus Ecclesiæ non servaretur, cum omnibus illis ceremoniis, ab Ecclesia institutis. Ex quo fit, quòd intentio faciendi id, quod facit Ecclesia, seu baptizandi, sit necessaria, cum sit intentio faciendi id, quod Christus Dominus instituit.

150 Impugno nunc damnatam propositionem. Primò directè, ex determinatione Concilii Tridentini supra relati in sess. 7. can. 11. anathematizantis eos, qui negant necessitatem intentionis ministri, faciendi, quod facit Ecclesia, his verbis: *Si quis dixerit in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit;* Sed qui dicunt, quòd ministri in collatione baptismi servantes ritum externum, non tamen habentes intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, validè baptizant, affirmant, quòd non sit necessaria intentio ministri ad valorem Sacramenti baptismi: Ergo qui affirmant validum Sacramentum baptismi, absque intentione baptizandi; & quidem ponendo valorem in solo ritu externo, incurrunt hanc fulminatam à Concilio excommunicationem. Concilium nanque non excommunicaret eos, qui asserunt, non requiri ministri intentionem ad Sacramenti valorem, si validus esset baptismus sine intentione ministri: Ergo si hanc fulminavit excommunicationem, signum est, quòd baptismus non sit validus, absque baptizantis intentione, etiam si perfectè, & solemniter ritus externus Ecclesiæ servetur.

151 Deinde: est ita necessaria intentio ministri in Sacramento
Baptif-

Baptismi conferendo; ut si à Paganis, Infidelibus, & Hæreticis conferretur, cum intentione faciendi, quod facit, & intendit Ecclesia, & Christus Dominus instituit, baptismus ab istis collatus, esset validus, quanquam personæ baptizantes sint membra scissâ ab Ecclesia: Ergo ut conferatur validè à ministris fidelibus, necessaria est intentio ministri. Probatur assumptum: De Hæreticis conferentibus Baptismum in forma Ecclesiæ, & cum intentione faciendi id, quod facere intendit Ecclesia, & Christus Dominus instituit, patet ex eodem Conc. Trid. sess. 7. can. 4. de Baptismo, his verbis: *Si quis dixerit, Baptismum, qui etiam datur ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum, anathema sit.* Ex quo Concilii Canone deducitur, quòd si Paganus, vel quicumque Infidelis conferret alicui Baptismum volenti ipsum recipere, & in collatione ejusdem proferret formam Baptismi, ab Ecclesia institutam, & intentionem haberet faciendi totum id, quod facit Ecclesia, & Christus Dominus instituit, jam validè esset collatus Baptismus. Nec in istis obstat infidelitas personæ, dummodo intendat facere, quod facit, & intendit facere Ecclesia: sicut neque obstat quodcunque grave peccatum in ministro fidei, dummodo in Sacramentis conferendis sint omnia essentialia ad ipsum conferendum, & conficiendum: quæ essentialia in proposito sunt persona baptizanda cum intentione recipiendi baptismum, si est adukus; & si est infans cum Patrinorum intentione, vel in fide Ecclesiæ, quæ infantis intentioni æquivalet: forma ab Ecclesia instituta: & persona ministri, cum intentione faciendi, quod intendit facere Ecclesia. Quare concludo, quòd dum intentio ministri deficit, non est collatus baptismus.

A R T I C U L U S XXIX.

Exponitur sensus vigesimanonæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Vigesimanona damnata Propositio. *Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum, atq; in fidei questionibus decernendis infallibilitate.*

152 **S**ENSUS hujus damnatæ propositionis est, quòd sit vana Theologorum assertio, quòd Pontifex Romanus sit supra Concilium: & vana, ac futilis etiam sit assertio, quod Pontifex in decernendo, infallibiliter ex cathedra loquatur. Quare volunt Authores istius propositionis, Pontificem non esse supra Concilium: & posse errare. Vtrumque autem est scandalosum, & temerarium.

Oppu-

Oppugnatio Propositionis.

153 **C**oncilium itaque nil aliud est, nisi Patrum Congregatio in unum, autoritate Pontificis facta, in qua Patrum Congregatione Pontifex est caput in decernendis rebus ad fidem catholicam spectantibus; cum ipsi soli sit à Deo tradita potestas Concilium congregandi, & quæcunque ligandi, atque solvendi. Et estò Patres habeant vota in Concilio per Pontificem legitimè congregato; tamen semper sunt subditi ipsi Pontifici, ita ut nequeant auctoritatem aliquam habere supra ipsum. Christus Dominus dum dixit D. Petro, *Tibi dabo claves Regni Cælorum, ut quodcumque ligaveris super Terram, erit ligatum, & in Cælis; & quodcumque solveris super Terram, erit solutum, & in Cælis*, significare voluit, quòd tantùm D. Petro, & successoribus eius data fuit sùma potestas ligandi, atq; solvendi, & non Patribus in Concilio congregatis. His notatis,

154 Impugno nunc primam partem damnatæ propositionis, & probo, Concilium non esse supra Pontificem. Primò ex illo Joan. 21. ubi Christus Dominus dicit D. Petro: *Pasce agnos meos*: & ibidem: *Pasce oves meas*. Quicquid Christus Dominus dederit D. Petro, & quamcunque concesserit facultatem, hanc concessisse, affirmare debemus, successoribus D. Petri: Ergo Christus Dominus Summis Romanis Pontificibus concessit facultatem pascendi oves Christi, idest Episcopos: Ergo ipsis tantùm data est potestas supra fideles; Sed hoc esset falsum, si Pontifex non esset supra Concilium, & caput ejusdem Concilii, omnium Pastor, & Rector: Ergo Pontifex est supra Concilium.

155 Secundò ostenditur hoc ex determinatione Concilii Florentini in lit. Unionis, §. *Item definimus, &c.* per quod Decretum ostenditur, Romanum Pontificem esse verum D. Petri successorem, & totius Ecclesiæ caput, etiam in unum congregatæ. Idem habetur in Const. Pii II. quæ incipit: *In minoribus, &c.* per quam constitutionem exprimitur Summorùm Pontificum Romanorum potestas congregandi Concilia, illaque dissolvendi. Et tandem ex Leone X. in quadam sua Const. patet, *solum Romanum Pontificem supra omnia Concilia auctoritatem habere*. Ex quibus, & aliis Sanctionibus constat, Pontificem esse supra Concilium, ut caput membrorum Ecclesiæ; non verò Concilium esse supra Papam; cum mēbra nō sint supra caput.

156 Tertio impugnatur ratio: quoties omnia membra Ecclesiæ, ut divisa, auctoritati Pontificis subiiciuntur, etiam ut congregata in unum, eidem Pontifici subiiciuntur: quia collectio illa non tollit auctoritatem, nec primitatem, nec superioritatem; præfer-

tim

tim quando ex voluntate superioris dependet talis collectio, sed omnes Concilii Patres seorsim sumpti subiiciuntur Romano Pontifici: Ergo etiam eidem subiici debent, ut in unum congregati; nec majorem habent dignitatem, ut congregati, nisi solam potestatem à Pontifice eis concessam, propriam proferendi sententiam; Sed ut in unum congregati, formant Concilium: Ergo Concilium non est supra Papam.

157 Impugno nunc secundam partem damnatæ propositionis; & probo, Pontificem non posse errare in decernendis materiis ad fidem spectantibus. Primò: est omnium Theologorum, & catholicorum sensus, Pontificem, ut talem, quia de Cathedra loquitur, non posse errare. Secundò, quia dum de cathedra loquitur, est universalis Doctor Ecclesiæ, Summus Pontifex, Pastor, & Rector totius orbis Christiani; unde habet infallibilitatem in decidendis quæstionibus spectantibus ad materiam fidei: ac insuper potestatem habet, ut sic loquens, obligandi ad observantiam suorum præceptorum; Sed hæc omnia secumferunt infallibilitatem in decidendo ea, quæ ad fidem spectant: Ergo Pontifex, ut talis, non potest errare. Quod si quandoque Pontifici imputandus sit error; tunc talem committit errorem, quando non loquitur ex cathedra, & ut Doctor universalis, sed quando loquitur, ut privatus homo. Concludendum est igitur, contra utramque partem damnatæ propositionis, Pontificem esse supra Concilium; & quod in decernendis materiis, ad fidem spectantibus, non potest errare. Unde D. Bernardus dixit in Epist. cxcj, ad Inn. II. *Oportet ad vestrum referre Apostolatatum pericula quæq; & scandala Regni Dei, ea præsertim, quæ de fide contingunt.* Per quæ verba ostendit Bernardus, ad Pontificem spectare decidere, & determinare in scandalis, & rebus fidei: quare sentit, quod Pontifex non possit errare. Hoc patebit in sequenti articulo.

A R T I C V L V S   X X X .

Exponitur sensus Trigesimæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesima damnata Propositio . Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolutè potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

158 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, quod si invenjatur aliqua doctrina clarè fundata in libris D. Augustini, etiam si sit contra aliquam Bullam Pontificis, potest quis illam doctrinam

SI

sequi,

sequi, & docere, nullo habito respectu ad Bullam Pontificis, contrarium doctrinæ D. Augustini decernentis. Quare prætendunt Authores isti, quòd magis tenenda sit doctrina Divi Augustini, quàm determinatio Summi Pontificis, de cathedra loquentis. Quod scandalosum est.

Oppugnatio Propositionis.

159 **S**Vpponunt Authores hujus propositionis, doctrinam D. Augustini, vel cujuscunque privati Doctoris habere majorem vim circa dogmata fidei, quàm habeant determinationes ex cathedra factæ à Summis Pontificibus. Quod quidem est contra Sanctos Patres. Nam D. Gregorius Magnus lib. 4. Epist. 52. ait: *Si quam verò contentionem (quod longè faciat divina potentia) de fidei causa evenire contigerit, aut negotium emerferit, cujus vehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine, judicio Sedis Apostolicæ indigeat; examinata diligentius veritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notionem, quatenus à nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari.* Quibus verbis D. Gregorius significare voluit, quòd decisio in rebus dubiis, tum morum, & actuum honestorum, tum fidei, spectet ad Apostolicam Sedem. Quare, ut quis certò, & sine periculo errandi, in sequendis opinionibus, illisque tradendis, procedat, respectum habere debet ad Bullas, & decisiones Summorum Pontificum. Idem confirmant verba D. Bernardi relati in fine præcedentis articuli. Addo ad hoc verba Matt. 16. dum Christus dixit Divo Petro: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Idest, ut multi Patres exponunt, super firmitatem Petri ædificabitur Ecclesia Dei: at per Petrum significatur quicumque ex ejus successoribus. Unde fit, quòd supra firmitatem Summi Pontificis stat Ecclesiæ firmitas: adeoque majorem facit Summus Pontifex auctoritatem, dum ut Pontifex decernit, quàm quilibet Doctor privatus.

160 Insuper noto, hanc veritatem de firmitate Summi Pontificis in decernendo per suas Bullas, quæ vim Decreti habent, tum circa fidei materiam, tum circa mores, & honestates fidelium, demonstrari ex verbis Evang. Joann. 14. ubi legitur: *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit Vobis, ut maneat vobiscum in æternum Spiritum veritatis.* Per quæ verba Christus promittit Apostolis, qui regere debebant Ecclesiã Dei, spiritum veritatis, permanfurum perpetuò in eis, ut nunquam errare possent; & ut per ipsum spiritum veritatis, qui donum Dei est, cognoscerentur ab eis omnes, & singulæ veritates. At omnis ista potestas, & Spiritus Sancti assistentia, promissa Collegio Apostolico, est eminenter in capite, idest in Summo

Summo Pontifici, juxta illud Christi Matth. 16. *Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Quare communis catholicorum sensus est (ex hac præmissa doctrina) omnem decisionem factam à Summo Pontifice esse factam ex Spiritus Sancti dictamine, qui Spiritus veritatis vocatur in Sacris Scripturis: ut testatur ipse Joan. cap. 16. *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.*

161 Verissimum etiam est, ac indubitatum, firmissimam esse Summi Pontificis decisionem, à qua docemur viam æternæ salutis; cum Ecclesia Dei, cujus caput est Pontifex, *sit Dei vivi columna, & firmamentum veritatis*, ut testatur Apost. 1. ad Timot. 3. hinc bene infertur, decisionem ipsam infallibilem esse, ac omni prorsus defectibilitate carentem. Unde comparativè ad quamcunque Sanctorum Patrum doctrinam est majoris, immò maximæ firmitatis; quia super illam ædificata est Ecclesia Dei. Quare si Doctoris privati doctrinæ postponatur decisio illa facta à Summo Pontifice, & magis doctrinæ privati Doctoris credatur, quàm illi decisioni, sic credens ad culpam, & ad errorem imputari debet. His itaq; notatis,

162 Impugno nunc damnatam propositionem. Summus Pontifex in decidendis materiis, vel ad fidem, vel ad mores spectantibus, dum loquitur ex cathedra, non potest errare, & infallibilè dicit veritatè, dum ut Doctor Universalis Ecclesiæ decernit: Ergo quæcunque doctrina privati Doctoris, sive sit D. Augustini, sive cujuscunq; alterius Doctoris, quæ clarè demonstratur, & obstare videatur Bullis, & decisionibus Summorum Pontificum (si illa non possit exponi ad rectum sensum coherentem decisionibus istis) debet absolutè negari: Ergo quoties inveniretur doctrina clarè fundata in D. Augustino, nequit absolutè teneri, nullo habito respectu ad Bullas Pontificias. Antecedens est certum ex doctrina supra relata, & non sine præjudicio Sacræ Scripturæ, Patrum supradictorum, & communis sensus Theologorum, contrarium affirmari possèt: Probatur consequentia: quoties doctrina D. Augustini clarè obstat Bullis Pontificiis, obstat videtur doctrinæ primi Ecclesiæ Doctoris, ex cathedra loquentis, & infallibilem veritatem dicentis; sed absolutè negandum est quod obstat infallibili veritati; cum quis non nisi temerè, se veritati infallibili opponat: Ergo quæcunque doctrina reperta in Divo Augustino, vel in quocunque privato Doctore, quæ obstat Bullis Summorum Pontificum, absolutè negari debet, quando illam ad sensum præfatarum Bullarum explicare non possumus.

163 Quod si quis temerè negaret primum, & principale antecedens, sic convinci possèt. Ecclesia Dei est sancta; sed non esset

Sancta, si Pontifex loquendo ex cathedra, ut Doctor Universalis Ecclesiæ, posset errare, & posset falli: Ergo Summus Pontifex in materia morum, loquens ex cathedra, & ut Doctor Universalis Ecclesiæ, nequit errare, sed infallibilem dicit veritatem. Major est indubitata. Probatur minor. Dum Summus Pontifex loquitur ex cathedra, docet Ecclesiam ea, quæ servanda sint, juxta regulam morum; sed non posset Ecclesiam Sanctam docere falsitatem, sed veritatem infallibilem: Ergo docet Ecclesiam infallibilem veritatem: Ergo quoties docendo Ecclesiam, posset Pontifex errare, jam Ecclesia non esset Sancta; nam Sanctitati repugnat falsitas. Concludo igitur, quod in omnibus fidei controversiis, sicut in omnibus decisionibus ad mores, & honestates fidelium spectantibus, sicut Summus Pontifex est Supremus omnium Doctor, sic ejus doctrina præferenda est doctrinæ cujuscunque Doctoris privati. Quapropter est, reperiatur doctrina aliqua clarè fundata in D. Augustino, illam nemo retinere, & docere potest, si Bullis Summorum Pontificum opponatur.

A R T I C V L V S XXXI. E T V L T I M V S.

Exponitur sensus trigesima primæ Propositionis, & ejus falsitas demonstratur.

Trigesima prima, & ultima damnata Propositio. *Bulla Urbani VIII. In Eminentii, est subreptitia.*

164 **S**ensus hujus damnatæ propositionis est, affirmare, Bullam illam factam ab Urbano VIII. quæ incipit: *In Eminentii*, esse subreptitiam, id est non veram, sed dolosè extortam, ac in ea falsitatem contineri. At hoc est omninò alienum à veritate, scandalosum, & temerarium, ut ostendemus.

Oppugnatio Propositionis:

165 **U**rbanus VIII. in illa citata Bulla, quæ incipit: *In Eminentii*, confirmavit quandam Pii V. Constitutionem, quæ incipit: *Ex omnibus*; & aliam Gregorii XIII. damnantis septuaginta novem propositiones Michaelis Baii, & quendam librum Augustini Cornelii Jansenii. Post earundem Constitutionum istorum Summorum Pontificum confirmationem, mandavit sub pœnis gravissimis, & sub excommunicatione, Summo Romano Pontifici reservata, ut ea omnia, quæ in dicta Bulla continentur, omninò observentur: ut constet ex his verbis citatæ Bullæ: *Quæ ad fidei catholicæ conservationem*

tionem à Prædecessoribus nostris providè statuta , & ordinata sunt, firmiter perpetuò observentur, & cum opus sit, nostræ auctoritatis munimine confirmantur . Ecce quomodo verba Bullæ Urbani confirmant decisiones, & ordinationes priùs factas à suis Prædecessoribus. Et subdit : *Inbibentes insuper sub omnibus pœnis , & censuris in prædicta Bulla Pii Prædecessoris contentis (à quibus nullus Romano Pontifici inferior , excepto mortis articulo , absolvere contra facientes possit) ne quis cujuscunque conditionis , & qualitatis , etiam speciali , & specialissima nota , & expressione dignus ; de prædictis , ut supra damnatis , & in præsentis libro contentis , aliisque , &c. quoquo pacto loqui , scribere , & disponere audeat , librumque , et alia prædicta penes se retinere , vel legere præsumat , etc. Nulli ergo hominem , etc.*

166 Hic aliqua sunt notanda , primò , quòd ut Bulla aliqua dicatur subreptitia , vel quæcunque alia determinatio , requiritur primò , quòd sit dolosè extorta : & insuper , quòd ea , quæ ibi determinantur sint falsa , & quæ prohibentur sint vera. Quare si citata Bulla fuisset subreptitia (ut Authores hujus propositionis præsumunt) sequeretur , quòd dolosè à Summo Pontifice fuisset extorta , contra scilicet ejus voluntatem , firmitatem , & ejusdem infallibilem veritatem ; & quòd non fuisset ex cathedra locutus : & etiam , quòd prohibitiones sub illis pœnis non teneant : quia prohiberentur ea , quæ de Jure prohiberi non possent ; & sic fuissent prohibita , & damnata propositiones Michaelis Baii , & liber Jansenii , quæ omnia prohiberi non debuissent ; At omninò arduum , & temerarium est hoc asserere ; cum ut falsa ; & hæreticæ proscriptæ fuerint propositiones illæ Michaelis Baii ; & ut hæreses còtinens damnatus fuerit liber Cornelii Jansenii. Secundò noto , quòd illa verba præfatæ Bullæ , *Inbibentes , etc.* æquivalent istis (ut plures notant Doctores) *declarantes , decidentis , etc.* Idem nanque est , aliquid prohibere , idest prohibere , ne quis aliquam doctrinam sequatur , vel doceat ; ac declarare , & decidere doctrinam illam non esse sequendam , nec alii tradendam : prohibetur itaque , ut falsa , per verba *prohibentes , etc.* declaratur falsa per verba *declarantes , decidentis , etc.* Hanc posteriorè notavi doctrinam , quia multam vim faciunt Authores propositionis in illis verbis , *inbibentes , ec.* præsumentes , quòd cum in illa Bulla non sint expressè verba , *declarantes , etc.* quòd ipsa fuerit subreptitia , & quòd non declaraverit falsas , & hæreticas propositiones Michaelis Baii , nec declaravit , librum Jansenii continere hæreses , &c. At hæc est vera præsumptio ; præsertim quia præsumunt insuper , librum illum legi posse , doctrinam in eo contentam posse sequi ; dogmata Michaelis Baii non esse falsa ; nec eos esse excommunicandos , qui aliter faciunt , ac prohibitum est per supradictam Bullam. Quibus notatis.

167 Impugno nunc damnatam propositionem. Si citata Bulla Urbani VIII. *In eminenti*, esset subreptitia, sequeretur, quòd ea, quæ continentur in illa Bulla, essent dolosè prohibita: & insuper quòd ea, quæ essent prohibita, in se vera essent: & tandem quòd Pontifex per illam Bullam errasset, & turpia docuisset, ac falsa, & inhonestà; sed hæc omnia, non sine notabili præjudicio Summi Pastoris, affirmantur: Ergo dicendum est, illam Bullam non fuisse subreptitiam. Minor patet: qui nanque affirmaret, Summum Pontificem loquentem ex cathedra, docere turpia, falsa, & inhonestà: vera prohibere, & falsa permittere, & velle; ac dolosè agere contra filios suos, magnam faceret Summo Pontifici injuriam; qui sicut est caput totius Ecclesiæ, quæ Sancta est, ac firmissima, ut dictum est art. præcedenti, ita caput ejus, Pastor, ac supremus Doctor Sancta decernit, sanctamque doctrinam Ecclesiam docet. Probatur nunc sequela majoris: Bullam aliquam esse subreptitiam, nil aliud est, quam Summum Pontificem in odium alicujus, aliquid contra eum determinasse, quòd verum est, & Pontifex decernit illud esse falsum: ex qua Pontificis determinatione vera prohiberentur; & falsam doctrinam fideles docerentur: Ergo quoties illa Bulla Urbani VIII. fuisset subreptitia, jam illa absurda sequerentur.

Eò vel maximè: affirmare illam Bullam subreptitiam esse, est affirmare esse vera, quæ per talem Bullam fuerunt prohibita; sed hæreticum est affirmare esse vera, quæ prohibita sunt per illam Bullam; cum prohibita fuerint supradictæ 79. propositiones Michaelis Baii, & ut hæreticæ fuerint damnatæ; sicut etiam liber Cornelii Jansenii: Ergo hæreticum est affirmare, Bullam illam esse subreptitiam. Tandem: si subreptitia fuisset hæc Bulla, idem dicere possent Authores hujus propositionis de duabus Constitutionibus Pii V. & Gregorii XIII. quibus præinserta in Bulla Urbani fuerunt prohibita, & damnata; At cum hoc non asseratur ab his Authoribus, neque rationabiliter deberent hoc affirmare de Bulla Urbani VIII. *In Eminentis*, &c. cum hæc, ut dixi, sit sola confirmatio, & renovatio illarum Constitutionum. Hoc ipsum probari potest argumentis omnibus, quibus in duobus articulis præcedentibus probatum est, Pontificem de cathedra loquentem non posse errare. Concludendum est igitur, Bullam Urbani VIII. *In Eminentis*, &c. non esse subreptitiam.

Tenor

Tenor sententiæ damnationis istarum 31. propositionum
ab Alex. VIII. damnatarum.

Quibus mature consideratis, idem Sanctissimus statuit, & decrevit 31. supradictas propositiones, tanquam temerarias, scandalosas, malè sonantes, injuriosas, hæresi proximas, hæresim sapientes, erroneas, schismaticas, & hæreticas respectivè, esse damnandas, & prohibendas sicut eas damnat, & prohibet, ita ut, quicumq; illas, aut conjunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputaverit publicè, aut privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacunque dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi.

Insuper districte in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub interminatione Divini Iudicii prohibet omnibus Christianis fidelibus, cujuscunque conditionis, dignitatis, & status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad præcimum deducant.

Non intendit tamen Sanctitas Sua per hoc Decretum alias propositiones in majori numero, ultra prædictas, 31. jam exhibitas, & in hoc Decreto non expressas, approbare.

Alexander Speronus Sanctæ Rom. & Vnivers. Inquis. Not.

Locus ✚ Sigilli.

Premissum Decretum fuit publicatum 20. Decembris 1690.

Ne mireris, Amice Lector, si in hoc volumine, brevi, & compendiosa methòdo, solum propositiones à Summis Romanis Pontificibus proscripitas, Alex. VII. Innoc. XI. & Alex. VIII. impugnatas videbis; nihil tractando de adiacentibus ad eas; nec alias pro singulis materiis tangendo: nam in pluribus tomis distributam promitto Moralem Theologiam; uti jam in lucem prodijt universa materia de Justitia, & Jure. De propositionibus damnatis ab Alex. VII., & Innoc. XI. plures Doctores typis mandarunt, præsertim Pater Lumbier ex Ord. S. M. de Carmelo, P. Cardenas ex Ord. Soc. Jesu, & Jo: Baptista Paschalis Archipresbyter Cathedralis Eccl. Cavenfis meus Concivis. Hic postremus Author ferè totam moralem theologiam tangit in triplici volumine, occasione impugnandi proscripitas propositiones. Insuper P. Augustinus Mathæucci de Luca nostri

nostri Ordinis de Obs. in uno volumine omnes proscriptas propositiones impugnat, plura dubia per singulas propositiones resolvendo, in libro Cautelæ confessarii. Quidam alii extant Doctores, qui in eadem scripserunt materia. At nemo hac usus est methodo, quæ omnem prorsus difficultatem tangit, germanum sensum Authorum explanat, propositionum omnium falsitatem ostendit, & theologiam veritatem omnimoda claritate demonstrat. Noli, amice Lector, me censura adnotare, si brevitatem amavi, cum brevitatem secutus, claritatem non omiserim.

Hæc tandem sufficiant, ad laudem Omnipotentis Dei, Beatæ Mariæ semper Virginis, sine labe conceptæ, Sancti Patris nostri Francisci; ac omnium Sanctorum, qui in Cælis vivunt, & regnant. Amen.

*Perinet ad Cont. A. Matig. 1709.
 Fet. Dep. 1709. Araceli
 S. Jo. Lomay de Alexandria*

E I N I S.

MAG 2002048

